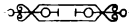

bliotéka poučná a zábavná
vydáváná
Dědictvím sv. Cyrilla a Methoděje.

Veškerých Dědictvím vydaných spisů čís. 38. na rok 1892.

KUKÁTKO
čili
ŽIVOT V OBRAZÍCH.

Díl pátý.

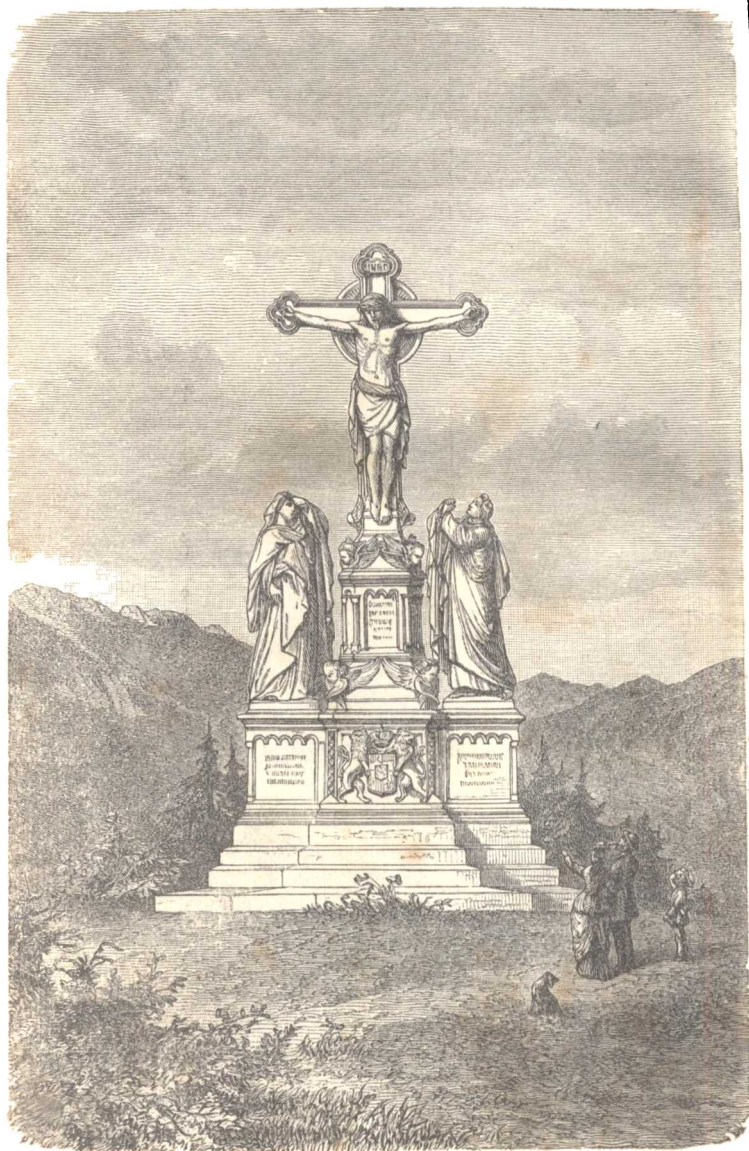
Sepsal

Václav Kosmák.

V BRNĚ, 1892.

V komisi u K. Winikra v Brně, Bedřicha Grosse v Olomouci
a Frant. Řivnáče v Praze.

Mramorová skupina Ukřižování Páně na návrší při Horní Ammergavě.

KUKÁTKO

čili

ŽIVOT V OBRAZÍCH.

Sepsal

Václav Kosmák.

Díl pátý.

Nákladem „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“
na rok 1892.

Cena 1 zl. 20 kr.

V BRNĚ, 1892.

▼ komisi u K. Winikra v Brně, Bedřicha Grosse v Olomouci
a Frant. Řivnáče v Praze.

Tiskem papežské knihtiskárny bened. rajhrad. v Brně.

Kus světa.

Česta do horní Ammergavy.

1. Úvod.

Letos na počátku července slyšel jsem poprvé neznámou mi do té doby píseň:

„Jak je krásné cestovat,
měsíček když svítí —“

a touha po krásném Božím světě, již dávno srdce mé práhlo, zmocnila se mne tou měrou, že jsem nemohl déle odolati. Sebral jsem kde jaký groš a vydal se, — jelikož není člověku samému dobře býti — ještě s dvěma soudruhy do dalekého světa.

Na cestě té zakusil jsem mnohdy obtíží až po krk, ale přece děkuji Bohu z celého srdce, že mi popřál podívat se na kus jeho krásného světa, jež nám dal za obydlí a cestou připadla mi na mysl několikráte Eichendorffova píseň:

„Koho Bůh si zamiluje,
posílá ho v dálný svět;
divy své mu ukazuje:
hory, doly, lubů květ.“

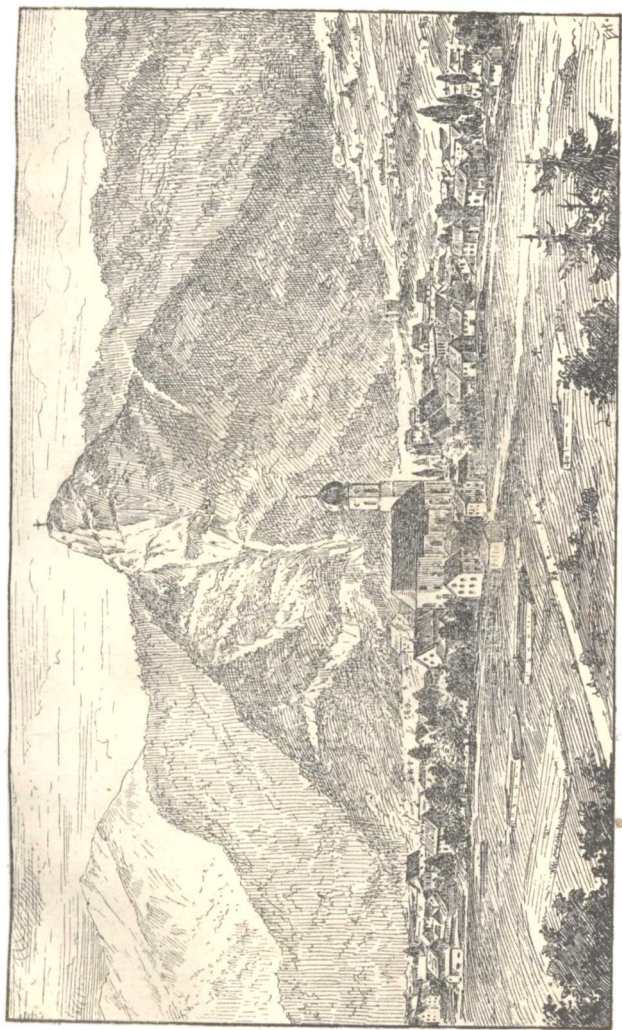
Krásou, již Bůh rozesel po horách a dolinách, po řekách a nivách, které jsem na té cestě spatřil, byl jsem často unesen a přál jsem si, bych ty krásné krajiny pěšky proputovati a tak hlouběji v země vštípití si mohl. Jede-li člověk rychlovlakem, jako my jsme jeli, dojede arci za několik hodin daleko, daleko,

kam by pěšky snad do smrti nedošel, poněvadž by na to neměl pokdy, — ale nejkrásnější krajiny přeletěly kolem nás rychlostí ptáka a člověku, když se navrátí s cest domů, je pak jako probuzenému ze spánku: jen s namáháním vzpomíná si na mnohé, co viděl; celá cesta zdá se mu krásným, mlhou zapomenutí napolo zahaleným snem.

Též mně se tak děje. Ale přece utkvělo mi mnoho živě v paměti a jelikož jsem neviděl pouze krásné krajiny, kterých ani nejdovednější péro vyličiti by nedovedlo, nýbrž mnohé jiné znamenitosti, zvláště světoslavné pašijové hry v bavorském městysi Oberammergau, k vůli kterým jsme cestu hlavně podstoupili, pokusím se, milým svým čtenářům ukázati, co jsem si s cest svých zapamatoval. Bude to arci jenom bledý náčrtek, vždyť barev živých v inkoustě, kterým píšu, není.

2. Z Brna do Vídně.

Vyjeli jsme v neděli dne 27. července poledním rychlovlakem severní dráhy k Vidni v nejlepším rozmaru, ač začátek naší cesty nebyl příliš radostný, zvláště pro mě. Omylem byl bych bez mála propásl vlak do Vídně. Byl jsem totiž mylného mínění, že vlak vyjede ze státního nádraží. Zasedl jsem si tedy docela klidně v zahrádce státního nádraží k obědu a bavil se se známým pánem, který za svých mladých let ve Švýcarsku studoval. Vypytaval se mne, kudy pojedeme, a dával mi dobré rady na cestu. Bylo mi arci divno, že moji společníci tak dlouho nepřicházejí, ještě však divnější, když jiný známý pán, který nám směr cesty vyměřil, přichvátal a na

Horní Ámmergava s horou Kofel (str. 127).

mě zavolal: „Co tady tak dlouho děláte? Rychle, vlak hned pojede.“

„Vždyť ještě nezvonili,“ odvětim.

„Zde na vás zvoniti nebudou, vyjedete ze severního nádraží.“

Spěchal jsem tedy, co jsem mohl, abych nezmeškal.

Kdybych byl strašpytlem, byl bych sebral svou tašku a vrátil se domů, mysle si: „Zůstaň raději doma, je chyba hned v Kyrie —“

Nejsem však strašpytlem, nad to jsem měl již zaplacenou cestu, proto jsem byl rád, že jsem se dostal v čas do železničního vozu. Ale ještě radši jsem byl, když jsem ve Vídni z vozu vystoupiti mohl. Krajina až do Vídně je nevalně zajímavá mně dobře známa, oči se tedy neměly na čem pásti, mimo to bylo strašné vedro, vůz nabitý a společnost nebyla těž nejpříjemnější. Více než polovina cestujících byla z vyvoleného pokolení Abrahamova, a poněvadž byli ve voze ve většině, hráli si na pány, na národ vyvolený, jenž smí na ostatní lidi s vysoka poblížeti.

Štěbetali a hašteřili se celou cestou s velkým hlukem jako vrabci a celý ten jejich křik a řev točil se kolem zlatého telete: peníze a kšeft, kšeft a peníze byly jediným předmětem jejich rozmluvy. Jeden z nich, asi třicetiletý muž, jenž právě uklouzl, jak se zmínil, z nebezpečné nemoci, kterou si ulovil na obchodní cestě po Haliči, vychvaloval do nebe jakéhosi žida, jenž podniká všechno ve velkém a velmi odvážné obchody provádí.

„Již dvakráte byl polovičním milionářem a dvakráte přišel na mizinu, a dnes stojí ten muž opět

aspoň za 800.000 zl. To je veleduch! (Das is ä Genie!) Tomu by se měl postavití pomník“ (Dem sollt' m'r ä Monument bauen!), doložil s nadšením.

V zadním koutě seděla přistárlá paní s desítiletým klukem, dle zdání babička a vnuk. Nepromluvila celou cestou ani slovíčka, ale co chvíle drbla chlapce a podávala mu buď koláč nebo láhev s vínem. Sama mu byla vzorným příkladem: jedla a pila jak o závod.

Vůbec jsem na svých cestách pozoroval, že dámy, nóbl i nenóbl, až ku podivu mnoho do sebe cpou. Dělalí to bezpochyby z dlouhé chvíle.

V předním koutě seděl manželský párek s malým dítětem, které horkem plakalo a vřískáním svým řev „pánů kapitálu“ chvílemi přehlušovalo. K tomu tabákový dým, čmoud kouře z parostroje — — I zahvizdal jsem si kolikráté:

„Ó radostné cestování,
jaké mají velcí páni!

a s radostí jsem přivítal obrovskou rotundu ve vídeňském Prátru, když se na obzoru objevila.

3. Ve Vídni.

Do Vídne přijeli jsme k 3. hodině odpoledne. Čekali tam na nás dva bratři jednoho z naší trojice. Zavazadla nechali jsme v nádraží a šli kolem pomníku slavného velitele loďstva rakouského — Tegetthofa — k blízkému Prateru*). Tegetthof po-

*) „Prátrem“ nazývají velikánské, odtokem Dunaje protékané sady u Vídne, jež lidumilovní panovníci lidu otevřeli. Na loukách a v sadech Prateru bavívají se Vídeňáci všech tříd. Prater jest rájem zvláště Vídeňským dětem a chudině.

vznesl rakouské loďstvo k netušené slávě, zničil r. 1866. u Lissy bezmála celou pyšnou, mnohem četnější námořní armádu Italův, tak že lodě, které nebyly probořeny a na dno mořské ponořeny, jen rychlým útekem se spasily. Zasloužil si tedy vším právem nákladný pomník, ale ten, který stojí ve Vídni před vjezdem do Prateru, se mi nelíbil. Tegetthof stojí tam na vysokém, námořními odznaky ozdobeném sloupě a kolem něho valí se celá mračna dusivého, suchého prachu a to má býti důstojný pomník námořnímu hrdinovi?! Takovému sluší pomník někde na tvrdé skále uprostřed velebného, osvěžujícího moře, vždyť na moři žil, na moři bojoval, na moři stokrátě chladně smrti do očí hleděl, moře miloval celou duší svou, jako svou rodnou matku. Po mém soudu byl by takovému hrdinovi nejdůstojnějším pomníkem maják (věž svítilna) na úskalí, kde lodím největší nebezpečí hrozívá, aby tam za bouřných tmavých nocí, kdy moře ohlušujícím hukotem a jekotem a silou obrovskou na skály doráží a největšími loďmi jako skořápkami zmítá, jasně daleko kolem svítil a do jistého přístavu cestu ukazoval, a tak byl odznakem zvěčnělého hrdiny, jenž tak častokrátě lodě z největšího nebezpečí zachránil. —

Za samým vchodem do Prateru uviděl jsem státi na úzkých, železných kolejích věc mi docela neznámou. Vypadalo to jako dvě, lenochy k sobě přistavená kanapé, v jakých jsme kdysi my děti, když je matka večer rozevřela a do nich ustlala, spávali. V zadu měla ta podivná kanapé malou skříňku. Na kanapé sedělo několik lidí a veliký

zástup stál kolem dokola a zevloval na tu podivnou věc právě tak zvědavě, jako já příchozí cizinec. Ptám se: „Co je to?“

„To je petrolejová motorní dráha,“ pravil starší z dvou pánů, kteří nás vedli.

„Petrolejová dráha?“ podivil jsem se. „A jezdí se po ní?“

„Arci. Pojedeme po ní do výstavy. Zdá se to býti jen hračkou, ale jede to rychle.“

Zaplatili jsme každý 10 kr. a sedli si. Zvonek zacinkal, muž, jenž stál vzadu u skřínky, zatočil jakýmsi šroubem, pod nohama nám to začalo brněti, kanapé se hnulo a uhánělo, jakoby se bylo splašilo.

Járku: toto je šikovná věc; žádný kouř, žádný rachot a přece jedeme a rychle. Toto se mi nezdá býti po dobrém. Nejsou v tom kouzla?

Pán vedle mne se čtverácky usmál, věda, že žertuju, a řekl: „To je nejnovější vynález toho druhu. Tam vzadu v té bedničce hoří několik lžiček petroleje a ten žene celý stroj. Lidé napřed o tom pochybovali, ale ono to jde dobře.“

Jeli jsme a po celé čáře k samé výstavě stáli po obou stranách lidé a brejlili na divnou železnici a na nás, jako bychom byli voskové figury Babinského, Grásla, Šimáka a podobných veličin někde v panorámě na jarmace. Zvláště jednomu vojákovi jsem se zalíbil. Stál vedle chůvy s dítětem a když mě uviděl, zakroutil si kníry a usmál se. Nevím, co se mu na mně tak líbilo, zdali má plná tvář, nebo můj nový, šedý slaměný klobouk, který jsem si doma za poctivé dvě zlatky na cestu koupil a který mi pak na cestách znamenité služby konal. ~~...~~ koliv

j sme se v tlačenci roztrhli, uhlídali moji společníci můj klobouk zdaleka a byli jsme pak hned zase pohromadě.

Před výstavou se náš podivný povoz zastavil, koupili jsme si vstupenku a vstoupili branou do toho velikého jarmaku, plného divů a lesku, bohatství a rozkoše, jak se všeobecně rozhlášíje. Výstava národohospodářská a lesnická byla umístěna v obrovské okrouhlé budově (rotundě) s nebetyčnou bání, kterou jest zdaleka před Vidní viděti a v celé četné řadě menších, více méně nádherných budov, tak zvaných pavillonech, namnoze přepodivných útvarů. Rotunda byla původně pro výstavu roku 1873. vystavěna.

Ve výstavě bylo plno praporův a plno vystrojených diváků, jakoby tam stále svátek byl, a bydleli tam jen šťastní, spokojení lidé, kteří neznají práce, starosti a bídy, jimž jsou hlad a žízeň vždy vítanými hostmi a nikdy ukrutnými mučiteli.

Slunko pražilo, větříček se ani nehnu, prapory visely jaksi ospale a lidé utíkali do stínu, nebo kráčeli zemdleně a líně od budovy k budově.

Byli jsme jízdou a horkem v uzavřeném vagoně unaveni a vypráhli, a proto jsem se zeptal pána, který nás vedl: „Prosím vás, kde pak je tady dobrá kapka piva? Nutno se napřed občerstviti.“

„Hned vás zavedu do Kosthally (ochutnárný), tam je pravé plzeňské — něco nóbl! Náramně! Jen že si tam nemůže člověk sednouti, musí každý svou sklínku — nebo dvě — vypiti stoja.“

„Však jsme sem nepřišli sedět; chceme něco viděti. Pojďte!“

Šli jsme vedle několika pavillonů a vedle velkého vodojemu. Každodenně večer svítivají ohnivé vodotrysky tisícovými barvami a polévají celé okolí čarovným světlem. Teď však i ty vodotrysky spaly a jen troubky, z kterých večer různobarevné proudy vod vytryskují, trčely nad hladinu vodojemu jako pokosené palaší.

Šli jsme k otevřenému podloubí, kde bylo živěji než jinde.

„Zde jsme,“ pravil náš vůdce, „tady se občerstvíme.“

Zdaleka nás vítal nápis: „Pilsner bürgerl. Brauhaus“ (plzeňský měšťanský pivovar). Očekával jsem arci buď pouze český nápis neb aspoň rovnoprávně český a německý, a měl jsem tedy vlastně české pivnici obrátiti záda, když nad ní byl pouze samospasitelný německý, — ale žízeň zvítězila nad vlastenectvím. Šel jsem ke stolu, za nímž čtyři švarné „Plzeňáčky“ podávaly pivo v maňých, úhledných sklínkách. Byly, jak se říká, hezké holky. Na hlavě měly úhledně složené červené šátky, na sobě černé, ozdobné šněrovačky a krátké, naškrobené rukávky. — To měl býti národní kroj Plzňanek, mně se zdál však býti krojem divadelním. K tomu byly sklepnice ještě na tvářích nalíčeny.

„Jsou to Plzeňáčky?“ ptám se našeho vůdce.

„Možná; nevím jistě.“

Poručil jsem si sklínku piva.

Sklepnice mi ji s přívětivým úsměvem přišoupla a seštrejchla pěnu ohoblovaným dřevem, jak štrejchají při měření obilí.

„Co stojí?“ ptám se.

„Teset krejcarů,“ odpověděla německým přízvukem.

„Nejste z Plzně?“ stavěl jsem se udiveným.

„Ne, — s Vídně,“ zazubila se na mě.

„A umíte přece česky?“

„To my tady — moc.“

„Aha, již jsem doma,“ pomyslíl jsem si. „Je to tedy s tím vaším národním krojem jen pouhá komedie, lákáte jen lidi.“

Ale pivo bylo čisté jako křišťál, chladné a dobré, — poručil jsem si ještě sklínku a šli jsme pak o kousek dále, kde parostroj vyráběl před očima diváků z masa do něho vhozeného uzenky. Ty pak ve velikém kotlu vařili a prodávali na dřevěném talířku s křenem a chlebem po 20 kr. Podobný kumšt viděl jsem při návštěvě ruského batušky v Kroměříži u p. Šimona, a proto jsem se tomu tuze nedivil.

Odtud jsme šli do pavillonu ministerstva orby a zemědělství. Co tam vše bylo lze viděti, toho všeho popisovati nemohu. Kdo by si vše důkladně prohlédnouti chtěl, aby v tom jediném pavilloně aspoň celý den zůstal. Byly tam na př. vyloženy zbraně, kterými lidé postupně lovili zvěř, — od kamenné sekery. šípů, nemotorné pušky s křesadlem až do nejnovějších zbraní. Zvláště zajímaly pozornost zbraně některých císařův a slavných lovců, jako císaře Maxmiliána. Pomyslíl jsem si: Kdyby zde byli naši myslivci, to by byla pro ně pastva!

Šel jsem dále, kde bylo znázorněno hornictví, zalesňování kamenitých hor atd.

Z pavillonu toho šli jsme do velké rotundy. Tam jsme si prohlíželi opět výstavy lesnické, z nichž se mi líbila nejvíce jedna. Byly tam postaveny umělé skály, nahoře stáli vycpaní kamzíci, dole pod skalou krčil se bílý zajíček, jaký častěji pobíhá po ledovcích nejvyšších hor, stranou na stromě vrtěl se tetřev; dole byli vycpaní bažanti a jiná zvíř. Vše bylo velmi vkusné a krásné. Měl jsem nad tím opravdovou radost. V tom jsem se podíval docela nahoru a spatřil nápis: „Baron Rothschild. Panství Gaming.“

—Tu máš: nejkrásnější lesnickou výstavu má — král židovský.

To byla hořká kapka.

Prošli jsme pak rychle celou výstavu. Bylo tam rozličných strojů, sudů, láhví, semen, mouk, medu, oulů, hedbáví, konopí, tabáků a Bůh ví čeho všeho, vše dle jednotlivých zemí rozděleno a krásně uspořádáno, až množstvím a rozmanitostí šla hlava kolem.

Když jsme byli v Uherském oddělení, zaslechli jsme cikánskou hudbu

„Pojďme poslechnout,“ pravím.

Šli jsme do uherské restaurace. Sedělo tam jen několik málo hostí. Ve zvláštním pavillonku hrála cikánská hudba. Nebyli to však cikáni, jaké vidíváme u nás se potulovati, ano myslím, že dobrá polovička z nich cikány skutečnými ani nebyla, neměli v obličeji nic cikánského. Byli velmi slušně oblečení a jen někteří měli cikánský výraz, zvláště mladý primarista. Stál uprostřed své kapely ve fraku a bílé vestě; jak uhel černé vlasy měl elegantně

učesané a koulel velkýma, černýma očima lhostejně na všechny strany. Zdálo se, že se velmi nudí, ale prsty pobíhaly zázračnou rychlostí po strunách a z houslí jeho plynuly zvuky jako med sladké. Ostatní hudebníci mleli každý svou, bez not, nehledíce na kapelníka. Byla to divoká směsice zvuků, jakoby v lese stromy šuměly, a přece ladná a zpěvná. Měli pouze smyčcové nástroje, cimbál a dva klarinety, a přece dovedli přepodivné odstíny ze svých nástrojů vylouditi.

Když dohráli čardáš, zazněl na blízku celý vodopád podivných zvuků. Podobaly se tónům klavírovým, a přece měly docela jinou barvitost. Zdálo se, že pocházejí z nějakého obrovského nástroje.

Šli jsme za těmi zvuky a spatřili ku svému překvapení za křovím asi desítileté, bíle oděné děvčátko hrát na cimbál. Cimbál byl krásný, ležel na pěkném, dutém stolku a byl postaven mezi vysokými stěnami, které zvuky mnohonásobně odrážely: proto zněla hudba zdaleka tak plně a krásně, když jsme však stáli vedle malé umělkyně, zmizelo kouzlo a cimbál byl cimbálem.

Vzdálenost odívá zde na zemi krásou a kouzlem bez mála vše, zblízka však bývá málo která osoba i věc krásná. Při věcech nebeských jest jinak. Pokud je jich člověk dalek, nemívají pro něho žádné vnady a jenom s přemáháním o nich přemýšlí a po nich touží, čím však více se k nim přibližuje, tím větší krásou mu zazařují a tím větší touhou ho naplňují, až v nich samých věčného ukojení nalézá.

Vrátili jsme se opět k cikánům. Počali hrát jakési národní melodie. Z nástrojů jejich plynuly

tak tklivé zvuky, jakby bolest' naplněné srdce žalovalo a ztracený, krásný ráj opěvovalo a po něm toužilo. Fantasie ty mi byly mnohem milejší, než sto čardašů, a přál jsem si jen, abych ty zvuky mohl slyšeti za hvězdného večera, sedě někde na lesnatém břehu tichého Dunaje. Tak ale prosaické vůkolí ukradlo mi dobrou polovičku požitku. Hostinská vadila se se sklepníky, co chvíle přišlo přihnědlé, nedbale učesané, v národních uherských barvách oblečené děvče, jemuž nevázaný život pečeť hanby vtiskl do tváře, a nabízelo nám „památky na výstavu“ — a konečně hudebníci, netečně kolem sebe pohlízející — to vše stíralo celé hudbě pel poesie. Zavřel jsem tedy oči, abych nebyl vyrušován a mohl hudbu plným douškem požívatí.

Když cikáni dohráli, odešli jsme, prošli rychle ostatní pavilly, v nichž jsme ještě nebyli. Nejlépe se mi líbil švédský. Byla v něm vyobrazena lesní krajina s jezerem a ledovci v pozadí, s vycpanými losy, jeleny, zubry, medvědy a jinou zvěří. Po ní mě zajímal zvláště pavillon bosenský. Byly tam vystaveny národní výrobky velmi umělé, zvláště ze zlata a stříbra. Vedle vařil turecký kavárník černou kávu po bosenském způsobě.

Ano, abych nezapomněl. V pavilloně holandském pekly a prodávaly podivně oblečené — po hollandsku prý — buclaté holky tak zvané vafle (skládance), pečivo nadívané ocukřenou smetanou. Na nejvyšším místě trůnila jakási stará, nabubřelá paní tak nehezkých tahů a při tom tak sebevědomě hrdá, že by sama stála za to, aby si zajel člověk do Vídně, podívat se na ni.

Nad pavillonem tím skvěl se nápis : „Gaufress“, což jsem si vykládal : „krajinská všeobecná žranice“, a skutečně tam stál kolem dokola celý zástup a mnozí z nich požírali hltavě ještě horké vafle. Já jsem si však vafli nekoupil : za jedno mně přešla při pohledu na paní toho stanu chuť, a pak jsem nechtěl dáti paničkám a hospodyňkám u nás doma příčiný ku předhůzce : „Podívejme se, na cestách moučné jedl a kdož ví, jaké to bylo — a u nás nechtěl. No počkej jen, až zase přijdeš!“

Zatím naplnilo se celé prostranství lidmi a nastalo hemžení a tlačení, jako v mraveništi. Měšťanská hudba počala na velkém kolišti hráti, vodomety počaly šuměti a stříkati, ale nám bylo přece v tom hemžení jaksi nevolno. Šli jsme ven do Prateru.

Před vchodem do výstavy stála jakási ženština z chudší třídy a dívala se zvědavě a toužebně do výstavy jako vyhnaná duše do ráje. Nedaleko ní stál mužský, buď její muž nebo známý, a volal na ni, aby šla. Nedbala však na něho a hleděla upřeně otevřenou branou na pestré prapory, lesklé pavilony a hemžící se vyšňořený lid.

Pomyslil jsem si : „Tak jest to na světě : ta nebohá touží po tom, před čím my utíkáme a závidí všem požitku, který se nám znechutil. Co jest radost a štěstí?“

Z výstavy šli jsme do tak zvaného Wurstelprateru, to jest oddílu, jenž jest zábavám obecného lidu, zvláště mládeže a dětí vyhrazen.

„Co jest radost? Co jest štěstí?“ opakoval jsem si tam opět.

Kdybych byl ten Wurstelprater jako malý chlapec nebo aspoň před 30 roky viděl, s jakýma jinýma očima bych se byl tehdy na všechny ty krásy a divy kolem sebe díval! Tenkrát by se mi bylo zdálo, že jsem na kraji v nebi. A lidičkám i lidem, kteří se tam bavili, zářila také skutečně upřímná radost z očí.

To bylo hemžení, to bylo hluku, muziky a křiku roztodivného! Bouda na boudě a v každé něco jiného, zvláštního. V jedněch byla loutková divadla a Wurstel [šašek] *) zabíjel tam žida nebo čerta nebo bílého králíka a malí diváci před takovými divadly jásali radostí a vyvalovali velké, nevinné oči; chůvy usmívaly se a šilhaly po „fešných“ průvodcích, kteří s bodákem nebo šavličkou po boku jim stáli a spokojeně viržinku kouřili. — V jiných boudách byly kolotoče rozmanitých tvarů; tu s dřevěnými koniky, jeleny, velbloudy atd., tam zase táhli malí, živí koníci úhledné kočárky; jinde točilo se zase velikánské kolo kolmo ve vzduchu — po způsobě mlýnských kol, na něm byly zavěšeny houpačky, které stoupaly a klesaly a přece se nepřekotily, a v nich plno veselých lidí, mladých i starých. A vedle zase byly lodě, ve vzduchu se houpající, a pan principál, po lodnicku oblečený, zval „ctěné panstvo“ ke vzdušné plavbě. A dále lítaly ve vzduchu obyčejné houpačky, vedle nich kouleli napolo vysvlečení lidé v kuželky, hráli „čeští muzikanti“, většinou zedníci ve Vídni pracující, děvečkám, dělnicím a těm „zlatým vojáčkům“ do

*) Od Würstla (šaška) má celý tento oddíl Prateru své jméno.

kola. A dále stříleli do terče, siláci ukazovali žasnoucímu obecenstvu své obrovské kumšty, majetníci rozličných panoram zvali „vysoké panstvo“, aby špacírovalo dále, že uvidí u nich „největší div světa“, zpěváci a zpěvačky zpívali „pikantní“ písně, mezi to zněly vřeštitivé kolovraty, rozmanité hudby, trouby, bubny, harmoniky, harfy, vyvolávání prodavačů salámů a sýrů — slovem: hlava až brněla. A ta pestrost oděvů vyšňořených děvčat a ty prapory a ty různobarevné gumové balony ve vzduchu! Jak jsem již pravil: kdybych to byl mohl vše dětskýma očima viděti, byl bych radostí zajásal, tak ale jsem hleděl na vše očima zkoumavýma, posuzujícíma a upřímně řečeno — bylo mi divno, jak takového něco tolik lidí těšiti může.

Proto pravím ještě jednou: „Co je štěstí? Co je radost?“

Lid sám na to odpovídá velmi moudře a trefně: „Mladost — radost.“

Prošli jsme toto město komediantů, muzikantů a hostinských, tento stálý jarmark jen běžně a byli jsme rádi, když jsme se konečně na tišším místě octli.

Stmívalo se již, byl čas k večeři, — šli jsme tedy do větší restaurace, kde hrála dobrá hudba, povečeřet. Seděli jsme tam hovoříce přes hodinu. Když jsme po večeři odcházeli, bylo ve Wurstelprateru ještě plno lidí a hlučno. Ač kolkolem na tisíce světél hořelo, byla přece za každým keřem černá tma a hudba a křik a chraptivý zpěv kolkolem zdály se zaznívati z pekla. Pohled na tančící lidi v tančírnách dýmem a výpary naplněných byl

až děsivý. Obloha nahoře zdála se býti černým sukнем potažena, jakoby truchlila.

Jeden z mých společníků také opravdu pravil: „Tady je jako v pekle!“

Spěchali jsme pryč, šli na nádraží pro svá zavazadla, najali si drožku a jeli jsme jasně osvětleným městem do hotelu F. poblíže nádraží, jenž nám byl v Prateru doporučen.

Tam však čekalo nás nemilé překvapení. Světlice byly již všechny zadány a jen tři kabiny v koupárně, kde prozatímně ustlali, byly k dostání. V noci se nám nechtělo jiného noclehu hledati, vzali jsme tedy tím zavděk, co bylo, a ulehli si do kabin, každý vedle koupací vany. Já spal mizerně. K půlnoci přišel na chodbu jakýsi podnapilý pán — jak bylo dle řeči pozorovati — a vypravoval jakési slečně, že byl na Lysé hoře (Kahlenberg), že tam bylo zázračně a že tam pil zázračné víno a zázračně mnoho. „Wunderbar, sag' ich ihnen!“

Konečně ho odvedli a já k jedné hodině usnul.

Časně ráno jsem se probudil, umyl se nad vanou vodou z kohoutka, jak se umývají pacholci u pumpy nad korytem, a dobrá nálada se mi při tom umývání opět navrátila. Zasmál jsem se chutě: „Toto je právě po kukátkářsku,“ oblekl se a šel své spolucestující probudit.

Zaplatili jsme nocleh tak draze, jako bychom byli v nejkrásnějším pokoji pospali, dali slavnému tomu hotelu navždy vale a odebrali se na blízké západní nádraží. Tam jsme v zahrádce poříkali své kněžské hodinky a vstoupili o půl 8. hodině do vozu, který nás měl přímo až do Inomostí zavéztí.

Vstoupá-li člověk do rychlovlaku na tak dalekou cestu, mimoděk se mu srdce obavou zachvívá: „Kolikero neštěstí může mě tou cestou stihnouti?“ My však jsme se již doma do Boží vůle odporučili a zasedli do kupé bez bázně.

Vůz byl krásný, pohodlný, s postranní chodbičkou, kde může člověk mezi jízdou státi nebo procházeti se a na krajinu, kterou ho parostroj rychlostí vlašťovčí nese, pohodlně pohlížeti. Těto výhody používali jsme také po celý den až do unavení.

S námi seděli též dva kněží, velmi roztomilí páni. Jak jsme se později oklikami dověděli, byli to členové řádu sv. Augustina z Klosterneuburku u Vídně.

4. Z Vídně do Inomostí.

Konečně dáno znamení a vlak se hnul z prostranného nádraží. Jeli jsme na Penzing a Hiezing. Tam nám ukazovali na zeleném návrší Ober-St.-Veit s letním zámkem vídeňských arcibiskupů. Dále nás vezl parostroj celou řadou osad až k Weidlingau, o němž Vídeňáci ode dávna zpívají:

„Ob'r in Weidlingau
do is d'r Himmel blau!“
(Ale ve Weidlingu
tam je nebe modré.)

A skutečně tam bylo nebe modré jako chrpa, slunko usmívalo se radostně, vzduch voněl a z bujné zeleně leskla se okna krásných letohrádků čili po panskou vill v záři sluneční.

Jede-li člověk vedle takového rozkošného domku, jenž stojí mezi stromovím a kvítím a čistotou a zámožností se leskne, povzdechne si mimoděk:

„Kéž bych byl zde pánem a mohl tady bydlet! Zde musí býti poloviční ráj.“ A ono tam bývá často poloviční peklo. Není každý šťasten, kdo je pěkně oblečen a komu pohrává úsměv na tváři. Šaty mohou býti vydluženy a úsměv přetvářkou.

Dále jsme jeli krásnou, hornatou a lesnatou krajinou Vídeňského lesa, villami takřka posetou až k Neulengbachu, kde na kopci v září sluneční se bělal prostranný zámek knížete Liechtensteina. Kolik zámků má asi ten dobrý pán? Možná, že sám ve všech ještě ani nebyl a přece není šťastný. Neduh tělesný ztrpčuje mu kalich života. Co mu prospěje zlatý, drahokamy posázený kalich, když jest v něm hořký mok? Lépe píti zdravotu z hliněného džbánu, než hořký lék z křišťálové číše.

Od Neulengbachu ztrácí krajina půvabu a podobá se okolí Jihlavskému.

Vlak zastavil u sv. Hypolita, nevelkého biskupského města, které jest zajisté každému poutníku do Mariánské Celly ve Štýrsku dobře známo. My jsme z něho neviděli nic, než vysoké věže, spoustu domů a nádraží. Dále vezl nás železný oř mezi vinohrady a šafránovými zahradami až k staroslavnému opatství benediktinskému, Melku.

Melk stojí na strmé, vysoké skále jako mocný hrad vědy a zbožnosti, jak obraz Jerusaléma nového a vysoká, nesčíslná okna jeho hledí do všech čtyř končin světa. Pod ním valí mocný Dunaj klidně a velebně jako král své stále mladé vlny a nese na bedrách svých těžké lodě do měst, která vykvetla na jeho březích a až k Černému moři. Melk jest, jak mě má cestovní kniha poučuje, nejbohatší bene-

diktinský klášter v Rakousku. (Finanční nůžky mu teď arci notně křídla ostříhaly a filoxera zpustošila pramen jeho příjmů, krásné vinohrady: není to tedy s jeho bohatstvím asi příliš skvělé.) Byl prý roku 984. založen a v 18. století v nynější nádheře znova zbudován. Kostel prý je překrásný, knihovna bohatá a ze zámeckého parku vyhlídka úchvatná. My jsme viděli klášter arci jenom zdaleka, ale každého krása jeho polohy a jeho velkolepost unáší.

Při pohledu na tento pomník dávné zbožnosti, obětavosti, důmyslu a pilnosti starých mnichů vzpomněl jsem si na anekdotu, již jsem ve svém mládí slyšel. — Kdysi přijela císařovna Marie Teresie do Melku. Prelát vodil ji po klášteře a parku i ukazoval jí všechny krásy jeho. Císařovna byla nadšena a zvolala: „Tak krásné residence jako vy ani já nemám! Zde bych ráda stále bydlela. Zde člověka život omrzeti nemůže!“ Prelát se uklonil řka: „Je zde krásně! Prosím, Veličenstvo, račte dále.“ A vodil ji semotam, až přišli na jedno místo po třetí. „Prosím, Veličenstvo, račte se zde podívat. Není to čarokrásná vyhlídka?“ Císařovna odvětila však nevrle: „Vždyť jsme zde už byli dvakráte. To není nic nového.“ — Prelát se usmál a pravil: „Veličenstvo, stojíte zde na tom místě teprve po třetí a již vám zevšednělo; jak pak teprve nám, kteří dlouhá léta zde trávíme?“

Od Melku jeli jsme podél Dunaje až do Kimmelbachu. V pravo i v levo viděli jsme několik starých hradů. Zvláště poutalo pozornost naši poutní místo Maria Taferl, sedící na vysokém kopeci, jako náš posvátný Hostýn. Mile hleděl bílý kostel,

obklopený několika domy, na nás dolů. Jak krásné místočko vyvolila si tam Máti Boží! — Zanočil jsem potichu: „Usedla si holubice bílá —“ (Jan Soukop) a poslal jí aspoň Zdravas na zelenou horu, když mi nebylo popřáno, v tamější residenci se jí pokloniti.

U Kemmelbachu odbočuje dráha od Dunaje a jede podél řeky Ybbsu až do Amstettenu. Tam počíná dráha Rudolfova a vede údolím Ybbsu do Malého Reiflingu. Cestou spatřili jsme poutní místo Sonntagsberg, jak již název naznačuje — též na vysoké hoře ležící. Hory vystupovaly stále vyšší a velebnější, jakoby se vyvalovaly na nebi mraky. Kdyby se byl na ně náš starý kostelník přes zaprášené brýle díval, byl by zajisté řekl: „Bude bórka, vystupujó hlave.“ — Dole podél říčky viděl jsem množství sešlých domků s vodními koly a vysokými komíny, ale kola stála, z komínů se nekouřilo. Tam pracovali před léty a živili se dobře a poctivě četní hřebíkáři a kosaři, teď však je velké továrny zničily a nadělaly ze samostatných, vážených mistrů bílé otroky, jež bohatý továrník za nástroje považuje. — Ó svobodo, pěkné ovoce nám v tvé záři uzrálo! Řeka Ybbs hrčí posud tak jasně a vesele jako před léty, lesy na horách po obou březích šumí právě tak svobodně a mile jako před časy, ale radost a štěstí a blahobyť z příbytků lidských se vystěhovaly bez mála ze všech!“ —

Zabočili jsme kolem hory a před námi objevilo se několik krásných věží.

„Waidhofen!“ volal konduktér.

Priskočil jsem k oknu blíže a hleděl napnutě na krásné, starodávné městečko. Napnutě a smutně

zároveň, vždyť zde před mnohými léty pracoval můj bratr Jiří a vyhledal si tam též manželku. Teď jsou již oba na věčnosti a jejich děti též. Bůh je přijmi do své věčné radosti!

Vzpomínka na milého zemřelého bratra zastínila na chvíli mou radostnou cestovní náladu, jako zastiňuje černý mrak slunečním světlem ozářenou krajinu.

Celá moje rodina vymřela, jen já jediný jsem zůstal a potloukám se tím světem jako zapomenutý, jak odloučený. Však mě každý krok, i ten rychlovlak, v němž jedu, vede blíže k nim, kteří mě předešli. — Do takových vážných myšlének ponořila se moje duše.

Černý mrak nezůstávává však nepohnutě na obloze státi, ale táhne bez ustání dále a krajina, kterou před chvílí zastiňoval, usmívá se zase v sluneční záři. Též zádumčivé myšlénky zmizely a krásy přírody upoutaly opět celou moji pozornost.

U Oberlandu překročili jsme hranice Horních Rakous a dráha zabočila k řečišti Enže. V Malých Reiflingách bylo krátké zastavení a pak nás unášel parní stroj k nejkrásnější části Rudolfovy dráhy, do tak zvaného Gesäuse, čili do hučavy (od slova sausen = hučeti). Od městyse Hieflau, jenž leží nad míru romanticky mezi nebetyčnými horami, v němž však obyvatelé kras přírodních zřídka kdy požívají, poněvadž po celý Boží rok buď jako praví kutíci hluboko pod zemí železitou rudu vydobývají aneb ve velkých železárnách Innobergské akciové společnosti se lopotí a potí, — od této Hieflavy počíná ohromná, čtyři hodiny dlouhá skalní úžlabina, jež

se táhne až k Admontu. Touto úžlabinou řítí se od Admontu Enže, ve svém divokém spěchu naráží na velké balvany v cestě jí stojící a hučí hněvivě, že se jí v cestu staví.

Po obou stranách stojí místy docela kolmo vysokánské skalní stěny, místy zelené, řídce Jehličím prorostlé stráně tak příkré, že se člověk diví, jak se na nich ty stromy udržeti mohou. Jsou to praví kamzíci rostlinstva. — A tímto průsmykem táhne železná dráha podél samé řeky, místy jde chodbami do skal vytesanými, parostroj oddychuje zhluboka a když parní píšťala zapískne, rozléhá se to mezi skalami, jakoby na sta skalních duchů v divém reji za vlakem se hnalo a vlak ze své državy vyhánělo. A hučící řeka i tento hluk a hřmot přehlušuje. Je to divokránsná jízda! Nahoře pruh modré oblohy, v levo a v pravo strmé skály, s nichž potůčky jako skleněné pruhy dolů se řinou a do hučící řeky skáčou, v před a na zad nic než skalní prohlubeň.

Pokoř se, duše, všemohoucnosti Boží! Jak prolomila ta řeka ty obrovské skály? Kde se bere tam na horách takové množství křišťálové vody? — Na to odpovídá 103. žalm „Kterýž vypouští studnice v oudolích: uprostřed hor tekou vody.“

Teprve v té hučavě pochopil jsem úplně význam onoho mohutného chvalo zpěvu.

Když jsme z divokránsné hučavy vyjeli, leželo před námi slunečním světlem polité široké údolí jako zaslíbená země a staroslavny benediktinský klášter Admont vypínal své dvě štíhlé gothické věže k modré obloze. Admont byl roku 1014. solnohradským arcibiskupem Gebhardem založen a přetvořil jako všechny

benediktinské kláštery ponenáhlu vůkolní lesní poušť v úrodný kraj. Teď se kolem něho rozprostírá lidnatý, pěkný městys a od úpatí hor usmívají se bílé osady. Klášter dne 27. dubna 1865 z velké části vyhořel, byl však s pomocí ostatních benediktinských opatství znova zbudován a stkví se teď v plné kráse. Kostel prý je velmi krásný a knihovna přes 80.000 svazků bohatá. — No, to je snad dost pastvy pro sebe chtivějšího čtenáře! Asi půl hodiny za Admontem leží hrad Roethelstein na nevysokém, homolovitém kopci, z roviny vyčnívajícím. Patří klášteru a zdá se mi, že tam stál původní klášter.

Rychlovlak nás unášel dále přes Selzthal, Steinach, Bischofshofen, kolem čarokrásného sv. Jana v Pongavě a nádraží Lend-Gastýna, odkud se jede vozmo do světoznámých koupelí Gastýnských, jež po tolik roků † německý císař Vilém navštěvoval a kde se s naším císařem pánem tolikráte sešli — do Celly u jezera (Zell am See).

Dlouhou tu cestu popisovati nebudu a nemohu. Krásné obrazy míhaly se jeden za druhým: vysokánské hory, některé nahoře ledem pokryté, jiné opět až do vrchu černým lesem porostlé; tu a tam vysoko nahoře široký selský dům, obyčejně ze dřeva zbudovaný, se střechou kameny obtíženou, kolem domů několik políček s obilím ještě zeleným; hned na to zase krásné hluboké údolí a v něm městečko; tam zase strašné skalní rokle, v nich stříbrné aachy (s hor střeňhlav dolů tekoucí úzké potůčky). — Bylo mi, jakoby Bůh, dobrý otec, nám dětem list po listě v obrázkové své knize obracel. Žasnul jsem a v srdci jásal, ale má hlava jest opravdově dětsky

malou pro tolik krásy, a kdybych ji líčiti se pokusil, vedlo by se mi, jako neuvědomělému děcku, vezme-li tužku do ručky a chce psáti nebo kresliti. Nenaškrabe na papír leč nemotorné klikyháky. — Do té obrázkové Boží knihy musí každý sám vlastnímá očima nahlédnouti, popisování je marné.

Do Celly u jezera přijel jsem jako ke staré známé. Před 13 roky byl jsem tam, jedá do Bavor, bez mála celý den. Ale jaký to rozdíl! Tenkrát bylo deštivo a hory byly zahaleny, tak že jsem je za mlhou ledva tušiti mohl. Dal jsem se na loďce po jezeře povoziti. Jezero leželo klidně, jakoby spalo, kolkolem bylo ticho a smutno a ke všemu setkali jsme se na vodě s člunem, na němž muž a dvě ženy s protějšiho břehu černou rakev do městečka vezli. To neutěšenou moji náladu zachmuřilo ještě více. Řekl jsem veslaři, aby mě zavezl zpět do hostince, jenž stojí nad samým jezerem.

Bylo právě poledne. Zasedl jsem ke stolu a vzal jídelní lístek. Že byl tenkrát pátek, hledal jsem na ceduli rybu, ale ryby tam nebylo, ač jsem byl u rybnatého jezera. Poručil jsem si tedy syrovátkovou polévku a vaječnick. Za talířek syrovátkové polévky s několika drobtý chleba zaplatil jsem v krajině, kde jsou hlavně od dobytka živi a kde tedy je syrovátky jako vody — 25 krejcarů! Za vaječnick tuším 40 krejcarů! To nevoli moji dovršilo. Odejel jsem nejbližším vlakem a vzpomínal od té doby na celou tu Celly s nevelkou láskou. — Nej-příznivější dojem při tehdejší mé návštěvě učinil na mě starý kněz — snad místní farář — kterého jsem potkal u nádraží. Byl malý, suchý, starý, ale

miloučký. Na hlavě měl kulatý, černý klobouček, dlouhé, bílé vlasy splývaly mu až na ramena, na těle měl dlouhý, černý kabát, krátké kalhotky, na nohou modré punčochy a těžké horské střevíce. Pod pažďí nesl noviny a šel bez hole rychle, jako mladík.

Mimoděk jsem se u nádraží díval, nestojí-li tam. Neviděl jsem ho; možná, že leží již také na hřbitově u paty hory, kam vezli tenkrát po jezeře mrtvolu v černé rakvi. —

Tentokráte však ukázala se mi Cella v nej-slavnostnějším svém rouše. Krásné, na půlostrově vystavěné městečko usmívalo se v pravém slova smyslu, hladina jezerní leskla se v záři slunka jako zrcadlo a za jezerem k jihozápadu pnuly Vysoké Taury věčným ledem pokrytá svá čela k jasné, smavé obloze. Ledovce hořely jako stříbrné brnění, zdály se v jasném, čistém ovzduší docela blízky a nedívám se, že tolik lidí s nesmírnou námahou a s nebezpečenstvím života na ty horské velikány vystupuje, aby všechnu tu krásu zblízka viděli, ač při takových odvážných výpravách mnohý již o život přišel. A právě na těch vysokých Taurách zabili se asi za týden po tom, kdy jsme je z vagonu viděli, tři lidé: jeden advokát z Vídně se svým synem a jejich vůdce.

Proto se dívám na takové hory raději ze zdola a dávám úplně pravdu onomu skalnímu duchu, ku kterému dle pověsti jakýsi takový horský lezec v celém zbroji a stroji, kterého k vystoupení na vysoké hory potřebí jest, přišel a se ho tázal: „Čeho jest mi ještě potřebí, abych byl docela bezpečným?“ — Na to odpověděl skalní duch vážně a moudře :

„Chceš-li docela bezpečným býti, zůstaň dole a nelez tam, kde tě není potřebí!“ — V Celji kněží vystoupili; zamýšleli tam několik dní zůstat. Nás pak unášel parní stroj dále, ale zraky naše tkvěly na krásné Celji a jejím okolí, dokud byly vidny.

Ó, svět je krásný, krásnější, než my lidé zasluhujeme!

Přisedl k nám jakýsi inženýr od Vídně, který v Solnohradech a Tyrolsku již několikráte byl a nás o krajině, již jsme jeli, poučoval. Když jsme přijížděli k Saalfeldenu, objevilo se nám dlouhé pohorí, Kamenné moře (das steinerne Meer).

Představte si moře, když na něm zuří nejdivočejší bouře, když vlny jako hory vysoké po něm se honí a jedna druhou tlačí, jedna nade druhou vystupuje — a pojednou by to rozbouřené moře zkamenělo. Tak vypadá ono pohorí. Kopec vedle kopce, jeden vyšší než druhý a všechny stejně smutné, stejně mrtvé: holá, šedá skála beze vší zeleně. Jen na nejvyšších hřebenech bělá se tu a tam led a sníh jako pěna na rozbouřených vlnách.

„Prosím, jsou v těch horách také kanzíci?“ tázal jsem se inženýra.

„Možná, ale leč ti. Jiné zvíře by se tam bez toho nevyživilo,“ odvětil.

A skutečně; nikde chaloupečky, nikde políčka, nikde stromečka po celém tom ohromném pohorí. Tam by ani nejprísnější poustevník nevydržel.

Podél toho pohorí jeli jsme dlouho, bez mála až ku hranicím tyrolským. Ve Sv. Janě v Tyrolsku viděli jsme dva kostely — jeden byl gothický, druhý

velikánská rotunda, zdaleka nápadná. Kostelů jest v Tyrolsku velmi málo, jsou bez mála všechny gotické a ani jediný nejevil stopy zanedbanosti! Všechny byly krásně olíčený a bání na věžích a kříže nad nimi leskly se zdaleka a dávaly chvalné svědectví o horlivosti tamějšího kněžstva a zbožnosti i obětavosti lidu. Kříže u cest jsou v Tyrolsku bezmála všechny dřevěné a na nich sochy Spasitele krásně ze dřeva vyřezané. Obyčejně jest soška Ukřižovaného stříškou a dřevěným, modře natřeným pozadím před deštěm a sněhem chráněna.

U města Kitzbühelu vystoupil inženýr. Privil, že tam hodlá několik dní zůstatí a že chce na některou vysokou horu vyléztí.

Jářku: „Šťastnou cestu, ale dejte pozor, ať se nezabijete.“

„Nemějte strachu, jsem starý lezec a na krkolomné cesty se neodvážím,“ řekl vesele a dal se cestou ku krásnému městečku, které leží v náručí zelených hor a je vyhlášeným, zamilovaným letním sídlem bohatších lidí.

Inženýr vystoupil a místo něho vstoupil k nám mladý kněz. Pozdravil a usedl tiše do kouta.

„Vy jste Tyrolan,“ řekl mu jeden z nás určitě.

On se podíval na nás udiveně a tázal se:

„Jak to víte?“

„Poznali jsme to po obličejí,“ řekl jsem žertem.

Slovo dalo slovo a brzy jsme byli v živém hovoru.

Hory, mezi kterými jsme jeli, byly všechny lesy a lučinami pokryté. Tu a tam stály vysoko na stráních dvorce a kolem nich pole.

„Prosím vás, čím pak lidé na tak příkrých kopcích ořou?“ tázal jsem

„Kravami,“ odvětil.

„A vylezou tam?“

„Docela snadně,“ řekl s jakousi pýchou. „Naše krávy lezou po horách jako kozy. Tam nad tím lesem,“ ukazoval na vysokánský lesnatý kopec, „jsou ještě pastviny a krávy tam vylezou jakoby nic. U nás leze všechno po horách, lidé i dobytek.“

„Vystupujete také častěji na hory?“

„Kdykoliv mám pokdy a je pohoda. My Tyrolané máme to již v krvi. Když stojím na takové hoře, bývá mi, jako bych byl jinším člověkem. Je to prazvláštní pocit.“

„Jsou zde zámožní lidé?“ tázal jsem se dále.

„Jak kde. Právě v tomto kraji, kudy jedeme, je lid velmi zámožný. Polí nemají arci mnoho, každý zasívá jen tolik, co potřebuje pro dům, — obilí zde neprodává nikdo — za to však mají velice mnoho dobytka. Mnohý sedlák má jen v dobytku až 20.000 zl., cenu polí, pastvin a lesů v to nečítaje.“

„Duchovní správa je zde asi obtížná?“

„Zde mezi horami ovšem. Tak vysoko do těch domů k nemocným lézti, není maličkost a Ne-tyrolák by to ani nevydržel. Ale my jsme tomu již zvykli. — Podívejte se tamhle na to pohoří,“ ukázal rukou na druhou stranu. „Není to krása?“

Na obzoru stálo tmavé pohoří s krásnými obrysy. „Čarokrásné opravdu!“ zvolal jsem.

„To je nejkrásnější pohoří v Tyrolsku,“ řekl, „jmenuje se proto také císařské pohoří (Kaiser-gebirge). Tam je kamzíků! Hujé!“

„A pytláků,“ prohodil jsem.

„Také dost,“ kynul rukou, jakoby chtěl říci: „Bez těch bychom se ani neobešli.“

Počalo se stmívati a veliký měsíc vystoupil nad hory.

Tyrolský kněz jel s námi až do Wörglu. Přijeli jsme tam již za úplné tmy a rozloučili se s ním jako se starým známým.

Zůstali jsme ve voze sami tři. Moji spolucestující unavením usnuli, na mé však oči se spánek nikterak skloniti nechtěl. Otevřel jsem okno a hleděl ven do krásné noci. Plný měsíc stál nad vysokými, černými horami a hleděl na mne touže známou, důvěrnou a milou tvář, jako bych seděl doma v zahradě a s ním se v myšlénkách bavil; hvězdy s oblohy kmítaly právě tak vlídně, jako u nás doma. Tu a tam vzplanulo na horách světlo, — byly to buď ohně pastýřů nebo plameny plápolající na krbech horalů. Vzduch byl teplý, milounký a po celé krajině hluboké ticho; jen parostroj hučel a železné koleje pod námi duněly.

Bylo mi tak volno, tak lehce! Zapomněl jsem na všechny starosti a strasti, mladost dávno již uvadlá rozkvetla znova v mém srdci jako růže z Jericha, když ji položíme do vody. Mladistvá radost nad krásou Božího světa rozproudila se mými žilami a zazpíval jsem vesele do tiché, tmavé noci:

„Jak je krásně cestovat,
měsíček když svítí!“ —

A měsíček svítil a svítil, a já zahleděl se do něho víc a více, a ponenáhlu měnilo se vše tam na nebi. Na měsíci stála svatá Panna s božským Dítěm

na ruce a hleděla laskavě dolů k tiché zemi a božské Dítko žehnilo těm, kteří po práci a starostech klidně na svých lůžkách spali, i těm, kteří v bolestech se svíjeli, žehnilo i nám, kteří jsme rychlostí větru ujížděli do krajin nám posud neznámých. A kolik hvězdiček na nebi, tolik andělských očí hledělo strážně dolů k zemi ve tmu zahalené. — Oko víry, není-li vyrušováno, vidí za krásné noci na nebi pravé divy! — Duch pobožnosti ovanul mě, sepjal jsem ruce a modlil se růženec k té, kterou viděl sv. Jan ve svém zjevení (hlava XII.) jako ženu oděnou slunkem, „luna pod nohama jejíma a kolem hlavy její věnec hvězd dvanácti“, — prose jí, aby nás na cestě ochránila všeho zla.

Mnohý snad, čta toto mé vyznání, pomyslí si: „Když jsi se modlil, nechlub se tím,“ a jiný zase se pohrdavě usměje a pokrčí ramenoma: „Kukátkář již stárne, chytá se růžence.“ — Ó, nechtěl jsem se tím chlubit, chtěl jsem jen vylíčiti, jak krásná noc mimoděk ku vroucné pobožnosti unáší — a pro vysměvávčky nemám než politování, že nedovedou pocítiti slasti takové tiché modlitby. Já aspoň nezapomenu nikdy na ten krásný večer, kdy duše má, nikým nevyrušovaná, do krás přírody se ponořila a jimi osvěžena, jako na bílých křídlech holubice k nebi se povznesla.

Osvětlené stanice mýjely jedna za druhou, až počaly hory se nížiti a my podél hučící řeky Innu přijeli k městu Hallu, známému solnými ložisky a dále podél topolových stromořadí do hlavního města Tyrolska — Inomostí.

omostí.

Před nádražím stála celá řada kočárů a omnibusů, každý vyvolával jméno hostince, kam měl cizince zavéztí.

Šli jsme kolem povozů do nejbližšího hotelu „Europa“, elektrickým světlem osvětleného, — tam však nebylo ani místečka prázdného. Vrátili jsme se tedy k povozům a tázali se, v kterém hostinci jest ještě místo?

„Jestli jste si neobjednali světnice napřed, nedostanete nikde místa. Jest vše přeplněno.“

„V hotelu „u pošty“ jest ještě pokoj s třemi postelemi,“ volal na nás veřejný posluha. „Chcete-li, zavedu vás tam.“

„Je to daleko?“

„Není, jen přes dvě ulice.“

„Dobrá, vedte nás.“

„Prosím, ponesu vám zavazadla.“

A skoro násilím vzal nám každému něco z ruky. Mně nesl vlnák. Vedl nás několika postranními uličkami k nedalekému hotelu „zur Post“. Tam jsme šťastně našli prázdný pokoj.

Obecný sluha žádal od nás — 60 kr. To nebylo málo, ale zaplatili jsme mu rádi, že nás zavedl na bezpečný nocleh.

V předsíni, kde jsme si objednávali nocleh, seděl malý mužík s vousy pod nosem a díval se přes brýle velmi vážně na jakýsi papír, bezpochyby na vnitřní plán hostince.

„Tak tedy,“ tázal se sklepníka, „kde budu spát?“

„Zde,“ ukázal sklepní papír a uklonil se, usmívaje se šibalsky, jako nějakému velmožovi.

Maličký zadíval se na papír ještě vážněji a odfoukl velký kotouč dýmu.

Zanesli naše zavazadla nahoru do pokoje a my šli do zahrady k večeři. Byl již také svrchovaný čas! Jeli jsme, vyjma jedinou dvacetiminutovou zastavku, kdy jsme z vozu vystoupili a v restauraci se občerstvili, bez ustání od 3/48 ráno až do 10¹/₄ hod. v noci a po celou tu dobu jsme pořádně nepojedli. Při tom byla pozornost bez ustání napjata; stáli jsme bez mála pořáde v chodbičce u oken. Ujeli jsme za ten jediný den 544 kilometrů! To je kus světa! — Kdyby nějaký člověk měl tutéž cestu vykonati s trakařem a ujel by za hodinu 5 kilometrů — a to je dost! — musil by jeti bez ustání 109 hodin čili 11 dní, kdyby každodenně pravidelně jel 10 hodin — a to by bylo také dost! Jen si to rozvažte! —

Nad míru unaveni zasedli jsme si za stůl a poručili si večeři. Měsíček nám svítil, nedaleko hučela řeka — chutnalo nám výborně. Scházela jen ještě hudba. —

Za chvílku přišel malý mužík z předsíně a zasedl za prázdný stůl vedle nás. Poručil si velitelským hlasem sklínku piva. Sklepnice mu je donesla. — V Tyrolsku, Švýcarsku a Bavorsku jsou bez mála všude sklepnice. — Mužík ji přeměřil od hlavy k patě, jakoby ji chtěl k vojsku odváděti, podíval se znalecky proti světlu na pivo, upil a nadul se jako holub. Měl jsem nad tím hroznou radost.

Byl buď nějaká vesnická veličina, která zajela do světa zahrát si na pána, nebo to byl muž,

jímž doma žena nebezpečně vládla a který teď na volném vzduchu, dalek od své tyranky, ukazoval, že také on má právo poroučeti a nafukovati se. —

Ostatní hosté, kteří přišli před námi do zahrady, vytráceli se a my odešli po jedenácté též k touženému odpočinku.

V úterý, 29. července, probudil jsem se ráno v Inomostí. Spal jsem tak tvrdě, že jsem se nemohl rychle vzpamatovati, kde to jsem. Když jsem přišel k vědomí, vyskočil jsem rovnýma nohama, abych si prohlédl město, po němž jsem dávno toužil.

Na prohlížení nezbývalo mnoho času, o 9³/₄ hod. měli jsme již zase odejeti.

Oblekli jsme se a šli do města. Zrovna na-proti našemu hotelu byl kostel. Šli jsme tam na mši sv. Právě rozžihali na hlavním oltáři svíce a ze sakristie vyšli dva vousatí mladí mniši s vysokými svícny a svícemi, za nimi šel mnich s missálem, naposled vyšel starší kněz. Dle četné obsluhy byl to nějaký vysoký hodnostář. Dle vousatých obličejů přísluhujících mnichů domníval jsem se, že jsme u kapucínů, ač kostel nikterak ostatním kapucínským kostelům se nepodobal. Později jsem se teprve dověděl a cestovní kniha to také dosvědčovala, že jsme byli u Servitů.

V kostele bylo mnoho lidí, ale bezmála sami domácí. Modlili se vesměs s příkladnou pobožností; též muži, dle zevnějšíku k zámožnějším stavům patřící, měli růžence v rukou. Takový pán s růžencem byl by v Brně bílou vranou.

Cestujících cizinců, jež každý po oděvu a pak po zvědavých, těkajících zrácích snadno pozná, viděl

jsem tam velmi málo. — Důležitě, z celého světa jezdí lidé do Tyrolska, do Švýcar a jinam, aby se podívali dílům Stvořitelovým a pohlížejíce na ně, nemají dosti slov obdivu, chvály a nadšení, ale Tvůrci toho všeho v chrámě se pokloní a chválu mu tam vzdáti, to napadne málo kterého.

Nechci tím nikoho odsuzovati. Kdybych nebyl knězem, možná, že bych byl právě takovým. Liberalismus padl na náboženské přesvědčení nynějšího pokolení, jako ruda na vinohrady: popálil vše a nic k dobrému nezrá.

Pak jsme navštívili ještě tři jiné kostely. Nejkrásnější jest kostel Františkánský a zároveň dvorní. Uprostřed kostela stojí velikolepý pomník císaře Maxmiliána I. Podobá se sice náhrobku, ale jest jen pomníkem, — kosti císařovy jsou uloženy v Novém Vídeňském městě. Na pomníku tom prý pracovalo několik pokolení. Na mohutném mramorovém, rakvi podobném podstavci klečí kovová socha císařova. Podstavec ten jest ohražen umělým kovaným zábradlím. Kolem něho stojí 28 obrovských kovových soch předkův a příbuzných Maxmiliánových, jenž byl posledním rytířem nazýván, jakoby bylo jeho úmrtím pravé rytířství vymřelo. Pomník ten jest nad míru imposantní, člověku se zdá, jakoby naň vážně hleděly dávné doby síly a hrdinství. Mne však poutal ještě více jednodušší, ale krásný pomník v levo nedaleko od vchodu. Tam odpočívají kosti slavných hrdinův Ondřeje Hofra, kapucína P. J. Haspingra a J. Speckbachra. — První z nich stal se zároveň mučenníkem věrnosti k panovníku

a lásky k vlasti. Nad tím hrobem stojí na krásném podstavci socha Ondřeje Hofra z bílého mramoru. Stojí v národním tyrolském kroji s praporem v ruce a hledí velitelsky před sebe.

Ondřej Hofer byl prostý Tyrolan, syn hostinského „am Sand“ ve Sv. Leonhardě v údolí Passeyr. Když r. 1809. Bavoři a Francouzi Tyrolsko obsadili, pozdvihli se věrní Tyroláci a pod velením Ondřeje Hofra porazili nepřítele a vyhnali ze země ven. Zatím bylo ve Znojmě příměří usnešeno a Tyroly připadly Bavorsku. Ale zbožný, rekovný Hofer nechtěl svého císaře opustiti; svolal své věrné Tyroláky a za spoluvelení kapucína Haspingra, jenž levé křídlo voje s křížem v ruce do boje vedl a J. Speckbachra, porazil dne 13. srpna nepřítele u hory Iselu na hlavu a ujal se pak sám vojenské i civilní vlády, kterou vedl až do 14. října. Když pak nové přesile podlehl, ukryl se vysoko na horách nad rodným údolím v chatrči a tam, pod ledem a sněhem takřka pochovaný, byl konečně vyzrazen, v okovech do Mantovy odveden a dne 20. února 1810 ve svém 43. roku od Francouzů zastřelen — pro věrnost k císaři, pro lásku ku své krásné domovině. Tato láska a věrnost přetvořily prostého hostinského v hrdinu, vojevůdce, mučenníka. Když viděl, že jeho krásná domovina má býti zbožím na světovém trhu, že má choditi z ruky do ruky, že má býti vyrvána původnímu panovnickému rodu, opustil svůj klidný dům, uchopil se zbraně a bojoval za právo a pravdu, až za ně šlechetnou krev svou v Mantově na příkopech vylil. Byl zastřelen jako odbojník, ale pravda zvítězila: roku 1823. přenesli

myslivci 1. císařského praporečnictví jeho do hlavního města Inomostí, tam byly v nejposvátnějším místě — v hlavním chrámě uloženy a nad nimi krásný pomník postaven, jenž hlásá jeho chválu a vděčnost jeho krajanův. Ale nejkrásnější pomník postaven mu v srdcích všech Tyrolanů. Po celém Tyrolsku zpívají píseň o jeho hrdinné, krásné smrti a málo který Tyrolan ji zpívá, aniž by mu oči nadšením nezazářily nebo slzami nezvhlhly. — Pokusil jsem se ji přeložiti a zde ji kladu:

Tam v Mantově v okovech
když věrný Hofer dlel,
ku smrti kruté vedla
jej tlupa nepřátel.
Bol svíral jeho bratří hruď
a celá říše jeden trud —
s ní věrné Tyrolsko.
S rukama svázanýma
jde Hofer naposled,
jde klidným, pevným krokem,
smrt' nekalí mu hled,
již metal z Islu*) tolikrát
dol do vetřelců mrzkých řad
tam v svatém Tyrolsku.

Když z oken zamřížených,
jež hledí na valy,
mu bratří uvěznění
„Buď s Bohem!“ dávali,
zavolal: „Bůh vás zachovej
a celé říši štěstí dej —
i mému Tyrolsku!“

Když kázali mu pokleknout,
tu dí: „Ne, Bůh mě chraň!

*) Isel, hora u Inomostí, kde Hofer nepřátelská vojska porazil.

chci umřít, jak zde stojím,
tak jak jsem nosil zbraň.
Jak muž chci skončit život svůj.
Ať žije dobrý císař můj —
i moje Tyrolsko!“

Když desátník mu pouta
na rukou rozeplal,
naposled Hofer ruce
k nebesům povzepjal.
Pak dí: „Ať dobře cílíte! —
Pal!! — — Ó, jak špatně střílíte!
S Bohem, mé Tyrolsko!“

Stál jsem před jeho pomníkem s posvátnou
úctou. Myslil jsem si: Toto byl vlastenec! Sláva
mu zde na zemi a věčná na nebi! — Arci, Tyrolsko
je krásné a nedivím se, že takové vlastence zrodilo,
ale naše vlast je také krásná a mnohem bohatší než
Tyrolsko — a co my? Budiž Bohu žalováno, velká
většina z nás lásky k vlasti své ani nemá a mnozí
z těch, kteří vlastenectvím se vychloubají, prolévají
za svou vlast jen inkoust — krve své by nedali
nikdy! Střílí ne poctivou zbraní, jako Hofer, ale
jedem pomluv a nepravdy — ne na nepřitele, ale
na rodné své bratry; hledají ve vlastenectví svůj
vlastní prospěch — a ne prospěch a dobro vlasti.

Ó, hanba nám! Tam před pomník Hofrův
jděte a uče se pravému vlastenectví, nebo se uče
aspoň zastyděti se!

Koupil jsem si na památku podobizny těch
tří hrdin. Ondřej Hofer jest vyobrazen, jak žil a
komandoval, ve svém národním kroji: v krátké
kazajce, v širokých zelených šlech (šandách) a
v bohatě vyšivaném opasku. Pranic nepřipomíná

na jeho hrdinství a vojevůdcovství leč zlatý řetěz kolem krku s medailkou a dva zlaté čestné odznaky. Byl to muž obrovský, husté kaštanové vlasy, sahající hluboko do čela a husté kudrnaté vousy připomínají lva, v obličejí nemá však nic lvího, hledí z něho klidnost a dobrotu. Jen nadšená láska k ohrožené víře a vlasti mohla takovému muži vtisknouti zbraň do ruky, když však jiskra hrdinství se jedenkrát v prsou jeho vznětla, pak vzplanula v mocný plápol a nepřítel s hrůzou poznal sílu probuzeného lva.

Když jsem se na podobiznu Hoferovu díval, vzpomněl jsem si na lva, jež jsem kdysi v Drážďanech v zoologické zahradě viděl. Bylo to krásné, mohutné zvíře plného těla. Ležel za vysokou mříží na písku v teplém slunečku, obrovskou hlavu měl položenu na tlapách a hleděl klidně jako kotě na diváky, že by byl zajisté mnohý rád jej pohladil. Ale nad ním visela tabulka s výstražným nápisem: „Nedotýkejte se, nedrážděte ho!“

P. Haspinger je vyobrazen jako krásný, mladý muž ve svém kapucínském hábitě. Na hlavě má kapuci, krátký kapucínský plášť vlaje ve vzduchu, v pravé ruce drží vysoko vyzdvížený kříž, kolem levé má omotaný růženec, jenž mu visí na bílém provaze kolem těla. Na prsou má odznaky své velitelské hodnosti — zlatý kříž a peníz. Z očí šlehá mu nadšení, proto byl také od svých vrstevníků „mužem plamenného srdce“ nazýván.

Třetí z těch hrdinů, Speckbacher, byl právě tak starý jako Hofer, ale vzezření docela jiného. Vypadá jak orel, osmahlý, hubený a šavlí ukazuje v dál. Jest vyobrazen v důstojnickém kroji, poněvadž

byl později za své hrdinství ve Vídni, kam před stíhajícími jej Francůzi uprchl, na majora povýšen.

Naproti pomníku těchto hrdinů stojí pomník všech ve válkách za svobodu od r. 1796. do r. 1809. padlých Tyrolanů, jež jim postavila vděčná vlast. Pomník ten má nápis: „Absorpta est mors in victoria“, což znamená asi: „Smrt rozplynula, proměnila se ve vítězství.“

Podívali jsme se pak ještě na universitní kostel, v němž již tolik věhlasných jezuitů kázalo, a šli pak do kavárny posnídat. Tam bylo vše jinaké než u nás: ženská obsluha, pečivo bez mála všechno pocukrováno a kávu nalívaly do koflíka teprve na stole, jakou kdo chtěl: bílou, tmavější a černou. Sklepnice nosí dvě velké konve, v jedné měla černou kávu, v druhé smetanu a nalévala, jak si kdo přál. — Uprostřed kavárny byla malá kašna, z níž bez ustání výtěčná voda do připravených sklenic tekla. To se mi velmi líbilo, poněvadž je tam voda stále čerstvá, a vypil jsem s největší chutí několik sklenic.

Pak jsme šli k holiči, protože jsme měli na tvářích již celé strnisko. Ptali jsme se ho, proč jsou v Inomosti na všech oknech dřevěné žaluzie?

„Zde je jich potřebí,“ pravil. „Zde věje často horký jižní vítr (široko) a pak bývá nesnesitelné horko. I v zimě obrátívá se často po největších mrazích vítr a pak bývá pojednou opět teplo.“

Po tomto velmi potřebném a důležitém naučení chodili jsme opět městem. Jest velmi čisté a má mnoho starých památek. Mne zajímal nejvíce dům, zvaný „das goldene Dachl“ (zlatá stříška). Dům

tento dal roku 1425. vévoda Bedřich „s prázdnou kapsou“ vystavěti prý z trucu. Pán ten míval často nouzi o peníze, a proto mu dali přezdívku „s prázdnou kapsou“. Aby dokázal, že nemá prázdnou kapsu, poručil ten dům vystavěti a na arkýři měděnou střechu silně pozlatiti. [Stál prý jej tento truc maličkost 30.000 dukátů. Pozlacení jest až podnes dobře viděti.

Pak jsme šli na most, který se klene přes řeku Inn. Pohled odtud jest čarokrásný. Pod námi valila se šedá řeka, politá světlem slunečním; v pravo a v levo v zeleném údolí rozložené město, zářící jako krásný sen a ze všech stran vysoké hory rozdivných tvarů. K severu vápenné Alpy, které vystupují nad městem strmě vysoko k nebi a nahoře věčným sněhem pokryty se zdají; naproti nim k jihu historická hora Isel, krví hrdinů zbrocená a z druhých stran jiné a jiné hory, jedny pusté, skalnaté, druhé zase zelené, štávnaté. Byl to pohled věru unášející.

Když jsem tak na mostě do kras toho obrazu ponořen stál, šli vedle nás dva Františkáni, statní, pěkní muži. Pozdravili jsme je a starší z nich vlídně pozdrav opětoval a zvolal na nás vesele: „Guten Morg'n!“

Bylo mi divno, že v Tyrolsku tak zbožným nepozdravují pozdravením křesťanským, jako u nás, nebo je zavrhli jen v Inomostí, jako v našich městech?

Čas ubíhal, hodina odjezdu se blížila: spěchali jsme tedy do svého hotelu „u pošty“, zaplatili rodilému Čechovi, který jevil radost, že se s krajany

setkal, a dali se zavéztí k nádraží. Neodjížděl jsem rád, byl bych s radostí ještě aspoň den nebo dva v tom krásném městě zůstal a vše si dobře prohlédl, ale vykázaný nám cestovní řád kázal neúprosně: „O tři čtvrtě na desátou pryč!“

A tak je to v celém našem životě: neúprosný čas vytrhuje nás z náruči každé radosti.

6. Cesta do Švýcar.

O 9 $\frac{3}{4}$ hod. hnul se s námi vlak z Inomostského nádraží. Vůz byl přeplněn bez mála samými cizinci — Francouzy a Angličany. V našem oddělení seděli dva Angličané, jeden starý, hubený, s krátkou, šedivou bradou, pohyblivý jako kočka a druhý — muž v nejlepším věku, s dlouhými, tmavými vousy, zamračený a málomluvný. Kabáty měli podobné římským kabátům katolických kněží. Zdálo se nám, že jsou to puritánští kazatelé. Třetím sousedem naším byl mladý, usmívavý pán — Amerikán. Poznali jsme v něm hned katolického kněze, ač byl docela po světsku oblečen. Později jeden z nás, jenž jakýmsi zvláštním pudem poznal, že jest s ním stejného povolání, vytáhl z něho po dlouhém namáhání, že jest vybidnut za profesora na katolické universitě v Novém Yorku a že zajel do Starého světa, poslechnout na některých universitách věhlasné vykladatele sv. Písma.

To byli tedy naši hlavní společníci na divoké cestě po arlberské dráze.

Den byl překrásný, obloha jako chrpa, vzduch vonný a hory stály před námi v jasných, určitých

obrysech a zdály se tak blízky, jako by jich člověk rukou dosáhnouti mohl.

Jeli jsme zprvu kus vedle řeky Innu krásným údolím k historické hoře Islu a odtud k památné, i světoslavným španělským básníkem Calderonem oslavené Martinské stěně. Tato skalní zeď vypíná se přes 500 metrů nad hladinu řeky Innu a jest památna tím, že císař Maximilian roku 1493., lově kamzíky, až tam se odvážil a pojednou od celého světa odloučeným se viděl. Octl se v jakési skalní sluji a nemohl ani výše na horu lézti ani dolů se odvážiti. Tak stál nebohý císař na té skalní stěně mnoho hodin, očekávaje tam jistou smrt. Obyvatelé dole v údolí jej zpozorovali, viděli jeho zoufalé postavení, sběhli se, radili se, jak mu pomoci — ale nikdo nevěděl rady. Na tu strmou skalní zeď ku pomoci mu přispěti nebylo lze. Plakali, bědovali o milovaného císaře jak o mrtvého a modlili se hlasitě k Bohu za něho. Z nejbližší osady (Perfuss?) přichvátal kněz s nejsvětější Svátostí, udělil císaři, jež považoval za propadlého smrti, ze zdálí rozhřešení a požehnal jej nejsvětější Svátostí. Lid klečel na kolenou a modlil se s pláčem modlitby umírajících za císaře, jenž tam vysoko na hoře mezi životem a smrtí v pravém smyslu slova visel. Modlitba jejich vznášela se k modré obloze a pronikla srdce Boží. Z nenadání zajásal lid, vše vyskočilo na nohy a hledělo s napjetím a zatajeným dechem vzhůru. Div divoucí, nedaleko císaře — ve zdánlivě nepřístupných skalách objevil se muž v loveckém oděvu, uchopil císaře za ruku a svedl jej dolů mezi jásající lid. V radostném průvodu nesl kněz velebnou Svátost do

chrámu Páně zpět a po hrozných hodinách smrtelné úzkosti zaznělo radostné „Bože, chválíme Tebe!“

Legenda vypravuje, že Bůh poslal anděla svého v podobě lovce, aby ohroženého císaře vysvobodil. — Možná také, že to byl jen nad míru odvážený lovec, jenž ve skalách těch každé místočko, kde žnoha lidská spočinouti může, dobře znal, a že vida nebezpečí císařovo, vlastní život k jeho zachránění nasadil a hrozící smrti šťastně ho vyrval. Ale, ať to byl anděl, ať člověk, Bohem poslán byl zajisté, vždyť Bůh užívá často dobrých lidí místo andělů, kde totiž pouhá lidská pomoc, lidské přičinění dostačí.

Či nejsou milosrdné sestry také jaksi anděly Božími? A dobří otcové, starostlivé matky, hodní kněží a učitelové a mnozí, mnozí jiní?

Na místě, kde tenkrát císař Maxmilián mnoho hodin před smrtí trnul, jest teď vysoký kříž postaven, jež jest daleko viděti, a ku kříži tomu jest ve skále stežník vytesán. Kdo netrpí na závrať, může prý tam bez velkých obtíží vystoupiti. — My jsme se kolem té památné stěny arci jen mihli.

Parostroj vezl nás dále mezi horami vždy výš a výše se kupíci vedle mnohých vlídných osad a městysů, které ze šťávnaté zeleně, jaké u nás ani na jaře nevidáme, na nás jako Betlémy z dětských let se usmívaly — až do Oezthalu.

Tam jsme byli radostně překvapeni. Jak se tak z okna na okolí díváme, vyskočil pojednou můj soused a zvolal radostně: „Tahle jede vápeník!“

Vyskočil jsem též a skutečně — nedaleko nás vezl po silnici muž fůru vápna. Na voze měl právě jako naši vápeníci obruče a plachtu pro případ deště

přichystané. — Dívali jsme se na něho s velkým potěšením. Můj soused totiž i já máme ve svých farnostech vápeníky, a proto jsme viděli v tom tyrolském vápeníku známého, a počali jsme se žertem hádati, pod čí z nás dvou farnost patří.

Od Oetzthalu jeli jsme úzkým údolím mezi nebetyčnými horami, vždy výš a výše se kupícími. Velebnost, mohutnost a krása přírody rostla takřka každým krokem. Na jedné straně viděli jsme docela holé skalní stěny, na druhé hory nejkrásnějšími lesy a lučinami porostlé. Jeli jsme kolem ledovců, které se nám zdály tak blízkými, jakoby k nim člověk za hodinu dojíti mohl, ač by k nim cesta alespoň den trvala. Dole usmívaly se na nás krásné osady, kostely, kláštery a s hor hleděly trucovitě zříceniny starých hradů. Nedaleko Inomostí viděli jsme jeden takový hrad, přilepený na zdánlivě nepřístupné skále jako vlaštovčí hnízdo, ale ti, kdož hrad ten vystavěli a v něm bydleli, nebyli zajisté povahy vlaštovčí, byli to skalní orlové, kteří ze svého nepřístupného hnízda číhali dolů na kořist.

Od stanice Landecku, nad níž strmí na vysoké skále mocná tvrz, podobná našemu Pernštýnu (nyní chudobinec a vězení), počíná dráha směle a namahavě vystupovati. Stavba této dráhy byla nad pomýšlení obtížná. Přes obrovský, 230 metrů dlouhý viadukt jede dráha 86 metrů vysoko nad řekou Trisannou vždy výš a výše, až ku stanici Svatému Antonínu, jenž leží 1302 metry nad hladinou mořskou. Tam parostroj asi deset minut zastavil, jakoby si chtěl po těžké práci oddechnouti a na nejtěžší dílo se posilniti. Cestující vystoupili z vozů, kupo-

vali si občerstvení a rozhlíželi se po krajině. Sv. Antonín je malá osada s kostelem. Ovocného stromu tam neuvidíš a ostatní je zakrslé. Vzduch jest ostrý, chladivý — celá příroda podobá se tam otužilému, zádumčivému poustevníku.

Divil jsem se, jak může dráha v zimě v takové výši, mezi takovými roklemi a skalinami jezdit? Vyhazování sněhu vyžaduje tam asi náramně mnoho práce. Aspoň si chudý horský lid něco vydělá. Jsou to v létě, za krásného počasí nevýslovně krásné kraje, ale v zimě je tam život přesmutný a jen tamější rodák snese všechny svízele takového života.

Jsou tam samoty, kde lidé již v září všim na zimu potřebným se zaopatřují a též na smrt se připravují. Jakmile koncem září nebo počátkem října napadne sníh, bývají obyčejně po celou zimu od všeho ostatního světa odloučení, — není k nim žádného přístupu. Proto chodívají na podzim všichni ku sv. zpovědi, aby je smrt nepřipravené nepřekvapila; v zimě by nemohli ani pro kněze dolů a kněz k uim nahoru. Stává se často, že na takové samotě někdo v zimě umře a mrtvola jeho leží v domě až do jara, kdy možno ji dolů do údolí na hřbitov zanésti. Dají takovou mrtvolu na půdu, aby tam zmrzla a chodívají se pak každodenně k ní modlit růženec. Po celou zimu do kostela nemohou a kázání neuslyší, ale taková mrtvola tam nahoře na půdě jest pro všechny domácí nejdůtklivějším kázáním.

V takové krajině jsme tehdy stáli. Ve vagonech rozžehli svítilny, jakoby se již blížila noc, a konduktor na nás volal: „sedati!“ Vstoupili jsme tedy do wagonů a vjeli jsme do tunelu, jímž jest hora Arlberg

provrtána. Celý tunel jest 10.270 m. dlouhý, tedy asi tak dlouhý, co obnáší cesta z Brna do Tvarožné. Má dvoje koleje a dráha v něm stoupá až k výši 1311 metrů nad mořem. V listopadu r. 1880. bylo s vrtáním toho tunelu počato, a sice ze dvou stran najednou — z tyrolské strany u sv. Antonína a z vorarlberské u Langenu. Práce trvala právě 3 roky; dne 19. listopadu 1883 byla práce dokonána a inženýři, kteří z obou stran vrtání a kopání řídili, podali si průlomem ruce. Sešli se právě na tom místě, které si v temné hlubokosti hory svými měřickými nástroji určili; nechybili ani o krok v pravo nebo v levo, nahoru nebo dolů. Při takové délce jest to zajisté úžasná práce a před inženýry, kteří takový poloviční zázrak dovedou, musí každý smeknouti klobouk. Nepracovali arci motykou v ruce, ale jejich práce byla mnohem namáhavější, než každá tělesná. Inženýři, kteří plány k arlberskému tunelu dělali, byli vesměs Rakušané a práce ta byla vykonána pod vrchním řízením ředitelstva rakouských státních drah, což každého z nás hrdoostí naplniti může. — Celý tunel stál 12,000.000 zlatých, ~~to~~ jest jeden kilometr asi jeden milion a 170.000 zl.! Jeli jsme tím tunelem rychlovlakem 21 minut.

Byla to jízda věru příšerně zajímavá.

Když jsme tím tunelem jeli, zmocnil se mne podivný pocit stísněnosti. Rozum můj obdivoval velkolepé dílo lidské vypočítavosti a dovednosti, ale srdci bylo úzko, jakoby samo sobě šeptalo: „Venku svítí všude jasný den a vše se tam koupá a houpá v teplém slunéčku. Proč jen my zde jedeme hrůzou a tmou v hlubinách odvěké hory, kde dříve

jen kutíci kutíli a kovy připravovali? Proč se odvážili lidé vniknouti do jejich říše? Jak pak, kdyby se pomstili, kdyby smělé dílo lidské zasypali, kdyby je zasypali právě teď, když tudy jedeme?⁴

Ale kutíci, duchové hor, buď že se vystěhovali, buď že si lidského díla jako malichernosti ani nevšimli — nestalo se nám nic: projeli jsme šťastně obrovskou horou, která celé zemi dala jméno. Vyjeli jsme po 22 minutách z černé tmy do slunného dne a zajásal jsem, když jsem opět modrou oblohu a zelené hory uviděl.

Stanuli jsme u stanice Langen, 1216 metrů nad mořem. To jest ohromná výše. Považme jen: Svatý Hostýn je pouze asi 700 metrů vysoký a co se poutník nastoupá, než může ve svatyni pokleknouti, „kde Máti Boží divy tvoří!“ A nejvyšší bod v Arlberském tunelu je 1311 metrů, tedy bez mála ještě jednou tak vysoko!

Od stanice Langen, která leží již v zemi Vorarlberské, jde pak dráha vysoko nad Klášterským údolím (Klosterthal) a sestupuje stále dolů. K jihu jsou přerozkošné pohledy na krásné hory a dolů do štávnatého, úrodného údolí Klášterského a zvláště do pobočných údolí, která do Klášterního jako menší říčky do hlavní řeky ústí.

Ta poboční údolí zdají se míti každé své zvláštní hospodářství i co do povětrnosti. Případají mi ta poboční údolí jako domy v osadě. Jdeš někdy osadou a všude je klidno a ticho, jen z jednoho domu zaznívá hluk a křik a hromování. Tak bylo též při jízdě Klášterským údolím. Nad námi byla modrá obloha, slunko svítilo, jen tu a tam byla

hlava hory jako rouškou zahalena. Najednou jsme přijeli k takovému bočnímu údolí, a tam vám bylo zle! Viděli jsme zdaleka, jak tam blesky šlehal, a slyšeli jsme řev hromu, jako když je v některém domě rodinná patálie.

Stále níž a níže sjížděla dráha, až jsme asi za půl druhé hodiny dojeli ku stanici Feldkirch, jež leží na rovině horami obklopené. Ve Feldkirchu je veliký pensionát (vychovatelna) otců Jesuitů „Stella Matutina“ — hvězda jitřní nazvaný.

Odtud zabočili jsme ke Švýcarsku. Nebe se rychle zahalovalo a počalo hustě pršet.

Za půl hodiny dovezla nás dráha do údolí, jímž protéká řeka Rýn. Jeli jsme vedle knížectví Liechtensteinského. Toto samostatné knížectví jest teď pod vládou Jeho Jasnosti knížete Jana z Liechtensteinu, jenž má v Rakousku a na Moravě tolik panství (též v mém sousedstvu Pozořické) a jenž svou opravdu knížecí vznešeností a štědrostí proslul. Zvláště kostely a školy jsou svědky této jeho štědroty. Knížectví Liechtensteinské jest jen malé, má asi 3 čtver. míle objemu a 7800 katol. obyvatel, ale tito obyvatelé jsou snad nejšťastnějšími poddanými na světě. Daní státních neplatí prý žádných, a má-li někdo z nich nějakou při, nebo dopustí-li se nějakého zločinu, rozsoudí je sousední rakouský úřad, který jest k tomu oprávněn. Tak mi aspoň bylo řečeno.

Hlavní město malého knížectví je Vaduz. Leží na úpatí vysokých hor, zvaných „tři sestry.“ Knížecí zámek stojí bez mála stále prázdný, poněvadž nynější kníže pán nejvíce buď ve Vídni nebo v Lednici na Moravě sídlí. Když v novinách kolovala zvěšť,

že nynější sv. Otec Leo XIII. zamýšlí Řím opustiti, psalo se též, že prý mu kníže Liechtenstein nabízel za sídlo svůj zámek ve Vaduzu.

Když již o knížectví Liechtensteinském a jeho panovníku píšu, budiž mi dovoleno mimochodem milému čtenáři sdělit, že tento pán návštěvou svou poctil též náš nový kostel v Tvarožné.

V roku 1883. přišel jsem po službách Božích z kostela domů, stoupl si k oknu a díval se na lidi z kostela se vracující. Když již všichni zašli, vidím jakéhosi mi neznámého pána vysoké postavy jíti kolem mých oken vzhůru ke kostelu. Hleděl upřeně na věž, jakoby byl znalcem staveb. Myslil jsem si: „Nějaký inženýr si jde prohlédnout nový kostel.“ — Naproti u hospody stál kočár s dvěma ucuchanými šimly. — Fiakr stál vedle kočáru. Najednou jej vidím jíti k faře. Jářku: „Co chce?“ — Šel jsem mu vstříc, ale fiakr nečekal ani na mou otázku a zvěstoval mi plnou hubou: „Velebný pane, kníže Liechtenstein šel k vám do kostela.“

„Cože? Kníže Liechtenstein? Ten by přijel s vámi? Mějte za blázna někoho jiného, ale ne mne!“

„Na mou duši, velebný pane, je to on. — Byl u Neuhausra v Brně na noc, najal si mě, abych ho sem zavezl, a odsud pojedeme do Rousinova na nádraží.“

Vida fiakrovu opravdovou tvář, vzal jsem pamětní knihu. do níž se u nás cizinci zapisují, a spěchal do kostela mysle si: „Na světě jest vše možné. Však to vyzvím, mluvil-li fiakr pravdu?“

Cizí pán byl již v kostele a prohlížel si vše dopodrobna. Když mě spatřil, uklonil se lehce a

řekl: „Jsem přítelem staveb a zaslechl jsem, že zde máte nový kostel; přišel jsem se naň podívat.“

Přivítal jsem jej a nabídl mu své služby. Když vše dopodrobna prohlédl a na vše se vyptal, kdo plány kreslil, kdo kostel stavěl, kdo maloval, co vše stálo, zavedl jsem ho do sakristie a poprosil, aby zapsal své jméno do pamětní knihy.

To ho zarazilo. „Proč to?“ tázal se.

„Já prosívám všech pánů, kteří na náš kostel podívat se přicházejí, aby na památku svá jména do pamětníku zapsali.“

Pán se usmál, vzal péro, starým kostelníkem již hodně pokažené, a napsal zřetelnými velkými písmeny:

Johann Fürst zu Liechtenstein.

Vida ten podpis, uklonil jsem se hluboce a řekl: „Jasnosti, velká čest!“

Kníže se usmál a řekl: „Ano, jsme sousedé.“ (Pozorice leží totiž od Tvarožné půl hodiny.)

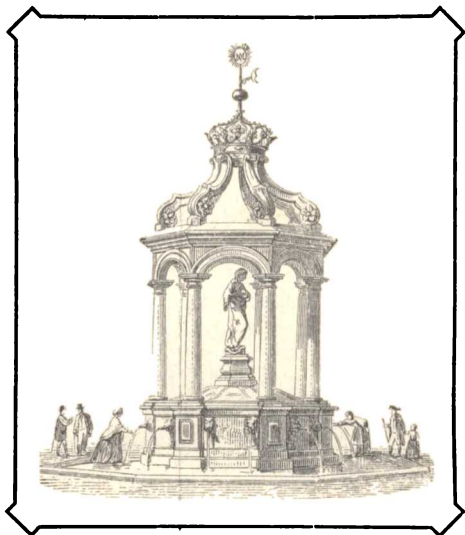
„Jen že jeden z těch dvou sousedů nemá panství,“ odvětil jsem.

Kníže pán mluvil pak ještě déle se mnou, poděkoval mi pak o odejel.

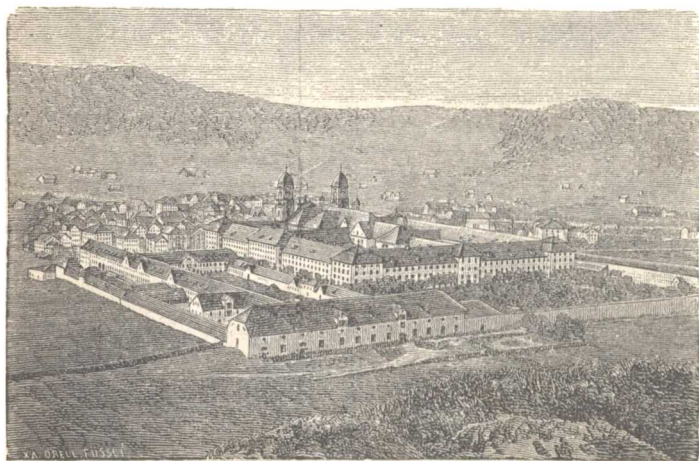
Můžete si mysliti, že jsem byl zvědav, jeho zemi a hlavní město Vaduz spatřiti. Neuviděl jsem však mnoho. Hustý déšť mi je jako závojem zahaloval.

7. Ve Švýcarsku.

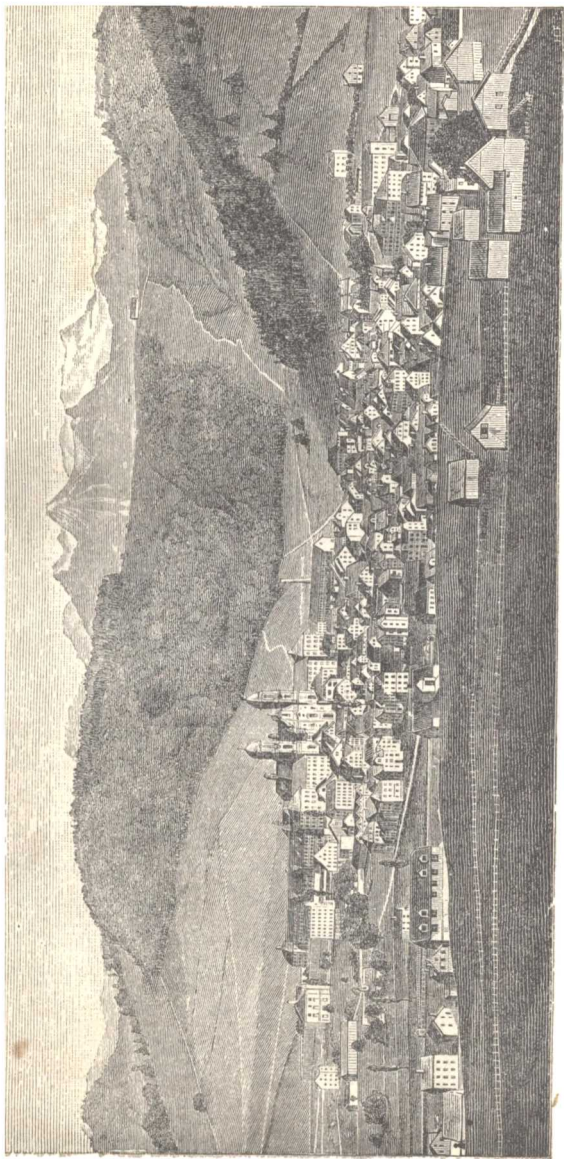
Za hustého deště přijeli jsme k první švýcarské stanici zvané Buchs. Tam jsme vystoupili z pohodlných rakouských vozův a šli do velké síně, kde cestujícím zavazadla prohlíželi. Mnozí cestující měli kufry jako půl chalupy veliké a dámy, které byly

Secha Panny Marie na náměstí v Einsiedelnách (str. 65).

Benediktinský klášter v Einsiedelnu (str. 65).

Město Einštedeln (str. 60).

buď neobyčejně krásny nebo krásy neobyčejně potřebny, měly zrovna dva nebo tři kufry. Dámy sličnosti obyčejné nevozily světem tolik parády.

My tři jsme měli každý jen ruční tašku a vlňák. Když jsme se svým krámečkem k prohlížečícímu úředníkovi přistoupili, pohodil pohrdavě rukou, jakoby chtěl říci: „Co vy zde chcete? Bez toho nic nemáte“ — a ukázal nám rukou na dvéře.

Šli jsme tedy ven. Ale co tam? Pršelo a do odjezdu bylo ještě přes čtvrt hodiny. Zabočili jsme do restaurace. Ale tam nás ovanulo docela cizí ovzduší. Stoly byly čistounce prostřeny a na mramorovém buffetu usmívaly se na hladové cestující šunky, studené husy, kapouni a rozmanité ovoce. Obsluha byla vesměs ženská.

Zasedl jsem za stůl a poručil si „Kaffee!“

Posluhovačka přišla s konvemi v ruce a tázala se francouzsky: „Noár? Blanž?“ (Černou? Bílou?)

„Noár!“ řekl jsem naduté, hraje si na Francouze a tázal se jí pak, umí-li německy?

„Ó ano. Ale zde jezdí nejvíce Francouzův a Angličanů.“

Přítel N. šel se zeptat, kudy bychom jeli nejlépe do Einsiedelnu. Vrátil se všecek rozdurděn, že prý jsou konduktéři velicí hrubiáni.

Vůbec jsme po celé cestě Švýcarskem poznali, že Švýcaři jsou toho mínění, jakoby na celém světě nebylo nic krásného k spatření, leč ve Švýcarsku a drou cizince, kteří jejich krásnou zemi uviděti chtějí; a to jest dle mínění Švýcarů povinností každého cizince, jenom že se někteří při tom vlídně usmívají a jiní se mračí. K posledním patří páni

konduktéři. Kromě toho vyvolávají jména stanic tak nedbale a nahonem, že nezvyklé ucho ani jednoho jména nerozezná.

V této příčině chválím si naše konduktéry. Když takový pán hromovým, táhlým hlasem povolá: „Ne—sa—myslitz! — Ne—sa—myslice!“ tak to uslyší i polobluchý.

Náš vjezd do Švýcarska nebyl, jak vidno, velice utěšený. Radili jsme se, máme-li jeti zrovna do Zurichu anebc zabočiti do proslaveného poutního místa Einsiedelnu. Rozhodli jsme se konečně pro Einsiedeln. Vsedli do vlaku cestujícími až do posledního místa nabitého a jeli do Wädenswylu. Jeli jsme za deště a bouře napřed dle zdání rovinou jako Haná širokou, poněvadž jsme pro déšť vzdálenějších hor neviděli — později vedla dráha po břehu Zurišského jezera.

Ve Wädenswylu jsme vystoupili a koupili si listky do Einsiedelnu. Do odjezdu bylo ještě půl druhé hodiny času, proto jsme šli do hostince, který od nádraží jen asi 50 kroků vzdálen jest. V prvním poschodí jest veliká síň pro hosty, vystavěná ze železa a skla. Tři stěny jsou jedno okno, za čtvrtou zděnou stěnou jest kuchyň. Zasedli jsme za stůl a poněvadž jsme ještě neobědvali, poručili jsme si polévku a řízek. Víno nám donesli ve sklínkách se širokým hrdlem, do jakých dávají naše hospodyně zavařované ovoce. Déšť zatím přestal; otevřeli jsme tedy okna a dívali se na veliké jezero, po němž směrem k nám přijížděla parní loď. Za chvíli však vyvalily se nad jezerem tmavé mraky, zdvihl se mocný vichor, jenž celým hostincem otrásal a z mračen

šlehalý do hladiny jezerní blesky, jakoby nějaký duch žhavé udice na ohnivých provazích do jezera spouštěl. Byla to zajímavá podívaná.

Čtvrt hodiny před odjezdem počali na nádraží zvoniti a zvonili dobrých pět minut. Svolávali cestující, jako svolávají v továrnách dělníky do práce. Bezpochyby považují Švýcaři cestování cizinců za povinnou práci — aspoň z ní žijí jako továrníci z práce svých dělníkův. Arci se sami také bedlivě přičiňují — jako továrníci.

Zaplatili jsme a šli na nádraží. Tam stál již mimo jiné starý, jako tyčka vysoký a hubený Angličan a vedle něho neméně vysoká a možno-li ještě hubenější buď dcera nebo manželka. Byla přepodivně oblečena, jako nějaká Garibaldiánka: měla červenou košilkou, přes ni tmavohnědý plášť a na hlavě eosi klobouku podobného. Ti dva by se byli hodili za figury do gothických oken. Za nimi stál kostnatý Švýcar s velkým pytlek na zádech a rybrcoulskou holí v ruce. Ten je vodil bezpochyby po horách.

Vedle Angličanů zajímali mě tři francouzští kněží. Čekali taktěž na vlak. Byli mladí, štíhlí a hezci páni, způsob mluvení a celé jejich počínání jevilo velkou uhlazenost. I na cestě měli na sobě kleriky, přes ně dlouhé, černé svrchníky a na hlavě nízké, hedbávné klobouky se širokou střečkou.

8. Einsiedeln.

Konečně vsedli jsme do vozu a jeli k Einsiedelnu — k Matce Boží na pouštee.

Vagony byly samými poutníky naplněny. V našem voze jelo ještě několik kněží. Jeden z nich, již starší pán, měl svůj breviář a ostatní cestovní potřeby v tašce, zavěšené po způsobu myslivecké brašny, na níž byl vyšit honící pes. Byl svalnatý, silný pán, pravý syn hor, a zajisté zahrňměla jeho puška již častokráte mezi skalami vysoko na horách. Teď se modlil breviář zbožně a klidně, jako dítě.

Cesta vedla krajinou hornatou sice, ale málo zajímavou. Brzy počínalo se též stmívatí a do Einsiedelnu jsme přijeli o 7 1/2 hod. za úplné tmy. U nádraží stály povozy. Vsedli jsme do vozu, na němž byl francouzský nápis „Hôtel Pavôn“ — hostinec u páva — a jeli do hostince.

Einsiedeln leží v kantoně (kraji) Schwyz. Kanton ten jest ryze katolický a německý, a přece ty francouzské nápisy! To mě naplnilo nevolí a nechutí, ale když jsme přijeli do hotelu, byl jsem brzy smířen. Takového hotelu neviděl jsem ještě nikde! Ve velké jídelní síni byl v průčelí zavěšen velký dřevěný kříž a po stěnách všude obrazy svatých a vynikajících katolických mužův. U dveří byl mistrovský, velký olejový obraz sv. poutníka Mikuláše von der Flü. Má na sobě dloubé, šedé poutnické roucho, podobné hábitu, v ruce drží poutnickou hůl a jeho osmáhlý, svatou radostí ozářený obličej hledí toužebně v dáli, jakoby poprvé spatřil toužený cíl své poutě — zářící chrám Matky Boží.

Sv. Mikuláš von der Flü byl poustevníkem, chodíval i v zimě bos a svatostí svou míval na své

krajany takovou moc, že častěji jednou jedinou řečí mír zjednal, když vnitřní válka jeho vlasti hrozila. Jest ve Švýcarsku podnes tak ctěn, jako v Čechách sv. Prokop.

I v naší světnici byly obrazy svatých.

V takovém hostinci je člověk hned jako doma.

Po krátké chvíli šli jsme do své světnice, do třetího patra. Byla noc teplá, a proto jsme nechali okno otevřeno. Obloha byla ještě zamračena a venku tma. Velikánský benediktinský klášter s velebným kostelem, jenž stojí proti hotelu, v němž jsme bydleli, vystupoval z polotmy jako velká tvrz.

Sotva jsme ulehli, počaly hodiny na klášterní věži bítí desátou. Napřed bil silný zvon jasným zvukem čtvrtě, pak zazněl velký zvon mohutným hlasem desetkrát, a ještě nédozněl poslední zvuk v teplém, chvějícím se vzduchu, zahlaholil hluboký, ještě mohutnější hlas největšího zvonu opět desetkrát, jakoby důrazněji ještě jednou opakovati chtěl, co právě zvon před ním hlásal, že odbila desátá hodina, aby každý duch chválil Hospodina, a že čas opět o velký krok k věčnosti pokročil.

Toto opětné hlásání času, toto koncertování třech zvonů dotýkalo se velmi dojemně srdce, a krásné, harmonické zvuky zvonů chvěly se dlouho v teplém, letním vzduchu. Cosi tajuplného mluvilo z hudby zvonů, jakoby vyšší, nadpozemské bytosti ve zvoncích těch ke člověku sestupovaly.

Podobné bítí hodin na tři zvony slyšel jsem ve Švýcarsku na více místech.

Usnul jsem zvuky těmi jako ukolébán a probudil se opět těmi zvuky. Hodiny byly právě dvě.

Vstal jsem a přistoupil k oknu. Jaká to změna! Jak krásná byla noc! Obloha vyjasnila se docela, jakoby mraky někdo byl vymetl, velký, jasný úplněk stál v pohádkovém lesku nad zářícím klášteřem, hvězdy vlídně kmítaly a dole na náměstí šuměly a hrčely prameny kašny. Bleskem připadla mi na mysl píseň, již jsem v mladých svých letech tak často zpíval a při níž jsem mnohdy slzy neukojené touhy ronil.

„Přejasně zářily hvězdy, — v dumách jsem u okna stál, — sladký zvuk poštovské trubky — zdaleka ke mně váł, — touhou se srdce zachvělo, — s povzdechem sobě jsem přál: — ach kéž bych cestovat mohl — čarovnou nocí v dál.“

Touha mých mladých let byla vyplněna: byl jsem skutečně v dalekém světě, kolkolem krásná, tichá letní noc, v dáli vysoké hory a šumné lesy, přede mnou světlem luny ozářený klášter a kostel jako báječný zámek — a dole ospale hrčící studnice — —

Sen mého mládí stál přede mnou uskutečněn.

Nežli počnu vypravovati, co jsme v Einsiedelnu zažili a viděli, povím vám v krátkosti, čeho jsem se o původu a dějinách tohoto slavného poutnického místa dověděl.

Einsiedeln znamená po česku tolik jako poušťka, t. j. místo, kde bydlí poustevník. Prvním poustevníkem v Einsiedelnu byl sv. Meinrad. Pocházel dle starých podání z hraběcího rodu Hohenzollernův a narodil se roku 797. Vychován byl v klášterské škole Reichenau na ostrově téhož jména v Bodamském jezeře. Když vystudoval, vstoupil r. 822. do kláštera a byl učitelem v benediktinském klášteři v Bollingenu u Curyšského jezera. Dívaje se z okna své skrovné

celly vidíval lesnatý vrchol hory Etzel na protější straně jezera a srdce jeho zatoužilo po úplné samotě, kde by cele rozjímání a modlitbě oddati se mohl. Roku 828. dovolili mu představení odstěhovati se do lesní samoty. Jakási zbožná vdova dala mu na vrcholu hory Etzel vystavěti chatrč a vedle ní malou modlitebnu. Posýlala mu též nejpotřebnější potraviny.

Než nebylo sv. muži popřáno dlouho skrytu býti. Pověst o jeho svatosti a moudrosti roznesla se jako vůně rozkvetlé lípy po celém okolí, a lidé hrnuli se k němu jako včely o med rady a řádu posily. Aby ušel tomuto návalu, který rušil sladkou mu a oblažující samotu, opustil svou chatrč a utekl se hlouběji do pustiny, do tak zvaného „Tmavého lesa“ (Finster-Wald). Na palouku, na úpatí okrouhlého pahrbku proudil ze země čistý pramen vody. Tam vystavěl si pomocí jednoho společníka a jednoho pastýře chaloupku a kapličku, a žil tam až do smrti jako poustevník. Na témže místě, stojí dnes prostranný klášter a krásný kostel, a jmenuje se Einsiedeln čili poušťka na počest sv. Meinrada, který první v těch místech bohulibý vedl život. Hildegarda, dcera Ludvíka Němce, abatyše v Curychu, dala mu později vystavěti kapli a darovala mu dle podání sošku Panny Marie, která se až podnes v zázračné kapli v Einsiedelnu uctívá.

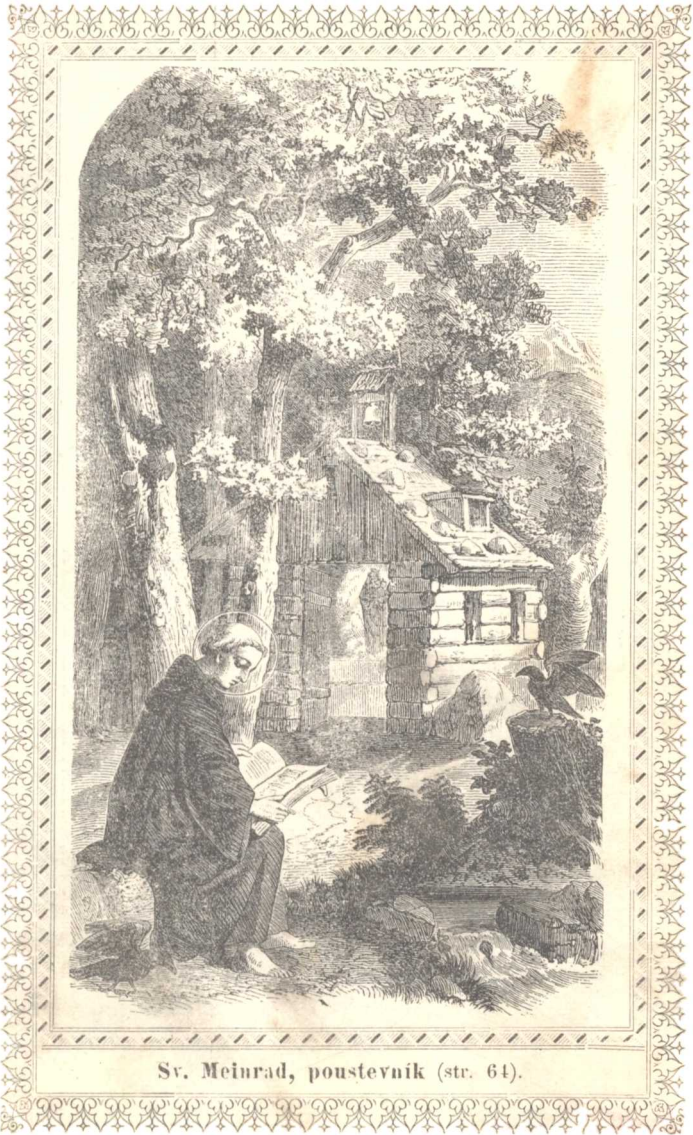
Po 25 letech přepadli dva lupiči sv. poustevníka a domnívajíce se, že chová ve své pouštkě velké poklady, zabili ho. To se stalo dne 21. ledna 861. Vrahové však v poustevně pokladů nenašli. Neobyčejnou hrůzou jati dali se na útěk. Dva havrani, které sv. Meinrad krmíval, letěli hlasitě

krákajíce za nimi, jak pověst vypravuje. Jakýsi tesař v nedaleké osadě slyšel jejich hrozný krákot, viděl utíkající vrahy a pospíchal k poustevně. Nalezl mrtvolu poustevníkovu. Pronásledoval vrahy a dohonil je v Curychu. Tam byli jati a popraveni. Opat Walther z Reichenavy spěchal pak s několika bratry k poušťce Meinradově do tmavého lesa, pochoval srdce zavražděného na vrcholu hory Etzel a tělo zanesli do kláštera Reichenavského. Sto osmdesát sedm let odpočívalo tam tělo světcovo. Zatím byl na místě Meinradovy poustevny vystavěn klášter a tělo jeho r. 1039. tam zaneseno a zavražděný poustevník papežem Benediktem IX. za svatého prohlášen. Od té doby jest hlava tohoto světce na oltáři v zázračné kapli ku všeobecné účtě vystavena.

Pověsti o životě sv. Meinrada halily „Tmavý les“ a Meinradovu poustevnu v kouzlo svatosti a celé zástupy zbožných lidí putovaly na to místo, kde veliký světec život svůj v ustavičnou oběť Bohu přinášel.

Čtyřicet šest let zůstala poustevna Meinradova opuštěna, až Štrassburský kanovník Benno, unesen příkladem sv. Meinrada, bohaté své obročí opustil a do „Tmavého lesa“ se uchýlil. Poustevnu našel napolo zbořenou. Zbudoval ji znova a přistavěl větší stavení, v němž by více bratří přebývatí mohlo. Se svými soudruhy počal les mýtiti a proměnil tmavou pustinu v pastviny. Pověst o jeho svatosti donesla se až ku králi Jindřichu I., který r. 927. zbožného poustevníka přemluvil, aby zasedl na biskupský stolec v Metách.

Nerad opustil Benno milenou poustevnu, jakoby věděl, co ho v Metách očekává. Sv. muž káral jako

Sv. Meinrad, poustevnik (str. 64).

biskup neřesti a násilnictví velmožů přísně a bezohledně. Ti za to zahořeli proti němu neuhasitelnou záští, podplatili několik zlosynů z vlastního služebnictva Bennonova, aby biskupa přepadli a oči mu vyloupali. Zločin ten byl skutečně spáchán. Král potrestal sice zlosyny a jejich návodce smrtí, ale nedovedl Bennona přemluvíti, by na biskupském stolci nadále setrval. Sv. biskup zřekl se biskupství a vrátil se ku svým bratrům na poušť do „tmavého lesa.“

Roku 934. připojil se k němu probošt ze Strassburgu — Eberhard s mnohými muži stejného smýšlení. Benno složil hodnost opatskou na Eberharda, ten položil základní kámen k velkému klášteru a zavedl v něm řeholi sv. Benedikta. Velký chrám vyklenul se nad malou svatyní se sochou Panny Marie, již sv. Meinradovi abatyše Hedvika darovala.

Benno umřel před ukončením díla dne 3. srpna 940, a byl v zázračné kapli pochován.

Stavba kláštera a kostela trvala celých 10 let, r. 946. byla dokončena. Vévoda Heřman Alemanský daroval klášteru celý „tmavý les“.

V září r. 948. zažádal opat Eberhard sv. biskupa Konráda z Kostnice, k jehož biskupství tehdy Einsiedeln patřilo, aby přijel a nový chrám posvětil. Biskup přijel v průvodu velkého počtu rytířův a šlechticů německých, a tehdy udál se div, jež sv. biskup Konrád sám o několik roků později v Římě papeži u přítomnosti císaře Otty a manželky jeho Adelhaidy vypravoval. Papež Lev VIII. vydal pak ve prospěch kláštera Einsiedelského zvláštní bullu, v níž vypravování Konrádovo o této zázračné události takto vylíčeno jest :

„My Lev, biskup, sluha sluhů... oznamujeme tímto všem nynějším a budoucím věřícím Církve Boží : že Náš ctihodný bratr a spolubiskup v Kostnici, jménem Konrád, u přítomnosti Našeho nejmilovanějšího syna Otty, císaře a jeho manželky Adelhaidy a mnoha jiných knížat, před Naší Apoštolskou Stolicí přednášel, jak na jisté místo ve svém biskupství, Meinradovou celou zvané, léta Páně 948. na den 14. září povolán byl, aby tam ku cti svaté, vysoce zvelebené Bohorodičky a Panny Marie kaplici vysvětil. Když však jak obyčejně o půlnoci k modlitbě povstal, uslyšel, jak nám vypravoval, s řeholníky téhož místa přelíbezný zpěv, a když blíže pátral, co by to býti mohlo, poznal, že andělé v kapli tytéž zpěvy pějí a tentýž pořádek zachovávají, jaký od biskupů při svěcení chrámů zachováván bývá. Ráno bylo vše ku svěcení připraveno, když však biskup až k poledni otálel, přišli ku kapli a naléhali na biskupa, aby se svěcením započal. Když se však ještě zdráhal a o vidění vypravoval, kárali jej přísně, až svěcení skutečně započal, tu však zazněl ihned třikráte zřetelně hlas : „Bratře, ustaň, neb jest od Boha posvěcena!“ Tím hlasem zaleknuti, uznali všichni vypravování biskupovo pravdivým a svatým býti, a věřili od té, že jmenovaná kaple s nebes posvěcena jest.“

. Papež Lev VIII. vyřkl pak za souhlasu ostatních přítomných biskupů, že nebeské posvěcení oné kaple pravdivé a platné jest, a zakázal všem biskupům, kaplu tu někdy opět posvětit. Zároveň udělil všem, kdož ono místo navštíví a tam sv. svátosti hodně přijmou, hojně odpustky. Vícero pozdějších papežův ustanovení Lva VIII. potvrdilo.

Tímto nebeským posvěcením kaple sláva její daleko široko se roznesla a Einsiedelny staly se proslaveným poutním místem, jako je u nás v Rakousku Mariánská Cella ve Štýrsku, nebo Loretto v Itálii, neb Compostella ve Španělsku.

Každoročně dne 14. září slavivá se v Einsiedelnách s velkou slávou slavnost „posvěcení andělského“, a tisíce a tisíce poutníků spěchá zdaleka k té slavnosti, že mnohdy městys ani hodně pohostiti jich nemůže.

Nové opatství počalo utěšeně rozkvétati. Císařové a králové obdařili klášter rozsáhlými pozemky a klášterníci rozmnožovali jmění své šetrností a moudrým hospodařením. Klášter Einsiedelnský stal se učitelem a dobrodincem celého okolí. Synové nejvznešenějších rodin žádali u brány Einsiedelnské o přijetí a slavní učenci i umělci žili a účinkovali v jeho zděch, mezi nimi — abych jen jednoho jmenoval — Theophrastus Paracelsus († v Solnohradě r. 1541.), slavný lékař a znatel sil přírodních, tak že jej lid za kouzelníka považoval. Klášter Einsiedelnský stal se zakladatelem vícera jiných klášterův a škol.

Ale nepanoval ani v něm, jako všude na zemi, stálý klid a rozkvět. Klášter vyhořel od svého založení pětkrát, tak že nynější veliká budova je šestou novou stavbou, kterou řeholníci postaviti nuceni byli. Též vnitřní rozepře a boje zuřivaly v tomto zbožnosti a vědě zasvěceném domě, zvláště za doby reformace, kdy zůstal klášter takřka bez řeholníků. Též francouzskou revolucí utrpěl náramně; tehdy byla původní zázračná kaple do zá-

kladů sbořena a socha Marie Panny jen stěží zachráněna.

Od založení opatství až do dnešního dne putovali a putují tisíce a tisíce poutníků k Matce Einsiedelské. Jména nejvzácnějších jsou v klášterní kronice na památku zaznamenána.

Těž arcivévodové rakouští a jiní velmoži putovali častěji na to svaté místo. Z r. 1862. nalezl jsem mezi poutníky též jména kardinálů Schwarzenberga z Prahy a Fürstenberga z Olomouce. Jak veliké zástupy poutníků do Einsiedelnu každoročně připutují, nejlépe dokazují číslice. Každoročně přistupuje tam daleko přes 100.000 kajicníků ke stolu Páně, — průměrně 150.000. — Roku 1710. bylo jich až 260.000! Roku 1888. až 174.000! Velmi významno je, že za doby francouzské revoluce nával poutníků zvláště ze sousedního Francouzsko byl náramný. Když Ancikrist a jeho čeládka počnou v některé zemi ohněm a mečem hospodařiti, pak kde kdo dobrý hledá pomoci nebeské.

Mohl bych ještě mnoho o tomto klášteře vypravovati, ale kdy bych se pak dostal ku hrám v Horní Ammergavě?! Pominu tedy ostatní mlčením a povím jen, jaký dojem na mě toto slavné poutní místo učinilo, a co jsem tam viděl a zažil.

Když jsem o dvou hodinách chvíli u okna postál a krásou noci se pokochal, počalo mě zurčení čtrnácti proudů, vytékajících ze studny na náměstí, ponenáhlu uspávati a víčka mi olovnatěla. Šel jsem tedy opět na lože a spal zdravo až do bílého dne. Slavný hlahol zvonů, slavících pozdrav andělský, probudil mě ze sna. Báně vězí leskly se již v prvních

paprscích vycházejícího slunka a brzy vystouplo „velké světlo nebeské“ nad obzor. Den byl překrásný a z vůkolních lesů vanula svěží vůně.

Oblekli jsme se a spěchali do chrámu Páně. Chrám stojí uprostřed průčelí velké, 156 metrů dlouhé a 136 metrů široké, trojposchodové klášterní budovy. Chrám má dvě věže, pravá je vyšší, levá o něco nižší. Když zaznívají s těch věží harmonické hlasy všech 13 zvonů, které na nich visí — nejtěžší váží 120 centův — a vůkolní hory zvuky ty odrážejí, pak zachvívá se zajisté srdce poutníkovy svatým nadšením. Nám nebylo popřáno, touto sborovou hudbou zvonů se pokochati. U dveří potkal jsem starého pána, jenž včera ve Waedensweilu v hostinci našim sousedem byl a s námi na vlak čekal. Poznali jsme se a pozdravili.

Několik krokův od hlavního vchodu stojí milostná kaple Matky Boží asi pět metrů vysoká a o málo širší i delší. Stojí na témž místě, kde si svatý Meinrad svou modlitebnu vystavěl a sošku Matky Boží s Božským Dítěm uctíval. Kaple původní byla za francouzské revoluce, jak již řečeno, do základů zničena a nynější r. 1817. dostavěna. Nemůže se milostné kapli v naší Mariánské Celli na bohatství ani zdaleka rovnati. Vně jest sice vše z černého mramoru, oltář z mramoru bílého, soška sama jest oblečena v drahé, brokátové roucho a ověšena zlatými a stříbrnými dary, ale kdyby viděl náš lid, který tak rád do Štýrského Mariánského místa putuje, ostatní ozdobu Einsiedelské Celly, zvolal by zajisté ve své prostosrdečnosti: „Milá Panenko Maria, ty jsi tady proti naší Cellenské jen chudobná chalupnice!“

Na chrámových zděch u kaple visí sice mnoho obrázků s nápisem: „Maria pomohla“ nebo „Díky Marii“, ale bohatých darů, jaké jsou v naší Mariánské Celli, tam není. V popisu kostela a kláštera, jež jsem si koupil, nestojí též nic o nějaké pokladnici, či „šockomoře“, jak naši poutníci říkávají.

Křesťanské, věřící srdce nehledí však na bohatství. Pokleklí jsme před svatyní, v níž každodenně od čtvrté hodiny ranní kněží mše sv. obětují, a pocítil jsem v srdci dech svatosti, jež místo to ovívá. Kolik millionův a millionů zbožných modliteb vznášelo se asi z tohoto místa vzhůru k nebi od doby, kdy sv. Meinrad poprvé se zde k Bohu modlil! Kolik zarmoucených a poraněných srdcí hledalo zde uzdravení — a našlo, jak věnování na zděch zavěšená dosvědčují! Kolik rozkvétajících panen a mládenců klečelo zde a prosilo o posilu a požehnání před bojem, jež na ně čekal! Kolik matek a otcův obětovalo zde své dítky; kolik starcův a stařen prosilo zde o šťastnou hodinu smrti! I vojevůdceové a králové klečeli zde, držíce meče své v rukou a prosili Máti Boží, aby je požehnala. Kardinálové, biskupové i prostí kněží pozdvíhovali zde rukou svých ku „Stolici Moudrosti“ a prosili o moudrost a apoštolského ducha, by stádece jim svěřené k věčnému blahu přivésti mohli! A nikdo z nich neodešel nepotěšen, neposilněn, nepovznešen!

Všechny tyto modlitby, vzdechy a slzy, všechny zbožné sliby tam učiněné posvěcují ono místo a činí každému svatým a ctihodným. K tomu připomínají malby na stropě chrámovém nad kaplí a kolem kaple na posvěcení nebeské, o němž jsem dříve vypravoval.

Jest tam vyobrazen Kristus, s nebe sestupující, jak přijímá biskupské roucho, aby Svatyni posvětil.

Chrám Einsiedelnský jest, jak jistý francouzský spisovatel napsal, největší kostel v celém Švýcarsku. Je-li tomu opravdu tak, nevím, ale veliký je a krásně ozdobený, jednotného, úchvatného dojmu však nečiní. Vše jest jaksí tuze rozkouskováno. Presbytář jest od chrámové lodě krásným, z kovaných železných prutů zhotoveným mřížovím oddělen a po desáté hodině zastřeli ho cele zelenou záclonou. Proč? Nevím. — V postranních lodích je čtrnáct oltářů, též mřížovím od ostatního chrámu oddělených. Celý chrám jest krásně vymalován. V presbytáři jsou fresky, vyobrazující osoby a události ze Starého i Nového Zákona, které prorocky smírnou obět Spasitelovu buď naznačují, buď zvelebují. Nejlépe líbila se mi freska nad hlavním oltářem: vyobrazuje Beránka ležícího na kříži, z boku mu teče smírná krev. Vedle něho drží anděl dlužní list člověčenstva; krví Beránkovou jest dluh smazán. Kolem kříže padá 24 starců v bílých slavnostních rouchách na tváře své. V pozadí utíká s hrůzou židovský velekněz.

Kolem hlavního oltáře jsou obrazy ze života Panny Marie a nad oltářem jest na zdi olejovými barvami vymalováno Nanebevzetí Panny Marie. Obraz ten přemaloval r. 1857. znamenitý malíř Pavel z Deschwanden, který zbožností svou vynikal, Einsiedelny s poutnickou holí v ruce často navštěvoval a bez mála všechny fresky obnovil a přemaloval. Kolem hlavního oltáře a celého presbytáře jest horní chor pro řeholníky, do něhož z kostela jen zamříženými okny viděti lze. Je prý též velmi krásně vymalován a

stojí v něm oltář i krásné varhany, — já tam však nebyl! a nemohu tedy mnoho vypravovati.

Na stropě hlavní lodě chrámové jsou malířem Asamem narození Páně a poslední večere vymalovány — velmi krásně a živě. Na prvním obraze jest viděti pastýře kolem ohně sedící, jak se k nim anděl s radostnou zvěstí blíží. Z druhé strany spěchají již pastýři k Panně Marii, která jim zářící božské Dítko ukazuje. Celý obraz jest pln života.

Ale nelze mi vše dopodrobna popisovati. Zmíním se jen ještě, že podlaha chrámová jest mosaiková, velmi krásná, v hlavní lodi visí ohromný lustr se skleněnými koulemi, který by se však lépe do divadla než do kostela hodil. Nejlépe se mi líbilo, že jsou u kazatelny hodiny, které bíjí čtvrtě i hodiny a napomínají kazatele v pravý čas, že jest již dost.

Ty hodiny způsobily zajisté již mnoho radosti: někdy kazatelovi, když nevěděl, co by ještě řekl, a někdy posluchačům, když si přáli, aby konečně již ukončil. — A teď je toho popisování dost!

Když jsme se u milostné kaple pomodlili, šli moji soudruzi do sakristie zeptat se, můžeme-li sloužit mši sv., a já zasedl s breviářem do lavice.

V kostele nebylo mnoho lidí a dle všeho sami cizinci. (Domácí lidé byli zajisté již dříve na službách Božích, poněvadž bývá v Einsiedelnu každodenně první mše sv. již o 4. hodině.)

V levo z hlavní lodě vede vchod do jiného prostranného chrámu, kde se jen zpovídá, a pak do sakristie. V pravo jsou dvěře se zvonkem; kdo chce s některým klášterníkem nebo chovancem mluvit, musí tam zazvoniti. To jest zajisté dokonalá klausura.

Socha Panny Marie v Einsiedelnu
(str. 72).

Vnitřek svatyně
Einsiedelské (str. 72).

O 7¹/₂ hod. byla u hlavního oltáře zpívaná mše sv., při níž na horním choře mniši za průvodu varhan velmi pěknou dvouhlasnou mši zpívali.

Jenom tenor zpíval vysoké tóny fistulí, jakoby měl malé volátko, které v těch horách není žádnou vzácností. Ba v některých údolích považují je za nevyhnutelný úd těla.

Po zpívané mši sv. šel jsem též já mši sv. obětovati. Sloužil jsem ji u postranního oltáře svatého Mauricia, na němž spočívá tělo sv. mučeníka Placida. Že jsem při mši sv. též na svého † přítele, P. Placida Mathona, benediktina Rajhradského, vzpomněl, rozumí se samo sebou.

Po mši sv. zapsal jsem se v prostranné a velmi krásné sakristii do knihy, v níž cizí kněží svá jména zaznamenávají. Předě mnou sloužil onen francouzský abbé, který večer s námi přijel a v jednom hotelu s námi bydlel. Viděl jsem v knize, že je z Paříže, a sice z hlavního chrámu Notre Dame.

Nalezli jsme v knize podpisy kněží ze všech zemí a dílů světa, jen z Čech a Moravy ne. Možná, že jest každoročně nová kniha vyložena a že jsme my letos 30. července byli prvními poutníky z Moravy.

O deváté vyšli jsme z kostela do našeho hotelu na snídání. Zůstali jsme hned dole v jídelně pro obyčejné hosty, za jedno, že jsme neznali švýcarského způsobu, dle něhož každý cizinec, který se v hotelu ubytuje, v poledne a večer v určitou hodinu chodí ku společné tabuli (Table d'hôte) a do téže jídelny též ku snídání — ovšem kdy komu libo, — a pak jsme zůstali dole, že se nám nechtělo stoupati nahoru. Snídali jsme poprvé dle švýcarského způsobu. Ta-

ková švýcarská snídaně není hloupá. Stojí arci — jako žemlička na krámě — 1 frank (46 kr. r. m.), za to však postaví před tebe konvu kávy a konvu smetany, pak bílý chléb, výtečné čerstvé máslo a jako zlato žlutý, vonný med a což jest hlavní věc — můžeš si ze všeho bráti, co hrdlo ráčí. Či žaludek má tu šťastnou vlastnost, že se může najísti najednou na celý den, ten má k tomu ve Švýcarsku při snídani příležitosti dost a nezapomene hned tak na ty snídaně mezi horami v létě krásné Helvetie. Já sice nejsem šťastným majitelem takového žaludku, a přece si na ty snídaně vděčně vzpomínám, byly nejlepším tělesným požitkem, kterého jsem v té zemi okusil.

Stojí psáno, že manna na poušti chutnala jako pšeničný chléb s medem; my však jsme měli k tomu ještě máslo a kávu: to by se nebylo židům tak hned znechutilo. Arci, naše snídaně stála frank, a manna přšla zadarmo, — to padá zvláště u vyvoleného národa velmi na váhu.

Dole obsluhovalo nás mladé, buclaté děvče a dívalo se na nás očima tak milýma a upřímnýma, jakoby byla naší sestřičkou. V ryze katolické krajině, kde jsou lidé katolíky nejen dle jména, ale též skutkem, je kněz všude doma. — V Einsiedelnu aspoň cítil jsem se doma býti.

Den byl strašně parný a proto se nám nechtělo do blízkých lesů. Doufali jsme též, že uvidíme později krásnější krajiny. Proto šli jsme podívat se jen na městečko.

Městys Einsiedeln má asi 4600 obyvatelů, samých katolíků. Městečko jest velmi čisté a milé a má prý asi 100 hostinců pro poutníky.

Nikdo by na první pohled neuvěřil, jaké závody v tomto městyji jsou, které z kláštera jako pruty z kořene vyrostly. Nebýti kláštera, nebylo by též těchto závodův a lid by neměl chleba. Zbožné modlitby poutníků Einsiedelských povznesly se vzhůru a snesly se opět jako blahodárny déšť požeňání dolů, odkud přišly.

V tomto poměrně malém městyji jsou dvě továrny na bílení vosku, dvě přádelny, ale hlavním pramenem výživy pro obyvatelstvo jest tiskařský závod bratří Benzigerův. Závod tento zabývá se výhradně tisknutím a vydáváním katolických knih, časopisův a obrazův a zaměstnává čtyři tiskárny, jeden galvanoplastický, dva stereotypické, dva litografické ústavy a jeden ústav pro rytiny ve mědi. Přes 900 osob živí se prací v těchto továrnách, nečítaje v to četné práce, které pro závod Benzigerův lidé doma zhotovují. Dům Benzigerův má tři filiálky v Americe: v New-Yorku, Cincinnati a Chicagu — a jednu ve Waldshutu v Badensku.

Benzinger jest po mém zdání vzorem továrníka. Zaměstnává jen domácí dělníky, kteří tedy tam, kde pracují, též svůj domácí krb, svou rodinu mají. Pro dítky svých dělníků postavil velkou, jednopatrovou školu na krásném pahorku, obehnanou prostrannou zahradou — a pro nemocné nemocnici. Též ve všech filiálkách postavil školy.

Kdyby všichni továrníci tak jednali a tak se o své dělníky starali, nehrozilo by strašidlo nihilismu a nebylo by tolik proklínání a tolik rouhání. Ovšem jako Benzinger dovede jednati jen muž duchem křesťanským prodehnutý a naši továrníci se vzácnými

výminkami buď křesťané ani nejsou, nebo křesťanství ve svém smýšlení a jednání již dávno vale dali. A pak má být ve světě dobře!

V jednom závodě Benzigerově koupili jsme si několik obrázkův a popis Einsiedelnu, podívali se na krásné sochy tam vystavené a šli pak ještě jednou do kostela.

Zatím bylo půl dvanácté hodiny, kdy měla být v našem hostinci společná tabule.

Moji kompaňoni šli nahoru k té společné tabuli a chválili ji velmi, že prý jedli lépe, než při mnohém banketě, kdy někdy i — kuláš na stůl přinesou. Mně však je do duše protivno s docela cizími lidmi za stolem sedět, a pak jídám od jakživa málo a od té doby, co nemám zadních zubů, ještě pomalu k tomu; proto jsem zůstal dole a poručil si k obědu, co mi bylo libo.

Ač jsem jedl sám, jedl jsem přece „s velkou lžicí“. Opravdu! Nedonesli mi, jako v našich hospodách, polévku v malém šálku, ale buclatá sklepnice donesla mi ji v míse a položila velkou lžici, naběračku, vedle ní.

„Dobré chutnání,“ přála vlídně.

„Děkuji,“ poděkoval jsem jakožto vzdělaný člověk taktéž vlídně a pomodliv se, dal jsem se do jídla, ale nechutnalo mi, vyjma polévku, valně. Poručil jsem si totéž, co jakýsi Švýcar v aksamitovém kabátě a s dlouhými vlasy — dle toho nějaký poloumělec — včera za vrchol labužnického požitku vychvaloval.

Když jsme se totiž po dráze k Einsiedelnu blížili, bavil se ten poloumělec — doufám, že mu

nebližím — s dvěma dámami a tázal se jich velmi duchaplně, co budou večeřeti? — „Nevíme,“ řekla starší dáma. Na to řekl pán jako u vytržení podivným dialektem: „Eine gute Zuppé, eine gute Koteletté, eine gute Salatte — das ist mein Ideal!“ (Dobrá polévka, dobrá koteleta, dobrý salát — to je můj ideál.)

Tento ideál jsem si tedy poručil, ale věru nebylo to ideální. Polévka byla ještě jako pro člověka, ale skopová koteleta čili žebírko nebylo ani slané, ani kořeněné, zapáchalo jen lojem a takový salát, jaký mi tam dali, házíme u nás kravám. Ale co je pravda, to je pravda: -- drahé to bylo.

Porovná-li tedy svou vlastní zkušenost se chválou mých kompaňonů, jsem každému, kdo by do Švýcarska cestovati chtěl, tou radou, aby se držel tamějšího zvyku a jedl vždy u společného stolu. Švýcaři nejsou na to navyklí a připraveni, aby každému zvláštní jelito pekli, jako naši hostinští.

9. Z Einsiedelnu na Rigi.

Objednali jsme si jednokoňský povoz a vyjeli po 1. hodině z krásného městečka do Goldavy.

Odjížděje pohlédl jsem ještě jednou na krásnou Marianskou svatyni a trudný pocit vloudil se mi do srdce. „S Bohem, krásné poutní místo,“ vzdychl jsem, „jednou za živobytí bylo mi dopřáno tebe uviděti — a snad nikdy více! S Bohem ponejprv a naposled! Vzpomínkami budu k tobě častěji zalétati, ó kéž bych mohl i tělem!“

Jak krátký jest náš život a jak veliká země, na níž život trávíme a jak mnoho krásných krajů

na ní, které by člověk rád spatřil a nemůže pro krátkost života a pro pouta, kterými povolání na jedno místo jej váže — a jak přechásto pro nedostatek peněz!

„Ještě máš toho broušení se světem málo?“ pomyslí si mnohý, přečta tento můj povzdech.

Ba že málo! Závidím vám, kdo se cítíte nejšťastnějšími mezi domácími zděmi, mě však táhne neodolatelná touha ven do světa. Ale nemohu za to, jsem na takovou planetu narozen.

Když jsme v Jihlavě roku 1862. po písemných zkouškách zralosti šli z města ven na procházku, potkaly nás u cvičiště dvě cikánky a volaly na nás: „Mladí panáčci, dajte si hádat, planetu číst!“ Ostatní se cikánkám vyhýbali, já však kývl na jednu a podal jí ruku. Vzala ji do svých černých, hubených prstů, dívala se mi dlouho upřeně na dlaň a řekla pak: „Pán bude pisarem, bude jezdit daleko do světa.“

Z tohoto cikánčina výroku může každý poznati, že mi to kukátkářství vrozeno a že mocný pud mě do světa honí a pak mi, když se domů vrátím, pero do ruky tiskne. — —

Cesta z Einsiedelnu do Goldavy vede zprvu krajinou smutnou, chudou, málo romantickou. — Jeli jsme půdou rašelinatou a mokrou, kde lidé jen s velkou námahou brambory, řepu a chudičké obilí pěstují, velká většina pozemků je pastvinou. Domy jsou vesměs dřevěné, stojí porůznu, osaměle, jako poustevníci, u nich neviděti žádných ovocných stromů, jen tu a tam pohlíží zkrivená vrba smutně do černé kalužiny. Viděli jsme na několika místech vlašské dělníky vyhazovati mokrou rašelinatou prst

a klásti základy k nové železné dráze. Švýcarsko je prokřížováno železnými drahami, jako žádná jiná země, vyjma snad Belgie a Anglicko. Asi po dvouhodinné jízdě přijeli jsme do větší osady Rothen-thurm s krásným kostelem a starými hradbami.

Vozka zastavil a řekl: „Pánové, zde musím dátí koňovi trochu vody.“

Jaká porada? Když musí kůň pít, musí vozka a pasažéři též. Sklepnice stála již přede dveřmi a vítala nás. Vystoupili jsme tedy a šli do dřevěné hospody, která však již vně velmi roztomile vypadala. Střecha i zdě byly jakoby šupinami pokryty, t. j. byly pobity malými, dole zaokrouhlenými šindely a světlou olejovou barvou natřeny. Tak vypadala též většina ostatních domů.

Podobné domy stojí asi hluboko dole na dně mořském a ve velkých švýcarských jezerech, kde má Neptun, bůh vod, svá města. Sklepnice vedla nás do prvního poschodí, do světnice velmi čisté a úhledné. Poručili jsme sobě i vozkovi vína. Ve světnici bylo pěkné pianino. Soudruh P. sedl si za ně, počal hrát a my zpívali: „Žalo dívča, žalo trávu.“ Sklepnice na nás vyvalovala oči: takové řeči a takového nápěvu bezpochyby ještě neslyšela.

Nашe milá čeština došla uznání již v Einsiedelnu. Moji páni soudruzi mi vypravovali, že při společné tabuli seděl naproti nim jakýsi pán se svou rodinou, kterého jsme již včera při večeři viděli. Když je slyšel česky mluvit, pohlédl na ně udiveně a řekl: „Nejsou pánové z Rakouska?“

„Ano, jsme.“

„Poznal jsem to včera večer dle vaší němčiny; ale když jste, pánové, Rakušané, proč mluvíte francouzsky?“

„My francouzsky? Vždyť ani neumíme. Mluvíme česky.“

Teď se divil pán ještě více. „Česky? Myslil jsem, že je to frančtina, zní tak měkce.“ — —

Z okna hostince bylo vidět na kostel, jež právě opravovali. Střecha byla již hotova a spatřil jsem tam cosi nového a velmi krásného. Na jedné straně skvěla se velkými písmenami z barevných křidlic prosba: „Sct. Antoni, bitte für uns!“ (Svatý Antonín — bezpochyby patron chrámu Páně — pros za nás!). Na druhé straně byla jména nejsvětější Rodiny.

Jak krásné by to bylo, kdyby na každém kostele skvělo se jméno sv. patrona a cestovatel již zdaleka viděl, komu ten chrám zasvěcen jest.

Po malé půl hodince jeli jsme dále.

Od Rothenthurmu počíná krásnější krajina. Hory vystupují před námi, silnice vede nad hlubokými propastmi, stinnými háji, malými, hustým stromovím obrostlými osadami, potkáváme opět vlašské dělníky, kteří v ohromných skalách dynamitem místo budoucí dráze prolamují. Oči nevědí, kam se napřed dívati. To je romantika! Neschází nic, než aby se na nás vyřítil někde medvěd anebo vystoupli z houští loupežníci. Ale ve Švýcarsku loupežníků nepotřebují, tam bere kde kdo, jen že s kloboukem v ruce.

Silnice stoupala pořád až k Sedlu (Sattel). Tam se objevila udiveným očím čarokrásná podívaná.

Nebetyčné hory stály před námi v slunečním lesku. Nejbližším zdál se Pilát. Na nejvyšším vrcholu bylo viděti hostinec, jenž jest asi veliká a vysoká budova, nám však se zdál býti tak malým, jako jsou dřevěné domečky, s kterými si děti hrají. Hluboko dole táhly se úrodné roviny a lesklá jezera.

Silnice vedla dále hlubokým průsmykem kolem ve skále vytesané kapličky „Ecce Homo“ k osadě Steinenberg. Odtud šla příkře dolů. Za osadou se vozka k nám obrátil a řekl: „Teď přijdeme do Goldavských sesutin.“

„Co je to?“ otázal jsem se.

„Roku 1806. sesula se tam ta hora,“ ukázal vozka bičem na horu nad námi, „zasypala celou osadu Goldavu a půl jezera. Až přijedeme dále, uvidíte ještě cestu, kudy se kamení dolů hrnulo. Tady už leží jeden takový kámen,“ ukázal na balvan tak veliký, jako Hřebeňák u našeho Sloupa nedaleko „kúlňy.“ Rostly na něm i stromky, jak na tom u Sloupa.

A takových jako chalupy velikých balvanů leželo plno vedle cesty, nahoře nad námi i dole pod námi. Jsou to vesměs slepeniny z drobnějších kaménků, které mocné vody před dávnými a dávnými věky na ta místa nanosily. Takových nanesených hor je na zemi mnoho. Na příklad kopeček u naší Tvarožné není těž ničím jiným, než nánosem prudkých a velkých vod, které před věky, když se naše zeměkoule ještě ustálela, proudily tam, kde teď na pohled klidné, ale žel Bohu jen přechasto ne-svorností rozervané osady stojí a úrodné lány se rozprostírají. Z těch velikých vod zbyl teď u nás

jen ten lenivý potůček, který Tvarožnou se plazí a tam u Goldavy Zugské jezero — a na jiných místech jiné, poměrně nepatrné vody.

Veliká hora, která sestává ze samého takového nánosů, nemůže arci takové pevnosti a stálosti míti, jako hory, jež jsou samá „litá skála“, jak říkají, a proto není divu, když ob čas, zvláště po dlouhých deštích, kus takové hory se sřítí. To se stává každoročně. Ale takové sřícení se celého úbočí obrovské hory bývá na štěstí řídké, avšak hrozné.

Představme si jen: letí královský orel ve vlažném, vlhkém jarním vzduchu, letí vysoko, výš a výše, jako duch Bohem nadšeného proroka, až spočine na posněžené, mlhou zahalené skále tam na temeni hory. Pod jeho drápy spadne kousek sněhu dolů se skály, přilepí se na sníh dole ležící a valí se s ním dále k údolí a zachycuje čím dále, tím více sněhu, až vzroste ve velký balvan a s hukotem a praskotem hrozným řítí se dolů do propasti, láme stromy a celé lesy jako suchá stébla a nese záhubu a smrt lidem, kteří dole v údolí klidně v teplé světnici u své práce sedí. Netuší nic zlého, najednou zabučí hrozný třesk, dům se zachvěje, zavrávorá, zatmí se a — v okamžiku jsou pod horou sněhu buď za živa pochováni, buď rozdrceni!

Tak děsná jest již sněhová strž, jak pak teprve lavina kamení! Představuji si to takto: Roku 1806. byla Goldava (Goldau zlatý luh) požehnanou osadou, ležící u jezera mezi vysokými horami. Dva kostely s lesklými báněmi vypínaly se nad klidnou osadou. Bylo dne 2. září. Lidé svezli právě úrodu, odměnu za svou práci, do stodol a pracovali buď

ve svých domech, buď venku na polích a lukách. Bylo k páté hodině na večer. Milé teplo vanulo údolím, před domy hrály si jásající děti, psi dívali se rozumně na ně a drůbež spěchala domů. Z komínů vystupoval klidný kouř, hospodyně vařily večeři. Kněz chodil po zahradě a modlil se hodinky na budoucí den. Svatý klid panoval kolkolem; s ozářených hor zaznívaly sladké zvuky zvonců krav a pastýřských šalmají (Alpenhorn). Kněz naslouchal, usmál se spokojeně a zašeptal: „Hodný to, spokojený lid!“ a modlil se dále. Nedomodlil se však. Najednou zahřměl s vysoké hory děsivý rachot. Kněz se uleknut ohlédl a viděl, jak se kamenná hora jako divoká bystřina dolů řítí. Rachot a třesk rostl a blížil se hukotem tisíců děl. Z osady zaúpěly zoufalé výkřiky lidí a vytí psů. Kněz spráskl ruce nad hlavou a spěchal do kostela. Před oltářem vrhl se na kolena a zvolal: „Miserere ...!“ V tom se kostel s rachotem nad ním sřítíl. — — A když se večerní tmy na krajinu položily, bylo celé údolí velkým, tichým hrobem, z něhož tu a tam vystupoval kouř dole pod balvany hořících domů. Ti, kteří byli v době neštěstí na protější hoře Rigi, stáli nad tím hrobem zdrceni a tulili se k sobě s pláčem a kvílením. Jezero syčelo a zmítalo sebou jako hrůzou a strachem chvějící se srdce a bledý měsíc hleděl s klidné oblohy smutně na hrozné sříceniště.

Jevištěm této hrozné události jsme tedy jeli, hledíce s hrůzou na stopy toho Božího dopuštění.

Teď stojí v údolí opět kvetoucí osada, pnou se zase chrámové věže vzhůru k obloze, jen nápis

na kamenném pomníku nedaleko nádraží vypravuje cestovateli hrůznou událost těmito slovy: „Hier unten liegt in einer Tiefe von 30 Metern das einstige Dorf Goldau, verschüttet durch den Bergsturz am 2./9. 1806 Nachmittags um 5 Uhr, mit 437 Menschen, 2 Kirchen und 300 Wohnstätten und anderen Gebäuden.“ (Zde dole 30 metrů hluboko leží bývalá osada Goldava, zasypaná sříceninami hory dne 2. září 1806 o 5. hodině odpolední s 437 lidmi, 2 kostely a 300 domy a jinými stavbami.)

Žádný kříž na pomníku nevyzývá cizince k modlitbě za mrtvé, jen chladný nápis na tvrdém kameni vypravuje zvědavému, obyčejně netečnému cizinci o děsném neštěstí.

A cizinec poohlédnuv se snad po velkém sbořeništi zvolá: „Hrozné! Velkolepé!“ ale nepomyslí, že podobné neštěstí může ho zastihnouti každého okamžiku s protější hory Rigi.

Pod horou Rigi čekali jsme asi dvě hodiny na vlak, který nás měl na její temeno vytáhnouti. Seděli jsme na lavici před restaurací a kochali se pohledem na čarokrásnou, velebnou krajinu.

V levo, malý kousek od nás, modralo se Zugské jezero, před námi stála hora, jejíž nejvyšší část se r. 1806. sřítla, a v pravo v dále strměly obrovské, kuželovité hory jedna za druhou. Za námi ležela hora Rigi; viděli jsme jen její spodní část; vrchol hory byl z našeho hlediště nedozírný.

Hora Rigi (domorodci jmenují ji die Rigi = die Schichten = vrstvy) jest 1800 metrů vysoká a vypíná se nad čtyřkantonským jezerem (Vierwaldstätter See) 1363 metrů. Jest vlastně skupeninou vícera hor,

kteřá vyčnívá velebně nad rovinou a třemi jezery : čtyřkantonským, zugským a lowerzským a kdo by ji chtěl obejít, musil by dobře 12 hodin sáhovati.

Na Rigi je 150 salašů čili pastýřských chatrčí, z nichž některé jako opravdové domy vypadají. V létě pase se na travnatých jeho stráních na 4000 kusů hovězího dobytka, arci ponejvíce krav. Na úpatí hory jest rostlinstvo velmi bujné, jak jsem se přesvědčil dole v Goldavě, kde jsem viděl v zahrádce za nádražím pažitku (naše hospodyně říkají šnytlink) dobře na 20 centimetrů vysokou. Na jižní straně daří se i mandlovníky, fikovníky a kaštiny, na temeni rostou však již jen zakrslé stromy a kvetou jen alpské květiny.

Roku 1689. vystavěli si pastýři na Rigi kaplu, k níž byl později malý kapucínský klášter (Klösterli) přistavěn. Roku 1712. byla kaple i klášter rozšířeny. Jedenáct městysův a osad věnčí úpatí krásného Rigi.

S hory této je světoznámý, krásný rozhled na vůkolní jezera a roviny a na nedaleké, věčným ledem pokryté alpské obry; proto vystupovali ode dávna cestující z celého světa na její temeno (Rigi-Kulm) a již roku 1816. byl tam vystavěn hostinec. Teď tam stojí 3 velikánské, elegantní hostince a níže po hoře je mnoho hostinců takřka naseto.

Konečně přijel vlak zubovité dráhy. Taková dráha má tři koleje; dvě krajní jsou jako při obyčejné dráze hladké, prostřední však má žleby. Lokomotiva má též trojí kola, dvě krajní obyčejná a prostřední zubatá; zuby zapadají do žlebů prostřední koleje a brání, aby vlak po příkré dráze tažen svou tíží nesjel nazpět dolů. Parostroj toho vlaku vypadal

těž jinak, než obyčejné lokomotivy: kotel stál šikmo do výšky. Sedli jsme do lehkých, otevřených vozův a jeli vzhůru. Dráha jde mezi lesy, vedle propastí a vodopádu, místy velmi směle a příkře, až člověk trne. Vyhlídka v pravo i v levo do údolí jest ovšem úchvatná, ale povídali jsme si: „Jedeme sem po-nejprv a nikdy více!“

U první zástavky (Kraebel) stál před domkem starý, zarostlý strážník a díval se na nás tak zuřivě jako Rybreoul, jakoby chtěl říci: „Co tady chcete v mých horách?“ — U nádraží Fruttli potkali jsme vlak jedoucí s hory dolů. Vozy nebyly přeplněny. Nápadno mi bylo asi čtrnáctileté děvčátko: mělo krásné, černé vlasy rozčesané po zádech a kolem ramen — zahalovaly ji až po pás jako tmavým pláštěm. Vedle ní seděla jakási dáma, která měla vlasy docela po mužsku na krátko ustříhané a na hlavě mužskou čepičku se stínidlem. Pomyslíl jsem si: „Kdybys měla krásné vlasy tvé mladé sousedky, však bys si jich neustríhovala, ale chudoba činí člověka vynalézavým — i chudoba vlasů.“

Dále jsme přijeli k nádraží „Klösterli“. Kapucínský klášter s kostelem hleděly na nás vlídně z tichého lesa. S radostí bych byl vystoupil, u klášterní brány zazvonil a o přístřeší na několik dní poprosil, vždyť jsem v cestovní knize četl, že tamější otcové kapucíni milerádi katolickým kněžím, kteří poklidu a zotavení hledají, byt i stravu za mírný peníz poskytují. Jak krásně by se tam v zátíší vysoko nad ostatní zemí a přece v náručí vonného, stinného lesa snilo a dumalo! Jak by v milém kostelíku Matky Boží Sněžné tam vysoko na hoře

duše nebi blíže se cítila! Jak závidím otcům kapucínům letní pobyt tam vysoko na Rigi! Arci — v zimě jest jejich život asi krušný, ač zimují-li na hoře. Komu by tam v zimě sloužili, když jest celá hora opuštěna?

Jeli jsme výše k nádraží Rigi-Staffel, kde stojí tři velké hotely. Tam jsme zavolali na čekající posluhy, odevzdali jim svá zavazadla, objednali si světnici s třemi postelemi a jeli na temeno hory k poslednímu nádraží Rigi-Kulm. U nádraží Rigi-Staffel přestává les, nejvyšší vrch hory jest holý, jen travou porostlý. Stanice Rigi-Kulm stojí docela na planině, jako na výhoně. Rozhled odsud jest arci volný, stromovím nezastíněný, ale divil jsem se, jak tam mohou lidé „z legrace“ za těžké peníze celé týdny bydleti! Cesta až na horu trvala drahou přes půl druhé hodiny, pěšky je prý tam půl třetí hodiny, ale já bych tam nevylezl ani za pět. Kdo chce na hory vystupovati, musí býti tomu zvyklý a míti horskou, dlouhou hůl, o kterou se může oběma rukama opírat — a svižnější tělo.

„Station Rigi-Kulm“, zvolal konduktor. „Všichni vystoupiti.

Vystoupili jsme a byli u cíle naší dnešní cesty.

U nádraží čekali sluhové z hotelu v bílých rukávech bez kazajek a v zelených, soukenných zástěrách — docela po domáčku oblečení. Tím se snad měl hostům pobyt nahoře zpříjemniti a zelené zástěry měly přemrštěné ceny jídel a nápojů jaksi zakryti.

Hotel na Rigi-Kulm sestává z třech velkých, mnohopatrových budov; každá je jako zámek a

nejspodnější z nich, v níž je restaurace, má též vížky, jako nějaký knížecí hrad. Ač jest v nich místa zajisté pro sta hostí, bývají prý přece někdy přeplněny.

My jsme o tento hotel ani nezavadili, bojíce se vysokých cen, pro které je vyhlášen, a šli zrovna na temeno hory, několik set kroků nad hotelem. Tam stál již celý houf cizinců, pánův a paniček, a dívali se — do mlhy, která čelo hory zahalovala. Jenom chvílemi roztrhla se mlha na okamžik a ukázala nám hluboko dole čarokrásnou, zapadajícím sluncem ozářenou zelenou krajinu a lesklou hladinu jezera, ale jen na okamžik, hned na to byla zase všechna krása šedou rouškou zastřena. Mlhy jsou na celém světě stejné a ona na Rigi nebyla o nic krásnější, než mlha u nás doma: proto mě brzy omrzelo na ni se dívati a věnoval jsem raději pozornost svou živému okolí.

A to stálo věru za to! — zvláště dámy. Takových kloboukův a čepic, takových divných účesův a rozchumelených vlasů, takových oblekův a takového pitvoření jsem tak honem neviděl. Bezmála všechny dámy držely v ruce dlouhé horské hole, kamzičím růžkem nahoře ozdobené, a opíraly se o ně, jakoby byly Bůh ví jak obtížnou cestu vykonaly, a přece jest od horního hotelu na nejvyšší vrchol jen malý kousek, který každý bez hole i bez velkého udýchání se ujíti může. Ale dámy byly na vysoké hoře, proto si musily koupiti horskou hůl, bez té by nebýval požitek úplný a dokonalý.

Jedna mladá, obstojně pěkná dáma, dle řeči Angličanka, vypadala docela jako poutnice, ovšem

ne jako poutnice, které s holí v ruce, s plstěným kloboukem na hlavě a v dlouhém plášti daleké a přeobtěžné poutě až do Říma nebo do Jerusaléma konaly, ale jako novověká poutnice, která se vozí po železnici a v kočárech, a do světa chodí jen proto, že je to teď módou, nebo aby zaplašila nudu, kterou doma stůně. Měla na sobě dlouhý plášť žemličkové barvy s trojím límcem (kráglem), v ruce poutnickou hůl a na hlavě malý, poutnický klobouček z plstě, jen že purpurové barvy, aby byl hodně nápadný. Seděl jí na hlavě, jak říkávají „na dvě facky“ Čím ho měla na hlavu připevněný, suď si kdo chceš — já jsem to vyzpytovat nemohl.

S jakýmsi starým Francouzem s bílými kotellety (vousy po straně na tvářích) procházely se dvě dámy, jedna mladičká, malá a krásná, svižná jako ještěrka a druhá hodně starší, ale ještě na mladou si hrající. Z velkých, tmavých očí vyšlehovaly jí celé výhně žhoucích jisker. Starý pán kráčel zdánlivě docela chladně vedle nich a přerušoval jejich štěbetání co chvíle hlasitým „Ó no!“ — O ne!

Všechny cizince tam se hemžící vám arci popsati nemohu, ale byla to, jak praveno, zajímavá podívaná — bezmála jako o jarmarce. Však tam byl také opravdový jarmark: nejen že dámy stavěly svou krásu na odiv a svobodné neb ovdovělé též na prodej za cenu snubního zlatého prstenu, ale měli tam též opravdoví kramáři boudy a prodávali horské hole a rozličné „památky na Rigi“. Muži a chlapani prodávali alpské květiny a jeden hoch skákal nad hroznou propastí, před kterou jsme byli zabradlím chráněni, s kamene na kámen, pískaje si

vesele, „jakoby byl doma na dvorku,“ jak soudruh P. pravil, a trhal alpské růže a bílé alpské hvězdičky — protěže.

Za hodnou chvíli přišel starý, statný vousáč s malou čepičkou, jakou nosívají kapucíni, na hlavě a ve vlněné kazajce. Kroj jeho neměl prazádné známky národní zvláštnosti; vůbec jsem ve Švýcarských národního kroje nespatriil. Pod pažďi držel dřevěnou točenou troubu (Alpenhorn) a stál chvíli tiše, až si ho cizinci všimli.

„Das Alpenhorn,“ voláno s mnoha stran a vše se k němu hrnulo. Stařík nasadil troubu k ústům, nakročil a z rohu zazněl krásný, táhlý tón. Na to zatroubil malou terci. Úvod ten byl velmi krásný a vážný, ba velebný, ale tudlování, které na to následovalo, nestálo za nic. Vypravuje se, že tamější horalé, když jsou nuceni z vlasti své se vystěhovati, touhou po sladkých zvucích alpského rohu až mrou: no, byl-li onen stařík dobrým trubačem, pak bych věru touhou po takové hudbě nikdy neumíral! — Když dotroubil, oddechl si trochu, zakryl si pak pravou dlaní ucho, naklonil hlavu na pravo a počal jodlovati, tak pronikavě a řvavě, jakoby měl dvě volata. Jodluje-li mladý chasník neb mladá dívka, věřím, že se to ve vysokých horách zdaleka pěkně poslouchá, ale ten stařík tam na Rigi — ne! — Kdyby tak zajodloval u nás v Tvarožné nebo v kterékoliv osadě, sázím se o nevím co, že by všichni psi po celé dědině do vytí se dali.

Tak zatroubil a zahulákal stařec třikrát, na to smekl čepičku a chodil s ní jako s talířkem

ořerou. Dle plných, červených tváří a spokojeného obličejce živi ho ty ořery pořádně.

V tom přišel jakýsi Prušák ku své rodině.

„Vater, slyšels alpský roh?“ tázala se ho malá dcerka.

„Kde je?“

„Tamhle,“ ukázala mu manželka na staříka.

„Dej si zatroubiti; je to zázračné (wunderbar)!“

Prušák šel ke staříkovi a žádal ho: „Tuten sie mir nochmal“ (zatrubte mi ještě jednou) a vtiskl mu peníz do ruky.

Stařík kývl hlavou a slíbil, že zatroubí, jen co ořerou obejde.

V tom se ho zeptal pán vedle mne: „Hle, starý, bude zítra ráno pěkně?“

Na to odvětil zkušený horal docela moudře:

„Vyjasní-li se, může býti pěkně.“

Tato odpověď mě s ním smířila.

Počalo se stmívati. Šli jsme dolů do svého hotelu, dobré půl hodiny vzdáleného. Povečeřeli jsme, poseděli a k desáté hodině ulehli.

Ráno vstali jsme po 3. hodině a šli na horu ke chlumu, abychom nezameškali východu slunce.

Měsíc právě zacházel a pozdravoval nás od dola z lesa milým úsměvem. Na jasné obloze kmitaly bledé hvězdy.

Bylo chladno a vlhko.

Po celé hoře svaté ticho, jen tu a tam zacinikal zvonec krávy, která něčím ze spánku vyrušena, hlavu nazdvihla.

Šli jsme mlčky pomalu nahoru. Dohonilo nás několik mladíkův. Opírali se o dlouhé horské hole

a šli rychle, jakoby po rovině. Předběhli nás brzy a zmizeli v soumraku.

Když jsme byli asi v půl cestě, zazněl dole z kapucínského klášteríka sladký zvuk zvonu. Zvonil „Anděl Páně“. Stanuli jsme, smekli a modlili se v daleké cizině, vysoko na hoře, nebi blíže než doma, ranní pozdravení andělské. Hlas zvonku zněl tak domácky, že mi div slzy nevyhrkly.

Čím výše jsme vystupovali, tím více cizinců jsme potkávali, kteří před námi vstali a na chlum spěchali.

Když jsme přišli k hornímu hotelu, vycházeli právě hosté pokochat se pohledem na vycházející slunce. Jakási starší tlustá dáma šla s chlapcem a děvčetem před námi. Vlíhák měla nedbale přes hlavu přehozený, founěla a naříkala: „No, toho východu slunce musí si člověk notně zasloužit! O 4. hodině vstávati a s lačným žaludkem sem do toho kopce, to je pravá tortura! Však nebýti vás, děti, nikdo by mne k tomu nepřemluvil.“

Před ní šel hubený dlouhán, s vysokým kloboukem na hlavě. Obrátil se a přisvědčil jí: „Docela srozuměn, moje milostivá. Kdo tuto zábavu vymyslí, toho zavřítí do blázince.“

Než jsme přišli na chlum, rozednilo se úplně, hvězdy shasly, jen dennice ještě jasným světlem zářila. Nahoře bylo docela jasno, dole však hluboko nad údolím a jezerem ležela jemná mlha — střížava.

Cizinců scházelo se víc a více, kramáři přinášeli a vykládali své zboží; nejzvědavější diváci vystupovali za jisté vstupné na lešení, k tomu účelu postavené, aby první okraj vycházejícího slunce snad

o vteřinu dříve uviděli než ostatní. Pro takovou malichernost platili a nahoře se tlačili.

Já zůstal pěkně dole a veliká většina cizinců se mnou.

Nad východem počaly pláti červánky, ale ne tak živými světlými a barvami, jako u nás na rovině. Kde kdo přichystal si kukátko nebo dalekohled, aby příchod krále těles nebeských s povinnou pozorností a zvědavostí uvítati mohl.

Já však dle bledých světél červánků východu slunka tak hned nečekal, proto jsem se ohlížel po ostatních divácích.

Nedaleko mne stál stařík s troubou pod paždí. Zadíval jsem se na něho, abych si jeho podobu dobře vštlpil; on však ukázal mi velitelsky jednou rukou k východu a druhou nasazoval troubu k ústům.

Obrátil jsem se poslušně a spatřil okraj žhavého, rudého kola ze šedavé střížavy vystupovati. Kolo vystupovalo víc a více, až celé, velikánské těleso sluneční jak okrouhlá plocha žhavého železa nad mořem mlhy stálo. Stálo, rdělo se, ale nesvítilo! — A divná věc, zdálo se mi, jakoby stálo uprostřed nad tím mořem mlh; mlhy za ním a mlhy před ním.

Bylo to skutečně velebné divadlo, jakého my na rovinách nemáme.

Pojednou počala nejhornější část žhavé plochy svítiti, světlo sestupovalo po ní níž a níže, až celé slunko vzplanulo, nad vlny mlh jako vítěz vyskočilo a celým mořem světla zazářilo.

„Wunderbar! Glorios! Superbe!!“ voláno ze všech stran. Div že slunci netleskali, jako hercovi na divadle.

Stiskl jsem nevolí rty, že člověku není po-
řáno v tak posvátné chvíli bez vyrušování dílům
Božím se podívatí.

„Ohlédněte se,“ upozornil mě můj soused.

Ohlédl jsem se. Co to? Jaké jsou to tam nad
obzorem růžové zářící mráčky? Jaká to krása! Je
to fata morgana — vzdušný přelud? Zjevily se
nám břehy rajské?

Podíval jsem se skrze kukátko a poznal, že
jsou to ledovce celého kruhu Alp, paprsky vychá-
zejícího slunka jako růžovým ohněm polity.

Pod růžovými vrcholy hor ležela ještě noční
mrákota, ale čím výše slunko vystupovalo, tím ní-
žeji sestupovaly mráčky a hory rozvínovaly svou
krásu a zeleň.

Byl jsem věru okouzlen.

Tu svezly se zraky mé na skupinu přede
mnou. Seděla tam poutnice s tím purpurovým klo-
boukem, zády k vycházejícímu slunko obrácena a
dívala se na mladého muže — možná, že to byl
její manžel — který naproti ní seděl. Jen na oka-
mžik omilostnila vycházející slunko a uzarděné le-
dovce svým pohledem, pak zahleděla se opět na
mladého muže, jenž jí podle všeho byl sluncem a
zdrojem krásy a blaha a všim na světě. A dívala
se přece při tom tak zasmušile, tak omrzele, tak
přesyceně, že mi jí bylo věru líto. — Nač jela
zdaleka až na Rigi, když jí tam zajímal jen ten
muž? Na toho se mohla doma mnohem pohodlněji
do syta nadívatí.

Odvrátil jsem se od toho rmutného divadla a
hleděl opět na slunce. Hluboko dole počalo se údolí

již vyjasňovati a od modrého jezera usmívaly se na nás osady krásně a mile, ale vzdáleně jako vzdušné a vonné sny o štěstí.

Zvony s těch malých, vzdálených vízek zaznívaly sladce a rozechvívaly srdce jako písně z pohádkové doby šťastného dětství.

Stál jsem dlouho v blaženém zapomenutí, až mě soudruhové k odchodu napomenuli.

Obešli jsme ještě jednou chlum, pozdravili s plesajícím srdcem probuzený Boží svět, a s vroucným díkem, že nám Stvořitel popřál tak krásného jitra, že nám otevřel obrázkovou knihu svých divů, šli jsme dolů do hotelu Rigi-Staffel.

V hotelu Rigi-Staffel posnídali jsme výborně po švýcarsku — kávu, bílý chléb s máslem a medem. Po ranní procházce ve svěžím, čistounkém ovzduší chutnalo nám znamenitě.

Zaplatili jsme, napsali známým doma ve vlasti několik lístkův a měli se k odchodu. Chtěli jsme jíti do Wäggis k čtyřkantonskému jezeru pěšky. Ptal jsem se sklepníka, jak je dolů daleko?

Pohlédl na mě udiveně a místo odpovědi řekl: „Za chvílku pojede vlak do Vitznavy.“

Mimoходом řečeno: měli jsme na svém cestovním pláň od zosnovatele rozkázáno dolů drahou do Vitznavy jeti, ale chtěli jsme jednou také něco dle vlastní hlavy podniknouti a usmyslili jsme si, pěšky do Wäggis jíti. Však jsme toho později přetrpce pykali. Dobře nám tak: měli jsme dbáti rady zkušeného a mě zvláště zastihla zasloužená pokuta proto, že jsem byl ze všech nejstarší a nejvážnější a k takovým špásům pro tělesnou váhu nejméně

schopným — měl jsem mítí více rozumu, než moji mladší a svižnější soudruhové.

„Ale my chceme jítí pěšky,“ řekl jsem sklepníkovi, „od toho sedění ve vagoně nás již všechno bolí.“

„Pak jděte k prvnímu nádraží (Rigi-Kaltbad) pěšky a tam si sedněte do vlaku.“

Tato rada byla výborná, ale moji soudruzi, kteří měli sto chutí na procházku za čarokrásného rána, přemluvili mě, abych šel pěšky až dolů, že to nemůže býti tak daleko, a že to sběhneme snadno, vždyť modré, krásné jezero leželo takřka před námi.

Dal jsem se přemluvití, aby se nezdálo, že si již pranic netroufám, a vydali jsme se v nejlepší náladě na cestu. Majitel hostince smekl černou aksamitovou, zlatem vyšívanou domácí čepičku a přál nám šťastnou cestu. Před hotelem stála jakási dáma, dívala se na krajinu a volala jedno přes druhé: „Wunderbar!“

Ano, bylo zázračně krásně! Obloha klenula se nad zemí jak obrovská pomněnka, ledovce na Alpách hořely a od zdola mezi stromovím dívalo se na nás jezero modrým okem.

V nejveselejší náladě vydali jsme se na cestu. Zprvu jsme šli podél železničních kolejí.

Než jsme přišli k první stanici, byl jsem již zapocen a chtěl čekati na vlak, ale společníci mě přemluvili, abych šel s nimi až dolů.

„I tak nechť!“ rozhodl jsem se konečně, „ať to dopadne, jak dopadne!“

Svázal jsem si plaid a tašku řemenem, přehodil přes ramena a hajdy dolů k jezeru.

Přišli jsme do lesa. Cesta byla čarokrásná, jen že šla místy velmi příkře dolů. Vedla nás vedle potůčků, vedle skal, vedle travnatých strání. Mezi stromy hledělo na nás shora modré nebe, ze zdola modré jezero. Se všech stran bylo slyšet cinkání zvoncův a co chvíle dívaly se na nás vedle cesty krásné krávy velkýma, důvěrnýma očima, žvýkajíce šťávnatou, květnatou travu. Slunce počalo pražiti a z nás počal řinouti pot. Přišli jsme ku strmé skále, skrze kterou vedl otvor dveřím podobný. Prošli jsme jím a stanuli před pěkným hotelem s rozkošnou vyhlídkou na jezero a na vůkolní hory.

S radosti byl bych se posadil a odpočinul si, ale soudruzi měli na kvap, abychom prý nezameškali. Šli jsme tedy dále okolo krásné kaple sv. kříže pořáde dolů, dolů, až jsme přišli k místu, kde r. 1795. ohromná spousta bahna s Rigi se svezla a všechno stromoví a pole zpustošila. Jezero leželo před námi a pořád jsme se těšili: „Jen ještě čtvrt hodiny a budeme dole,“ ale cesty nebylo konce. Pot z nás řinul, já dostával již do obou noh křeče a dr. N. vadil se sám se sebou, že mohl tak zhloupnouti a na takovou cestu se vydati, a zapřísahal se, že toho jakživ vícekrát neudělá! Jen soudruh P. neříkal nic a stavěl hrdinu — byl z nás nejlepší chodec.

Nedaleko místa spousty stála ženská u cesty a nabízela nám mléka, ale báli jsme se je pít — byli jsme příliš uhřátí.

Konečně jsme přišli mezi ovocné stromoví, pole a zahrady. U cesty trhal kluk třešně. Koupili jsme si jich každý do klobouka, sedli si do stínu

a jedli. Ty třešně byly naším štěstím, jinak bych snad nebyl ani dolů došel.

Vzduch byl horký jako v peci a ani stín nedal chladu.

Po chvíli jsme vstali a šli dále. Potkávali jsme cizince, kteří ve Wäggis letovali a buď se procházeli nebo na lavičkách seděli. Hleděli na nás zvědavě, ale bez soustrasti. Tak mě jazyk brněl, jak jsem měl chuť jim vyhubovati, že nás nelitují.

Soudruh P. nás těšil: „No, teď již budeme hned dole.“

„Však je nejvyšší čas,“ řekl dr. N., „nemohu již ani z místa.“

Ale trvalo to ještě přes půl hodiny, než jsme konečně — konečně přišli na smrt unaveni do Wäggis.

Šli jsme dolů půl čtvrté hodiny.

Kdo z vás byl na sv. Hostýně, dovede si to představit. Se sv. Hostýna trvá cesta dolů asi tři čtvrtě hodiny, a jak je poutník unaven, když na rovinu přijde — a my jsme šli půl čtvrté hodiny a místy právě tak srážně jako s Hostýna.

10. Čtyrkantonské jezero.

Wäggis jest velmi krásná katolická osada se 1400 obyvateli. Leží na břehu jezera v rozkošné, nad míru úrodné krajině. Jest horou Rigi před mrazivými severními větry chráněna, tak že tam pod širým nebem rostou a uzrávají nejen vlašské kaštany, ale též fiky a mandle, a obyvatelé tamější pěstují takové množství rozmanité zeleniny, že

Wäggis vším právem kuchyňskou zahradou města Lucernu sluje. K vůli rozkošné krajině a lahodnému, zdravotou dýchajícímu ovzduší putuje tam každoročně takové množství cizinců, že v této poměrně malé osadě je deset elegantních hostincův a ve vůkolí po horách je jich ještě několik.

Když jsme přišli do osady, byly právě na vysoké věži hodiny jako v Einsiedelnu — na tři zvony. — Ve škole zpívaly děti trojhlasně, měly bezpochyby ukončení školního roku. — Šli jsme ku přístavišti. Právě přijížděla první loď a P. chtěl, abychom s ní hned odjeli, já však a dr. N. jsme se tomu bránili; byli jsme na smrt unaveni a rozhodli jsme se, že počkáme na druhou loď, která měla o 11 1/2 hod. přijeti a zatím se trochu ochladíme a občerstvíme.

Šli jsme do hotelu „u pošty“, naproti přístavišti ležícího, a sedli si tam na verandě pod plachtu do stínu. Poručili jsme si vína s vodou a oběd. Já však vyjma polévky nemohl unavením ničeho jísti. Pohled na jezero před námi ležící a na rajsky krásnou krajinu byl by za jiných okolností okouzlujícím býval; tak se mne však zmocnila úplná otupělost, že jsem unaveností neměl žádného smyslu pro krásu. Ta cesta s Rigi dolů, vlastně unavenost a zmalátnělost po ní následující, pokazila mi celé dva dni.

Čtyrkantonské jezero, na které jsme se dívali, má své jméno od toho, že se rozprostírá mezi čtyřmi kantony. Jezero toto má sedm, na všechny strany do hor zabíhajících zálivův a plavícímu se po něm staví se nejrozmanitější přírodní obrazy před oči. Tu vystupují strmé, holé skály z jezera a z nich skáčou jasné potůčky, tam zase vypíná se hora po-

roslá černým lesem; jinde zase lemují břeh jezera mírné pahorky s kaštanovými háji a úrodnými vinohrady, a hned na to zase tmavý, děsný skalní průsmyk. S hor usmívají se bílé letohrady a dole jest jezero kolkolem věncem krásných osad lemováno.

Největší délka jezera od města Lucernu až k osadě Flüelen obnáší 37 km. Šířka jest nestejna — od 1 až do 5 kilometrů. Největší hloubka u Axenbergu jest 205 metrů. Hladina jeho leží 437 metrů nad mořem. Jest prý velmi rybnato, ač jsem ryby nikde ani nespátřil. Několik říček a na sto potoků z okolních hor vtéká do jeho kotlin.

Od doby, kdy svoboda ve Švýcarsku rozkvetla, až do dneška byly břehy čtyrkantonského jezera hlavním jevištěm švýcarských dějin; jezero to lze vším právem kolébkou švýcarské svobody nazvati.

Jízda ve voze kolem celého jezera je pro mnohé překážky nemožnou, za to však vyjíždějí každodenně krásné, pohodlné parníky z Lucernu a projíždějí jezero na vše strany. První parník vyjíždí ráno o 5 $\frac{1}{2}$ hod. a každou hodinu později jiný parník. Krom toho projíždí celé jezero velké množství malých parníčků pro menší společnosti a veslových loděk na vše strany.

O 11 $\frac{1}{2}$ hod. přistál ku přístavišti nový parník a my vstoupili. Sedli jsme si na povýšené palubíště a zahleděli se na krásnou hladinu jezerní a na vůkolní hory, ale brzy nás zahnalý žhavé sluneční paprsky dolů do kajuty. Tam jsme přisedli k oknu a břehy jezera letěly pomalu před našimi zraky jako putující panorama.

Z Wäggis připluli jsme do Vitznavy, kam jsme měli dle cestovního předpisu s Rigi po dráze pohodlně přijeti. Když jsem horskou tu dráhu spatřil, zadeklamoval jsem si „z hlubokosti své těžkosti“ jako kdysi za dnů zlatého mládí: „Ó já osel — tele dí!“

Ve Vitznavě jako na každé následující stanici vystoupilo mnoho cestujících z loď a jiní zase vstoupili. Loď byla plna cestujících a — mimochodem řečeno — velmi čista a úhledna, mnohem krásnější, než loď, na níž jsem před lety po Labe do Drážďan se plavil. Kajuta byla opravdovým salonem.

Za Vitznavou projeli jsme mezi dvěma mysy (předhořími) Horním a Dolním nosem, kde jest jezero jen asi 1 kilometr široké, na protější břeh ku stanici Buochs. Tam vstoupilo na loď několik střelců s dvěma hedbávnými, pestrými prapory a s hudbou. Hudebníci měli pěkné, lesklé nástroje; vytáhli za chvíli noty, zabrejlili se do nich a spustili jakýsi pochod. Hráli dle not správně, ale mdlé a suše, nemělo to žádného křenu a ohně. To jsou naši hudebníci jinší chlapíci! Když jsou jen trochu sehraní, hrají bez not a troubí do světa vesele a fryško, cítí, co hrají a je viděti, že je jim hudba rozkoší a ne řemeslem. A náš lid je též docela jinaký, než ti Švýcaři. Když naši někam s hudbou jedou a hudebníci spustí veselý pochod, září všem oči radostí a málokdo se udrží, aby si nezavýskl: švýcarští střelci hleděli však na hrající hudebníky vážně a pozorně, jakoby kontrolovali, zdali hudebníci za svůj plat také „dobrou práci“ konají.

Dále jsme přijeli k osadě Beckenriedu a odtud jela loď opět na protější břeh ku krásnému městysi Gersavě. Zdaleka leskly se velebný chrám a mnohé krásné domy. Gersava leží mezi příkrými horami a jest jenom teplému jižnímu větru (Föhn) přístupna. Oplývá bujným rostlinstvem a mnoho churavých hostí sídlí tam po celou zimu a jaro. Nedaleko za Gersavou viděli jsme na skále do jezera vystupující káplí „Kindlimord“ zvanou; byla prý vystavěna na usmíření, že na tom místě jakýsi potulný hudebník své hladem plačící dítě zavraždil.

Loď jela opět k protějšímu břehu ku stanici Treib a odsud zpět k severnímu břehu ke staroslavnému městysi Brunnen, kde roku 1315. tak zvaný „věčný svazek švýcarských spojenců“ umluven a přísahou stvrzen byl.

Za stanicí Brunnen vjel parník do posledního zálivu čtyrkantonského jezera tak zvaného Urnersee. Tento oddíl jezera jest strmými, děsně roztrhanými skalami obklopen a silnice i dráha podél této části jezera vedoucí musily býti s velkým uměním a velkou námahou do skalnatých břehů vtesány.

Na jižním břehu naproti Brunnen vyčnívá z jezera 25 metrů vysoká skalní pyramida, nazvaná Mythenstein (kámen báji). Do tohoto skaliska jest velkými, pozlacenými písmeny vtesán dík katolických Urkantónů německému básniku Schillerovi: „Dem Sanger Tells Friedrich Schiller die Urkantone 1859.“ (Opěvovateli Tella — Bedřichu Schillerovi — věnovaly Urkantony r. 1859.) Zajisté krásný to pomník, jenž tak dlouho potrvá, jak dlouho vlny jezera o skalní pyramidu bítí a o slavných dávných dobách hrdin-

ských vypravovati budou. Asi čtvrt hodiny dále jest nevysoko nad jezerem památná louka Rüttli, kde roku 1307. základy ku svobodě Švýcarska položeny byly. Odtud jsme jeli ku stanici Sisikon, a dále ku stanici Tellsplatte. Na tomto místě prý švýcarský národní hrdina Vilém Tell se zachránil. Dle pověsti dal rakouský správce země Gessler v Altdorfu na vysoké tyči svůj klobouk vztýčiti a poručil, aby pod trestem smrti každý kolemjdoucí před ním poklekl. Toho nechtěli svobodní synové hor činiti a vyhýbali se tomu místu. Vilém Tell z Bürglenu v kantoně Uri nevyhýbal se však tomu místu, nýbrž šel se svým synkem hrdě kolem, nevzdav klobouku čest. Rozhněvaný Gessler vymyslel si krutý trest: pravil, že mu daruje život, pakliže ze své kuše prostřelí jablko postavené jeho synkovi na hlavu. Tell podvolil se. Pomodlil se k Bohu, postavil chlapce ke stromu, dali mu jablko na hlavu a otec je v půli prostřelil. Vše žaslo a plesalo a chválilo Boha, jenž utiskovanému přispěl. I Gessler chválil výborného střelce, ale tázal se ho, proč ještě jeden šíp zastrčil? Tell odpověděl mužně: „Kdybych prvním byl své dítě zastřelil, byl bych druhým zastřelil též tebe.“ Na ta slova rozhněval se Gessler ještě více a zvolal: „Rytířským svým slovem jsem se zavázal, že ti daruji život; dobrá, budeš žíti, ale hluboko v žaláři v mé tvrzi Küssnachtu. Spoutejte ho!“ — Pochopové spoutali nebohého Tella a hodili jej ve Flüelnu na Gesslerovu loď. Gessler vstoupil se svou družinou též na loď a poručil veslařům, aby pluli k Brunnenu. Když přípluli k malému Axenu a zabočili kolem skály, zaburácel

pojednou od Gottharda prudký vichor, jezero počalo se dmouti a hrozná bouře zmítala lodí. Veslaři zoufali a kormidelník nevěděl si rady. Všichni viděli jistou smrt před sebou. V největším nebezpečí sliboval Gessler Tellovi, že mu daruje svobodu, pakliže je z té tísně vysvobodí. Sňali Tellovi pouta; tento chopil se kormidla a zabočil k břehu, kde ve skalách věděl o příhodné ploše. Když připluli k břehu, vzal Tell své lučiště, skočil odvážným, obrovským skokem na skálu a srazil zároveň loď zpět do rozbouřených vln. — Jezero jest na tom místě 155 metrů hluboké. Nedaleko od toho místa postavily obce kantonu Uri na památku toho smělého skoku r. 1388. kapli, zvanou „kaple Tellova“ (Tellskapelle). Roku 1880. byla znova vystavěna a pěknými freskami vymalována. Každoročně bývají v ní v neděli po Nanebevstoupení Páně slavné služby Boží s kázáním. Zdaleka široka putují tam horalé a oslavují svého národního hrdinu.

Duch poesie ovanul mě a zapomněl jsem na chvíli na všechnu unavenost, když jsem na ta slavnými pověstmi posvěcená místa pohlížel. Kam se poděly zbožnost, mužná uvědomělost a láska k rodné zemi, kterými staré doby slynuly!? Za čtvrt hodiny připluli jsme k poslední stanici Flüelenu.

11. Přes Curych a Bodamské jezero do Mnichova.

Flüelen jest nejdůležitější přístaviště kantonu Uri a zároveň stanicí Gotthardské dráhy. Leží velmi malebně pod strmými skalami. Čekali jsme tam ve stinné zahradě při sklenici dobrého švýcarského vína na vlak, který nás tunely do skal vtesanými podél břehu jezera do Rothkreuzu a odtud krajinou

nezajímavou do Curychu zavezl. Curych jest největší a nejnámější město Švýcarska, jest Římem protestantů helvetského vyznání; zde působil a učil či sváděl známý Zwingli, švýcarský Luther. Curych leží na severním břehu curyšského jezera a má 87.000 obyvatelů, mezi nimiž jen 3000 katolíků. Má slavnou universitu, na níž též mnoho studentek, zvláště ruských studuje, z nichž některé jako nihilistky se vyznamenaly, — a technické školy rovně slavné. Studuje prý tam 1000 techniků z celého světa. Též jiných škol, uměleckých i dobročinných ústavů jest tam hojnost. Helvetismus chtěl v Curychu dokázati, co může a čím je.

My jsme však, vyjma P., mnoho v Curychu neviděli. Sotva že jsme vjeli do imposantního, obrovského nádražního krytého nádvoří, 169 metrů dlouhého a 43 metrů širokého, šli jsme do „hotelu garni della Posta“, který nám byl v Einsiedelnu doporučen. Tam nás zavedli do pěkných dvou pokojů s balkonem. Umyli jsme se a šli dolů k večeři. Jídlo bylo dobré, dle našeho rakouského způsobu připravené — poručil jsem si jitrnici se zelím — a bavorské pivo beze vsí hany. Soudruhu P. se do něho z počátku nechtělo — ale při druhém džbáunku nemohl bavorskému tmavému nektaru chvály odepřítí.

Když jsme unavená těla občerstvili, vyzýval nás P., abychom šli na město se podívatí. Já však a N. nemohli jsme na nohy ani stoupnouti; proto jsme řekli: „Jděte sám, můžete-li, my nemůžeme.“

P. odešel a k našemu stolu přisedl, jak se později přiznal, protestantský ředitel gymnasia z Bernu se svou paní. Rozhovořili jsme se a pan

ředitel nám vypravoval o švýcarské svobodě a zmužlosti, o poměrně nízkých daních a láci všech k životu potřebných věcí, ale konec konců byl přece: „Naše svoboda je krásná, ale drahá; musíme bez ustání voliti a ty volby stojí mnoho peněz, času a rozčilení.“

Byl to celkem hodný a upřímný pán; jeho paní zdála se dle řeči katolíkům nakloněnou.

Šli jsme brzy nahoru do svého bytu a sedli si tam na balkon. Večer byl krásný, teplounký; nahoře kmitaly tiché, jasné hvězdy, dole hlučel městský život a naproti nám v prvním patře zpíval nebo lépe řečeno — hulákal jakýsi spolek německé písň. Viděli jsme otevřenými okny pány za stoly seděti a sklepnice se sklínkami semotam choditi. Bavilo nás to velmi.

Po deváté hodině jsme ulehli. Za chvíli přišel náš společník P. Byl všecek unešen. Vypravoval nám, že šel městem až k jezeru. Město že je starobylé. Na jednom domě, jež právě opravovali, viděl nápis 1330—1890. ; dům ten stojí tedy již 560 roků. U jezera byl v hudební dvoraně (Tonhalle) a slyšel krásný koncert. Hrál prý tam 25 hudebníků tak dokonale, že měl sto chutí se jich zeptati, nejsou-li krajané Češi. — Ale nechtěl se až k nim tlačiti. Pohled s terassy na jezero světlem luny politým byl prý uchvacující. K tomu ta krásná hudba, elegantní společnost u stolů v zahradě sedící — — „Zkrátka,“ zvolal, „bylo to čarokrásné! Tak asi si představuji jasnou noc v Benátkách. Škoda, že jste tam nebyli!“ —

Když jsem se v pátek ráno probudil, usmívalo se již jasné slunko do našich oken. Cítil jsem se zdravým a veselým, ale sotva že jsem na zem stoupl, upamatovala mě ztrnulost v nohou na věčejší náš genialní kousek.

Po snídani jsme šli na nádraží a jeli do Winterthurn a odtud do Romanshornu u Bodamského jezera. Cesta vedla pahorkovitou, úrodnou krajinou. Všude stromoví a vinohrady. Ve vagoně byla vyvěšena tabulka s nápisem: „Warnung für allein fahrende Mädchen“ (Výstraha dívkám, které samotny cestují!). Kolik smutných případů se asi událo, kolik nezkušených děvčat bylo asi do domů neřestí vlákáno, než vláda naznala potřebu, tuto výstrahu veřejně vyvěsiti!? Mám za to, že by u nás v Rakousku též takové výstrahy zbytečnými nebyly. —

Když jsme tak o tom rozmlouvali, oslovil nás pojednou pán, jenž s námi jel: „Pánové jsou z Čech, není-liž pravda?“

„Ano — z Moravy. Jak to víte?“

„Poznal jsem vás po řeči. Jsem Čech ze Žatce, ale zde ve Švýcarsku bydlím již mnoho let“

„Vítáme vás, krajane,“ pozdravili jsme ho a podali mu ruce.

Ptal se nás, kam jedeme, a když jsme mu řekli, že do Horní Ammergavy, tázal se: „A máte již lístky a byt?“

„Nemáme, ale psal jsem tam starostovi již před měsícem, aby nám na budoucí neděli uschoval lístky a byt zamluvil.“

„A odpověděl vám?“

„Neodpověděl.“

„Vidíte, ani neodpověděl! To vaše psaní bylo marné. Starosta nemůže všem požadavkům vyhovět i a proto listův a telegramů na něho došlých ani neotvírá. Pakliže jste si neopatřili vstupenky a byt jinak, zůstanete bezpochyby na holičkách.“

Tato zpráva nás arci valně nepotěšila, a to tím méně, poněvadž nám již v Einsiedelnu jakýsi pán, který předešlou neděli v Horní Ammergavě byl, řekl, že je velká potíž o byty a na starostu že není spolehu a zároveň mi radil, abych psal hostinskému „u staré pošty“ o byty, což jsem též hned v Einsiedelnu učinil.

„Toto bude pěkná!“ řekl jsem svým soudruhům. „Což platno, nedostaneme-li se ku představení v neděli, počkáme na pondělek.“

„Kdybyste tam snad ještě dnes večer nebo zítra brzy ráno dorazili,“ řekl krajan Čech, „pak byt i vstupenky ještě dostanete, ale zítra odpoledne bude již všechno rozprodáno a obsazeno. — Kudy pak tam pojedete?“

„My máme vyměřenou cestu na Mnichov.“

„Na Mnichov?“ usmál se náš krajan. „Nač tu zajížďku? Jeďte dnes do Füssenu a z Füssenu buď vozmo, dostanete-li nějaký povoz, nebo pěšky do Horní Ammergavy.“

P. se zabýlsky oči. „Půjdeme pěšky. Jak daleko je z Füssenu do Ammergavy?“

„To navlas nevím, ale může to býti asi tři míle.“

„To je maličkosť!“ zvolal P. „Půjdeme pěšky.“

„Kdybyste mi panství dal, já pěšky jíti nemohu,“ namítal jsem.

„Já také ne,“ přidal se ke mně N.

„Tedy si jeďte na Mnichov, já půjdu z Füssenu pěšky a objednáám lístky i byt,“ rozhodl se P. —

Když jsme přijeli ke stanici Frauenfeldu, viděli jsme z vagonu střelnici a za ní velikou kasárnu. Frauenfeld je hlavní město kantonu Thurgau. Má na 6000° obyvatelův a nejhlavnější jeho památkostí je stará věž z XI. století, vystavěná z velkých netesaných kamenů. Do vagonu vstoupilo několik vojákův a s nimi dvě venkovanky, bezpochyby ženy dvou z nich. Dle všeho byli na vojenském cvičení a vraceli se teď domů. Každý byl v úplné vojenské zbroji a držel neobyčejně dlouhou pušku v ruce. Jak mi ředitel z Bernu v Curychu vypravoval, má každý k vojsku odvedený Švýcar úplnou, číslem poznačenou zbroj doma, aby ji měl po ruce, kdyby v čas potřeby na rychlo byl povolán. Když vykonal svou vojenskou povinnost, t. j. když dosloužil, vrátí pak zbraň do státních skladišť.

Vstoupil tam též mladý, opentlený střelec s novým slaměňákem na hlavě. Za ním nesl druhý dvě velké knihy, dle zdání spolkové zápisnice.

V právě minulých dnech byla ve Frauenfeldu střelecká slavnost a opentlený vracel se z té slavnosti k domácímu krbu s velkou vítězoslávou.

Byl sice nevyspalý, ale to mu růžové nálady nikterak nekazilo. Kouřil doutník, usmíval se, zpíval falešným tenorovým hlasem jakousi střeleckou píseň a měl sám nad sebou hroznou radost. Nevím, bylo-li na světě v té chvíli šťastnějšího člověka, než on. Co chvíle zvolal k svému průvodci: „Byl to včera krásný den! Naši se budou dívatí, až uslyší, jak jsem byl ctěn a vyznamenán. Chtěl jsem domů te-

legrafovatí, ale pomyslíl jsem si zase Vřak pří-
jedeř zítřa sám a ústně jíto povíř lépe — no ja!“
A opět se dal do zpěvu.

Konečně zaleskla se v dáli hladina Bodamského jezera a vlak zastavil u Romanshornu. Je to prastará osada vystavěná na výběžku pevniny do jezera. Již staří Římané tam sídlili, a proto byl onen výběžek nazýván cornu Romanorum = Romanshorn — roh Římanů. Romanshorn je střediskem několika drah a znamenitým skladištěm. Odtud je též položen pod vodou kabel (telegraf) k protějšímu bavorskému břehu.

Přesedli jsme na krásnou paroloď a jeli do Lindavy, na bavorském břehu ležící. Bodamské jezero nazývá se pro svou velikost též švábským mořem. Největší jeho délka obnáší 63 a šířka 12 kilometrů. Hladina jeho má 539 □ km. Při měření jeho hloubky našli místa 276 m. pod hladinou ležící.

Po tomto švábském moři jeli jsme bez mála dvě hodiny. Tato cesta zůstane mi navždy v paměti. Okolí bodamského jezera není arci tak děsnokrásné jako čtyrkantonského, za to však jest mnohem vlídnější a klidnější. Zelené pahorky a úrodné roviny lemují velikánskou plochu vod bodamských, jen v dáli je viděti temena švýcarských hor. Čtyrkantonské jezero připadá mi jako divoké, planoucí oko smělého, horského střelce, jež probleskuje pod hustým obočím a pod tmavými, rozčuchanými kadeřemi; bodamské jest však velkým smavým okem klidného, dobrého člověka.

Den byl milokrásný, nahoře jasná, modrá obloha, dole jasné, klidné vody a v dáli zelené

břehy a na nich bílá lesknoucí se města; jen na straně, kde leží Schaffhauseny, nebylo břehu viděti, vody zdály se tam býti nekonečné.

Na lodi pod plachtovou střešou panoval čilý ruch. Sklepníci a sklepnice běhali semotam a obsluhovali hosty; zdálo se, že na celou loď padly náhle hlad a žízeň. Ač byl pátek, jedlo bezmála vše maso, jen jakási dle všeho vznešená rodina — matka a několik dcer i synů — jedla vejce na tvrdo. — I mezi těmito vyšňořenými cestujícími byli špinavci: hostinská se hádala s jednou paní, že si poručila čtyři chleby se šunkou, ta však upírala, že prý jen dva.

Díval jsem se chvíli na to hemžení a šel pak nahoru na vyvýšenou palubu, kde nikdo nebyl, protože tam pražilo slunko. — A jak jsem tak sám seděl a loď tichounce po jasných vodách plula, jako čas za doby štěstí a na modré obloze velebné slunko plálo a v dáli na břehu bílé město zářilo, zabloudila duše má do říše fantasmie a přede mnou stálo v živých barvách vidění, které básník kdysi opěvoval:

Na obloze slunko stálo,
kolem něho bílé mraky;
klid na moři.

A v dumách dlel jsem u kormidla loď,
v snivých dumách. — A polo v bdění
a polo v snění zřel jsem Krista,
který spasil svět.

V bílém, vlajícím rouše
kráčel, velikán,
po moři a zemi;
hlava Jeho nořila se v nebe,
ruce vztáhl žehnaje
na moře a zemi;
a jako srdce v prsou

nesl slunko,
rudé, plamenné to slunko;
a rudé, plamenné slunko — srdce
lilo milostí svých proudy
a své lepší, milojemné světlo
na moře a zemi.

Zvuky zvonů pluly slavnostně
tam a sem, táhly jako labutě
růžovými pásky loď plynoucí
a táhly ji jak hravě k břehům květným,
kde lidé přebývají v strmícím
městě věžatém. —

Ó dive míru! Jak město klidno!

Odpočívá temný hlukot
obchodů žvastavých, dusných,
a v čistých, tichých třídách
kráčejí lidé v bílých rouchách,
palmy v rukou,
a kde dva se střetnou,
hledí na se zrakem víry,
chvějíce se láskou, sladkým odříkáním,
líbají se na čela
a hledí vzhůru
ke slunnému Srdci Spasitelově,
které v smírné lásce rudou krev svou
dolů zátí
a v plesném blahu volají:
„Buď chválen Ježíš Kristus!“ (Heine.)

Věže Lindavské blížily se víc a více a město zářilo skutečně pohádkovou krásou. Zdálo se, že vystupuje jako vzdušný obraz z modrých vod, čisté, krásné, a že v něm panuje svatý mír a v ulicích jeho že kráčejí opravdu lidé nadchnuti vznešenějšími city. Vysoký maják topil v modrém vzduchu své cimbuří a zrcadlil se v jasné jezerní hladině a na vysokém sloupě ležící žulový bavorský lev cenil na

nás zuby. Já jsem se ho však nelekal, byl jsem rád, že přijedeme do milých mi Bavor, kde jsem před lety prožil několik šťastných dní. Bavorsko jest velmi milá země a Bavoráci lidé upřímní a přítulní, a mají nás Rakušany velmi rádi, za to pohlížejí na každého Prušáka podezřele a mluví s ním jen přes zuby.

Když loď přistála, vystoupili jsme rychle na břeh a spěchali k nádraží, poněvadž vlak do Mnichova měl brzy odejti. Úředník, jenž prohlížel zavazadla cestujících, nás si ani nevšimnul. Byl bych rád v městě tak čarokrásně položeném delší dobu setrval, ale vlak nechtěl čekat. Zasedli jsme do přeplněných vagonův a ujížděli k Mnichovu.

V našem voze seděl asi sedmnáctiletý studentík, chlapík jako ryba. Po malé chvíli vyňal z kapsy knížku, pokřížoval se a počal se modliti, a když se v knížce domodlil, vytáhl malý růženeček a modlil se na něm dále.

Bývalý náš ctihodný profesor, dp. dr. J. Chmelíček, řekl nám kdysi: „Pánové, Francouzi jsou podivný národ: buď jsou poloviční andělé nebo hotoví ďábli.“ Tato slova připadla mi na mysl, když jsem onoho studenta tak pobožně modliti se viděl. Patřil k těm polovičním andělům. Kéž by u nás takových studentů bylo, pak by se nestříleli buď z nešťastné lásky neb z omrzlosti života nebo i proto, že při zkoušce propadli, jak to teď častěji v novinách čtáváme! Ten francouzský student byl by u nás pravým hrdinou! — N. dal se s ním do řeči a vyzvěděl, že je chovancem ústavu u sv. Sulpice. Francouzské světské, beznáboženské ústavy takových studentův

arci nevychovávají, v těch kvetou kvítka — jak říkáme — z čertovy zahrádky. —

V Biesenhofenu jsme se s P. rozloučili. Vystoupil z našeho vlaku, aby jel do Füssenu a odtud pěšky do Horní Ammergavy. Šel s podivuhodnou kuráží. Privil: „Večer bude svítiti měsíc, půjdu z Füssenu až do Ammergavy a kdybych měl až do půlnoci jíti. Zůstaňte si zítra v Mnichově a přijedte za mnou třebaš až večer, já vám všechno objednáš.“ Přáli jsme mu šťastnou, veselou cestu a jeli ke Mnichovu krajinou sice pěknou, ale po Švýcarsku a Tyrolsku jen málo zajímavou.

Do Mnichova přijeli jsme o 5 hodinách. Na nádraží stálo velké množství nákladních vozův a na nich nápisy: „Löwenbräu“, „Pschorschbräu“, „Hofbräu“ atd., samé názvy pivovarů, z nichž tmavá bavorská chmelovina do všech končin světa se odváží. Kryté železniční nádvoří mnichovské jest ohromné; tak velikého jsem ještě nikde neviděl. Šli jsme do hotelu „Gassner“ hned naproti nádraží, objednali si byt a poobědvali a povečeřeli zároveň ve dvoře, v němž stálo několik oleandrův a břečtanův, a ježž proto lahodným názvem „zahrada“ pojmenovali.

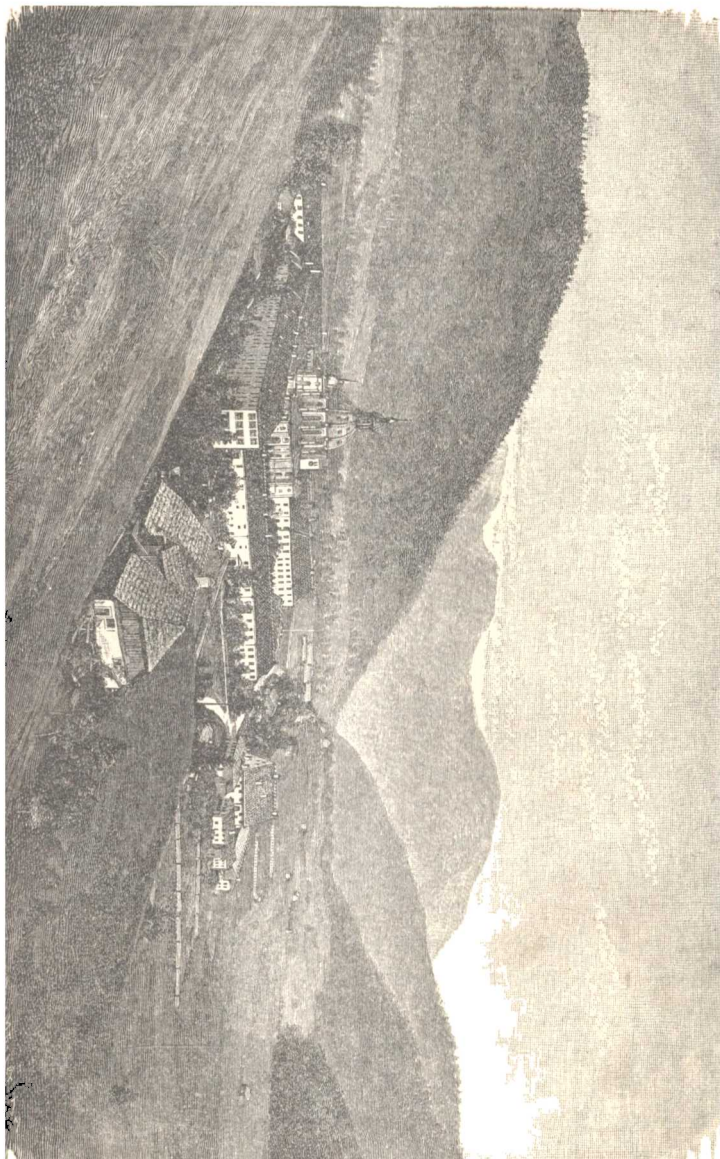
O Mnichově vám povím více, až se vrátíme z Horní Ammergavy. Prozatím chci vám jen zajímavou příhodu vypravovati, která nás na večer potkala. Po obědě šli jsme se trochu na město podívati a zašli si též, jak se samo sebou rozumí, do královského dvorního pivovaru. Pivovar tento jest mnichovskou zvláštností a žádný cizinec, který po nejprv do bavorského hlavního města zavítá, neopomene se tam podívati. Byl jsem v něm již před

12 lety, a proto jsem byl zvědav, je-li tam ještě tak živo, jako tehdy. V pivovare tom nalévají nejlepší pivo v celém Mnichově (jen Františkánské před lety nad ně vynikalo), a proto jest tam hemžení a tlačence od Božího rána až pozdě do noci. Ano, od Božího rána, vždyť Mnichováci pijí pivo hned ráno a na mnohých hospodách jsem viděl nápis: „První načepování ráno o páté hodině!“ Cizinci jest takový nápis podivný, domcrodci však ne: v Mnichově snídají zedníci, tesaři a jiní dělníci, než jdou do práce, pivo s chlebem, což jest zajisté zdravější než to „čertovo mléko“, na které naši dělníci namnoze navykli — a pro takové pracovníky se tedy již časně ráno čepuje. — V Mnichově pije kde kdo pivo: muži, ženy i děti, bohatí i chudí, a chce-li některá panička své přítelkyně uctíti, nezve si jich na kávu, ale zavede je do některé lepší pivnice a tam je častuje pivem a uzeninami. U nás by se každá ženská styděla jíti sama do hospody a tam si piva poručiti, raději trpí žízeň nebo se napije někde u kašny vody, v Bavorsku však chodí ženy i svobodné holky bez ostychu do hospody a poručejí si tam, jako muži. Nedivme se však, že Mnichováci tak na pivo si navykli a pokaždé revoluci hrozí, kdykoliv sládeci pivo zdražiti zamýšlejí. Kolem Mnichova jest rašelinná půda, následkem toho jest voda nezdravá a Mnichováci jsou takřka nuceni k pivu se utíkati. Ovšem nucenost tato není jim právě nepřijemnou a pochybuji, že si pití piva odvyknou, až jim nový vodovod, který městská rada staví, dostatek výborné vody až z Alp dováděti bude! — Inu, zvyk stává se druhou při-

rozeností a starý Mnichovák bez piva je nebohou rybou bez vody.

Šli jsme tedy do dvorního pivovaru, ukrytého v úzké uličce. Můj společník N. několikrát opakoval: „Jsem zvědav, jak to tam vypadá?“ — „Počkejte, tam se podíváte,“ sliboval jsem mu. — Hned na dvoře stály skupiny lidí nebo seděli na prázdných bečkách, každý litrový hliněný džbán s cínovým víčkem v ruce, a byli v nejhorlivějším hovoru. Jedni se smáli, druzí hleděli zase vážně před sebe, jakoby rozhodovali o světových otázkách, jiní se hádali. Vešli jsme širokými, nevysokými vraty do nálevny. Tam bylo nabito, jak o nějaké veřejné schůzi lidu, a kouře a dýmu a puchu a hluku až strach. Za prostými, jen natřenými stoly seděla na lavicích podivná směsice: dělníci, vojáci, měšťané, vyšňoření cizinci s dámami, studenti, mladí malíři — a kdo nenašel místa u stolů, stál trpělivě, drže svůj litr v ruce. (Půllitrů tam ani nenalévají.) A to vše křičelo a smálo se a hašteřilo se beze všeho ostychu, jako doma. Baby nabízely vejce na tvrdo, řetkev, sýr, uzeniny a na zemi leželo plno skořápek z vajec. Okružek z řetkve, kůží ze šunek a uzenek, papírů, div člověk přes to neklopýtá!

Nálevna jest velká, klenutá místnost na sloupech. Pozoroval jsem, že se od té doby, kdy jsem ji poprvé uviděl, stala — možno-li tak říci — elegantnější. Strop a stěny byly olejovou barvou natřeny a pozlacenými ozdobami vyšňořeny, — ale vše bylo již opět začazené a zašlé. Místo praobyčejného, kamenného koryta, které před dvanácti lety u vchodu na vyplachování džbánek stálo. jest tam teď do zdi

Milostná socha Panny Marie v Ettalu
(str. 124).

Z Ettálu jde cesta do Ammergavy s kopce a pak po rovině; je 4 kilometry dlouhá. Okolí hornaté, nad míru krásné. Přál jsem si teď v duchu, aby byl P nedostal na zítřek vstupenek, měli bychom pak aspoň celý den pokdy, krásnou krajinou se procházeti. Potkávali jsme pocestné z Horní Ammergavy se vracějící — též pány a paničky v kočárech. Dívali se mrzutě.

„Nedostali tam zajisté bytu,“ pravil jsem. „Jak pak asi P. pochodil?“

„Hned se dovíme,“ řekl N. „zajisté nám přijde naproti.“

Jeli jsme, jeli, potkávali houfy procházejících se lidí. — ale P. nebylo k spatření. Již se nám objevily v dáli první domy Ammergavské v kotlině ležící, ale P. pořád ještě nikde!

Dostal jsem strach. „Snad se mu nestala cestou nějaká nehoda? Možná, že sem ani nedošel.“

Již ležela osada před námi — v pravo na návrší krásná villa, v levo dřevěná bouda, kde prodávali železniční lístky a kdo ví, co ještě, — již jsme vjeli do ulice — a P. nikde, nikde!

„Toto bude pěkná!“ povídali jsme si.

Napínali jsme oba zraky, nevidíme-li ho. Tu zazněl najednou s vrchu hřmotný hlas: „Kosmáku!“

Ohlédnu se a v pravo nad námi dívá se P. prvním patře z okna a směje se. Poznal mě po klobouku.

Vyskočili jsme z vozu a volali na něho do okna: „No, jakž?“

„Všechno dobře! Pojdte nahoru.“

Šli jsme tedy po tmavých, nízkých, dřevěných schodech do prvního poschodí.

P. nám přišel s veselým smíchem vstříc a zavedl nás do malé, čisté světnice s dvěma postelemi, stolem a skříní.

Podali jsme si ruce. „Jak jste se sem dostal?“

„Dobře, ale byl to šikovný kousek cesty: devět hodin jsem šel — a dobře!“

„Devět!? No, děkuju pěkně!“ usmál se N. a zakýval hlavou.

„A kdy jste sem přišel?“ ptal jsem se.

„Dnes dopoledne. Však vám to při večeři všechno povím. Jsme zde u hodných lidí — jsou dvě staré sestry — ale, milý kukátkáři, obě hluchy.“

Pokrčil jsem rameny: „Vidím, že člověk osudu svému neuteče, i kdyby kraj světa šel. — Kde pak bude spát třetí? Jsou zde jen dvě postele.“

„Jeden si lehne dole. Tady vedle jsou dva kněží z Elsas ubytováni. Kdybychom byli přijeli čtyři, jak jsme oznámili, byly pro nás obě tyto světnice uchystány.“

„To je jedno, jen když se vyspíme. Dolů půjdu já spat,“ řekl N.

Vysvlekli jsme se, smyli pot a P. natroubil zatím naši staré, hubené hospodyně do ucha, co nám má k večeři přinést: uzené maso a pivo. — Když jsme pojedli, šli jsme se podívat na osadu. Tam bylo hemžení, jak o jarmarce. Cizinci ze všech končin světa a všech řečí: Francouzi, Angličané, Němci, Češi, Poláci, Maďari, Vlaši — jen žádní židé. Mají sice výborné žaludky, jak známo, a snesou mnoho, ale živé představování umučení Páně ne-

mohou přece strávit, proto se mu vyhýbají. (Druhého dne spatřil jsem v divadle jen jednoho žida.) Nejnápadnější z cizinců byli francouzští kněží. Všichni měli dlouhé, úzké taláry, černé svrchníky, na hlavě nízké černé klobouky se širokou střechou a na nohou černé punčochy a střevíce s přeskami. Na cestování jest to oblek co možná nejnepohodlnější, ale francouzští kněží jinak nechodí nikdy a je jim snad tento oděv proto předepsán, aby jim zašla chuť na všechno cestování. Viděl jsem též několik mužův a mladíků domorodců. Byli všichni po myslivecku oblečeni; měli šedý kabát se zeleným límcem, šedé spodky a šedý klobouček s peřím — a dlouhé vlasy a vousy, jak je lidé za starodávna nosívali a podnes uherští cikáni nosívají.

Horní Ammergava (doslovně: Horní strnádí luh) jest krásná, čistá osada. Má asi 1400 obyvatelů, kteří se žíví chovem dobytka, polním hospodářstvím, tam asi málo výnosným, ponejvíce však řezbářstvím. Domy jsou vesměs čisté, mnohé po městsku výstavné. Uprostřed osady stojí na hřbitově mnohými pomníky ozdobeném velký kostel, uvnitř již poněkud sešlý. Obec vystavěla též nemocnici všemi potřebami opatřenou. Z obou stran osady jsou lesnaté hory a v létě jest tam pobyt rozkošný.

Dlouho jsme se však osadou neprocházeli. Zadul prudký vítr, prach na silnici se zdvihl, po nebi valila se bouře a zahrnala nás domů. Blýskalo se a hřmělo, déšť šlehal do oken a P. nám vypravoval, jakou měl včera a dnes ráno cestu. Byla velmi zajímavá, a proto vám z jeho vypravování něco sdělím.

Vypravoval: Z Biesenhofenu přijel jsem do Füssenu lokálkou o 4³/₄ hod. odpoledne. Jakýsi sochař — prý z Říma — nabídnul se mi, že půjde se mnou pěšky do Ammergavy; proběhne prý 21 kilometrů za 4 hodiny jako nic. Chtěl mi tím snad nahnati strachu, ale já na to: „Jsem také dobrý poutník, pojďme. Jen si ještě koupím na cestu proviant -- kus sýra a chleba.“ Ale než jsem se s proviantem vrátil, byl milý sochař ten tam: zmizel. — Za Füssen dohonil mě kočárek. Majitel jeho volal na mne: „Chcete se svézti?“ — „Co by to stálo?“ — „Malé zpropitné.“ Sedl jsem tedy a jel k Hohenschwangenu. Ptal jsem se: „Mnoho-li byste žádal, kdybyste mě zavezl až do Horní Ammergavy?“ — „30 marek“. — To mi bylo arci mnoho. „Jak je tam daleko pěšky?“ — „Do Ammerwaldu proběhnete 5 hodin a z Ammerwaldu zase 5 hodin — ale dobře!“ — „Jsou na cestě hospody?“ — „Ne.“ — „A domy?“ — „Také ne, až před Ammerwaldem.“ — „Ale vody na pití je snad v horách dost?“ — Vozka pohlédl na mě potutelně, usmál se a řekl: „No, vody je tam všude dost.“ — „Pak je dobře.“

Před Hohenschwangenu viděti již Neuschwanstein — (nešťastným králem Ludvíkem II. vystavěný, pohádkově krásný a nádherný zámek) — ale mezi vápencovými skaliskami nelze ho snadno rozeznati. Zvláštní to stavba, nedokončená. Podél cesty leží mnoho mramorových balvanů k ukončení stavby určených. Ale kdy dojdou účelu svého? Ludvík II. je mrtev a jiný bude míti sotva chuti a peněz, tak náramně nákladnou stavbu dokončiti. — Vyhlídka rozkošná, zvláště na Marianský most. Mezi dvěma

zalesněným skalisky pne se přes propast asi 20 sáhů širokou Marianský most (Marienbrücke) jako z drátův upletený a skrze něj viděti Neuschwanstein, bílý jako alabastr, jako labuť. Vedle něho a za ním v pozadí dalekém rozkošné planiny bavorské. Škoda, že mi čas nedovoloval, déle tam setrvati a pohledem tím se nasytiti.

Dále šla cesta bez ustání do kopců vzhůru a s kopců dolů, vždy výš a výše. Potůčků jako křišťál jasných a vody studené a výborné všude dosti. U každé vody jsem se zastavil, napil a umyl, jako kačena. — O 8 hodinách zamračila se obloha, za mnou i vedle mne bouřilo. Pomyslíl jsem si: jestli mě zastihne bouře zde v horách, co potom? Asi za čtvrt hodiny spatřil jsem chatrč „Jägerhütte“ (myslivcova bouda) zvanou. Zaradoval jsem se, vždyť bylo bezmála již úplně tma.

Vkročím a prosím o nocleh. Byli tam dva drvoštěpi; chystali se právě ku spaní. Přijali mě nevlídně, že nemají postele a posýlali mě dále do Ammerwaldsennerhütte; za dobré půl hodiny že tam dojdu a tam že dostanu nocleh. Co jsem měl počítí? Byl jsem těm lidem velmi nemilým hostem: možná, že čekali v noci na nějaké podloudníky — (tyrolské hranice jsou nedaleko) — ba, snad byli sami téhož řemesla. Za úplné tmy vydal jsem se dále na cestu. Tma byla tak velká, že jsem sotva bílé serpentiny cesty rozeznával. Místy se mi zdály ty serpentiny příliš veliké okliky dělati, proto jsem se spouštěl zrovna dolů, chytaje se za keře a stromky. Teď se věru divím, že jsem tam vazů nezlomil. Konečně uviděl jsem světla a přišel o 9. hodině do Senner-

hütte, ležící již v Tyrolsku. Bylo mi, jako bych do bezpečného přístavu se byl dostal.

Ze všech světnic rozléhá se do tmavé noci hluk.

Vkročím do velké světnice, kde bylo plno podivných postav, tabákového kouře a křiku.

Pozdravím: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“

„Na věky,“ poděkovali muži a hleděli na mě udiveně.

„Mohu zde přenocovati?“

„Chcete-li spat na slámě, místa je zde dost.“

V takové společnosti jsem přece jako kněz spáti nemohl. Ptal jsem se tedy: „A jiné hospody zde není?“

„Jest, ale dvě hodiny dále.“

Dvě hodiny dále! V té tmě, v pracizí krajině a tak unaven! To nebylo možno. Šel jsem do druhé světnice, není-li tam aspoň poněkud obstojného místa. Sedělo tam několik měšťáků, tak zvaných „bergfexů“. Na můj pozdrav sotva poděkovali, a když jsem se jich zeptal, mohl-li bych s nimi nocovati, ani neodpověděli. Odhodlal jsem se tedy do kuchyně. Tam vládly dvě obstarší ženštiny. Přivítaly mne velmi vlídně, ale bědovaly, že nemají pro mne slušné postele. Prosil jsem jich, aby mne někde aspoň poněkud slušně uložily, že přece nemohu zůstat venku pod širým nebem. Otevřely světnici, kde již jakýsi Němec ležel, prosily o dovolení a uchystaly mi jakés takés lůžko. K večeři mi daly 3 vajíčka na měkko, krajíc chleba, červeného vína — a byl jsem usmířen. Spal jsem na to krátce sice, ale bohatě.

O 4 hod. ráno jsem vstal, vypil žejdlík mléka, koupil si krajíc chleba a o 4¹/₂ hod. jsem byl již opět na cestě.

Asi za hodinu přišel jsem k horskému potoku (bystřici), kde byly hraniční sloupy mezi Tyrolskem a Bavorsy. — Na horách leskla se sněhová pole. O 5³/₄ hod. přišel jsem na místo, kde včera byla bouře. Země byla ještě mokra a jehličnaté stromy jako diamanty posety. Vše vonělo. Byla to rozkošná chůze! — O 6³/₄ hod. šel jsem vedle královského hradu Lindenhofu, kde si † král mezi haluzemi obrovské lípy stůl a sedadlo upravití dal a tam ob čas jídával.

Konečně o 9. hod. přišel jsem do Horní Ammergavy. Potkal jsem stařenku a požádal jí, aby mne zavedla do radnice. Radnice byla zavřena. Zavedla mne tedy do bytu starostova. Jakýsi písař otvíral a četl tam došlé dopisy a slečinka s dlouhovolatým, plnovousým mladíkem zapisovali do veliké knihy. Tázal jsem se, jsou-li vstupenky a byt, které P. Kosmák objednal, přichystány.

„Gossman?“ ptal se mladík a otevřel knihu.

„Ne, Kosmák!“

„Aha, Gosmark.“

„Ne, Kosmák!“ volám hlasitěji.

„Gosmak, divné jméno!“ usmál se mladík a hledal. Hledal, hledal, ale nemohl jména toho naléztí.

„Ten tady není zaznamenán,“ zavrtěl hlavou.

Lekl jsem se a pohlédl do knihy. Uviděl jsem, že hledá pod písmenou G.

„Tam byste ho marně hledal,“ řekl jsem, „on se píše s K.“

„Ah tak ! Pak musíte říci Khosmak, aby tomu člověk porozuměl.“

Otevřel knihu pod písmenou K a hned na čtvrtém místě byli jsme zaznamenáni.“

„Čtyři páni — čtyři postele a čtyři lístky čtvrté třídy,“ četl.

„Ano. Ale přijeli jsme jen tři.“

„Nevadí. Však o čtvrté místo bude beztoho rvanice,“ řekl mladík a podal mi lístky. „Byt máte u paní Františky Steigenbergové, čís. 99.“

Poděkoval jsem a stařenka zavedla mne sem. Dal jsem jí 10 feniků za cestu. Měla velikou radost a ptala se, chudera, patří-li jí to všechno. — Tak, tady tedy jsme.“ —

„Znamenitě jste to vypravil,“ pochválili jsme ho. „Bůh dej, abychom měli zítra pěkný den a představení nás nesklamalo!“

„Byl jsem se tam podívat,“ řekl P., „je všechno pěkně připraveno, ale nevím, nevím, — jak to dopadne?“

Po 9. hodině jsme ulehli, abychom sousedů vedle spících nerušili. N. šel dolů spat. Déšť šlehal ještě pořád do oken, ale těšili jsme se, že je to jen bouřka, která přejde a ráno že bude tím krásnější pohoda: vzduch ochladne a obloha i země omladnou. Uspnul jsem brzy a bezstarostně. Snil jsem celou noc o pašijovém představení. jak si je moje obrazovtornost vytvořila.

Horní Ammergava s divadlem (str. 138).

II.

Pašijové hry v Horní Ammergavě.

Ú v o d.

Co jsou pašijové hry?

Pašijové a jiné náboženské hry povstaly hned v dávném středověku. Někteří kladou jejich počátek do IX., jiní do XI. století. Ve XII. století bývaly již všechny větší svátky celého církevního roku náboženskými hrami oslavovány. Účel těch her byl velemoudrý a krásný. Tenkrát uměl málokdo čísti, ba nebylo ani z čeho čísti, poněvadž knihtiskařství ještě vynalezeno nebylo a psané knihy velikou vzácností byly. Aby pravdy náboženské, zvláště příběhy biblické, lidu co možná nejpříjemněji a nejdůrazněji vštěpovány byly, skládány a provozovány náboženské hry. První začátek měly v klášteřích, jevištěm byl chrám a herci kněží, bratří laici a žáci. Později, když hry širších a širších rozměrů nabývaly, byly provozovány na hřbitovech a náměstích s okazalostí a pečlivostí stále větší. Též měšťané a jiní laici vystupovali jako herci: hráno nejen v klášteřích, ale též v městech a větších farních osadách.

Později vmísil se do náboženských her živel světský a vystupovaly též osoby fraškovité; zlo-

zvyky a neřesti všech stavů byly bičovány a na pranýř posměchu stavěny, ba nescházelo ani neslušných žertů. Proto byly v pozdějších stoletích takové hry častěji od církevních i světských vrchností zakazovány a zanikly bezmála docela.

Pašijové hry v Horní Ammergavě započaly roku 1634. Roku 1633. zuřil v Bavorsku strašný mor a obyvatelé Ammergavští zavázali se slavným slibem, že každého desátého roku živou křížovou cestu představovati budou, pakliže jich Bůh morové rány uchrání. Prosba jejich byla vyslyšena. Ammergavští zůstali svému slibu věrni; již roku 1634. konány první pašijové hry — a jejich potomkům zůstal slib předků přes všechny obtíže a překážky jim kladené až do dnešního dne svatým. Z nepatrných počátků vyvinuly se Ammergavské hry až do nynější krásy a dokonalosti. Z počátku cvičili herce a pomáhali jim benediktini z nedalekého Ettalského kláštera. Složili jim text a hudbu, cvičili herce a řídili celé představení. Ku konci předešlého století byly ty hry Mnichovskou vládou několikráte zakázány, ale Oberammergavští se nelekli; posýlali deputace až k samému králi a vymohli vždy opět povolení ku hrám. — Nynější text her Ammergavských pochází z r. 1811. od P. Omara Weise, bývalého klášterníka v Ettalu; hudbu složil rodilý Ammergavec, učitel Rochus Dedler. Roku 1860. byl text farářem Deissenbergrem přepracován, který hry na nynější stupeň dokonalosti postavil.

Již před léty výtečná ta představení táhla mnoho cizinců, zvláště bavorských venkovanů. do odlehlé horní osady. Čím více hry zdokonalovány

byly, tím dále roznášeno jich uznání do širého světa a též cizinci z tak zvaných „vzdělaných tříd“ putovali ze všech končin, podívat se, jak prostí horalé představují truchlohru ve světě nejdojímavější, nejušlechtilější, nejvznešenější, truchlohru, z níž jako z hořkého jádra všemu člověčenstvu, jež dobré vůle jest, ovoce věčného blaha a věčné oslady vyzrálo.

Roku 1880. přijelo a přišlo do Horní Ammergavy 120.000 cizinců. To jest zajisté úžasný počet, povážíme-li, že se představuje děj ryze náboženský v naší k náboženství tak lhostejné době, a že jsou herci, zpěváci i hudebníci sami domorodci! A počet účinkujících vyžaduje přes polovičku celého obyvatelstva! Horní Ammergava má 1400 duší a při hrách účinkovalo letos přes 700 osob! Jen dva nebyli tamějšími rodáky: ředitel hudby, tamější nadučitel, vládou schválně k tomu účelu ustanovený, a druhý učitel, jenž ve sboru zpíval tenorová sóla.

Roku 1880. vynesly hry 330.000 marek. Z těch dáno hercům honoráře 117.000 m., obleky a výdaje stály 78.000 m., 44.000 m. bylo dáno záložnímu fondu a ostatek věnován dobročinným účelům.

1. Jitro přede hrou:

O 4½ hod. ráno jsem se probudil.

Velký, toužený den pašijových představení nastal.

Sestoupil jsem po dřevěných schodech dolů a potkal v síni naši starou hospodyní. Jářku: „Zle je, nebude dnes pěkně.“ A skutečně, když jsem

vyšel před dům, viděl jsem, že to ranní setkání se stařenou nevěstilo nic dobrého.

Nepršelo sice, ale obloha byla roztrhanými mraky pokryta a vrcholy hor mlhou zahaleny — zlověstná znamení. U kamenného koryta před domem, do něhož z trouby voda tekla, umývalo se několik lidí, kteří v témž domě, jako my, spali, — bezpochyby někde na půdě nebo dole v sni. Po chvíli vylezl též dr. N. z jakéhosi kumbálku a nařikal si, že mizerně spal. Ležel na pohovce, která byla kratší než on, a byl prý jako na skřípci.

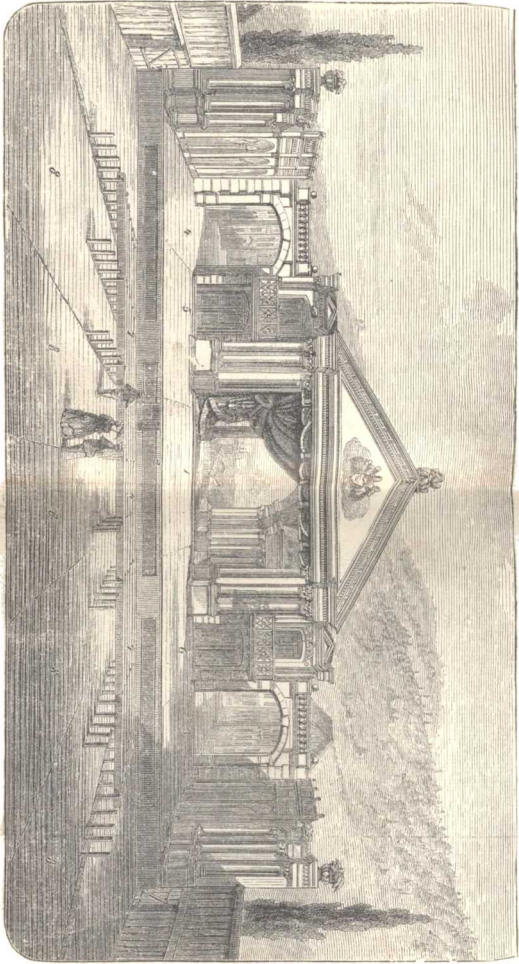
Po silnici viděli jsme hudebníky — všichni v mysliveckém stejnokroji a s dlouhými vlasy, kráčeti k hornímu konci. Též hoši s nízkými bubínky, jaké jsme viděli r. 1866. u Prušáků, — spěchali v tu stranu. Tázal jsem se, kam že jdou? Odpověděno mi: „O půl šesté bude budiček.“

Stoupli jsme si tedy k silnici a čekali, až hudba spustí. Byli jsme zvědaví, jak ta Ammergavská zní. Několik minut před půl šestou běžel asi dvanáctiletý klouček s bubínkem cvalem okolo nás, až dlouhé, kaštanové kadeře za ním ve vzduchu lítaly. Myslivecký klobouček měl do týla vtlačený a tváře mu hořely.

„Počkej, ty dostaneš, že jsi se opozdil!“ volal jsem na něho.

Kluk si toho ani nevšimnul a běžel dále.

Za chvílečku byly hodiny na věži půl, zaduněla rána z hmoždíře a v dáli zazněl hlučný pochod. Hudba blížila se víc a více a zabočila o roh k nám. Napřed šlo osm nebo deset kluků s bubínky, pak asi 30 hudebníků. Všichni byli oděni v myslivecký

Жевиште дивадла
у Нотни Аммергане
(стр. 139).

stejnokroj a dlouhovlasí. Byla na ně pěkná podivaná. Hudba byla dobrá, ale zněla ostře, ba drsně. Barytonové plechové nástroje, zvláště tenorové pozauny převládaly. Vzadu bezprostředně před tureckým bubnem kráčeli hudebníci s pikolami, malými, pronikavými flétnami.

„Budou-li dnešní hry takové, jako ta hudba, bude dobře,“ povídali jsme si a šli nahoru snítat. Po snídání natroubil P. staré domácí paní do ucha, aby nám uvarila k obědu polévku a hovézí maso se salátem, a šli jsme pak do kostela. Ač byla neděle a dva z nás faráři, jimž úřad povinnost ukládal v ten den za farníky mši sv. obětovati, byli jsme přece nuceni, povinnost tu na některý budoucí den odložit, poněvadž se před námi již 250 kněží přihlásilo, že by rádi mši sv. obětovali. Kde pro tolik najíti ve venkovském chrámě, ač dosti prostranném, dostatek oltářův a času? zvláště při té okolnosti, že o 7½ hod. kostel se zavírá, poněvadž o 8. hod. započnou hry, k vůli kterým každý vlastně cestu do odlehlé pohorské osady vážil.

Kostel byl přeplněn, že jsme se do něho nemohli ani dotlačiti. Zůstali jsme tedy venku na hřbitově nedaleko dveří a modlili se pod deštníkem breviář. Byla právě zpívaná farní mše. Na choře zpívali a hráli praobyčejnou figurálku docela po venkovsku. P. vrtěl nevrle hlavou a řekl: „Bojím se té dnešní hry — ti lidé zde nemají přece pravého vkusu.“ P. jest totiž přísný Cyrillista a dobrý hudebník.

Po mši sv. odešlo mnoho lidí a dostali jsme se do kostela. Chrám jest asi tak velký jako Tu-

řanský, vymalovaný, ale potřeboval by uvnitř opravy. Snad po letošních představeních obec z čistého výtěžku, který byl zajisté velký, postará se náležitě o vyzdobení domu Božího, vždyť jsou obyvatelé v Horní Ammergavě zbožní a umění milovní. Živí se malířstvím a řezbářstvím, a své vlastní domy mají, jak jsem pozoroval, na štítech a zdích obrazy svatých ozdobeny. U všech oltářů sloužili kněží mše sv., a sice velmi kvapně, aby nezameškali počátek představení. — Kázání nebylo žádné a mám za to, že v Horní Ammergavě v den hry žádného kázání potřebí není. Hry samy jsou kázáním, které duši každého až do nejhlubších hlubin rozechvívá a proudy slz z očí vyluzuje. Není na světě kazatele, jenž by posluchače tak uchvátiti a zdrtiti dovedl, jako představení umučení Páně. Z kostela jsme šli zrovna k divadlu. Divadlo stojí na prázdném prostranství za osadou. Šli jsme tam úzkými uličkami a mezi ploty. Všude bylo plno krámů jak o pouti, prodávali v nich podobizny, uzeniny, víno, ovoce, chleby atd. Obyčejných „virtláků“ s plechovými hrnci, jak u nás jsou, jsem tam neviděl, za to tam na dvou místech pekli na rošti výborné mnichovské klobásky, o čemž jsem se v poledne přesvědčil. — Hemžení lidu bylo tak veliké, že jsme se sotva k divadlu dotlačili, na nakupování neměli jsme ani pomýšlení.

Divadlo vypadá z venku jako velikánský cirkus. Je v něm sedadel pro 4018 osob! Mimo to jsou ještě místa na stání, ale těch se používá jen tehdy, když není pro druhý den dostatečný počet diváků pojištěn. Obyčejně nahrne se totiž do Horní

Ammergavy na každou neděli tolik lidí, že není pro ně místa v divadle, a je-li těch, kteří se do divadla nedostali, několik set, opakují se pak hry zpravidla v pondělí. Dřevěné schody a můstky vedou k rozličným vchodům. Každá třída má dva, jeden s levé, druhý s pravé strany. Měli jsme lístky pro 4. třídu. Vyhledali jsme si tedy vchod a vstoupili.

Vedli nás k našim číslovaným sedadlům, z dřeva hrubě sice utesaným, ale pohodlným. Takových sedadel je v každé řadě po šedesáti. Nejbližší řada u jeviště stojí nejnižší, každá za ní jest o něco výše, tak že z každé řady diváci přes hlavy těch, kteří před nimi sedí, na jeviště dívati se mohou.

Jeviště je prazvláštní. Na vyvýšeném místě je prázdná, nepokrytá prostora, 42 m. široká a 6 m. hluboká, určená pro sbor zpěvákův a pro skupeniny lidu. Uprostřed za touto prostorou stojí pravé, 10 m. široké, skleněnou střešou pokryté jeviště. Jest určeno pro živé obrazy, pak pro výjevy, které se odehrávají buď v chrámě, nebo v síni, kde slavil Pán poslední večeři. Toto jeviště jest upraveno docela jak obyčejné divadlo. Je zastřeno oponou s vyobrazením Betléma, která se vzhůru a dolů rozevívá. Nad oponou je štít s obrazem, představujícím Israelity na poušti měděnému hadu se klanějící. Uvnitř jsou dekorace, malované dvorním malířem Burghardtem ve Vídni. Takových dekorací jest 46 a jsou vesměs umělecky provedeny. V pravo a v levo od tohoto prostředního jeviště jsou dvě ulice, jimiž jest viděti hluboko do města Jerusaléma. U pravé ulice vedou schody do otevřené, v římském slohu sloupy ozdobené předsíně domu Annášova,

u levé ulice do takovětěz předsíně v domě Pilátově. Na tyto dva domy hraničí sloupové chodby, kterýmiž sbor na jeviště vystupuje a z něho odchází.

Lépe než popis poslouží nám vyobrazení toho jeviště, aby si čtenář vše živěji představiti mohl.

Sedadla plnila se rychle. Všude hovor a starostlivé pohlížení vzhůru k zakaboněné obloze. Co chvíle skropila nás malá prška. Dámy ukrývaly své roztodivné klobouky, některé rozevíraly též deštníky a také jedna právě přede mnou. Již jsem si myslil: „Bude-li míti přes celé představení ten deštník natažený, pak mnoho neuvidím a bylo lépe zůstat doma.“ Obecenstvo ohlíželo se po lóži na levé straně a šeptalo si cosi. Ohlédl jsem se též; viděl jsem tam několik dam a děvčátko — nevšímal jsem si jich však více. Později jsem se dověděl, že tam byla korunní princezna vdova Štěpánka se svou dceruškou.

2. Předehra.

Právě o 8. hodině zahučely tři rány z hmoždířů a za mnou zakřikly hlučné hlasy: „Deštníky dolů!“

V okamžiku stáhnuty deštníky a dole před jevištěm počali hudebníci hráti ouverturu. Hudebníci seděli v prohlubině, a když se spustil hustší déšť, roztáhli nad sebou skleněnou střechu a byli jako vzácné květiny ve skleníku. Mám však za to, že ta skleněná střecha není na ochranu hudebníků samých, nýbrž na ochranu not a smyčcových nástrojů, jako dle vojenských názorů nejsou strážné domky na ochranu vojáků, nýbrž erárního munduru.

Ouvertura nestála za mnoho. Jest to vážná, místy melodická, smutná, ale celkem slabá hudba. Tak gigantické, úchvatně provedené drama zasluhovalo by velebnějšího, mohutnějšího hudebního úvodu.

Avšak v čem nevyhověla ouvertura, to nahradil plnou měrou sbor.

Když doznávaly poslední zvuky přede hry, počaly s obou stran ze sloupových podloubí po dvou vážné, krásné postavy vystupovati. Byl to sbor, či, jak je v Horní Ammergavě jmenují, geniové, strážní duchové. Bylo jich 24. Postavili se v polokruhu na nepokryté jeviště, tak že kryté divadlo s oponou bylo za nimi. V prostředku stál vůdce sboru, vysoký muž, v pravo od něho tenoři a sopráni, v levo basi a alti, tak postaveni, že největší stáli nejbliže vůdci a vedle nich vždy menší a menší. Všichni byli oděni v dlouhá, bílá, trochu přizloutlá roucha (asi takové barvy, jaké jsou hábity dominikánů nebo praemonstrátů) se širokými rukávy, v půli úzkým, barevným pásem stažená. Přes bílá roucha měli pláště různých, krásných barev, kolem dokola zlatem lemované a u krku zlatou sponou připnuté. Na hlavách měli zlaté čelenky. Všem mužům i pannám splývaly dlouhé vlasy na záda. Na nohou měli sandály barevnými ovazky připevněné. Pláště, opasek i ovazky na nohou byly u každého stejné barvy.

Vůdce sboru měl plášť purpurové, královské barvy. Tenoři po jeho pravici měli pláště: 1. zelený, 2. tmavočervený (bordó), 3. modrý, 4. tmavozelený, 5. fialový; 1. diskantistka tmavorůžový, 2. světlozelený, 3. červený jak vlčí mák, 4. světle-

modrý jak obloha, 5. fialový, 6. tmavočervený (bordó) a 7. světlorůžový. Téže stupnice barev byly též pláště basistův a altistek po levé straně vůdce sboru stojících.

Pohled na sbor symmetricky postavený a tak krásnými, harmonickými barvami ozdobený, byl překvapující. Vše hledělo udiveně, napnutě na ten krásný, nezvyklý zjev. V celém divadle ani šepotu.

Tu nadzdvihl vůdce sboru vážně ruku jako kazatel na kazatelni a zapěl mohutným, jasným, basovým hlasem za přidušeného průvodu hudby :

„V svaté hrůze klekni, lidské pokolení,*)
kdysi stihlo tebe božské zloččení,
nyní však již pokoj v blahé době,
ze Sionu milost zavítaly k Tobě,
neboť Bůh, ač příčin dosti má,
v lásce Své se věčně nehněvá!
„Nikoliv!“ ta blahá zvěst k nám proniká,
nechci smrti, chci život hříšníka.
Ať smyje vinu, zjedná odpuštění
Syna mého krev a umučení.“

Vůdce sboru zpíval a deklamoval krásně, zřetelně — každému slovu bylo rozuměti. Pohyby rukou byly ušlechtilé, umírněné, slovům přiměřené. Věru, mohl by v nejpřednějším divadle se ctí vystoupiti.

Teď vpadl celý sbor jásavě :

„Chvála, sláva, Tobě Věčný, úklona!

Hlasy zněly jasně, plně, jistě. Počal jsem se chvěti. Stává se mi to pokaždé, kdy mne něco radostně nebo žalostně dojme, a chvění to jest mi neklamným měřítkem dokonalé krásy.

*) Dle překladu dp. K. Bezstarostiho, řáře v Budišově.

Když chvalozpěv dozněl, pokračoval sbor :

„Člověčenstvo, aj. vyhnáno z ráje,
za hřích kletý v bohopusté kraje;
Cherub s mečem střeží přísně cestu
ku svatému, ztracenému městu“ —

a ustoupil stranou. Opona před pokrytým jevištěm zmizela: polovička vyhrnula se vzhůru a polovička sklesla dolů a v okamžiku bylo vidět porostlou divokou krajinu. Adam a Eva, krásní, silní lidé, oděni jen zástěrami, na útěku z ráje a za nimi vznášel se Cherub v bílém rouše, se sněhobílýma křídly a s plamenným mečem v ruce. Adam a Eva stáli jen na jedné noze, byli tělem i rukama ku předu nakloněni, jako v nejspěšnějším útěku, na tvářích zrcadlilo se jim zděšení — a přece se, ač v tom nesnadném postavení několik minut stáli, ani nepohnuli, jakoby byli sochami ze dřeva vyřezanými. Taktéž krásný Cherub. Živý ten obraz byl divukrásný, jako všechny ostatní živé obrazy, které jsme v Ammergavě viděli. Ty obrazy samy stojí za to, aby člověk cestu do Horní Ammergavy vážil.

Opona spadla a sbor pěl dále :

„Avšak z dálky, s chlumu Kalvarie
juž se zory jas tou nocí lije;
se stromu pak kříže, z ratolesti
cosi mile jako mír šelestí.“

Sbor rozestoupil se opět, opona zmizela a na jevišti objevil se živý obraz „Uctění sv. kříže.“ V pozadí vyniká vysoký, prázdný kříž. Před ním postavy dítek; jedny klečí a modlí se, jiné ukazují na kříž a věncí jej. Sbor umlká a pokleká též. Za toho ticha ozvaly se jemné hlásky pacholat a nesly jako hlasy andělů :

„Slyš, Bože, dítek šveholení,
vždyť tě jinak chválit nemohou.
Vy pak všichni, již zde shromáždění,
v úkloně tu klečte kříže u nohou.“

Opona po chvíli spadla, sbor sestoupil se opět
a napomínal diváky :

„Nuže, doprovodte svého Pána,
kráčejte s ním cestou křížovou,
až ta oběť, při níž vyronil krev svou,
za vás všechny bude dokonána.“

Sbor vzdálil se z jeviště a v pozadí zazněl
přidušený, nezřetelný zpěv lidu.

Seděl jsem jak okouzlen.

Vznešeným, zbožně krásným zjevem a zpěvem
sboru, pozíráním na živé obrazy byly všechny zbožné
city ve mně vzrušeny. Bylo mně, jako bych byl
v kostele. Zapomněl jsem docela, že sedím v divadle;
zapomněl jsem, že tisíce jiných diváků se mnou
na jeviště hledí, zapomněl jsem, že z mraků na
mě pošplýchává. Byl jsem jen oči a uši.

I. oddělení.

I výjev.

Spasitelův slavnostný vjezd do Jerusaléma.

Zpěv lidu se blížil a levou ulicí (se stanoviska
divákova) přicházel zpívající zástup. Napřed šly
děti v krátkých, po kolena sahajících pestrých
rouchách s dlouhými, pěkně učesanými vlasy.

Jedny kývaly palmovými ratolestmi, jiné sy-
paly na zem kvítí, zpívaly zbožně, kráčely zvolna
v před a pohlížely s výrazem obdivu a úcty zpět
na toho, kterého oslavovaly. Za nimi přicházeli

Josef Mayr, jako Kristus (str. 144).

mládenci, panny, muži, ženy, starci, všichni v orientálských, dlouhých rouchách světlých barev. Matky nazdvihovaly svá nemluvnátka a ukazovaly jim Spasitele. Lid zpíval hlasněji a hlasněji :

„Sláva Ti, Synu Davidův!
Sláva Ti, sláva, praotcův
trůn jest Tvůj!
Přicházíš Božím ve jménu,
vede ku Jerusalému
lid Tě Tvůj!
Hosanna! Synu královskému,
zvuč v kraji, háji světu všemu!
Hosanna! Trůnu otcovskému
On věčně na ozdobu bude!
Sláva Ti! Sláva Ti! Synu Davidův!
Sláva Ti! Sláva Ti! Praotcův
trůn jest Tvůj!
Ty se blížíš jménem Nejvyššího,
proto ples a jásos lidu všeho
vjezd slaví Tvůj!“

Velké, přední jeviště naplnilo se zatím pestrým, malebně oděným davem a v ulici objevila se postava Pána, sedícího na oslátku. Apoštol Jan vedl zvíře na provázku. ostatní apoštolé šli s dlouhými, poutnickými holemi vedle Spasitele a za ním bylo viděti ještě zástup lidu. Ježíš, hlavní osoba, na nějž zraky všech obráceny byly, byl oděn šedomodrým rouchem a tmavočerveným pláštěm. Dlouhé, tmavé vlasy měl prostě* rozčesané, vousy na bradě rozdělené. Hleděl na lid plesající laskavě, ale zádumčivě, ba smutně a žehnal mu nazdviženou pravicí.

Když vyjel z ulice na jeviště, sestoupil lehce s oslátka a stál mezi svými apoštoly a plesajícím

lidem v celé své velebnosti. Arci žádný člověk představující Spasitele nedovedl by znázorniti Jeho velebnost a Božstvím prozářenou krásu, a p. Josef Mayer, který hrál Krista, měl tím těžší úlohu, poněvadž jest již muž padesátiletý (představoval Ježíše r. 1890. po třetí) a obličej jeho nemá pravidelné krásy — zvláště čelo jest nízké — ale postava jeho jest neobyčejně krásná a ušlechtilá. (Slyšel jsem dámy při jeho objevení šeptati: „To je krásný muž!“) Výškou vynikal nade všechny apoštoly, samé pěkně rostlé a vysoké muže, a pohyby jeho i řeč byly tak vznešeny a zároveň zbožnou oddaností proniknuty, že by snad sotva některý herec na velikých městských divadlech jemu v úloze té přenesnadné se vyrovnal. Však by také žádný městský herec před pašijovým představením nešel ku sv. zpovědi a sv. přijímání, jak to činívají hlavní herci v Horní Ammergavě — zvláště Ježíš, Maria a Jan. Přicházejí na jeviště z kostela a hrají úlohy své s pobožnou úctou, která na diváky magneticky působí a zbožnou náladu v nich probouzí. —

Z apoštolů se mi nejvíce líbil Jan, štíhlý mladík s neobyčejně dlouhými kaštanovými vlasy. Byl oděn dlouhou, zelenou sukni a červeným pláštěm. Dlel neustále po blízkou svého Mistra a hleděl naň s dětinnou láskou a důvěrou. Nevím, jak by ten panický apoštol lásky a miláček Páně lépe představován býti mohl, než jak ho představil mladý řezbář Petr Rendl. Méně se mi líbil Petr, Ammergavský kostelník Jakub Hett. Jest sice velice sv. Petru podoben, jak obyčejně malován bývá: jest plešatý, má prošedlé vlasy a vousy, a byl oděn

modrou sukni a žlutým pláštěm — celý sv. Petr — ale za času umučení Páně nebyl Petr tak starým mužem, jako jest teď p. Hett. Tenkrát byl sv. Petr v plné mužné síle. Ostatně provedl svou úlohu velmi důstojně. — Z ostatních apoštolů vynikal Jidáš (mlynář Jan Zwink), vysoký, hubený, vráskovitý muž s ježatými vlasy, rozcechanou bradou a plachým pohledem. Oděv jeho byl přímo příšerný: žlutá, dlouhá sukně a plášť oranžové barvy, jak jest vyobrazen na „večeři Páně“ od Leonarda da Vinci. Posudky tyto, které jsem teď napsal, tenkrát se mi v hlavě jen mihly, byl jsem krásou a živostí celého slavnostního průvodu, — v němž nebylo nic nekrásného, nic nedůstojného, — z něhož dýchalo jen svaté nadšení a zvláště postavou Spasitele tak unešen, že mi vyhrkly slzy z očí. Pohlédl jsem na své soudruhy — a hle! jeden bryzal si rty, přemáhaje jako bývalý důstojník pláč a — druhému tekly slzy po brýlech, nose a bradě, a já, vida to, rozplakal se ještě více. Nestyděl jsem se za slzy, vždyť snad málokteré oko při pohledu na ten majestátný a tklivý vjezd božského Trpitele zůstalo suchým. Mne aspoň ještě nikdy žádná církevní slavnost tak mocně nedojala.

Když bylo celé přední jeviště plesajícím lidem naplněno (stálo tam nejméně 200 osob), přiblížili se z pravé ulice zákoníci a farizeové v bohatých rouchách s turbany a kněžskými čepicemi na hlavách a projevovali pohledem i posuňky svůj hněv. Zatím se zdvihla opona před prostředním jevištěm a bylo viděti chrámovou předsíň a v ní hemžení prodavačů, kupcův a kněží.

Ježíš pozastavil se před síní chrámovou a zvolal rozhorleně sice, ale vážně:

„Co vidím? Tak zneuctěn dům Otce mého? — Když cizinci z pohanských zemí sem připutují Jehovu se klaněti, zde ve hluku lichvářů mají pobožnost svou konati? A kněží, vy strážcové svatyně, vy vidíte tu zpuštěnost a trpíte ji? Běda vám! Ten, jenž zkoumá srdce i ledví, Ten ví, proč zlořád ten trpíte!“

Hlas Ježíšův zněl jasně a velebně. Byl to baryton, nejpříjemnější mužský hlas.

Prodavači byli zjevem Páně překvapeni a tázali se: „Kdo jest tento?“

Na to lid: „Cože? Vy ho neznáte? To jest velký prorok z Nazaretu v Galileji.“

Ježíš přistoupil blíže k prodavačům a velel jim: „Pryč odtud, sluhové mamony! Já vám poroučím: Odneste, co jest vaše, a vyklidte toto svaté místo.“

Jeden z prodavačů pohlédl zděšeně na Spasitele a řekl: „Jaký to plamenný hled! Nemohu ho snést.“

Jiný na to: „Pojďme, odejděme odtud, než nás hněv horlitelův zničí.“

Několik prodavačů se svým zbožím odešlo.

V tom přistoupili kněží k Ježíšovi a sáпали se na něho: „Proč vyháníš tyto lidi? — Můžeš jim zakazovati, co vysoká rada jim dovolila? — Všechny tyto věci jsou určeny za oběť Hospodinu. — Což není již dovoleno obětovati?“

Ježíš: „Dosti jest místa venku pro lichvaření; zde však ne! Můj dům — tak praví Pán — buď domem modlitby všem národům, ale vy — peleš

lotrovskou jste z něho udělali!“ Převrací stoly s penězi, nádoby s olejem, koše s holuby: „Pryč se vším tím!“ — Peníze kutálely se po zemi a dva bílí holubi letěli přes hlavy diváků pryč.

Kupci sbírali své zboží s křikem: „Co děláš? To není dovoleno! To nesmíš! — Moje peníze! — Ó moji holubi! — Můj olej! Kdo mi nahradí škodu?“

Kristus zvedl provaz na zemi ležící a švihl jím několikrát lehce do kupců: „Odsud! Chci, aby toto zneuctěné místo vráceno bylo účtě mého Otce! Jediné pro tu jest určeno!“

Kristus stál vztýčen a hleděl velitelsky kolem sebe. Kupci utíkali se svým zbožím; někteří přestrašeni, jiní hrozili mu pěstmi.

Když kupci odešli, přistoupil jeden z kněží — Sadok — k Ježíšovi a tázal se ho hněvivě:

„Pověz nám, kdo dal ti právo k takovému počínání?“

Amon: „Jakým znamením dokážeš, že ti byla taká moc dána?“

Kristus: „Žádáte znamení? Ano, bude vám dáno. Sbořte tento chrám a ve třech dnech znova povstane.“

Rabbi: „Jaká drzá řeč!“

Amon (potupně): „Čtyřicet šest roků stavěli kdysi na tomto chrámě! A ty ho chceš ve třech dnech znova zbudovati?“

Za té řeči vyšli z předsíně chrámové na nepokryté prostranství a děti počaly znova zpívat:

„Hosanna! Sláva Synu Davidovu!

Požehnaný, jenž se bere jménem Páně!“

Na to volali naň kněží plni hněvu, aby dětem zakázal tak zpívatí. Ježíš pohlédl však na ně s velebnou vážností:

„Pravím vám: kdyby tito mlčeli, pak by kamení hlasitě volalo.“

A děti opět zapěly:

„Hosanna! Sláva Synu Davidovu!“

Fariseové a kněží je okřikovali: „Mlčte přece, nerozumná čeládko!“

Kristus: „Nečetli jste nikdy: z úst dítek připravil jsi sobě chválu? Co pyšným duchům skryto zůstává, bývá malým zjevováno. Vyplní se písmo: Kámen, jež stavitelé zavrhli, hle, stal se úhelným kamenem. Pravím vám: Království Boží bude od vás odňato a dáno národu, jenž ponese ovoce. Však onen kámen — kdo na něj padne, narazí se na něm, a na koho padne, toho rozdrtí! —“

Fariseové a kněží zlostně se naň sáпали, Kristus obrátil se však se svatým klidem ku svým apoštolům a pravil měkkým hlasem:

„Pojďte, moji učeníci. Co mi Otec rozkázal, vykonal jsem; chránil jsem česť svého Otce. Tma zůstane věčně tmou, ale brzy vzejde světlo v srdci mnohých. Pojďte poklonit se Otcí.“

A odešel klidně se svými apoštoly předsíní do chrámu.

Dítky s lidem zapěly opět:

„Hosanna! Sláva Synu Davidovu!“

a šly za ním. Fariseové a zákoníci vstoupili jim však v cestu a zahřměli na ně:

„Mlčte přece, nezdárnici! — Kým byste všichni s ním zahynuli!“

Část lidu odešla za Ježíšem, ostatní část zadržel však Nathanael, krásný, mladý, vysoký kněz v červeném kněžském rouše a s červenou mitrou na hlavě a počal k lidu vášnivě se živými posuňky mluvit:

„Kdo ještě věren našim otcům Abrahamu, Isáku a Jakubovi, stůj při nás! Ostatním klnu kletbou Mojžíšovou!“

Lid: „Což není muž ten prorokem?“

Zákoníci křičí: „Pryč s takovým prorokem! Jest nepřitelem proroků! Kacíř! Lhář a podvodník! Bludička, jež láká do záhuby!“

Lid: „Je-li takový, proč jste ho nezajali?“

Nathanael: „Jakže? Ty, zaslepený lide! Novotáře se chceš přidržeti, pohrdače svatých zvyků našich otců? Chceš opustiti Mojžíše, proroky a své kněze? Nebojíš se, že tě zdrtí kletba, kterou vrhá zákon na odpadlíky? Nechtě tato kletba vyleje se na vás a na vaše děti, pakliže ještě dále za tím lstivým vůdcem půjdete! Synové Israelští, což nechcete více býti vyvoleným lidem Jehovovým?“

Lid: „Toho nechce nikdo! Nechceme opustiti Mojžíše a zákona jeho!“

Nathanael: „Koho tedy máte poslouchati? Nás, kteří jsme ustanoveni, svatý zákon vám vykládati, aneb toho člověka, který drze se osměluje novým učením vás lákati?“

Mezi tou řečí odešlo ještě několik ze zástupu za Ježíšem, ostatní však volali:

„Arci, vás chceme poslouchati a dle vás se řídit.“

Nathanael: „Za to požehná vás Bůh otců našich. Ale onen člověk podvodu a bludu — ať zhyne!“

Lid: „Ano, my stojíme při vás: jsme přívrženci Mojžíšovi.“

Nathanael pohyboval se a mluvil velmi přirozeně, jako nejdovednější herec. Když jsem ho viděl a slyšel, napadlo mi, — což jest míněním též jiných, — že by to byl asi nejvhodnější nástupce p. Josefa Mayera, představovatele Krista, — pakli nevyzrá pro tu úlohu do roku 1900. Petr Rendl, který loni hrál Jana a do té doby dostoupí svého 32. neb 33. roku.

Zatím ozval se z ulice v pravo hřmot a křik. Přišli z chrámu vyhnání kupci a křičeli, že půjdou za Kristem a že jim musí všechnu škodu do posledního haléře zaplatiti. Nathanael jim však násilné zakročení zrazoval, že prý má Nazaretský ještě příliš mnoho přívržencův, ale vyzval je, aby stížnost svou vysoké radě přednesli, on že bude jejich nejhorlivějším zastavatelem. Za to však aby věrně stáli k nim.

Kupci a lid volají: „My máme Mojžíše! Pryč s každým jiným! — Za zákon Mojžíšův půjdeme na smrt! Chvála a sláva otcům našim a Bohu otců našich!“

Opona spadá a lid i kněží odcházejí.

Sbory a pohyby lidu i dítek byly tak dokonale nacvičeny a tak malebně seřaděny, všichni pohybovali se tak nenuceně, že jsem na největších

divadlech nic krásnějšího neviděl. Výkony divadel menších, jako na př. brněnských, nelze s tím ani porovnat.

V Horní Ammergavě jest takřka každý rozeným hercem. Hned jako malé dítě přináší ho matka v náručí na divadlo a ukazuje mu Spasitele; jako pacholík nebo děvčátko stojí pak v zástupu lidu na svých vlastních nohou a pohybuje se samostatně, a když dospívá v mládence nebo pannu, jest největší touhou každého mládence, představovati sv. Jana nebo zpívati ve sboru; každé panny, vystoupiti jako Panna Maria, nebo jako strážný duch.

K pašijovým hrám připravují se po celé desetiletí každoročně po celou zimu hraním rozličných divadelních kusů na soukromém jevišti. Nejlepší herci bývají pak pro hlavní úlohy při pašijových hrách vyvoleni.

Ještě nezmizeli poslední ze zástupu lidu v ulici, když sbor zpěváků již opět ze sloupových chodeb vycházel.

Ač byli diváci krásou prvního výjevu patrně překvapeni a unešeni, nehnula se přece v celém divadle ani ruka k potlesku. Tleskání jest v Horní Ammergavě vším právem zakázáno: rušilo by jen posvátnou náladu. A jakmile jest některý výstup ukončen, ihned vystupuje opět sbor, aby diváci neměli času k rušícím rozmluvám. — Toto ustavičné napjetí diváků bylo by při každém jiném divadle unavujícím, v Ammergavě jsem však únavy nepocítil. — aspoň dopoledne ně. K uchování však stejné, vážné nálady a k důstojnému vyplnění mezer mezi výjevy jest sbor prostředkem převýborným a

vysvětluje též velmi vhodně živé obrazy. Mistry mohly by se snad zpěvy sboru zkrátiti, ale kdyby byl sbor docela odstraněn, pozbyly by pašijové hry polovičku svého kouzla. Něco podobného není na žádném jiném divadle.

Živý obraz.

Sbor tedy vystoupil opět, seřadil se a vůdce oslovil vážným, zvučným hlasem obecenstvo :

„Buďte všichni vítáni, které láska ku Spasiteli zde shromáždila, by za Ním v zármutku kráčeli po cestě utrpení až k místu hrobového odpočinku.

Vy přichozí zdaleka a blízka — dnes jste zde sjednoceni v bratrském smýšlení, jako učeníci Toho, který za všechny nás trpěl.

Který dal se za nás, pln věrného smilování na smrt nejbolestnější. K Němu buďtež obráceny naše zraky, naše city — s díkem jednomyslným.

Hle, již plní se mu kalich utrpení: neb zášť jedovatých závistníků spiknula se s lakotou a strojí mu smrt a zničení.“

Po té promluvě ozvala se hudba a sbor počal zpívati o zlobě zákonníkův a farizeů, jak ukázala se jejich hnusnost v pravém světle a zástěra zlosti s roucha hříchů jim stržena.

Pak zapěl bas :

„Otevři, Pane, nám svou svatyni,
pokrytečů stezky jeví staré dějiny:
jak se kdysi proti Josefovi
uradili vlastní bratrové,
tak i nyní zlostní vrahové
u vzteku svém proti Ježíšovi.“

Opona se vyhrnula a na jevišti ukázal se živý obraz, jak synové praotce Jakuba se usnesli, že bratra Josefa zahubí. (I. kn. Mojž. 37, 18.)

Na travnaté rovině stojí a leží synové Jakubovi v rozličných polohách, hněv a zlost na tvářích. Z pozadí kráčí, ničeho netuše, Josef ku bratrům. Vůkol ovečky. Vzadu na obzoru viděti několik palem.

A tenor s basem zpívají dále:

„Ejhle, tamto snář přichází,
chce nám panovati jako král;
Pryč s ním! — a již opodál
do cisterny bratra hází.
„Tam si, bloude, svého snění
očekávej vyplnění.“

(Opona spadla.)

Dále opěvuje sbor, že právě tak zloba židů po krvi Páně žíznila, a volá k Bohu v rozhorlení, aby na ně zahučel hukotem svých hromů, by je šlehal bičem bleskův, aby poznali jeho moc a zničení do prachu klesli. Když sbor nejsilnějším fortissimem ukončil, zazněly smírné, klidné hlasy sopránů a altů:

„Nikoliv! vždyť k zahubení
Otec nám Ho neposlal,
ale hříchův odpuštění,
spásu Synem svým nám dal:
proto dítek pokorou,
velký Bože, lásku Tvou
velebíme úklonou.“

(Sbor odstoupí.)

II. výjev.

Úskoky vysoké rady.

Opona se zvedla a prostřední jeviště ukazovalo poradní síň vysoké židovské rady. V pozadí na vyvýšených sedadlech seděl Kaifáš a Annáš ve velekněžských rouchách a s vysokými, vykrojenými mitrami na hlavě. V pravo a v levo seděli na vyšších sedadlech za psacími pulty vynikající členové vysoké rady a dole, o několik stupňů níže, ostatní členové buď v kněžských nebo farizejských rouchách, s mitrami nebo turbany na hlavě. Na jednoho z kněží, oděného v bílé roucho a s bílou mitrou, měl jsem podezření, že je to buď místní farář anebo učitel náboženství. Byl oholený, měl krátké vlasy a v obličejí ono cosi, co každého kněze prozrazuje, ať se převleče, jak převleče. Po celé představení nepromluvil ani slova, byl jen němou osobou. — Kaifáš byl statný, přitlustlý, v obličejí červený muž s prošedivélou bradou. Oči měl velké a významné. Annáš byl sešlý, hubený stařec, ale z očí hleděla mu neukrotitelná vášeň. — Všichni členové vysoké rady byli bohatě oděni a seděli důstojně, vědomi si své hodnosti.

Kaifáš povstal a oslovil vysokou radu rázným hlasem: „Ctihodní kněží! Otcové Israelští! Důležitá událost zavdala příčinu, že jsme v tuto neobyčejnou večerní hodinu zde se shromáždili. Vyslechněte ji z úst našeho ctihodného bratra.“

Pokynul rukou na Nathanaela, který v pravo od něho seděl, a posadil se.

Nathanael vstal, uklonil se uctivě a promluvil zvučným hlasem: „Otcové, jest mi dovoleno, slovo promluvíti?“

Všichni: „Jen mluv, ctihodný knězi.“

Nathanael: „Jest vám předobře známo a leží vám zajisté těžce na srdci, čeho jsme dnes, ku vlastní hanbě, byli svědky. Viděli jste na vlastní oči vítězný vjezd Galilejce všemi ulicemi našeho svatého města. Slyšeli jste, jak oklamáný lid provolával: Hosanna! Viděli jste, jak ten nadutec se odvážil v chrámu Páně na pána si hráti! Tak daleko to již dospělo! — Jen ještě málo a všecek pořádek bude zvrácen. Jen ještě krok — a zrušen bude zákon, ježž nám Bůh Mojžíšem dal, zrušen a zatlačen učením tohoto kacíře. Zavržena ustanovení otců, posty zrušeny, soboty znesvěceny, kněží Jehovovi svého úřadu zbaveni; svaté oběti zapomenuty: to nás čeká.“

Všichni: „Ach, přežel, tak jest!“

Kaifáš povstává rozhorleně: „Ba ještě více! Ten člověk, úspěchy svými pobádán, vyvolá brzy sám sebe za krále Israelského. Pak nastanou v zemi rozkol a vzpoura. Pak přijde Říman s mocí válečnou a zahubí lid i vlast. Běda pak synům Jakubovým! Běda svatému městu! Běda chrámu Jehovovu, pakliže zlu se rázně neopřeme, pokud čas. Nutno ještě dnes na nějakém rázném prostředku se ustanoviti a co usneseno, bez odkladu vykonati! Chcete, otcové, podati mi k tomu pomocné své ruky?“

Všichni: „Ano, chceme! Ať se postaví hráz řádění tohoto svůdce!“

Kaifáš: „Vyslovte tedy bez obalu své mínění.“

Kněz Rabbi praví, že všechny tresty i kletba nad Kristem vyřknutá zůstaly marnými. Nezbyvá, než do hlubokého žaláře ho uvrhnouti, aby s lidem obcovati nemohl. — Všichni souhlasí.

Annáš povstal, nazdvihl třesoucí se ruce a zvolal chvějícím se hlasem: „Teď konečně padá opět paprsek útěchy do mého srdce, když vás, otcové, k činu ochotny vidím. Mne tížila přetěžká tíseň. Často vzdychal jsem: ‚Což jsem já nešťastný stařec jen proto tak se sestaral, abych ještě na vlastní oči potupení svatého zákona spatřil?!‘ Teď však již nezoufám. Bůh otců našich žije ještě a jest s námi! Pakliže se, přátelé, teď k rozhodnému zakročení vzmůžete, pakliže jako bratři svorně jednati budete, pak jest spása naše ještě možna.“

Na to se radili, jak by se „Svůdce“ zmocnili. Jedni navrhovali, aby se s jeho zajetím počkalo až po slavnosti, poněvadž by lid se ho zastal a vzbouřil se, jiní opět varovali před otálením, že by mohlo po slavnosti býti již pozdě.

Kněz Josue zvolal: „Musíme se pokusiti potichu, nejlépe snad v noci nepřítel se zmocniti. Nejlépe by bylo, vypátrati místo, kde noci trávívá.“

Nathanael: „Najde se snadno někdo, kdo lišku v doupěti vypátrá, pakliže vysoká rada přiměřenou cenu vysadí.“

Kaifáš slíbil zrádci odměnu z chrámové pokladny a Nathanael navrhoval, že by nejvhodnějším nástrojem byli snad kupci, které Kristus z chrámu vyhnal, a kteří proto pomstou teď jenjen hoří. Čekají venku, žádají náhradu a on že jim slíbil býti pro-

středníkem. Kaifáš poručil, aby kupci byli předvedeni.

Přišli rozhorleni a žádali za utrpěnou škodu náhradu. Kaifáš slíbil, že jim bude škoda z chrámové pokladny vyplacena, poněvadž byli v chrámě poškozeni, ale že Nazarejský nesmí ujíti trestu. Žádal jich, aby vysoké radě pomoci svou přispěli, lid proti Kristu pobuřovali, a místo, kde v noci se zdržuje, vypátrali.

Jeden z kupců řekl: „Znám jednoho z jeho učenníků, ten penězi nepohrdá. Ten zajisté by se dal přemluvit, kdybych mu mohl slušnou náhradu slíbiti.“

Kaifáš slíbil odměnu zrádci i tomu, kdo by ho přemluvil, a žádal kupce, aby nevyzrazovali, co zde umluveno.

Kupci, hrozíce Ježíšovi pomstou a provolávající Mojžíšovi „sláva!“ odešli.

Kaifáš radostně vyskočil, zapomínaje na svou důstojnost a zvolal: „Teď ožil jsem opět, jakoby občerstven posilujícím spánkem! Ha, s takovými muži se nám vše podaří! Uvidíme, kdo zůstane vítězem, zda ten hlasatel lásky se svými hříšníky, celnými a samaritány, s kterými se tak mazlí, čili my s tímto zástupem hněvu a msty! Kam vítězství se nakloní, o tom není pochybnosti.“

Annáš: „Bůh našich otců popřejž nám tohoto vítězství! Pak radostí ve své starobě omladnu!“

Kaifáš: „Teď pojďme v naději radostného vítězství!“ Nazdvihl ruku v nadšení: „Blahoslaveni buďtež otcové naši!“

Všichni: „Veslaven buď Bůh Abrahamův, Isákův a Jakubův!“ zvolala vysoká rada a povstala vážně.

Opona spadla a šeptali jsme si se svým sousedem, že nadutost, zpupnost a zášť vysoké rady lépe a živěji líčena býti nemohla.

V tom však vycházel již opět sbor zpěvákův a započal nad míru dojmavý

III. výjev.

Loučení v Bethanii.

Vůdce sboru deklamoval:

„Ten, Jenž proniká jasným zrakem závoj budoucnosti, vidí již hrozící bouři nad hlavou Svou se stahovati.

Dlí ještě v kruhu svých milých a mluví k nim slova rozloučení. Ach, slova rozrývající přebolestně srdce věrné matky!

Jako kdysi zkormoucená matka Tobiášova smutně hleděla za loučícím se jedináčkem a v proudech slz bolest milujícího srdce vylévala:

Tak pláče též Matka Syna Božího za miláčkem, který odhodlaně kráčí, spasit smírnou smrtí lásky člověčenstvo hříšné.“

Sbor zapěl žalostně:

„Ach ta smutná hodiua,
jež hruď mečem protíná,
již se, Maria, Ti blízí!
Syn Tě chce již opustiti,
ducha za nás vypustiti
na bolestném kříži.“

Opona se zvedla a na prostředním jevišti ukázal se tklivě milý obraz Loučení se mladého Tobiáše. (Tob. V. 32.)

Před domem, košatými stromy zastíněným, loučí se starý Tobiáš se svým synem. Matka kloní hlavu na rameno synovo. U otevřených dveří sedí plačící služka. Nepoznaný archanděl Rafael stojí vedle mladého Tobiáše s dvěma dlouhými holemi v ruce. Pejsek dívá se na svého mladého pána netrpělivě, chce ho provázeti. V pozdálí stojí několik zvědavých dětí.

Sbor pěl

„Mateřské, hle, srdce kvílí
v rozloučení trpké chvíli,
za otcovským za povelém
Tobiáš kdy s Rafaelem
do ciziny putoval.“

Tklivý ten obraz a smutný zpěv účinkovaly tak dojemně, jakoby z jeviště na diváka truchlá podzemní vůně opadávajícího listí vanula.

Sbor zapěl ještě asi 3 sloky, opona zdvihla se opět a ukázal se živý obraz Nevěsty z písně Šalomounovy, bědující o svého ženicha.

V krásném, rozkvetlém loubí stála nevěsta z písně písní se závojem odhrnutým. Osm dcer Jerusalémských v bílých rouchách s lyrami v ruce stály jí s obou stran po boku a vyjadřovaly svou soustrast.

Sopran zpíval:

„Kam odešel, kde prodlévá,
On, ze všech nejkrásnější?
Pro něho oko prolévá
slz toky nejbolnější.“

Ostatní sbor jí pak odpovídal a těšil. Opona spadla a když sbor dopěl a odešel, zdvihla se opět a jeviště ukazovalo prostranství před domem Simonovým v Bethanii.

Na jeviště vstoupil Kristus v průvodu dvanácti apoštolů. Všichni opírali se o dlouhé poutnické hole a kráčeli zvolna, vážně. Kristus pravil apoštolům zdumčivě:

„Učeníci moji, víte, že po dvou dnech veliká noc bude. Zastavme se tedy ještě naposled u svých přátel zde v Bethanii. Pak doprovodíte mě na slavnost do Jerusaléma; tam se v těchto dnech vyplní, co o Synu člověka psáno stojí.“

Filip: „Jest tedy již blízek den, v němž slávu říše Israelské obnovíš?“

Kristus pohlédl na Filipa významně a řekl pak důrazně slovo za slovem zvolna pronášeje: „Syn člověka bude vydán pohanům, bude posmíván, uplván a ukřižován, — ale třetího dne vstane z mrtvých.“

Jan pohlédl uleknut na Božského Mistra: „Tajemná, hrůzyplná jest Tvá řeč. Jak jí máme rozuměti? Vylož nám ji.“

Kristus: „Přichází hodina, kdy Syn člověka bude oslaven. Amen, pravím vám: nebude-li zrnko pšeničné do země zaseto a neumře-li, zůstane osamotněno, pakli ale umře, přinese ovoce mnohé. Nyní bude svět souzen a kníže tohoto světa vyvrženo. Až budu od země povýšen, potáhnu všechny za sebou.“

Tadeáš k ostatním apoštolům: „Co asi tou řečí myslí?“

Ondřej: „Pane, mluvíš zajednou o ponížení a povýšení, o smrti a vzkříšení, o potupě a vítězství. Tomu věru nerozumím.“

Kristus: „Co vám teď jest temno jako noc, brzy vyjasní se jako den. Předpověděl jsem vám to, abyste nezmalomyslněli, ať se stane cokoli. Věřte a doufejte! Hodina zármutku pomine. Pak uvidíte a porozumíte.“

Rozvážný Tomáš zakroutil hlavou a zahleděl se tázavě na Pána: „Nepochopuji, proč mluvíš o utrpení a smrti? Vždyť proroci praví, že Kristus zůstává na věky! Ty snad přece neumřeš, který máš moc, mrtvé křísiti.“

Petr: „Co by ti také sebe větší množství nepřátel mohlo uškoditi? Jediným slovem je všechny zdrtíš.“

Kristus: „Ó, Petře, úrad Božích vyzkoumati nedovedeš; proto se jim pokloň! — Světlo bude již jen krátkou dobu s vámi; proto kráčejte ve světle, pokud je máte, aby vás tmy nezachvátily.“

Na to obrátili se všichni apoštolové prosebně ku Spasiteli: „Ó, Pane, zůstaň s námi! Bez Tebe jsme ovce bez pastýře.“

Jen Jidáš stál zamračeně stranou a hubené jeho prsty zahrabaly se do rozčuchaných vousů.

Za té řeči přiblížil se Kristus s apoštoly až k domu Simeonovu. Simeon, přistárlý muž v řasnatém, dlouhém šatě a s turbanem na hlavě, vyšel ze dveří a uklonil se hluboce.

„Učíteli můj, buď vítán!“ zvolal radostně. „O, jaká radost, že můj dům návštěvou Svou

oblažuješ! Drazí přátelé,“ oslovil pak apoštoly, „buďte všichni vítáni.“

Kristus podal Simeonovi ruku a řekl vlídně: „Naposledy, Simeone, s učeníky Svými pohostinství tvého užívám.“

Simeon: „Nemluv tak, ó Pane! Ještě častokráte poskytne Ti klidná Bethanie krátký odpočinek po trampotách života.“

V tom přišel Lazar a Kristus vztáhl na přivítanou po něm ruku: „Hle, přítel Lazar!“

Lazar rozevřel náruči a zvolal v radostném nadšení: „Ó vítězi nad smrtí! Dárce života, ó Pane můj, že tě opět vidím! Že opět slyším hlas, který mě z hrobu vyvolal!“

A klesl, přemožen radostí a vděčností, Pánu na prsa.

Za Lazarem přišla Majdalena s vlasy na zádech rozčesanými, vrhla se na kolena a zvolala: „Rabbuni.“

Jí v patách následovala vážnější Marta a vítala Pána: „Drahý učiteli, buď vítán.“

Kristus nazdvihl ruku k požehnání: „Požehnání Boží s vámi!“

Marta prosila Pána: „Popřeješ mi, Pane, dnes štěstí Tobě sloužiti?“

Majdalena: „Přijmeš též ode mne důkaz vděčné lásky?“

Kristus kývl vlídně hlavou: „Učiňte, vy dobré duše, co činiti zamýšlíte.“

Sestry odešly a Simeon zval uctivě: „Pane, neprodlévej děle, vzkroč do mého domu a zotav se i s učeníky svými. — Přátelé, vstupte!“

Všichni vešli do domu a jeviště proměnilo se v jídelnu. V ní stál pokrytý stůl s mísami a koflíky.

Kristus vstoupil s učeníky, Simeonem a Lazarem, a nazdvihl ruku k požehnání: „Pokoj Boží domu tomuto.“

„A všem v něm přebývajícím,“ doložili apoštolé.

Simeon uklonil se opět hluboce a prosil: „Pane, vše jest připraveno, zasedni za stůl a poruč též svým učeníkům posaditi se.“

Kristus podal Janovi hůl a pravil: „Požívejme tedy s díkem darů, kterých nám Otec skrze Simeona, sluhy svého, udělil.“ — (Všichni odložili hole a posedali kolem stola na nízká sedátka.) Kristus vzdychl: „Ó kým by byl, Jerusaléme, tobě příchod můj tak milým, jako těmto mojim přátelům!“

Lazar: „Mistře dobrý, tam Ti hrozí nebezpečství. Fariseové očekávají s napjetím, zdali přijdeš ku slavnosti? Číhají dychtivě na Tvou zkázu.“

Simeon prosebně: „Ó zůstaň zde! Zde jsi před nimi jist.“

Petr na to rozhodně: „Pane, zde jest dobře býti. Zůstaň v úkrytě tohoto domu, věrnou láskou ošetřován, až se hrozící bouře přežene.“

Kristus vztáhl proti Petrovi ruku jako na obranu: „Odstup, pokušiteli! Nemáš smyslu pro to, co jest Božího. Což smí žnec otáletí a pohodlně ve stínu odpočívati, když zralá žeň kyne? Ó příteli, Syn člověka nepřišel, aby byl obsluhován, ale aby sloužil, obětuje sebe za mnohé.“

Tu vpadl Jidáš do řeči drsným hlasem: „Mistře, chceš-li svůj život v oběť dáti, co pak bude z nás?“

Několik učeníků: „Ó, pak je veta po naší naději!“

Kristus pokynul rukou: „Upokojte se. Mám moc, život svůj obětovati, mám ale také moc, znova se v něj odít.“

V tom vešla Majdalena s velkou, lesknoucí se nádobou, poklekla před Pánem a zvolala chvějícím se hlasem: „Rabbi!“

Kristus pohlédl na ni pohledem plným lásky a řekl měkce: „Maria!“

Majdalena zulíbala nohy Kristovy, polila je pak masťou a utírala svými vlasy. Apoštolové hleděli na ni překvapeně a šeptali mezi sebou.

Tomáš (zkoumavě): „Jaká to vzácná vůně!“

„To je drahý olej nardový,“ řekl Bartoloměj.

Tadeáš se spokojeně usmál: „Takové pocty se našemu Mistru ještě nikdy nedostalo!“

Jidáš však trhl sebou nevrle a z úst mu kvapně vyhrklo: „Nač ta ztráta? S těmi penězi mohlo lépe naloženo býti.“

Tomáš přisvědčil: „Mně se také zdá —“

Zatím Majdalena povstala a pokorně odešla. Ježíš pak pokáral své učeníky mírnou předhůzkou: „Co tak mluvíte? Proč káráte, co mi ze zbožné lásky a vděčnosti bylo prokázáno?“

Jidáš, vášní pobádán, odvětil směle: „Není to škoda, tak drahou masť vyliti?“

Kristus pohlédl na Jidáše jak otec na nevděčného syna, a pravil hlasem, jenž se srdce dotýkal: „Příteli Jidáši, i pro mě, pro tvého Mistra jest jí škoda?“

Jidáš odvrátil oči, nemoha pohledu jeho snést, a vylouval se: „Vždyť vím, že nemiluješ zbytečného vydání. Kdyby se byla ta masť prodala, mohlo se za ni mnoho chudých podporovati.“

Kristus mu pohrozil: „Jidáši, ruku na srdce! Mluví z tebe jediné soustrast s chudými?“

Jidáš námitku tu zamlouval: „Tři sta desítníků mohlo se vytěžiti! Jaká to škoda pro chudé a pro nás samy?!“

Kristus na to: „Chudé máte vždycky kolem sebe, — mne vždy .míti nebudete! Nechte jí, dobrý skutek na mně učinila. Vylivši masť tuto na tělo mé, ku pohřbení mému to učinila. Amen, pravím vám, kdekoli kázáno bude to evangelium po celém světě, bude praveno i o tom, co učinila ona. — Povstaňme!“

Všichni vstali a Ježíš řekl Simeonovi: „Díky tobě, dobročinný muži, za pohostění. Otec zaplatí to tobě.“

Simeon: „Nemáš příčiny k díku, ó dobrý Pane! Víím a nezapomenu na věky, co Ti dlužím.“

Kristus sáhl po holi a řekl: „Čas nutká. Obyvatelé tohoto domu, mějte se dobře! — Vy, učeníci moji, pojdte se mnou!“

Petr: „Kamkoli chceš, můj Mistře, jen ne do Jerusaléma.“

Kristus: „Já jdu, kam mě Otec volá. Chceš-li, Petře, zde zůstati, — zůstaň.“

Petr rychle na to: „Pane a Mistře můj! Kde Ty zůstaneš, tam zůstanu též já; kam Ty půjdeš, tam i já půjdu.“

„Tedy pojď!“ pokynul mu Ježíš a vyšel z jeviště na přední prostranství. Simeon, Lazar, plačící Majdalena s Martou a učeníci šli za ním.

Kristus obrátil se k plačícím sestrám a řekl smutně: „Zůstaňte zde, mé drahé. Ještě jednou — mějte se dobře!“ Pak se poohlédl po krajině a žaloval dojemným hlasem: „Ó vlídná, milounká Bethanie, neprodlím nikdy již v tvém úkrytu.“

„Drahý Mistře, což chceš opravdu na vždy odsud odejít?“ tázal se Simeon uleknut.

Majdalena přitiskla ruce na srdce a zvolala: „Ah, tuším cosi hrozného!“ Pak padla k nohám Ježíšovým a vztáhla k němu ruce: „Příteli mé duše, mé srdce Tě nepustí!“

Kristus ji těšil: „Vstaň, Maria! Noc se blíží, chladný víchor divě burácí. Ale nelekej se: za jasného jitra spatříš mě opět v rozkvetlé zahradě.“

„Můj příteli! Má spáso!“ bědoval Lazar a Marta s ním: „Ó útěcho mé duše! což odcházíš a nepřijdeš nikdy již?“

Kristus: „Otec tak chce! — Drazí moji, kdekoli budu, všude vás budu nositi v srdci, a kde vy budete, tam vás doprovodí mé požehnání. Buďte s Bohem!“

Obrátil se k odchodu, s druhé strany však přišla Maria v průvodu nábožných žen Salomy, Johanny a Marie Kleofášovy.

Byla nevysoké postavy, obličej měla krásný a zvláště oči velké a významné. Přes červené roucho měla modrý plášť a hlavu bílým závojem zahalenou. Zjev její byl důstojný, milý, dojemný, tak že se mimoděk srdce k ní tulilo. Byla mladá,

asi něco přes 20 let, ale to dojmu pranic nerušilo; jsme všichni od dětinství zvyklí Bohorodičku si jako krásnou Pannu představovati, a pak staré podání vypravuje, že Panna Maria až do své smrti mladě vypadala, že na ní nebylo viděti známky stáří. A rozum náš s tímto podáním souhlasí. Maria Panna nebyla, jak nás sv. víra učí, hříchem dědičným poskvrněna, proto nemohl ji stihnouti trest, na hřích prvopočátečný uložený. Trestem tím je smrt a předchůdcem smrti je stárnutí, vadnutí, ponenáhlé odumírání těla. Tělo Bohorodičky nepoznalo takové smrti, jako těla u ostatních lidí; ona jen usnula a byla i s tělem do nebe vzata. Když však tělo její ušetřeno bylo smrti a hniloby, pak soudnost naše ochotně souhlasí, slyšíme-li, že ušetřeno bylo též stárnutí a vadnutí. Zůstalo stále mladé a krásné, jak by byla těla prvorodičů zůstala, kdyby byli nehřešili.

Mladost a sličnost Rosy Langovy (dcery horno-ammervavského starosty a při hře Piláta), která Marii představovala, nerušila tedy nikterak dojmu, ač Marii Panně bylo v době umučení Páně asi 50 roků.

Jediné, co se mi na jejím zjevu nelíbilo, byl krásný pramen kaštanových vlasů, který jí zpod závoje po prsou splýval. Slečna Langova viděla bezpochyby na některém obraze Bohorodičku tak vymalovanou, ale Panny Marie byla zajisté taková známka marnivosti daleka.

Jakmile vystoupila Maria na jeviště, nastal výjev k nepopsání dojemný. Všechny ostatní osoby ustoupily jaksi do pozadí, zřetel všech byl jen na Marii a Krista obrácen.

Šla mu vstříc a chopila ho za ruku: „Předrahý Synu, s touhou spěchala jsem za Tebou, abych Tě ještě jednou spatřila, než — ach — odejdeš.“

Kristus: „Matko, jdu do Jerusaléma.“

Maria: „Do Jerusaléma! Tam jest chrám Jehovův; tam jsem Tě kdysi nesla na rukou, abych Tě Pánu obětovala.“

Ježíš: „A teď jest, ó Matko, čas, určený od počátku, bych sám sebe obětoval dle vůle Otcovy. Jsem ochoten, oběť tu přinést.“

Maria pohlédla vzhůru k nebi a vzdychla: „Tuším, jaká to oběť bude.“

Majdalena přistoupla k Marii a pravila jí: „Ó, jak jsme, dobrá Máti, Mistra prosili, aby u nás zůstal.“

Simeon: „On se však již odhodlal.“

Kristus vážně, jakoby se omlouval, že jich neposlechl: „Přišla hodina moje.“

Apoštolové a ženy Ho prosili: „Pros Otce, aby odešla. Otec Tě vyslyší, jako vždy.“

Kristus naklonil smutně hlavu a pravil: „Srdce mé jest teď zarmouceno. Mám říci: ‚Otče, vysvobod' mě od hodiny této!‘? Ale právě k vůli hodině této přišel jsem na svět.“

Maria sepjala ruce, přitiskla je na prsa a hleděla do dálky, vzpomínajíc dávné doby, když božské Dítko v chrámě obětovala, a zvolala žalostným hlasem: „Simeone, ctihodný věštče! Teď teprve se vyplní, co ústa tvá mi kdysi prorokovala: tvou vlastní duši pronikne meč bolesti.“

Kristus napomenul pak matku jemně k oddanosti: „Vůle Otcova ti byla vždy svatou.“

Maria naklonila hlavu a řekla pokorně: „Jest mně i teď: jáť jsem děvka Páně.“ Na to pohlédla prosebně na Syna a zvolala se sepjatýma rukama, chvějícím se hlasem: „O jedno však, můj Synu, o jedinké Tě prosím.“

„Co žádáš, moje máti?“

„Nech mě nésti s Tebou utrpení, nech mě s Tebou jíti v smrt! S Tebou ať mě nic nerozloučí, nic, ani sama smrt!“ volala Maria plačíc a položila ruce i hlavu na pravé rameno Kristovo.

Jan ve svatém rozechvění: „Ó jaká láska!“

Kristus: „Budeš se mnou trpěti, můj smrtelný zápas se mnou bojovati, ale též slaviti se mnou vítězství: proto neplač!“

Maria: „O Bože, dej mi síly, aby srdce mé nepuklo!“

Nábožné ženy ji obklopily: „Ó srdce mateřské, my pláčeme s Tebou!“

Maria: „Synu můj, tedy půjdu s Tebou do Jerusaléma.“

„Ó my tě, matko, doprovodíme!“ řekly ženy.

Kristus: „Půjdete tam později. Zatím zůstaňte u našich přátel v Bethanii. — Vy věrné duše, odporučuji vám milou matičku a její přítelkyně.“

Lazar: „Ó kéž bys mohl i Ty u nás zůstat!“

Kristus: „Těšte jeden druhého a po dvou dnech jděte do Jerusaléma na velkou slavnost.“

„Tak se stane, Synu můj,“ slibovala Maria.

„Ó, jak nám smutně bez Tebe zde hodiny poplynou!“ naříkaly ženy.

Kristus zasmušil se ještě více, chopil matku za ruku a pravil žalostně: „Ó matko, matko! Tys

mě tak něžně milovala, tak mateřsky o mě se starala po těch třiatřicet roků života mého, přijmi vroucené díky Syna svého. Otec volá. Buď s Bohem, nejlepší všech matek!“ Překonán bolestí, obrátil se rychle k odchodu.

Maria vztáhla po Něm ruce a zvolala: „Synu můj, kde Tě opět uvidím?“

Ježíš se obrátil k ní ještě jednou a odpověděl jí hlasem, z něhož chvěl zármutek, jako z hlasu zvonu o pohřbu: „Tam, drahá máti, kde bude slovo Písma vyplněno: ‚Byl veden jako beránek k zabítí a neotevřel úst Svých‘.“

Po těch slovech Maria zavravorala a vzkřikla, překonána bolestí: „Ježíši! — Tvá matka — ach! — ach Bože — můj Synu!“

Ženy chytily ji do náručí a bědovaly: „Ó dobrá, věrná Máti!“

Učeníci hleděli s největší soustrastí na omdlévající Marii: „Nesneseme toho pohledu. Co to má býti?“

Kristus však dodával jim zmužilosti: „Neklesejte v prvním boji. Stůjte ke mně pevně.“

Na to odešel s apoštoly, Simeon, Lazar a sestry přimlouvali Marii nejněžnějšími slovy a vedli ji do domu.

Toto rozloučení bylo věru srdce rozrývající a slyšel jsem v obecenstvu ze všech stran tichý pláč. Žádné rozjímání, žádné kázání o tomto předmetu nedovedlo by srdce až do nejhlubších hlubin tak pohnouti, jako ta živá, krásná hra. Ještě když jsem tyto řádky psal, kanuly mi slzy po tvářích, tak že jsem několikrát od psaní vstáti musil. Z toho

můžete souditi na hluboký dojem toho výstupu. Jsem rád, že jsem žádného z herců, vyjma apoštola Jana, neviděl v osadě v jejich obyčejném šatě, aspoň mám teď při vzpomínce požitek nezrušený všedností životních poměrů.

IV. výjev.

Ježíšova poslední cesta do Jerusaléma.

Když Maria s ostatními do domu Simeonova odešla, spadla opona a sbor se opět objevil. Vůdce počal zpívati :

„Jerusaléme, probuď se ze sna,
Jerusaléme, poznej, co ti k míru!
Tu chvíli zameškáš-li, v děsném víru
Tě zničí do základu zkáza děsná.“

A celý sbor na to vážně, velebně :

„Jerusaléme, Jerusaléme,
ach, obrať se přec k Hospodinu,
nepohrdej voláním,
a trestů Božích váháním!
Věz, Páně že pak ku pokynu
se na tebe ve strašném řevu
vyleje spousta Jeho hněvu.“

Když sbor ukončil, zpíval bas :

„Však, běda! město, vrah to proroků,
jen blouzní, nedbá Božích výroků.
A proto brozí Pán Jerusalému,
že neunikne osudu víc svému.“

Opona se vyhrnula a na jevišti objevil se nádherný živý obraz, představující krále Asvéra, jenž zavrhnul hrdou svou manželku Vasthi, která nechtěla na povel jeho přijíti a ukázati se knížatům a vladařům shromážděným, kterým vystrojil slavné

hody a místo ní vyvolil si za královnu krásnou Estheru (kniha Esther I. a II. kap.). Král Asvér seděl na vyvýšeném trůně v purpurovém hávu, s korunou na hlavě a žezlem v ruce. Po levém boku jeho Vasthi ve světlých, marnivost prozrazujících šatech sestupovala po schodech dolů; po pravém boku vystupovala ku králi krásná Esthera v rouše taktéž nádherném, ale barev vážnějších, velebnějších. Dole kolem trůnu stáli velmožové v oděvech zlatem se třpytících a tělesná stráž králova v lesklé zbroji. Za králem stáli komorníci s vějíři ze pštrosího peří. Pozadí bylo naplněno sluhy a vzadu na vyvýšeném místě stáli hudebníci s rozdivnými starožitnými nástroji, z nichž nejvíce vynikaly velké, točité rohy z lesklého kovu. Vše stálo tak tiše, jakoby to byly nějakým slavným mistrem ze dřeva vyřezané a uměle pomalované sochy. Celý obraz byl velmi důmyslně sestaven a dojem úchvatný.

Ku snadnějšímu porozumění významu tohoto živého obrazu naznačuji, že král Asvér znamená krále nebeského, Vasthi hrdou Synagogu, církev židovskou a krásná Esthera církev křesťanskou.

Jakmile se objevil obraz, zpíval sbor:

„Jak Vasthi pyšná s trůnu krále pokynem,
tak Synagoga klesá vlastním zločinem!“

A bas pěl dále:

„Odejdiž, pyšná ženo! Korunu
zde dříve odlož mého u trůnu!“
Tak Asvérus král rozkázal.
Čas milosti již uplynul
a pyšný lid se nepohnul:

Bůh podobně mu výhost dal.
Dnes tobě, krásná Esther, dána
po boku krále, tvého Pána,
moc, vésti k blahu národ nový;
tak přilne Bůh též v lásky obrodu
teď ku novému zase národu,
tak jako Esther k Asvérovi.“

A sbor ukončil mocně se stupňujícím-
nápomenutím :

„Jerusaléme, Jerusaléme!
Ó poslyš Boha s výsosti,
chceš-li se dočkat milosti,
než pomsty jisté dozrá klas —
již vypuď hříchů starý hlas!“

Sbor odešel a na jevišti bylo vidět krajinu
s městem Jerusalemem v pozadí. Kristus vystoupil
v průvodu svých apoštolův a spatřiv město, stanul.

Jan zvolal: „Hle, Mistře, jak krásný pohled
s tohoto návrší na Jerusaleme!“

Matouš: „A toho chrámu vznešená maje-
státnost! Jaké to kameny, jaká to nádhera!“

Kristus zahleděl se na hříšné město, složil
obě ruce, v nichž držel hůl, a pravil pohnutým
hlasem: „Jerusaléme, moje město, kdybys poznalo
i ty, a sice v tento den tvůj, co ku pokoji tobě
jest! — nyní ale skryto jest před očima tvýma!“

To pověděv zakryl si oči pravou rukou
a plakal.

Petr otázal se Ho soustrastně: „Mistře můj,
co Tě tak přílišně zarmucuje?“

Kristus: „Osud tohoto nešťastného města —“

Jan přistoupil k Mistrovi s druhé strany a
tázal se: „Jaký bude, Pane, osud jeho?“

Kristus: „Přijdou na ně dnové, kdy obhrnou je nepřátelé jeho náspem a obklíčí je a sevrou je odevšad. A na zem povalí je a děti jeho, které v něm jsou a neostaví v něm kamene na kameni.“

Ondřej spráskl ruce: „Ah! A proč stihne je takový osud?“

Kristus: „Protože nepoznalo času návštěvy svojí. — To město, vrah proroků, usmrtí též Mesiáše!“ prorokoval Pán rozhorleně.

Všichni apoštolé se děsili: „Jaký hrozný zločin!“

Jakub starší: „Zachraň, Bože, aby Jehovovo město této hrozné kletby na sebe neuvalilo!“

Jan sepjal před Pánem ruce a prosil Ho: „Dobrý Mistře, pro to svaté město, pro chrám Boží prosím Tě, nechoď tam, aby nešlechetníci toho zločinu spáchat nemohli!“

A Petr na to rázně: „Anebo jdi tam a zjev jim svou slávu, aby spravedliví zaplesali a hříšníci se zachvěli!“

„Ano, to učin!“ volali ostatní apoštolé a horlivel Filip máchl vášnivě rukou: „Zdrť Svě nepřátely — a zbuduj království Svě zde na zemi!“

Kristus: „Přátelé, co žádáte, stane se svým časem. Však slyšte, takto praví Pán: Myšlení má nejsou myšlení vaše a cesty mé nejsou cesty vaše. — Jene!“

Jan: „Co žádáš, Pane?“

Kristus: „Jest první den přesnic, kdy zákon velí paschu jísti. Ty a Petr jděte napřed a připravte beránka, abychom ho mohli večer jísti.“

Petr a Jan: „Pane, kde chceš, abychom Ti ho připravili?“

Ježíš: „Jděte do města a potká vás člověk džbán vody nesa; následujte ho; a kamkoli vejde, řekněte pánu domu, že Mistr praví: Kde jest jídárna moje, kde bych paschu s učeníky svými jedl? A on ukáže vám hodovnici velikou, prostřenou a tam připravte nám.“

Petr a Jan poklekli před Kristem, jeden z levé, druhý z pravé strany, sepjali ruce, naklonily hlavy a prosili: „Tvé požehnání, dobrý Mistře!“

Kristus vložil každému jednu ruku na hlavu a řekl zbožně: „Požehnání Boží budiž s vámi!“

Petr a Jan odešli.

Petr s Janem odešli a Kristus pravil ostatním apoštolům: „Doprovodte mě do domu Otce mého — naposled.“

Jidáš vyňal měšec, ukázal jej Pánu a řekl: „Ale, dobrý Mistře, chceš-li nás opravdu opustiti, pak se napřed aspoň o nás postarej. Hle, to zde nedostačí již ani na den.“

Kristus: „Judo, nestarej se nad potřebu!“

Jidáš se však bránil a odvětil horlivě: „Ó, jak by nám byly teď dobré peníze za drahou marně vylitou masť, kdybych je měl zde v měšci! Tři sta desetníků! Jak dlouho mohli bychom z toho bezstarostně trávit!“

Ježíš: „Neměli jste ještě nikdy nedostatku a věrte mi, nebudete ho ani později míti.“

Jidáš (starostlivě): „Mistře, až s námi více nebudeš, opustí nás naši příznivci — a pak —“

Kristus mu na to dobrotivě pohrozil: „Příteli, měj se na pozoru, aby tě pokušitel neobelstil!“

Ostatní apoštolé domlouvali Jidášovi, aby na Mistra tak nedorážel, ten však je drsně odpravil: „Kdo z vás se stará, když já se nestarám? Což nespověřil mi Pán měšce?“

Kristus laskavě: „Spověřil jsem ti jej, ale bojím se — —“

Jidáš mu však vpadl do řeči: „I já se bojím —“

Kristus pohrozil mu opět: „Nezapomeň, Jidáši, že jsem tě varoval! — Teď však pojďme dále; toužím po domě Otcově.“

Všichni odešli, jen Jidáš zůstal zamyšlen státi a rozumoval: „Mám ještě dále za ním jíti? Mám málo chuti k tomu; u Něho pro mne žádné růže již nepokvetou! Velké činy Mistrovy vzbudily všeobecnou naději, že slávu říše Israelské obnoví. Byly to však naděje klamné. Teď mluví neustále o rozloučení a o smrti. Tajuplnými slovy těší nás jakousi budoucností, která však v mlhavou dáli zahalena jest. Dlouho jsem se kojil nadějí, teď však jsem naděje a čekání syt! Co mne u Něho čeká? Nic, než chudoba a poníženost. Snad též pronásledování — nebo dokonce žalář! Nač by mi to bylo? Raději Jej opustím. — Jen kdybych věděl! — Ó, jak by bylo dobře, kdybych měl na tři sta desetníků, které ta přemrštěná pro nic za nic vylila, zde ve svém měšci! Pak bych byl dlouhou dobu bez starosti, teď se však musím opět starati, kde a jak —“

Jidáš se zamyslíl ještě více a počal si cuchati bradu. V tom přišel Dathan, jeden z prodavačův a

uviděv Jidáše, zaradoval se: „Tam je Jidáš! — Tot vhodná příležitost: je sám. — Možná, že se teď úmysl můj zdaří.“ Přistoupil blíže k Jidášovi a oslovil jej vlídně: „Příteli Judo!“

Jidáš sebou trhl, jakoby byl při zločinu polapen: „Co to? Kdo jsi?“

Dathan: „Jsem tvým přítelem. — Přihodilo se ti něco nemilého, že jsi tak zádumčiv?“

Jidáš nedůvěřivě: „Neznám tě. Kdo jsi?“

Dathan: „Tvůj přítel; tvůj bratr.“

Jidáš: „Ty mým přítelem, mým bratrem?“

Dathan usmál a uklonil se úlisně: „Přál bych si aspoň tvým přítelem býti. Prosím tě, pověz mi, jak se daří tvému Mistru? Přál bych si býti též jeho učeníkem. Je to radno?“

Jidáš: „Ty chceš býti jeho učeníkem? — a já —“

Dathan: „Což jsi jej snad opustil? Hrozí mu snad nebezpečí? Prosím tě, pověz mi pravdu.“

Jidáš mu vyzradil, že Ježíš mluví o smrti a že se odhodlal Jej opustiti. Zatím přiblížilo se více kramářů, Jidáš byl k nim zprvu nedůvěřiv, ti jej však lichotivými slovy uchlácholili a vyzvídali na něm, půjde-li Ježíš do Jerusaléma a kde v noci bývá. Jidáš jim vyzradil slova Kristova, že jde naposled do Jerusaléma, že mluví o své smrti, o ně, učeníky své, že se nestará a že na ně bezpochyby největší bída čeká. „O tom právě přemýšlím. Kudy uniknu tomu nebezpečí?“

Na to řekl Dathan rychle: „Nepotřebuješ hledati. Nejkrásnější cesta ku štěstí je před tebou.“

„Kde, kde?“ zvolal Jidáš.

Ephraim (jiný kramář): „Což jsi neslyšel o vyhlášece vysoké rady?“

Jidáš: „O jaké?“

Ephraim: „Kdo vyzradí, kde Mistr v noci bývá, obdrží značnou odměnu!“

Jidášovi se zaleskly oči a kývl hlavou: „To by bylo něco.“

„A zavděčí se vysoké radě!“ řekl jiný. „Jidáši, neváhej! Kdož ví, čím se můžeš ještě státi?“

Po delším domlouvání slíbil Jidáš, že se o to pokusí, aby za slušnou odměnu Krista zraditi mohl. Chtěli jej hned k vysoké radě zavésti, Jidáš však řekl, že musí za Mistrem jíti, aby vyzvěděl místo, kde v noci bude. Umluvili se, že o jedenácté hodině v ulici chrámové se sejdou.

„Příteli, bratře, slovo dělá —“ volali kupci.

„Muže!“ doložil Jidáš.

Na to kupci odešli a Jidáš zůstal opět sám a počal své vlastní svědomí konejšiti: „Slovo jest dáno a nebudu ho zajisté litovati! Nebyl bych největším bláznem, kdybych tak pěkný peníz nepřijal, když ho mohu bez namahání dostati? Štěstí mi kyne a nemůže mi ujíti. Učiním, jak jsem slíbil, ale dám si napřed zaplatiti. Podaří-li se pak kněžím Ho zajmouti a půjde-li to s Ním ku konci, budu míti aspoň své ovečky v suchu; zvítězí-li však Mistr, pak — arci pak — — Co pak učiním? Inu, pak vrhnu se před Ním na kolena, On jest dobrotivý a odpustí mi moji vinu. — Ano, mohu se pak i chlubit, že jsem přispěl k rozhodnutí. Dobrá, tento můstek nechám za sebou státi, abych mohl zpět, kdybych nemohl v před. — To byl dobrý nápad! —

Jidáš, jsi chytrý chlapík! — — Ale zmocňuje se mne jakýsi strach, jak teď před Mistra předstoupím? Ó Jeho pronikavé oči mě probodnou a moji soudruzi poznají na mém obličej, že jsem — ne, ne! tím ještě nejsem, tím nechci býti, zrádцем nikdy! Co chci také jiného učiniti, nežli že nejvyšším kněžím řeknu, kde Mistr v noci bývá? To není ještě zrada! Zradou je, když se někdo opováží — ale nač takové vrtochy? Vzmuž se, Judo! Kdo chce něco vydělati, musí chutě do práce se dáti.“

Na to odkvapil.

Jidáš jevil lakotu každým pohybem, každým posuňkem, pohyby jeho byly rychlé, těkavé, zvláště dlouhé, hubené prsty byly ve stálém pohybu, jak mívají židé ve zvyku, když obchodem se zabývají.

Hned na cestě do Horní Ammergavy jsem slyšel, že mlynář Jan Zwink, který Jidáše předstává, jest ze všech apoštolů nejlepším hercem. Jest, ale všechny jeho posuňky i pohyby jsou naučené, jakoby jej byl nějaký městský herec cvičil, a tato strojenost jaksí ruší.

Po Jidášovu odchodě proměnilo se jeviště a ukazovalo ulici v Jerusalémě a v ní studnici.

Baruch, sluha Markův, v jehož domě Pán poslední večeri slavil, přišel s velkým džbánem ke studni a pravil sám k sobě: „Dnes mám pilno. Můj pán čeká asi mnoho hostí, že je v celém domě takový shon.“ A počal vážit vody.

V tom přišel Jan s Petrem z druhé strany a ukázal na Barucha: „Hle, tam jest mládenec u studny.“

Baruch mluvil dále sám k sobě: „Chystá se něco neobyčejného o letošní slavnosti, že páni z vysoké rady tak semotam běhají.“ Na to vzal džbán na rameno a šel k domu pána svého.

Petr: „Tento jest to, kterého hledáme: nese džbán vody, jak nám ho Mistr naznačil.“

Jan: „Pojďme tedy za ním.“

Sluha zpozoroval, že jdou za ním a obrátil se u dveří k nim: „Chcete se mnou vstoupiti? Buďte, přátelé, vítáni.“

Jan: „Rádi bychom s tvým pánem promluvili.“

Baruch: „Chcete snad u nás beránka velikonočního jísti?“

Petr: „Ano, Mistr nám rozkázal, abychom o to tvého pána požádali.“

Baruch: „Pojďte tedy se mnou. Můj pán vás s radostí do svého domu přijme. Však hle, zde přichází sám.“ — Marek vyšel přede dvěře. — „Hle, pane, přivádím hosty.“

Marek uvítal je vřídě: „Vítejte, cizinci. Čím vám mohu sloužiti?“

Petr: „Mistr ti vzkazuje: kde jest večeradlo, v němž bych s učeniky svými beránka velikonočního jedl? Můj čas blízký jest. U tebe chci se svými paschu slaviti.“

Marek zvolal radostně: „Ó, té radosti! Teď vás opět poznávám. Vy jste učenici toho divotvorce, který mi zrak opět vrátil. — Čím jsem si toho zasloužil, že ze všech domů v Jerusalemě právě můj si vyvolil, aby v něm posvátnou paschu slavil? Ó, já šťastný! Tento dům bude jeho návštěvou požehnaný. Pojďte, milí přátelé, hned vám ukážu jídárnu.“

V. výjev.

Sbor opět vystoupil a tenor (výpomocný učitel Otto Andrl) počal krásným, měkkým hlasem zpívati:

„Už blíží se ta hodina
přelaskavého vyplnění,
co kdys proroků druží
věštila všemu pokolení.“

Arie: Bůh dí: Mně velké pro chyby
se lid ten více nelíbí.
Už nechci smírných obětí
nezdárných tčecho od dětí.
Já ustanovím hody nové
a odevšad se národové
po všeho světa okraji
k oběti nové přiznají.“

Opona se vyhrnula a na jevišti objevil se snad nejkrásnější ze všech živých obrazů. Bylo viděti poušť a na ní veliký zástup lidu Israelského, nejméně 200 lidí — děti, mládenci, panny, ženy, muži, starci. S nebe padala mana jako lesklé, velké vločky sněhu. Někteří z lidu hleděli udiveně vzhůru na padající zázračný chléb a chytali ho do otevřených dlaní, opět jiní ho dychtivě po zemi sbírali. Nad zástupem vyčnívaly mohutné postavy Mojžíše a Arona. Oba, ctihodní, šediví starci, modlili se s rukama vysoko k nebi pozdviženými.

Rozmanitost skupin, pestrost a přece soulad barev byly při tomto obraze věru podivuhodny. Na každém městském divadle byl by tento obraz s jásavým tleskotem přijat, v Horní Ammergavě však zůstalo vše ticho, nikdo ani nedýchal: z jeviště vanul na diváky zbožný duch Starého Zákona, vypravující o velkých skutcích moci a lásky Hospo-

dinovy. Z toho obrazu mluvila k nám bible ve-
lebným hlasem divů- a tajuplného moře.

A sbor k tomu vážně, mocně zpíval:

Dobry jest Bůh náš, Hospodin!

On nasýtil nás v poušti Sin,

pokrm zázračný nám dal,

divem život zachoval.

Však všechny, co to vídali,

ač chutě chléb ten jídali,

zasáhla smrt v poslední chvíli.

(Tu opona spadla.)

Ty Nového Zákona chlebe,

kdo s přípravou požívá Tebe,

ten na věky svou duši sílí!

Opona se opět zvedla a na jevišti ukázal se
nový obraz. Tentýž zástup lidu, jen že ve sku-
peninách proměněných, hleděl s úžasem na obrovský
hrozen, ježž dva muži vyzvědači ze zaslíbené země
na silné haluzi přinášeli.

Sbor zapěl:

Dobry jest Pán! Dobry jest Pán!

Byl kdysi lidu Boheim dán

i hrozen síly nadpozemské,

výplod to země kananejské.

Však tato kananejská réva

jen tělu nové síly vlévá,

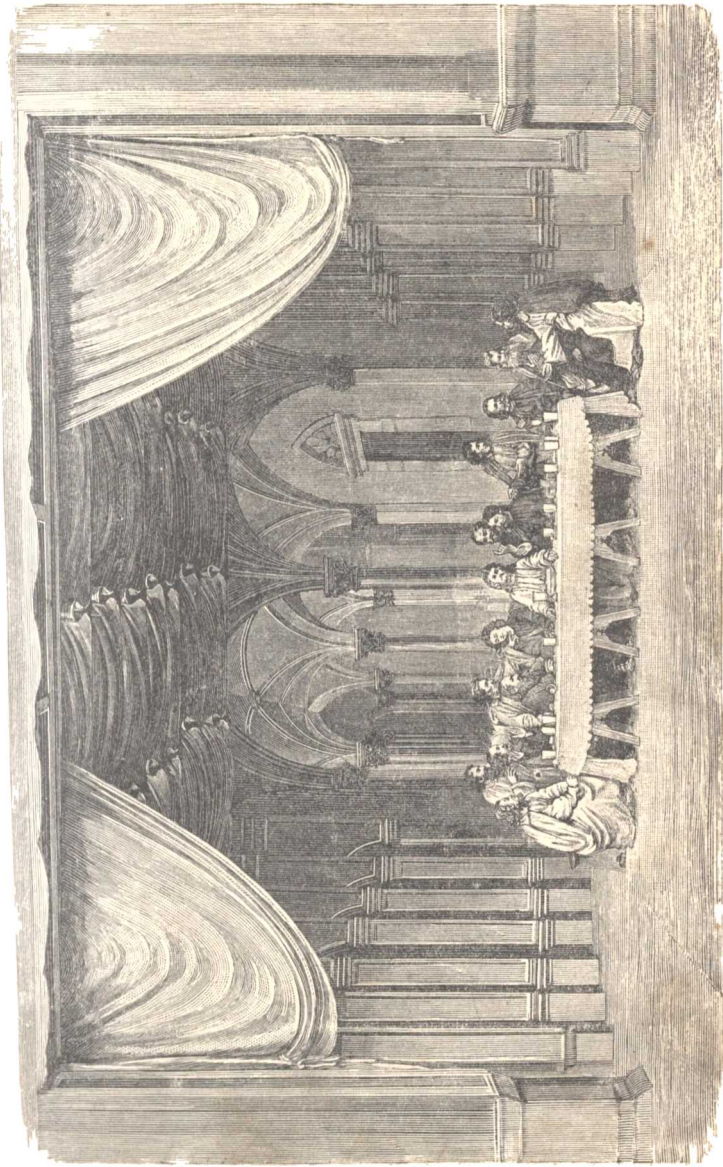
jak přírodou Bůh stanovil;

než nové smlouvy svaté víno

v krev Boha Syna proměněno,

to duši skytá nových sil.

Tyto dva živé obrazy byly nejkrásnější a nej-
dojemnější přípravou k následujícímu výstupu,
v němž předvedena poslední večeře, při níž Pán
chléb ve své tělo a víno ve svou krev proměnil.

Vedéř Pánů (str. 185).

Opona se vyhrnula a jeviště ukazovalo velkou jídelnu s dlouhým, pokrytým stolem v pozadí. Na stole stály ploché cínové mísy a cínový kalich. Kristus a dvanácte apoštolů stáli kolem stolu seřadění v tom pořádku a v takových rouchách, jak je vymaloval slavný Leonardo da Vinci na svém obraze „poslední večeře.“

Kristus držel kalich v ruce a pravil vážně: „Žádostí jsem nežádal tuto paschu pojísti s vámi dříve, než trpěti budu. Nebo pravím vám, že od doby té nebudu jísti jí, až když naplní se v království Božím.“ Na to pohlédl k nebi: „Díky Tobě, Otče, za tento dar révy.“

Napil se a podal učeníkům: „Vezměte a podělte se vespolek; nebo pravím vám, že nebudu pít z plodu lozy (vinného kmene), až království Boží přijde.“

Apoštolé tázali se Ho smutně: „Ó Pane, což s námi slaviš dnes velkonoc naposledy?“

Kristus: „Za to budu s vámi nový nápoj pít v říši Otce mého. Vy jste, kteří jste vytrvali se mnou v pokušeních mých. A já odkazuji vám, jakož odkázal mně Otec můj království, abyste jedli a pili za stolem mým v království mém a seděli na trůnech soudice dvanácte pokolení Israelských.“

Petr: „Mistře, až ono království přijde, jak budou místa rozdělena?“

Jakub I.: „A který z nás zasedne na prvním místě?“

Tomáš: „Bude snad každému jedna země podřizena?“

Bartoloměj: „To by bylo také nejmoudřejší: pak by přestala mezi námi všechna váda.“

Kristus: „Tak dlouho jsem již s vámi a přece ještě v pozemském tonete? Králové národů nad nimi panují a vladatelé jich dobroději slovou. Vy ale ne takto, nýbrž kdo větší jest mezi vámi, staň se jako nejmenším a náčelník jako služitelem. Nebo kdo větším jest, stolovatel čili obsluhovatel? Ne-liž stolovatel? Já pak v prostředku vás jsem jako služitel. — Posadte se, milí učenici.“

Apoštolé posadili se na nízké stolice bez lenochů, Kristus svlekl vrchní roucho a opásal se utěradlem. Zatím vešel do večeřadla sluha, nalil do měděnice vody a Kristus šel k Petrovi. Sluha s nádobou za ním. Učenici hleděli udiveně na svého Mistra a tázali se vespolek: „Co to Mistr zamýšlí?“

Kristus poklekl před Petrem na jedno koleno: „Petře, podej sem nohu!“

Petr sebou trhl: „Pane, ty mně chceš mýti nohy?“

Kristus: „Co já činím, ty nevíš nyní, zviš ale potom.“

Petr zvolal rozhodně: „Nebudeš mýti mně nohou na věky!“

Na to mu Kristus klidně: „Neumyji-li tebe, nebudeš mítí dílu se mnou.“

Po těch slovech sejal Petr ruce a prosil vroucně: „Je-li tak, Pane. netoliko nohy mé, ale i ruce a hlavu!“

Kristus: „Kdo se okoupal, nepotřebuje, leč nohy umýti, ale jest čist celý.“

Petr sezul sandály, Kristus nalil mu na nohy vody a utřel utěradlem. Na to šel od jednoho apoštola ke druhému a učinil taktéž. Posledním byl Jan, apoštol-panic, který očistění nejméně potřeboval. Všichni učenici přijali tuto poctu od Pána se zbožnou pokorou, jediný Jidáš hleděl zamračeně k zemi. Když byl Kristus všem nohy umyl, oblekl si svrchní roucho a pravil: „Teď jste čisti, ale ne všichni.“

Na to zasedl na své místo a mluvil dále: „Víte-liž, co jsem učinil vám? Vy oslovujete mne Mistře a Pane, a dobře pravíte, jsemť zajisté. Já-li tedy umyl jsem nohy vaše, Pán a Mistr, i vy máte druh druhu umývati nohy. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste, jako jsem Já učinil vám, tak i vy činili. Amen, amen, pravím vám: neníť služebník větší nad pána svého, aniž posel větší nad toho, jenž poslal jej. Toto-li víte, blaženi budete, jestliže činiti budete to.“

Na to vstal a pokračoval velebným, povýšeným hlasem: „Děťátka, nebudu již dlouho mezi vámi. Nikdy však, nikdy památka má mezi vámi nevyhasne! Zanechám vám památku, která věčně potrvá. Přátelé, vypršela smlouva, kterou učinil Otec můj s Abrahamem, Isákem a Jakubem. Ale Já pravím vám, nová smlouva počíná touto hodinou. Nový tento Zákon ustanovuji slavnostně, jak mi Otec rozkázal. Tento Zákon potrvá, až vše bude dokonáno.“ Obrátil oči k nebi a vzdychl pobožně: „Otče, sešli Svě požehnání!“ Pak vzal do rukou chléb, podobný marcipánu, jen že docela bílý, požehnal ho, rozlomil na kousky a pravil: „Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé, které bude vydáno za vás.“

Podal napřed Petrovi a šel pak s chlebem, nesa jej na mise, od jednoho učenika k druhému a podal všem. Kristus počínal si při tom s takovou posvátnou vážností, jaké člověk nesvětec vůbec schopen jest. I učenici přijímali Tělo Páně s pokornou pobožností a hleděli při tom na Mistra svého jako děti. Jen Jidáš na něho ani nepohlédl a přijav sousto, odvrátil rychle hlavu stranou.

Když všechny podělil, pravil: „To činite na mou památku.“ Na to vzal kalich s vínem, děkoval Otcí, požehnal ho a řekl: „Pijte z toho všichni; nebo to jest krev má Nového Zákona, kteráž za mnohé vy-lita bude na odpuštění hříchů.“ Pak obešel všechny a podal jim píti.

Když jsem se na tento výjev díval, bylo mi, jako bych hleděl skutečně do večerádra v Jerusalémě, kde Pán ustanovil nejsvětější důkaz své lásky k lidem, Svátost oltářní. Muži, kteří apoštoly představovali, živilí se také prací svých rukou, jako kdysi sv. apoštolové; to dosvědčovaly jejich mozolovité ruce a byli poměrně těž. málo vzděláni, jako učenici Páně. ale svatá víra a zbožnost, které ovládaly rybáře Genezaretské, zrcadlily se i na jejich tvářích a nebyla to dle mého zdání žádná přetvářka. Pan Mayer nemohl arci všechnu velebnost Spasitelovu a nebeské kouzlo Jeho postavy nápodobiti, ač učinil seč byl, a neobyčejně vážně, slavnostně si počínal. V jednom však byl Spasiteli podoben: Kristus živil se, než jako učitel vystoupil, tesařstvím a p. Mayer živí se též spracováním dřeva, jest řezbářem. Všichni ti muži, kteří v Horní Ammergavě při představení poslední večere zaměstnáni byli, mají ve společenském

postavení s oněmi svatými účastníky ustanovení novozákonní Oběti něco společného, a to odívalo je zvláštním, dojemným ovzduším.

Když se Kristus, podav všem kalich, opět posadil, zvolal miláček Jeho, apoštol lásky Jan, jako v návalu překypující lásky: „Předobry Učitelí, na Tebe nezapomenu nikdy! Pane, Ty víš, že Tě miluji!“ A položil hlavu svou na srdce Páně.

A všichni apoštolé, vyjma Jidáše, jenž zamračen mlčky seděl, ujišťovali: „Přelaskavý! na vždy zůstaneme s Tebou v lásce spojení!“

A Petr sliboval jménem ostatních: „Tyto hody Nového Zákona budeme vždy tak slaviti, jak jsi nám právě rozkázal.“

„A při tom pokaždé Tvé lásky vzpomínati,“ doložil Matouš.

Na to pravil Kristus: „Děťátka, zůstaňte ve mně — a já — zůstanu ve vás. Jakož miloval mne Otec, i já miloval jsem vás; zůstaňtež v milování mém. Zachováte-li přikázání má, zůstanete v milování mém. — Avšak běda, že musím říci: Hle, ruka zrádce mého jest se mnou za stolem!“

Apoštolé zvolali polekaně: „Zrádce? — Mezi námi!“

Petr: „Cože? Je to možná?“

Kristus: „Amen, pravím vám: Jeden z vás mne zradí.“

Ondřej: „Mistře, jeden z nás dvanácti?“

Kristus: „Jeden z vás dvanácti. — Jeden, jenž omáčí se mnou ruku v míse, ten mne zradí. jak Písmo praví: ‚Ten, jenž se mnou pojídá chléb, nazdvihne nohu svou proti mně‘ “

Tomáš k Šimonovi: „Který by se mohl tak zpronevěřiti?“

Matouš upřímně: „Pane, Ty prozíráš srdce každého, Ty víš, že já to nejsem.“

Jakub větší povstal rozhorleně a zvolal: „Pane, jmenuj veřejně toho padoucha!“

Bartoloměj se chytil za čelo: „Studem bych se propadl, kdybych to měl já býti!“

Několik apoštolů naklonilo se k Ježíšovi a tázali se Ho: „Pane, jsem já to?“

Mezi ně se vmíchal též Jidáš.

Tadeáš naklonil hlavu a řekl smutně: „Raději bych umřel.“

Mezi Tadeášovou řečí pravil Pán Jidášovi polohlasitě, aby toho ostatní neslyšeli: „Tys to pravil.“ Na to pronesl pak hlasitě: „Syu člověka jde, jakož psáno jest. — Však běda člověku tomu, skrze něhož zrazen bude; lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten.“

Petr pokynul Janovi: „Kdo jest ten muž, o němž Pán mluví?“

Jan naklonil se k Pánu a tázal se Ho polohlasně: „Pane, kdo jest ten?“

Kristus: „Ten, kterému podám omočeného chleba.“

Apoštolé nepokojně vespolek hovořili, všichni poděšení a zaraženi, mezi tím podal Pán Jidášovi omočeného chleba a řekl mu tiše: „Jidáši, co chceš učiniti, učň rychle!“

Jidáš, všecek pomaten, vzehopil se a odkvapil.

Tomáš hleděl udiven za ním a tázal se svých sousedů: „Proč Jidáš odchází?“

Šimon: „Snad ho poslal Mistr něco nakoupit.“

„Anebo s nějakou almužnou,“ doložil Tadeáš.

Když Jidáš odešel, pravil Ježíš slavně: „Nyní oslaven jest Syn člověka a Bůh oslaven jest v Něm. Dítky, ještě málo s vámi jsem. Hledatí budete mne, ale kam Já jdu, nemůžete vy přijít.“

Petr: „Pane, kam jdeš?“

Kristus: „Kam já jdu, nemůžeš mne nyní následovati, ale následovati budeš potom.“

Petr: „Proč nemohu Tebe následovati? Hle, život svůj za Tebe položím.“

Kristus: „Život svůj že za mne položíš? Ó Šimone! Satan žádal vás tříbiti jako pšenici, já však prosil jsem za tebe, aby víra tvá neochabla. Ty však za to potvrzuj bratry své. — Všichni vy pohoršení budete na mně této noci, nebo psáno jest: Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce stáda —“

Petr (horlivě): „A kdyby se i všichni na Tobě pohoršili, já se nikdy nepohorším! Jsem hotov s Tebou do žaláře, ba i na smrt jít!“

Kristus pohlédl naň lítostivě: „Ó Šimone, amen, amen, pravím tobě: dříve než kohout dvakráte zazpívá, třikráte mne zapřeš!“

Na to rozehnal se Petr rukou jako na dotrzení a zvolal: „Kdybych s Tebou i umřítí měl, nikdy Tebe nezapru!“

A ostatní apoštolé slibovali s Petrem: „Ano, Mistře, slibujeme Ti věčnou věrnost! Nikdo z nás Tebe nezapře!“

Kristus: „Nedostávalo se vám někdy něčeho, když jsem vás poslal bez měšce, torby a obuvi?“

„Ničeho. Pane,“ vyznali všichni.

Kristus: „Teď však vezmi každý měsíc a torbu, kdo jich nemá, prodej sukni a kup si meč. Teď se vyplní, co psáno stojí: Byl mezi zločince připočten.“

„Hle, Pane, tu jsou dva meče.“

Kristus: „Ty dostačí. — Teď vstaňme a poděkujme.“ — Všichni povstali a modlili se ve sboru:

„Chvalte Hospodina všichni národové!

Chvalte Ho všichni lidé!

Neboť utvrzeno jest nad námi

milosrdenství Jeho —

a pravda Hospodinova zůstává na věky!“

Na to popošel Kristus do předu a stál chvíli v hlubokém pohnutí s očima k nebi pozdviženýma. Apoštolové stáli s obou stran kolem Něho a hleděli Naň smutně. Pak promluvil Pán dojemným hlasem: „Dítky, proč jste tak smutni? Proč hledíte tak soustrastně na mě? Nezkormucujte srdce vaše; věříte v Boha i ve mne věřte. V domě Otce mého příbytkové mnozí jsou. Jdu připravit vám místo. Opět přijdu a vezmu vás k sobě, abyste, kdež já jsem, i vy byli. Nezanechám vás sirotky. Pokoj můj zůstavuji vám, pokoj můj dávám vám. Ne jako svět dává, já dávám. Děti, zachovávejte přikázání moje. Jen to jest moje přikázání, abyste se milovali vespolek, jako já miloval jsem vás. Již nemnoho budu mluvit s vámi, nebo přichází kníže světa toho a na mě nemá nic. Ale aby poznal svět, že miluji Otce a jakož přikázal mně Otec, tak činím. — A tak pojďme odtud.“ — (Opona spadla.)

Představení poslední večere Páně podařilo se hercům mistrovsky. Arci nekladlo na ně, vyjma

Krista a Jidáše, velkých požadavků. Jak šetrně mluvil Kristus k Jidášovi, tak že někteří apoštolové v něm zrádce ani netušili a domnívali se, že odešel jen nakoupit. I Jidáš vyhověl v tom výjevu své úloze úplně. Nepřeháněl a přece bylo ze všech jeho pohybů a posuňků viděti rozpaky, strach a rozervanost. Pohled na něho, jak svatokrádežně přijímal a jak Pán při tom smutně a přece trpělivě naň hleděl, musil na srdce každého věřícího diváka jako úder kladiva účinkovati.

Bylo to hluboce dojímavé kázání o zpovědi a sv. přijímání.

VI. výjev.

Zrádce.

Sbor vystoupil a bas líčil zradu Jidášovu a hrozil mu kletbou Boží. A sbor pak vpadl mocně:

„Ó Judo! Judo! jakou vinu!
Ó zhroz se přece toho činu!
Však nedbá! Zaslepený lakotou
již pádí Jidáš ve tmách za rotou
a v zlobě své to opakuje,
co obraz v Dothain ukazuje.“

(I. kniha Mojž. 37. 29.)

Opona vyhrnuta a na jevišti objevili se synové Jakubovi, pasoucí ovce v Dothain. V pozadí byli velbloudi s nákladem a kupci podávali bratřím za spoutaného, polo obnaženého Josefa peníze.

Zpěvačka ve fialovém plášti, nejsličnější ze všech, pohlédla na nás tmavýma, důmyslnýma očima — ale beze vši koketnosti! — a zapěla plným, altovým hlasem:

„Co dáte za pachole nám,
pakli je zaprodáme vám?“
Tak bratří kdys se tázali.
A na to hned, nedbavše stenů,
za dvaceti stříbrných cenu
je cizí kupci vázali.

Opona spadla a alt zpíval dále :

„Co dáte, jak se odměníte?“
Íškaríot se táže skrytě,
„zradím-li vám, kde dlí můj Pán?“
A již za třicet stříbrných
byl spáchán nejčernější hřích
a Ježíš radě zaprodán.

A sbor pak zapěl důtklivě velmi vážný sbor :

Co obrazně se tu podává,
to skutkem ve světě se stává.
Jak často tak jste zavinili
a Boha svého urazili!
Vy oněm bratrům vytýkáte
a před Jidášem utíkáte,
a podobně přec bloudíte.
Proč sebe též nesoudíte ?

Sbor odešel, opona vyhrnuta a jeviště ukazovalo tutéž síň, jako v 2. výjevu. Kaifáš a Annáš zasedali s vysokou radou. Tentokráte byli též Josef z Arimathie a Nikodem přítomni.

Kaifáš povstal a oslovil radu takto : „Ctihodní otcové, zvěstuji vám radostnou novinu ! Lživý prorok Galilejský octne se brzy v naší moci. Dathan, horlivý Israelita, naklonil si jednoho z jeho učeníků, který jest ochoten ukázati nám místo, kde by v noci mohl přepaden býti. Oba muži stojí venku a čekají na vaše zavolání.“

„Ať vstoupí!“ voláno ze všech stran.

Jeden z rady odešel pro ně a Kaifáš se zatím tázal: „Avšak — jakou odměnu máme tomu muži dáti? Co zdá se vám, otcové?“

Nathanael — ten s tou červenou mitrou — povstal a řekl uštěpačně: „Na to dává nám sám zákon odpověď: cení otroka za 30 stříbrných.“

Na tu poznámku se všichni až na Josefa a Nikodema rozesmáli a zvolali: „Tak tak! Takový Mesiáš stojí právě za tolik jak otrok!“

Tu vstoupili Dathan a Jidáš.

Dathan se vysoké radě hluboce poklonil a pravil: „Vysoce inoudrá rado! Vznešení otcové! Představuji vám zde muže, jenž jest odhodlán, nepřítel Mojžíšova vám vydati. Jest důvěrníkem onoho Galilejčika a zná jeho tajné skrýše.“

Kaifáš obrátil se k Jidášovi a otázal se ho přísně: „Znáš toho muže, jež vysoká rada hledá?“

Jidáš směle: „Jsem jeden z jeho dvanácti.“

„Ano, vídali jsme jej často s ním,“ svědčilo několik z rady.

Kaifáš: „Tvé jméno?“

„Jmenuji se Jidáš.“

Kaifáš: „Co tě k tomuto kroku přimělo? Rozvadžil jsi se se svým Mistrem?“

Jidáš trucovitě: „Opustil jsem ho.“

Kaifáš: „Proč?“

Jidáš jaksi v rozpacích: „Není u něho žádné vyhlídky.“

Kaifáš: „Jsi ochoten podle naší vůle jednati?“

Jidáš nazdvihl hlavu a tázal se dychtivě: „Co mi chcete dáti, pakli vám ho zradím?“

Kaifáš: „Dostaneš 30 stříbrných; budou ti hned vyplaceny.“

Dathan: „Slyšíš, Jidáši? Třicet stříbrných! To je peněz!“

Nathanael: „A uvaž, Jidáši, to není daleko ještě všechno! Vykonáš-li svou úlohu dobře, bude na tebe i nadále pamatováno.“

Ezechiel: „Můžeš se státi ctěným mužem, bohatým mužem, velkým mužem!“

Jidáš radostně sám k sobě: „Teď teprve vychází mi pravá hvězda štěstí!“ Na to řekl hlasitě vysoké radě: „Dobrá, jsem srozuměn!“

Kaifáš k pokladníku vysoké rady: „Rabbi, dones hned třicet stříbrných z chrámové pokladny a vyplat' mu je před celou radou. — Jest to vaše vůle?“

„Ano, to jest vůle všech!“ volali všichni.

Nikodem, vetchý stařec, vstal však a prohlásil rozhodně: „Ne, ne všech! — Já hlasuji rozhodně proti tomu! — Jakže, otcové, tak hanebnou smlouvu mohli byste uzavřít?“ Na to se obrátil s opovržením k Jidášovi: „A ty, nejspodlejší ze všech lidí, nestydíš se svého dobrého Mistra a Pána tak hanebně prodati? Bohopustý, věrolomný bídnič, že se země pod tebou nerozevře! Za třicet stříbrných prodáváš svého Přítele, jenž ti tolik lásky prokázal? Počkej jen, tyto krvavé peníze budou k nebi o pomstu volati a tvou duši věčně pálení!“

Jidáš sklopil hlavu a zachvěl se.

Josue, jenž nedaleko Jidáše seděl, vida jeho rozpaky, dodával mu statečnosti: „Judo, nedbej výhrůžek tohoto vášnivce! Ať se stane on sám

učenikem toho podvodníka! Ty, jakožto učeník Mojžíšův, konáš jen svou povinnost, pakliže jednáš dle rozkazu vrchnosti.“

Tu vrátil se Rabbi, nesa v kovové nádobě, opatřené vysokým podstavcem (asi takového útvaru, jako bývají táce s cukrovinkami o velkých hostinách) hromadu stříbrňáků. „Pojď, Jidáši, přijmi peníze a buď mužem!“

Šel k malému stolku a počal stříbrňáky jeden po druhém s vysoka na stůl sázeti, až bylo jejich břinkot po celém divadle slyšeti; při tom čítal hlasitě: „Jeden, dva, tři atd.“ Jidáš uviděv stříbrňáky a uslyšev zvuk stříbra, vztýčil hlavu, přistoupil rychle, hleděl na peníze jako dravec na svou oběť, čítal s Rabbim, chytal stříbrňáky křečovitě hubenými prsty a strkal je rychle do měšce. Když měl všech 30 v měšci, zavázal je pevně, zastrčil za pás, udeřil na měšec a zvolal vesele, odhodlaně: „Můžete se jistojistě na mé slovo spolehnouti!“

„Ale musí se to státi ještě před slavností!“ pravil Saras, člen rady.

Jidáš: „Ještě této noci bude ve vaší moci. Jen mně dejte dostatek vojákův, aby mohli útěku jeho zabrániti.“

Usnešeno, že mu bude dána stráž chrámová a čtyři členové vysoké rady že půjdou s ní. Dále umluveno, že Jidáš v průvodu Dathana půjde napřed vypátrati, na kterém z oblíbených svých míst Kristus dnes je (Dathan nechtěl Jidáše samého pustiti, protože mu nedůvěřoval), stráž že bude na ně zatím čekati u brány před Bethfage.

Na to Jidáš, Dathan a čtyři k výpravě určení členové vysoké rady odešli.

Po Jidášově odchodu oslovil Kaifáš vysokou radu: „Zámysly naše daří se nám výborně! Ale, ctihodní otcové, teď dokračuje na nás nejdůležitější otázka: co se má státi s tím člověkem, pakliže ho Bůh v ruce naše vydá? Co se vám zdá?“

Sadok: „Budiž uvržen do nejhlubšího, nejtmařejšího žaláře a tam řetězy přikován. Budiž za živa pochován.“

Kaifáš: „Dobře. Ale kdo z vás mi za to ručí, že přátelé jeho se nevzbouří a Jej nevysvobodí? že strážé neuplatí? že kouzly okovů neroztrhnou a žaláře neotevrou? Rcete: Kdo z vás uvoluje se zaručiti? — (Všichni mlčí.)

Poznávám, že nic nevíte. Pravi vám tedy velekněz: lépe jest, aby jeden člověk umřel, než aby celý národ zahýnul. Nechť tedy umře! Dokud nebude mrtev, nebude v Israeli pokoje, nebude svobody pro zákon Mojžíšův, nebude pro nás samé klidné hodinky!“

Po rázných, rozhodných těch slovech nastalo mezi členy vysoké rady veliké hnutí. Několik jich rozčilením vyskočilo prudce se sedadel a jeden po druhém rychle zplali:

Rabbi: „V pravdě, Bůh sám mluvil ústy velekněze! Jenom smrtí toho Nazarejce může Israel záhubě uniknouti!“

Nathanael: „Dávno měl jsem slovo to na jazyku; teď jest konečně vysloveno. Ano, nechť umře, nechť zhyne nepřítel otců našich!“

Všichni (vyjma Josefa a Nikodema): „Ano, umřítí musí! Jediné v jeho smrti jest naše spasení!“

Annáš povstal a nazdvihl chvějící se ruce: „Přisahám na své šediny, že dříve neustanu, než potupa naše krví toho svůdníka bude smyta!“

Nikodem povstal vážně: „Otcové, dovolíte mi slovo promluvit?“

Všichni: „Mluv, jen mluv!“

Nikodem: „Vyřkli jste ortel nad mužem tím dříve, než jste ho vyslyšali, než jste svědky předvolali. Jest to spravedlivé? Jest to důstojno otců lidu Božího?“

Nathanael osopil se naň prudce: „Cože? Snad nechceš vysokou radu z nespravedlnosti vinit?“

Sadok: „Znáš-li svatý zákon, srovnej —“

Nikodem vpadl mu horlivě do řeči: „Já zákon znám a proto také vím, že nesmí soudce rozsudku dříve vyřknouti, nežli svědky vyslechl.“

Josue: „Nač zde potřebí svědků? My sami byli jsme dosti často svědky jeho řeči, jeho skutků, kterými zákon rouhavě přestupoval.“

Nikodem neohroženě: „Ano, vy jste vším zároveň: žalobci, svědky, soudci. Však já jsem svědkem též vznešené nauky toho muže z Nazareta, svědkem jeho činů, již zasluhují víry a obdivu, nikoli však trestu a potupy!“

Kaifáš (jizlivě): „Aj, co ta tvá řeč vyzrazuje? Obdiv že zasluhuje ten zlosyn? Obdiv? Jakže? Přiznáváš se k Mojžíšovi a chceš hájiti to, co zákon zavrhuje? Vzhůru, Otcové! Tento odboj volá o pomstu!“

Ezechiel: „Budiž vyvržen z našeho kruhu, pakliže ve svém odboji setrváš!“

Tu povstal Josef z Arimathie, ctihodný stařec, a pravil rozhorleně: „Těž mně zakazuje hlas svědomí, s vaším rozsudkem souhlasiti. Ani z jednoho trestuhodného činu jste toho muže neusvědčili — a nikdy neusvědčíte: vždyť šlechtník ten vždy jen dobře činil.“

Jako hadem uštknut vyskočil Nathanael, v očích zaleskl se mu zlomyslný úsměv a zvolal: „Aha, známe tě! Ty sám jsi ode dávna tajným přívržencem Galilejce; teď jsi odhodil škrabošku docela.“

Annáš spráskl zděšeně ruce: „Tedy již i ve svém vlastním středu máme zrádce svatého zákona? Až sem svědce ten sítě své rozprostřel?“

Kaifáš obrátil se hněvivě k Nikodemovi a Josefovi: „Co zde chcete, odpadlíci? Jděte, utíkejte za svým sladoučkým mistrem, abyste ho aspoň ještě jednou spatřili, než hodina jeho udeří. Vězte: smrt jeho jest nezvratně stanovena!“

Všichni projádrili hlasitě svůj souhlas: „Ano, ať umře!“

Nikodem povstal a zvolal se svatým rozhorlením: „Kleta budiž tato vražda! Nechci míti podílu na tomto krvavém činu.“

Josef: „Ani já nechci déle prodlévati zde, kde nevinnoš zákeřnický vraždíte. Přisahám u živého Boha: Srdce mé jest neposkvrněno krví toho Spravedlivého!“

Na to Nikodem a Josef odešli.

Josue hleděl potupně za nimi a řekl: „Dobře, že jsme se konečně zrádců zbavili, teď teprve můžeme vespolek od srdce mluvit.“

Kaifáš (rozvážně): „Musíme ho arci na oko souditi, vyslychati a svědky proti němu najmouti, aby lid nemyslel, že ho z pouhé nenávisti pronásledujeme.“

Jakub: „Zákon žádá aspoň dva svědky.

Samuel: „O ty nebude potíže.“

Kaifáš: „Především obrátíme se k Pilátovi. Podaří-li se nám ho přemluvit, aby Galilejce k smrti odsoudil, budeme vši viny prosti.“

Nathanael: „A nepodaří-li se to, pak mohou nám věrní muži nějaké vzbouření spiknouti a v tlačenici rozsudek smrti na něm vykonati, aniž bychom my osobně při tom účastněni byli.“

Rabbi: „Nebo bychom snad našli povolnou ruku, která by v úkrytu žaláře ostrím dýky cestu se světa mu ukázala.“

Kaifáš: „Uvidíme, která cesta nám bude nejvhodnější. Teď však pojďme. Co usnešeno, na tom trváme: Ať umře!“

Všichni: „Nepřítel synagogy ať umře!“

Povstali k odchodu; opona spadla.

VII. výjev.

Ježíš na hoře Olivetské.

Sbor vystoupil a tenor počal zpívatí recitativ:

Jidáš, ach! již sousto vzal
při posledním stolování;
Satan v pekle zaplesal
při zrádném tom počínání.

„Čiň, co učiniti hodláš,
Judo, rychle!“ vece Pán.
A již z večeřadla Jidáš
v synagogy spěchá stan,
Mistra svého prodává.

Arie tenorová :

Dokoná se, dokoná,
nejděsnější ze všech čín:
v noci dnes Ho zaprodá
nevděčný apoštol — syn.

Sbor :

Pojďte všichni, pojdte jen,
pozorujte žalný sten.
Stínem zprvu — a pak jase
trpce se vám bolným žasem
v srdce na památku vlije
Gethsemanská historie.

Opona se zase rozhrnula a jeviště ukazovalo stromovím a křovím porostlou krajinu. V popředí stál Adam, kolem beder bílou beránčí kůží. Levou nohou stál na rýči a pravou rukou utíral si s čela řinoucí se pot. Obličej jeho jevil únavu a bol. Několik krokův od něho seděla pod stromem Eya, krásná, silná žena, oděná taktéž jen v beránčí rouno, držela v náručí asi rok staré dítě a ještě jiné tři malé děti tulily se k ní. Za Adamem lámal Kain, asi šestiletý hošík, suchou ratolešť a Abel objímal ovečku. Divil jsem se, jak nepohnutě i ty malé děti se držely.

Myslil jsem zprvu, že aspoň to dítě, které Eva v náručí držela, bylo z vosku nebo ze dřeva, ale ti, kteří mají lepší oči než já, ujišťovali mě, že to bylo opravdové, živé dítě, krásné a roztomilé.

Dívalo se na obecenstvo svýma velkýma, tmavýma očima bez mála tak, jako se dívá Ježíšek z náruče Sixtinské Madonny dolů na zemi.

Tento živý obraz byl nad míru důmyslný. Adam, z jehož boku vyňal kdysi Stvořitel Evu, matku živých, a který pak v potu tváře musil pracovati, aby zachránil těm, které mu Eva porodila, život vezdejší, byl obrazem Ježíše Krista, druhého Adama. Z Jeho boku vyřinula se na kříži Církev, matka věřících, za které se Kristus v zahradě Gethsemanské krví potiti musil, aby jim zachránil život věčný. — Eva, mladostí a silou kypící žena, obklopená četnými dětmi, jest obrazem sv. Církve.

Při tom alt zpíval:

Ó jak horký potu tok
s Adamovy teče šije,
a se po lících mu lije,
aby země dala plod.

Sbor:

Ejhle, co se z hříchu rodí!
Kletbou kletá od Boha
příroda jen hloží plodí.
Člověka se uboha
píle nijak nezelení.

Alt:

Podobně se těžkou stala
Ježíšovi tato chvilé,
když se krev Mu prodírala
v Těle svatém z každé žíle.

Sbor:

Ejhle, jaký pro hřích zápas!
Zápasí tu za nás Pán.
S zmužilostí
píje kalich všech bolestí.

Opona spadla a bas zapěl recitativ :

Co viděly Gabaonské sluje,
to zde zrádce Jidáš opakuje.

Basová arie :

Skály, Gabaonské skály!
co stojíte smutně v dáli?
Jindy zemi ku ozdobě,
dnes však smutku u porobě.
Oznamte nám, co se stalo?

Opona se vyhrnula a ukázala se divoká krajina s velikou skalou. U skály objímali se dva vojevůdci a jeden z nich mířil v objetí na druhého ze zařdu ostrým mečem. Stranou stálo několik jiných vojínů.

Živý obraz ten znázorňoval, co stojí v II. knize královské kap. 20. psáno :

„8. A když oni byli u kamene velikého, který jest v Gabaon, přišed Amasa, potkal se s nimi. Joab pak oblečen byl v sukni úzkou, dle míry těla svého, a na svrchu měl připásaný meč, visící až na ledví v pochvě, kterýž tak udělán byl, že lehkým hnutím mohl vycházeti a bítí.

9. Řekl tedy Joab k Amasovi: Zdráv buď, můj bratře! A ujal pravou rukou Amasa za bradu, líbaje ho.

10. Amasa pak nepozoroval meče, jež měl Joab, kterýž udeřil ho v bok a vykydal střeva jeho na zem — a umřel.“

A ze zdáli za skalami zavzněl mezi tím zpěv jako hlasy duchů :

„Co stalo se?
Ó poutníče, stůj v dáli, stůj!
Krev zrady pila tato sluj,

neb zavražděn tu zrádce[m] klesl

Amasa!

On věřil v lásky ve znamení

Joaba, vraha, v pozdravení.

Volejte s námi „Prokletý!“

Opona spadla. Pak pěl sbor mohutně:

„Prokletý!

Ozvěnou se ozývají

skály, země -- naříkají!

Přec však větší zrady vinu

chystal Jidáš Bohu Synu. —

Proklet, příteli kdo zradil,

pokrytecky láskou vnačil,

jako Jidáš zde byl učinil,

přesvatou se krví provinil.

Běda mu! ať volá skála,

Běda mu! Buď běda stálá!“

Sbor ten byl velmi úchvatný a ač hra již na čtvrtou hodinu bez přestávky trvala a déšť také takřka bez přestávky nás skrápěl, rozechvěl všechny čivy, tak že jsem prazádné únavy nepocítil.

Po odchodu sboru vyhrnuta opona a jeviště ukazovalo skalnatou krajinu, řídce stromy porostlou. Vystoupili Jidáš, zákonníci a rota oděnců. Jidáš napomínal ostatní, aby kráčeli tiše, že jest již blízko dvorec a zahrada, kde Mistr se svými apoštoly nocovati bude.

Na otázku Josafatovu: „Ale jak Ho ve tmě poznáme, abychom se snad místo něho některého jiného nezmocnili?“ pravil Jidáš:

„Dám vám znamení. Až přijdeme do zahrady, pozorujte bedlivě: ku kterému přistoupím a ho políbím, ten jest to, toho se chopte a držte jej pevně.“

Josafát: „Judo, sklidiš ovoce tohoto svého činu, pakliže této noci štěstí příznivo nám bude.“

Na to odešli k zahradě Jetsemanské.

Jeviště proměněno v zahradu Jetsemanskou s hlubokým, tmavým pozadím. Mezi vysokými olivovými stromy bylo viděti skalní sluje.

Kristus přicházel s jedenácti apoštoly pomalu z pozadí — smuten, s hlavou nakloněnou.

Když došli z pozadí k zahradě, stanul Kristus a pravil:

„Amen, amen, pravím vám, kvíliti a plakati budete vy, ale svět radovati se bude; vy však budete se rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. Neb opět uzřím vás a radovati se bude srdce vaše a radosti vaší nikdo neodejme od vás. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět pouštím svět a jdu k Otcí.“

Petr: „Pane, aj, nyní zjevně mluvíš a podobnoství žádného nepravíš.“

Jakub větší: „Nyní víme, že víš všecko.“

Tomáš: „Proto věříme, že jsi od Boha přišel.“

Kristus: „Nyní věříte? — Aj, přijde hodina a již přišla, že se rozprchnete každý k svému a mne samého zanecháte. Ale nejsem sám, neb Otec se mnou jest.“

To pověděv pozdvihl oči i ruce k nebi a zvolal měkkým hlasem, v němž celá jeho duše se chvěla: „Otče, přišla hodina, oslav Syna svého, aby Syn Tvůj oslavil Tebe! Dílo dokonat jsem, které jsi mi dal, abych učinil: vyjevil jsem jméno Tvé lidem, které jsi mně dal ze světa! — Otče svatý, zachovej je ve jménu svém, posvětiž je pravdě! —

Ne za mě však prosím toliko, ale i za ty, již uvěří skrze slovo jejich ve mne; aby všichni jedno byli jako Ty, Otče, ve mně a já v Tobě — Otče, které jsi dal mně, chci, aby, kdež jsem já, i oni byli se mnou, aby spatřovali slávu mou, kterou jsi dal mně, poněvadž miloval jsi mne před ustanovením světa.“

Po těch slovech vešel do zahrady a pravil s patrným hlubokým pohnutím k apoštolům: „Poseďtež tuto, až odejda tamto pomodlím se. Modlete se též vy, abyste neupadli v pokušení. — Petře, následuj mne, a i vy, Jakube a Jene, pojďte se mnou!“

Kristus odešel se třemi vyvolenými apoštolů do popředí a ostatní zatím mluvili vespolek: „Co se asi s naším Mistrem stane?“

Bartoloměj: „Tak smutného neviděl jsem Ho ještě nikdy.“

Jakub menší: „Těž moje srdce tíží truchlota.“

Matouš: „Kéž by dnešní hrozná noc byla již u konce!“

Filip: „Bratří, odpočněme si zde, než se navrátí.“

Tomáš: „Jest nám odpočinku potřebí; jsem všecek unaven a sláb.“

Apoštolové se v pozadí usadili na zemi.

Kristus v popředí ke třem apoštolům: „Smutná jest duše moje až k smrti. Pozůstaňtež tuto a bděte se mnou. Poodejdu od vás maličko a posilním se modlitbou.“

Šel vrávoravým krokem vzhůru ke skalní sluji.

Petr hleděl smutně za ním a zabědoval: „Ó milý, dobrý Mistr náš!“

Jan řekl chvějícím se hlasem: „Moje duše trpí s duší Jeho.“

Usedli mezi skály.

Petr opřel hlavu o dlaň a vzdychl: „Mně je tak smutno, tak těžko!“

Jakub: „Proč nás Mistr dnes od ostatních odlučuje?“

Jan: „Máme býti svědky —“

Petr: „Víte, že jsme byli svědky jeho proměnění tam na hoře, ale teď — —“

Zamřčeli se všichni a naklonili dřímotou obtíženě hlavy.

Kristus stanul nedaleko sluje a pravil temným, tlumeným hlasem: „Přichází má hodina, hodina temnosti. — Ale proto jsem přišel na svět.“

Pak padl před slují na kolena a zdvihl ruce vzhůru: „Otče! — Otče! — Otče můj! — Jest-li možná, ať odejde ode mne kalich tento!“ zvolal chvějícím se hlasem. Položil ruce a hlavu na skálu a setrval tak několik okamžiků. Na to vztýčil hlavu a pohlédl opět vzhůru řka: „Ale však ne jak já chci, ale Tvá vůle, Otče, staň se!“

Vstal a šel ke třem apoštolům, kteří zatím usnuli: „Šimone, Šimone!“

Petr procitl a řekl pomaten: „Tys to, Mistře?“

„Šimone, spíš?“

„Zde jsem, Mistře.“

„Tak-li jste nemohli jedné hodiny probditi se mnou?“

Petr: „Mistře, odpusť!“

„Spánek nás přemohl,“ omlouval se Jan.

Kristus: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení!“

„Ano, Mistře, chceme“ — slibovali všichni tři, ale již opět klímali.

Kristus pohlédl na ně dobrotivě, jako matka na dítě, a pravil: „Duch zajisté ochoten jest, ale tělo slábo.“

Odešel opět ke sluji. Před slují pravil: „Otče, požadavek Tvůj jest spravedlivý. Úradek Tvůj svatý. Otče, Ty jsi to, Jenž tuto oběť žádáš.“

Padl na tvář svou a zaúpěl: „Boj tento jest těžký! Avšak, Otče, nemůže-li kalich tento minouti, leč bych pil jej, staniž se Nejsvětější vůle Tvá!“ Vstal a pravil: „Svatě budiž ode mne vykonána.“

Navrátil se opět k učenníkům a našel je spící. „Tedy jsou oči vaše ještě pořád příliš obtíženy, než abyste mohli se mnou bdíti?“ pravil a obrátil se opět ke sluji. Pokročiv několik kroků, zastavil se hrůzou překonán: „Ach, jak se pojednou vše kolem mne zatemnilo! Hrůzy smrti objaly mě!“ Zadržel se skály, aby neklesl: „Tíže soudu Božího leží na mně! Ó hříchové, hříchové padlého členství, vy mě utlačíte! Jak přetěžká jest tato tíže! Jak hořký tento kalich!“

Za té řeči přišel až ke sluji, klesl opět na kolena a úpěl: „Otče, není-li možná, aby minula mne hodina tato, — staň se vůle Tvá!“ Nazdvihl jakoby v největší úzkosti ruce a volal: „Otče, Tvůj Syn volá, — ó vyslyš Ho!“

Tu se objevil před modlícím se Spasitelem ve vzduchu krásný anděl v bílém rouchu, s dlouhýma labutíma křídly, která se ještě jak od rychlého letu chvěla, a těšil Spasitele jasným, zvukným hlasem: „Synu člověka, vzmuz se! Posvěť vůli Otce Svého!“

Otec Ti to uložil. Uvolil jsi býti smírnou obětí za hříchy člověčenstva. Pohlédni na množství blaha, které z toho boje vyplyne. Dokončí dílo Své. Otec Tě oslaví.“

To pověděv anděl zmizel.

Zjev anděla byl mile dojemný, těšivý v tom děsně smutném ději, jakoby v mlhavém podzimku, když mráz již vše popálil, na zahradě náhle vonná, bílá lilie rozkvetla. Kristus hleděl na anděla upřeně a když zjevení zmizelo, pravil odhodlaně: „Svatý Otče, klaním se Tvé vůli. Chci ji vykonati, chci smířiti, spasiti, oblažiti!“ Vstal, popošel několik krokův a zvolal, jakoby novým životem prodehnut: „Posilněn, Otče, slovem Tvým, jdu s radostí vstříc tomu, co jsi mi usoudil, mně, zástupci hříšného světa.“

Přistoupil k apoštolům a řekl jim: „Spěte již a odpočívajte!“

Petr: „Co se stalo, Mistře?“

Jan a Jakub: „Hle, jsme hotovi.“

Kristus: „Aj, přiblížila se hodina a Syn člověka vydán bude v ruce hříšných. Vstaňtež, pojďme!“

Ze zdáli zazněl chřest a cinkot zbraně. Učenníci v pozadí ležící probudili se a tázali se udiveně: „Co je to za hluk?“

Filip: „Pojďme za Mistrem a braňme Jej.“

Vstali, pospíšili do předu a obklopili svého Mistra.

Kristus ukázal na blížící se zástup: „Hle, přiblížil se, kterýž mě vydá.“

Ondřej: „Co chce ta rota?“

Apoštolové, spatřivše ozbrojence, lekli se a vzkřikli: „Po nás je veta!“

Jan: „A Jidáš je vede!“

Zatím se faříseové s tlupou vojnů přiblížili. Jidáš přistoupiv k Ježíšovi řekl: „Zdráv buď, Mistře!“ a políbil Ho.

Kristus pohlédl na Jidáše lítostně a pravil klidně: „Příteli, nač jsi přišel? Jidáši, políbením Syna člověka zrazuješ?“

Na to obrátil se ke tlupě a otázal se: „Koho hledáte?“

Žoldnéři odpověděli: „Ježíše Nazaretského!“

Kristus pohlédl na ně velebně a vztýčiv se v celé své výši řekl: „Já jsem.“

Na slova ta klesli žoldnéři, jako bleskem zasáhnuti, k zemi, a brnění jejich zařinčelo, vzadu stojící obrátili se na útěk a volali zděšeně: „Běda nám! Co je to?“

Učenníci se zaradovali a pravili vespolek: „Jediné Jeho slovo povalilo je na zemi.“

Kristus však pravil ozbrojencům vážně: „Nebojte se! Povstaňte!“

Apoštolové: „Pane, poraz je, aby vícekrát nepovstali.“

Kristus nedbal však jejich prosby a otázal se znova zástupu: „Koho hledáte?“

Žoldnéři odpověděli váhavě: „Ježíše Nazaretského.“

Kristus: „Řekl jsem vám, že já jsem; jestli tedy mne hledáte, nechte těchto odejít.“

Na to poručil Selfa, člen vysoké rady, pacholkům: „Chopte se ho!“

Malchus a několik pacholků přistoupilo váhavě k Ježíšovi a sáhli naň.

Filip se vzchopil a tázal se Ježíše: „Mistře, máme zakročiti mečem?“

V té však již Petr po Malchovi řal.

Malchus zabědoval: „Běda mi, jsem poraněn! O, moje ucho!“

Ustoupil rychle zpět. Ostatní žoldnéři stáli zaraženi. Kristus pokynul apoštolům: „Ustaňte; nic dále!“ Pak pravil Malchovi: „Nestarej se, budeš uzdraven.“

Dotekl se Malchova ucha a řekl na to Petrovi: „Vtas meč svůj do pochvy. Nebo všichni, kteří berou meč, mečem zahynou. Kalichu-li, ježž dal mi Otec, nemám píti? Či mníš, že bych nemohl uprositi Otce svého a dal by mně nyní více, nežli dvanácte plukův andělů? Kterak tedy se naplní Písma, že tak musí se díti?“

Na to se obrátil k farizeům káravě: „Jako na lotra vyšli jste s meči a kyji proti mně; a přece na každý den u vás sedával jsem uče ve chrámě a mne jste nejali. Ale tato jest vaše hodina, tato jest noc temnosti.“

Selfa poroučel vojínům chvatně, zlostně: „Obklopte ho a svažte, aby nám neunikl!“

Nathan: „Jste vysoké radě za něho zodpovědni!“

Apoštolé, vidouce Pána spoutaného, počali jeviti strach a jeden po druhém do pozadí se vytratili.

Žoldnéřům, jakmile se Spasitel v ruce jejich vydal, narostl opět hřebínek a křičeli surově: „Ho, nám se, vícekráté nevyrve!“

Abiron kupec k ostatním kupecům: „Bratří, teď si na něm schladíme žáhu.“

A ostatní kupci jásalí a hrozíli Kristovi: „Pamatuješ se ještě, co jsi nám v chrámě vyvedl? Zaplatíš to draze! Budeš za to teď ty mrskán, ale důkladněji, než jsi nás zmrskal.“

Josafat k ostatním kněžím: „Pospěšme napřed do města, vysoká rada očekává nás zajisté s netrpělivostí.“

Kupci: „My však se ho již nespustíme, aby snad zase neuprchl.“

„Zaveďte ho napřed k veleknězi Annášovi,“ poroučel jim kněz Nathan.

„Dobře, přivedeme ho za vámi,“ odvětili kupci.

Když farizeové odcházeli, pochválil Josafat Jidáše: „Jidáší, ty jsi muž! Dostál jsi slovu svému.“

Jidáš odvětil schlubně: „Vždyť jsem vám řekl, že ještě dnes bude ve vaší moci.“

Ptolomeus: „Celá vysoká rada je teď tvým dlužníkem.“

Na to fariseové odešli a ostatní odváděli Ježíše s hrubými nadávkami: „Teď hajdy do Jerusalema, tam uslyšíš svůj ortel. Spěchej také teď, v Judsku míval jsi vždycky naspěch! — Rychle, rychle, sice ucítíš naše kopí. — Haha, proč ti teď Belzebub nepomáhá?“

Kristus však nepromluvil ani slova. Klidně a trpělivě kráčel ze zahrady ven. Když se tlupa vzdálila, vyšli Petr a Jan ze křoví.

Petr zalomil rukama: „Ó předrahý Mistře! — Ach, tak Tě nepřátelé odvedli, našeho dobrého učitele! Ach, milý Jene, stalo se skutkem, co nám bylo vždy k neuvěření!“

Propukl v pláč a vrhl se na prsa Janova.

Jan byl zmužilejší, neplakal, pravil však v trudném rozechvění: „To jest tedy tvůj konec, můj Příteli, můj Učíteli! Takový osud, takový dík sklidil jsi za všechna dobrodiní, která jsi prokázal! Ach, dobroděj a přítel lidí, jakého svět nikdy neviděl, — jest v okovech!“

Petr: „Půjdu za ním; musím Ho aspoň ještě jednou uvidět. — Jene, kam ho odvedli?“

Jan: „Což jsi neslyšel? K Annášovi. Pojď, půjdeme spolu.“

Opona spadla; první polovička pašijového představení byla ukončena.

Přestávka.

Vše se hrnulo k východům. Slunce se právě mezi mraky prodralo, hřálo mile a osušovalo naše promoklé šaty. Venku byla tlačénice; kde kdo spěchal do svého bytu, nedbaje, stoupá-li do kaluže vody nebo bláta. Nebylo také žádného jiného výběru: suchého místečka nikde. Drali jsme se mezi spěchájícími, až jsme se prodrali ke kostelu. Na věži zvonili právě poledne.

Doma čekala nás již hluchá hospodyně se skromným obídkem, jaký jsme si ráno objednali: polévku, hovězí maso a salát. Litovali jsme, že jsme si neporučili něco vydatnějšího. Seděli jsme čtyry hodinky v horském vzduchu a ten důkladně trávil. Když jsme skrovné své porce snědli, podívali jsme se na sebe a vyklouzlo nám všem vyznání, že máme hlad. Hospodyně za to arci nemohla; — proč jsme nebyli ráno sami o sebe starostlivější? —

P. křičel hospodyni do ucha, mnoho-li jsme dlužni. Slyšeli a četli jsme o drahotě v Horní Ammergavě zastrašující věci, ale my jsme té přílišné drahoty nepoznali. Za nocleh a obsluhu platili jsme každý 4 marky (asi 2 zl.) a N., který spal na divaně, jen jednu marku. To není mnoho, uváží-li člověk, že tamější obyvatelé tolik lůžek pro sebe nepotřebují, že si je tedy schválně pro cizince pořídili a že jen každého desátého roku mají příležitost z nich užitek bráti. Strava byla poměrně laciná, víno o něco dražší než v Brně, ale mnohem lepší, opravdu výborné. Nezaplatili jsme všichni tři dohromady za večeři, snídání, oběd, nocleh a obsluhu ani 10 zl. Chuderka hospodyně zapoměla na láhev vína, kterou si včera P po svém dlouhém, unavujícím pochodu přinésti dal a na kterou ji teprve připomenouti musil. To nebylo věru žádné odírání cizinců, jakým bylo v novinách vyhrožováno.

Přichystali jsme si své vaky, abychom před odjezdem neměli žádného zabavování, a šli pak mezi krámy doložit něco na ten krejčovský obídek. Na ulici, v zahradách před domy a v hostincích plno cizinců. Zevloval jsem, jak mám v obyčeji, na všechuy strany a než jsem se nadál, ztratil jsem své soudruhy. O to však nic: vědělť jsem, že se v divadle vedle sebe opět shledáme. Šel jsem dále, až jsem přišel k boudě, která se pyšnila dlouhým nápisem: „Schweinswurstbraterei“; pekli tam na velkém rošti celé pluky malých vepřových jelítek. V Brně jim říkají „brátviřtle.“ Koupil jsem si dva párky, žemlu a zasedl si nedaleko před hostincem ke džbánu piva a pozoroval hemžení kolem sebe.

Někteří se na mě dívali, jak tak spokojeně pojídám, já si však pomyslíl: „Světě, měj mě rád! Tady jsem pánem a nikomu zodpovědným, leč Pánu Bohu.“

Po jedné hodině šel jsem do divadla. Moji soudruzi tam již seděli. Obecenstvo počalo se scházeti a byla na ně věru znamenitá podívaná. Dámy, které seděly dopoledne v opeřených kloboucích, měly teď na hlavách staré, propocené klobouky, jaké horalé nosívají. Vypůjčily si je bezpochyby od lidí, kde nocovaly. Některé přinesly si i houně a zahalily se do nich jako do plaidů.

Nebe se opět zakabonilo a o 1½ hodině započalo představení opět v dešti. Ještě štěstí, že se nepřihnala bouře, které jsem se obával, vždyť píchalo v poledne slunko citelně.

II. oddělení.

VIII. výjev.

Sbor vystoupil a počal zpívati:

Započal již boj bolesti
v Jetsemanské zahradě;
kýž si k Tvému srdci klestí
cestu v zbožné náladě!

Pro vaši spásu se to stalo,
co na hoře tam započalo.
Pro vás, zarmoucen k smrti, kvílí,
až k zemi Pán se kleslý chýlí!
Pro vás tam — jaký hrozný zjev!
vytryskla potem jeho krev!

Započal již boj bolesti atd.

Tenor pronesl vysokým hlasem:

Věrně-li kdo pravdu hlásá,
na toho se zloba kásá!

a opěvoval pak s basem potupení proroka Micheáše :

„Micheáš kdys pravdu děl,
poliček však utrpěl.
„Králi, věz, podlehneš v boji,
jenž se s Ramothem ti strojí,
prorok Boží tobě dí:
abys ušel vrahům svým,
nevěř kněžím Baalovým,
ti jen tobě lichotí.“
Božího však posla hlasu
neuvěřil toho času
Achab král, za to však lhář
proroka tam bije v tvář.“

Mezi zpěvem objevil se na jevišti živý obraz, představující proroka Micheáše, jež král Achab k sobě předvolati dal, aby mu zjevil vůli Hospodinovu, má-li táhnouti do boje proti Ramoth. Falešní proroci věštili králi vítězství, Micheáš však záhubu a porážku, jak vypravuje III. kniha královská XXII. 17.: „Viděl jsem veškeren lid israelský rozptýlený po horách, jak ovce, které nemají pastýře.“

24. I přistoupiv Sedekiáš, syn Chanaanův, dal Micheášovi poliček a řekl: „Což tedy mne opustil Duch Hospodinův a mluvil Tobě?“

Když opona spadla, sbor ukončil :

„Lichotníku, úlisnému lháři
kyne zisk a dobře se mu daří.
Pravdomluvné stíhá potupení,
neboť pravda nezná lichocení.“

Sbor odešel a počal děj VIII.

Na balkon před domem Annášovým, jenž stál v pravo od prostředního jeviště, oddělen od něho

ulicí Annášovou, vyšel staříčkový Annáš se čtyřmi důvěrníky a pravil k nim :

„Nemohu této noci dříve pokoje naleznouti, než budu míti jistotu, že jest ten buřič v naší moci. Ó, kéž by už byl v okovech ! — Hořím netrpělivostí, kdy mi sluhové radostnou tu zvěst donesou.“

Esdráš : „Co chvíle budou zde, vždyť již před dlouhou dobou odešli.“

Annáš : „Marně hledím v stranu Cedronskou hledem starostlivým. Nikoho neviděti, nikoho neslyšeti. — Jdi, dobrý Esdráši, ku bráně Cedronské a podívej se, nejdou-li ještě?“

Esdráš sestoupil rychle po schodech dolů a zmizel v ulici.

Annáš : „Byla by to pro vysokou radu rána hromová, kdyby ani tentokráte —“

Sidrach : „Nestarej se, veleknězi, podařilo se to jistě.“

Annáš : „Nebo změnili cestu a přijdou od brány Siloé? Pošlu tam někoho na zvědy.“

Sidrach : „Libo-li ti, veleknězi, půjdu já tam.“

Annáš : „Učiň tak, příteli dobrý.“

Sidrach odešel a Annáš se staral dále : „Tak noc přechá a pořáde ještě tatáž nejistota. Každá minuta tohoto trapného očekávání jest mi hodinou. — Však, slyšte — zdá se mi, že někdo spěšně přichází. Ano, přichází. — Doufám, že přináší dobrou novinu.“

V tom vrátil se již Sidrach : „Pane, Esdráš přichází se spěchem. Viděl jsem jej rychle po ulici chvátati.“

Annáš zvolal radostně: „Pakli tak pospíchá, přináší zajisté radostnou zprávu. Nemám věru žádné jiné myšlenky, než na smrt toho zlosyna.“

Esdráš přišel rychle z ulice a volal hned na schodech: „Sláva veleknězi! Viděl jsem vyslané čtyři otce s Jidášem. Vše se dle přání podařilo: Galilejčik je v poutech. Slyšel jsem to z jejich vlastních úst a spěchal jsem napřed s radostnou tou zvěstí.“

Annáš: „Nebeské poselství! Požehnaná hodino! Kámen spadl s mého srdce a jsem jako znovuzrozený! Teď teprve mohu opět s hrdostí a radostí říci, že jsem veleknězem vyvoleného národa!“

Na to vyšli čtyři vyslaní fariseové s Jidášem z ulice Annášovy a vystoupili po schodech vzhůru na balkon.

„Sláva a blaho veleknězi! Bůh ho zachovej! Rozkaz vysoké rady jest vykonán.“

Annáš je objal: „Radostí vás musím obejmouti. Přání naše tedy uskutečněno. — Judo, tvé jméno bude se stkvíti v dějinách israelských. Galilejčik musí ještě před slavností umřít!“

Jidáš se lekl: „Umřít? — Pravíš umřít?“

Annáš: „Smrt jeho jest usnešena.“

Jidáš: „Krev a život Mistra nevezmu na své svědomí.“

Annáš (posměšně): „Toho není třeba. On jest již v našich rukou.“

Jidáš: „Proto jsem vám ho nevydal!“

Ptolomeus: „Vydal — nevydal! Ostatní jest naší věcí.“

Jidáš zvolal všecek poděšený: „Běda mi, co jsem to učinil? Chcete ho usmrtili? Ne, ne, to nechcete, to nesmíte!“ a rychle odkvapil.

Fariseové chechtali se za ním: „Blázne, ať si chceš nebo ne, on přece umře!“

Tu vyšel z ulice Selfáš, poručník zbrojnošův, a za ním ostatní tlupa s Ježíšem.

Esdráš: „Vznešený veleknězi, vinník stojí dole.“

Annáš: „Selfáši, přiveď ho sem nahoru s dostatečnou stráží; ostatní ať zůstanou dole a čekají.“

Selfáš, Malchus a ještě dva vojíni vedli Krista po schodech nahoru. „Jak jsi, veleknězi, rozkázal, stojí zajatec zde před tebou.“

Annáš: „Zajali jste jen tohoto?“

Selfáš: „Ostatní se rozprchli jak ovce a nestáli nám ani za stihání. — Ale Malchus byl by to málem životem zaplatil.“

Annáš: „Jak to? Co se stalo? Mluv dále!“

Selfáš: „Jeden z učenníků ťal po něm mečem a uťal mu ucho.“

Annáš: „Není to snad nebezpečné?“

Selfáš potupně: „Nikoliv. Ten divotvorce mu ucho k hlavě zase přičaroval.“

Annáš: „Mluv přece také sám, Malchu. Jak se to stalo?“

Malchus odpověděl velmi vážně: „Nemohu to pochopiti. Stal se na mně zázrak.“

Na ta slova se Annáš rozdurdil: „Snad neokouzlič ten podvodník i tebe?“ — Pak se obrátil k Ježíšovi a oschápl se naň: „Pověz, čím mocí jsi to vykonal?“

Ježíš neodpověděl.

Selfáš zhurta: „Mluv, když vrchnost se tě táže!“

Annáš: „Ano, odpovídej! Vydej přede mnou počet ze svého jednání a učení, kterým jsi celou zemi naplnil a lid svedl.“

Kristus odpověděl vážně: „Já zjevně mluvil jsem světu. Já vezdy učil jsem ve sbornici a ve chrámě, kam všickni židé se scházejí a v skrytě nemluvil jsem nic. Co se mne ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, což mluvil jsem jim. Aj, ti vědí, co jsem mluvil já.“

Za tu řeč udeřil Balbus, jeden ze žoldněřů, Ježíše obrněnou pěstí do tváře. „Tak-liž odpovídáš veleknězi?“

Kristus pohlédl na Balba jako král a pravil: „Zle-li jsem mluvil, dolič o zlu; pakli dobře, proč mne tepeš?“

Ta slova Annáše rozdráždila: „Ty chceš ještě vzdorovati a přece jsou život i smrt tvá v našich rukou! — Odvedte ho; ten zlosyn mne již do únavy nazlobil.“

Vojáci odváděli Ježíše po schodech dolů a Balbus mu hrózil: „Počkej jen, truc ti brzy zajde!“

Annáš: „Teď se položím na chvíli k odpočinku a budu přemýšleti, jak bychom vše šťastně ku konci přivedli. Zajisté budu časně z rána do vysoké rady povolán.“

Odešel do svého domu a vojáci odvedli Ježíše do ulice vedle domu Pilátova s křikem a vyhrůžkami.

Sotva že do ulice zašli, přikradli se Petr s Janem plaše z ulice Annášovy.

Petr: „Co s ním počnou? Ach, Jene, mně je tak bolestno o něho!“

Jan: „Budou nebohého Mistra tupiti a trýzniti.“

Petr dívá se na dům Annášův: „Je zde všechno ticho.“

Jan: „Ani zevnitř neslyšeti hlasů. Snad ho již neodvedli?“

Tu se objevil Esdráš na balkoně a volal dolů: „Co zde chcete za tmavé noci u paláce?“

Jan: „Odpust. Viděli jsme tlupu lidí od Cedronské brány sem kráčet a přišli jsme se podívat, co to asi je?“

Esdráš: „Ano, byl sem přiveden zajatec, ale odvedli ho již ke Kaifášovi.“

Jan: „Ke Kaifášovi? Pak též my odejdeme.“

Esdráš: „To vám také radím, sice bych vás dal jako rušitele nočního klidu zajati.“

Petr: „Jsme pokojní lidé a jdeme již.“

IX. výjev.

Ježíš před Kaifášem.

Sbor vystoupil a bas recitoval nárek nad Ježíšem potupeným a od Annáše ku Kaifáši vedeným. Sbor pak zapěl:

„Ať zhyne Naboth! Neboť stále
i Boha tupil nám i krále!
Ať vypudí ho Israel!
Tak svědků křivých volá sbor,
jež uplatila pravdě vzdor
kdys lstivá Jezabel.

Opona vyhrnuta a na jevišti objevil se živý obraz, líčící kamenování nevinného Nabotha, o němž 3. kniha Královská v 21. hlavě vypravuje:

13. I přivedše dva muže, syny ďáblovy, kázali jim sednouti proti němu (Nabothovi); a oni, jako muži ďáblovi, pravili proti němu svědectví před množstvím: Dobrořečil (zlořečil) Naboth Bohu i králi; pročež vyvedli ho za město a kamenovali ho, až umřel.

14. I poslali k Jezabel, řkouce: „Ukamenován jest Naboth a umřel.“

Tenor zpíval pak:

Ach, smrtí ukrutnou to kál,
co Naboth nikdy nezavinil;
sbor zrádců rychle výrok činil,
by vinici hned dostal král.

Opona spadla a zazněla basová arie:

I. proti Ježíšovi v soudu
se shlukly závist, klam a hněv,
až v těchto vášní divém proudu
nevinná tekla Jeho krev.

Sbor pak, jako veřejné svědomí, přidal napomenutí:

Vy pak toho světa bohové,
povolání práva strážcové,
při své svaté povinnosti
dbejte Soudce na výsosti!

Po krátké mezihře zazpíval sbor úchvatný žalozpěv o trpícím Jobovi, v němž neustále bolné výkřiky se střídaly: „Ach, ejhle člověk!“

Opona se opět vyhrnula a objevil se druhý živý obraz. Job seděl na smetišti, přátelé jeho opodál a manželka Jobova ukazovala potupně na svatého trpitele.

Ach, ejhle člověk!
Joba velké u bolesti —
kdož ho vroucně nelituje?
S přáteli i žena ve lsti
když s ním trpce povrhuje?

Opona spadla a sbor pěl pak o Kristu,
božském Jobu.

O, s úctou vizte trpěti tu Krista,
co bolí surovost' mu chystá!

Ó, ejhle člověk!

Kdo by člověkem ho zřal?
Krásy vši jest pozbavený,
po všem těle zohavený!

Sbor odešel a v ulici u Pilátova domu (v levo od jeviště) zazněl hluk a křik. Stráž vedla Ježíše ke Kaifášovi. Posmívali se mu a hrozili mu surově. Objevili se na předním jevišti a odešli pak spodní branou v domě Pilátově, kudy byl průchod a nejbližší cesta ke Kaifášovi.

Opona se opět rozhrnula a jeviště ukazovalo velikou síň v domě veleknězově. Kaifáš stál uprostřed několika zákonníkův a pravil:

„Šťastný začátek zaručuje nám kýžený zdar našeho podniku. Díky vám, šlechtní členové synedria (vysoké rady); podporovali jste náš podnik moudrou horlivostí.“

Josafat se uklonil: „Přední dík přísluší veleknězi, který svatý zápal v srdcích otců roznítil.“

Kaifáš: „Teď však rychle k cíli dále. Vysoká rada shromáždí se okamžitě. Samuel přivedl již svědky. Vyšetřování ihned započne, rozsudek bude bez prodlení vyřknut a k jeho vykonání vše při-

praveno. Čím rychleji budeme jednati, tím jistějším bude náš úspěch.“

Nathan: „Tak jest! Uskutečněme svůj úmysl, než se naši nepřátelé vzpamatují.“

Kaifáš: „To jest též moje přání. Přátelé, mějte ke mně důvěru; přivedu věc ke šťastnému konci.“

Sadok: „Důvěřujme docela v moudrost našeho velekněze!“

Vsichni: „Bůh otců našich vediž jeho kroky!“

Kaifáš: „Samueli, zavolej svědky a ty, Šalomoun, rozkaž, aby stráž zajatce sem přivedla.“

Oba oslovení odešli a hned na to přivedl Selfa s dvěma vojáky spoutaného Spasitele a z druhé strany vstoupil Samuel s pěti svědky.

Kaifáš a ostatní se posadili.

Selfa: „Vznešený veleknězi, zajatec stojí zde, jak jsi rozkázal.“

Kaifáš: „Přiveďte ho sem blíže, abych mu mohl dobře do tváře viděti.“

Selfa trhl za provaz, jímž byly Kristovy ruce svázány, a křikl naň: „Pokroč blíže a vzdej úctu hlavě vysoké rady!“

Kaifáš podíval se drze na Ježíše a osopil se naň: „Ty jsi tedy ten, jenž pojal nešťastný úmysl synagogu a zákon Mojžíšův vyhubiti? — Těžké žaloby byly na tebe soudu podány, a hle, zde stojí ti ctihodní mužové, kteří jsou ochotni pravdu těch obžalob dosvědčiti. — Poslyš, co budou proti tobě svědčiti, a pak odpověz, můžeš-li.“

Nun, první svědek, předstoupil a řekl: „Dovšvědčuji, že tento člověk lid k neposlušnosti naváděl, že se rouhal vrchnosti a pravil, že kněžím nemá býti vzdávána úcta.“

Eliab, druhý svědek: „Ano, on lidu i zakazoval císaři daň dávat.“

Nun: „Ano, ano, takové řeči jsem též já z úst jeho slyšel.“

Kaifáš pohlédl na Krista úlisně a tázal se posměšně: „Co na to pravíš? — Mlčíš? — Nemůžeš tedy nic odpovědět?“

Gad, třetí svědek: „Já jsem jej vidíval často s nemytýma rukama ke stolu zasedat — i učenníky jeho. S hříšníky a celnými vlídně obcovával, ba v domech jejich též jídával. A ještě více: slyšel jsem od hodnověrných svědků, že též se Samaritány mluvíval a celé dni u nich přebýval.“

Nun: „Já jsem také na vlastní své oči viděl, jak v sobotu, v den sváteční, nemocného uzdravil a jemu poručil, aby lože své domů si zanesl — a to, pravím, v den sobotní!“

Eliab: „Toho všeho byl jsem též já svědkem.“

Kaifáš otázal se na to Krista ještě jizlivěji: „Co pak proti těmto obžalobám namítáš? Nemáš žádnou odpověď pohotově?“

Gad obrátil se pak přímo ke Kristu a křičel drze: „Ty jsi se osmělil — slyšel jsem to na vlastní uši — hříšníkům hříchy odpouštět — a to sluší přece jenom samému Bohu!“

Nun: „Ano, ty jsi se rovnal samému Bohu pravil jsi, že jest Bůh Tvůj otec.“

Eliab: „Ty jsi se stavěl i nad našeho otce Abrahama a opovážil jsi se říci, že jsi byl dříve, než Abraham.“

Rafim, čtvrtý svědek: „Ty jsi pravil: mohu chrám Boží zbořiti a ve třech dnech opět postaviti.“

Eliazar, pátý svědek: „Ne tak! Já jsem tě slyšel říci: Zbořím tento chrám, rukou lidskou zbudovaný, a ve třech dnech postavím nový, jenž nebude rukou lidskou zbudovaný.“

Kaifáš pravil pak ke Kristu přísně, tváře se jak opravdový soudce: „Ty jsi se tedy vychloubal, že máš nadlidskou, bohorovnou moc. To jsou nad míru těžké obžaloby a jsou všechny zákonitě do-svědčeny. — Ospravedlň se, můžeš-li! — Již vidím, že mlčením se chceš vykroučiti. Neosměluješ se před svými soudci vyznati, co jsi přece všem lidem kázal. Či — máš snad tolik odvahy? — Slyš tedy: Já, velekněz, zaklínám tě Bohem živým, abys pověděl nám, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?“

Kristus odvětil slavně: „Ty jsi řekl. Avšak pravím vám, od toho času uzříte Syna člověka seděti na pravici moci Boží a přicházeti na oblacích nebeských.“

Na ta slova vzechl se Kaifáš rychle a roz-trhl na znamení smutku a hrůzy od krku své roucho a zvolal: „Rouhal se, což ještě potřebujeme svědkův? Aj, nyní jste uslyšeli rouhání. Což se vám zdá?“

Všichni rozhorleně zvolali: „Hoden jest smrti!“

Kaifáš: „Jednomyslně usneseno, že člověk tento hoden jest smrti. — Ani já, ani vysoká rada — sám zákon Boží vyřknul nad ním rozsudek

smrti. Vyzývám vás, učitelové zákona, odpovězte: co praví zákon o takovém, který vrchností Bohem ustanovené poslušen není?“

Zákonník Josue vzal závitky pergamenový, rozvinul je a četl: „Nadutec, který nechce býti poslušen rozkazu knězova, jenž téže doby slouží Pánu, Bohu tvému, takový ať umře, aby vymýtěno bylo zlo z lidu Israelského.“

Kaifáš pokynul hlavou a tázal se pak naduté dále: „Čím hrozí zákon znesvětiti soboty?“

Ezechiel rozvinul jiný závitky a četl: „Posvětiť sobotu, den můj, neboť svatý jest.“

Kdo by jí znesvětil, hoden budiž smrti; kdo by konal v sobotu nějaké dílo, duše toho budiž navždy z lidu vyloučena.“

Kaifáš: „Jaký trest ukládá svatý zákon každému rouhači?“

Nathanael četl: „Řekni synům Israelským: kdo pohrdá Bohem svým, ať nese vinu svou. Kdo se rouhá jménu Páně, ať smrtí umře! Celá obec ať ho ukamenuje, buďsi domorodec nebo cizinec. Ano, kdo se rouhá jménu Páně, ten ať smrtí umře!“

Kaifáš: „Tedy vyřkl sám svatý zákon nad tímto Ježíšem z Nazaretu ortel smrti. — Zítřejší vykonán. --- Střeďte jej a za svítání přiveďte ho opět před vysokou radu!“ rozkázal strážcům.

„Pojď, Messiáši! Máš připravený nádherný palác,“ posmíval se Selfa.

Balbus: „Tam ti bude zasloužená pocta vzdána.“

Stráž Ježíše odvedla. Též svědkové odešli.

Když Krista odvedli, povstal Kaifáš, postavil se doprostřed zákonníků a rozhovořil se s nimi důvěrně: „Jsme opět o krok blíže cíli. Jen zmužile dále!“

„Nepopřejme si oddechu, dokud nebude usmrčen,“ volali všichni.

Kaifáš: „Za svítání sejedeme se opět. Oznamte to veleknězi Annášovi a ostatním.“

Rabbi: „Vykonám rozkaz bez prodlení.“

Kaifáš: „Až pak bude rozsudek celou vysokou radou potvrzen, půjdeme rychle k Pilátovi, aby jej vykonati poručil.“

Všichni: „Kýž jest blízka hodina, kdy toho odpůrce na vždy zbaveni budeme!“

Odešli a jeviště proměnilo se ve velikou, docela prostou síň pro čeládku a stráže. Dvě děvečky, Agar a Sára, stály u velkého otevřeného vchodu a volaly vojáky, stojící venku na dvoře, aby vešli, v síni že je příjemněji. Vojáci vešli, zažertovali s děvečkami a požádali jich, aby donesly dříví a něco na občerstvenou. Donesly jim oboje. Vojáci rozdělali si oheň, posadili se kolem něho a popíjeli.

Jan objevil se u vchodu. Agar jej znala a oslovila: „Jene, ty též zde — tak pozdě v noci? — Pojď jen dále a ohřej se.“

Jan: „Je zde se mnou ještě jeden společník. Smí také sem?“

Agar: „Kde je? Zavolej ho! Nač by stál venku v zimě?“

Jan vyšel na dvůr a vrátil se opět sám.

„Nuž, kde je?“ tázala se ho Agar.

„Stojí tam venku na prahu, ale bojí se vejítí,“ pravil Jan.

Agar šla ke dveřím a zvala Petra vlídně: „Pojď jen dále, človíčku! Neboj se!“

„Pojď mezi nás a ohřej se!“ volali naň vojáci.

Petr přiblížil se bojácně a přisedl k ohni. Jan odešel postranními dveřmi do paláce.

Vojáci se divili, že víslech tak dlouho trvá a jeden z nich pravil, že je zvědav, budou-li také učenníci Kristovi stíháni. Někteří mínili, že se učenníci rozprehnou sami, až bude jejich Mistr mrtev, a že by stíhání jich bylo zbytečnou prací.

Arfaxad, starý vojín, však řekl: „Měl by aspoň ten býti potrestán, který se nám v zahradě počal protiviti a Malchovi ucho uťal.“

„Arci. Ucho za ucho!“ volali ostatní.

Té řeči se Petr ulekl. Vstal od ohně a odešel do popředí.

Agar pohlédla naň pátravě a řekla: „Dívám se na tebe již dlouho. Nemýlím-li se, jsi jeden z učenníků Galilejského. Ano, i ty jsi byl s Ježíšem Nazaretským.“

Petr pohlédl stranou a zapřel: „Já? Ženo, nejsem. Já ho neznám. Nevím ani, co to vlastně mluvíš.“

Chtěl vyjítí rychle ven, ale musil jítí kolem tlupy, kde stála druhá děvečka Sára. Ta ukázala na Petra a řekla vojákům: „Podívejte se, také tento byl s Ježíšem Nazaretským.“

Vojáci, děvečkou upozorněni, pohlédli na Petra pozorněji a volali: „Nejsi snad z jeho učenníků?“

Petr ohlédl se a zavrtěl hlavou: „Člověče, nejsem! Na mou duši, neznám člověka toho!“

Všecek pomaten šel dále; tu zazpíval kohout. Nevím, zpíval-li to opravdový kohout, nebo zdali se to produkoval nějaký ammergavský klučík. Klonil bych se k druhému náhledu. Bylo by zajisté přetěžko, kohouta tak ochočiti, aby na dané znamení v kteroukoliv chvíli zazpíval; že však chlapi dovedou kuropění znamenitě napodobiti, vím z vlastní zkušenosti. Když jsem byl malým studentkem, měl můj otec učně, podařenou šelmu. Spávali jsme v létě na půdě na seně. Když jsme někdy hodně pozdě uléhali, stoupl si milý učeň do vikýře a zakokrhál tak hlasitě a přirozeně, že hned všichni kohouti po celém Martinkově do zpěvu se dali. —

Abdiáš, jeden z vojinů, pravil ostatním: „Podívejte se na toho tam. I ten byl s ním.“

Petr sebou trhl a tvářil se nevrlym. „Nevím, co to se mnou stále máte? Co je mi po tom člověku?“

„Ano, ano, ty jsi z jeho družiny!“ volalo několik vojáků; „vždyť tě již tvá řeč prozrazuje, že jsi z Galileje.“

Petr: „Bůh jest mi svědkem, že neznám člověka toho, o kterém mluvíte!“

V tom zazpíval kohout podruhé.

Voják Melchi: „Co to mluvíš? Vždyť jsem tě přece viděl v zahradě, když jsi Malchovi utal ucho!“

„Již jej vedou!“ zvolali vojáci u ohně. „Rychle, vzhůru!“

Selfa a stráž objevili se s Ježíšem v pozadí.

„Jak to s ním dopadlo?“ tázali se vojáci.

Selfa: „Je k smrti odsouzen.“

Ježíš pohlédl káravě a zároveň litostivě na Petra.
Vojáci Ho odvedli a opona spadla.

* * *

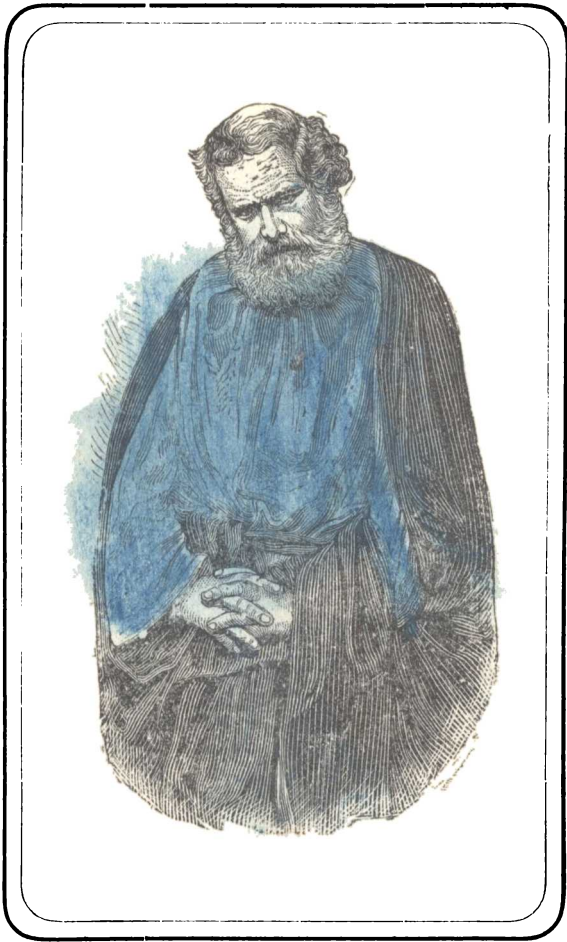
Z postranní ulice vyšel Petr na přední prostranství, lomil rukama a bědoval: „Dobrý Mistře, ach, jak hluboko jsem klesl! — Běda mi, slabému, bídnému člověku! Tebe jsem zapřel, — je to možná? Třikráte zapřel! — A přece jsem byl odhodlán — Pane, Ty to víš — s Tebou i umřít! A teď, — ó hanba mi! — z bázně jsem se Tebe zřekl! Stojím zde — odpadlík — nejsem již hoden, učenníkem Tvým býti, jsem povrhelem před Bohem i před lidmi — a přede mnou samým! — Ó dobrý Pane, máš-li ještě nějakou milost pro mne bídného, prosím úpěnlivě, pošli mně ji! Jen ještě tentokráte odpusť mi, — nikdy, nikdy již nestanu se Ti nevěrným! — Tvůj dobrotivý, litostivý pohled, kterým jsi mne obdařil, sliboval mi, že mi, tak hluboko kleslému učenníku, odpustíš! — Ode dneška bude celé mé srdce jen Tobě věnováno. Ó Pane, odpusť mně bídnému!“

Odešel do druhé ulice a Jan objevil se z druhé strany, hledaje Petra. Pravil, že půjde do Bethanie. Lekal se však setkání se s Matkou Ježíšovou. „Přemilostná Matko, až ti budu tyto hrozné události vypravovati, ach, jak tvé srdce poraním! — Ó Jidáši, Jidáši, co jsi učinil!“

Odešel, opona se vyhrnula a objevil se Kristus v žaláři. Vojáci se mu posmívali a bili jej do tváře.

Jan Diemer, r. 1880 vůdce sboru (str. 141).

Jakub Hett, jako Petr (str. 232).

Tento výjev vám líčiti nebudu. Kdyby to byla skutečnost, puklo by člověku nad tím srdce, tak ale jsem si myslil: Toto mohli vynechat. — Možná, že právě tento výjev prosté horaly, jichž bylo velké množství přítomno, mocně dojal.

Když opona nad výjevem v žaláři spadla, vyšel zastrašený Jidáš plaše z ulice Annášovy na přední prostranství a mluvil chvatně sám k sobě: „Nemám nikde pokoje. Ono hrozné slovo Annášovo: musí umřít, ještě před slavností umřít! — bylo pro mne hromovou ranou. — Ne, ne, tak daleko se snad neodvážím! Bylo by to přehrozné, kdyby jej — — A ty, nešťastný Jidáši, ty bys tím byl vinen! — —“ Zamlčel se a svěsil hlavu. Pojednou se však opět vzpřimil, máchl rukou a zvolal: „Ne a ne! to se přece nestane! Vždyť přece nemohou nevinost zatratiti! — V domě Kaifášově se snad dovím, jak to s Mistrem stojí. — Co mám počít? Mám tam jít? — Srdce svírá se mi úzkostí! — Nejistoty nemohu déle snést a přece se hrozím jistoty! — Jidáši, vzmuž se a jdi tam, — možná, že se bez příčiny nejhoršího obávám.“

Odkvapil k domu Kaifášovu.*

X. výjev.

Jidáš zoufalec.

Sbor vystoupil a tenor zpíval:

„Ó běda člověku!“ Pán vážně děl,
„jenž krev Mou zradí této noci;
ten nenaroditi se raděj měl,

než propadnouti ďábla moci!“
A tato běda Kristem vyřčená
jest Jidášů za kletbu scuzena.

Sbor pěl:

Neb krev ta zradně zaprodaná
o pomstu volá, jak by vřela;
hlas svědomí, ta rychlá střela
jej šlehá, bodá: „Zradils Pána!“
A běhá Jidáš — běs pln rozbroje
a nenalézá nikde pokoje,
až zoufalstvím tam rozervána
jej spatřujem', jak život zahazuje
a sebe sama bídně utracuje.

Na to zazněl alt smutně:

„Tak pádí také Kain — však kam?“

Opona se zdvihla a na jevišti bylo viděti řídkým stromovým porostlou krajinu. Mrtvý Abel ležel na zemi, dlouhé světlé jeho kadeře byly krví zbroceny. Kain utíkal a hleděl zděšeně zpět na mrtvolu bratrovu. Pravou rukou rval si vlasy.

Alt zpíval dále:

„Vždyť sobě utěci — jest klam!
Neb v sobě chováš pekla var
a byt' i spěchals z polí do polí,
ten červ tě přece všude zabolí,
a kudy jdeš, jde s tebou zmar —
a neunikneš zoufání!“

Opona spadla, sbor zapěl ještě sloku a odešel.

Na předním prostranství objevil se Jidáš, zasmušilý, skleslý.

„Tak staly se mé teskné obavy hroznou skutečností. Kaifáš odsoudil Ho k smrti a vysoká rada vyřkla svůj souhlas. — Vše jest u konce. Žádná naděje spásy! — Co mohu já, nešťastný, který

jsem Ho do jejich rukou vydal, pro jeho zachránění učiniti? Přece něco! Vráším jim tyto krvavé peníze a pak mi musejí mého dobrého Mistra vydati. Hned tam půjdu a požádám o jeho vydání!“ — Zarazil se a přemýšlel. Pak pravil: „Ale, ale, vysvobodí jej to? — Ó marná naděje! Ztropí si jen posměch z mé opozdilé lítosti; předvídám to: potupí mne jen.“ — Trhl sebou jako hadem uštknutý a zakřikl: „Zatracená synagogo! Svedlas mne svými vyslanci! Oklamalas mne, zatajilas mi krvežíznivé své zámysly, až se octl ve tvých drápech! — Ale zbodám vás jedovatými slovy, vy nespravedliví soudcové! Nechci míti nic společného s vašimi ďábelskými rozsudky! Nechci býti spolavinným krve toho nevinného! — Nesnesitelná, pekelná muka zuří v mém srdci!“

Odkvapil do ulice Annášovy.

Opona vyhrnuta a jeviště ukazovalo vnitřek synagogy. Kaifáš, Annáš a celá vysoká rada byli shromážděni.

Kaifáš, sedě na svém křesle, oslovil zákoníky: „Ctihodní otcové, s netrpělivostí očekával jsem ranní červánky, abych mohl nepříteli vysoké rady na smrt dávno zaslouženou vydati.“

Annáš: „Ani já nemohl jsem pokojně usnouti; chvěl jsem se touhou, až bych uslyšel rozsudek nad tím zlosynem.“

Zákonníci, kteří v noci u Kaifáše shromážděni byli, zvolali: „Již jest vyřknut: umře!“

Kaifáš vypravoval pak vysoké radě, že nechtěl v noci spánku všech členů rušiti, že však byl přítomen zákonem předepsaný počet, ti že

všickni slyšeli obžaloby na Krista vznesené a že pak jednohlasně k smrti ho odsoudili. Pro lepší jistotu však že ho ještě jednou předvésti poručí.

V tom vběhl do synagogy Jidáš pološílený a zvolal, chvěje se hněvem: „Jest to pravda? Odsoudili jste mého Mistra k smrti?“

Rabbi pohlédl naň přísně a řekl ledovým hlasem: „Co to? Proč se tlačíš bez pozvání do našeho shromáždění? Ven jdi! Až tebe bude potřeba, zavoláme tě.“

Jidáš: „Chci věděti jistotu. Odsoudili jste Ho?“

Všichni: „Umře!“

Jidáš: „Běda, běda! Zhřešil jsem těžce! Zradil jsem Spravedlivého! Ale vy, krvelační soudcové, vy odsuzujete a vraždíte nevinnost!“

„Jidáší, ticho — sic! —“ pohrozilo mu několik zákonníků.

Jidáš: „Co, ticho? Od této chvíle nebudu mítí tiché chvíle, ale vy také ne! Krev nevinného volá o pomstu!“

Kaifáš tvářil se udiveným: „Judo, co pomátlo tvou duši? Mluv! Ale mluv klidně a uctivě. Stojíš zde před vysokou radou.“

Jidáš: „Chcete vydati na smrt docela nevinného? Mne jste učinili zrádcem! Ó ty proklaté stříbrné!“

Annáš se usmál potutelně: „Vždyť jsi se sám nabídl a o cenu smluvil.“

Josafat: „Judo, vzpamatuj se přece! Dostals na trojník tolik, kolik jsi žádal, a budeš-li se slušně a klidně chovati, můžeš ještě více —“

Jidáš: „Nechci ničeho více! Hanebnou tu smlouvu zruším. Vydejte nevinného!“

„Klid se ven, nesmyslný!“ křičeli naň zákoníci a hrozili pěstmi.

Jidáš však soptil dále: „Nevinného! Žádám Jej zpět! Nechci míti ruce krví jeho poskvrněny!“

Rabbi: „Cože? Ty bídný zrádče, ty se opovažuješ vysoké radě rozkazovati? Věz tedy! Ať soptíš, jak soptíš, tvůj Mistr musí umřítí a ty sám vydals Ho na smrt!“

Na ta slova zachvělo se celé Jidášovo tělo, upřel zraky do prázdna a jako šílený zuřil chvějícím se hlasem: „Ó, vylezte tisícové ďáblů z nejlubšího pekla, pojdte a roztrhejte mne! A vy, krvelační psi, zde vám vracím vaše krvavé, proklaté peníze! Zde jsou!“

(Odepjal měšec a hodil jej zákonníkům před nohy.

Kaifáš chladně: „Proč jsi se tedy odhodlal k činu, nežli jsi ho sobě dobře rozvážil?“

Jidáš: „Nevydáte tedy mého Mistra?“

Všichni: „Co je nám do toho? Ty viz!“

Jidáš v největším zoufalství: „I pak ať rozpukne se mé tělo a duše má ať je zatracena! A vy — vy — —“

Několik zákonníků vyskočilo a křičelo vztekle: „Zadrž a hned odejdi!“

Jidáš: „— a vy propadněte se se mnou do propasti pekelného ohně!“ zachraptěl, pohrozil jim a odkvapil.

„Jdi k Belzebubu!“ křičeli zákonníci za ním.

Když Jidáš odešel, nastalo ve vysoké radě na chvíli rozpačité mlčení. První vzpamatoval se Annáš a řekl: „Tužil jsem takový výstup.“

„Vina je na něm,“ pravili ostatní.

Kaifáš odhodlaně: „Ať trpí za to, co zavinil. On zradil přítele, my však pronásledujeme jen nepřítel. Já zůstanu věren svému předsevzetí. Je-li někdo z vás jiného náhledu, ať povstane.“

„Co jsme usoudili, to ať se provede!“ volali ostatní.

Kaifáš pohlédl s opovržením na měšec na zemi ležící. „Ale co počneme s těmito penězi? Jsou to peníze krvavé, do chrámové pokladny je přece dáti nemůžeme.“

Annáš: „Mohlo by se jich snad se svolením vysoké rady k nějakému obecnému účelu užití.“

Saras: „Výborně! Nemáme pohřebiště pro cizince. Právě nabídl jistý hrnčír své pole na prodej. To bychom mohli na pohřebiště za tyto peníze koupiti.“

Kaifáš: „Smluv se tedy s hrnčířem.“

Saras zdvihl měšec a řekl: „Ještě dnes bude koupě uzavřena.“

Kaifáš: „A teď ať nám předvedou zajatce, abychom konečný rozsudek vyřkli.“

Annáš: „Jsem zvědav, bude-li ještě tak vzdorovitým, jako byl přede mnou. Chvěju se žádostí, abych mohl vyřknouti: „Ať umře!“

Vojáci přivedli Spasitele. Selfa mu posměšně rozkazoval: „A teď se chovej uctivěji k vysoké vrchnosti!“

Kaifáš: „Zaveďte Ho sem do našeho středu.“

Vojáci strčili s Ježíšem surově.

Kaifáš se na svém křesle nadul a otázel se Spasitele s vysoka: „Ježíši z Nazareta, trváš ještě na tom výroku, jež jsi dnes v noci před svými soudci učinil?“

Annáš: „Jsi-li skutečně Kristus, pověz nám to.“

Kristus odvětil vážně: „Pravím-li vám, neuvěříte mně. Pakliže se i otáži, neodpovíte mně. Ale od nynějška bude Syn člověka seděti na pravici moci Boží.“

„Tedy jsi skutečně Synem Božím?“ zvolali všichni napnutě.

Kristus: „Vy pravíte, já jsem.“

Annáš se ušklíbl a natáhl proti Ježíšovi ruku jako na obranu: „Dosti jest! Potřebí ještě jiného svědectví?“

Zákonníci, kteří v noci u Kaifáše nebyli, zvolali: „Teď jsme to též my slyšeli.“

Kaifáš: „Otcové israelští, vám přísluší o vině a trestu tohoto člověka se vysloviti.“

„Rouhal se Bohu; zasluhuje trest smrti!“ volali všichni.

Kaifáš: „Odvedte ho tedy k Pilátovi. Ale dříve musí býti Pilát o všem zpraven, aby ještě před slavností rozsudek vyřknouti mohl.“

Na to poslal Rabbiho a ještě dva z vysoké rady napřed k Pilátovi a oslovil pak ostatní schloubně: „Dnešní den zachrání víru našich otcův a čest synagogy povznese tak vysoko, že naše sláva zaznívati bude ještě pozdním potomkům!“

„O nás bude ještě po staletích vypravováno!“ volali členové rady.

Kaifáš pokynul vojákům pánovitě: „Odveďte Ho pryč! — My přijdeme za vámi.“

„Smrt Galilejskému!“

Opona spadla.

Na předním prostranství před domem Pilátovým objevili se tři vyslaní členové vysoké rady: Rabbi, Rabint a Dariabbas.

Rabbi: „Teď konečně můžeme opět volněji si oddechnouti; bylo nám dosti dlouho těsno.“

Dariabbas: „Jest také již nejvyšší čas, jinak by byla synagoze brzy poslední hodinka odbila. On měl již mocnou stranu.“

Rabbi: „Teď však není se od lidu ničeho již obávati. Mnozí jsou pro naši věc získáni. Ti půjdou rázně v popředí, kolísaví se k nim přidají a přívrženci Nazaretského uznají konečně za nejlepší, býti pěkně potichu.“

Rabint: „Ale jak předneseme svou žádost Pilátovi? Do domu toho pohana nesmíme vkročiti, sice bychom se poskvřnili a nesměli pak beránka velikonočního jísti.“

Rabbi: „Můžeme prosbu svou prostřednictvím některého sluhy přednésti. Jsem zde v domě znám, zatluku.“

Zatloukl pěstí dole na bránu.

Brána se otevřela a Quintus, vyšší sluha, vyšel — oděn v římský, krátký šat. „Vítej, Rabbi, vstupte jen!“

Rabbi: „Zákon nám to dnes zakazuje.“

Quintus: „Tak? — Pak mohl bych vaše přání já přednésti.“

Rabbi: „Prosíme tě o to. — Jsme veleknězem vysláni s prosbou: račiž vznešený náměstek císařův milostivě dovoliti, by vysoká rada teď před něho předstoupiti směla.“

¶ Quintus: „Oznámím to svému pánu. — Počkejte zatím zde.“

Zavřel bránu a Rabint řekl mrzutě: „Je to sinutná věc, že musíme pohana prositi, chceme-li náš svatý zákon vykonávati.“

Rabbi nahnul se k němu a mluvil přidušeně: „Měj jen strpení. Až jen bude domácí nepřítel překonán a odklizen, kdož ví, — nezbavíme-li se pak také brzy těchto cizinců?“

Rabint: „Kéž bych se dožil toho dne, který synům Israelským svobodu přinese!“

Quintus vyšel opět ze dveří: „Pilát vás pozdravuje Jest hotov vysokou radu slyšeti.“

Rabbi: „Díky tobě za laskavou službu.“ Uklonili se a odcházeli. „Pospěšme zvěstovat, jak jsme pořídili.“

Rabint: „Jen svolí-li Pilát k požadavku vysoké rady?“

Rabbi: „Musí! Jak by mohl odporovati, když vysoká rada a lid jednomyslně smrt' toho člověka žádají?“

Dariabbas: „Co mu také může záležeti na životě nebo smrti toho Galilejce? Nepochybuj! Velekněz jest u něho ve vážnosti a již jemu k vůli potvrdí rozsudek smrti.“

Odešli do ulice Annášovy. Opona u prostředního jeviště se opět zdvihla a bylo viděti lesnatou krajinu. V popředí stál starý, mohutný strom.

Jidáš přišel všecek zoufalý, s tváří zsinalou, z pozadí a mluvil sám se sebou: „Kam mám utéci? Kde ukryju svou hanbu? Kde zaplaším muka svědomí? Žádná houština v lese není mi dosti hustou a žádná sluj dosti hlubokou! — — Země, otevři se a pohlt' mě! Pro mě není zde žádného bytí více! — Běda, mého Mistra, nejslechetnějšího ze všech lidí, jsem prodal, vydal k potupení k nejbolestnějším mukám! — Jsem nejhnusnější všech zrádců! — Kde jest člověk takovou krví poskvrněný, jako já?!“ zakřikl zoufale. A pak změkl pojednou jeho hlas: „Jak byl ke mně vždy laskav! Jak vlídně mne těšival, ulehla-li někdy tmavá chmura na mou duši! Jaký blahý pocit prochvíval mé tělo, když jsem u jeho nohou sedával a nebeská zvěst' medovými slovy z úst jeho plynula! Jak laskavě mne napomínal a varoval, když jsem již na hroznou zradu pomýšlel!“ — Svěsil smutně hlavu a zalomil ruce: „Tak dobrotivý Pán, a jak jsem se Mu odměnil!“ — Pak ho zachvátil náhle opět zoufalý vztek a vzkřikl: „Zlořečená lakoto! Jedině ty jsi mne svedla a rozumu inne zbavila! Ty jsi byla tou smečkou, kterou mě ďábel zachytil a do propasti strhnul! — Teď nejsem, ó běda, již učeníkem a nesmím k žádnému z bratří se přiblížiti — já vyvrhel! Všude se mi vyhýbají, všude mnou opovrhují — i ti, kteří mne svedli! Se znamením bídného zrádce na čele bloudím opuštěn pustinou sám a sám — jen ten sžíravý oheň zde v srdci jde všude se mnou! — — Ach, znám ještě jednoho, ku kterému bych utéci se směl! Kéž bych mohl Jeho svatou tvář ještě jednou spatřiti! Zachytil bych se Ho, jak

ochranné kotvy! Ale ten Jediný — leží v žaláři, již Jej snad vedou k popravě — a já, já jsem ten bídík, který Ho do žaláře — na smrt vydal!! — Ó, běda mi, vyvrheli člověčenstva! Mně není žádné pomoci již! Mně všechna naděje umřela! Můj zločin jest příliš velký, žádné pokání ho nedovede smýti! On jest mrtev a já jsem Jeho vrahem! — Nešťastná hodino, v níž mě matka porodila! Mám ještě déle pod břemenem těch muk vrávorati? Mám jako psanec před lidmi utíkati? Opovrhován, míjen celým světem? Ne! Ani o krok dále, neponesu této hrůzy! Zde chci skončiti prokletý svůj život! Na tomto stromě nechť zkázonosné ovoce života mého visí!“

Odepjal si rychle pás a zvolal: „Pojď, ty hade, a uškrť bídného zrádce!“ běžel rychle ke stromu.

Opona spadla.

Zaslechl jsem v obecenstvu přitlumený smích. Snad byly posušky Jidášovy ku konci přemrštěné, — mne však smích ten urazil. Zoufalství Jidášovo bylo velmi pravdivě vylíčeno a došlo mne hluboce.

XI. výjev.

Kristus před Pilátem.

Sbor vystoupil a zpíval:

„On nedal Bohu čest,
svědků více třeba není.
Zasloužil smrti trest
zákona dle znění!“
Zuřivými křičí slovy,
Krista vedou k Pilátovi,
aby ho tam obvinili,
ortel smrti vynutili.

Dále pak opěvoval událost z proroka Daniela kapitola 6.

4. „Knížata a úředníci hledali příčiny, aby něco našli proti Danielovi se strany krále; ale žádné příčiny ani podezření nemohli najít, protože věrný byl a žádné viny ani podezření nenalezlo se při něm.

5. Pročež řekli muži ti: „Nenalezneme proti Danielovi tomuto žádné příčiny, leč snad se strany zákona Boha jeho.“ —

Opona se vyhrnula a objevil se nádherný živý obraz, jak knížata křivě svědčila proti Danielovi a žádali, aby uvržen byl do jámy lvové. V nádherné babylonské dvoraně seděl král na vysokém trůnu ve zlatě a šarlatě a veliké množství bohatě oděných knížat a velmožů kolem něho. Oděvy k tomuto obrazu stály zajisté mnoho peněz.

Když opona spadla, zpíval sbor o hanebnosti a hrozných následcích závisti.

Když sbor odstoupil, vyšli z ulice Kaifáš, Annáš, zákonníci a za nimi tlupa vojáků, vedoucích Ježíše. Posmívali se mu a tropili s ním surové žerty.

Když přišli k paláci Pilátovu, pokynul Kaifáš velitelsky rukou a pohlédl na vojáky huňvivýma očima: „Ticho teď! Dáme se ohlásiti.“

Rabbi šel ku bráně a zatloukl.

Quintus vyšel ven a pohlédl udiveně na hemžící se množství: „Co chce to velké množství zde?“

Rabbi: „Vysoká rada se zde shromáždila.“

Quintus: „Okamžitě ji opovím,“ uklonil se Quintus a zavřel vrata.

Kaifáš dodával ostatním zákonníkům zmužlosti: „Členové synedria! Leží-li vám svatý zákon, naše čest a pokoj celé země na srdci, — uvažte důležitost tohoto okamžiku! Rozhodne mezi námi a tím lhářem. Proudí-li v žilách vašich ještě krev vašich otců, buďte neoblomni! Tím postavíte si věčný pomník.“

„Sláva našim otcům! Ať zemře podvodník!“ zvolali nadšeně členové vysoké rady.

Na pavlan čili sloupovou předsíň v prvním poschodí paláce vystoupil Pilát v průvodu dvou úředníků. Pilát byl vysoký, statný muž, s tmavými vlasy a plnovousem, na krátko ostříhaným. Na hlavě měl přilbě podobnou ozdobu. Měl na sobě bohatý kroj římských vojevůdců, s ramena mu splýval dlouhý, purpurový plášť. V pravé ruce držel krátké vladařské žezlo. Vzezření jeho bylo statečné, vojenské.

Jakmile se v sloupové předsíni objevil, oslovil ho Kaifáš: „Náměstku vznešeného císaře!“

„Zdar a požehnání tobě!“ volali členové vysoké rady.

Kaifáš: „Dovedli jsme člověka jménem Ježíš sem před tvou soudnou stolicí a prosíme tě, abys rozsudek, vysokou radou nad ním pronesený, potvrdil a vykonalí rozkázal.“

Pilát podepřel se o sloup a tázal se nedbale, pohrdavě, ukazuje židům svou převahu: „Jakou žalobu vedete proti tomu člověku?“

Kaifáš: „Kdyby nebyl tento zločincem, nevydali bychom ho tobě, ale byli bychom ho podle svého vlastního zákona potrestali.“

Pilát: „Co zlého učinil?“

Kaifáš: „Provinil se v mnohém proti zákonu Israelskému.“

Pilát: „Vezměte jej tedy vy a dle zákona svého odsuďte jej!“

Annáš: „Svaté synedrium ho již odsoudilo a smrti hodným uznalo.“

„Zasloužil dle zákona smrt!“ dosvědčovali kněží.

Kaifáš: „Nám však nedovoluje se usmrtiti někoho, proto přednášíme vznešenému pánu, který jménem císaře soudí, uctivou prosbu, aby našemu zákonu platnosti zjednal.“

Pilát odvětil netrpělivě: „Jak mohu rozsudek smrti vyřknouti, pokud mi zločin neznám jest, pokud nejsem o smrtíhodném provinění přesvědčen? — Co pak provinil?“

Rabbi: „Rozsudek vysoké rady zakládá se na přesném vyšetřování zločinu. Není příčiny, pro kterou by se vznešený soudce novým vyšetřováním obtěžovati měl.“

„Čeho se ve mně domýšlíte?“ obořil se Pilát hněvivě. „Náměstek císařův měl by býti slepým nástrojem, který vykonává, co se vám zachce? Takovým nejsem! Chci zvědět, co zavinil a jakým způsobem!“

Kaifáš: „Máme zákon a dle toho má umřít; vydával se rouhavě za Syna Božího.“

„My všichni slyšeli jsme rouhavou tu řeč z jeho úst!“ dosvědčovali zákonníci.

Annáš: „A proto naléháme na to, aby jej zákonný trest stihl!“

Pilát pohlédl na židy, jakoby si jich dobíral, a řekl: „V takové řeči nevidím než blouznění živé obrazotvornosti. Pro takovou maličkost neodsoudí žádný Říman člověka k smrti. — A pak, kdož ví“ — dodal s potutelným úsměvem, „nepochází-li tento muž opravdu od některého boha? — Nemůžete-li ničím jiným jej obviniti, pak ani na to nepomýšlejte, že bych vám byl po vůli.“

Kaifáš: „I proti našemu pánu, císaři, provinil se tento člověk; uznali jsme jej za buřiče.“ Tato slova pronesl Kaifáš zlostně.

Pilát si však se zlostí jeho jenom zahrával a odvětil mu potupně: „Neslyšel jsem nikdy o vzbouření, jehož strůjcem on by byl býval. Kdyby něco takového se bylo událo, byl bych o tom také já nějakou zprávu obdržel, já, kterýž jsem ustanoven, abych bděl nad klidem této země a kterémuž každé hnutí židů známo jest. Víte-li však vy to lépe, povězte mi: kdy a kde byl původcem vzbouření?“

Nathanael předstoupil rychle a pravil jasným, daleko se rozléhajícím hlasem: „On shromáždíuje na tisíce lidí kolem sebe a teprve nedávno, obklopen takovým nepřehledným zástupem, slavil slavný svůj vjezd do Jerusalema.“

Pilát: „Slyšel jsem o tom, — ale o žádném vzbouření.“

Kaifáš trhl sebou, nazdvihl ruku a zvolal: „Není to pobuřování, když zakazuje císaři platiti daně?“

Pilát: „Kde máte toho důkazy?“

Kaifáš: „Dostatečným důkazem toho jest, že se vydává za krále Israelského. Neodvracuje tím lid od císaře?“

„Divím se horlivosti, kterou pojednou pro česť císařovu nadchnuti jste,“ pravil Pilát úšklebně a obrátil se pak k Ježíšovi: „Slyšel jsi, jaké žaloby tito proti tobě vedou? Co na to odpovídáš?“

Ježíš mlčel.

Kaifáš: „Vidíš, že toho nemůže zapřítí. Toto mlčení jest tolik, jako přiznání se.“

„Odsud jej tedy k smrti!“ volali ostatní.

Pilát: „S tím ještě počkáme. Dříve jej ještě sám vyslechnu. Až nebude vaším hněvivým křikem zastrahován, pak se mu zajisté jazyk rozváže. Zavedte jej sem! Moji vojínové budou jej střežiti. Vy však ještě jednou rozvažte, je-li vaše žaloba odůvodněna čili ne, a pak mi výsledek oznamte.“

Na to se obrátil k nim zády.

Josua volal: „Jest již vše prozkoumáno a uváženo. Zákon odsuzuje jej k smrti.“

Zákonníci odcházeli.

Rabbi: „Toto váhání nevěstí nic dobrého.“

Kaifáš: „Neztrácejte myslí! Vytrvalostí kyne vítězství.“

Odešli do ulice

Vojáci zavedli Krista před Piláta, který se ho otázal: „Slyšel jsi obžaloby vysoké rady? Odpověz! Pravili, že jsi se nazýval Synem Božím. Odkud pocházíš?“

Kristus neodpovídal.

„Mně neodpovídáš? Zdali nevíš, že mám moc, ukřižovati tebe a moc propustiti?“

Kristus: „Neměl bys moci proti mně, kdyby ti nebyla dána s hůry. Protož mají také ti, kteří mne tobě vydali, větší hřích.“

Jan Lang, starosta, jako Kaifáš (str. 156).

Tomáš Rendel, jako Pilát (str. 248).

„Ty-li jsi králem židovským?“

Kristus: „Od sebe-li to pravíš, aneb jiní pověděli tobě o mně?“

Pilát: „Zdali já Žid jsem? Národ tvůj a veleknězi vydali tě mně; co jsi učinil? Obžalovali tě, že se děláš králem Israelským.“

Ježíš: „Království mé není s tohoto světa. Kdyby s tohoto světa bylo království moje, služebníci moji by ovšem zápasili, abych nebyl vydán Židům; nyní ale království moje není odtud.“

Pilát: „Tedy přece králem jsi ty?“

Kristus: „Ty pravíš, neboť králem jsem já. Já k tomu narodil jsem se a k tomu přišel jsem na svět, abych osvědčil pravdu; každý, kdož jest z pravdy, slyší hlas můj.“

Pilát pokrčil ramenoma a prohodil: „Co jest pravda?“

V tom vešel na pavlan Quintus a zã nim Klaudius, sluha manželky Pilátovy.

Quintus uklonil se: „Tvůj sluha Klaudius, ó pane, přišel s naléhavým poselstvím od tvé manželky.“

Pilát: „Ať předstoupí! — Tohoto odvedte zatím do síně.“

Odvedli Krista a Pilát otázal se Klaudia: „Jakou zvěst přinášíš od milé mi Porcie?“

Klaudius: „Pozdravuje tě a prosí naléhavě, abys neměl nic s tímto Spravedlivým, kterého před tvou soudnou stolicí obžalovali. Trpěla předešlé noci mnoho pro něj ve snách.“

Pilát: „Zvěstuj jí, ať je bez starosti. Nevyhovím vysoké radě a zkusím všeho, co by jej z rukou jejich vysvoboditi mohlo.“

Klaudius odkvapil a Pilát pravil úředníkům :
„Byl bych rád celé této záležitosti sprostěn. Jaký
jest váš náhled o tomto králi židovském?“

Melo : „Nemají proti němu žádné příčiny, než
závist a žárlivost. Jejich řeči i tváře jsou plny
slepé náruživosti.“

Sylvius : „Ti pokrytci ! Jejich vlastní vážnost,
nikoli však císařova leží jim na srdci!“

Pilát : „Jsem téhož náhledu. Nemohu věřiti,
že by tento člověk byl zločincem. Naopak, zdá se
mi býti mudrcem, mužem tak osvíceným, že za-
temnělí lidé jeho světla snést ani nemohou. Jeho
celý zjev, jeho vznešená tvář, jeho otevřená řeč,
— to vše svědčí o vynikajícím duševním nadání.
A sen mé manželky — možná, že je skutečně
vyššího původu. — Ne, nepovolím velekněžím ni-
kterak!“ Pak poručil sluhovi : „Zavolej kněze a
rozkaž zajatce opět sem předvésti.“

Vysoká rada přišla opět a seřadila se dole
kolem schodiště. Též Ježíš předveden.

Pilát pravil hlasitě, chladně : „Zde vám
vracím zajatce. Já na něm žádné viny nenalézám.“

Tím oslovením byli zákonníci očividně za-
razeni.

Starý, hubený Annáš trhl sebou a zvolal
sípavým hlasem : „Císař se nám zaručil, že bude
našeho zákona šetřeno. Jak může nevinným uznán
býti takový, který náš zákon nohama šlape?“

„Hoden jest smrti!“ volali ostatní.

Kaifáš : „Což se neprovinil také proti císaři,
když zúmyslně ruší, co vůlí císařovou nám zabez-
pečeno bylo?“

Pilát: „Řekl jsem vám již: Prohřešil-li se proti vašemu zákonu, potrestejte jej dle zákona, pokud jste oprávněni. Já však rozsudku smrti nad ním vyřknouti nemohu, neboť na něm nic nenalézám, co by trestuhodno bylo dle toho zákona, vedle kterého já soudím.“

Kaifáš: „Což není buřičem, kdo v císařských zemích za krále se vyhlašuje? Nezasluhuje trestu povstalice, trestu smrti?“

Pilát: „Za krále? Toto slovo připouští rozličných výkladův. U nás v Římě veřejně se hlásá, že každý mudréc králem jest. Nazýval-li se tak, pak jej proto nesmím hned odsouditi. A nedokázali jste, že by si byl moc královskou osoboval.“

Nathanael: „Jest jisto, že celý národ pobuřuje, že celou Judeu naukou svou naplňuje, počínaje od Galileje, kde napřed stoupenců si získal, až sem do Jerusaléma.“

Pilát mile překvapen: „Je z Galileje?“

„Ano, Galilea jest jeho vlast,“ odpověděli všichni a Rabbi doložil: „A sice z Nazaretu, z území Herodova.“

Pilát zvolal na to vesele: „Je-li tomu tak, pak jsem v tomto případě soudcovství sprostěn. Herodes přijel sem na slavnost, ať si sám svého poddaného soudí! Vezměte jej tedy a předvedte jej jeho králi. Moje stráž jej doprovodí.“

Na to Pilát se svými úředníky odešel.

Kaifáš: „Vzhůru tedy k Herodesovi! U něho, jenž se též sám přidržuje učení našich otců, zákon náš nalezne lepší ochrany.“

Annáš: „A kdyby tisíc překážek se před námi nakupilo, rouhač tento nesmí trestu ujiti!“

Všichni odešli.

Celý tento děj před Pilátem byl velmi živý. Pilátova vznešenost a pohrdavost, zuření zákonníků, zvláště obou velekněží, a svatý klid Spasitelův byly mistrovsky vylíčeny.

XII. výjev

Ježíš před Herodesem.

Sbor vystoupil a hořekoval nad Ježíšem, k Herodovi vedeným. Pak rozhrnuta opona a živý obraz ukazoval výjev z knihy Soudců, hlava 16., verš 25—30. Filištinští vysmívali se po veselých hodech spoutanému Samsonovi, ten však chopiv oba sloupy, na nichž celé stavení spočívalo, zatřásl jimi, až se zbořily a všichni v ssutinách domu pochováni byli. Na živém obraze stál Samson mezi oběma sloupy, drže každý jednou rukou a sloupy se počaly bortiti. Ve dvoraně bylo veliké množství hodovníků. Sbor pak zpíval:

Hle Samson! Jeho silná ruka
jak nese pouto nevolnosti!
Hle, rek, jenž přemoh' pluky v zlosti, —
teď nad ním rota smíchy puká.
On, kdysi postracl nepřitele,
teď za terč posměchu mu slouží,
kol něho Filištin-tí krouží
a posmívají se mu směle.
Tak také Ježíš, Požehnaný,
tam stojí pyšným před padouchem,
jest oděn potupení rouchem
a kydají naň mrzké bany.

Opona spadla, sbor odešel.

Jeviště pak ukazovalo nádherný sál v paláci Herodově.

Herodes vešel s několika dvořeníny a sluhy. Byl oděn v nádherné, dlouhé, zlatem bohatě vyšívané roucho, přes něž splýval šarlatový, zlatem lemovaný plášť. Na hlavě měl královskou korunu. V ruce držel dlouhé žezlo, podobající se pastýřské berli biskupů východní církve. Vousy a vlasy měl pečlivě učesané. Na první pohled bylo v něm viděti rozmařilého rozkošníka.

Vstupuje do dvorany, hovořil se svými průvodci: „Jak že? Vedou ke mně toho vyhlášeného muže z Nazaretu v poutech?“

Zabulon: „Tak jest, pane můj! Viděl jsem jej a poznal na první pohled.“

Herodes: „Již dlouho jsem toužil toho divotorce poznati, který jako kouzlem všechen lid k sobě připoutal.“ Sedl si pohodlně na trůn a otázal se pak s nedůvěřivou obavou: „Snad to není z mrtvých povstalý Jan Křtitel?“

Naason: „Nikoliv! Jan nečinil nikdy zázrakův; o tomto vypravují však opravdu zázračné věci, pakli pověst nepřehání.“

Herodes: „Jsem věru žádostiv. kouzelnou jeho moc zkoušeti.“

Manasses: „Zajisté tě s radostí pobaví, aby si získal tvé ochrany.“

Herodes: „Nechť tedy kněží vstoupí.“

Manasses: „Budou zajisté na něho žalovati, poněvadž je lid k vůli němu opustil.“

Herodes nedbale: „To ať u Piláta přednesou; já zde nemám co poroučeti ani souditi.“

Do dvorany vešla vysoká rada s Kaifášem v čele. Za ní vedli vojáci spoutaného Ježíše.

Kaifáš uklonil se lehce a zdvihl pravou ruku k pozdravu: „Mocný králi!“

„Vše dobré ti od Všemohoucího,“ volali ostatní.

Kaifáš: „Vysoká rada předvádí ti zde zločince, abys na něm zákonitý trest vykonal.“

Nathanael: „Zákon žádá trest smrti.“

Annáš: „Líbíž se králi, rozsudek synagogy potvrditi.“

Herodes: „Jak mobu v cizím území soudcem býti? Zaveďte jej k vaší vrchnosti!“

Kaifáš: „Pilát jej sem posílá, protože je z Galileje a tvým poddaným.“

Herodes: „Tento muž že je mým poddaným? Kdo jest on?“

„Ježíš Nazaretský jest,“ odvětili kněží.

Kaifáš: „A proto Pilát výslovně pravil, aby vladař Galilejský nad svým poddaným rozsudek vyřkl.“

Herodes projevil k dvořenínům své podivení: „To že řekl Pilát? Podivno! Postupuje mi moc soudecovskou ve svém vlastním území?“

Dvořenín Naason řekl pochlebně: „Zdá se, že si přeje s tebou opět v dobrou shodu vejíti.“

Herodes: „Budiž mi to známkou obnoveného přátelství,“ kývl Herodes spokojeně. Pak obrátil se zvědavě k Ježíšovi: „Mnoho pověstí jsem o tobě zaslechl. Přál jsem si již dlouho toho muže spatřiti, jež lidé obdivují.“

Rabbi vpadl mu hněvivě do řeči: „On jest podvodník, nepřítel svatého zákona.“

Herodes nedbal však jeho námitky a mluvil dále k Ježíšovi: „Slyšel jsem, že prozíráš tajnosti srdcí, že skutkové tvoji přirozené meze daleko překročují. Podej mi nějaký důkaz svého umění a své vyšší moci! Chci ti pak věřiti, jako lid a tebe v úctě mítí.“

Kněz Sadok přistoupil k Herodovi a šeptal mu úzkostně: „Králi, nedej se tím člověkem obeztiti — on jest ve spojení s Belzebubem!“

Herodes pohodil opovržlivě hlavou: „Po tom se netáži. — Ty, slyš!“ oslovil pak opět Krista. „Předešlé noci měl jsem předpodivný sen; můžeš-li mi ho říci a vyložiti, budu tě ctíti jako znatele srdcí. Jsi-li osvíceným, jako byl Josef, dokaž to před svým králem!“ —

Ježíš naň ani nepohlédl a nepromluvil.

Herodes jevil netrpělivost. „Nepatří to do tvého oboru? Ukaž tedy aspoň svou zázračnou moc! Ukaž nějaké znamení po způsobu Mojžíšově! Učiň, aby v této dvoraně se náhle zatmělo, nebo — aby kopí tohoto vojína proměnilo se v hada! Ukaž! — Nechceš? — nebo nemůžeš? Hle, hle, mně se zdá, že všechny chvály o tomto člověku jsou pouhé zpozdlé povídačky. On neví a neumí pranic!“ doložil potupně a rozmrzele zároveň.

Naason zalichotil králi opět: „Snadno jest lidu něco nabulíkovati, ale docela něco jiného jest, státi před moudrým, mocným králem!“

Manasses: „Jsi-li něčím, proč umlká zde náhle tvá moudrost? Proč se moc a síla tvoje rozplývá před očima královskými v nic, jako mydlina?“

Herodes : „Na tom člověku není pranic! Jest to hotový troupl! Pochvala luzy pomátla mu mozek!“ Pak se obrátil k zákonníkům a vtipkoval: „Toho propustte beze strachu; nestojí za to, abyste se s ním obírali!“

Kaifáš horlivě : „Ó králi, nevěř! On je zchytralý šibal! Tváří se před tebou jako hlupák, aby mírnější trest jej stihl.“

Annáš : „Nebude-li odklizen, bude i tvá královská osoba ohrožena, vždyť se osmělil za krále se vydávati!“

Herodes : „Jakže? Tento králem?“ zasmál se Herodes. „Ano, králem bláznů jest! To jest víře podobno. Proto mu věnuji ctí a darem královský plášť a povýším ho slavnostně na krále všech bláznů.“

Pokynul Zabulonovi a dal mu jakýsi rozkaz. Zabulon odešel.

Kaifáš zvolal vážně : „Ó králi! chraň našeho svatého zákona! Buď pamětliv své povinnosti a potrestej rušitele zákona!“

Herodes trhl sebou netrpělivě : „Ale co máte vlastně proti němu?“

„Den Páně znesvětil! — Rouhal se Bohu! — Takového trestá zákon smrtí!“ volali zákonníci jeden přes druhého.

Ezechiel : „A mluvil též s opovržením o chrámě, ježž tvůj otec tak skvostně nám obnovil; pravil, že místo něho postaví mnohem nádhernější a — za tři dni!“

Herodes rozesmál se ještě více „Tím dokázal, že je skutečně králem bláznů!“

Josue: „I o tobě pronesl drze potupné slovo! Nazval tě, svého pána a krále, liškou!“

Herodes pořáde v dobrém rozmaru: „Tím mi jen přiřkl vlastnost, která jemu docela schází.“

Zabulon donesl bílý plášť Herodes rozkázal mu: „Oblec mu ho! Tímto skvostným královským pláštěm bude se teď důstojně ve svém království skvíti.“

Zabulon přehodil Kristovi plášť a posmíval se mu: „Teď se můžeš parádit, ty divotvorče!“

Herodes: „Ukažte ho lidu! Ať se na svého miláčka dosyta nadívá.“

„Dovol nám, zázračný králi, abychom tě vyprovodili,“ chechtali se vojáci a odvedli Ježíše.

Kaifáš: „Teď jsi se osobně přesvědčil, ó králi, že skutky jeho jsou pouhý klam a maun, jimiž lid svádí: vyřkni tedy svůj rozsudek!“

„Odsuď jen k smrti, jak zákon žádá!“ volali kněží.

Herodes: „Můj rozsudek zní: on jest blázen. Není schopen zločinů, které na něho uvalujete. Chybil-li v něčem, učinil to z pouhé zpozdilosti.“

Kaifáš: „Králi, měj se na pozoru, ať se nemýlíš!“

Annáš: „Budeš toho někdy ještě litovati, pakliže ho bez trestu propustíš.“

Herodes: „Neobávám se ničeho. Byl za svou zpozdilost potrestán a bude se podruhé jí varovati. — Tím jest soud ukončen.“

Na to povstal.

Rabbi: „Ach, pak jest po našem náboženství, Mojžíšovi a prorocích veta!“

Herodes: „Setrvám na svém výroku. Jsem unaven a nechci o této záležitosti ničeho již slyšeti. Ať s ním Pilát dle své povinnosti naloží. Jděte k němu! Král Herodes nabízí mu pozdrav a přátelství.“

Zákonníci se ani neuklonili a odešli s posuňky hněvu a nevrlosti.

Když zákonníci odešli, sestoupil Herodes po schodech, na nichž trůn stál, dolů a pravil mrzutě: „Tentokráte jsem byl zklamán. Těšil jsem se, že se pobavím kouzly toho domnělého divotvorce — a zatím je to docela obyčejný člověk, který ani úst svých otevřítí se neodvážil.“

Manasses: „Jak pověst někdy něco vyzdobí, co zblízka holým nic se ukáže!“

Herodes: „Přátelé, tento není Jan. Jan mluvil a mluvil mocně a moudře, ale tento jest němý jako ryba. — Avšak pojďme, ztratili jsme marně času dost, odškodme se za to hudbou a zpěvem.“

XIII. výjev.

Ježíš trním korunován.

Sbor zazpíval o bolesti a bédování praotce Abrahama, když mu donesli roztrhané, krví zbrocené roucho Josefovo.

Opona se vyhrnula a živý obraz představoval plačícího Jakoba, jak nám vypravuje 1. kniha Mojžíšova hl. 37.

31. Vzali pak sukni (Josefovu) a v krvi kozelce, kterého byli zabili, smočili :

32. poslavše některé, kteříž by ji nesli k otcí a pravili tuto jsme našli: pohleď, je-li to sukně syna tvého, čili nic.

33. Kterouž když poznal, řekl: sukně syna mého jest, zvěř nejhorší snědla ho, šelma sežrala Josefa.

34. I roztrh roucho, oblekl se v žíní, pláče syna svého za dlouhý čas.

Když opona spadla, zpíval bas dále:

„Slyš, Abrahame! Zadrž! — Syn
pro víru tvou, dí Hospodin,
byl v odměnu ti znova dán,
by slib v něm zůstal zachován.“
A v trní skopce spatřil tam
od Hospodina poslaného,
jej chopil a za syna svého
dal v oběť Bohu Abraham. — —
Hle. tam jak v trní oběť stojí,
též Kristovi se trní strojí.

Mezi tím zpěvem vyhrnuta opona a na jevišti objevil se velmi krásný živý obraz. Isák klečel na hranici s rukama svázanýma a hlavou poslušně nakloněnou. Vedle něho stál Abraham, v nazdvižené ruce obětní meč a hleděl udiveně vzhůru k andělu, nad ním ve vzduchu se vznášejícímu. V nedalekém trní bylo zřítí skopce.

Opona spadla a sbor vpadl:

„Vy všickni, co zde jdete kolem,
ó zastavte se nad tím bolem —
A vizte, žďa kde láska čistá,
tak jako láska Jezu Krista?“

Sbor pak odstoupil.

Na jeviště před dům Pilátův přišel opět Kaifáš a ostatní zákonníci. Za nimi vedli římsští vojáci Ježíše. bílým pláštěm oděného.

Kaifáš zvolal všecek rozhorlen: „Nuže, do-
léhejme tedy tím důrazněji na Piláta! Neodsoudí-li
ho dle naší vůle, pohrozíme mu žalobou u císaře.“

Annáš: „Tak bych tedy ještě na svá stará
léta měl záhubu synagogy spatřiti? Nikoliv! Budu
volati po jeho krvi a smrti, pokud mi síly stačí,
a teprv až jej uvidím na kříži přibitého, sestoupím
do hrobky mých otců.“

Rabbi: „U živého Boha! raději necháme se
pochovati pod trosky chrámovými, než bychom od
svého úmyslu ustoupili.“

„Nepopustíme, až bude mrtev!“ volali farizeové.

Kaifáš: „A kdo se tomuto usnesení nevěrným
stane, budiž ze synagogy vyvržen!“

Kaifáš přistoupil blíže k domu Pilátovu a zvolal:
„Času ubývá, den již postoupil. Teď nasadme všechny
páky, aby naše vůle ještě dnes vyplněna byla —
ještě před slavností.“

Pilát vyšel se svou družinou na pavlan.

Kaifáš zvolal velitelským hlasem: „Ještě jeden-
kráté přivádíme tohoto člověka před tvou soudnou
stolicí a žádáme teď rozhodně jeho smrt.“

Pilát chladně: „Přivedli jste mně tohoto člověka
jako převracovatele lidu, a aj, před vámi jej vy-
slechnuv, žádné viny nenalezl jsem na člověku tom
z toho, z čeho na něho žalujete.“

Kaifáš: „Trváme na své žalobě. Jest zločinec,
jest hoden smrti! Provinil se proti svatému zákonu
a císaři!“ křičeli za ním ostatní zákonníci.

Pilát: „Poslal jsem ho ku králi Herodesovi.
protože je z Galileje. Přednesli jste tam své žaloby?“

Kaifáš: „Ano. Ale Herodes ho nechtěl souditi, poněvadž zde poroučíš ty.“

Pilát: „Ani Herodes nic hodného smrti na něm nenalezl. Abych vám však byl po vůli, zkářav ho tedy jej propustím.“

Annáš: „To nedostačí!“

Kaifáš: „Nad takovými zločinci, jak on jest, vyřkl zákon trest smrti, nikoliv trest bičování.“

„Na smrt s ním!“ vrískali ostatní.

Pilát se rozhněval a obořil se na ně: „Což jest vaše zášť tak nenasytá, že jí ani krev z tisícera ran nedostačí? Nutíte mne, že vám musím veřejně do očí říci z nešlechtné náruživosti toužíte po smrti tohoto muže. Mám těch hnusných žalob již dosyta! Chci slyšeti hlas lidu. Brzy bude zde velké množství lidu shromážděno, aby vyžádalo dle starého obyčeje jednomu ze zajatců propuštění. Pak se ukáže, stojí-li za těmito žalobami lid — anebo jen vaše pomstychtivost.“

Kaifáš: „Ukáže se, že bezprávně o nás zle smýšlíš.“

Pilát: „Slyšeli jste o Barabášovi, o tom zákeřnickém vrahu a lupiči, který teď v okovech leží. Lid ať volí mezi ním a Ježíšem z Nazareta. Pro kterého bude požadovati svobodu, tomu ji dám.“

„Vydej Barabáše a toho zde ukřižuj!“ vrískali všichni.

Pilát zvolal nevrle a káravě: „Vás jsem se netázal. Lid bude mluvit. Zatím toho zde zkářám. Vojínové, odveďte ho a zbičujte dle římského způsobu. Provinil-li se v čem, tím to odpyká. Možná též, že pohled na ztýraného ukojí huňv jeho nepřátel.“

Poslední slova pronesl trpce a odešel se svou družinou, se zákonníky se ani nerozloučiv.

Kaifáš obrátil se k ostatním a jakoby byl mladickým ohněm naplněn, zvolal: „Pilát chce hlas lidu slyšeti? Dobrá, uslyší ho!“ Pak oslovil kupce a svědky: „Teď, muži stateční, teď přišla vaše chvíle! Jděte do ulic Jerusalémských a svolejte své přátely, k nám věrně stojící, aby sem přišli v pevných řadách. Roznětíte v nich hněv proti nepříteli Mojžíšovu. Kolísavé získejte mocnou řečí svou! Slibujte, podplácejte, neštitte se žádného prostředku! Přívržence toho Galilejce zastrašte bojovným křikem, potupou a nadávkami. hrozbami, a kde třeba — i násilím, aby se z nich nikdo neodvážil sem přijíti, tím méně zde úst otevřít!“

Kupci: „Pospíšíme si a navrátíme se brzy se svými přívrženci.“

Kaifáš: „V ulici Synedria sejdem se opět.“

Kupci a svědci odkvapili.

Zákonníci za nimi volali: „Sláva vám, věrní synové Mojžíšovi a proroků! Budete prvními v Israeli!“

Kaifáš: „Nezanedbejme ani okamžiku! Pojďme vstříc zástupům a dodávejme jim odvahy.“

Annáš: „Ano, pospěšme do ulic a doveďme sem pobouřený lid.“

Rabbi: „Ať uslyší Pilát hlas lidu!“

Kaifáš: „Ať uslyší volání národa: „Propust Barabáše, Galilejského ukřižuj!“

Odkvapili v rozhorlení. —

Opona před prostředním jevištěm se zdvihla a bylo viděti klenutou žalářovou síň. Obnažený Ježíš byl přivázán ke sloupu a katané šlehají jej hustými

duťkami. Při tom vedli bohapusté řeči a potupné žerty. Pak posadili Spasitele trnový věnec na hlavu a holemi mu ho přitlačovali.

XIV. výjev.

Ježíš k smrti odsouzen.

Sbor vystoupil a tenor počal zpívati:

„Ejhle král! Však tomu králi
jakou korunu to dali!
do ruky pak jaké žezlo!
Zahalený pláštěm rudým,
na potupu cárem chudým —
tak vše zlo se na něj svezlo!“

Sbor:

„Ejhle člověk!
Červ to katům ku potupě!“

Bas:

„Ejhle člověk!
Josef veden k povýšení,
Ježíš ale k ponižení.
Ejhle člověk!“

Mezi zpěvem vyhrnula se opona a živý obraz znázorňoval povýšení Josefovo. Egyptský Josef stál na pozlaceném voze, v královském rouše, před ním šel hlásný a lid kolem poklekal. I. kniha Mojž. 41.

Sbor pak zpíval:

Nechť zahlaholí v zemi celé
a ozývá se přání vřelé:
„Ať žije Josef vznešený,
Egypta otec milný!
Ať všechno: město, kraj i ves
dnes jásá Jemu slávy ples!“

Opona spadla a soprán zapěl jako žehnající anděl:

„Tys Egypta potěšením,
štěstím nikdy netušeným!
Tobě, Otče, země jásá,
neboť jsi Ty naše spása!“

A sbor opět zajásal:

„Nechť zahlaholí v zemi celé“ — atd.

Pak zapěl alt:

„Smírnou, svatou obětí sobě
Hospodin sám stanovil
v Zákona Starého době.
Dva kozelce požaduje,
o nichž los pak rozhoduje,
kterého Pán vyvolil.“

Sbor :

„Ulituj nás, Hospodine,
krev-li z obětí té řine!“

Mezi tím ukazovalo jeviště živý obraz, jak kněz metá los nad dvěma kozelci. (3. kniha Mojžíšova, kapit. 16, 7.)

Když opona spadla, zazpíval bas :

„Kozelců krev nemiluje,
Bůh teď v Novém Zákoně —
novou obětí vyžaduje.“

Sbor :

„Beránek to musí býti,
skvrny žádné nesmí míti:
Jednorozeného Pán si přeje,
ejhle! — jde již, — klesá — krev svou leje!“
Již slyšet vrahů hlas :

Za oponou ozvaly se dva sbory :

„Propusť Barabáše! —
Ne, propusť Ježíše!“

Sbor :

„Jak divě zní těch vrahů hlas!“

1. sbor za oponou :

„Ukřížuj Ho! Ukřížuj Ho!“

2. sbor za oponou :

„Ó propusť Ho! Ó propusť Ho!“

Sbor :

„Jen vizte Ho! Ach jen Ho vizte!

Co zavinil jsi, Jezu Kriste!?“

Sbor za oponou :

„Pak-li Ho opět propustíš,

Císařovu pomstu zvis!“

Sbor :

„Jerusaléme, slyš tu zvěst:

Krev Jeho bude tobě v trest!“

Sbor za oponou :

„Krev Jeho na nás a na naše syny!“

Sbor :

„Krev Jeho na vás a na vaše syny!“

Tyto střídavé sbory byly velmi úchvatné a dramaticky účinné. Když sbor odstoupil, započal výjev nad míru živý. Přesškoda, že hustý déšť nám i hercům patřičnou náladu utápěl. K tomu se počala též duševní unavenost dostavovati. Celé představení by se mělo na dva dni po sobě rozdělit.

Opona prostředního jeviště byla vyhrnuta a otevřen pohled na náměstí Jerusalemské. Čtyřmi proudy hrnul se lid k domu Pilátovu. První šel ulicí u domu Pilátova, druhý ulicí Annášovou, třetí a čtvrtý z vnitřního města prostředním jevištěm. V čele prvního davu šel Nathanael, druhého Ezechiel, třetího Kaišáš a čtvrtého Annáš. Podněcovali každý svým způsobem lid beztoho již pobouřený, a lid hulákal a spílal Spasiteli, až hrůza!

Žel, že se to smutné divadlo i dnes opakuje!

Když se všechny čtyři proudy až k přednímu, nepokrytému prostranství přiblížily, uvítal je Kaišáš a oslovil: „Sláva vám, Israelité! Vy jste ještě praví

synové Abrahamovi. Plesejte! Vyvázli jste ze zkázy, kterou tento svůdce lidu vám a vašim dětem nastražil.“

Annáš: „Ostražitost' otců vašich vás zachránila, že jste nebyli do propasti svrženi.“

„Ať žije vysoká rada! Smrt Nazaretskému!“ volal lid.

„Proklet každý, kdo pro smrt jeho nehlasuje!“ křičeli zákonníci.

Kaifáš: „Pilát ponechá vám volbu mezi Barabášem a Ježíšem. Žádejte, aby byl Barabáš propuštěn.“

„Barabáši svobodu! Smrt Nazaretskému!“ řval lid.

Annáš pozdvihl ruce k nebi: „Otcové, buďte blahorečeni! Naše touha jest vyplněna!“

Kaifáš: „Dnes jest nejkrásnější den lidu Ísraelského! Jen vytrvejte!“

„Dnešní den vrátí synagoze čest a lidu svobodu!“ volali farizeové.

Kaifáš: „Žádejte teď důrazně rozsudek smrti! Vyhrožujte povstáním!“

„Smrt nepříteli! Celý národ to žádá! Pilát musí — —“ vřeštěl lid.

V tom otevřeli Pilátovi sluhové bránu a zvolali polekáni: „Ha, vzpoura a povstání!“ a zavřeli rychle opět bránu.

„Nazaretský ať zhyne!“ řval zástup.

Kaifáš: „Jen hodně! Nedejte se zastrašiti!“

„Ať vyřkne Pilát ortel smrti!“ křičel lid ještě hlasitěji.

V zástupu bylo živé proudění a hemžení. Dodávali si zmužilosti divokými pohledy a posuňky.

Kněží, zvláště Nathanael, tékali z místa na místo a pobuřovali jak mohli. Nad jiné nápadným byl vysoký, šilhavý muž, zahalený v bílé plátno, hotový to lotr. Šklíbil se a prskal, jak mohl, pobíhaje sem tam jako vzteklý, jakoby chtěl svou přirozenou ošklivostí se vychloubati. Herci v Horní Ammergavé jsou věru nepředpojati a obětavi. Nevím, našel-li by se u nás někdo, kdo by chtěl Barabáše nebo lotry na kříži představovati.

Na pavlan vyšel Pilátův úředník a zvolal hromovým hlasem: „Ticho! Pokoj! Co je to?“

„Neupokojíme se, až Pilát —“ křičel lid.

Úředník: „Pilát přijde hned.“

„Teď uslyší hlas lidu,“ řekl Kaifáš zákonníkům potupně.

Pilát vyšel se svými úředníky na pavlan. Za ním vedli vojáci Krista, oblečeného v červený plášť a trnovou korunu na hlavě. V ruku držel třtinu. Při pohledu na něho zachvělo se mi věru srdce. Stál tam tak, jak toho velikého Trpitele vidíváme na obrazích velkých mistrů — zahrnutého potupou a bolestmi — a přece tak vznešeného. nebeským hlasem k nám mluvícího.

„Prones nad ním ortel smrti!“ křičel lid.

Pilát pohlédl na Ježíše, ukázal naň rukou a řekl pak lítostným hlasem: „Ejhle — člověk!“

Pohlédl na lid trestajícím zrakem.

Zákonníci a farizeové však zavřískali: „Ukřižuj!“

„Ukřižuj Ho!“ hulákal svedený lid.

Pilát, pohan. se zhrozil: „Což ani tento pohled srdce vaše neobměkčil?!“

„Ukřižuj Ho!“ řval lid jako hluchý.

Pilát: „Vezměte Jej tedy a ukřižujte dle vašeho zákona. Já nechci na tom již žádného podílu míti; nenalezl jsem na něm žádné viny!“

Kaifáš vzpřímil se a zvolal, jak mohl nejsilnějším hlasem: „Náměstku císařův, slyš hlas lidu! Souhlasí s našimi žalobami! Žádá smrt —“

„Ano, žádáme jeho smrt!“ křičel lid.

Pilát obrátil se nevrle k vojákům: „Zaveďte ho dolů a vyveďte Barabáše ze žaláře!“

Annáš: „Propust' Barabáše a odsud' Nazaretského k smrti!“

„Ať umře!“ hulákal lid.

Pilát: „U Herkula! Tomu lidu nerozumím! Před několika dny doprovázeli jste ho s plesáním ulicemi Jerusalemskými, a dnes voláte na něho smrt a záhubu? Toť opovržení hodná kolísavost.“

Kaifáš zastal se však lidu: „Dobrý lid tento konečně poznal, že byl klamán tím dobrodruhem, který se drze za Mesiáše a krále Israelského vydával.“

Nathanael: „Teď se konečně lidu otevřely oči, když vidí, že ten sám sobě pomoci nemůže, který celému lidu spasení a svobodu sliboval.“

Ezechiel: „Ten nemůže býti spasitelem Israelským, který teď v poutech všechnu potupu snáší.“

„Smrt' lživému Mesiáši! Podvodníkovi!“ křičel lid.

Na to předvedli Ježíše a Barabáše. Barabáš byl hrozně osklivý člověk, oděný v hnědé, roztrhané roucho. Díval se plaše a divoce, jako chycený vlk.

Pilát postavil oba vedle sebe do popředí a zvolal: „Slyšte, mužové Israelští! Dle starého zvyku mám vám o slavnosti jednoho vězně vydati. Těď pohlédněte na tyto dva, kteří zde před vámi stojí! Tento zde — hle, jak klidný jeho pohled, jeho chování jak vznešené; — vše na něm dosvědčuje, že je to moudrý učitel, jakého jste v něm dlouhou dobu ctili, — a k tomu ke všemu není ze žádné viny usvědčen. — Ten tam je pravý obraz zvrhlé nepravosti, pokryt hanebnostmi všeho druhu, krvavými vraždami! Táží se vašeho rozumu, vašeho lidského citu: kterého chcete, abych vám vydal, tam toho — anebo Ježíše, jenž se zove Kristus?“

„Vydej Barabáše!“ křičel všecken zástup.

Pilát: „Nechcete tedy, abych vám krále židovského vydal?“

„Pryč s ním! Vydej nám Barabáše!“

Kaifáš: „Slíbil jsi nám, že propustíš toho, kterého si lid vyžádá!“

Pilát pohlédl na Kaifáše s vysoka a řekl hrdě: „Mám ve zvyku, danému slovu dostáti!“ Pak se obrátil k lidu: „Co však učiním s králem židovským?“

Kněží a farizeové: „Ukřižuj Ho!“

„Ukřižuj Ho! Na kříž s ním!“ řval za nimi lid.

Pilát: „Krále vašeho ukřižovati?“

Farizeové: „Nemáme krále, leč císaře!“

Pilát: „Nemohu nad mužem tím rozsudek smrti vyřknouti; vždyť na něm žádné příčiny smrti nenalézám. Jest již dosti potrestán. Propustím Jej.“

Kněží: „Propustíš-li Jej, nejsi přítelem císaře! Vždyť se tento vydával za krále a každý takový jest buřič a protiví se císaři.“

Pilát: Vždyť nic zlého neučinil!“

Kaifáš bezmála zuřivě: „Chceš tedy vyčkávati, až zlo vykoná? Jen Ho propust! Až pak z této jiskry, kterou jsi nezašlápl, vzpoura jasným plamenem vzplane, pak bude všechna zodpovědnost na tobě spočívati.“

Annáš: „My jsme svoji povinnost vykonali. Nechceš-li slyšeti, poneseš následky sám. My jsme bez viny.“

Pilát v největších rozpacích: „Nemohu a nesmím nevinnost odsouditi.“

Kaifáš: „Dovol mi otázku: proč jsi tak úzkostliv, když máš tohoto odsouditi? Vždyť jsi nedávno dal odpravit sta lidí bez vyšetřování a rozsudku, že na nich pouhé podezření vzpoury lpělo!“

„Nesmíš ani toho ušetřiti, jsi-li věrným sluhou císaře!“ křičel celý zástup.

Rabbi obrátil se k zákonníkům a volal hlasitě: „Udáme tuto záležitost v Římě!“

Nathanael: „Císař se podiví, až uslyší, že jeho náměstek i velezrádce chrání.“

Pilát obrátil se rychle k sluhovi: „Dones vody!“

Kaifáš: „Lid neodejde s tohoto místa, až nad nepřitelem císaře ortel smrti vyřkneš!“

Pilát: „Vaše neústupnost mne tedy nutí, bych k žádosti vaší přivolil. Vezměte Jej tedy a ukřižujte. Ale, pohleďte a pamatujte si: (dal si na ruce vody naliti) Umývám si ruce. Nevinen jsem krve toho spravedlivého; vy vizte!“

Kněží a lid: „Bereme vinu na sebe.“

Pilát: „Budiž Barabáš propuštěn. Vyvedte ho ven. Ať vícekrát do města nevzkročí!“

Vojáci odvedli Barabáše a lid volal: „Teď jsi špravedlivě soudil!“

Pilát: „Povolil jsem vašemu naléhání, abych zabránil zlu horšímu. Nechci však žádného podílu míti na tomto krvavém zločinu. Jeho krev na vás a na vaše syny!“

Kněží a lid: „Krev jeho na nás a na naše syny!“

Annáš zvolal farizejsky: „Ó naši synové budou tomuto dni blahorečiti a vděčně volati: Vše blaho soudci Pontiu Pilátovi!“

„Ať žije Pontský Pilát!“ volal lid.

Pilát: „Přiveďte ty dva vrahy ze žaláře sem! Teď bude rozsudek napsán a veřejně přečten.“

Přistoupil k písařovi a diktoval mu tiše.

Vojáci dovedli dva lotry. Rabbi pravil k zákonníkům, ďábelsky se usmívaje: „Hle, to bude Mesiáše důstojná společnost na poslední cestě.“

Pilát oslovil lotry s opovržením: „Od vašich zločinů bude dnes země očištěna. Umřete na kříži! Přečtěte rozsudek!“

Písař povstal a četl: „Já, Pontius Pilátus, mocného císaře Klaudia Tiberia vladař v Judeji, pronáším na naléhavou žádost velekněží, vysoké rady a všeho lidu židovského rozsudek smrti nad Ježíšem z Nazaretu, jenž jest obžalován, že sváděl lid ke vzpouře, že zakazoval císaři daň platiti a za krále židovského se vydával. Budiž za městem mezi dvěma zločinci, kteří pro opětné lupičství a

vraždy též k smrti odsouzeni byli. na kříž přibit a k smrti utýrán. — Dáno v Jerusalemě v předvečer velikonoční slavnosti.“

To přečta, zlomil hůl na znamení, že život jejich jest utracen.

Pilát vyslechl rozsudek zamračen a řekl pak nevrle: „Vezměte Jej tedy a ukřižujte!“

Obrátil se rychle a zlostně odkvapil.

Sotva vešel Pilát do paláce, nazdvihl Kaifáš radostně ruce a zvolal: „Triumf! Vítězství jest naše! Nepřítel synagogy zničen!“

Kněží a lid: „Na Kalvárii s ním! Sláva škole! Synům Jakubovým sláva! Ať žije Mojžíš!“

Kaifáš: „Nechť jde vítězný ten průvod celým Jerusalemem!“

Rabbi ohlížel se jako liška a ptal se posměšně: „Kde pak jsou přátelé Nazaretského? Zvu je, ať přijdou a provolávají mu Hosanna!“

„Ke Golgotě! Na kříž s ním!“ řval lid a valil se zpět do města.

Nelze si nic živějšího nad tento výjev pomyslit. Zajisté dobrá polovička všeho obyvatelstva Ammergavského byla na jevišti: muži, ženy, starci, výrostci a vše se pohybovalo tak nenuceně a přece souladně!

XV. výjev.

Křížová cesta.

Sbor vystoupil a zpíval vážně:

„V pokoře a rozehvění
díků za trpké umučení
vzdejte Mu, jenž na smrt putuje
a lid hříšný s Bohem smiřuje.“

Opona se vyhrnula, na jevišti stál živý obraz. Isák nesl na rameně dříví na horu Moria, kde měl obětován býti. Starý otec Abrahám šel za ním, nesa v jedné ruce meč a v druhé oheň

Zazněla altová arie :

„Jako Isák s dřívím krácel
v obět k hoře Morii,
tak i krví cestu smáčel
Ježíš ku Kalvárii.“

Opona spadla a sbor opakoval :

„V pokoře a rozechvění
dík za trpké umučení“ atd.

Opona opět vyhrnuta a na jevišti bylo spatřiti Israelity, klečící před křížem, na němž visel mēděný had. Mojžíš s Aronem stáli vedle kříže a ukazovali na spásonosného hada. Lid k němu pozdvihoval prosebně ruce.

Bas zpíval :

„Hady zlými poškozeni
divem se tu, ejhle! hojí;
tak i v kříži, spásy zdroji,
kyne světu vykoupení.“

Opona spadla a sbor opětoval po třetí :

„V pokoře a rozechvění“ atd.

Na to následoval pak velmi dojemný a důmyslně sestavený výjev. Pilátovou ulicí přicházeli pomalu a smutně Panna Maria, svatý Jan, Josef z Arimathie, Magdalena, Kleofáš a Salome.

Maria pravila Janovi bolestí rozechvělým hlasem: „Jene, ach, co se asi dělo s mým Ježíšem od té chvíle, když jsi jej naposledy v domě Kai-fášově viděl?“

Jan ji těšil: „Kdyby zákonníci mohli, jak by chtěli, byl by teď zajisté již mrtev. Ale oni:

nemohou ničeho bez svolení Pilátova, ten však neodsoudí toho, jenž vždy jen dobře činil a zločinu se nikdy nedopustil!“

Magdalena sepjala ruce a modlila se: „Všemohoucí, naplň srdce soudcovu spravedlností, aby nevinnost chránil!“

Maria: „Kam máme jíti, moji drazí, abych svého miláčka ještě jednou spatřila? Musím jej ještě spatřiti! Ale kde Ho naleznu? Snad jest někde v hlubokém žaláři uvězněn.“

Josef: „Pojďte k Nikodemovi, u něho se bezpečně dovíme, co se s drahým Mistrem děje.“

Maria zvolala toužebně: „Ano, pospěšme tam! Každým okamžikem roste starost a zármutek o mého Syna.“

Jan vzal ji za ruku: „Pojď, drahá Máti a buď věrou silna! Ať se děje cokoliv, je v tom vůle Boží.“

Na druhé straně zazněl z města pokřik lidu: „Pryč s ním!“

Kleofáš sebou trhl: „Slyšte!“

Josef: „Jaký to děsný křik?“

Salome: „Křičí tam celý velký zástup. Co to asi je?“

Všichni stanuli na rohu Pilátovy ulice a naslouchali.

Hluboko v Kaifášově ulici objevili se zákoníci, vojáci a Kristus s velkým křížem na rameně. Kolem něho a za ním množství lidu, jež hulákalo: „Pryč s ním! Ať umře — a každý, kdo jest jeho přívržencem!“

Voják Agrippa se chechtal: „Haha, je Ti ten kříž již teď těžký?“

Zákonníci volali na vojáky: „Popohánějte Ho násilím, ať přijdeme dále! Rychle ku Kalvárii!“

Kříž, jež Kristus nesl, byl velmi velký a ze dvou oblých dřev sestavený. Dřevo ta byla uvnitř bezpochyby dutá, jinak byl by i silný pan Mayer, jenž Krista představoval, kříž jen stěží unesl. — Kristus, na smrt bledý, vrávoral pod křížem a chytal se rukou zdi, aby neklesl.

Vojín Faustus křikl: „Klesá; zadržte Ho!“

Josef z Arimathie: „Zůstaňme zde. Tím rozbořeným davem se neprotlačíme.“

Salome: „Chvěju se po všem těle.“

Magdalena: „Co asi ten lomoz znamená?“

„Snad nevedou mého Syna?“ tiskla Maria ruce k srdci.

Josef ji těšil: „Je to bezpochyby nějaká vzpoura.“

Stáli totiž na místě, odkud nemohli do Annášovy ulice viděti.

Jan: „Počkáme zde tiše, až bouře přejde.“

Opona prostředního divadla byla vyhrnuta a jeviště představovalo jinou ulici Jerusalemskou. Vystoupil Šimon z Cyreny, v krátkém, po kolena sáhajícím rouše, s velkým rákosovým sotorem na ruce, jaký tesaři mívají. „Musím spěchati,“ pravil, „abych se na trh dostal. Mám ještě mnoho nakupovati a rád bych byl zavčas doma.“

Kněží volali na vojáky: „Bijte Ho, ať jde dále! Nepopřejte Mu odpočínku!“

Šimon: „Jaký to v městě hluk?“

„Tvé vrávorání ti není nic platno,“ křičel jiný voják na Krista. „Musíš přece na Golgotu!“

Spasitel dospěl právě k domu z pověsti známého ševce Ahasvera a chtěl si odpočinouti. Ahasver však vyřítil se ze dveří a odstrčil Ho: „Pryč od mého domu! Zde není pro Tebe místa k odpočinku!“ — (Pověst praví, že Ahasver za trest nemůže teď umřítí a v hrobě odpočinku naléztí, že bez poklidu světem téká a těkati bude až do soudného dne. To jest ten věčný žid.) —

Kleofáš: „Hluk se nevzdaluje; blíží se pořád více.“ Odešel zvědavě k ulici Annášově.

Zatím vyšel přehrozný a smutný průvod na přední prostranství. Napřed šlo šest vojákův a setník na bílém koni, za ním katané s Kristem a dvěma lotry, za nimi zákonníci a lid. Několik žen přišlo s dětmi na rukou prostředním jevištěm. Maria a ostatní stály pořád ještě u domu Kaifášova. Když Josef vojáky uviděl, pravil: „Zdá se mi, že chtějí z města ven.“

Jan: „Možná, že vedou nějakého zločince na Golgotu k ukřižování.“

V tom vyšel též Kristus z ulice. Jak Jej Maria spatřila, zalomila rukama a zvolala srdce rozrývajícím hlasem: „To jest On! Ach, můj Bože! To je můj Syn! Můj Ježíš je to!“

Jan, Magdalena a Salome přiskočili k ní: „Máti! Drahá máti!“

Maria zvolala hlubokým, smutným hlasem, jako když zvon ke hrobu zvoní: „Ach! Tak Jej tedy opět spatřuji, na smrt vedeného! Jako nějakého vraha mezi dvěma zločinci!“

Jan pravil jí smutným, ale přece těšivým hlasem: „Máti drahá, to jest ta hodina, kterou ti předpověděl. Jest to Otcova vůle.“

V tom udeřil voják Ježíše a zatřepal jím: „Ty lenošný králi židovský! Hni sebou! Dále!“

Maria pohlédla smutně na kolemstojící a zvolala: „Kde jest bolest, jako bolest má?“

Ježíš počal klesati.

Katan Katilina: „Jest příliš slabý. Musí Mu někdo pomoci.“

„Snad tady ten cizinec,“ ukázal Rabbi na Šimona.

Setník poručil Šimonovi: „Ty, pojď sem! Máš široká ramena. Ta něco unesou.“

Šimon se lekl: „Já? Ó ne! Musím —“

Voják Nero: „Ano, musíš — nésti!“

Šimon: „Co se mnou chcete?“

Setník: „Uvidíš. Nezdráhej se!“

„Bijte ho, pakli nechce!“ volali farizeové.

„Vždyť jsem ničeho nezavinil,“ bránil se Šimon.

„Mlč!“ zahřměl naň setník a pokynul vojákům. Ti se chopili Šimona a táhli jej k Ježíšovi.

„Jen se mnou tak nestrkejte!“ křičel Šimon. Tu však spatřil Spasitelovu tvář a zkontl pojednou: „Co vidím? To jest svatý muž z Nazaretu.“

Vojáci sňali Ježíšovi kříž a položili ho Šimonovi na rameno.

Šimon pravil pokorně: „Pane, Tobě k vůli ho rád ponesu. Kéž bych se Ti zavděčil!“

„Bůh žehnej tobě i tvé rodině!“ pravil Kristus vděčně.

Setník: „Teď dále!“

Vojáci strkali Ježíše: „Teď snad půjdeš rychleji.“

Setník však je pokáral: „Nestrkejte s ním tak tuze! Počkáme chvíli. Člověk ten potřebuje odpočinku, aby mohl vystoupiti na Kalvárii.“

Kaifáš, kráčeje v pozadí, zvolal netrpělivě: „Již zase zastávka.“

Matrony, které přišly prostředním jevištěm, přiblížily se k Ježíšovi. Veronika klekla před ním a podávala mu potné roucho: „Pane, ó jak jest obličej Tvůj plný krve a potu! Přijmi roucho mé a utři se.“

Kristus vzal roucho, utřel se a vraceje je, děkoval: „Ó útrpné duše, Otec vám to odplatí!“

Ostatní ženy volaly: „Dobrý učiteli! — Můj dobrodinče! — Tak se Ti odměňují!“ A daly se do pláče.

Ježíš nazdvihl ruku a pravil: „Dcery Jerusalemské, neplačte nade Mnou, ale nad sebou samými plačte a nad dětmi svými. Neboť aj přijdou dnové, v nichžto řeknou: Blaženy neplodné a životy, kteréž neporodily a prsy, kteréž nekojily. Tehdy počnou praviti horám: Padněte na nás, a chlumeům: Přikryjte nás! Neboť když na dřevě zeleném toto konají, na suchém co se stane?“

Rahel: „Ach, co bude s námi a našimi dětmi?“

Vojáci zahnali ženy a pobízeli Krista, aby šel dále.

Rabbi: „Že se konečně zase hnuli!“

Nathanael: „Setník jest příliš shovívavý.“

Lid křičel: „Na Golgotu! Na kříž s ním! Sláva Israeli! Nepřítel jest přemožen! Jeho smrt jest naší spásou! Jsme vysvobozeni! Ať žije synagoga!“

Průvod hnul se dále.

„Ti zaslepenci! Jejich šílený křik volá k nebi!“
bědovaly ženy a odešly.

Když průvod zašel, řekl Jan Marii, která jako ztrnulá za Ježíšem hleděla: „Drahá Máti, pojď do Bethanie! Ty bys toho pohledu déle nesnesla.“

Maria: „Což může matka drahé své dítě v nejtrpčí bolesti, v smrtelné úzkosti opustiti?“

Kleofáš: „Kdyby Tě ti zlosyni poznali, snad by i Tebe chopili.“

Maria padla na kolena, sepjala ruce, pohlédla k nebi a volala slzami udušeným hlasem: „Chci s ním trpěti, sdíletí potupu a pohanu! Chci s ním umřít!“

„Dobrá Máti! Tělesné síly Tě opustí —“

Maria hleděla okamžik tiše k nebi, pak vstala odhodlaně a pravila klidnějším hlasem: „Neboj se! Prosila jsem Boha o posilu, Bůh mne vyslyšel! Pojďme za Ježíšem!“

„Máti, půjdeme s tebou!“ řekli ostatní a odešli ke Kalvárii.

Bol panenské Matky byl mistrovsky líčen a celý výjev hluboce dojemný.

„Odkliďte tu ženskou čeládku!“ poroučel setník.

XVI. výjev.

Ježiš na Kalvárii.

Sbor vystoupil na znamení smutku v černých, stříbrem lemovaných pláštích. Všichni stáli smutně a tiše, připravující diváky na nejsmutnější výjev božské truchlohry. Jen vůdce deklamoval zvučným hlasem :

Žalem, bolem, díkem jaté
duše, vzhůru k hoře svaté
se mnou na Golgotu spějte,
nad smrtí se Jeho chvějte!
Vizte svého Prostředníka,
jak se Bohu za hříšníka
v oběť smíru postavil!
Hodina se Jeho blíží,
obnažen tam pní na kříži,
by vám nebe vydobil.
Tělo Jeho rána pouhá,
rota se Mu pusté rouhá,
On však, nežli ducha vypustil,
v bolu největším jim odpustil.
Ó, kdo bolem nepohne se,
praskot údův, úder kladiva
děsně-li se k němu ozývá?
Kdo se žalem neotřese?

(Za oponou zazněly temné rány kladiv:)

Ejhle oltář kříže nový!
Duše, lněte k Beránkovi.
Vizte Jej tam mezi vrahy,
dává za nás poklad drahý:
Krev Svou vlastní! — —

Po těch slovech zazněly tklivé zvuky hudby
a vůdce proměnil deklamaci ve zpěv:

Kdo odolá té lásce čisté,
až k smrti milující,
a vrahům, jak Ty, Jezu Kriste,
i v smrti žehnající?

A sbor pak vpadl mocně:

Ó této lásce vrchovaté
přineste v oběť díky svaté
s nakloněnou tváří
kříže ku oltáři!

Sbor odešel, opona se vyhnula a na prostředním jevišti objevil se děsný výjev na Golgotě. Kříže s dvěma lotry stály již, jen kříž, na němž Ježíš byl přibit, ležel ještě na zemi. Setník, vojáci a katané byli kolem křížů zaměstnáni. Kaifáš, Annáš a zákonníci stáli na levé straně, opodál lid za nimi; na pravé straně Maria, sv. Jan a ostatní přívrženci Ježíšovi.

Nápadno mi bylo, proč levého, nekajícího lotra představoval člověk ještě mladý a bezvousý, kajícího však muž starší, s holou hlavou a dlouhým vousem. V duchu jsem si vždy kajícího lotra představoval jako mladšího, pokání ještě přístupnějšího člověka, a nekajícího jako starého, zatvrzelého hříšníka. Rozumující Němci v Ammergavě přidělili však úlohu kajícímu staršímu, jakožto člověku, který má již ze všeho rozum. — Kdo má pravý náhled, já neb oni?

Katané křičeli: „S těmi tam jsme již hotovi. Teď vyzdvihněme ještě krále židovského na jeho vysoký trůn.“

„Žádný král! Svůdce! Buřič!“ volali farizeové.

Setník: „Dle rozkazu má býti ještě nápis přibit. Fauste, zde!“

Podal Faustovi prkénko s nápisem. Faustus pohlédl na ně a usmál se: „Aj, aj, to zní jaksi docela po královsku!“ A přibil nápis.

„A teď chopte se kříže!“ volal setník.
„Vzhůru! Pozor!“

Katané chopili se kříže a vyzdvihli ho i s Kristem na něm visícím.

„Trapné dílo dokonáno,“ máchl setník mrzutě rukou.

„A výborně dokonáno!“ pochválil Kaifáš.

„Chvála a dík vám všem!“ volali farizeové.

Kaifáš: „Tento den budiž nám vždy dnem svátečním!“

Annáš: „Teď půjdu rád ke svým otcům, vždyť jsem se dočkal ještě této radosti!“ Podíval se na kříž a zvolal: „Jaký to nápis? Nenazývá ho králem? Čtete přece!“

Rabbi přistoupil blíže, podíval se a vzkřikl: „To je potupa! Urážka pro nás a pro všecken lid!“

Kaifáš: „Co tam stojí napsáno?“

Rabbi: „Ježíš Nazaretský, král židovský.“

„To musí dolů! Strhněte nápis!“ křičeli farizeové.

Kaifáš pokynul rukou: „Mějte strpení! Rabbi a Saráši, pospěšte k Pilátovi! Žádejte jménem vysoké rady a všeho lidu, aby byl nápis změněn! Nechť se napíše: Tento pravil: Král jsem židovský. — Pak požádejte též Piláta, aby byly popraveným kosti ihned zlomeny a těla jejich ještě před večerem s křížů složena.“

Rabbi a Saráš odešli. Katané usedli pod křížem a rozdělili si plášť Kristův na čtyři díly a o sukna, která byla beze švu, hráli s křikem a hrubými žerty v kostky.

Po chvíli vrátili se Rabbi se Sarášem. Rabbi zvěstoval mrzutě: „Naše cesta byla marná. (Oslýšel nás.“

Kaifáš: „Nedal vám žádné odpovědi?“

Rabbi: „Dal, ale krátkou: Co jsem psal, psal jsem.“

Annáš zacásl se za bradu: „K nesnesení!“

Kaifáš: „A co řekl o lámání kostí?“

Rabbi: „Že jeho sluha v té věci přinese setníkovi rozkaz.“

Josue pohlédl potupně na kříž: „Tedy zůstane napsáno: Král židovský? Jsi-li král Israelský, sestoupíš s kříže a uvěříme Tobě!“

Luza se zachechtala.

Eliezer: „Ha, který boříš chrám Boží a ve třech dnech jej opět vzděláváš, pomozíš sám sobě!“

Kaifáš: „Jiným pomohl, sám sobě nemůže pomoci!“

Annáš: „Doufal v Boha, vysvoboď Ho nyní, chce-li Mu, neboť pravil: „Syn Boží jsem!““

Katané: „Neslyšíš? Teď ukaž Svou moc!“

Kristus obrátil oči k nebi a zvolal mdlým hlasem: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!“

Levý lotr, přivázaný na kříž jen provazy (jakož i pravý lotr), trhl sebou, obrátil hlavu k Ježíšovi, pohlédl naň zlostně a řekl: „Jsi li ty Kristus, pomoz sobě i nám!“

Lotr na pravici pohlédl naň káravě: „Ani ty nebojíš se Boha, ježto v témže odsouzení jsi? A my sice spravedlivě trpíme, neboť co náleží skutkům našim, dostáváme, ale tento nic zlého nespáchal.“

Pak pohlédl na Ježíše: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého!“

Ježíš pohlédl naň laskavě a slíbil mu vlídně: „Amen, pravím tobě, dnes se mnou budeš v ráji.“

Ta slova bodla Kaifáše: „Slyšeli jste? Mluví, jakoby měl v ráji moc poroučeti.“

Rabbi se vztekal: „Což není ještě jeho pýcha zlomena? A přece visí již na kříži bez pomoci!“

Zatím přistoupili Maria a Jan blíže ke kříži. Kristus pohlédl na ně a pravil: „Ženo, hle syn tvůj! — Hle, matka tvá!“

Maria sepjala ruce a pohlédla vděčně vzhůru k Němu: „I na kříži jsi ještě starostliv o Svou Matku!“

Jan: „Pane, Tvá vůle bude mi vždy svatou!“

Kristus: „Žízním!“

Setník: „Trpí žízeň; dejte mu pít.“

Faustus: „Hned mu dám.“ Podal Spasiteli houbu k ústům. „Tu, pij!“

Kristus odvrátil hlavu, pozdvihl pak oči k nebi a zvolal bolestným, srdce pronikajícím, ne však příliš silným hlasem: „Eloi, Eloi, lama sabachtani!“

Vojáci se tázali: „Co to znamená?“

„Eliáše volá,“ pravili.

Kaifáš potupně: „Uvidíme, přijde-li Eliáš a pomůže mu s dřevá potupy!“

V tom zvolal Ježíš hlasem velikým: „Dokonáno jest! — Otče, v ruce Tvé poručím ducha svého.“ A naklonil hlavu.

V celém divadle nikdo ani nedýchal. Zazněl strašný rachot a pozadí jeviště zastřelo se černými mraky. (Spuštěna vzadu železná opona.)

Všickni na jevišti jevíli strach a hrůzu.

Katané volali: „Co je to? Země se třese!
Skály pukají! Běda nám! To je prst Boží!“

Setník nazdvihl ruku a řekl vážně: „Opravdu,
tento byl spravedlivý!“

Vojáci: „Samo božství vydává hrůznými úkazy
o něm svědectví!“

Setník: „Ta trpělivost v hrozných mukách,
vznešený klid a to hlasité volání vzhůru k nebi
v posledním okamžiku, to vše svědčí o jeho vyšším
původu. Jistě Synem Božím byl tento!“

Mnozí z lidu volali: „Pojďme z toho místa
hrůzy! Bůh nám buď milostiv! Těžce jsme zhřešili!
Jehova, smiluj se nad námi!“

Množství se rozprchlo strachem, se skloně-
nými hlavami.

Na to přichvátal kněz Zorobabel všecek bez
dechu a zvěstoval: „Veleknězi! Ve svatyni udály
se hrozné věci! Chvěju se ještě po všem těle.“

Kaifáš lekl se: „Co se stalo? Snad se chrám
nezbořil?“

Zorobabel: „Ne, ale opona chrámová roztrhla
se ve dvě! Země se pode mnou třásla, když jsem
za vámi sem pospíchal.“

Kaifáš vzkřikl jako ďáblem posedlý „To
udělal tam ten zlosyn svými kouzly! Dobře, že
již zahynul. On by ještě všechny živly pobouřil!“

„Kletba tomu spojenci Belzebuba!“ křičeli
farizeové.

Kaifáš: „Pospíchám pohlédnout na zkázu
v chrámě, vrátím se však hned a nepopřeju si

pokoje, až kosti toho zlosyna budou zlomeny a do hluboké jámy uvrženy!“

Odkvapil.

Když Kaifáš a ostatní zákonníci odešli, postoupili Josef a Nikodem od kříže na přední prostranství a radili se.

Nikodem: „Tedy má svaté tělo Spasitelovo tak hanebně zneuctěno býti a do jámy mezi těla zločincův uvrženo? Není žádné pomoci?“

Josef: „Poslyš, příteli, co zamýšlím. Půjdu zrovna k Pilátovi a poprosím ho, aby mi tělo Ježíšovo daroval. Tu milost může mi bez nesnázi prokázati, a doufám, že mi ji neodepře. Pak, příteli, prokážeme milému Mistru bratrsky poslední službu.“

Nikodem: „Pospěš si, příteli, já zatím donesu vonných masť k jeho pomazání.“

Odešli každý v jinou stranu.

Setník u kříže řekl Marii a ostatním ženám, v pozadí stojícím, vlídným hlasem: „Nebojte se, dobré ženy. Přistupte blíže a pohlédněte na mrtvolu svého přítele. Nestane se vám žádné příkoří.“

Magdalena rozevřela náruč, spěchala ku kříži, padla na kolena a objala kříž: „Mistře nejdražší! Mé srdce visí s Tebou na kříži!“

V tom vystoupil sluha Pilátův a zvěstoval setníkovi: „Rozkaz mého pána: Ukřížovaným buďte hnáty zlámány a jejich těla pak hned s křížů sňata. Před počátkem večera má býti vše skončeno.“

Setník: „Bude okamžitě vykonáno. Lidé, rychle! Zlamte napřed hnáty těmto dvěma.“

Katané vzali žebříky, přistavili je ke křížům a tloukli lotry ohromnými kyji. Levý lotr zařval a

svěsil pak hlavu; pravý umřel tiše. Kyje byly, jak se mi zdálo, kožené, vzduchem napuštěné měchy. Někteří z diváků se při tom výkonu smáli. — Uprímně řečeno nezazlil jsem jim toho. Snad by se nějakým vhodnějším, méně surovým způsobem lámání kosti naznačiti dalo.

Maria Panna vidouc lotrům kosti lámati zabědovala: „Synu můj! Snad nebudou též s Tvým tělem tak ukrutně nakládati!“

Jeden z katanů přistoupil ku kříži Kristovu a díval se nahoru: „Hýbeš se ještě? Nevidím na něm žádné známky života. Ten má již dost.“

Magdalena prosila lotry: „Ušetřte ho!“

„Ten již umřel. Nač bychom mu lámali hnáty?“ řekl jiný katan.

Katan Faustus však navrhl: „Abychom byli docela jisti, probodnu mu kopím srdce.“ Vzal kopí a probodl Kristovi bok. Z boku vystříkla voda a ssedlá krev. (Pan Mayer měl pod úzkou pletenou košilí ukrytý měchýř s krví, z něhož vytryskla. Jakási paní za mnou se zachechtala. Ohlédl jsem se po ní káravě. Sklopila oči.)

Ženy se toho slova zděsily a vzkřikly.

Magdalena: „Máti milá, toto bodnutí proniklo též Tvoje srdce!“

Setník: „Teď sejměte mrtvoly s křížů.“

Katan: „Kam s nimi?“

Setník: „Do jámy zločinců, jak zákon káže.“

Maria svěsila zalomené ruce: „Jaké to slovo pro poraněné mateřské srdce!“

Magdalena přistoupila k setníkovi: „Což nesmíme našemu příteli ani poslední pocty prokázati?“

Setník odvětil útrpně: „Dobré ženy, není v mé moci, vaši žádosti vyhověti, ač bych ze srdce rád.“

Katané přistavili žebře, sňali mrtvoly lotrův a odnesli je.

Hned na to vystoupil Kaifáš s několika členy vysoké rady a pravil vcházeje na jeviště: „Tím radostnějším bude pro nás pohled, až jej uvidíme vhozeného do jámy mezi zločince, když jsme na vlastní oči zpuštění v chrámě viděli, jehož příčinou on byl.“

Annáš: „Lahůdkou by to bylo mým očím, kdybych jej od divokých šelem roztrhaného uviděl.“

Kaifáš: „Hle, již je snímají! Nejvřelejší naše tužby budou brzy ukojeny.“

Pilátův sluha vystoupil s Josefem a pravil setníkovi: „Pilát mě sem poslal, abych se otázal, zdali Ježíš z Nazareta již skutečně mrtev jest. jak tento muž ujišťoval?“

Setník: „Jest mrtev! Pohleď sám. Pro jistotu bylo mu srdce kopím probodnuto.“

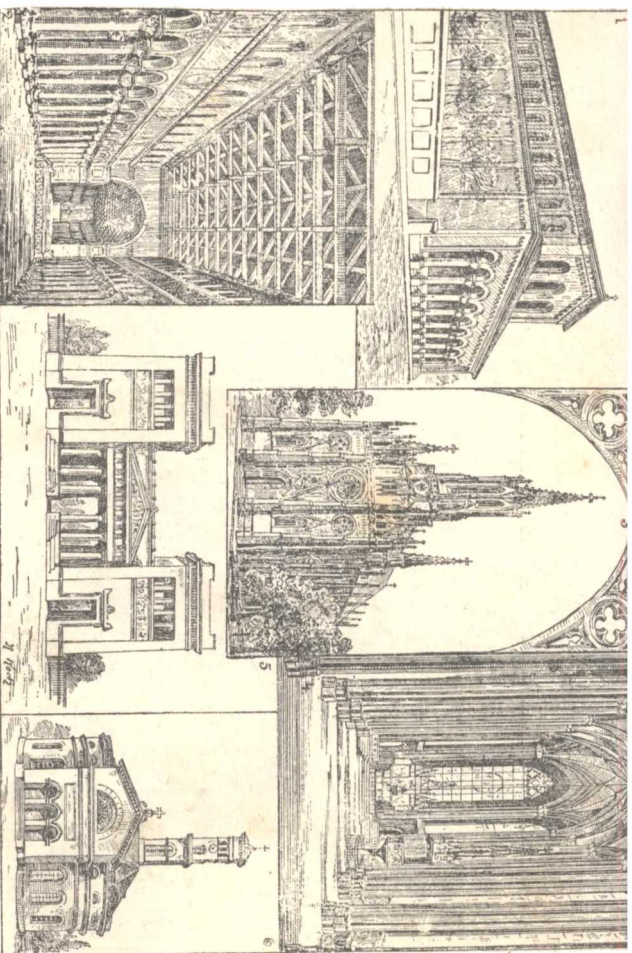
Sluha: „Pak ti mám zvěstovati, že Pilát tělo Ježíšovo tomuto muži zde daroval,“ pravil sluha, ukazuje na Josefa z Arimathie.

„Radostná to zvěst!“ zvolaly ženy.

Rabbi obrátil se zlostně k zákonníkům a zasyčel: „Ten zrádce! Staví se nám opět v cestu!“

Kaifáš oslovil setníka pánovitě: „Toho nedopustíme, aby byl jinde, než mezi zločinci pochován!“

Setník však odvětil chladně a hrdě: „Tělo jest tomuto muži zde darováno a rozumí se samo sebou, že je smí kde a jak mu libo pochovati.

Mnichov. 1. Basiлика sv. Bonifáce. 2. Vnitřek basiiliky. 3. Chrám P. Marie pomocné na poříčí (Au).
4. Vnitřek chrámu P. Marie pomocné. 5. Propyláj. (brána). 6. Protestantský kostel (str. 304).

V tom nemáte čeho zakazovati.“ Pak zavolal na vojáky: „Naše práce je skončena, pojďme!“

Setník, vojáci a katané odešli.

S druhé strany objevil se Nikodem s několika sluby a strojili se, snímati Ježíše s kříže. Josef z Arimathie šel k nim. Annáš přistoupil zhurta k němu a zvolal: „Trváš pořád ve své zatvrzelosti, vyvrheli synagogy? Nestydíš se, mrtvole na kříži zhyňulého zločince poctu prokazovati?“

„Ctím nejslechetnějšího všech lidí, od Boha seslaného, bez viny zavražděného!“ odvětil Josef důstojně a slavně.

Nikodem: „Závist Jej zavraždila. Sám soudce vydal svědectví o Jeho nevině a nechtěl žádného podílu na Jeho krvi míti.“

Kaifáš vzkřikl: „Kletba v zákoně vyřknutá stihne vás, vy nepřátelé našich otců!“

Rabbi: „Nerozčiluj se, veleknězi! Jsou docela zaslepeni.“

Kaifáš: „Vysoká rada vyřkla nad vámi kletbu! Hodnosti své jste zbaveni, z našeho středu vyloučení! Neopovažujte se již v radě se objeviti!“

Nikodem: „Buďte bez bázně; nechceme s vámi ničeho společného míti!“

Kaifáš a členové rady vyšli na přední prostranství a tam se radili.

Annáš: „Teď je mrtvola v rukou jeho přátel. Buďme opatrní! Svůdník ten pravil prý kdysi, že třetího dne z mrtvých vstane.“

Rabbi: „Z toho by mohly snadno mezi lidem nový klam a nám nové starosti vzejíti. Učenníci

Jeho mohli by tělo tajně z hrobu odnésti a pak roztrušovat, že vstal z mrtvých.“

Kaifáš : „A poslední věci byly by horší prvních !
Pojďme rychle k Pilátovi a žádejme o vojsko, které by u Jeho hrobu až do třetího dne na strážci bylo.“

Rabbi : „Tím budou jejich záměry zmařeny.“
Zákonníci odešli.

Magdalena : „Konečně ti zuřivci odešli ! —
Drahá máti, upokoj se ! Teď jsme zde samy se svými přátely a potupné hlasy umlkly. Klid svatého večera rozhostil se vůkol nás.“

Maria : „Přítelkyně mé ! Toto mateřské srdce trpělo vše s mým Ježíšem. Teď však dokonal a vešel do klidu věčného. Klid a potěcha s nebe snesly se též do mého srdce.“

Nábožné ženy odešly stranou a čekaly, až bude tělo Ježíšovo s kříže sňato. Josef, Nikodem, Jan a sluhové Nikodemovi přistavili žebře ku kříži a zavěsili na kříž dlouhé plátno tak, že prostředek padl za tělo Ježíšovo a dlouhé cípy visely s obou konců příčného dřeva dolů. Ten, jenž stál na žebří za hlavou Ježíšovou, odpínal vzadu cosi, byla to bezpochyby nějaká železná spona, kterou tělo na kříži drženo bylo, poněvadž bylo slyšeti uvnitř kříže rachot železa, pak ohýbali Josef a Nikodem ruce Ježíšovy opatrně a pomaloučku a spouštěli je ponenáhlu dolů k tělu. Bylo mi divno, že ty ruce tak příliš pomalu spouštějí ; později jsem se dověděl, že je tento způsob lékařem předepsán. Pan Mayer visel na kříži s rozpjatýma rukama celých dvacet minut. Za tak dlouhou dobu ustoupne krev z rukou a kdyby je pak náhle sklonili, mohla by

jej raniti mrtvice. Muž, který v Horní Ammergavě Ježíše představuje, nesmí bez toho ani nejmenší srdeční vady míti a v plné mužné síle býti, jinak by toto ukřižování nevydržel.

Magdalena pravila Marii, upřeně na tělo Ježíšovo hledící, lichotivým hlasem: „Máti, odpočiň si zatím maličko zde na tomto kameni.“

Maria usedla na kámen a ostatní ženy chystaly plátna.

Zatím byly obě ruce k tělu položeny a celé tělo do plátna zachyceno.

Josef vzal tělo Ježíšovo okolo beder, sestupoval pozorně po žebří dolů a zvolal s největší úctou: „Ó pojď, ty svatě, sladké břímě, pojď v náruč mou!“

Nikodem stál dole, rozevřel náruč a vítal mrtvolu vroucně: „Pojď, svatě tělo, do mého objetí! Jak tě nepřátelská zuřivost zranila!“

Jan držel tělo Páně u nohou a nesa je s ostatními k Marii Panně, pravil: „Zde ať nejlepší všech synů na klíně nejlepší matky ještě jednou spočine.“

Položili tělo Ježíšovo na prostěradla před Marii tak, že ležela Jeho hlava na levém jejím koleně. Maria držela levou rukou hlavu Ježíšovu a pravou Jeho pravici. Hleděla naň s ustrnutím a zabědovala: „Ó Synu můj, jak jest Tvé tělo ranami pokryto!“

Jan jí přimlouval měkkým hlasem: „Máti, z těchto ran teklo spasení všem lidem!“

Magdalena poklekla z druhé strany a pravila: „Hle, máti, nebeský poklid září na Jeho obličej!“

Nikodem: „Pomažme svatě tělo vonnými mastmi a vložme zde do tohoto čistého plátna.“

Josef: „A zanesme Je pak do mé zahrady, ať odpočine v mém novém, ve skále vytesaném hrobě.“

Salome klečíc: „Přijmi, drahý Mistře, ještě tuto vřelou slzu lásky.“

Magdalena: „A dovol, abych ještě jednou tuto ruku zulíbala, která tak častokráte mi žehnala.“

Josef: „Pomoz mi, příteli, zanésti Jej do zahrady.“

Nikodem: „Já přešťastný, že smím svatou schránku Bohem seslaného do hrobky klásti!“

Vydvihli tělo Ježíšovo a nesli je do zahrady.

Jan: „Pojďme za nini k místu, kde naše nejdražší zde na zemi odpočívati bude.“

„To jest poslední služba, kterou Tobě, můj Ježíši, prokazuji,“ řekla Maria s pláčem a kráčela s ostatními nábožnými ženami za mrtvolou.

Opona spadla.

XVII. výjev.

Vzkříšení.

Sbor vystoupil a zapěl:

„Odpočiň si v země klínu,
než zas v slávě povstaneš,
hnilobě se nestaneš
kořistí, ó Boží Synu!“

Bas: „Jak Jonáš v ryby útrobě,
tak Kristus tři dni ve hrobě
tichý spánek smrti dřímá,
pak prapor z mrtvých vstání třímá.“

Sbor: „Triumf a slávu Tobě, Pane!
Jak Jonáš z útrob velryby,
i Kristus bez vsí pochyby
k životu slavně z hrobu vstane!“

Sbor odešel, opona se vyhrnula a na jevišti bylo viděti ve skále vytesaný hrob, — velkým kamenem zakrytý. U hrobu seděli vojáci a rozmlouvali vespolek, že Ten, jehož tělo střeží, kdysi předpověděl, že třetího dne z mrtvých povstane. Těšili se, že třetí den se již blíží a nudné to střežení že bude ukončeno.

Kajus, jeden z vojínů, spal. Po chvíli se probudil a tázal se ostatních: „Bratří, nebude ještě ráno?“

„Nebe nad východem se již rumění a slibuje krásný jarní den,“ odvětil mu Titus.

V tom zaznělo temné dunění. Vojáci zděšeně vyskočili: „Jaké to hrozné zemětřesení! Země puká! Rychle pryč od skály! Padá na nás!“

Objevil se anděl, odvalil kámen ode dveří a Kristus vyšel z hrobu v bílém plášti — majestátně a slavně.

Vojáci zvolali: „Co to? Jaká to oslňující záře!“ a klesli k zemi.

Opona spadla.

Výjevy: Nábožné ženy a Maří Magdalena u prázdného hrobu a zjevení andělské; příchod strážek k zákonníkům; Petr a Jan u hrobu — byly vynechány, poněvadž čas již pokročil a herci dešťovou nepohodou příliš unaveni byli. Zvláště členové sboru byli promokli. Z diváků tuším se též nikdo nehněval, vždyť jsme byli též promokli a počalo nás již mraziti.

Ještě jednou vystoupil sbor a vůdce, jehož vytrvalost jsem opravdu obdivoval, oslovil nás na

rozloučenou jasným hlasem, na němž nebylo žádné známky unavenosti:

„Pán z mrtvých vstal! Plesejte, nebešťané!
Pán z mrtvých vstal! Plesejte, pozemšťané!
Lev z kmene Judova — potřel hadu hlavu!“

Víra naše jest utvrzena! Tato záruka naplňuje srdce naše radostnou nadějí, že též my z mrtvých vstaneme! Volejme s plesáním: „Alleluja!“

Spatřili jsme Ho, pokorného, vcházeti do Jerusaléma, ach, k nejnižšímu ponížení. Pohledme, než se rozloučíme, též na Jeho vítězný triumf!

Hle, ubírá se v majestátné slávě do Jerusaléma nového, kde všechny vůkol Sebe shromáždí, které Svou krví vykoupil.

Tímto pohledem radostně povzbuzeni navratte se, přátelé, domů s vroucnou láskou k Tomu, jenž až k smrti vás miloval a i v nebi věčně vás miluje.

Tam, kde věčně hlaholí vítězný chvalozpěv: „Sláva Beránkovi! Sláva Obětovanému!“ tam před tváří Spasitelovou někdy se opět shledáme.“

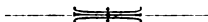
Slova ta mne mocně dojala. Vzdychl jsem si: „Dejž nám to Bůh, abychom se někdy v nebi shledali! Zde na zemi se sotva vícekrát uvidíme.“

Sbor zapěl pak jásavé Alleluja!

„Přemožena, přemožena
božským Rekem pekla moc:
Tam, kde schránka uložena,
zmizela již smrti noc.
Prozpěvujte svaté žalmy,
vítězovi lamte palmy.
Alleluja! Vše Ho chval!“

Nebesa Mu zaplesejte,
Tvorové Mu chválu vzdejte:
Pán náš slavně z mrtvých vstal!
Alleluja!“

Mezi zpěvem vyhrnuta opona a na jevišti bylo vidět klečící apoštoly a Krista žehnajícího a zvolna k nebi se vznášejícího.

Návrat z Horní Ammergavy.

1. Po představení.

Když opona spadla, nedočkali mnozí ani konce Alleluja a hrnuli se k východům. Spěchali jsme též do svého bytu, vzali si zavazadla, dali hluchým hospodyním s Bohem a šli jsme hledat povozu k nádraží.

Omnibusy byly všechny již přeplněny; najali jsme si tedy kočár a jeli v dešti a blátě k Ettálu.

Před posledním domkem Ammergavským stál štíhlý jinoch s krásnými, dlouhými vlasy, v šedém mysliveckém oděvu a s mysliveckým kloboukem na hlavě. Vida nás kněze, smekl. Poznali jsme v něm Jana.

Byl jsem rád, že on ze všech Ammergavských obyvatelů nám poslední „s Bohem“ dal.

Tak byl poslední dojem velmi vřídny.

Po silnici k Ettálu a odsud dolů k Oberavě jel kočár za kočárem, omnibus za omnibusem a hemžilo se cizinců, kteří povozů najmouti si buď nechtěli, buď nemohli aneb jich ani nedostali -- a všichni spěchali k nádraží, aby nezameškali vlaku. Padal neustále drobný déšť a pocestným stříkalo bláto od kol až na hlavy.

Mezi pěšími bylo mnoho horálů z vůkolní krajiny v národních krojích, ale též mnoho paniček a pánů snad ze všech končin světa. Mezi posledními vštipil se mi do paměti nejvíce starý, vysoký pán, který by se věru po světě za peníze ukazovati mohl. Byl asi na sáh vysoký, ale také jako sáhová tyčka hubený. Jakživ jsem takového kostlivce neviděl! Na celém těle měl sotva dvě kila masa. Byl pouhá koží potažená kost. Ku všemu měl ještě přilehavý kabát a přilehavé spodky, jakoby se svou hubeností vychloubal. Vykračoval však rychle a statně.

Krajina, včera v sluneční záři tak krásná a vlnadná, hleděla na nás smutně a zasmušile. Z lesů vystupovala šedá pára a každý strom stál jako v zármutku pohřížen.

Jaký to rozdíl mezi včerejškem a dneškem! Včera ukazovala nám krajina sinavou svou tvář, byla ve svátečním šatě a my projížděli ji plni radostného očekávání, mnohoslibných nadějí; dnes vraceli jsme se nadšení sice tím, co oči naše viděly a uši slyšely, ale unaveni, syti — a krajina hleděla na nás zasmušilou svou tvář, oblekla se takřka v ódév všední. — Bylo nám jako po posvícení.

Cestou vzal vozka náš k sobě na kozlík jakousi paničku a do kočáru posadil druhou. Bylo to sice proti naší úmluvě, ale chudery byly tak zabláceny, že by bylo nemilosrdenstvím bývalo, je odkázati.

V Ettálu jsem se ohlížel, neuvidím-li z některého zámeckého okna dobrosrdečný obličej tlusté pani správcové vykukovati, která nám včera přístřeší nabízela, — ale marně: nebylo jí k spatření. Chtěl

jsem jí za vlídnou ochotu ještě jednou aspoň smeknutím klobouku poděkovati — a byla by můj klobouk zajisté mezi všemi ostatními poznala, — ale nebylo mi toho popřáno, proto věnuji té dobré duši aspoň tuto vzpomínku.

V Oberavě stály celé vozové hradby. Obecnostvo tlačilo se do vlaku, který již pohotově stál, poněvadž však do odjezdu bylo ještě přes půl hodiny času, šli jsme za mnohými jinými do veliké restaurace a koupili si tam piva a chleba. Zatím se spustil hustší déšť a počalo se stmívati.

Vstoupili jsme do vozu. Vše bylo nacpáno. Na štěstí jsem si vydobyl místečko v koutě, opřel hlavu o prkennou stěnu a nedbaje švitoření kolem sebe, zamhouřil jsem oči a jednotlivé obrazy a výjevy z božského dramatu, které jsem dnes viděl, vznášely se ještě jednou jako vzdušné obrazy přede mnou.

Myslím, že jsem celé představení dosti obšírně a věrně vylíčil a nechci jakýmkoliv opakováním unavovati. — Celkový dojem byl pro mne úchvatný, velikolepý. Tu a tam možno arci něco vytýkati, avšak povážíme-li, že všichni herci při pašiovém představení, všichni hudebníci i zpěváci — vyjma dvou, nadučitele a podučitele — jsou rodáci a obyvatelé nevelké pohorské osady s 238 domy a asi 1500 obyvateli, pak musí každý před jejich výkonem klobouk hluboko, ale hodně hluboko — až k zemi smeknouti! Ať se o to pokusí někde jinde! Tak skvělý výkon nebyl by ani v Horní Ammergavě možným, kdyby ty hry nebyly tam již po staletí zakořeněny, kdyby tamorodei neměli hereckého nadání již v krvi a kdyby hry ty neustále se nezdokalovaly.

Pro nic za nic loňského roku tolik tisíc cizinců do té horské dědiny nezavítalo, pro nic za nic nebylo tam od cizinců zasláno za jediný loňský rok 22.000 telegramův a 460.000 listů!!!

„Jejdamáne!“ spráskneš ruce, „ti nahrabali peněz!“ Arciže! Mnoho-li se za byty, pokrmy, nápoje atd. utřilo, to snad nikdo neví, leč Pán Bůh sám, zjištěno však jest, že ředitelství her jedině za vstupenky přijalo — 694.724 marek, 7 feniků!

Bude snad mnohého zajímati, kam tolik peněz dali? Poslyšte tedy.

Úroků za vypůjčené kapitály	6.527 m. 60 f.
za stavbu nového divadla	199.668 m. 85 f.
hercům a hudebníkům	242.830 — „
odškodné 238 majitelům domů a 29 chudým rodinám	45.740 „ — „
na stavbu nové nemocnice a vodo- vodu, za hasičské náčiní. dary vojákům a chudým .	99.397 „ — „

Na založení fondu nemocni-
ckého, na zakoupení kostelních
paramentů, ústavu chudobinskému,
na zvýšení platu učitelův a jiné
dobročinné účely

100.000 m.

V divadelní pokladně zůstalo .560 m. 61 f.

Jste asi zvědaví. mnoho-li dostali jednotliví
herci? I to vám vyžradím.

1 (Kristus)	2000 m.
6 (Kaifáš, vůdce sboru, pořadatel živých obrazů, kapelník hudby pašiové, ka- pelník hudby turecké a hlavní po- kladník) po	1300 m.

40 hereů	po	900 m.
9	"	800
36		700
41		600
138		500
36		400
92		300
51		200
27	" "	150
78	žáků sváteční školy po .	80
191	všední školy po	40 m.
<u>746</u> osob.		

Kolik dostalo všech 746 účinkujících dohromady? Čítejte!

„Panečku, kdyby se takové hry v naší osadě zařídily, to by byla trefa!“ pomyslí si mnohý.

Prosím, je volno každému, — pokuste se o to, zvláště nechtě se pokusí ti, kteří v Horní Ammergavě na kritickou soudnou stolicí zasedli!

2. Opět v Mnichově.

Do Mnichova jsme dojeli za hustého deště. k 11. hod. v noci. Šli jsme zrovna do svého hotelu „Gasser“ a ptali se, je-li naše světnice přichystána. Pokojný litoval, že byl nucen — pro nával cizinců — naše zavazadla do jiného pokoje o dvou postelích přestěhovati a pro P nebylo tedy žádné postele.

Byli jsme tím velice nemile překvapeni a P. byl nucen v tmavé, deštivé noci hledati noclehu jinde. Na štěstí ho našel hned vedle.

Ráno jsme spali déle, než obyčejně a šli pak dolů k snídání. Měli jsme starost, kde asi našel

P. nocleh a kde se s ním shledáme. Pojednou jsme jej spatřili z okna, u kterého jsme seděli. N. vyběhl ven, přivedl ho a slavili jsme opět shledání.

Po snídani šli jsme do několika kostelů. Biskupský gotický chrám Panny Marie vyniká svou majestátnou velikostí a bohatostí ozdob. Jest v něm mnoho oltářův a každý jest mistrovské dílo. Na stěnách a pilířích jest velké množství velmi uměle vyřezávaných soch, — kolik jich jest, ani nevím. Kdo by všechna umělecká díla v tom chrámě postavená koupiti chtěl, musil by býti několika-násobným milionářem. Byli jsme v dómě přes hodinu a přece jsme jej jen zběžně prohlédli. Samým obdivováním šla mi hlava kolem. Proto jsem byl mile překvapen a dojat, když jsem přišel konečně k nevelkému postrannímu oltáři, na kterém pro samé kvítí nebylo bezmála nic jiného viděti, než milokrásný obraz nejsladšího Srdce Panny Marie. Na oltáři hořelo mnoho světel. Bezpochyby konalo tam nějaké bratrstvo pobožnost.

Pak jsme šli do tak zvané kaple v královském hradě, která jest vlastně kostelem asi tak velikým, jako je náš Tvaroženský. Kam se člověk podívá, podlaha, stěny, sloupy, oltáře — vše jest tam sám drahý, lesklý mramor, částečně pravý, částečně umělý. Na stropě a nad oltářem jsou na zlaté půdě malby nejslavnějších mnichovských mistrů. Zlatou půdu jsme sice viděli, ale maleb jsme nemohli dobře rozeznati. Venku bylo deštivo a pochmurno a mdlé denní světlo nevelkými, u samého stropu umístěnými okny jen stěží pronikalo. Miluji v chrámech posvátné šero, ale v královské kapli

byla tenkrát neposvátná tma a ta mne ku zbožnosti nenalazovala. Kdyby bylo venku slunce jasně svítilo a ohnivé své paprsky do chrámu pod samým stropem vrhalo, pak by snad dojem býval úchvatný.

Z královské kaple šli jsme do staré pinakotheky (obrazárny). V Mnichově jsou dvě pinakotheky naproti sobě stojící, stará a nová. Jsou to budovy nepřiliš úhledné, ale uvnitř chovají veliké poklady malířského umění. Ve staré pinakothece jsou obrazy starých mistrů, v nové — novějších mistrů. Téhož dne byla jen stará pinakotheka otevřena. Co jsem tam vše viděl, popisovati nemohu a nebudu. Na to by nestačil ani rok a i pak by si čtenář vše náležitě představití nedovedl.

Z pinakotheky vrátili jsme se pak k domu, jehož vysoké, nahoře kusé věže nám při obchůzkách městem za maják sloužily. U samého domu našli jsme totiž dopoledne hospůdku „u města Londýna“, kde nám nápis nade dveřmi sliboval, že tam vaří po vídeňsku, že tam mají dobrou rakouskou vína a plzeňáka. Strava v našem hotelu nám nechutnala, proto jsme šli na stravu domácí, t. j. vídeňskou a nezmýlili jsme se: jídlo tam bylo dobré. Jen s plzeňským jsem se napálil. Poručil jsem si sklínku. Donesli mi světlé pivo, okusil jsem a ušklíbl se: „Toto že má býti plzeňské!? Vyškovské je lepší a to věru není premiantem mezi pivy!“ Nechal jsem je státi a poručil si půl pinty mnichovské, tmavé, přihořklé chmeloviny. To bylo dobré. Necht' si z toho každý vezme prospěšné naučení, že jest nejlépe vlky výtí.“

Odpoledne potloukali jsme se městem a šli večer brzy spat. Byli jsme unaveni a odpočinku potřebni.

V úterý 5. srpna vstali jsme osvěženi a šli o 6½ hod. ráno do nedalekého kostela sloužit mši sv. a pomodlit se církevní hodinky. V kostele, v němž jsme svou pobožnost vykonali, byla zpívána smuteční mše sv. za úda jakéhosi spolku nebo bratrstva. Více měšťanů bylo přítomno. Vůbec je v Mnichově uvědomělost náboženská mnohem vyvinutější než u nás, a katolictví není postaveno do koutka, jako u našich vzdělanců. Tam se málokterý „pán“ stydí do kostela chodit a v neděli nebo ve svátek bývají tam chrámy naplněny nejen ženami a chudinou, ala i pány z tak zvaných lepších tříd.

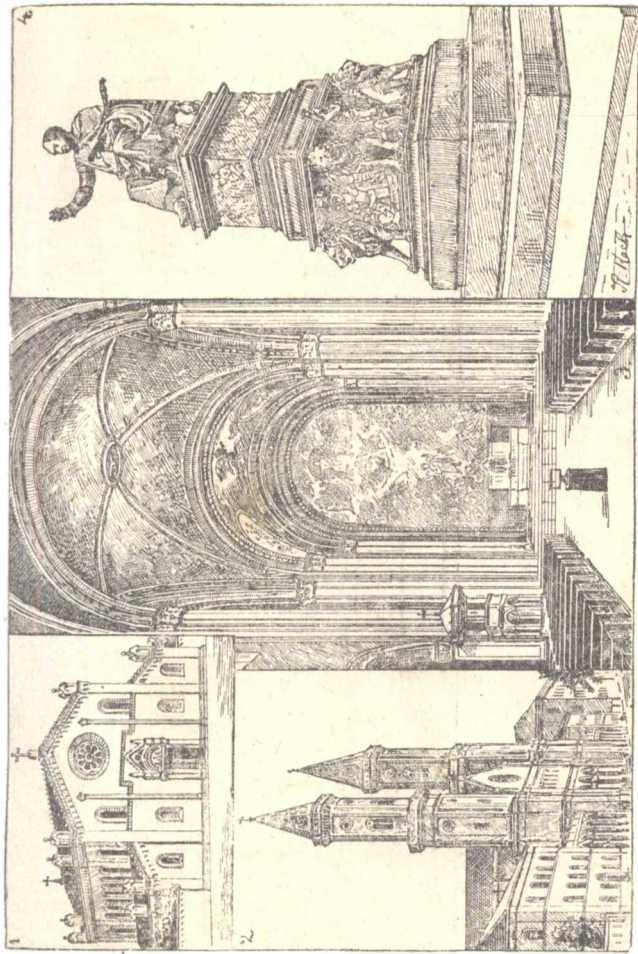
Kéž by bylo u nás taktéž! Pak by bylo méně nesvornosti, rozbrojův a stesků!

Po snídání šli jsme do nové pinakotheky. Jest v ní umístěno 561 obrazů a 281 maleb na porceláně. Ač jsme byli v obrazárně přes 2 hodiny, mohli jsme jen větším obrazům více pozornosti věnovati, na menší, které jsou v postranních světnicích zavěšeny, podívali jsme se takřka jenom v letu, ač jsou mnohé z nich umělecká díla první třídy. Některým z velkých obrazů je věnováno po jedné celé stěně velkých sálů, tak obrazu „Potopa“ od Karla Schorna († v Mnichově 1850) a obrazu „Zkáza Jerusaléma“ od Viléma z Kaulbachu († v Mnichově 1874).

Tyto obrazy jsou obrovských rozměrů. „Potopa“ činí úchvatný dojem, ač několik figur jest jen mlhavě naznačeno, protože malíř umřel, než toto své veledílo dohotoviti mohl. Ale strašná, ne-

odolatelná síla a moc trestajícího Boha, jež v rozbouřených, stoupajících vodách se jeví, a málomocná nicota a zoufání hříšných, jindy tak pyšných lidí, hřímá z obrazu toho hromovým hlasem do duše. Krásná, rozkošnictvím a přebytkem kyprá, polonahá těla mužův i žen zoufale chytají se skály, která nad rozježené vody potopy ještě vyčnívá. Na všech obličejích zděšení, v každém pohybu krásných údů křečovitá námaha. Kdo jest již na skále, strká za sebou plovoucího nemilosrdně zpět. Několik mrtvol plove po vodách. Jen láska mateřská překonává i tuto děsnou, smrtelnou úzkost: u samé skály chytá se mladá, krásná matka jednou rukou skalního výběžku a druhou klade naň své nemluvně, o něž má větší péči než sama o sebe.

Tutéž trestající moc rozhněvaného Boha, jen že umírněnějšími barvami, ještě důmyslnějšími skupinami a na jiné události, líčí velikánský obraz „Zkáza Jerusaléma“ od Viléma z Kaulbachu. Do nejdelší smrti mi tento obraz z paměti nevyjmí. Mistr kresby a barev líčí na něm onu věčně památnou událost, jak římský vojevůdce Titus dne 10. srpna r. 70. po narození Páně dobyl Jerusaléma, chrám spálil a celé město zničil tak, že nezůstalo kamene na kameni. Tím vyplnila se doslova předpověď Páně: „Přijdou dnové na tebe a obhrnou tebe nepřátelé tvoji naspem a obklíčí tebe a sevrou tebe odevšad. A na zemi povalí tebe a děti tvoje, které v tobě jsou, a neostaví v tobě kamene na kameni, protože jsi nepoznalo času návštěvy svojí.“

Mníchov. 1. Dvorní chrám Všeoh svatých. 2. Kóstel sv. Ludvíka. 3. Vnitřek kóstela sv. Ludvíka. 4. Pomník Maxm. Jos. I. (str. 304).

S úžasnou geniálností, duchem Danteovým, vyličil umělec štětcem tuto událost. Obraz je nahoře okrouhlý. Docela nahoře sedí čtyři velcí proroci na jasných, oblakových trůnech a ukazují vážně knihy svých proroctví. Pod nimi vznáší se v oblacích šest andělů s plamennými meči pomsty Boží. Pod anděly letí nad starozákonním oltářem několik ohyzdných ďáblův a troubí v levou stranu, kde jest viděti hořící chrám a strachem k zemi se krčící starce a ženy. Jeden ze zloduchů vyzdvihuje posměšně římského orla a nápis S. P. G. R., znamení nadvlády pohanské. — Pod těmi zloduchy viděti oltář a před oltářem jest hlavní skupení celého obrazu; krásný velekněz v mužné síle bodá si sám dlouhou dýku do vlastního srdce. Děti a manželka tulí se k němu. Na zemi před ním leží málomocný stařec s mečem v ruce a zoufalé ženy bijí čely do země. Římský jezdec táhne za sebou mladou dívku od boku veleknězova. — V levo pod skupením andělů s plamennými meči viděti hořící chrám, před ním stojí hrdé a hrdinské postavy až do posledního okamžiku vzdorujících vůdců židovských Simona a Jana z Gišaly s okřídlenými přilbami na hlavách. Kolem nich seká tlupa židovských vojínů málomocně do vzduchu. Na druhé straně v pravo viděti římského vůdce Tita vysoko na bílém koni vjížděti do pokořeného, vyhladovělého, rozkolem rozdvojeného, hořícího města. Před ním jdou trubači a za ním nesou jezdci římské orly. Za vítěznými Římany valí se černé mraky nevěry pohanské a zkázy lidu israelského. Docela dole v levo jest lid israelský znázorněn v postavě Ahasvera, věčného

žida. Utíká divým spěchem a nad ním letí duchové pomsty a šlehají hadími bičičky. Utíká svému neštěstí, utíká stále a utíkati bude až do soudného dne — a přece mu nikdy a nikde neunikne! A kdyby všechny poklady světa si nashromáždil, pomsta a hadí bič vznášeti se budou všude nad ním! — Z tohoto děsného obrazu pomsty a zkázy jako bílá lilie z trní usmívá se na diváka v pravo v koutě překrásná skupina křestanů, kteří, jak známo, včasným, tichým odchodem z města za Jordán se zachránili. V čele této skupiny jde krásný hoch, zpívaje nábožné písně z knihy, za ním jede na oslici matka s dítkami na klíně, jež připomíná na Marii Pannu do Egypta utíkající, vedle ní jde vážný muž, též zpívaje a za ním celý zástup dětí, žen a mužů. Tři jasní andělé vznášejí se za nimi, chráníce jejich odchod a nesou vysoko ve vzduchu hostii a zářící kalich. Věru, nebesky krásné to vyličení svatosti prvních křestanů!

Přál bych ti, milý čtenáři, abys před tím obrazem ve zbožném rozjímání a ve svatém nadšení postáti mohl, jako já, — ale každému není popřáno, do Mnichova si zajeti. Poradím ti však něco. V Praze byla vydána nákladem sv.-Václavské záložny „Zlatá bible“, v té najdeš krásnou ocelorytinu tohoto obrazu. Tuto zlatou bibli mají někde na faře nebo v městě, vypůjč si ji a pokochej se aspoň pohledem na tu ocelorytinu.

Z ostatních obrazů v nové pynakothece nejvíce mi utkvěla v paměti řada řeckých krajino-maleb, která jest vyvěšena ve zvláštním, velkém sále, do něhož padá uměle přidušené světlo. Obrazy

ty představují rozličné krajiny Řecka novodobého; některé jsou zachyceny za východu slunka, jiné při západu, některé za pravého poledne a opět jiné za tiché noci, kdy „měsíček svítil s vysoka“; některé za oblohy docela jasné, některé za nebe lehkým povláčkem přidušeného. A jak mistrně vše malíř na plátno vykouzčil! Na jednom obraze vidíš polední slunko takřka hořeti, žhavý vzduch se chvítí a celou krajinu pod tím znojem jako uvadlou, polomrtvou ležeti. Na druhém obraze pronikají paprsky vycházejícího slunka jen stěží výpary ze šedého moře vystupující; na třetím zapadá zase veliké slunko do modrozeleného oceánu jasně a mile, jak ubírá se k odpočinku spravedlivý člověk, jenž po celý den jen dobře činil. — Opět na jiném obraze vidíme krajinu večerní střížavou, jako průhlednou rouškou zakrytou a vysoko na nebi stojí bledý úplněk a leje ochladu a omladu na unavenou zemi. Večerní pochládek voní z celého obrazu. — A všechny ty obrazy září tak, jakoby samým světlem malovány byly. Úžasné to umění!

Kdysi jsem kdesi četl, že jakási výstřední dáma, na cestách v alpských krajinách dlící, jakémusi pánovi, jenž vystoupil na obrovskou horu Mont-Blanc, po jeho návratu horalskou hůl, o kterou se při vystupování na horu a při sestupování dolů opíral, horoucně, nadšeně políbila. Možná, že pán ten byl vdovcem a ona dáma vdovičkou, a že tím políbením hole špekulovala na ruku, která se o ni opírala, — já však toho malíře, který ty řecké krajiny maloval, za muže si vzíti nemohu, ale kdyby byl stál vedle těch obrazů, byl

bych mu hned štětec, kterým je maloval, horoucně políbil, a nejen štětec, ale i ruku, — jak jsem panáčkem!

Z menších obrazů, jimiž je mnoho tak zvaných kabinetů naplněno a mezi nimiž jsou zajisté mistrovská díla první třídy, nejvíce mne zajímala podobizna extatické panny Kateřiny Emmerichovy od našeho českého mistra Maxa, která na svém těle po dlouhou dobu měla rány podobné ranám Krista Pána, jaké měl též sv. František Serafinský, a které každého pátku krvácely, což i mnohými lékaři dosvědčeno jest, ač ji navštívili a ohlédli v úmyslu, aby odhalili nějaký podvod.

Bývala často v bolestném vytržení a viděla a slyšela Božského Spasitele v celém pozemském jeho životě od kolébky až do nanebevstoupení. Vidění tato vypravovala pak svému zpovědníku a důvěrníku, slavnému německému básníku a knězi Klementu Brentanovi, jenž kdysi učinil následující pamětihodný výrok, svědčící o jeho duchaplnosti: „Geniů se mnoho nerodí. V našem (18.) století narodili se jen tři geniové: genius vojenství — Napoleon, genius básnictví — Goethe a genius náboženství — Klemens Maria Hofbauer.“ Tak hluboký duch, jako byl Klemens Brentano, sepsal tedy všechna zjevení a vidění ctihodné panny Kateřiny Emmerichovy ve velmi objemnou knihu, tak jak mu je byla vypravovala. Líčení jest tak živé, tak úchvatné, tak plastické, tak hluboce psychologické a archaeologicky tak věrné, že prostá, neučená panna si ho nikterak vymyslet nemohla a tak osvícený duch, jakým byl P. Brentano, byl

by zajisté ledajaké výmysly a fantase hysterické ženštiny nespisoval. Před podobiznou této omilostněné panny jsem tedy stál a zadumal se. Možná, že to nebyla podobizna věrná, ale buď si jak buď, Max ji výtečně pojal. Na obraze jsou vymalovány jen hlava, poprsí a sepjaté ruce extatické panny. Leží v bílém kabátku na bílé podušce a hledí vzhůru k nebi. Ale jaký to obličej! Bílý, běloučkový jako z alabastru a všecek průzářený milým světlem zbožné duše, která jako bylina v květině, všechnu svou krásu soustřeďuje v modrých, jasných, k nebi obrácených očích. A ty útlé, bílé, jizvami zdobené ruce, jež růžová krev rumění! I malíři Maxovi bych byl políbil štětec a ruku!

Chtěli jsme ještě několik menších pokojků Mnichovské pynakotheky prohlédnouti a pak aspoň zběžně na sbírku maleb na porceláně se podívat, ale zvonek zazněl, oznamuje poledne a vyzýváje návštěvovatele k odchodu. „Zazní zvonec — bude konec“, stojí v jedné staré missionářské knize, čímž poukázáno na konec života a umíráček. Arci hlas toho „posledního zvonce“ bude přemnohým na věky strašným a Bůh nedej, aby byl i nám. Co byl proti němu hlas zvonku, volajícího nás z obrazárny? Ale jakmile jsem ho zaslechl, vzpomněl jsem si na onu píseň a řekl mimoděk: „Již je konec!“ a odešel mrzut, že jsem nemohl ještě déle pohledem na malby se kochati.

Z obrazárny šli jsme k obědu, a sice do sklepa ve staré radnici, který nám byl jako výtečná vinárna doporučen. Sklep ten jest proměněn v krásnou, malbami na omítce a malovanými okny

ozdobenou restauraci. Jídla i vína jsou tam opravdu výborná, ale hodně, ač ne přílišně drahá, a poněvadž jsme necestovali proto, abychom ulehčili svému měšci, který těžkým ani nebyl, nýbrž abychom co možná za nejlacinější groš kus světa a lidi a divy v něm uviděli, pojedli jsme jen něco málo a šli pak za svým soudruhem P ., jenž nám za kratičkou chvíli do dvorního pivovaru upláchl, kde je mnohem laciněji a vše po domácku. Dvorní pivovar byl v té polední době, kdy i Mnichované své pivo ne v hospodách, ale u domácích stolů v rodinném kruhu pijávají, poměrně slabě navštíven, ač by byl u nás každý hostinský s takovou návštěvou vrchovatě spokojen. Společník náš seděl v pobočném křídle, které jaksi ve vážnosti jest, ve společnosti jakéhosi obstarlého, hodně zanedbaně vypadajícího pána a pak několika mužů dle zdání řemeslníků. Když jsme přišli, dopíjeli právě a odcházeli jeden za druhým po své práci. Zůstali tam ještě ten pán a jakýsi hubený, chorobně vypadající muž. Bez ustání odkašlával a vzdychal, a když některý host odešel, vzal rychle jeho kamenný džbánek a díval se, zdali v něm nechal nějaký zbytek, který pak vždy svědomitě a s vážností dopil, jakoby byl ustanoven za strážce nad tím, aby tak velký dar Boží nepřišel na zmar.

Bylo mi chudáka líto. Ptal jsem se ho, má-li tak velkou žízeň.

Položil si ruku na prsa, odkašlal zhluboka, ale nacvičeně, pohlédl na mne žalostivě a řekl: „Ó ano! A mám od doktora pivo poručeno! Byl jsem nemocen.“

„A co vám bylo?“

„Měl jsem šlemový katarh. Mám pít pivo, ale mé finance mi toho nedovolují.“

„Dejte si naliti džbáněk; tady máte peníze,“ pravil jsem, poněvadž se ve mně nad ním pohnula útroba.

Stařík na ta slova zázračně oživil. Nazdvihl na poděkování klobouk, vzal ochotně peníze a pospíchal bezmála mladistvým krokem pro svou medicínu.

Onen zanedbaný pán podíval se na mne bezmála uctivě a řekl pochvalně: „Dovolují-li vám vaše poměry takového chudáka podporovati, jest to všeho uznání hodné, když to činíte. Odkud pak jste, pánové?“

„Z Rakouska, z Moravy.“

„Aha. Znáám to, znám,“ přikývl hlavou, vytáhl z kapsy u vesty malý kornoutek se šňupavým tabákem a zašňupl si. „Jsem, pánové, doktor medicinae a studoval jsem též v Praze a ve Vídni.“

„Tak? To nás těší,“ vmísil se do řeči N. . . , uslyšev, že je mu se sobě rovným, s doktorem, mluvíti. Similis simili gaudet. „A jak se vám Praha líbila?“

„Krásné město,“ pochválil doktor a počal nám vypravovati, jak vesele tam žili. „Pánové, vidíte mne,“ pravil po chvíli, „že již nejsem mlád, zítra podrobí se můj syn důstojnické zkoušce, ale proto jsem podnes ještě pořád starým studentem, starým buršem,“ doložil schlubně a spokojeně.

Přišla bába a nabízela na prodej tvrdá vajíčka a housky. Doktor si koupil dvě vejce, oloupal, posolil, notně opepřil a -- obědval.

Pomyslel jsem si: „Co je pravda, to je pravda, chováš se opravdu jako starý, rozhrýbený burš.“ Abych jej přivedl na jiné myšlénky, otázal jsem se: „Které pivo vám chutná lépe, toto nebo plzeňské?“

Doktor pohlédl opovrřlivě na džbánek před sebou stojící a řekl: „Toto je proti plzeňskému — brynda!“ Užil ještě méně poetického slova, ale nechci je zde opakovati. Na to doložil slavnostně, udeřiv pěstí na stůl: „Plzeňské jest prvním pivem na světě! Toto zde je otrava.“

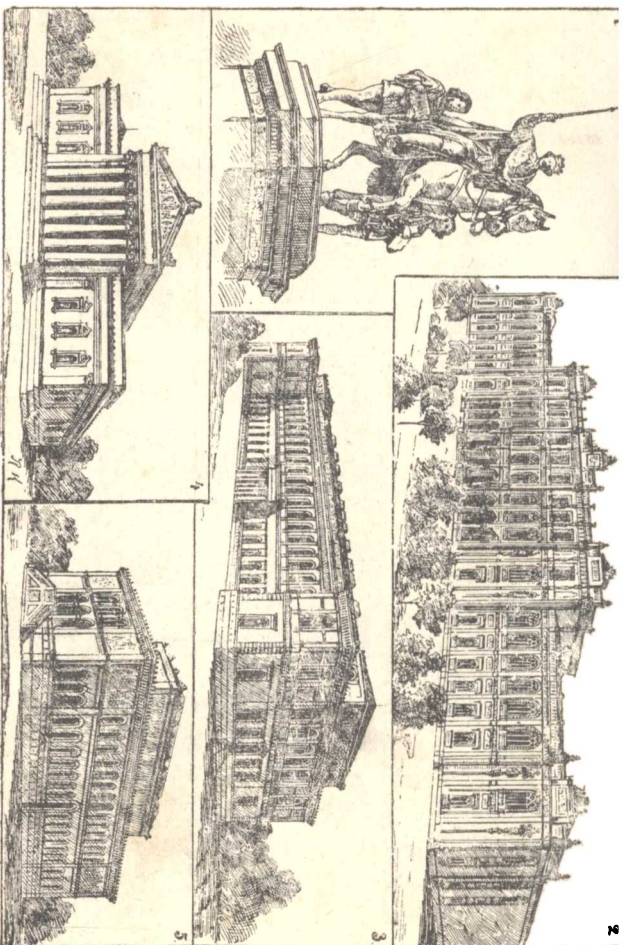
Rozhovořil se pak, až počal pojednou proti Římu mluvit a pověstného Döllingra, jež tak zvaní starokatolíci za svůj sloup považovali, vychvalovati. Moji soudruzi se rozohnili a počali s ním učenou hádku.

On se hájil zprvu sebevědomě, když však viděl na naší straně převahu, obrátil a vyznal, že si váží každého člověka na světě — i katolického kněze.

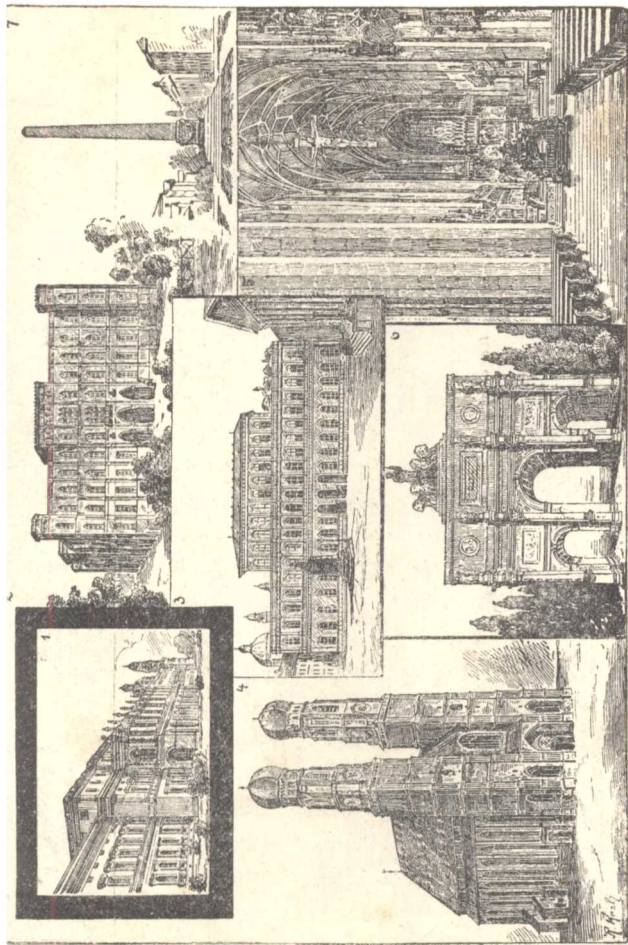
„Jen že my katolíci kněží nestojíme o vážnost takových pánů, jako jste vy,“ řekl jsem upřímně sice, ale beze zlosti a odešli jsme.

Kolik lidí může jediný pobloudilec, jako byl nešťastný Döllinger, pokaziti! Teď i on, ač se dožil stáří neobyčejného, odešel před soudnou stolicí Toho, Jehož učení opovažoval se svým nadutým rozumem jako pitevním nožem prozkoumávati, až mu pýcha podrazila nohy a padl.

Z dvorního pivovaru šli jsme ohlédnout druhou polovici města na řece Isaře ležící. „Chorobný“ stařík z pivovaru pronásledoval nás jako sršeň

Mníchov. 1. Pomník Ludvíka I. 2. Kr. bav. nář. museum. 3. Stará pinakothéka (obrazárna).
 4. Glyptothéka (sochárna). 5. Nová pinakothéka (str. 312).

Mnichov. 1. Slavnostní dvorana kr. residence. 2. Wittelsbašský palác. 3. Král. residence. 4. Metropolitní chrám P. Marie. 5. Vnitřek chrámu P. Marie. 6. Vítězná brána. 7. Obelisk (str. 312).

zpocené koně. Nabízel se nám dotěrně, že nás všudy doprovodí. Bezpochyby doufal, že na nás nějaký větší příspěvek na tu svou „medicinu“ vyloučí. Ale moji společníci oháněli se proti němu tak dlouho a důrazně, až ho to konečně omrzelo a on nás, nevděčné, opustil.

Šli jsme na starý hřbitov, který je pro svou krásu vychvalován. Ve hřbitovní ulici má jakýsi obuvník vyvěšenou tabuli s nápisem: „Anatomisch-orthopädische Schuhwaren-Anstalt“, což znamená po česku asi: „Zde se zhotovuje obuv dle anatomických pravidel, aby lidé chodili rovnýma nohama.“ Ten p. obuvník, který svůj závod tak bombastickým, nadutým způsobem ctěnému obecenstvu odporučuje, jest zajisté velikým dobrodincem marnivého lidstva, pakliže jest skutečně takovým divotvorem a dovede „postaviti boty“, jak ševci říkávají, že v nich i chromí i šmatlaví jako rovnýma nohama chodí, vždyť není nikomu příjemnou věcí, sloužiti za terč duchaplných a šetrných vtipů naší ušlechtilé omladině a ještě nadějnějšímu dorostu. Takový švec-kouzelník by mnohého opravdu „na nohy postavil“. Pochybují však, že by tomu dostál, co slibuje. Dejme tomu však, že ano: pak ho napadlo ve chvíli kousavého humoru závod svůj u samého hřbitova si zařídit. Tam ho věru potřebí není, vždyť smrt narovná všechno — i křivé nohy a na hřbitově leží všichni stejně. A na mnichovském hřbitově leží i krásně. Tam totiž nezanášejí mrtvé zrovna do hrobů, jako u nás v „nevzdělaných“ osadách, tam zavezou napřed všechny, bohaté i chudé, velké i malé do umrlčí komory, jako my oběšence a jiné samo-

vrahy, jen že tamější komora je krásná, jako veliká kaple, stojí v ní oltář a lze do ní se dívatí velikými okny — jako do nějakého výkladního krámu. Mrtví leží tam pěkně oblečení mezi zelením a květinami, a zvědaví lidé chodí na ně se dívatí jako do nějakého kabinetu s voskovými figurami. Však jsou tváře těch umrlců skutečně jako z vosku. Když jsem tam byl, leželo v umrlčí komoře asi 6 mrtvol, mezi nimi jakýsi starý pán s dlouhými vousy, mladá paní a asi dvouleté dítě. To spalo mezi palmovím a kvítím krásně jako andílek, kdyby andělé spátí mohli. Svatý klid spočíval na tváři všech mrtvol. Dejž Bůh, aby takový klid zdobil na věčnosti též duše těch zemřelých! — Kolem však lítaly mouchy, z nichž každá nosí v sobě smrt. Četl jsem totiž nedávno před tím v novinách, že právě u té umrlčí komory na starém Mnichovském hřbitově, u které jsem stál — (Mnichov má ještě jeden větší, nový hřbitov), — jakéhosi mladíka, který si do světa na zkušenou a poučenou zašel, štípla moucha, nakazila mu jedem z ležících tam mrtvol krev a nebohý mladík že za krátko na to zemřel. V novinách bylo pak obligátní a věru potřebné naučení přidáno, aby každý, kdo mnichovský hřbitov navštíví, před těmi mouchami na pozoru se měl.

Řekl jsem to svým soudruhům a odešli jsme rychle.

Mnohý čtenář se snad podiví, proč v Mnichově mrtvoly napřed do umrlčí komory dovážejí? Inu, slavný magistrát tam ráčil naříditi, jako v mnohých jiných velkých městech, aby každá mrtvola, jakmile lékař úmrtí úředně uznal a potvrdil, a jakmile jest

oblečena a do rakve uložena — (a rakví je tam každého okamžiku s dostatek k dostání, — za peníze totiž) do umrlčí komory odvezena byla. Ať se tomu kdo brání nebo ne — nic platno: marš s mrtvolou do komory! Vyžaduje to zdravotnictví. Mrtvoly by mohly ostatní domácí nakaziti. — Mám však podezření, že slavný magistrát má ještě jinou příčinu k takové přísnosti. Zasedá totiž v tom vynikajícím sboru též mnoho svobodných zednářův a osvícencův a těm nemůže býti lhostejno, pakli by katoličtí Mnichované třídním pozíráním na mrtvoly svých domácích k vážnému rozjímání o marnosti všeho zde na zemi a životě za hrobem povzbuzování byli a lichost a planost liberálních zásad v přítomnosti mrtvol jako na dlani viděli. Proto pryč z příbytku s mrtvolami, těmi nejdůraznějšími kazateli, pryč — co nejrychleji pryč!

Hřbitov má dvoje oddělení: jedno pro děti a druhé pro velké. Druhé oddělení je podloubím lemováno, v němž jsou rodinné hrobky a hroby vynikajících učenců. Některé jsou velice krásny a svědčí namnoze o pravé zbožnosti těch, kteří zemřelým ty pomníky postavili. Tu i tam jest však viděti též náhrobek, jenž by na hrobě každého pohana státi mohl, o kříži neb o jiném křesťanském odznaku ani památky. Viděl jsem tam na př. též náhrobek bývalého pohlavára mnichovských svobodných zednářů, jenž byl svého řemesla redaktorem vůdčího liberálního listu bavorského hlavního města. A jak oslavili jeho věrní památku svého vůdce? Postavili mu na hrob drahý mramorový kámen, jenž představuje dvéře do hrobového sklepení. Na

těch dveřích je zlatými písmeny nadbytečná chvála zemřelého do mramoru vryta a nade dveřmi vznáší se vzhůru velký motýl, což má znamenati, že duch zemřelého jako krásný, zářivý motýl vznesl se vzhůru do vlasti věčného světla. To je vše!

Snad ani netušili, jak případně přirovnali ducha svého zemřelého vůdce k motýlovi. Motýl je pestrý, krásný, pokud se kolébá ve slunku štěstí, ale jakmile se ho dotkneš prstem, setřeš mu všecken pel — a co zůstane z jeho krásy? Dokud takovému bohatému pánu liberálovi štěstí a zdraví přeje, leskne se a mnozí závistivě naň pohlížejí, ale jakmile se ho dotkne prst smrti, ty tam sláva, lesk a vážnost, které opravdu křesťansky spravedlivých právě po smrti nejkrásněji rozkvétati počínají. Ze hřbitova šli jsme opět do jiné, novější části města. Tam jsou mnohé domy celé pomalovány, ale ne jako v Brně dotěrnými anoncemi: „Sigmund Deutsch“ a podobnými, nýbrž krásnými obrazy al fresco (na omítce), jakých jsem v žádném jiném městě neviděl. Věru, Mnichov jest pravým sídlem novodobého umění. Bavorští králové na toto své poměrně mladé hlavní město přemnoho obětovali.

Večer šli jsme do dvorní opery. Na divadelním lístku byla pro ten den oznámena půvabná Webrova zpěvohra „der Freischütz“ (střelec čaroděj), z níž všechny krásy lesa a radosti mysliveckého života neodolatelnou lahodou voní a zvoní, ale též všechny hrůzy a děsy bouřných nocí hučí a straší. Na hlavních rysech tak oblíbené a stále mladé romantické zpěvohry usnesli se dva mladí lidé za jedinou

noc. Fr. Kind navrhl děj a Karel Maria z Webrů hlavní motivy hudby. Unavil bych snad čtenáře, kdybych celý děj a hudbu líčiti chtěl. Napovím jen, že v té zpěvohře není pranic sprostého, ano je provanuta báječným kouzlem. Vystupují v ní starý myslivec, krásná a zbožná jeho dcera Agatha se čtveračivou společnicí Aničkou. Pak dva myslivečtí mládenci: zlému duchu Samielovi zapsaný divoký Kašpar a ženich Agathin, vlídný Max, jenž při slavnostním střelení o závod krásnou Agathu zasloužiti si chce. Kašpar ho přemluvil, aby s ním šel v noci do „vlčí sluje,“ kouzelné, nechybné kulky líti. Vystupuje ve zpěvohře dále kníže s mysliveckou družinou, družičky Agathiny, jež ji ke sňatku strojí, a ku konci vážná, dojemná postava poustevníka. Jak již praveno: všechna poesie lesní rozkvétá v této zpěvohře. Viděl a slyšel jsem ji již jednou, asi před dvaceti lety ve Vídni, a byl jsem tedy velmi žádostiv, starý dojem obnoviti.

Mnichovská opera je velká budova, avšak mnohem jednodušší nežli vídeňská. Ta se mi právě líbila. Zdá se mi hříšno, na budovy zábavě věnované těžké miliony věnovati a pak ruší lesk a nádhera hudební požitek. Právě umění nepotřebuje nádhery. Orkestr mnichovské opery jest výtečný, nedosahuje však dokonalosti vídeňského sboru hudebního. Zpěváci, vyjma basistu Kašpara, nečinili též žádných zázraků, bezpochyby byly první pěvecké síly na dovolené a ředitelství zpěvohry myslilo si, že pro ty tažné ptáky, pro cizince, jsou i umělci druhé nebo třetí třídy dosti dobří. Za to byla

dekorace vlčí sluje děsně krásná. Připomínala mi živě skalní tesy a sluje v Adersbachu v Čechách. Vodopád řinul se se skály dolů a když lil Kašpar čarovné kulky, byla věru hrůza na sluj se podívat. Po zemi a po skalách lezly divné potvory, sovy svítily očima a houkaly, blesky šlehalý, hrom hučel, ve vzduchu letěla divoká štvance na koních se vzteklymi psy a vše hvízdalo, vztekalo, praskalo, křičelo; veliká jedle překotila se s praskotem od skály ke skále — bylo to děsné! Neradil bych nikomu, aby bral k tomu výjevu dítě do divadla, mohlo by se zbrádit!

Po zpěvohře šli jsme jasně osvětleným městem do svého hotelu. Poseděli jsme ještě chvíli, pozorující společnost v restauraci se bavící a šli pak spat. Ráno ukončili jsme svůj pobyt v Mnichově mši sv. v kostele a odjeli pak kolem 9. hodiny k Solnohradu.

Neviděli jsme ještě mnoho sbírek a památností Mnichovských, ale čas nám vyměřený chýlil se ku konci, a pak jsme byli díváním a cestováním tak unaveni, že jsme spěchali k domovu.

Krajina kolem Mnichova jest jednotvárná, čím více jsme se však k Solnohradu blížili, tím byla malebnější, velikolepější. Konečně jsme k polednímu přejeli přes bavorské hranice, a Solnohrad, perla horských měst, stál a zářil ve vší své kráse před námi.

3. Solnohrad.

Byl jsem před léty též již jednou v Solnohradě a bydlel tehdy „u Mouřenína.“ Vsedli jsme tedy

do dostavníku, na němž bylo napsáno: „Zum Mohren,“ a jeli krásným městským parkem vedle zámku „Mirabell“ přes most nad řekou Salzachou se pnoucí do starého města.

V hotelu nám vykázali krásný, prostranný byt s balkonem nad řekou Salzachou. Vyšli jsme na balkon a jako jedněmi ústy vykřikli jsme: „Ah!“ překvapením a radostí.

Právě proti nám usmívala se svěží zelení „Kapucínská hora“ s klášterem a kostelem a čarokrásným parkem, z něhož na nás mnoho bílých, vlnitých domků hledělo, mezi nimiž též domek slavného hudebního skladatele Mozarta.

Dívali jsme se s balkonu delší dobu na krásné město. Kde teď Solnohrad stojí, tam vypínalo se již za dob velikého Julia Caesara (r. 44. před Kr. P.) pevné a nádherné římské město Juvavia. Že bylo skutečně pevným a nádherným, o tom svědčí jak staré listiny, tak zůstatky, které až podnes tam vykopávány bývají. Stará Juvavia stála v římské provincii Noricum, ku které patřily nynější Rakousy, Štýrsko, Korutany, Solnohrady, část Tyrolska a Bavorska. Asi r. 451. p. Kr. P. vydobyl král Hunů (praotců nynějších Maďarů) Attila Juvavie a město zbořil. Později kázal kolem bývalé Juvavie rozptýleným křesťanům sv. Severin evangeliium, po něm poustevničil tam sv. Maximus, až konečně r. 582. sv. biskup Rupert na tom místě kostel ku cti sv. Petra postavil a klášter založil a tím dal základ k nynějšímu novému městu. Na blízku našli slany pramen a proto nazvali město Solnohradem. Nynější Solnohrad je snad nejkrásnější horské město. Leží

v krásném údolí na obou březích řeky Salzachy 412 metrů nad mořem a má 25.000 obyvatelů. Na pravém břehu opírají se poslední domy o „Kapucínskou horu,“ která se vypíná až 650 m. nad mořem. Hora ta jest porostlá stromovím a tvoří krásný park. Vystupuje se na ni kamenným portálem po několika stech schodků až ku bránce u kapucínského kláštera. Tam bratr vrátník otvírá a pouští hosty do zahrady čili parku. Nedaleko brány je malý tak zvaný Mozartův domek, v němž veliký ten mistr zpěvoheru „Kouzelnou flétnu“ složil. Dále jsou milokrásné procházky a rozkošné rozhlídky na vůkolní horstvo.

To vše viděli jsme bohužel jen zdaleka a pak jsem se toho dočetl v knize. Na „horu Kapucínskou“ jsme se, k vlastnímu zahanbení se přiznávám, nedostali. Byl tím vinen roztomilý náš pan hostinský.

Když jsme totiž své oči nasýtili, šli jsme též uspokojit toho pána, jehož jméno začíná sice poslední písmenkou v abecedě, jenž však v lidském těle není nikterak pánem posledním. Hádejte, kdo je to? — Sestoupili jsme dolů do prvního poschodí a sedli si na terassu, přistavěnou k jídelní síni. Pan hostinský, ještě mladý muž, přivítal nás velmi vlídně a sklepníci donesli jídelní lístek. Pojedli jsme maličkoš a umlouvali se, kam máme odpoledne jíti. Zavolal jsem hostinského na radu. Navrhoval nám, abychom jeli buď ke královskému jezeru (Königssee) aneb na „Kozí horu“ (Gaisberg). Poněvadž na první výlet bylo již málo času, rozhodli jsme se pro druhý, a že bylo na ten čas až nazbyt, šli jsme napřed do klášterního sklepa (Stiftskeller).

Tento tak zvaný sklep je vlastně hospoda, která patří Benediktinům ve staroslavném klášteře sv. Petra, založeném sv. Rupertem. Leží v postranním klášterním nádvoří a jest pro Solnohrad tím, čím je dvorní pivovar Mnichovu. Nálevna i dvorek bývají neustále hosty přeplněny, ač tam není práždné elegance, naopak — největší jednoduchost, jen že čistější, než ve Mnichovském „Hofbräu“⁴. Ale za to tam prodávají ryzá, výtečná vína z klášterních sklepův a podávají chutná, laciná jídla.

Proto jsme v hotelu žaludek takřka jen podráždili a spěchali do klášterského sklepa. Poručili jsme si tamější zvláštnost, specialitu, jak vzdělaní lidé se vyjadřují — Mozartovo víno a uzené maso od žebírek, t. zv. „Kaiserfleisch“ s kvašeným zelím. Nemohu vám ani vypovědět, jak nám chutnalo, když po delší době opět milé domácí stravy jsme okusili.

Hověli jsme si tak ve stinném přístřeší za bezstarostného, veselého hovoru, až se přiblížila chvíle, kdy jsme na slavnou „Kozí horu“ vydati se měli. Bylo nám tak volno, cítili jsme se tak doma, že jsme na tu horu hrubě ani chuti neměli. Ale nač by člověk do světa jel, kdyby tam něco uvidět neměl?

Zaplatili jsme tedy a šli městem k řece Salzachu, přes most a pak dlouhou Kozí ulicí vedle „Kapucínské hory“, samými krásnými zahradami a okolo pěkných, jako panenky čistých domů až k osadě Parsch, kde jest nádraží horní dráhy, která vede na „Kozí horu“. Dráha ta je téže soustavy, jako dráha na Rigi. Že by jízda na „Kozí horu“ byla lacinou, ne-

mohl bych říci. Lístek stál 3 zl. 6 kr. Za to dojede teď z Brna do Vidně a zpět. — Ale když jsme tam již byli, koupili jsme si lístky a čekali na odjezd.

Zatím se počala obloha krásně zachmuřovati a než nás soptící parostroj dovlekl lesem a okolo několika hostincův a dvorců po hoře roztroušených až na temeno hory, počal drobounký deštiček pěkně síti. Krajinu pod sebou viděli jsme jen jako přes hustý závoj. Škoda, že nebylo jasně, byl by odtud zajisté rozkošný rozhled býval, vždyť vyčnívá „Kozí hora“ 1286 metrů nad moře a jest prý odtud daleko široko viděti a sedm jezer usmívá se zdola na žasnoucího diváka. My jsme viděli jen jedno, které daleko na obzoru v záři zapadajícího slunka jako oranžový pruh se lesklo.

Útlé dámy utíkaly před deštěm do hotelu, na temeni hory vystavěného, a čekaly, až vlak pojedě zpět.

Tak nás „Kozí hora“ sklamala. Ale něco jsem tam přece zažil a uslyšel, co mne pobavilo.

Když jsme hodně dlouho v chladném dešti byli čekali, chystali konečně lokomotivu ku zpátečnímu odjezdu. Vsedli jsme do vagonů a byl jsem věru rád, že byly natlačeny, aspoň nám nebylo tak zima.

Proti nám seděli tři ještě mladí páni — každý z nich měl nanejvýš dobrou třicítku — a mezi nimi mladá dáma, dle všeho panička zamklého, vedle ní sedícího muže. Že byl jejím mužem, soudil jsem z toho, že s ní ze všech třech nejméně mluvil. Za to ostatní dva nezavřeli ani úst a zvláště jeden

* knírky pod nosem a skřípceem na očích, — měl jsem jej za židovského cestujícího, — měl věru podivuhodný dar řeči. Slyšel jsem již mnoho lidí mluvit, lidí z měst pro dobré vyřídilky vyhlášených — (nechci je zde jmenovati) — slyšel jsem cikány, koňské handlíře, komedianty, slyšel jsem rozhněvané staré dračice! — ale tak obratného jazyka, jako ten pán, neměl z nich nikdo! Co ten toho za té půl hodinky, než jsme dolů sjeli, nažvanil, toho lichocení a chlubení a rozdivného vtipného i nevtipného vypravování, že by z toho byla celá kniha.

Když jsme přijeli dolů, lil se hustý, teplý déšť a dostavníky nemohly všech cestujících pod ochranné své střechy přijmouti. Moji soudruzi neměli deštníkův a čekali tedy na stanici, až přijedou jiné vozy. Mně se však čekati nechtělo; šel jsem tedy pod deštníkem do města pěšky — pomalu, pomaloučku, a pozoroval a poslouchal vše kolem. V městě zaměřil jsem zrovna do klášterního sklepu. Soudruzi slíbili, že tam za mnou přijdou k večeři.

Slíbili, ale nepřišli. Bezpochyby se jim nechtělo v tom dešti z hotelu ven. Za to však přišli ti tři páni s dámou a přisedli zrovna k mému stolu. Poznali jsme se a pozdravili. S tak hovornými pány není těžko rozprávku začítí. Za krátkou chvílku byli jsme v nejživější zábavě. Představili se mi jako pruští úředníci; ten hubatý byl státním návladním. Pomyslil jsem si: „Do tvého prádla bych se nerad dostal.“ Dáma byla mi skutečně jako manželka toho, který z nich nejméně mluvil, představena a mluvila též nemnoho. Možná, že se bála,

s takovým soupeřem se potýkati. Řekl jsem jim též, kdo jsem, a počali se mne hned na rakouské poměry vyptávati.

Usmál jsem se a pravil: „Prosím vás, pánové, neptejte se mne, znáte bez toho u nás vše lépe než já.“

„Oho!“ vyvalil na mne návladní oči. „Jak to myslíte?“

Járku: „Roku 1866. znali vaši vojáci každý stežník a každou lesní cestu lépe, než naše vojsko!“

Prušáci zasmáli se vesele a pohlédli na sebe vítězoslavně, jakoby chtěli říci: „Jsme my kabrňáci! Co?“ Moje poznámka jim zalichotila.

Vzali do ruky jídelní lístek a radili se, co by měli večeřeti. Nemohli se nikterak dohodnouti.

Šli tedy ke mně o radu.

„Prosím, poraďte nám, co si máme poručiti,“ řekl návladní. „Nám jest rakouská kuchyně tuze mdlá. Rádi bychom něco pořádného.“

„Poručte si tedy císařské maso se zelím. Večeřel jsem je také. Bude-li vám i to mdlým, pak bych rád vaši kuchyni znal.“

„Je to dobré?“ otázali se.

„Mně to chutnalo,“ odvětil jsem suše.

Poručili si tedy „Kaiserfleisch mit Sauerkraut“ a když jim je donesli, dívali se na ně jako štěně na ježka, jakoby se ho báli. Ale brzy ztratilo se z talířů, a dle toho, jak si páni Prušáci utírali ústa, viděl jsem, že jim výborně chutnalo. Arci nepřechválili je, vždyť to bylo jenom rakouské jídlo, ale řekli přece „nicht übel“ a hledali dále v jídelním lístku. Měli sto chutí na „Kugelhupf“

(bábovku) a tázali se mne, co že to je? Myslil jsem si: Vaše žaludky se vám, jak vidím, od roku 1866. nepokazily, a řekl: „Výborné pečivo. Mohu vám je nejlépe doporučiti.“

Páni Prušáci shodli se na tom, že si je poručí až později a volali na sklepníka, aby jim přinesl jiné, silnější víno.

Zaplatil jsem a strojil se k odchodu. Zvali mne, abych s nimi vypil láhev budínského, poděkoval jsem se však, že jest již 10 hodin a že soudruzi na mne čekají.

Podali mi ruku — i panička — docela po přátelsku, vždyť jsme se z bývalého nepřítelů proměnili ve spojence — a šel jsem za deště do hotelu. V jídelně seděli již jen dva hosté; ospalý sklepník zavedl mne mrzutě nahoru, kde soudruzi moji již leželi.

Ráno 7. srpna probudil jsem se za jasného svítání slunka. Soudruzi moji již vstávali. Oblekli jsme se a šli na balkon. Město a „Kapucínská hora“ ležely pod námi a před námi, včerejším deštěm umyty, jako znovuzrozeny a usmívaly se mladě, vesele. Vzduch byl vonný, svěží a čistounký, že jsem i svými slabými očima vše jasně viděl. Srdce v těle při tom pohledu okřálo a zaplesalo. Zdálo by se, že Solnohradčanům pohledy na všechnu tu krásu, která je obkličuje, zevšedněti nemohou, a ti, které netíží bída a starosti pozemské přes příliš, že jsou lidé závidění hodni, ale cizinec může v tomto okouzlujícím městě závist svou tou myšlénkou dusiti, že je v Solnohradě krásných dní poměrně jen málo, a deště, mlhy a zimy snad více,

než jinde. Deštivých dní je prý tam do roka průměrně 161.

J u v a v i a (S o l n o h r a d) jest čarokrásná paní, ale plná vzdorů, vrtochův a pochmurných, hněvných dní.

Sdělili jsme si vespolné politování, že jsme se večera místo na tu nešťastnou „Kozí horu“ nevydali raději na „horu Kapucínskou“, která teď v okouzující kráse před námi stála, posnídali na to v hotelu a šli pak úzkou uličkou k holičovi, aby nám omladil též obličej, když celé město tak omládle vypadalo.

Od holiče jsem se dověděl, že jsou v Solnohradě divné poměry. Domy k horám přistavěné, o ně zadní svou částí v pravém slova smyslu se opírající, jsou z pravidla 3 až 4 patra vysoké a některé patří dvěma i třem pánům. Na př. přízemí a první patro jednomu, druhé patro druhému, třetí a čtvrté patro třetímu. Při takových poměrech nebylo by divu, kdyby každá oprava buď střechy nebo zdíva s hádkami a soudy spojena byla. Je-li tomu skutečně tak, nevím. Zdá se však, že jsou Solnohradčané pokojnější lidé a nemilují tolik procesů, jako u nás. Jinak by takové poměry staly se nesnesitelnými a zajisté by netrpěli aspoň toho, že tam mají, jak mi tentýž holič vypravoval, jistá nevyhnutelná místa, kam i velecí páni pěšky chodívají, třeba tři, čtyři domy do spolku.

Když jsem vycházel od holiče, potkal jsem včerejšího známého Prušáčka s paničkou, ale bez těch dvou tlučhubů. Pozdravili jsme se — zajisté naposled v životě.

Když též moji soudruzi o pučící okrasu mužné tváře oloupeni byli, šli jsme k Mozartovu náměstí, kde stojí krásný Schwanthalerův pomník toho velikána hudebníka, a odtud na náměstí residenční (Residenz-Platz). Na tomto náměstí stojí 14 metrů vysoká, z roku 1664. pocházející mramorová kašna, krásné, velikánské dílo. Náměstí toto lemují: stará residence, nová residenční budova, kde jsou umístěny císařské úřady — a hlavní stráž s věží, na níž jest proslulá zvonová hra, skládající se ze 37 menších a větších zvonků. Postavil ji roku 1703. hodinář Santter. Hraje třikráte za den: o 7 hod. ráno, o 11 hod. v poledne a na večer o 6 hod. Každý měsíc hraje jiný kus. Takových kusů jest 22.

Hned vedle residenčního náměstí jest náměstí dómové s krásnou Marianskou sochou. Průčelí dómu jest imposantní, tvoří celou jednu stranu náměstí. Velechrám tento, kdysi metropolitní chrám celého katolického Německa, byl znova v renesančním slohu r. 1628. zbudován a r. 1859. obnoven. Již zvenku jest imposantní, uvnitř však opravdu velebný. Scamozzi, který nákresy k této stavbě zhotovil, vzal si za vzor římský velechrám sv. Petra. Solnohradský dóm je 215 metrů dlouhý a 70 metrů široký; na mohutných pilířích spočívá 74 metrů vysoká, krásnými malbami ozdobená kopule. Stoupne-li si člověk pod kopuli, je pohled na chrám opravdu velebný. Malby v chrámě jsou ještě nové, živé a některé jen prozatímní, na plátně vymalované. Představují výjevy z umučení Páně.

V postranních lodích jsou krásné, některé i nádherné hrobky, bezmála všechny z domácího

červenavého mramoru zhotovené, v nichž odpočívají knížata kněžská, jichžto ruce nosivaly velepastýřskou berlu a před věky též světské žezlo a meč. Od r. 1648. až do r. 1802. bylo Solnohradsko samostatným biskupstvím, v němž knízebiskup jako mocnár světský neobmezeně vládl. V této době přivedli kněží-mocnáři město ku dříve netušenému rozkvětu. Teď leží tito vladaři tam dole tiše, bez moci, beze slávy a jen památka, jen jméno po nich zůstalo — dobré i méně dobré, jak si který zasloužil.

Hned vedle dómu stojí benediktinský chrám sv. Petra, do kterého jsme však jen mřížovými dveřmi nahlédnouti mohli. Byl uzamknut. Je též krásný, ale nezdál se mi tak velkým a nádherným, jako je Rajhradský.

Možná, že se mýlím. Škoda, že nebyl otevřen.

Šli jsme pak ještě do blízkého františkánského chrámu.

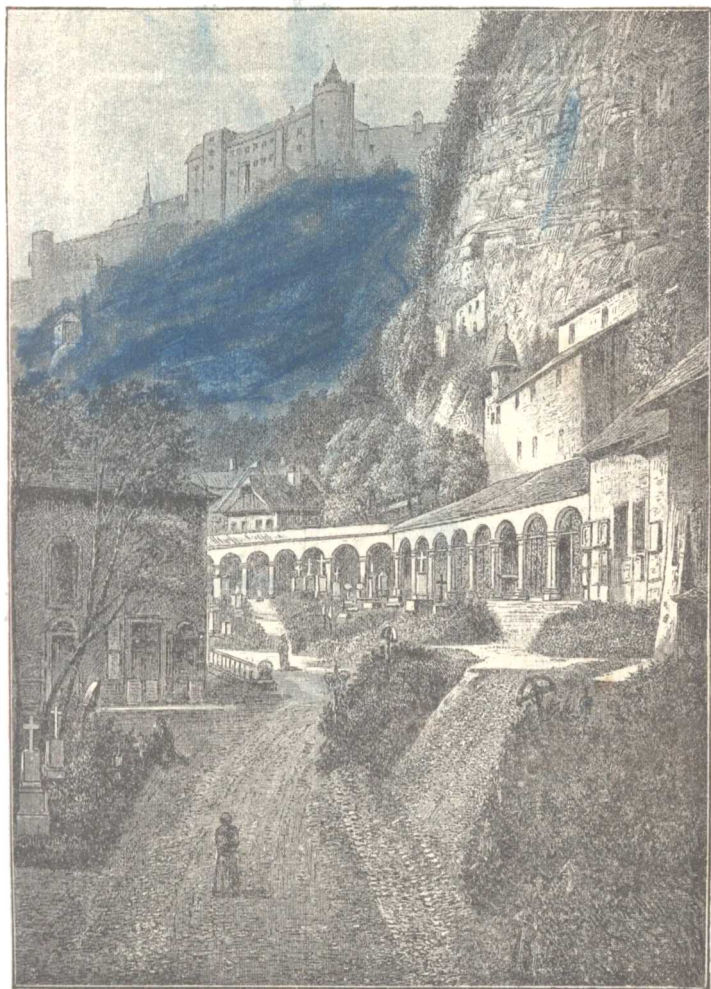
Je sice velký (skládá se vlastně ze dvou chrámů), ale je přeplněn pozlacenými ozdobami a na stěnách je navěšeno veliké množství malých i papírových obrázků. Z toho jsem soudil, že je zamilovaným chrámem lidu a byl také skutečně nábožnými naplněn. Ostatní chrámy stály prázdný, jen zvědaví cizinci tam zevlovali a kukátky na vše strany brejlili. Mezi nimi jsme byli ovšem i my.

Z františkánského chrámu Páně šli jsme se podívat na nejzajímavější památku Solnohradskou — na prastarý hřbitov s poustevnou sv. Maxima.

O tom vám musím pověděti něco více.

◆ Kaple nad poustevnou sv. Maxima (str. 329). ◆

Svatopetr. hřbitov s poustevnou sv. Maxima (str. 329).

4. Poustevna sv. Maxima.

Z klášterního nádvoří vede úzká ulička k nízkým dveřím, kterými se vchází na prastarý, krví mučenickou a ctihodnou dávnověkostí posvěcený klášterní hřbitůvek. Píšu „hřbitůvek,“ poněvadž v málokteré venkovské osadě mají menší hřbitov, než jest ten klášterní. Ale jak je památný!

Sotva naň vstoupíte, překvapí vás kolmá, tmavá skála, k níž jest kostelík s dřevěnou věžkou jako vlaštovčí hnízdo přilepen. Nad kostelíkem je hrubě prolomené, oknům podobné otvory viděti.

A to je ta největší, nejetihodnější Solnohradská památnost.

Jak již řečeno, stálo hned za dob velikého Caesara na místě nynějšího Solnohradu pevné římské město Juvavia, patřící ku provincii Norikum. Do těch krajin bylo záhy sv. evangelium zanešeno a v nich rozšířeno, tak že již v III. století v městě Lorchu (nyní Emže v Rakousku) biskupské sídlo stávalo, kde též r. 280. sv. Florián do řeky Emže vržen byl a tam mučenickou korunu si vydobyl. Když později, asi r. 431., král Attila Juvavie vydobyl, pobořil a celé Norikum poplenil, byl sv. biskup Severin se svými žáky jedinou útěchou tamějších rozptýlených křesťanů. Putoval po celé krajině a skýtal pomoci a rady, kde bylo potřebí.

Asi r. 477. přišel sv. kněz Maximus, bezpochyby žák Severinův, do okolí pobořené Juvavie, shromáždil rozptýlené křesťany kolem sebe a utekl se asi s padesáti do skrýše ve skále vytesané, by tam

nevyrušován vřavou ustavičných bojů, Bohu a modlitbě žil.

A tato jeho skalní poustevna zachovala se až do dnešní doby. Jest vytesána v kolmé skále tak zvané „Mniší hory.“

Uvnitř skály jsou vytesány hrubé schody, vedoucí do dolejší jeskyně 5 $\frac{1}{2}$ sáhu nad zemí a z té opět výše do bořejší jeskyně, 12 sáhů nad zemí ležící, v níž sv. Maximus se svými soudruhy bydlel. Až podnes jest viděti jeho ve skále vytesané lože. Tvrdé to věru místo k odpočinku! Jediným velkým otvorem vcházely vzduch a světlo. Není pravděpodobno, že by byl světec se všemi 50 soudruhy tu jeskyni obýval; bezpochyby bydleli v úkrytech v nejbližším okolí a jenom ke službám Božím a v čas nebezpečí shromáždili se ve skalní poustevně.

A nebezpečí přišlo brzy.

Po smrti Attilově rozvadili se pohlaváři, dříve mu poddaní, a každý z nich chtěl býti Attilovým nástupcem. Toho rozbroje použili Římané a obsadili Juvauii znova. Hunové, dověděvše se o tom, sjednotili se opět a táhli, ztraceného města opět dobytí! O tom dověděl se sv. Severin, tehdy sídlem v Pasově, a poslal rychle svého žáka Moderáta k Maximovi, vzkazuje mu, by se neodkladně se svými soudruhy útekem spasil. Avšak sv. Maximus odložil odchod až na druhý den a tím vydal sebe i soudruhy na smrt. Právě té noci přepadli nepřátelé znenadání město, povraždili posádku i obyvatelstvo a vnikli též do skalních skrýší, vraždíce vztekle každého, kdo útekem se zachrániti nemohl. Sv. Ma-

xima, jakožto kněze a představeného ostatních křesťanů, pověsili na stromě, soudruhy pak jeho rozsekali a vyhodili skalním otvorem dolů do hlubokého lesa. Město pak zapálili, vyvrátili a nadobro zpusťované — opustili.

Vůkolní křesťané přišli pak a pochovali těla sv. mučenníků na tom místě, kde je našli. Tam ležely pak svaté zůstatky dlouho, dlouho, bezmála zapomenuty. Jen zřídka přišli křesťané, u ctihodného toho hrobu se pomodlit, poněvadž křesťanů v té krajině bylo pořídka. Za to však bděl, nad tím místem Bůh, Jehož dech šepotal v korunách staletých lesních velikánů tam stojících, ptáčkové zpívali pod zemí dřímajícím sladké písně a přicházel král lesů, hrdý jelen, utrhnout si z hrobů jejich sílodatné květy. Těla svatých mučenníků práchnivěla, ale jako zrnka pšeničná, aby hojně úrody vydala.

A úroda ta ukázala se skvěle. Roku 579. přišel sv. biskup Rupert do Solnohradska a uslyšev, že u zbořeného města Juvavie leží ostatky sv. Maxima a soudruhů, pospíšil tam a navštívil poustevnu světcovu a jeho hrob. Svatost toho místa tak jej vábila, že si umínil, biskupskou svou stolicí tam postavití. Napřed dal nad hrobem svatých zbudovati kaplu a zasvětil jí sv. Margaritě, mučennici a sv. biskupu Amandovi, jehož kosti v dřevěné rakvičce přinesl. Uschovávají se až podnes v klášterní kapli sv. Víta. Pak vymýtil les okolo kaple a založil tam pohřebiště. To jest totéž místo, na němž je nynější hřbitov. — Později rozšířil též dolejší jeskyni, vystavěl před ní na skalním výběžku zeď, přikryl střechou a tak zbudovaný malý chrám

zasvětil sv. Jetrudě. Na oltáři, na němž tam Bohu nejsvětější oběť obětoval, až podnes bývá několikrát za rok mše sv. sloužena.

Zdi obou jeskyň jsou bez okras, hrubě ze skály vytesány. Jen v hořejší sluji do kamene vtesán nápis, jenž vypravuje, že na tom místě sv. Maximus a soudruhové jeho r. 477. mučennickou smrt utrpěli.

Stáli jsme v těchto vši ozdoby prostých jeskyních s posvátnou úctou. Bylo nám, jakoby duch přímo andělské zbožnosti a světu odumřelosti prvních křesťanů nad námi se vznášel, jakoby z těch tvrdých skal, které byly obydlím tak velkých světců, dýchal a do srdce každého navštěvovatele vnikal.

Škoda, že naše průvodkyně, žena hrobařova, svými naučenými, ospalým hlasem, abych řekl — po řemeslnicku přednášenými výklady nás ze zbožné nálady vyrušovala. Mezi jiným ukazovala též dolů na hřbitov na sedm stejných, vedle sebe stojících železných křížův a poučovala paničky, které zároveň s námi přišly: „Tamhle, prosím, je pochováno sedm žen rytíře Blaubarta (Modrovousa).“

„Ano, ženy Blaubartovy!“ zvolala jedna z paniček a nahnula se z okna dolů, jakoby tam ty ženy bylo viděti.

„To je ten Blaubart, o němž je operetta složena?“ tázala se druhá ostatních.

„Ah, tentýž. Myslím aspoň —“ pohlédla tázavě na hrobničci.

Ta však nerozuměla, o čem paničky mluví, a přikývla jen mechanicky.

„Ani jsem nevěděla, že tady v Solnohradech bydlel!“ žasla první panička nad svou vlastní nevědomostí. „Nedočetla jsem se toho ještě nikde. — A kde zde bydlel?“ tázala se hrobnice.

„Nemohu sloužiti,“ pokrčila tato rameny.

„Divná věc,“ řekla druhá panička. „Kde bydlel Mozart, ví každé dítě, a kde rytíř Blaubart, nikdo.“

„Možná, že tam nahoře na hradě,“ prohodila jiná.

Pak pohlédly všechny ještě jednou dolů na sedm křížů, vzdychly: „Tam tedy, chudery, leží!“ a obrátily svá kukátka v jinou stranu.

Aby však některý čtenář snad nebyl v rozpacích, kdo vlastně ten rytíř Blaubart byl, mám za svou povinnost, povědět, že Blaubart je báječný rytíř, který kdysi kdesi žil a zvláštní zálibou se vyznamenával. Jako jiní rytíři pro zábavu na hon si vyjíždívají a laně nebo srnky usmrcují, tak rdousil rytíř Blaubart z pouhé záliby své vlastní ženy. Jak ty jeho ženy na solnohradském hřbitově se octly, to ani hrobnice neví, ale dle jejího ujišťování jsou tam jistojistě. Kdo ty moderní, železné, arci již trochu sešlé kříže na jejich hrob postavil, zůstane asi na vždy hádankou.

Ostatně jsou na tom solnohradském hřbitově ještě jiné, prapodivné zvláštnosti. Procházel se tam jakýsi pán s paničkou a vypravoval jí: „Hier ist auch ein Haydn begraben“ (zde jest též jeden z Haydnů pochován). Haydnové byli proslulí skladatelé a žili oba v Solnohradě. Panička, ač byla nádherně oblečena, neslyšela bezpochyby nikdy • těchto velkých mistrech a myslila, že její průvodce

mluví o nějakém pohanu — (Heide = pohan) — a proto vyslovila své vrchovaté podivení: „Ale jak je možná, že pochovali na katolickém hřbitově pohana!?“

To slyšel soudruh P. na vlastní uši. —

Roku 582. počal sv. Rupert vedle hřbitova větší klášter a chrám sv. Petra, knížete apoštolů, stavěti a stal se tak nejen zakladatelem nynějšího opatství, nýbrž celého nového, křesťanského města Solnohradu, této perly horských měst. Když člověk z prastarého solnohradského hřbitova vzhůru k těm dvěma slujím pohlíží a rozpomene se, že odtud paprsky křesťanského světla vytryskly, které celou vůkolní poušť osvětlily a k životu pravému probudily a že jediný benediktinský klášter tento podivuhodný obrod vykonal, pak opouští jen s největší úctou posvátná ta místa, a kdykoliv později na ně vzpomíná, úcta ta v srdci se rozmnožuje.

5. Hohensalzburg.

Ze hřbitova vystupovali jsme pak na tvrz Hohensalzburg, která strmí na příkrě vystupující, 542 metrů vysoké hoře. Tenkrátě koupaly se její zdě v nejjasnějším slunečním světle a zářily nad městem jako koruna.

Tvrz tato byla r. 1077. založena. Solnohradští arcibiskupové, kdysi zároveň zeměpáni, hledávali v ní v bouřlivých dobách bezpečného útluku a také nalézali. Nynější budova pochází z r. 1496—1519.

Tvrzí byla až do roku 1862., teď jest jen kasárnou. *

Cesta na tvrz vede ze hřbitova úzkou schodovou uličkou mezi nízkými domky, z nichž některé jen střechou nad uličku vyčnívají, tak že je pohodlně do dvorků viděti. Na konci uličky počíná bujným křovím a stromovím porostlá hora. Šli jsme stežníkem kousek v levo k tak zvanému Nonnbergu (hora jeptišek), až jsme spatřili pod sebou celé předměstí Nonnthal s krásným chrámem sv. Kajetána a panenský klášter, jež sv. Rupert hned r. 585. na místě, kde modla Merkurova stála, zbudoval. Nynější gotický chrám pochází z r. 1464. Pohled na předměstí, dále na rovinu, bílými domky posetou a vzadu na Alpy byl uchvacující.

Když jsme se ho nasytili, vrátili jsme se zpět a vystupovali pěkně urovnanou, až příkrou cestou k tvrzi vzhůru.

Starobylé zdivo tvrze prosvítalo s vysokého temene bujnou zelení a na přivítanou zaznívaly k nám shora podivné zvuky. Napřed zazněl vždy mocný, kovový zvuk jako z velkého pozounu a pak zařvala celá směs všech možných tónů najednou, jakoby někdo na všechny klávesy varhan náhle ruce položil. Hádali jsme, že tam někdo v kostelíku ladí varhany, ale bylo to prapodivné ladění.

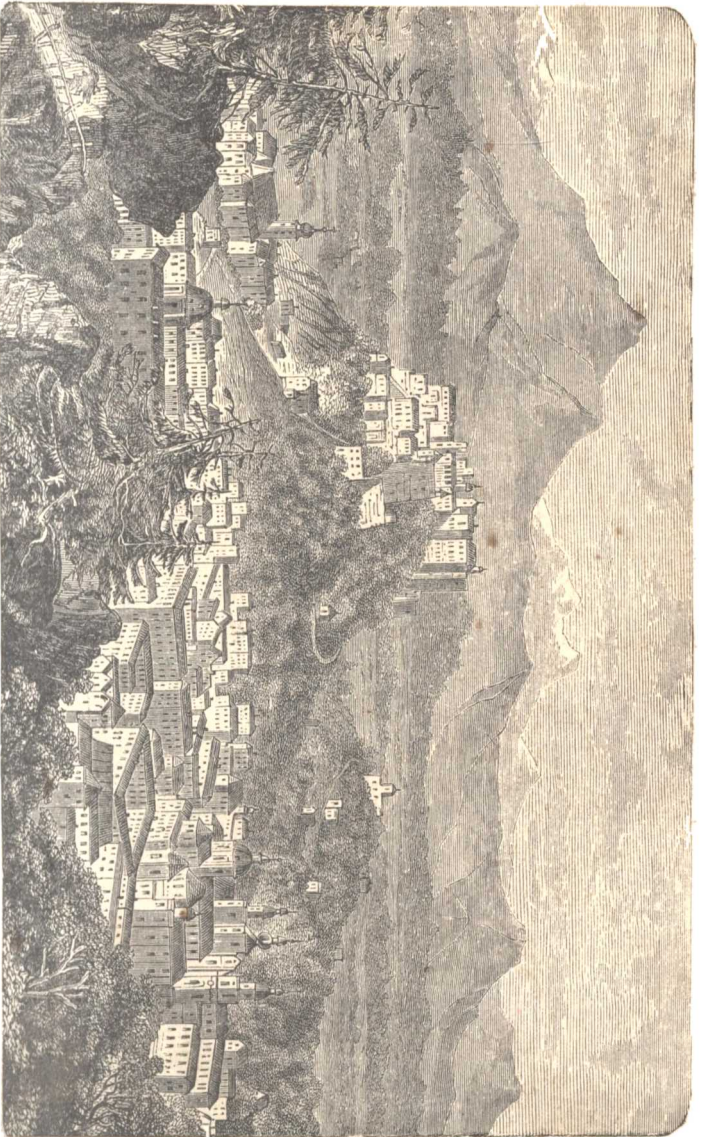
Ač byla cesta pěkně urovnána, zapotili jsme se přece v parné záři slunka notně, než jsme ku bráně tvrze došli.

U samé brány je silný rumpál, jímž za dřívějších dob trestanci dřevěným korytem potraviny do tvrze vytahovali. Dnes je tam vozí po pohodlné cestě. Tvrz sama je skupením rozmanitých budov, celé malé město. Hned za první branou jsou konirny,

pak vede cesta druhou branou na velké nádvoří, na němž stojí starý kostelík sv. Jiří, ctihodná, sochami z červeného mramoru ozdobená budova. U kostela je kašna, v takové výši zajisté veliká vzácnost. Na nádvoří zarazil nás známý kasárňový vzduch, vanoucí z vůkolních staveb. Za kostelem stojí bývalé sídlo knížat-arcibiskupů, dvoupatrový věžatý hrad. Kdo chce do něho se podívat, musí si v kantině vstupenku za 20 kr. koupiti. Dcera kantinářova měla opuchlou a bílým šátkem podvázanou tvář: bolely chuderu zuby. Nevím ani, jak mi mohlo býti divno, že člověka i v tak čarokrásné krajině zuby boleti mohou? Vždyť průvan všude fučí a v tak vysoké tvrzi má zajisté mnohem pohodlnější rejdiště, než kdekoliv jinde.

Koupili jsme si vstupenky a šli s celou tlupou cizinců do hradu. Jakási obstárlá ženština vodila nás po schodech a úzkými chodbami, celou řadou pokojův až do knížecích komnat. Několik z nich bylo právě před rokem ve starém slohu znova vymalováno a pestré, zlatem ozdobené stěny hleděly na nás opravdu knížecky vznešeně a nádherně. Ve velké rytířské komnatě, jejížto strop na červených mramorových sloupech spočívá, ukazovala nám průvodkyně dva porouchané sloupy a vypravovala, že se to stalo, když reformatorským hnutím pobouření sedláci tvrz, do níž se kníže-arcibiskup ukryl, kamennými koulemi bombardovali.

Mnohem však zajímavější, než pohled na staré knížecí komnaty, jest podívaná na věčně mladou přírodu s cimbuří nejvyšší věže. Člověk stojí tam jak okouzlen. Nad námi čistá, modrá obloha, milá

Mesto Solnohrad a pevnosti (str. 336).

a zdravotou dýchající, jakoby celá ta nebeská klenba byla jediným květem pomněnkovým; dole pod námi krásné, čisté, zelení lemované a lesknoucí se řekou protékané město, tichounce ležící, jakoby v něm šumu a hluku ani nebylo; kolem dokola vysoké, štávnatou zelení pokryté, tu a tam na hřebenech ledem a sněhem lemované hory. A z těch hor jaký to vonný, jaký oživující vzduch a chladivý povánek! A z toho zářivého slunka nad námi — jaké to pozeňnané světlo a radostivé teplo! Věru není možná všechnu tu krásu popsat! U nás v rovinách oko mé nikdy nevidalo a srdce nepocítilo, co tam jsem spatřil a pocítil. A jakoby v tom čarokrásném městě vše srozuměno bylo; příroda i umění zazněly, když mi srdce nadšením takřka přetévalo, hluboko ze zdola sladké a harmonické zvuky zvonkův u hodin na radnici. Hrály jakýsi zbožný chorál.

Po dlouhé teprve chvíli rozloučili jsme se s tím nevyrovnaně krásným rozhledem. Průvodkyně vedla nás pak úzkou chodbou do jiné věže, kde stál varhanový stroj. Vypravovala nám, že stroj ten před léty každodenně ráno, v poledne a večer Solnohraďanům hrával — (býval to zajisté nemocným a stísněným milý pozdrav jako s nebeských výšin!) — teď však že je pokažen a že hrá jen jediný akkord, a to jen tehdy, když jsou cizinci ve tvrzi. Na to počala natahovati měchy a po celou tu dobu hučel cínový pedál. Když napumpovala do měchu vzduchu, otočila ve stroji klikou a kde která píšťala zařvaly najednou. To byl tedy ten její „akkord“ a to byly ty podivné zvuky, které jsme dole zaslechli.

Tato nepěkná produkce varhanového stroje byla intrádou, kterou se naše obchůzka hradem končila. Průvodkyně natáhla ruku, poprosila o „Trinkgeld“ a propustila nás s přáním, abychom šťastně cestovali dále a co nejdříve, doložila zajisté v myšlénkách, ohlížejíc se mlsně po nové tlupě cizinců, která u vchodu na ni již čekala.

Spěchali jsme z hradu ven a cesty s kopce dolů ubývalo nám rychle. Za malou chvíli byli jsme na úpatí hory. Cestou potkali jsme mladý párek, dle zdání novomanžely; seděli na nosítkách, podobných mářám, a dali se veřejnými posluhy na horu nésti, ač by tam byli zajisté lehčeji došli než já; byli oba štíhlí, jako já před dvaceti lety Škoda těch krásných časů! Za nimi vezla se na vozíku, pohodlné lenošce podobném, tlustá, obstárlá panička. Té jsem té pohodlnosti nezazlíval. Byla to bezpochyby paní máti mladé paničky a „milá, drahá tchýně“ mladého pána.

Šli jsme do klášterské vinárny, poobědvali tam a pak rychle do hotelu pro své vaky. K druhé hodině odjížděl vlak k Vídni.

Pan hotelier neloučil se s námi příliš vlídně, že jsme u něho svým tobočkám příliš neuvolnili; schladil si však za to na nás záhu, počítaje za byt po — maďarsku.

Nejmenoval se nadarmo Ištvan.

Po druhé hodině unášel nás rychlovlak z krásného Solnohradu. Dívali jsme se s okna a kývali mu srdečně a vděčně „s Bohem — snad naposled.“

6. Cesta domů.

Rychlovlak nás unášel k Vídni. Byli jsme čtrnáctidenním cestováním a množstvím dojmů velmi unaveni a hleděli bezmála lhostejně na krajiny, kterými jsme jeli, zvláště když hory zmizely a roviny nastaly.

Ve vagoně setkali jsme se opět s pány z Klosterneuburgu a pozdravili jsme se jako staří známí.

Pravil jsem jim: „Měli jsme o vás strach, když jsme se v novinách dočetli, že právě u „Zell am See“ dva páni v horách o život přišli. Povídali jste nám, když jste se s námi tam loučili, že hodláte do hor se podívat, a obávali jsme se, že vás to nešťěstí potkalo.“

„My nejsme tak odvážni,“ usmál se starší pán, „a jdeme jen tam, kde je bezpečná cesta. Zabil se tam jakýsi vídeňský advokát se svým synem a my jsme, jak vidíte, úplně zdrávi.“

Počali jsme si vypravovat, co jsme na cestách příjemného a nepříjemného zažili, a tak nám utekla cesta, nevěděli jsme ani jak. Než jsme se nadáli, byli jsme v Linci. Klosterneurgští páni chtěli v Linci kohosi navštívit. Rozloučili se s námi a vystoupili. Linec jsme viděli jen zdaleka. Leží na rovině u Dunaje a nepoutá zdaleka pozorovatele nikterak. Asi před 15 roky jel jsem jednou z Vídně po Dunaji do Lince a zůstal tam několik hodin. Prohlédl jsem si tehdy město a nenašel v něm nic zvláště krásného, vyjma nový gothický chrám, zbudovaný slavným, od liberálů kaceřovaným

biskupem Rudigierem. Za Lincem na nevysoké hoře jest okrouhlá, červená tvrz. Je prý v ní teď jezuitská kolej.

Brzy jsme přijeli opět do krajiny, kterou jsme na počátku naší cesty jeli. Objevil se nám Sonntagsberg, Maria Taferl a nádherný klášter Melk. Čím blíže jsme k Vídni příjížděli, tím více se obloha zamračovala, až konečně bouře z několika stran najednou ohnivými svými biči černé mraky šlehala a tyto nad ustrašenou zemí divoce se honily. Nastala čirá tma. Déšť se lil, blesky svítily a hromy hučely bez ustání. Daleký obzor planul rudou září. Hořelo tam kdesi. Byl to hrůzný boj živlův! A tímto bojištěm rachotil a uháněl náš vlak jako šílený dobrou hodinu. Jen chvílemi zastavil se u stanic a oddechl si několik okamžiků.

Konečně spatřili jsme plynová světla vídeňských předměstí — (teď již předměstími nejsou, pohltila — co to povídám? — pojala je všechny ve svou náruč velká, dobrá máti Vindobona, recte Gross-Wien) — a za chvíli vjeli jsme do pokryté dvorany vídeňského nádraží. Čekal nás tam bratr N. s povozem. Jeli jsme k hostinci, povečeřeli a šli pak spat. Druhého dne jsme se sešli na určitém místě a chodili pak po Vídni. Navštívili jsme několik kostelův a chtěli se pak podívat do nových museí, ale obě byla zavřena.

Vídeňáci bez ustání nařikají, že návštěva cizinců stále schne a utvořil se zvláštní spolek, který se má o to starati, aby cizinci Vídeň čteněji navštěvovali. Ale co je tam má táhnouti, když památnosti jsou namnoze nepřístupny a po celou

cestovní dobu divadla, vyjma jedno dvorní a sprostácké Fürstovo divadlo, bývají zavřena?!

Prohlédli jsme si novou říšskou sněmovnu. Je to budova opravdu monumentální, nádherná. Vše se leskne skutečným neb neméně drahým umělým mramorem, jakoby národové Rakouska nevěděli, kam s penězi. Síně poradní i zasedací jsou ozdobeny drahými malbami, obrazy a sochami, ale vše připomíná na pohanské Římany a Řeky. Kříže nebo křesťanského obrazu v celé sněmovně jsem neviděl, jakoby v Rakousku křesťanův ani nebylo!

Jé to skutečnost přemýšlení a povážení hodná. Nechci však zde o ní z jistých příčin šřeji se rozepisovati.

Ze sněmovny šli jsme do nového dvorního divadla, kde natěrači a podobní řemeslníci vše cídili a čistili. I tam jest úžasná nádhera a všude obrazy a sochy polo- a docela nahých bohův a bohyň. V novověkém divadle něco takového člověka překvapiti nemůže, ale jak se tím obecnstvo, zvláště chápavá mládež vzdělávati má, to jest mému rozumu nepochopitelnó!

Inu, jsem také takový dlouhošosatý zatemnělec!

Odpoledne jsem si koupil nový klobouk a daroval můj cestovní jakémusi sluhovi. Škoda, že jsem si ho nedonesl domů na památku a neuschoval, jako vysloužili vojáci s vojenskými čapkami dělávají. — Viděli jsme náhodou též pohřeb otce a syna, kteří se u Zell am See zabili. Přijeli, chudáci, domů se smutnou.

Večer jsme šli do dvorní zpěvohry. Je mnohem nádhernější, než mnichovská, a zpěváci, zvláště

však orchestr, podivuhodni. Vždyť sedí v orchestru sami mistři a státi se členem vídeňské opery, jest vrcholem tužeb každého umělce.

Druhého dne ráno unášel nás vlak opět do zakouřeného Brna a odtud mě zatáhl zádušný, poštovský valach domů.

Tvarožná stála ještě na starém místě, vše hledělo na mě jako dříve a vše, co jsem na cestách zažil, zdálo se mi snem.

A podobně nám bude, až docestujeme každý svůj kus světa, jež nám Bůh procestovati dá. Jen kýž by pak vzpomínka na tu cestu vezdejší byla nám na věčnosti blaživou!

Obrázky ze života.

Ježíšek.

I.

Venku tma, mlha a ticho. Jen chvílemi zaštekne pes, zavrznou vrata. Kroků chodců není v hlubokém sněhu slyšeti.

Náhle, z nenadání zazní jakoby z daleké, neznámé dálky kdesi na konci městečka trouba a věčně lahodné zvuky pastýřské nesou se klidným, svatým večerem. Zaznívají tak známě a přece tak podivně cize, jakoby zněly s oněch hor, kde před tisíci roky betlémští pastýři hráli a zpívali ku počtě novorozeného Spasitele.

Sotva zazněly zvuky pastýřské, zazářila okna zámecká ve velkém pokoji. Paní správcová rozžihala se svým manželem svíčky na velkém vánočním stromku. Stromek byl ověšen ovocem, cukrovinkami a rozličnými hračkami. Pod ním na zemi stál kůň na houpání, seděla jako skutečné dítě veliká panna s opravdovou vlásenkou a ležela harmonika. Na nejvyšším vršku byl přilepen krásný; usmívající se Ježíšek rozevřenou náručí a se zlatou září kolem hlavy

Když byly všechny svíčky rozžaty, zazvonila správcová malým zvonečkem, dvěře se rozevřely a stará paní vedla usmívajíc se tři děti do pokoje: Karlíčka, Dolfinku a Růženku.

„Ahhh!“ zvolaly všechny tři děti najednou a u samých dveří s vyvalenýma očima se zastavily.

Rodiče dívali se na děti a rozplývali se radostí.

„Pojďte dále!“ zvala matka děti nejvlídnějším hlasem. „Podívejte se, co vám Ježíšek donesl.“

Děti poskočily ke stromku a nevěděly, kam napřed se dívati.

„Bábinko, rozdávejte!“ vyzval správce matku.

Stará paní počala rozdávat se stromku rozličné maličkosti. Nejmenšímu děvčátku korálky, trumpétku a pohyblivé figurky; většímu obrázkové knihy a náušnice; chlapcovi peněženku a nůž. Děti plesaly a jásaly a staří s nimi.

Najednou se však chlapec zahleděl na koně pod stromem a zvolal vesele: „Je ten také můj?“

„Jest,“ přisvědčila matka, „a harmonika také.“

Jedním skokem vytáhl si chlapec koně do prostřed pokoje, vyhoupl naň a jezdil tak hrdě, jak ani Napoleon po vítězství u Slavkova.

„A Dolfinko,“ řekla matka podávajíc staršímu děvčátku pannu, „tady ti donesl Ježíšek panenku. Jmenuje se Pepi. Dej na ni pozor, aby nemusela plakati.“

Děvče se zaleklo: „Ona také pláče?“

„Arciže, poslouchej jen.“ A správcová stiskla loutku a ta zavřískla: „eee“.

„Ó já!“ spráskla Dolfinka ruce a sáhla pak hned po loutce. „Pojď sem, Pepi; maminka udělala bēbé.“

Vzala loutku do náručí, políbila a chovala ji: „vs — vs — vs!“

Bylo radosti až dlouho do noci. Konečně uložili děti a ty spaly v malovaných snech dlouho do dne.

Časně z rána — nedlouho po půlnoci — hlaholily zvony s věže slavným zvukem a zvaly věřící, pospíšit s pastýři Betlémskými a poklonit se novorozenému Spasiteli. Lidé je slyšeli a poslechli, jen u správců ne; tam spali všichni až na

starší děvečku. Ta vstala a šla se pomodlit do kostela za sebe i za všechny domácí, zvláště za ta malá „kuřátka.“

Děti probudily se teprve po sedmé hodině a první jejich slovo bylo „papat“.

Matka s babičkou pospíšily, vzaly je z postýlek, umyly a daly jim kávy s hrozinkovou buchtou.

Karlík proti obyčeji nedojedl, šel se houpat na koni.

Dolfinka šla ku své „Pepi“ podívat se, spí-li ještě. — Spala.

„Mami,“ ptala se matky, „a kde je ten Ježíšek, co nám to donesl?“

„Nevidělas ho? Nahoře na stromečku.“

Matka zavedla děti do vedlejšího pokoje a ukazovala jim Ježíška nalepeného na vršku.

Děti hleděly k němu s tupou zbožností.

II.

Když na štědrý večer u správcův okna vzplála, seděli v chaloupce naproti u hubové polévky a medové kaše domkař Věrný se svou ženou a chlapcem Josífkem.

„Maminko, kdo to tam venku troubí?“ ptal se Josífek.

„Pastýř, milý holečku, — že se narodil Ježíšek.“

Chlapec se usmál a vzpomínaje si, co mu matka o Ježíšku vypravovala, hleděl blouznivě před sebe. — Najednou zvolal: „Ó je! U správcův je světél! Co je to?“

Rodiče pohlédli ven na ozářená okna a matka řekla smutně: „Ku správcovým přišel Ježíšek.“

„A k nám nepřijde?“ ptal se chlapec.

„Již tady byl, Josifku, a donesl ti něco; počkej.“

Šla ven a donesla chlapci na hliněném talíři jablka a ořechy. Chlapec radostí div nezavýskl.

„Ale já jsem toho Ježíška neviděl!“

„Počkej, uvidíš ho v kostelíčku na jitřní. Půjdeš?“

„Ano,“ přisvědčil chlapec radostně.

„Musíš ale brzy vstáti,“ pohrozil mu otec prstem.

„Vstanu,“ slibil chlapec.

Po večeři zaspíval Věrný se svou manželkou: „Narodil se Kristus Pán“, pomodlili se a ulehli.

„Maminko,“ prosil chlapec usínaje, „nezapomeňte mne vzbudit!“

„Neboj se, má dušinko!“ —

Ještě než zvony s věže na jitřní zazvonily, bylo u Věrných již světlo. Spěchali na jitřní a matka s Josífkem stoupli si hodně blízko k oltáři.

Po druhém zvonění rozžal kostelník všechny svíce na oltáři až byl jedna zář; kněz vyšel ze sakristie a na choře zazněly varhany. Kněz otevřel svatostan a vystavil velebnou Svátost na vrchol oltáře, kde bylo nejvíce světla.

„Maminko, kde je ten Ježíšek?“ tázal se chlapec.

„Tamhle,“ ukázala mu matka na zlatou monstranci. A chlapec hleděl po celou jitřní, v tenkém kabátku zimou se chvěje, na Ježíška ve zlaté monstranci. Oči zářily mu radostí. Ten Ježíšek líbil se mu více, než správčovým dětem. A Ježíškovi líbil se Josífek také více, než správčovy děti.

Krásný pohřeb.

Dávno nebylo tak krásného máje, tak slunivého, tak teplého, vlahou tak požehnaného, jako letošní.

Dlouho dřímala matička země pod rubášem sněhovým a snila o rajském dítěku, radostným věncem ozdobeném jaru, a čekala na ně. Ale mrazivé vichory bránily mu přijít. Teprve před vzkříšením vyjasnila se obloha, oteplil se vzduch a země slavila též vzkříšení. První den května jako zázrakeim obalil se kde který strom květem a listem zeleným, rozkvetly louky a háje, rozepěl se kde který ptáček a radostí poskočilo kde které srdce.

„Bože, to je krása! Kéž by bylo neustále jaro!“ slyšel jsem kdysi slečnu Kláru zvolati, když zavedla babičku do rozkvetlé zahrady. „Babičko, teď zajisté ozdravíte. Jaro musí každého vzkřísiti i kdyby byl již napolo mrtev.“

„Nevěř tomu,“ usmála se stará paní smutně, „právě na jaře umírá mnoho lidí.“

„To musí býti smutné, umřítí, když celý svět kvete, voní a zpívá!“ vzdychla slečna. „Na jaře bych nechtěla umřítí.“

„Proč?“ pravila babička. „Když o smrti rozjímám, pomyslila jsem si již často, proč jsem neumřela za mlada, když jsem ještě kvetla jako růže? Byla bych nepoznala všech těch starostí, bolestí a námah, které mě potkaly, a na věčnosti byla bych snad šťastnější než budu. Milé děvče, umřítí ve své nevinnosti, v máji života a pochovánu býti pod májové kvítí, to je krásná smrt!“

A měla stará paní pravdu.

Dne 2. května zemřela ve slavkovském klášteře chudých školských sester ctih. sestra Maria Leonia Rundt, rozená Polka ze Saybuše. Když ctih. školské sestry v Bílé Vodě zamýšlely založiti ve Slavkově klášter a dívčí školu, a představená svých sester se ptala, které z nich by dobrovolně nesnadné té úloze podvoliti se chtěly, hlásila se sestra Leonie první. Naučila se výborně česky a když jí pak řízení slavkovské klášterní školy svěřeno bylo, počínala si v duchu ryze českém. Byla vlastenkou s tělem, duší, vlastenkou, jakou jen Polky býti dovedou; přenesla lásku svou k matičce Polce na sešterskou Moravu, či lépe: rozdělila srdce své: půl dala Bohu a polovinu věnovala Polce a Moravě. Byla dámou velenadanou, bystrého ducha, uhlazených mravů, postavy vysoké, štíhlé, aristokratické. Z obličejje jejího zářila moudrost, svatý klid a dětinná veselost. Churavěla plicním neduhem již po léta, ale nikdy jsem jí neviděl smutné. Vždy se usmívala a o své chorobě mluvila jen žertovně a o smrti jak o návratu do domova. — Těšila se na ni.

O její poslední hodině mohl s ní člověk mluvit bez obalu, jak o každé jiné důležité věci. Slíbil jsem jí jednou, — mluvil jsem s ní v celém svém životě asi pětkrát, — že jí přijdu na pohřeb, jak jiné slibujeme přijíti na svatbu, — a přijala ten slib s opravdovou radostí — jako nevěsta.

Když mi bylo oznámeno, že zemřela, spěchal jsem dostáti svému slibu. Dne 4. května ráno o 6. hodině šel jsem do kláštera obětovat za zemřelou mši svatou.

Vzduch voněl zdravotou, vlhký pochládek mírnil paprsky jasného slunka a ve stromořadí jásalo ptactvo.

Bylo to věru slavnostní jitro.

Brána klášterní byla otevřena.

Vstoupil jsem.

Všude ticho. Jen služka zametala listí a odpadky květin, z nichž se vily věnce.

V levo v otevřené hovorně ležela mrtvola sestry Leonie v rakvi. Nikdo se u ní ještě nemodlil; jen svíce hořela jí u nohou.

Ležela jako ulomená lilie, svatý klid na bledém obličejí, v řeholním svém rouše, v ruku růženec a kolem černé kukly na hlavě věneček. Rakev byla obložena věnci a mrtvola obrázky svatých.

Nebylo mi ani, jako bych se díval na mrtvolu; zdálo se mi, že hledím na klidný spánek unavené, upracované panny. Přál jsem jí ho a pomodlil se za ni.

Po mši sv. tázal jsem se ctihodné představené kláštera, jak sestra Leonie umřela. Odpověděla mi: „Chvála Bohu, dobře. Trpěla mnoho, trpěla dlouho, ale trpěla dobře!“

Víte, co je to dobře trpěti?

Nedlouho před smrtí pravila plačícím sestřám: „Neplačte! Budete-li něčeho potřebovat, řekněte to mně a já vám všechno vyprosím, bude-li Pán Bůh chtíti.“

Kýž bychom já a ty, čtenáři, před smrtí tak mluvití mohli!

Když se niť jejího života již trhala, řekla sestřám: „Svíci. — Již nevidím.“

Podali jí svěcenou svíci do tuhnoucí ruky. Světlo pozemské jí shaslo, za to jí zasvitlo svaté světlo, jež nikdy neshasíná.

Tak doufám v Boha.

Po osmé hodině šli jsme ji pochovat. Rakev věnci pokrytá ležela v průjezdu. Kolem ní stály družičky v bílých šatech, žačky zemřelé. U zdi ctihodné sestry, zahalené černými závoji, a odchovanky klášterní školy v černých šatech. Krásné děvčátko drželo polštář se zlomenou svíci a věnečkem.

Po modlitbě kněží zapěn krásný, smíšený sbor, z něhož zde 2. a 3. sloku kladu:

„Co dnes kvete, zítra vadne,
jako sen vše pomine;
květ oprší, krásy v nadné,
kdy jen Tvůrce pokyne.
Tak zde panna v plném květu,
růžička jak spanilá,
opršela v mladém věku,
ctnou hlavičku sklonila.

V rakvi kvítím ozdobená,
ustrojená u věnec,
spí nevěsta vyvolená,
v rukou kříž a růženec.
Nad rakví, hle, z rozmariny
zířt panenský věneček;
lůžko její bude z hlíny
zbudovaný hrobeček.“

Prosté tyto verše byly zajisté již nad rakví mnohé panny zpívány, ale snad málokdy tak případně, jako nad mrtvolou sestry Leonie. Proto mne

pohnuly až k slzám. Ne, že bych byl sestry Leonie litoval, ale bylo mi líto, že neležím v rakvi místo ní, že jsem neumřel v mladém věku smrtí takovou, jak ona. — —

Odnesli jsme rakev do kostela. Tam zpívány hodinky za zemřelé a Requiem. Po celou tu dobu stálo děvčátko, které neslo cestou podušku s věnečkem a zlomenou svící, s ručičkama tak krásně sepijatýma a očkama pobožně k oltáři obrácenýma, jako znázornění nevinné duše, jež pozírá v slávu Boží.

Z chrámu Páně doprovodili jsme ji na hřbitov. Šli s námi všichni žáci měšťanské školy se svými pány učiteli a mnozí příznivci zemřelé. Hodnostářů neviděl jsem na pohřbu žádných. A nač také? Vždyť byla zemřelá jen chudou školskou sestrou, a chudoba nemá teď ve světě vážnosti.

Dobře, že před Pánem Bohem je jinak!

Slunko zářilo jasně a radostně, když jsme přišli na slavkovský hřbitov, jenž jest opravdovou zahradou. Slyšel jsem tam zpívat ptactvo, viděl rozkvétat krásné kvítí.

Když rakev do hrobu spustili, zazpívali zpěváci:

„Zvadla růže v plném kvěť,
marné o ni nářecky,
přesazená, v lepším světě
vzkvete znova na věky.

Bohu žila se vší síly,
v odměnu teď sladce spí,
Spasitel ji zase milý
brzy ze sna probudí.

Nuže žij tam v krásném ráji
v klínu Panny Marie,
kde duch jako kvítek v máji
u Boha se rozvíje!“

„Ano,“ pomyslíl jsem si, „ty se zajisté jako kvítek v máji u Boha rozvíješ! Zaseli jsme tě zde, símě drahé, položili jsme tě, ulomená lilie, do tmavého, chladného lůžka v krásném měsíci máji. Květ se stromů bude přseti na tvůj hrob, přiletí ptáček, zapěje ti, přiletí sladká včelka, zabzučí ti; zaduje větérek z nebeských sadů, zasmějí se hvězdičky s vysoka — a ty budeš ležeti a dřímati, dřímati — až zazní povel k soudu. Pak vstaneš v kráse liliové a zaskvěješ se v máji věčném. —

Čest buďž památce tvé a duch tvůj panujž navždy v klášteře slavkovském — duch nejen křesťanský, ale též vlastenecký!“

Na konci roku.

S věže hlaholí zvony slavnostním hlasem. Hustá mlha plazí se po ztuhlé zemi a s ní blíží se soumrak.

Lidé se všech stran i z přifařených osad spěchají do chrámu Páně v poslední den roku poděkovat za všechna dobrodiní a poprosit za odpuštění spáchaných vin. Kostel září mnohými světly a jest naplněn zbožnými věřícími. Když zacinkal zvonek u sakristie a zazvučely varhany, kněz přistoupil k oltáři, vystavil velebnou Svátost, pomodlil se s lidem litanii a zanotil pak chvějícím se hlasem: „Te Deum laudamus!“ Celý kostel zpíval pak

mohutným sborem chválu Bohu a z mnohého oka vykanula horká slza. Každý vzpomínal na trpkosti, kterých mu v uplynulém roce zakusiti bylo, vzpomínal na poklesky, za které se v srdci hanbil, a poklonil před milosrdným Bohem s pokorným díkem čelo své, že ho dle viny nepotrestal. Mnohému snad tanulo též na mysli: „Bože můj, nebude-li nastávající rok mým posledním? Dočkám-li se ještě jedenkrát sv. Sylvestra?“ A taková vzpomínka na smrt rozechvívá srdce jako vítr z neznámého světa listoví na stromě.

V přední stoličce klečel bělovlasý stařeček z přifařené osady. Ruce měl zbožně sepjaté; oči hleděly vroucně na velebnou Svátost a po jeho bledém, ale krásném a ctihodném obličejí rozléval se svatý pokoj. Celý jeho dlouhý život vznášel se před duší jeho jako pohyblivý obraz. Vzpomínal na své dětství, na svou mladost, na onen krásný den, kdy vedl svou, teď již zemřelou manželku k oltáři; na den, kdy první jeho dítě, nejstarší syn, poprvé na něho zavolalo: „Tata“; vzpomínal na všechna neštěstí, jež ho potkala; vzpomínal si, jak jeho tři zemřelé děti a jeho manželka ležely v rakvi, a vzdychl: „Přijdu brzy za vámi! Bože, popřej mi šťastné hodinky smrti!“

Na to naklonil svou hlavu jako zralý klas.

Po „Te Deum“ šel poprosit kněze, aby ho vyzpovídal; chtěl nový rok sv. přijímáním započítati. Nežli svou pobožnost vykonal, odešli již ostatní lidé z kostela. Stařeček vydal se sám na cestu k domovu. Mlha počala přeteti a na zemi zmrzala. Chůze byla obtížna a zdlouhava. Když přišel domů, byl

všecek unaven a upocen. Sedl si ve své výměně na lavici u kamen, kde s nebožkou ženou tak často sedával, a mysl jeho bloudila v minulosti. Bylo mu jaksi podivně teskno a měkko u srdce, jakoby byl v cizí krajině, jakoby do okolí, v němž žil, již ani nepatřil. Zastesklo se mu po domově novém, po tom věčném.

Použil svého obvyklého prostředku proti tesknotě: Sňal s kropeničky růžence a počal se v tmavé své světničce starými, uvadlými rty, ale ze srdce ještě dětinně mladého modliti.

Strážný anděl, který jej touto pouští pozemskou již po osmdesát let vodil, stál před ním a usmíval se naň spokojeně, jako se usmívá zahradník na krásné dozrálé jablko nežli je utrhne a do komory zanesce.

Po chvíli zaklepáno na dvéře a dívčí hlas volal: „Stařečku, jste doma?“

„Jsem; pojď jen dále, Františko. Vítám tě.“

„A proč nemáte světla?“

„Sedí se mi tak potmě dobře.“

„Rozžehněte, nesu vám večeři.“

Stařeček rozžehnul lampu, pomodlil se a večeřel. Vnučka hleděla mu vesele do očí a vypravovala, co kde viděla a slyšela.

Po chvíli přišli jeho synové, dcery, vnuci a vnučky se stařečkem si posedět. Bylo jich plná světnička. Stařec se radostně usmíval a řekl: „Jsem rád, že jste mne přišli navštívit. Škoda, že jest nebožka matka již mrtva. Měla by z vás také radost. No, že jste tak hodni, donesu vína a připijeme si na zdraví v tom budoucím roce.“

Šel do sklepa, donesl vína, jež sám vypěstoval, nalil a dali se do hovoru.

„Vidíte děti, jak jest to krásné, když tady tak ve svatém pokoji a pořádku pospolu sedíme. Dnes bude mnoho lidí vysedávati v hospodě až do půl noci, a místo co by Pánu Bohu poděkovali, ukončí starý rok se sklínkou v ruce; zítra, na nový rok, budou místo kostela vyspávati. Toho, milé děti, nikdy nedělejte. Rok jest veliká věc a člověku na světě mnoho roků není popřáno. Když jest rok u konce, máme si vzpomenouti, že jsme o veliký krok hrobu blíže a že v tom novém roce snad jáma před námi se otevře. Proto nikdy starého roku hříchem nezavírejte a nového roku hříchem nezačínajte.“

Bavili se tak vespolek až přes deset hodin a potom přáli stařečkovi dobrou noc a šťastný nový rok.

„Dejž to Pán Bůh!“ děkoval jim stařeček. „Já vám také přeju, abyste ten nový rok všichni ve zdraví a milosti Boží strávili. Pomodlím se ještě dnes za vás za všechny. To jest ten nejkrásnější novoroční dar, který vám dáti mohu.“

„Děkujeme vám, tatínku,“ řekl nejstarší syn podávaje mu ruku, „a dej vám Pán Bůh šťastnou, dobrou noc! S Pánem Bohem!“

„S Pánem Bohem!“ řekl stařec neobyčejně pohnutým hlasem a podával všem ruce. „Až půjdete ráno do kostela, zastavte se pro mne. Chci jíti ke stolu Páně.“

„Zastavíme se,“ slíbili a odešli.

Stařec rozestlal si lůžko a klekl si pak pomodlit se za svou rodinu. Strážný anděl stoupl si

vedle něho a zahalil ho svým pláštěm. Stařeček modlil se dlouho a právě když dřevěné hodiny byly dvanáctou, klesla mu hlava. Modle se usnul.

Brzy ráno přišla Františka pro stařečka. Lampa na stole ještě svítila a stařeček klečel opřen o postel.

„Jste již oblečen, stařečku?“ volala na něho. Stařeček se však neozýval; usnul navždy. —

A teď pozdvihujeme i my na konci starého roku oči i srdce k Tobě, v Jehožto rukou životy naše jen pavučinou jsou. Dej nám milostivě tak šťastný a klidný odchod, až rok života našeho uplyne, jak onomu stařečkovi.

Štědrovečerní sen.

Měkkounké, bílé snížky padaly tiše z hustých mračen, které nad samou zemí ležely, jakoby se bylo nebe až k zemi sklonilo, a pokrývaly vše: střechy, stromy, ploty, cesty — kyprou pokrývkou.

Ač bylo teprve pět hodin odpoledne, přece halila již tma celou osadu do svého černého pláště. Jenom od bílého sněhu odrážely se tmavé postavy venku spěchajících lidí, jinak by byly docela zanikly.

Z chaloupky na konci osady vyšel pastýř v teplém, dlouhém kožiše, s beranicí na hlavě, nasadil k ústům troubu a troubil. A milé zvuky nesly se tichou osadou a zpívaly a vypravoval všem radostnou zvěst, že narodil se Kristus Pán že leží, malé Děťátko, v iesličce ve chlévě u Betléma.

A ve všech oknech po celé osadě zazářila světla, tu na vánočním stromku, tam před malým, papírovým Betlémem. A krásný anděl ve sněhobílém rouše letěl na dlouhých křídlech od světelníčky ku světelníce a lil do srdcí malých i velkých svatou vánoční radost; a ta svatá vánoční radost zářila z očí nevinných dítek ještě jasněji, než světla před jesličkami, když se dívaly na to roztomilé Děťátko v jesličkách, na klečící Panenku Marii a sv. Josefa, na dýchající oslátka a na anděla nad chlévem se vznášejícího, a slyšely ze sladkých úst matky onu věčně radostnou a věčně dojemnou novinu, jak Syn Boží sestoupil s nebe, stal se pro nás malým dítětem a jak byl od andělův oznamován a oslavován a od zbožných pastýřů radostně uvítán.

Jen do dvou domů nezavítal anděl s vánoční radostí: do domu zámožného sedláka Moudrého a do komůrky staré žebračky Chudáčkové.

U Moudrých slyšeli též sladké zvuky vánoční písně pastýřovy, ale hospodář i hospodyně seděli smutně za stolem u večeře, a čeládka, vidouc je smutny, jedla též tiše a zasmušile. Když povečeřeli a pacholek s děvečkou k modlitbě vstávali, řekla hospodyně chvějícím se hlasem: „Počkejte, rozsvítím před Betlémem. Ach Bože, jakou měl ještě loni náš František nad ním radost a dnes již leží —“

Nemohla pro pláč domluviti.

Hospodářovi tekly po tvářích slzy, děvečka utírala si cípkem zástěry oči a pacholek hleděl zasmušile k zemi. — —

Stará Chudáčková seděla v malé komůrce v pětiletým vnučkem Františkem u kamen a jedli

z hliněné, naražené mísky krupičnou, perníkem posypanou kaší.

„Babičko,“ řekl František, „u Drápalů mají dnes vánoční stromeček a u Kohoutů Betlém.“

„Víru, můj synáčku, víru,“ řekla Chudáčková s hlubokým povzdechem. „S radostí bych ti byla také stromeček vystrojila nebo Betlém koupila, ale jsem ráda, že jsem aspoň na tu kaší vyžebrała. — Ještě je s tebou dobře, pokud jsem já živa, ale až někdy umru, co bude z tebe potom, nebohý červíčku? Kdo se tebe potom ujme? Maminka ti loni umřela a tvůj tatík — ten se Bůh ví kde ve světě potuluje a kdož ví, navrátí-li se kdy? A přijde-li, jistotně jinak ne, nežli šupem. Na tebe, milé dítě, si ani nevzpomene! Je, jako bys tatíka ani neměl.“

A stará žebračka se zadumala a zasmušila.

Osadou letící anděl neměl pro Františka žádné vánoční radosti. Bylo mu nebohého dítěte líto. Pokynul tedy druhému andělu, který roznáší sladký spánek a krásné sny, aby zaletěl do chudé komůrky a dotekl se svými hebkými prsty Františkových víček. Chlapec opřel hlavičku o babiččina prsa a usnul.

„Spi, zlaté dítě, spi,“ šeptala stará Chudáčková, „když spíš, jsi nejšťastnější.“ Objala ho suchou svou náručí a nechala chvíli na věrném svém úkladu spát. Pak ho probudila, svlekla, pomodlila se s ním a když ho do postele ukládala, slibovala mu: „Ráno tě probudím, půjdeme spolu na jitřní do kostelíčka a tam tě zavedu k Betlému, ten je stokráte krásnější, než Kohoutův.“

Chlapec se radostí usmál a s úsměvem na tváři usnul opět.

Žebračka klekla si pak k posteli a modlila se slzíc dlouho do noci, aby Ježíšek toho opuštěného sirotka vzal pod svou mocnou ochranu.

* * *

Také Moudrá modlila se dlouho před Betlémem na okně postaveným, když čeládka i hospodář ulehli. Myslila bez ustání na svého zemřelého synáčka, své jediné dítě.

Konečně přiletěl anděl, jenž roznáší sladký spánek a krásné sny, též k ní, dotekl se jejích víček a zarmoucená matka, dřímotou přemožena, ulehla a usnula.

A sotva usnula, zdálo se jí, že je v krásném, vysokém kostele, ještě mnohem krásnějším, než jsou v městě. Všude plno světla, plno vůně kadidlové a shora zaznívá tichounká, milounká hudba, sladší než hlas houslí, sladší než vzdálený zvuk harmoniky. A tam, kde stává oltář, byl nad slunce jasnějším světlem ozářený chlév a v něm jesle a v jesličkách na seně krásné děťátko — ne malované, ne ze dřeva vyřezané, ale živé, usmívající se. A u jeslí klečela krásná Panna a sv. Josef, též živí a kolem nich krásní andělé v dlouhých, lesknoucích se rouchách, jakoby slunko na sněhu svítilo, a ti zpívali tak krásně, tak sladce, že byla Moudrá radostí u vytržení. A z toho zpěvu zazníval nad ostatní hlásek jí známý. Naslouchala, naslouchala, až poznala, že je to hlas jejího Františka. Radostí se zachvěla po všem těle, upřela zraky ještě více na zpívající andělíčky — a div divoucí, tam ten nedaleko svatého Josefa měl celou podobu jejího zemřelého synáčka.

„Františku!“ vzkřikla radostí a rozevřela náručí.
— Andělíček nazdvihl hlavu a usmál se na ni.

V tom zazněly všechny zvony a Moudrá se probudila.

Na věži vyzváněli právě vánoční Hod Boží.

Moudrá nemohla se rychle vzpamatovati, co se to s ní stalo, když se náhle ve tmě octnula. Tak živý byl ten její sen. Když však přišla k vědomí, dala se do hlasitého pláče.

Moudrý se probudil. „Prosím tě, Josefko, co je ti?“

„Milý muži, viděla jsem našeho Františka v nebi vedle mého svatého patrona, a proto pláču radostí.“

A počala mužovi vypravovati, co se jí zdálo.

Moudrý poslouchal ji pozorně a když mu vše vypověděla, řekl vážně: „Ten sen byl od Pána Boha, aby potěšil naše zarmoucené srdce. Musíme mu za to poděkovati.“

„Ano — a dbáti, abychom někdy se svým dítětem se shledali.“

Vstali a oblekli se na jitřní. —

Stará Chudáčková vedla svého vnučka do kostela a postavila jej k postrannímu oltáři, na němž byl krásný „Betlém“ po celou vánoční dobu. František díval se zářícíma očima na milý Betlém a byl šťastnější, než mnohé dítě, které mělo včera svůj vánoční stromek doma.

Moudrá klečela nedaleko postranního oltáře a dívala se na děti, před Betlémem klečící. Zdály se jí býti jako ti andělci ve snu. A nevěděla ani sama proč, zraky její tkvěly nejvíce na ubohém sirotku

Františkovi. Přemýšlela o jeho smutném osudě a pojednou projelo jí srdcem i hlavou vnučnutí: „Vezmi si toho sirotka za vlastního, tím potěšíš svého Františka v nebi.“

Vnučnutí toto vyplnilo pojednou prázdnotu v jejím srdci, a když přišli z jitřní domů, řekla mužovi: „Tonfčku, dnes v noci mi dal Pán Bůh krásný sen a v kostele zase dobré vnučnutí.“

„A jaké?“

„Abychom si vzali toho sirotečka, co je u staré Chudáčkové, za vlastního. Klečel tam u jesliček jako náš František v nebi s pěkně sepjatýma ručičkama — a jmenuje se také František.“

Moudrý se zamyslíl: „No, za vlastního hned ne, až co se z něho vyklube, ale do domu jej vzítí můžeme. Chceš-li, přiveď si ho.“

Moudrá radostí zaplesala, a když se rozednilo, šla si sama pro chudého sirotka.

Večer klečela s ním před osvětleným Betlémem, hospodář stál usmívaje se opodál a anděl, jenž roznáší svatou vánoční radost, zaletěl též na duhových křídlech k nim a vlil jim ji do srdcí i do srdce staré žebráčky v chudé komůrce.

Lamentace paniček.

Paní radová pozvala si tři dobré přítelkyně na svačinu, a sice: paní gymnasiálního ředitele, k němuž radovi dva hoši do školy chodili, pak světa znalou, ještě přimladlou vdovu po majorovi a konečně choť domácího lékaře.

Jakýsi čtverák a zároveň dobrý znalec lidských povah napsal, že při takových svačinách dámy pojídají a popíjejí věci nejlepší, za to však mluvívají věci nejhůrší. Zrnko pravdy v tomto výroku bez odporu jest, a hodně velké zrnko: aspoň tolik jest jisto, že kávička a vonné rosolky jazýčky paniček nanejvýš ohebkými a ostrými činívají, — žádná damascenská šavle není tak ohebka a břitka! — a těmi jazýčky sekávají pak kolem sebe, že by ze cti všech známých horká krev tekla, kdyby téci mohla. Paní radová byla mistryně takového jazykového šermu a za přítelkyně vyvolila si paničky stejného nadání a stejných choutek — vždyť vrána vedle vrány sedá a rovný rovného hledá —: proto bývaly její svačiny pověstny, byly vzorem všech ostatních.

Paní radová stojí před velikým stojacím zrcadlem a urovnává s největší úzkostlivostí svou toaletu, vždyť ví, že by znaleckým, bystrým zrakům přítelkyň ani nejmenší vada neušla. Jest asi čtyřicetiletá, statná, pěkná paní, velké její oči dovedou svůdně zazářiti, hlas má zvučný a ohebný, a kdyby ovdověla, chytla by zajisté bez velkého namahání nějakého muže do svých tenat.

V celém bytu je vše v bezvadném pořádku a v jídnárně na stole elegantně prostřeno. Služka v kuchyni je čistě oblečena a má sněhobílou, ozdobnou zástěrku.

Zvonek u dveří zacinkl. Služka spěchala otevřít. Uklonila se hluboce a políbila paní majoree ruku: „Poníženě ruku líbám. Prosím, račte dále.“

Paní majorka byla jednoduše, ale elegantně oblečena, vykračovala si jako voják a na hlavě měla široký klobouk s dlouhým pštosím pérem. Každého okamžiku mohla sednouti na koně a jeti v čele amazonského pluku.

Poděkovala služce hrdým pokynem hlavy a šla rázným krokem do pokoje.

Radová spěchala jí vstříc a tiskla jí obě ruce: „Milá přítelkyně, vy jste nejhodnější, přicházíváte vždy první.“

„Navykla jsem pořádku u nebožtíka majora. Jsou právě čtyři hodiny.“

„Račte, prosím, odložit. A jak dnes krásně vypadáte, jen jen kvetete!“

Majorka se elegantně uklonila a usmála se: „Děkuji, ale těch lichotivých pochval uschovejte si pro paní ředitelovou, té se jimi zavděčíte.“

„Ovšem, vy jich nepotřebujete, vaše krása chválí se sama.“

„Škoda, že nejste pánem,“ zažertovala majorka, snímajíc klobouk s hlavy, „byla byste mistrem galanterie.“

Usedly a daly se do hovoru. Sotva že ho nakously, zacinkal zvonek znova, služka otevřela dvěře a do pokoje vznášela se paní ředitelová. Ano, vznášela se! Těla bylo na ní pramálo: byla malá a hubená, za to měla na sobě tím více mašlí a rozdivných třetek a na hlavě klobouk dvouposchoďový.

Nastalo vítání a lichocení obaplné. Majorka usmívala se na ředitelku tak přátelsky a ústa přetékala jí takovou chválou, že marnivá ředitelka skutečně v moři radosti tonula.

Usedly a daly se do hovoru. Do třetice šlo jim to veseleji.

Když bylo půl páté, přišla služka a šeptala paní, že je káva již uvařena.

„Ale paní doktorová zde ještě není,“ řekla radová a pohlédla netrpělivě na hodiny. „Co pak se stalo, že nejde?“

„Kdož ví, přijde-li?“ pravila majorka.

„Kdyby nemohla přijít, byla by se zajisté omluvila,“ namítala domácí paní. „Přicházívá arci pokaždé později, ale dnes neobyčejně otálí.“

„Prosím vás, drahá přítelkyně, nezazlete ji,“ přimlouvala se ředitelová. „Venku je dnes náramné parno, — ona jest příliš tělnatá — než se sem dovalí, trvá to hodnou chvíli.“

„Arci, subtilní lidé mají velkou výhodu,“ zasmála se majorová a ukázala krásné, falešné zuby.

Ředitelová cítila žihadlo dobře a chtěla se pomstít. „Paní majorová, jste dnes v růžové náladě. Inu, paničkám, které mají tak krásné zoubky, jako vy, je lehké se smát. Závidím vám jich věru.“

„A já zase vám vaše krásné, bohaté vlasy,“ řekla majorka a hleděla s líčeným obdivem na ředitelčiny kupované pletence.

Kdož ví, jak hluboko by se byly do sebe zakousaly, kdyby na štěstí doktorová nebyla zazvonila.

„Konečně jde!“ zvolala radová a vyskočila radostí.

Doktorka přibatolila se všecka upocena a rozčilená: „Odpusťte, moje dámy, že tak pozdě přicházím; ale nemohu za to. Je to hrozné — —“

„—parno venku. Není-liž pravda?“ vpadla jí ředitelová úlisně do řeči.

„Ano, je, ale na to tak nenaříkám. Je to hrozné, co člověk s tou čeládkou vystojí! Dovolte, paní radová, posadím se; jsem tak rozčilena, že se nohy pode mnou třesou.“ A vrhla sebou na pohovku.

„Prosím, prosím. Co pak se vám přihodilo? Jste skutečně velmi rozčilena.“

„Chci zahnati děvečku a byla jsem si v ústavě, kde se služky o místa ucházejí, nějakou vybrati, ale — je to hrůza! Prosím, poshovte, až si trochu oddechnu.“

„Tiny,“ zavolala radová na služku, „dones kávu! Moje dámy, prosím, račte ke svačíně.“

Zavedla paničky do vedlejšího pokoje a zasedly k té požehnané bryndičce.

Okusily a ředitelová řekla: „Výborná káva! Paní radová, prosím vás, kde tu kávu kupujete? Já nikdy takové nemám. Abych se věru styděla, vás ke svačíně pozvati; nikdy vám takovou kávou posloužit nemohu!“

„Prosím, paní ředitelová, neračte lichotiti, vaše káva jest pokaždé lepší než moje. Jaké to máte tajemství, že umíte tak neobyčejně dobrou uvařiti? — A ty vaše bábovky! Každá je věru uměleckým dílem!“

„Ano, je,“ přisvědčila doktorová, „ale vaše, paní radová, nejsou o nic horší!“

Majorka nechválila. Jen se usmála a jedla.

„Děkuji za poklonu,“ uklonila se radová, „ale, prosím, nechte zbytečné chvály. Vypravujte

nám přece, paní doktorová, co vás tak rozčílilo? Však můžeme za řeči pomaloučku popíjetí.“

„Ano, proč chcete svou služku propustiti? Vždyť jste ji přece vždycky chválívala,“ řekla ředitelová.

„A nehaním jí ani dnes,“ pravila doktorka. „Je hodné děvče: pracovitá, poslušná, zlého slova nepromluví, ženicha nemá, — to je všechno pravda, — ale je brozná modla, pořáde by v kostele klečela — a to je člověku protivné.“

„To se mi také nelíbí,“ přisvědčila majorka.

„Na Svatodušní svátky jsem se s ní tak dopálila, že jsem myslila, že mne šlak trefí. Jen poslouvejte.“

„No,“ vyklouzlo z ředitelové a natáhla zvědavě beztoho dosti dlouhý krk.

„Jak je dámám povědomo,“ vypravovala doktorka, „byly po celý květen večer u Minoritů májové pobožnosti.“

„Zase?“ prohodila majorka a pokrčila nosem.

„Ano, ano,“ dosvědčila radová, „ty bývají každoročně.“

„Moje Plony byla po těch pobožnostech jako zblázněná,“ pokračovala doktorová. „Nevím, co se jí tam tak tuze líbilo?“

„Možná, že se do toho kazatele zamilovala,“ šplíchla ředitelová.

„Haha!“ zasmála se majorka vesele.

„Já jsem jí dovolila každou neděli a svátek jíti,“ vyprávěla doktorová dále, „a je mně to konečně milejší, když jde do kostela, než kdyby se vodila s chlapem.“

„Docela dobře,“ přisvědčila domácí paní.

„S fešným dragonem se procházeti, není nic špatného,“ zažertovala majorka.

„Výborně! Paní majorová je šelmička!“ tleskala domácí paní.

„No dále, prosím,“ vyzvíдалa ředitelová.

„Ale na Svatodušní svátky jsem se dopálila. V neděli byla na pobožnosti jak obyčejně. Dobrá, přála jsem jí toho, ale když mi v pondělí po obědě zase říkala, smí-li jíti, přešla mne trpělivost. Jářku: ‚Děvče, máš rozum? Myslíš, že tě živím a platím ti proto, abys jen po kostelích běhala? Já tě mám pro sebe a ne pro kostel. Chceš-li se modliti, modli se doma!‘ — Neřekla mi na to ani slova, ale celé odpoledne mi poffňukávala, a to, to, milé dámy, to mi jde do všech údů, toho nesnesu.“

„Já také ne; to mne rozčiluje,“ přisvědčila domácí paní.

„Takovou dívku bych okamžitě vyhodila,“ řekla ředitelová.

Majorka sáhla do mísy pro druhý kus bábovky a usmála se: „Mne by to nerozčililo. Plač si jak chceš, aspoň budeš hezčí.“

„To máte závidění hodnou povahu,“ pravila doktorka, „já taková nejsem. Mne to rozčililo až strach. Jářku: ‚Kdo pak ti umřel, že pláčeš?‘ — ‚Žádný,‘ řekla, ‚ale líto je mi, že ani do kostela nesmím. Což pak jsem horší než otrok?‘ — Jen si rozvažte, to mi řekla!“

„To bylo mnoho,“ usoudila ředitelová, „vždyť přece celé město ví, že jste lidumilovná paní.“

„Však proto — — Jak mi to řekla, myslila jsem, že jí do vlasů vjedu. Jářku: ‚Cos povídala? že jsi u mne jak otrok? Ty u mne otrokem? Počkej jen, ty nevděčnice, až přijdeš jinam, teprve poznáš, co je to býti u cizích lidí, u panstva! U mne bylas jako doma: co jsme my jedli, dostalas ty také, neodměřovala jsem ti, nezamykala jsem před tebou a ty, že jsi otrokem? To jsem si od tebe zasloužila?“

„Jen se tak nerozčilujte,“ chlácholila ji domácí paní, „vždyť sotva dechu popadáte.“

„Kdož pak by se nerozčilil? Tak se všecka třesu, když si na to vzpomenu. — ‚Když jsi u mne otrokem, nemusíš tady zůstat,‘ řekla jsem jí. — ‚Abys věděla, vyhledám si jinou dívku a ty můžeš jíti s Pánembohem tam, kde se ti povede lépe.‘ — Na to obrátila a dala se do pláče, že to tak zle nemyslila. — — Jářku: ‚Nic, co jsem jednou řekla, to bude a dost! Já nejsem žádný větroplach, dnes tak, zítra onak, já jsem karakter!“

„To je také pravda,“ přisvědčily dámy.

„A abych dokázala, že jsem karakter, zastavila jsem se na cestě sem v tom zlořečeném „Dienstbotenvermittlungsanstaltu,“ ale když bych tam byla raději ani nevkročila! Vícekrát mne tam nikdo neuvidí.“

„Co pak se vám tam stalo?“ vyzvídala ředitelová a všechny tři poposedly blíž.

„Tak jsem vám tam, milé dámy, přišla a měla jsem toho hned dost. Sedělo jich tam asi dvacet, a to vám byl zápach! Pfuj!“

„No ano, ten sprostý lid má hrozné výpary,“ řekla domácí.

„Není také divu, když do sebe tolik vperou,“ vysvětlovala ředitelová.

Služka poslouchala za dveřmi a pravila: „No arci, ty se dáš naprati! Každá služka musí od tebe hladem utéci.“

„Paní zavedla mě do vedlejšího pokojíku,“ vypravovala doktorová, „a ptala se mne, co poroučím? Je to zdvořilá ženuška, líbila se mi. — Jářku: ráda bych děvečku, ale hodné, slušné, pracovitě a čistotné děvče. — ‚Prosím, mám zde na výběr,‘ řekla, ‚hned vám některou představím.‘ Šla ven a dovedla mi děvče silné a zdravé, ale na první pohled jsem poznala, že je to husička z venkova. Jářku: Sloužila jste již? Děvče se na mě hloupě podívalo a řeklo: ‚Nerozumím.‘ Řekla jsem paní — Oliva se, tuším, jmenuje —“

„Ano, má na tabulce napsáno Regina Oliva,“ přisvědčila ředitelová.

„Řekla jsem jí tedy: ‚Prosím vás, jak mi můžete takové děvče nabízetí? Vždyť neumí ani německy!‘ — ‚Takové jsou nepokaženy,‘ řekla Olivová. — ‚To věřím,‘ řekla jsem zase já, ‚ale co s ní v takovém domě, jako je můj? Já česky arci umím a můj muž také, ale přicházívají k nám často lidé, kteří ani slova česky neznají, jak by s těmi se domluvila, kdybychom náhodou nebyli doma?‘ Není to pravda, moje dámy?“

„Svatá pravda,“ přisvědčila domácí paní. „Nepochopuji, jak mohou býti lidé tak drzí a hlásiti se v městě o službu, když neumějí ani německy?“

„Je to inferiorní rasa,“ prohodila majorka.

„Profanum vulgus, jak říká můj muž,“ pochlubila se ředitelová latinskou frází.

Majorka se usmála: „Ah, paní ředitelová umí také latinsky!“

„Prosím, když má člověk latináře za muže, pak se mimoděk něčemu přiučí. — Prosím, paní doktorová, jak to bylo dále?“

„Rekla jsem zkrátka: ‚Takové husičky nemohou potřebovat!‘ — ‚Docela dobře,‘ uklonila se mi Olivová, ‚přivedu vám tedy fajnové děvče, které se vám snad bude hoditi. Sloužila zde v městě již několik roků.‘ — ‚Dobrá,‘ pravím. Přivedla mi na to děvče opravdu fajnové. Vyšlapovala si vám jako nějaká dáma a uklonila se mi tak elegantně, jakoby se byla v tančírně nebo na divadle tomu učila. Na čele měla afinu a vlasy samá kudrlinka, na krku velkou mašli docela podle módy na straně —“

„Takové jsou ty pravé!“ přerušila ji domácí paní.

„— na ruce měla dva prsteny, sešněrovaná byla, že ji mohl v půli prsty obejmouti a na nohou měla vystřižené střevičky s mašličkama — žádná slečinka by se za ně styděti nepotřebovala!“

„Jsou to parádnice!“ vzdychla ředitelová.

„Prohlédla jsem si ji od hlavy až k patě,“ vykládala doktorová dále. „a musím říci, líbila se mi. ‚Jak dlouho již sloužíte tady v městě?‘ ptala jsem se jí. ‚Již na pátý rok, milostpaní,‘ řekla. — ‚Kde máte vysvědčení, knížku?‘ — ‚Je u soudu,‘ řekla docela nenuceně. — ‚U soudu? A proč?‘ — ‚Moje předešlá milostpaní nechtěla mi do knížky napsati, že jsem jí věrně a poctivě sloužila, a žalovala jsem ji proto.““

„Aha!“ pohodila domácí paní hlavou.

„Járku: měla zajisté k tomu nějakou příčinu. ‚Pražádnou!‘ ona mi docela resolutně na to. ‚Jen jednou jsem omylem obula paniny střevíce — byly navlas takové, jako moje, a milostpaní mě hned podezřívala, že jsem zlodějka. Já zlodějka? Proti tomu jsem se musila, prosím uctivě, ozvati. Jsem chudé děvče, nemám nic, než svou čest, a tu si nedám nikým vzíti!“

„No pravda!“ řekla majorka posměšně. „A co jste vy jí řekla?“

„Já? Odbyla jsem jí docela zkrátka. ‚Moje milá,‘ řekla jsem, ‚skoro bych vám byla řekla slečinko, — takových děvčat, které ani svých vlastních střeviců nepoznají, já potřebovati nemohu. — Prosím, paní Olivová, přiveďte mi nějakou jinou.‘ — A ono vám mne to robsko již ani nepozdravilo! Obrátilo se trucovitě a odešlo jako na divadle.“

„Toto je interesantní,“ řekla ředitelová a přisedla k doktorové ještě blíže. „A jakou přivedla vám ta Olivová potom?“

„No, po té přišla zase jedna, ta měla plnou knížku popsanou. Nebyla ještě stará, a přece již byla aspoň v dvaceti službách. Nikde nevydržela déle, než čtyry nebo šest neděl. Ptala jsem se jí: ‚Čím pak je to, že jste měla již tolik služeb?‘ — ‚Zlatá milostpaní,‘ řekla vám docela skroušeně, ‚jsem nešťastná, nikde jsem netrefila na dobrou službu. První má milostpaní se se mnou vadívala od Božího rána až do noci a někdy tak křičívala, že zůstávali lidé na ulici státi a mysleli, že se dějí nějaké mordy.“ —

„Haha,“ zasmála se majorová, „ta byla teprve ta pravá.“

Doktorová máchla jen rukou a přisvědčila očima a vypravovala dále: „A co je na světě jmén, každé mi dala, jen žádné dobré ne,“ povídala: „Tak jsem vypověděla službu a šla do jiné! — Tam bylo všeho hoje boje, ale jen pro pány, já nebohá služka mívala jsem hlad a dřítí jsem musela od Božího rána až do noci. Co panstvo prohýřilo, to chtěli na mě, nebohé děvečce, udřítí. V takové službě nevydržel by ani pes, jak pak potom člověk? Šla jsem pryč.“

„Ta mluvila pěkně o svých pánech,“ řekla domácí paní.

„Hanba povídati,“ přisvědčila doktorová. „Napřed začala docela skromně, ale čím dále, tím více se rozpalovala a poznala jsem, co je zač. V jiné službě prý by bývalo všechno obstojné, ale měli prý zase velkého syna a ten prý si všelicos dovoloval, co pořádné děvče, které na svou čest dbá, trpěti nesmí.“

„I ty neviňátko!“ zvolala ředitelová.

„Měla jsem toho už dost,“ pokračovala doktorová. „Járku: ,vy, nebohé děvče, narodila jste se, jak se mi zdá, na nešťastnou planetu, nemůžete nikde dobré služby natrefti, a kdož ví, co by se vám u mne nelíbilo. — Paní Olivová, prosím, dovedte mi jiné děvče“ — řekla jsem paní, a ta mi pak dovedla holku opravdu slušnou. Knížku měla v nejlepším pořádku, byla pěkně čistě, ale ne parádně oblečena, a řekla mi, že umí všechnu práci — — sprostou i fajnovější — a že se žádné neštítí.

Járku: „Zdáte se býti spořádaným děvčetem. Já dávám děvečkám měsíčně osm zlatých. Jste s tím spokojena?“ — „Jsem, milostpaní,“ řekla. — Tak tady máte závdavek, řekla jsem zase já, a podávala jsem jí peníze, ale ona se vám jaksi zdráhala je vzíti.“

„Co co!“ zakroutila ředitelová hlavou.

„Járku: Nechcete jich? — „Milostpaní, než závdavek vezmu, ráda bych se ještě na něco zeptala,“ řekla. — Co pak máte? ptám se jí. — „Milostpaní, mám s jedním tuze spořádaným člověkem známost a chceme se vzíti, jen až bude od vojska fraj; prosila bych, kdyby směl aspoň jednou za týden ke mně přijíti.““

„To tak!“ vyhrklo z domácí paní. „A co jste jí, paní doktorová, na to řekla?“

„Co jsem jí řekla? Co by jí byla každá jiná spořádaná paní také pověděla. Járku: milá brachu, váš amant může býti docela spořádaný člověk, já ho ale neznám a neznámých lidí do svého domu pouštěti nemohu; můj muž by toho ani netrpěl. S Pánem Bohem! — Paní Olivová, nemáte-li lepších děvčat, pak si tady žádné nevyberu. — „Prosím, já v nich nevězím,“ omlouvala se Olivová, „jedné paní se líbí taková, jiné zase jiná. Je tam ještě několik děvčat, dovedu vám ještě jinou.“ — No dobrá, dovedla zase jednu, na pohled tuze spořádanou, ale ta se zase ptala, jestli se u mne v domě pere? Járku: nepere se, ale služka u mne musí zašívati prádlo. To jste měly, milé dámy, viděti, jak natáhla obličej. „Tak?“ řekla. „A kde by pak nabrala služka pro sebe prázdné chvílky?““

„I ty jedna sloto!“ zvolala domácí paní, „tak ani prádla zašívati nechtěla? Nač by tedy člověk děvečku měl?“

„Tedy jste nenašla žádné?“ tázala se ředitelová.

„I našla. Dopálila jsem se, a když mi pak Olivová přivedla jednu, která také zde u paní majorové sloužila, pomyslíla jsem si: ta nebude nejhorší, a dala jsem jí závdavek.“

„Tak?“ zvolala majorová. „A která pak je to? Jak se jmenuje?“

„Tady jest její knížka,“ podávala doktorová majorce služební knížku.

Majorová ji otevřela a dala se do hlasitého smíchu: „Tu Fanny jste si vzala? No gratuluji.“

„Proč se smějete?“ zarazila se doktorová.

„Ta mne šidila a okrádala, kde jen mohla.“

„Tak? A vždyť jste ji dala dobré vysvědčení.“

„A co jsem měla jiného dělati? Kdybych byla napsala do knížky pravdu, žalovala by mne a mám pak k vůli slotě běhati k soudu?“

„Tedy zlodějka je? No, dobře, že to vím. To si raději nechám tu, co mám, ať si běhá do kostela, jak chce. Aspoň mi nic neukradne a netoulá se s chlapy.“

„A to je to nejhlavnější,“ přisvědčila domácí paní. „Nějakou chybu má každá.“

„Každý nešťastný člověk, kdo musí mít čeládku,“ řekla ředitelová. „Domestici hominis inimici ejus,*⁾ říká můj muž.“

^{*)} Domáci jsou nepřátelé člověka.

„Ale, moje dámy, prosím, račte si přece posloužiti,“ pobízela domácí paní. „Samým poslouháním zapomněly jsme na jídlo.“

Nepřítel koz.

Tesař Nesvadba měl pěknou chalupu se zahrádkou a byl by býval spokojeným člověkem, kdyby byli měli děti, ale těch jim Pán Bůh nedal.

Každý člověk chová v srdci lásku, kterou někomu neb něčemu věnovati puzen jest.

Rodiče, obdaření dítkami, věnují obyčejně celou svou lásku dítkám, manželé bezdětní hledají si jiné předměty, — někdy lásky hodné, někdy nehodné.

Tak si zamiloval také Nesvadba svou zahrádku, v níž pěstoval vzácné štěpy. Ty byly jeho radostí a chloubou. V zahrádce trávil prázdné své chvíle a obíral a pěstoval milé své stromky. Když vycházel v pondělí ráno do některé vůkolní osady po práci, býval doma poslední jeho krok do zahrádky, a když se v sobotu večer z práce vracel, byla jeho první cesta opět do zahrádky.

Nesvadbová měla stromky také ráda, ale mnohem raději domácí živé tvory: kozu, psa, kočku a slepice. Mazilkem jejím byla koza, úhlavní nepřítel štěpů v zahradě.

Na počátku máje vyšel si Nesvadba jednou v pondělí časně ráno do zahrádky a srdce mu radostí zaplesalo. Stromky byly květem obaleny, voněly a usmívaly se v mladé své kráse. Včelky kolem nich obletovaly a pestří motýlové houpali se

na nich jako na květové kolébce. Nesvadba šel od jednoho stromku ke druhému, pochválil každý, pomazlil se s ním, a když všechny obešel, zavřel opatrně dvířka a šel si do světnice pro své náčiní.

„Tak s Pánem Bohem, Marjáno,“ loučil se se svou ženou, „a prosím tě, dej pozor, aby mi koza nevezla do zahrádky. Kvete to tam všecko jako v ráji. Najdu-li v sobotu některý stromek ulomený neb obežraný, bude zle! To si pamatuj!“

„Nestarej se, však dám pozor.“

V úterý dala se Nesvadbová jako dobrá hospodyně do praní. Perou-li ženské, mají plné ruce práce a zapomínají na všechn ostatní svět.

Nesvadbová nebyla jiná než ostatní ženy. Prala celé dopoledne, a když byla k polednímu hotova, šla prádlo pověsit do zahrady na slunce. Najednou nemohla všeho sebrati, musila se několi-krátě do síně vrátiti, a má-li člověk pilno, kde pak by nabral času, pořáde všechny dvěře za sebou zavírat? Také Nesvadbová nechala dvěře u zahrádky dokořán otevřeny, a mezi tím, co si v kuchyni na oheň přiložila, aby se jí kaše brzy uvařila, přišly kozy nešťastnou náhodou ze stáda a Nesvadbova neměla arci nic pilnějšího, než zrovna do otevřené zahrádky se podívat. Však tam beztoho již dávno nebyla. Vzepjala se na nejkrásnější stromek, míšeňskou jabloňku, a mlsala až se jí brada třásla.

Když ji hospodyně uviděla, myslila, že se na tom místě propadne. Ponejprv rozpálila se na svého miláčka opravdově.

„Kozá!“ křikla, „ty sloto mlsná, škaredá — (to bylo velké slovo od ní!) — co to děláš? Pakuješ sem!“

Chmatla kozu za rohy a odtrhla ji od stromku. Zavedla ji na dvůr a tam jí dala notných štu-chancův, ale bylo již pozdě. Koza nejen že květ ožrala, ale ulomila též mladé, křehké ratolístky.

Nesvadbová již ani neobědvala. Zavřela dvířka k zahrádce opatrně, zavázala je pevným motouzem a šla se k sousedce vyplakat.

„Milá brachu, to bude Boží dopuštění, až můj v sobotu přijde. Snad mne vyžene! — A jenom chvilčinku jsem se v té kuchyni zabavila, jen co jsem se obrátila, a ta slota slotská v té minutě takovou škodu udělala.“

„Víš co, sestřičko,“ radila jí sousekka, „uřež ty ukousnuté halouzky, snad tvůj nic nepozná.“

„Ano nepozná! Ten má sčítaný každý listěček.“

V sobotu odpoledne očekávala tesařka svého muže s velkým strachem. — K večeru přinesla mu z hospody čtvrt litru kořalky — a to nedělávala nikdy! — usmažila vejce a chodila pořáde po dvoře, aby ho mohla přivítat až přijde, a zavedla zrovna do světnice. Kozu zavřela opatrně do chlívků

Chvíli před klekáním Nesvadba přišel. Žena mu vyšla před vrátka naproti.

„Vítám tě, Martinku. Právě jsem se dívala, nejdeš-li. Mám již pro tebe přichystanou večeři. Pojď, pojez, než to vychládne. Jak pak, bolí tě nohy?“

„Trochu. — Co děláš?“

„Popravovala jsem. Pojď, pojď!“ a táhla muže do světnice.

Na stole stála kořalka, ležel pecen chleba, a než si Nesvadba kazajku svlékl, již tu byla žena s vaječným.

„Tak, tady máš. Usmažila jsem ti pár vajíček, ty je rád a slepičky mi pěkně nesou —“

Tesař pohlédl udiveně na ženu. Nevěděl, co ta její neobyčejná přívětivost znamená.

„Prosím tě, co pak je to s tebou? Vždyť mi jindy tak nevystrájíš?“

„Inu, chudáku, nadřeš se po celý týden dost, proč pak bych ti nepřála?“

Tesař se pomodlil a dal se chutě do večeře. Kořalky zavdal též ženě. Když pojedl, odešel do zahrádky. Nesvadbová trnula. Dech se v ní zatajil a musila si sednouti, sice by se snad byla svalila.

Za krátkou chvíli přikvapil muž rychlým krokem do světnice, z očí mu šlehaly blesky hněvu a šel zrovna ke stolu. Vytáhl šuple a vzal dlouhý kuchyňský nůž.

Žena vyskočila rovnýma nohama: „Martinku, co chceš dělati?“

„Mlč!“ zařval muž. „Buďto koza nebo ty, jednu z vás musím zabít!“

Nesvadbová neopovážila se odporovati; znalť svého muže dobře. Klesla jen na lavici a dala se do pláče.

Za okamžik na to vřeštěla koza na dvoře smrtelnou úzkostí a Nesvadba křičel: „Já ti dám stromky žrát!“

Od té doby, kdykoliv chtěl někdo v osadě kozu zabíjeti, pozval si na to Nesvadbu. Větší radosti mu udělat nemohl. —

Kdyby bylo „Kukátko“ kazatelnou, doložil bych teď: „Tou kozou jest každá vášeň: sežírá taktéž květy duševní. A není jiné porady, než ji usmrtiti.“

Jen nóbl!

1. Z d a v k y.

Řezník Vocelka z městečka R přijel se svou manželkou a dcerou po železné dráze do Brna. V restauraci vypil půl litru piva, ženské požejdlíku a šli pak k uzenáři Klobásovi.

Vocelka byl statný padesátník a vykračoval si ještě jako mladík. Pod nosem měl po maďarsku zakroucené kníry a na hlavě myslivecký klobouk. Ostatní oblek podobal se též mysliveckému. Vocelková vypadala starší, než její muž, ale příčinou toho byla její tloušťka a maloměstský, paňmámovský oblek.

Za to byla její dcera Olga dle nejnovější městske módy vyšňořena. Byla vysoká, statná, jiskrných, tmavých očí a jenjen kvetla. Na hlavě měla klobouk za půl věže a na něm mašlí, fáborů a kvítí, jako na máji.

Bledé nebo nalíčené městske slečinky ohlížely se po ní a vtipkovaly: „Husička z lontu! Mohla by býti dragonem.“

„Já ji znám,“ řekla druhá. „Vidívala jsem ji v loni každodenně okolo našich choditi: bezpochyby se učila někde vařiti nebo šiti.“

„A oblékati se,“ dodala první se smíchem. „Však se naučila. Má toho na sobě navěšeno!“

„Ta děvčata z venkova jsou všechna tak,“
řekla druhá. „Myslívaly: čím více toho na sobě mají,
tím že jsou noblejší.“

U Klobásových se Vocelkovi zastavili a šli
do krámku.

Thustá Klobásová seděla u váhy a četla no-
viny. Jak Vocelkovy spatřila, vyskočila radostně.
„Pěkně vítám! Služebnice. Toto je radost!“

„Má úcta, paní Klobásová,“ sekl Vocelka
slušnou poklonu. „Jak pak se máme?“

„Děkuji uctivě, ujde to. — A vy jste také
zdrávi, jak vidím. Slečinka kvete jako růžička.
Prosím, račte dále do pokoje za Emilkou. Emilko,
podívej se, kdo k nám přišel,“ volala na dceru,
otevírajíc dvěře do pokoje.

Emilie seděla právě u klavíru a bříkala ja-
kousi polku.

Vyskočila a běžela s otevřenou náručí malými
kročky Olze vstříc: „Vítám vás, má drahá Olginko.
To je radost!“ Políbila ji, podala pak Vocelkové
ruku, jemu se uklonila a s okouzlejícím úsměvem,
kterému se v divadle naučila, zahovořila: „Jaká
šťastná náhoda nám to potěšení způsobila? — Ale
nejprve se posaďte, — sem na divan, prosím.“

„Děkujeme uctivě,“ usmál se Vocelka. „Při-
cházíme s velikou prosbou.“

„Ó prosím, prosím,“ řekla Klobásová a nutila
Vocelkovou na divan. „Všechno, co bude v naší
možnosti.“

„Přišli jsme vás uctivě pozvat na svatbu, vás
všechny, slečinku —“

„Juž na svatbu?!“ vykřikly obě Klobásovy najednou.

„Ano,“ zapýřila se Olga více radostí než studem. „Prosím vás, drahá Emilko, buďte mi první družičkou.“

„Velká čest,“ usmála se Emilie, „ale myslila jsem, že budete vy družičkou na mé svatbě a zatím se vdáte dříve než já.“

„A kdy pak má býti svatba?“ tázala se živě Klobásová, jakoby byl někdo do ní ohně nalil.

„Juž za měsíc,“ chlubila se Vocelková.

„Juž za měsíc? Naše Emilka se bude vdávati až v červenci, aby pak mohla se svým panem profesorem hned po zdavkách na svatební cestu.“

„Však má slečinka na vdávání ještě času dost,“ řekl Vocelka.

„Až moc,“ přikývla Vocelková.

„My bychom se svatbou také nespěchali,“ chlubil se Vocelka dále, „ale pan pošt mistr nechce déle čekati, že prý je mu to jako svobodnému člověku tuze obtížno, v hostinci stravovati, — tak co máme dělati? Když to má býti, ať to je, ať je nám toho dost líto.“

„Ona naše Olga bez toho co chvíle pláče, že má panenský svůj stav již opustiti,“ přimastila Vocelková.

Emilie telegrafovala matce očima a zasmála se: „Ale jděte, vy blázínku, snad byste neplakala? Já jsem myslila, že se té svatby ani dočkati nemůžete. Když jste byla tady v městě na učení, mluvila jste pořád o panu poštmistrovi, aspoň co jste u nás bydlela.“

Olga pohlédla na ni šelmovsky: „A vy“
panu professorovi.“

„Nač bych to zapírala?“ nadula se Emilie,
„však si jej vezmu: a neplaču pro to.“

Olga ji vzala kolem krku a šeptala do ucha:
„Však já také neplaču. To maminka jen tak po-
vidá proto, že u nás mají nevěsty ve zvyku plakat.“

„Na to musíme zavolati tatínka,“ řekla Klobá-
sová a volala na služku do kuchyně: „Zaskoč pro
pána; bude ‚u lípy‘ na víně, ať přijde hned domů.“

„Milostpaní, teď nemohu, všechno mi vře.“

„Tak pošli Josefa — a rychle!“

„Tedy — smíme se těšiti, že nás poctíte?“
tázal se Vocelka.

„Myslím, že pán nebude míti nic proti tomu,“
řekla Klobásová, „vždyť jsme od jakživa dobří
přátelé. Ale budeme-li moci všichni odejeti, nevím.
Víte, obchod je obchod!“

„Pro jeden den nebude zle,“ mínil Vocelka.

„To se všechno spraví,“ řekla Emilie. „Já
Olgince na svatbu půjdu na každý pád! Těší mě,
že mě pozvala za první družičku, bez toho budu
pak za družičku naposled.“

„To nás velmi těší, slečinko, že se přimlou-
váte a děkujeme pěkně za to,“ pravil Vocelka.

„A ještě jednu velkou prosbu máme: kdyby
nám slečinka pomohla pro Olgu objednatí svatební
šaty,“ prosila Vocelková.

„S radostí!“ zvolala Emilie. „Z toho vidím, že
mě má Olginka ráda. Maminko, poradíme se na to.“

„Ano, ale až při obědě. Zůstaňte, prosím,
u nás.“

„Děkujeme uctivě,“ řekl Vocelka, „nebudeme obtěžovati.“

„Jaké obtěžování?“

„A pak mám v městě práci.“

„Tu si můžete také pro obědě odpraviti. My vás na objednávání šatů potřebovati nebudeme. Zůstaňte u nás a dost!“

V tom přišel Klobása.

„Vítám vás, příteli Vocelko,“ zvolal Klobása hned mezi dveřmi.“

„Tatínku, jsme přizváni na Olginčinu svatbu a pojedeme,“ běžela Emilie otcí vstříc a učinila tím všechno opětné zvaní a vyjednávání zbytečným.

Klobása uvykl v mimoobchodních věcech dle vůle ženiny a dceřiny se chovati, k tomu měl právě dobrou chvílku, proto přisvědčil zvesela: „Tož pojedeme! A vy přijedete zase na svatbu naší Emilky.“

„Přijedeme,“ sliboval Vocelka, podávaje Klobásovi ruku.

„Tož dobrá! Jak pak, abychom si na to připili? — Paňmámo, pošli pro víno!“

„Hned, hned. Abys věděl, pozvala jsem panstvo k obědu. Ať mi jich nepouštíš!“

„Tím lépe. — A máš něco pro ně?“

„Nestarej se.“

Učeň donesl vína, muži si nalili a šli do krámu, Klobášová odešla do kuchyně a Emilie zůstala s Vocelkovými dámami sama.

Klobášová nechala dvěře od kuchyně dokořán otevřené, aby jí ani slovíčka neušlo.

„Tak, milá Olginko, jaká pak bude ta vaše svatbička?“ vyzvídala Emilie.

„Já bych ráda pěknou,“ řekla Olga.

„O to se postaráme,“ ujišťovala ji matka.

„Šaty ti koupíme, jaké budeš chtít a jaké nám tady slečinka vybere.“

„S vybráním není nic,“ zatřepala Emilie rukou, „to já znám, je to všechno práce jen na oko. Objednáme tady nevěstince něco extra fajn!“

„Objednáme,“ přisvědčila Vocelková, „vždyť si bude brátí pana postmajstra a je to první dcera, kterou vdávám.“

„Dobrá, toto by bylo tedy v pořádku. Ale šaty nejsou celá švatba. Jak pak to ostatní?“ vy-
zvídala Emilie dále.

„Také nóbl,“ řekla Vocelková. „Poprosila jsem kuchařku ze zámku — dodáváme tam maso — a slíbila mi, že ty nejfajnější věci nám přichystá. Budeme mít polévku s plíčkovým závitkem, za ‚foršpajs‘ rybu.“

Emilie pokrčila nosíčkem: „To jsou vedlejší věci!“

„Nic vedlejší věci!“ ozvala se matka z kuchyně. „Prázdný žaludek vrčí a nejkrásnější šaty ho neuchlácholí.“

„Slyšíte to až tam?“ smála se Emilie.

„Proto jsem si nechala otevřeno. — — Máte pravdu, paní Vocelková, jen tabulu co možná nejfajnější, abyste potom neměla pomluv. — Nám na tom nezáleží, to víte, ale je o ty ostatní.“

„Poslechnu vás, paní Klobásová, jste zkušenější, než já!“

„Dobrá tedy — très bien“ — řekla Emilie, „dobrá hostina patří také k celku, ale jak pak to ostatní? O kolika hodinách chcete mít zdavky?“

„Jak to bývá u bohatších lidí ve zvyku,“
řekla Vocelková, „o jedenácti se zpívanou mší svatou.“

Emilie spráskla ruce. „Dopoledne!? Co pak vás napadá, ~~paní Vocelková?~~ Dopoledne mívají zdavky jen sprostí lidé, ale ~~kdo je~~ trochu vzdělaný, každý má je tady na večer. Snad byste nechtěla, aby byla Olginka po selsky sezdána?“

Vocelková se zarazila a řekla nesměle: „To ne, ale vždyť je ~~stav~~ manželský svátost a pak dostane nevěsta při mši svaté požehnání. Já jsem byla tak sezdána a ráda bych, aby má dcera také byla.“

Emilie se zasmála: „~~To~~ jsou všechno zastaralé věci. Nejlepším požehnáním je mnoho peněz. Má Olginka musí mítí nóbl svatbu, — však já vám všechno povím, jak a co, — a pakliže mne neuposlechnete, nepůjdu za družičku — ne — a ne!“

„Emilko, prostírej,“ volala matka z kuchyně, „budu hned hotova.“

Po obědě šel Vocelka po své práci a zatím, co se Emilie strojila, radily se dámy, kde mají co koupiti a objednati. Emilie připomněla na to i ono, čeho k nóbl svatbě nevyhnutelně potřebí jest. Když byla konečně na procházku vystrojena, šly do města.

Vocelková měla tobolku důkladně nakrmenou, ale než všechno obešly, splaskla jí docela.

Na večer Vocelkovi odjeli. Emilie je doprovodila k nádraží a slíbila, že tři dni před svatbou k nim přijede, aby se přípravy ku svatbě děly pod jejím dozorem a dle jejího vytříbeného vkusu. —

* * *

R ský poštministr vede Vocelkovu slečnu Olgu pod paždím na děkanství. Oba jsou slavnostně vystrojeni. Vocelka jde několik kroků za nimi.

Pan děkan, vysoký muž s prošedivělými vlasy, přijal je vlídně a ptal se na jejich přání.

Poštministr, ještě mladý muž s elegantní bradkou a vlasy po švihácku načesanými, uklonil se a počal velmi plynňě, ač přízvuk a celý způsob řeči prozrazoval, že je rodilý Němec: „Veledůstojný pane děkane, přicházím uctivě prosit, abyste mne se slečnou Vocelkovou ohlásil.“

Děkan se usmál. „S radostí. Račte se posaditi. Prosím, pane poštministře, máte zde svůj křestní list a můžete nějakou listinou dokázati, že jste skutečně svobodný?“

„Zde jest můj křestní list, ale že bych potřeboval dokument, že jsem svobodný, to jsem nevěděl,“ dodal kysele.

Starý Vocelka hleděl na děkana též překvapeně.

„Prosím, já věřím a jsem přesvědčen, že jste svobodný,“ vysvětloval děkan, „ale račte zde býti teprve rok a jste až z horních Čech, musím míti úřední potvrzení, že jste skutečně ještě svobodný. Ostatně je to docela snadná věc; račte psáti domů, aby vám vaše obec poslala farním úřadem potvrzené vysvědčení, že jste svobodný — více není třeba.“

„To se stane, prosím.“

„Protokol zatím napíšu, vždyť jsou mi všechny okolnosti známy a v neděli — buď dopoledne anebo po požehnání — račte opět s dvěma pány svědky k podpisu přijíti.“

„K službám,“ uklonil se poštmistr i Vocelka.

„A mám ještě jednu prosbu na vás, vele-
důstojný pane děkane,“ řekl poštmistr.

„Prosím.“

„My bychom rádi zdavky odpoledne.“

„Odpoledne?“ podivil se děkan. „A proč to?
Zdavky mají býti dle církevních předpisů přede
mší svatou.“

„Ale prosím uctivě, jemnostpane,“ ozval se Vo-
celka, „v Brně bývají zdavky obyčejně na večer, ano.“

„To já vím, pane Vocelko, — a v Jihlavě
také a ve Znojmě také, ale velká města mají
k tomu zvláštní dovolení. My na venkově bez bi-
skupského povolení odpoledne sezdati nesmíme.“

„Pak, prosím, budu žádati o dovolení,“ usmál
se poštmistr.

„To můžete. Ale jaké udáte příčiny?“

„Můj úřad, prosím. Já musím býti v kance-
láři každý den až přes poledne.“

„A pak přijedou, uctivě prosím,“ dodal
Vocelka, „páni hosté z Brna, a ti nemohou dopo-
ledne přijeti.“

„Tedy zadejte žádost,“ pokrčil děkan rame-
noma, „když dostanu dovolení, sezdam vás i od-
poledne, ač by mne to velmi těšilo, kdybyste měli
zdavky přede mší svatou. Vždyť jste, Olginko,
bývala tak nábožná.“

„Však ona také jest,“ ujišťoval otec, „a bez
toho půjdou ráno před svatbou ku sv. zpovědi.“

„O tom si promluvíme, až přijdete na kate-
chismus,“ řekl děkan a doprovodil je vlídně ke dveřím.

*

*

*

Slečna Emilie přijela do R dle úmluvy tři dni před svatbou. Kolíbala se ve vagoně hrdě, jako pyšná loď na moři a vezla celou spoustu škatul a veliký kufr. Děvečka a dva učni to od nádraží k Vocelkům sotva unesli.

Bylo pak u řezníka běhání a strojení od rána do pozdní noci po celé tři dni. Emilie arci málo nač ruku položila, vyjma cukrovinky, ale za to měl její červený jazýček tím více práce. — Psala také každodenně dva listy do Brna — panu profesorovi.

Den svatební přiblížil se tak rychle, až se ho všichni lekli.

Ráno šla Olga v „polovičním pucu“ ku svaté zpovědi a ku přijímání, aby očistila svou duši před zdavkami, ale přišla brzy domů. Ostatek dne až do rozhodné hodiny byl pak věnován okrase těla! Jak pak jinak? Okrasu těla vidí kde kdo, okrasu duše ne!“

K jedenácté hodině zazněla na náměstí veselá hudba.

Emilie kadeřila právě Olze vlasy. Běžela k oknu a volala na ni: „Pojď se podívat, Olginko, jde svatba.“

Z přífařené venkovské osady šli svatebčané do kostela. Hudba šla před nimi, stárce si vykračovali s ozdobenými klobouky, nevěsta a družičky hořely barvami jako makové pole.

„Haha!“ zasmála se Emilie. „Podívej se, to je jako na divadle. Kdyby nebylo mne, měla bys bez mála také takovou svatbu, ale teď budeš mít jinou!“

A měla jinou!

Odpoledne po čtvrté hodině sjížděly se kočáry se všech stran. Z nádraží přijeli manželé Klobásovi a pan professor, ženich Emiliin. Dovezli čerstvé kytice.

K páté hodině stála celá řada lesklých nebo naleštěných kočárů před Vocelkovými. Kočové byli slavnostně oblečeni a koně měli hřívy zapletené. Právě o pěti hodinách usedlo „panstvo“ do kočárů a jeli do kostela, ač bylo od Vocelkových ke kostelu sotva dvě stě kroků.

Na ulici i v kostele bylo plno diváků, zvědavých a závistivých ženských očí.

Pan professor, první družba, zavedl nevěstu k oltáři, poštmistr slečnu Emilii a za nimi šla celá řada mládencův a družiček.

Nevěsta měla bílé hedbávné šaty s dlouhou vlečkou, na hlavě myrtový věneček a závoj, jenž jí splýval až na zem. Na ruku měla bílé rukavičky, sáhající bez mála až k loktům a na nohou bílé, atlasové střevíce. V ruce držela velikou, drahou kytici. Bylať věru krásná nevěsta. Slečna Emilie s panem professorem a dva svědci stoupli si za snoubence. Ostatní družičky s kyticemi v ruku a mládenci stoupli si do polokruhu. Tak stkvěla se nevěsta jako nejkrásnější růže ve věnci spanilých družek. Klonila hlavu a rozčilením jí tváře hořely. Za ní stála Emilie s hlavou hrdě vztýčenou a myslila si: „Pěkně jsem to zaranžovala! — Až budu já mítí svatbu, bude to ještě krásnější!“

Pan děkan vyšel ze sakristie, nevěsta se obrátila a podala svou kytici p. professorovi. Svatební obřad započal. V kostele bylo ticho, jak v kostele ticho býti má. Ženské stoupaly na prsty a tajily

dech. Když si měli snoubenci podati ruce k věčnému slibu, musil pan děkan hodnou chvíli čekati, než si nevěsta rozepjala u rukavičky dlouhou řadu knoflíčků.

Jakmile kněz novomanžely pokropil, zanotili zpěváci na kůře píseň o ráji manželském, o kvetoucích růžích lásky, o hvězdách štěstí, Emilie políbila nevěstu a přála jí u oltáře štěstí a ostatní družičky též. Páni se klaněli a přáli vše dobré. Pošt mistr zářil radostí, podal své „ženušce“ páži a vedl ji v triumfu ke kočáru.

Oltáři se již ani nepoklonil.

A celé město si povídalo: „Toto byla „nobl' svatba!“

2. Křtiny.

Za deset měsíců po svatbě chodil R ský pošt mistr rozčilen po kanceláři. Co chvíle se zastavil a naslouchal napnutě, jakoby někoho očekával.

Najednou se rozlétly dvěře a Vocelková vběhla všecka rozpálena a radostí zářící: „Máme děvčátko, krásné, tlusté děvčátko!“ zvolala.

Pošt mistr vyskočil a objal ji upřímně, což se tehyním zřídka stává.

„A je Olginka zdráva?“ ptal se chvatně.

„Chvála Bohu, je!“

„Ať si přijde kdokoliv, nechť čeká,“ řekl pošt mistr rozhodně. „Půjdu se podívat na svou dceru.“

Zamkl kancelář a spěchal do svého bytu.

„Neutíkej tak, vždyť ti nemohu postačiti,“ volala za ním Vocelková a plesala v srdci, že má zeť nad narozením dcerušky takovou radost.

Po chvíli přiběhl poštministr do kanceláře zpět a napsal na krásný listový arch velkého formátu slavnostním způsobem profesorovi K jenž si vzal Klobásovu Emilii, tento dopis:

„Velectěný pane professore!

Velevážená a spanilomyslná paní professorová!

Především Vám, velectění a milí přátelé, zvěstuji radostnou zprávu. Moje drahá Olginka obdařila mne roztomilou dceruškou. Děťátko je krásné, tlustounké jako váleček a babička i moje milá paní tchyně ujišťují, že je podobná na mne, ale oči má maminky. Jsem radostí v třetím nebi! Má drahá Olginka Vás, ctěná paní professorová, tisíckrátě líbá a Vás, pane professore, uctivě pozdravuje a prosí, abyste naši malé dcerušce byli kmotry, jak jste již dříve slíbiti ráčili. Já přidávám se k této prosbě své předražené manželky se vši vroucností a prosím, pište nám, ve který den Vás čekati máme a v kterou hodinu si přejete, aby naše maličká pokřtěna byla? Jméno pro naši malou dcerušku nechť vyvolí paní kmotřenka sama. Moje Olginka je dle poměrů zdráva, chvála Bohu!“

Opětuje svou snažnou prosbu, líbám paní kmotřence ručičku a znamenám se v nejhlubší úctě oddaný

Herman Altmann,
c. k. poštministr.

P. S. Byl bych samou radostí brzy zapomněl Vám psáti, že moje drahá Olginka si přeje Haustaufe (křest ve světnici), nebudete tedy při tom mnoho obtíží míti.

Prosím uctivě, račte nám, možná-li, odpověděti obratem pošty, abychom se mohli náležitě připravit.

V R ích dne 2. února 1881. Hořejší.“

Hned třetího dne přišlo zelenavé, voňavé psaníčko s německou adresou, psanou ženskou rukou:

„Ihr Wohlgeboren Frau, Frau

Olga Altmann,

k. k. Postmeistersgattin

in R tz.“

„Aha, to jest od paní professorové,“ řekl si pošt mistr. „Zaneste to psaní hned mé paní,“ poručil poslovi, jenž psaní roznášel. (Pošt mistr bydlel totiž v prvním patře a kancelář měl v přízemí.)

Posel zanesl list nahoru do kuchyně, Vocelková jej vzala a zanesla opět dceři, ležící v posteli záclonami ověšené.

„Má dušinko, zde jsi dostala z Brna psaníčko,“ řekla matka lichotivým hlasem.

Mladá matka vzala list, pohlédla na adresu a usmála se: „To jest od Emilky.“

„Mám ti jej přečísti nebo budeš čísti sama?“ tázala se matka.

„Já sama,“ řekla dcera mazlivě.

„A neunaví tě to?“

„Snad ne. — Otevřte obálku!“

Stará vyňala list z obálky a dcera četla:

„Má drahá Olginko!

Tisíckrátě buď políbena, mladá matinko, i ten tvůj*) malý andílek. Ó, jak se těším jej uviděti a k srdci přitisknouti!

*) O svatbě si počal Emilie s mladou pošt mistrovou tykat.

S radostí vyhovujeme Tvé i Tvého p. manžela žádosti a přijedeme v neděli s poledním vlakem na křtíny. Doufám, že nebudeš mítí nic proti tomu. Ve všední den by nám bylo velmi obtížno odejeti, poněvadž má můj mužiček každodenně přednášky. Že chceš mítí domácí křest, schvaluji Ti, drahá Olginko, docela; ono je to nóblejší. Do kostela zanáší ke křtu každý žebraček své děti, doma však ke křtu vše slušně upravití — může jen zámožnější rodina, která má též k tomu hodící se byt. Zdejší obchodník s kostelními paramenty má pohotově malý, vkusný oltářík pro domácí křty a mnohé rodiny si ho od něho vypůjčují. Vypůjčím ho pro tebe a dovezu ti jej, abys neměla mnoho starostí. — Prosím Tě, nedělej si k vůli nám zbytečných výloh. Když mi dáš sklínku kávy a mému mužičkovi sklínku piva, budeme docela spokojeni.

Těším se na neděli jako dítě, pak si, drahá Olginko, všecko, všecinko povíme! — Matinka tě pozdravuje — — —“

„Tedy v neděli přijedou?“ vpadla jí Vocelková do čtení.

„Ano, v neděli v poledne.“

„Dnes máme středu — času dost ku přípravě,“ řekla stará.

„Jak je ta Emilka pozorná,“ usmívala se Olga spokojeně, „doveze chudinka všechno, čeho je k domácímu křtu potřebí. Musíme ji za to hodně uctítí.“

„Arci, arcí! To by tak bylo, abychom jí jen kávy dali, jak píše! Takový křest by si zde ta malinká zasloužila? — Jaké pak jí dá kmotřenka jméno?“

„Počkejte, třeba to zde v psaní ještě stojí,“
řekla dcera a četla dále pozdravy od Klobásových
a obvyklé zdvořilosti. Teprve po všem bylo na
prázdném kraji listu napříč napsáno: „Tvému
andílkovi jsem vybrala krásné jméno a doufám, že
se Ti bude také líbiti. Vyber si Ty také jedno
jméno a babička též, aby dostalo děvčátko tři
jména. To je teď nóbl.“

Staré Vocelkové ten návrh zalichotil. Při-
kývla spokojeně hlavou: „Ano, ano, vyberu jí také
nějaké jméno. — Ta paní professorová má saku-
lajtské nápady!“

* * *

Poštministr zaklepal na děkanovy dveře.

„Ave!“ ozval se hlas.

Poštministr vešel a uklonil se zdvořile. Nebyl
již tak pečlivě učesan, jako když před svatbou
s nevěstou na děkanství přišel, a měl také delší vousy.

„Nejhlubší poklonu, nejdůstojnější pane!“

„Pěkně vítám. Čím mohu sloužiti?“

„Račte odpustiti, přicházím opět obtěžovati.

Pán Bůh nám dal děvčátko —“

„Gratuluji.“

„— a rádi bychom měli v neděli odpoledne
křest, bude-li možno?“ A poštministr pohlédl prosebně
na děkana. „Kmotrem bude pan professor K
z Brna a ten nemívá jindy času —“

„Prosím, netřeba žádných omluv,“ vzal jej
děkan za ruku, „nám jest lhostejno, kdy přijdete,
jen když o tom víme. — Tedy v neděli odpoledne?“

„Ano, prosím uctivě, asi ke třetí hodině.“

„Dobře, dobře,“ usmál se děkan vliďně.

„A pak bych uctivě prosil, kdyby velebný pán přišel k nám do domu naší dcerušku nám pokřtít.“

Pojednou zmizela s děkanových tváří všechna vliďnosť, pustil poštmistrovu ruku a řekl táhlým hlasem: „Do domu?! A proč?“

„Moje ženuška si to, prosím, přeje, protože to je v Brně v lepších rodinách zvykem, a pak se bojí, aby se děťátko v té kruté zimě nenachladilo a nám neumřelo.“

„Což je dítě nemocno?“

„Chvála Bohu, to právě ne, ale útlounek je a ta — ta krutá zima —. Prosím, nejdůstojnější pane, račte nám to udělati, má žena by se mi jinak strachem roznemohla.“

„Milý pane poštmistře,“ pravil děkan vážně, „dítě má býti přineseno ke křtu sv. do kostela, tam stojí křtitelnice, kostel má býti rodným či obrodným domem každé duše křesťanské. Jen v čas nejnnutnější potřeby může býti dítě pokřtěno doma buď babkou z nouze nebo na žádost rodičů též od kněze, ale zdravé dítě má býti ke křtu sv. přineseno do kostela. A přece pochopujete zajisté sám, že jest slušno, aby nesmrtelná duše v domě nebeského Otce synovství nebeské obdržela a ne v domě svých rodičů, ve světnici, která slouží přece všem našim všedním, tělesným potřebám, kdežto chrám Páně jest výhradně službě Boží a posvěcení našich duší určen!“

„Uznávám to, nejdůstojnější pane,“ uklonil se poštministr rozpačitě, „a já sám bych na to ani nenaléhal,

kdyby má ženuška o to dítě tak tuze se nebála! A pak u nás bude také vše důstojně připraveno. Máme z Brna vypůjčený oltářík, schválně k takovým příležitostem určený —“

Děkan se trpce usmál, mysle si: „Co ti lidé k vůli té pošetilé chlubitosti všechno neobětují!“ Pak pokrčil ramenoma a řekl: „Rád bych vám vyhověl, ale dítě je, jak sám pravíte, zdrávo —“

„Totiž, nejdůstojnější pane, úplně ne. Pan doktor to zajisté dosvědčí.“

„Donesete-li si lékařské vysvědčení, pak uhlídáme, ale stalo by se to proti mé vůli, — to vysloviti považují za svou povinnost.“

Pošt mistr řekl ještě několik slov na omluvu a odešel domů.

„No jak, mužíčku?“ tázala se ho mladá matka nedočkavě.

„Křest v neděli bude, buď bez starosti, má drahá, ale musím ještě jíti k doktorovi.“

„K doktorovi? A proč?“

„Děkan řekl, že má býti každé dítě pokřtěno v kostele, jen nemocné mohou býti pokřtěny doma.“

„Co to má ten děkan zase za hlouposti?!“ vykřikla mladá. „V Brně bývají bezmála všechny děti doma křtěny a jsou zdraví jako buci!“

„Nerozčiluj se tak, má drahá,“ chlácholil pošt mistr ženušku, „pan doktor mi dá vysvědčení, že je naše dceruška tuze útlounká, že by té zimy v kostele nesnesla, a pak se musí děkan podložiti!“

„To udělej a hned!“ řekla Vocelková. „Nevím, co ten děkan proti nám má? Vždyť mu přece po každé pořádně zaplatíme a více, než jiní lidé, a přece

nám nikdy nechce udělati po vůli! Se svatbou dělal takové caherty a teď zase.“

„To je hrůza!“ zasténala Olga a klesla zpět, „já se ještě rozstůnu!“

„Olginko, pamatuj se!“ zvolala Vocelková a přiskočila ku dceři. „Hermane, zaskoč rychle k tomu doktorovi!“

Pošt mistr vzal klobouk a spěchal do vedlejší kavárny, kde doktor v tu hodinu obyčejně sedával.

Řekl lékařovi, co se stalo, ten se ušklíbl a pravil: „Je s těmi paničkami trápení. Jak jim nejde vše po vůli, je hned zle. — Vlastně bych vám vysvědčení dáti neměl, vždyť je dítě jako lusk, ale nedám-li vám je, rozstůně se matka, a to by bylo horší. — No necht, již nějakou tu hubovou polévku od pana děkana spolкну.“

* * *

V neděli po ranní mši svaté setkala se porodní babka Klepáčková před kostelem s perníkárkou a starou trafikantkou. Nedbaly kruté zimy a chumelice, a skleply si.

„Pěkně jich prosím, babičko,“ tázala se perníkárka Sladká, „je to pravda, že poštovní nebudou křtíti v kostele?“

„Je to pravda, milá paní Sladká,“ přisvědčila babka. „Paní kmotřenka přiveze z Brna vypůjčený oltářík, postaví jej v druhém pokoji a bude prý to tuze krásné!“

„A jdou! Oltářík přiveze? Na ten bychom se měly podívat.“

„A o kolika bude ten křest?“ tázala se trafikantka.

„Po požehnání, — o třech hodinách.“

„A proč nechtějí křtít v kostele jak ostatní lidé?“

Babka se potupně usmála: „Děťátko prý by se jim mohlo nachladit a umřít.“

„No arci,“ usklíbila se trafikantka, „ono je jiné než ostatní děti, je z jiného těsta! Toto jsou mi flauzy! Že k tomu ten pan děkan svolil!“

„Co měl dělati?“ vyzradila babka, „pan doktor dal vysvědčení, že je dítě velmi slabounké.“

„A je?“

„Ale kde pak! Povídám jim, jako válec je. Když je koupám, div je z té vandličky vyzdvihnu.“

„Jen aby jich Pán Bůh netrestal,“ horlila perníkárka, „a to dítě jim přece nevzal! Kdo to kdy v našem městě slyšel, že by se někdo za kostel styděl a dítě doma pokřtít dal? Já jsem jich měla osm a všechny se narodily v zimě a žádné se při křtu nenastudilo.“

„Což jejich děti byly jen obyčejné děti,“ vtipkovala trafikantka, „ale to na poště musí být něco zázračného. To přišlo bezpochyby jinak na svět, než ostatní děti. Měly bychom se na ně opravdu podívat.“

„Přijdou po křtu,“ zvala je babka. „Oltářík bude ještě státi, dítě bude v parádě a poštmistrová bez toho na to čeká, aby se mohla pochlubiti.“

„Přijdu, proč bych ne?“ slíbila perníkárka.

„Zastavijou se pro mě, až půjdou,“ řekla trafikantka.

Na věži bilo devět. Klepáčkovou to trhlo: „Juž devět? Musím utíkat. — S Pánem Bohem

a přijdou se jistě podívat, já to paní poštmistrové řeknu.“

* * *

V poledne jel Vocelka v kočáře k nádraží pro kmotry z Brna. Poštministr nemohl, byl v kanceláři zaměstnán.

O půl jedné přivezl vlak profesora a jeho elegantní choť. Ústroj na oltářík přivezli ve veliké krabici.

Přivítali se, vsedli do kočáru a koně je vezli letmo do města.

Poštmistrová stála v elegantním županě u okna a vyhlídala hosty. Dítě leželo v kolébce pod modrým baldachynem.

Když profesorovi do dveří vkročili, rozevřela Olga náručí a profesorová objala ji jemně, aby jí neublížila, a políbily se mlčky několikrát.

Pak zvolala profesorová: „Má drahá! co jsi vytrpěla! Ale teď ta radost!“

Professor se uklonil: „Gratuluji srdečně!“

„Pane professore, jste tak tuze laskav! Díky! A má roztomilá Emilko, zaplať Pán Bůh za všechno.“

„Vše s radostí činíme. Kde pak máš svého andílka?“

Šly ke kolébce a bylo divení a libání bez konce.

Příběhla též Vocelková z kuchyně, poštministr z kanceláře. Nové vítání, opětné poklony. Pak zasedli jako nějaká vysoká vrchnost k „dinatoáru“ (masité hojné snídání).

Po snídání upravila profesorová s babkou ve vedlejším pokoji oltářík, a když se blížila třetí ho-

dina, sedla si poštmistrová do lenošky, jakoby byla na smrt unavena.

O třech hodinách přišel kaplan s kostelníkem a ministrantem. Kostelník nesl matriku, sv. oleje a svíčky, ministrant křestní vodu a agendu.

V předsíni přivítal poštmistr kaplana a uvedl jej do pokoje, kde professorovi a babka s dítětem již čekali. Vocelkovi a ostatní jejich děti stáli u zdi. Poštmistrová dívala se otevřenými dveřmi z vedlejšího pokoje na svatý výkon.

Kostelník postavil sv. oleje, křestnou vodu a svěcenou sůl na oltářík, zašňupl si notně a stoupl si za kněze.

Professorová vzala dítě na lokty a kaplan se otázal: „Jak chcete to dítě jmenovati?“

Professorová odpověděla vážně: „Melanie, Aurora, Delfina.“

„Zrovna tři jména a jakási pohanská,“ zašeptal kostelník nevrle.

„Delfina byla svatá,“ pošeptal mu kaplan káravě a pokřtil dítě.

Po křtu svatém zanesla kmotřenka dítě místo k Bohu na oltáři, jak ostatní kmotřenky činívají, k matce, aby svou Melanii — Auroru — Delfinu políbila.

Kaplan matce blahopřál, zapsali dítě do matriky a vše pak ukončeno slavnými hody.

I kostelník dostal kuchyni notný kus pečeně a láhev vína. To jej smířilo.

A Vocelková pak dlouho kde komu vyprávěla; jak krásné křtiny měli a že takových v městě ještě nebylo. Končívala svoje líčení pokaždé slovy: „Zkrátka: bylo to nóbl!“

3. Pohřeb.

Malá Melanie Aurora Delfína rostla a prospívala až radost. Za několik let dokázala, že druhé a třetí křestní jméno nebylo jí nadarmo dáno: měla tvářičky červené jako aurora (jitřenka) a byla mrštná jako delfín (ryba plískavice). Nezůstala arci sama, přišli za ní brzy bratříčci i sestřičky, ale Melanie zůstala matce přece nejmilejší proto, že menší dvě sestřičky ještě jako nemluvnátka umřely a Melanie byla tedy jedinou dcerou. A která matka by své jediné dcery nezbožňovala? Již z té příčiny, že ji může více strojiti, než chlapce, že se s ní může parádit a pak každé děvče steskům a starostem matčíným lépe rozumí a je ochotněji sdílí, než chlapci. Melanie byla klenotem v domě a jako klenot chráněna a ošetřována. Každý její rozmar byl všem zákonem a běda služce, běda mladším bratrům, když ji rozhněvali!

Melanie byla by se zajisté později v životě nešťastnou stala, poněvadž by nikdo jejím vrtochům byl nevyhověl, ale Bůh se nad ní smiloval a vzal ji k sobě dříve, než pel nevinnosti s jejího srdce byl setřen, než špatné semeno, do jejího srdce zaseté, vyrostlo a všechny krásné květy udusilo.

Když byla Melanie ve dvanáctém svém roce, měli školáci před prázdninami „výlet“ do nedalekého lesa, jak to teď bezmála všeobecným zvykem jest. Byli tam od pánův učitelů s hudbou vedeni a zpívali a deklamovali a tančili až do unavení. Mladší páni učitelé tančili se slečinkami, které se na výlet podívat přišly, a brali též větší školačky do kola — snad dle paedagogických zásad.

Poštmistrová tonula v rozkoši, vždyť její Melanie byla pořádě v kole a její třídní pan učitel s ní třikráte tančil, vyznamenal ji jako vynikající školačku.

Děti zůstaly v lese až do samého večera.

Na zpáteční cestě se Melanie vezla, otec poslal kočárek. Z velkého rybníka u lesa vystupovalo chladno. Uhřátá Melanie se zachladila a druhého dne ráno nařikala, že jí bolí hlava.

„Hlavička tě bolí, má dušinko?“ hladila ji matka. „Inu, není divu, večera jsi se tuze rozčilila. Dám ti šumící prášek a nechoď dnes do školy, zůstaň pěkně doma.“

„Ano, aby se mi ostatní vysmály, že nic nevydržím?“ odporovala Melanie. „Ne, ne, já půjdu. Ráda bych věděla, co bude která o tom včerejším výletě vypravovati.“ — Na to se zamyslíla a řekla pak jaksí nesměle: „Maminko, ráda bych donesla panu učitelovi nějakou pěknou kytici, — víš, večera se mnou třikráte tančil!“

Poštmistrová se usmála a pomyslíla si: „Podívejme se, již se o ni pokouší láska,“ řekla však proti svému zvyku rozhodně: „Ne, má dušinko, tentokráte by se to neslušelo. Kdyby byl jeho svátek, ano, ale večera jsi s ním tančila a dnes bys mu nesla kytici — to nejde: jsi na takové věci přece již trochu velká. Až budeš starší, připomenu ti to a poznáš, že maminka měla pravdu. — Za nedlouho bude ti snad nositi kytičky on.“

Děvče prohodilo trucovitě hlavou: „Když nechceš dnes, tak mu donesu kytici zítra.“

Oblekla si plášťík, posadila si před zrcadlem koketně klobouček na hlavu, vzala tašku s knihami, políbila matce lhostejně ruku a šla do školy.

Matka dívala se z okna za ní a usmívala se spokojeně: „Jak si již vyšlapuje, jako hotová slečna! Bude z ní krásné děvče. Ta pomate mnohému hlavu, ale ledakomu jí nedám!“

Nejmladší na kolébce zaplakalo a paní poštmistrová šla za svou mateřskou povinností.

Asi za dvě hodiny přivedly dvě spolužačky plačící Melanii domů. Byla bledá jako smrt a drkotala zuby.

„Pro Boha, Melánko, co je ti?“ zvolala matka zděšeně.

„Mami, mně je tuze zima, honem do postele,“ nařikalo děvče a trhalo se sebe šaty.

Matka jí rychle uložila a volala na děvečku: „Tony, honem, honem pro pana doktora, že je zle!“

Doktor přišel, prohlédl děvče a řekl: „Uvařte jí rychle bezového květu, aby se potila. Pokouší se o ni nějaká nemoc, ale ještě nemohu říci, která. Odpoledne přijdu zase.“

Odpoledne zjistil lékař, že má Melanie zánět plic.

„A je to nebezpečné?“ tázala se polekaná poštmistrová.

„Uvidíme, až jak se nemoc vyvine,“ řekl lékař, předepsal medicínu a poručil ledové obkladky.

Olga nehnula se ani chvílku od lůžka své dcerušky a vzala si ještě matku k pomoci. Ošetřovaly nemocnou, jak nejlépe mohly, dělaly vše, co lékař naporučil, ale všechno namáhání už stalo marno.

Pátého dne hleděl lékař povážlivě, když od nemocné ven vyšel: „Nepouštějte k ní žádného,“ rozkazoval, „důvče je tuze slabé a mluvení jí škodí.“

„Ale, pane doktore, když k ní přijdou přítelkyně na chvílečku, to jí přece nemůže škodit, — ona se s nimi trochu potěší a pobaví,“ přimlouvala se poštmistrová.

„Na zábavu není teď času,“ zavrtěl lékař káravě hlavou. „Užitečnější by jí bylo, kdybyste jí zavolala kněze, aby ji zaopatřil.“

Poštmistrová div neomdlela: „Zaopatřiti? Pro Boha, pane doktore, což je tak zle? Musí má Melánka umřítí?! Pane doktore!“

„Jen neztrácejte již opět vši mysl,“ chlácholil ji lékař. „Kdo se dá zaopatřiti, nemusí proto již umřítí. Mnohý byl již několikráte zaopatřen a chodí zase. U vaší dcerušky rozhodne teprve sedmý den, ale nemoc je nebezpečná, a proto pokládám to za svou povinnost, vás na to upozorniti. Dítě bude také klidnější, když bude zaopatřeno: mám toho zkušenost.“

„Tedy teprve sedmý den rozhodne?“ oddechla si polekaná matka.

„Ano, pak teprve nastane krise.“

„Ó, pane doktore, nechme to zaopatřování tedy až na pozejtří. Melanie, chudinka, nemá tušení, že je s ní tak zle, a kdybych se jí o zaopatřování zmínila, polekala by se a nemoc by se zhoršila.“

„Ale pozítřku může již býti bez vědomí,“ namítl lékař.

„To snad Pán Bůh nedopustí, vždyť ona je jak andílek.“

„Řekl jsem vám své mínění, ostatně si dělejte, jak se vám zdá,“ pravil lékař a odcházel.

„A kdy přijdete zase, pane doktore?“

„Odpoledne. — Poroučím se.“

Když vyšel lékař na náměstí, potkal kaplana, vracejícího se ze školy. Pozdravili se a podali si ruce.

„Přicházíte od poštmistrových?“ tázal se kaplan.

„Ano.“

„Jak je Melanii?“

„Sotva okřeje. Měl byste se na ni podívat a matku přemluvit, aby ji dala zaopatřiti. Zmínil jsem se jí o tom, ale nechce ani slyšeti, že prý by se děvče přílišně polekalo.“

„To jsou nemoudré matky. Děkuji vám, pane doktore, za upozornění. Je to s tím zaopatřováním pilné?“

„Okamžitého nebezpečí není, ale pozítřku může nastati smutný převrat.“

„Půjdu tam odpoledne,“ slíbil kaplan.

* * *

„Olgínko, pojd' na okamžik ven!“ zavolala odpoledne stará Vocolková svou dceru, u nemocné sedící.

„Melánko, má dušinko, hned přijdu,“ pohládila poštmistrová nemocné rozpálenou tvář a vyšla po prstech ven.

V prvním pokoji stál pan kaplan.

Poštmistrová se ho lekla a přivítala jej jen nucenou přívětivostí.

„Pěkně vítám, velebný pane.“

„Děkuji uctivě. Přicházím navštívit svou školáčku. Je prý, chuderka, těžce nemocna.“

„Je to veliká pozornost od vás, velebný pane, a Melánka bude mítí zajisté velikou radost až vás uvidí, vždyť vás mívala vždy tak ráda, ale prosím vás pěkně,“ sepjala před knězem ruce, „nezmiňujte se jí o zaopatřování, chudinka by se tuze polekala.“

„Nebojte se, milostpaní, nepoleká se, vždyť bývala vždy hodná.“

„Ale s tím zaopatřováním to tak nekvapí, pan doktor řekl, že teprve pozejtří nastane krise.“

„Vždyť já ji nechci okamžitě zaopatřovat,“ chlácholil kaplan rozčilenou matku, „jen ji na to připravím, a kdyby bylo hůře, pak mě zavolejte. Zajisté nechcete, aby umřela bez Pána Boha.“

„To ne, to ne!“ vzdychla poštmistrová zhluboka a zalomila rukama: „Ach, můj Bože, co jsi to na nás seslal?! O zaopatřování slyšeti, o zaopatřování svého nejmilejšího dítěte, to, velebný pane, je hrozné! Vy to ani pochopiti nemůžete!“

„Mohu se do vašeho postavení vmysliti a cítím s vámi, milostpaní, vždyť mám Melanii ze srdce rád,“ řekl kaplan pohnutým hlasem, „a právě proto přicházím k ní jako dobrý přítel, abych jí nabídl posily a pomoci nejlepšího lékaře. Smím se na ni podívat?“

„O prosím, račte dále. — Melánko, podívej se, kdo k tobě přišel návštěvou“

Nemocná obrátila ku dveřím hlavičku a vidouc katechetu, usmála se radostně a vztáhla po něm ručku.

Kaplan si k ní sedl, vyptával se jí, kde jí bolí, těšil ji, že dá Pán Bůh a vstane opět, a potom že pojedou na sv. Hostýn na pouť.

„Tam je krásně, milé dítě, tam ti srdce radostí poskočí a poděkujeme tam Matce Boží za tvé uzdravení. Ano?“

„Ano,“ zašeptala Melanie.

„Ale abys se spíše uzdravila, víš, co bych ti radil?“

Děvče pohlédlo naň tázavě.

„Učila jsi se ve škole, jak Ježíš Kristus nemocné svátostí posledního pomazání posiluje a jak jim vrací zdraví zpět, je-li to k jejich spasení. Nechtěla bys, abych ti toho nebeského lékaře přinesl?“

Matka strachem trnula a jen stěží dusila pláč.

Melanie hleděla na milého jí kněze rozumnýma, velkýma očima, hleděla chvíli, jakoby přemýšlela. a zašeptala pak: „Prosím vás, velebný pane.“

„Ale ne hned!“ zvolala matka, „vždyť ti není tak zle, má zlatá dušinko.“

Nemocná zakašlala a celý obličej zkřivil se jí velkou bolestí.

„Velebný pane, děkuji vám uctivě za návštěvu, ale vidíte, že je Melánka příliš unavena. Až se utiší, vzkážu vám.“

„Ale jistě!“ řekl kněz vážně a pohlédl přísně na matku. „Melanie, opatruj tě zatím tvůj anděl strážce, a až ucítíš touhu, popros maminku, aby pro mne poslala, přijdu okamžitě.“

Poznamenal nemocnou na bělostném čele křížem a odešel. —

Doma čekal do večera, s pošty pro něj neposylali; čekal celý druhý den, opět nic, — teprve na třetí den časně ráno klepal kostelník na jeho dvěře, aby šel zaopatřovat. Spěchal, co mohl, ale

Melanie ležela již v umírání, když k ní přišel. Nepoznala ho.

Poštmistrová rvala si vlasy. — — — —

Mrtvola Melanie ležela v krásné, bílé, růžemi vystlané rakvi. Mladé, ulomené liliji ustlali na růžích.

Jak ležela klidně a krásně! Zlatolesklé vlasy splývaly jí měkkými vlnami kolem ramen, hlava byla ozdobena věnečkem z bílých růží, na ztuhlém, jako slonovina přižloutlém obličejí zrcadlil se klid věčnosti. Spatřiv ten obličej, mimoděk každý poklekl aneb stanul v tichém rozjímání: „Kýž bych byl ve své mladosti tak do rakve položen, jako ty, bylo by mi lépe!“

Ostatní tělo mrtvoly bylo oděno bílým rouchem, v kterém nebožka k prvnímu sv. přijímání šla. Bílé ručky byly ovinuty růžencem a držely bílý křížek.

Celá mrtvola byla pokryta obrázky, spolužačkami zemřelé věnovanými

Mnozí považují to za malicherné, když příbuzní a známí na mrtvoly obrazy svatých kladou, pro srdce křesťanské však spočívá v tomto zvyku hluboký smysl a sladká potěcha, že svatí, jichžto obrazy jsme s pobožnou modlitbou do rakve položili, za duši zemřelého orodovati budou a ve věčném ráji mile ji přivítají a s ní se sbratří.

Kolem rakve hořely čtyři voskovice. Na svícnech byly zavěšeny krásné věnce, zemřelé věnované. Několik spolužaček klečelo u rakve a modlily se.

U stěny stál fotograf se svým strojem a fotografoval celé skupení.

Ve vedlejším pokoji oblékala se poštmistrová do černých šatů. Byla bledá jako smrt a oči měla

od pláče červené. Chodila jako bez paměti, jen pro jedno měla smysl: aby pohřeb co nejkrásněji vypadl.

„Kamillo, Zdenko,“ volala na své chlapečky, „pojďte sem, učešu vám vlasy, abyste byli o pohřbu své sestřičky hodně hezčí. Kdyby vás tak rozkořipané viděla, ta by se chuderka vadila.“

Počala chlapce česatí a myslila si při tom: „Raději bych vás některého místo Melanie v rakvi viděla.“ Sotva však si to pomyslna, již jí činilo mateřské srdce předhůzky, i přitiskla chlapce bojácně k srdci.

„Milostpaní, jsem již hotov. Obraz bude velmi krásný, mrtvá vypadá jako andílek,“ ohlašoval fotograf.

„Není-liž pravda? Ach, jak je krásná i mrtvá!“ usmála se poštmistrová smutně.

„Jak jsem řekl, jako andílek. Kolik obrazů mám, prosím, udělati?“

„Hodně mnoho, asi čtyři tuety. — Půjdete také na pohřeb?“

„Jak pak by ne, milostpaní!“

Před okny zahrčel kočár.

Poštmistrová pohlédla z okna ven a letěla ke schodům. Dole v předsíni padla professorové kolem krku. „Má drahá, děkuji ti na stotísíckrát, že jsi mne přišla potěšit. Má — Melánka — již leží — na — růžích!“

A počala usedavě škytati. Professorová s ní.

Professor stál několik krokův opodál, tvářil se vážně a držel v rukou veliký, skvostný věnec.

Plačící matka obrátila se k němu, podávala mu ruku a škytala: „Pane kmotříčku, — co — tomu — ří — káte?“

„Potěšte se, paní kmotřenko, Melanie jest
u Boha.“

Tu přišel poštministr z kanceláře. Pohled na něho byl dojemný. Muž jindy vždy veselý byl jako zdrcený. Vousy měl rozčuchané, oči pomatené. Nepřivítal profesorových, jen jim podal mlčky ruku, ale bledé rty se mu při tom chvěly. Pak ukázal na schody a zašeptal: „Prosím.“

Šli nahoru k mrtvole. Světnice byla právě prázdná, jen několik malých dětí dívalo se zvědavě na mrtvou.

Když ji profesorová spatřila, objala svou přítelkyni Olgu a počala znova usedavě plakat. Po chvíli se utišila, pokropila mrtvolu svěcenou vodou, položila jí na prsa místo obrázku kytici a zadívala se pak na zemřelou. Ponenáhlu polil úsměv její obličej, uchopila přítelkyni za ruku a řekla: „Bože můj, jak je krásná! Taková nevinná nevěstinka smrti! Vlastně — měli bychom jí toho přát; nebude ji na světě nic více soužiti jako nás. Jen se podívej, Olginko, na tu krásu. Nemáš radost? Já budu chudinku tak až do smrti v duchu viděti.“

Poštmistrová usmála se též: chvála o kráse mrtvé dcerušky jí lichotila. Zašeptala své přítelkyni: „Dala jsem ji tak fotografovati.“

„Dobře jsi udělala. A dáš mi také jednu fotografii?“

„Dám třeba více.“

Za chvíli odešli do druhého pokoje a profesorová šeptala svému mužovi: „Již zapáchá.“
A otrásla se.

Professor mrkl jen klapkami a neřekl nic.

O třech hodinách zazněl na věži velký zvon. Sli se ještě jednou na mrtvolu podívat a pak rozléhaly se v prvním pokoji přidušené rány na víko.

Poštmistrová omdlela, voňavky ji však opět vzkřísily.

Snesli rakev dolů do předsíně, přišli školáci s pány učiteli, přišli zpěváci, hudebníci, družičky a mládenci, přišli kněží a veliký dav lidí panský i nepanský nastrojených.

Vůně kadidla prostoupila dům, zpěv vznesl se vzhůru k oblakům a pak zanesli rakev věnci pokrytou za zvuků smutečního pochodu a zpěvu žalmů na hřbitov do hrobu kvítím vystlaného.

Když se ze hřbitova vrátili, klesla Olga do lenošky, zalomila ruce a zůstala bez pohnutí jako socha.

Professorová ji hladila a přimlouvala jí: „Již se jen přestaň trápiti, drahá Olginko, a zachovej se ostatním. Co Bůh vzal, je u něho, a můžeš mítí přece radost, že měla tak tuze krásný pohřeb. Tolik družiček, tolik lidí, tolik věnců — ne, skutečně, byl to velmi krásný pohřeb!“

„Je to pravda,“ řekla stará Vocelková, „a mám z toho velikou radost, jen to mne bolí, že chudinka nebyla“ — a počala plakati — „zaopatřena.“

Poštmistrová sebou trhla. „Co to zase mluvíte? Vždyť tady byl P Jan a dal jí poslední pomazání.“

„Ale vyzpovídati se již nemohla,“ namítla stará.

„Co na tom?“ pravila professorová. „Jaké pak může mítí takové nevinné děvčátko hříchy? Z čeho by se zpovídala? Jen když dostala poslední pomazání, to dostačí. A teď měla nóbl pohřeb — jen co je pravda, a to je hlavní věc.“ —

Za týden po pohřbu malé Melanie přiběhla stará Vocelková ráno všecka zděšená k pošt-mistrovům.

Poštmistrová vypravila právě chlapce na procházku a obírala se s nejmenším. Když uviděla matku jaksi pobouřenou v neobyčejnou dobu přicházeti, podivila se: „Vy dnes tak časně? Co pak se, prosím vás, stalo?“

„Pojď do druhého pokoje, aby nás neslyšela —“ a zašilhala po kuchyni, kde byla děvečka.

„Franci,“ zavolala poštmistrová na děvečku, „pojď, vezmi si Theodorka!“

Děvečka přiběhla pro dítě a matka s dcerou šly do druhého pokoje.

„Tak — co se stalo?“ tázala se Olga nedočkavě u samých dveří.

Vocelková sevřela ruce a pohlédla na dceru bolestně: „Zlatá dceruško, měla jsem dnes strašnou noc! Ještě se všecka třesu.“

„Byla jste nemocná?“

„Ó ne! To by bylo to nejmenší. Raději bych i smrt podstoupila, než bych ještě jednou takové noci se dočkati si volila.“

„Pro Boha!“

„Do nejdelsí smrti na ni nezapomenu!“

„Ale mluvte přece, co bylo vlastně?“

„Ani sama nevím, máu-li ti to říci? Polekáš se tuze a mohlo by ti to škoditi.“

„Jen mluvte, ať je to, co chce!“ naléhala dcera na Vocelkovou již roztrpčeně. „To vaše okolkování jest mi trapnější, než ta nejhorší pravda. Vy jste, maminko, někdy divná.“

„Tak ti to tedy povím, ale neber si to tuze, však nebohé Melánce k svatému pokoji dopomůžeme,“ doložila plačky.

„Melánce?“ vykřikla poštmistrová a chytla matku za obě ruce.

„Ano, Melánce,“ zaškytala Vocelková a klesla na židli. „Měla jsem ti dnes strašný sen —“

Poštmistrová sedla si naproti matce a hleděla mlčky na ni. Hrozná úzkost jevila se v jejím zraku, v celé její tváři.

Vocelková utřela si slzy a počala matným hlasem vypravovati: „Tak jsem ti, milá Olginko, včera večer teprve po jedenácté hodině usnula. Tatínek přišel o desíti hodinách z kasina a já jsem pak nemohla dlouho usnouti, pořád jsem měla nebožku Melánku, chudátko zlaté, na mysli. A když jsem konečně usnula, zdálo se mi, že ke mně chuderka přišla — tak jak v truhličce ležela, v bílých šátkách, s věnečkem na hlavě a s růženečkem v ruce. Vznášela se nad mou postelí jako andílek, a dívala se na mne, ale tak smutně, — tak smutně — --!“

A Vocelková zakryla si oči a dala se znova do pláče.

Dcera zaplakala ovšem též, ač vlastně ještě ani nevěděla, proč. „Mé nebohé dítě!“ vzdychla.

„Ba nebohé!“ přisvědčila matka. „Leknutím jsem se probudila — dívám se kolem sebe, ale Melánka byla tatam. Jen měšiček svítil do oken a hodiny byly čtvrt na jednu. Pomodlila jsem se pět Otčenášů za dušičky v očiště, — to dělávám vždycky, když nemohu spát, — však jsem ti to již

kolikráte řekla, a dělávej to také, to pomůže vždycky, — a usnula jsem zase. A milá brachu, sotva jsem usnula, ukázala se mi Melánka zase — ještě smutnější než ponejprv. Viděla jsem na ní, že by ráda mluvila. Zeptala jsem se jí: Melánko, co žádáš? a ona — oh, můj Bože —!“

A Vocelková padla dečeři s hlasitým pláčem kolem krku. Poštmistrová škytala též hlasitě.

„Co řekla, maminko, co?“

• „A ona, chudinka, řekla tak smutným hláskem: ‚Proč jste — mne — ne — dali — vyzpovídati se?‘ — Ach, můj Bože, ona je, chudinka ubohá, v očistci!“

Poštmistrová si sáhla k srdci, vykřikla a sklesla zpět. „Má Melánka! Maminko, to není možná, ona musí býti andílkem!“*)

„Zlaté dítě, povídám ti jen svatou pravdu, co jsem v noci viděla. Ale nerozčiluj se tak tuze. Chybili jsme arci, že jsme ji nedali dříve zaopatřiti, — mne to bude do smrti boleti, — ale dlouho ji v očistci nenecháme. Časně ráno jsem běžela do fary a hned o šesti hodinách sloužil za ni P. Josef mši svatou. A na modlení jsem dala také.“

Poštmistrová lomila rukama: „Ona se tam za hrobečkem trápí! Ještě dnes dám na tři mše svaté, a zanesu jí na hrobeček čerstvý věnec.“ —

Děvečka slyšela celou rozmluvu dírkou ve dveřích. Odpoledne věděla kde která klepna v celém městěčku, že se Vocelkové Melanie ukázala a co jí řekla.

*) U lidu sevšeobecnělo mylné mínění, že zemřelé dítě stává se andělem.

Pernikářka zašla si schválně k trafikantce za 2 kr. pro šňupavý tabáček, aby mohla s ní důkladně o celé té poplašující události porokovati.

Výsledek celého rokování byl: „Inu, jinak to nemůže ani býti, je-li Pán Bůh spravedlivý. Vyzpovídat se — nic — ale za to nóbl pohřeb!“ řekla pernikářka.

„A před tím nóbl svatba a nóbl křtiny!“ doložila trafikantka.

„Tak tak. Teď jim to nóbl přineslo ovoce. Dobře tak na ně! Ale té nebohé dušičky jest mi líto.“

„Však jí Pán Bůh dlouho trpěti nedá.“

O Božím Těle.

V noci padl tichý, teplý déšť. Země omládlá a usmívala se ráno jako umyté dítě. Obloha byla již zase jasna, jen na obzoru nad lesy stál povláček.

Časněji než obyčejně zněly zvony a zvaly na ranní mši svatou. A zdálo se, jakoby bylo těch zvonů po krajině více než jindy a jakoby měly jasnější, radostnější, slavnější hlasy. Kouzelně nesly se po vlhkých lučinách a nivách sladké jejich zvuky a pojily se u velebný, srdce jímající sbor.

A svátečně oděni lidé spěchali se všech stran za hlasy zvonů ku chrámům, vždyť bylo dnes Božího Těla. Byly to bez mála samé stařeny a hospodyně, které pro domácí práci nemohly se účastniti později slavnostního průvodu s velebnou Svátostí, jako muži a mládež.

Osada byla čistě umetena, vedle cesty postaveny májky a cesta posypána puškvorcem a kvítím. Se střež vlály pestré prapory. Kolem domův, u nichž stavěli oltáře, bylo živo a pilno.

Po ranní mši svaté šel vlp. kaplan s velebnou Svátostí do chaloupky vedle domu, u něhož stavěli třetí oltář. Tam ležela na bílém lůžku mladá dívka.

Plicní neduh hlodal již dlouho na jejím životě a teď kořínek jeho již dohlodával.

Františka byla již jen kost a kůže, ale oči její byly veliké a krásné a hleděly tak vážně a svatě, jakoby z nich zíral jiný, krásnější svět, než jest náš.

Když k ní přišel kněz, uvítala ho vlídně a klidně, ač věděla, že jest jen předchůdcem jiného hostě, který nám všem kdysi ledové své prsty na oči a na srdce položí, že jen přichází, aby ji na toho hostě připravil.

Kněz zůstal s ní po delší dobu sám, a když podav jí Tělo Páně a uděliv poslední pomazání, odcházel, řekl chvějícím se hlasem, ale s vlídným úsměvem: „Za chvíli uvidíte zde kolem okna kráčet krásný průvod a uslyšíte sladkou hudbu a zpěv ku počtu velebné Svátosti. Poprosím důstojného pána, by poželnal monstranci také vás, abyste brzy uviděla slávu mnohem větší a uslyšela zpěv mnohem krásnější — tam v nebi!“

Františka pohlédla naň dětinsky vděčně a zasmála: „Zařadit Pán Bůh!“

Když kněz odešel, pomodlily se přítomné přítelkyně s nemocnou uložené jí pokání, slíbily, že

ji odpoledne navštíví, a spěchaly pak přistojit se na průvod

„Mami!“ volala nemocná.

„Co chceš, má dušinko?“

„Přistavte mi postel blíže k oknu, abych — dobře viděla. — A otevřte okno!“

„Neuškodí ti to? V noci přšelo.“

„Ó neuškodí! Vzduch je tak teploučký a voní, až až milo. — A pak — co mi může ještě škodit? Musím bez toho brzy odejít.“

„Nemluv tak, mé srdečko; není ti ještě tak zle. Chceš-li, přišoupu ti tedy postel k samému oknu.“

Nemocná se usmála a zahleděla se na zahrádku. Rozkvetlé růže skláněly se až do okna.

„Mami!“ zašeptala nemocná opět.

„Co chceš?“

„Uvijte mi z těch růží věneček à dejte mi jej na hlavu. Byla bych ráda také družičkou — aspoň na posteli, když nemohu — s průvodem!“

Matka se rychle odvrátila a utřela si slzy.

„Ano, ano, upletu.“

Vyšla do zahrádky, natrhala růží a kvítí, upletla věnec a položila ho dceři na pěkně učešané vlasy.

Za chvíli zahlaholily s věže zvony. Děti, panny, mládenci, muži — kde kdo mohl, spěchali v nejkrásnějších svých šatech s radostnou tváří do chrámu Páně. Zazněl veselý pochod a vysloužilci „táhli“ s vlajicími chocholy na kloboucích též na služby Boží.

Františka naslouchala vesele hudbě a dvě velké slzy kanuly jí po bledých, upocených tvářích.

Proč? Bylo jí snad líto, že radostná hudba jí vícekráté hrávati nebude? Nebo litovala, že se dříve někdy za zvuků hudby radosti oddávala? Nebo rozechvěly jen ladné zvuky choré její čivy?

Z nenadání vystřelili za kostelem z hmoždíře.

Nemocná sebou trhla a vykřikla.

„Lekla jsi se, má dušinko?“ pohládila jí matka líce.

„Ano.“

„Kdybych mohla, zakázala bych jim tu střelbu. Polekají tě dnes, nebohé dítě, ještě vícekráté. To bude nějakého střelení!“

„Nechť si, však je to ke cti Boží.“

Na to zazvonili na věži podruhé a z blízkého kostela zaznívaly zpěv a hudba.

Františka vzala ze záblaví růženec a modlila se na něm, šeptajíc si při jednotlivých částech mše svaté spokojeně: „Teď jest epištola, teď evangelium, — obětování — —“ a nemohla se takřka konce mše svaté ani dočkati, aby uviděla průvod.

Konečně vyšli z chrámu Páně a ve všech oknech po osadě rozžihány svíce.

„Maminko, podložte mi ještě jeden polštář, abych se mohla posaditi a všechno pěkně viděla,“ prosila Františka.

Matka posadila ji, podložila polštáři a nemocná družička hleděla blaženě ven do osady na vlající prapory, na školní dívky, krásné družičky, na hudebníky, zpěváky, kostelníky, ministranty a kněze pod baldachýnem, před nímž děvčátka, jak andílci bíle oděná, kvítí sypala; hleděla k zářivé monstranci,

v níž nesen byl Bůh, v Nějž věřila, po Němž toužila — a srdce se jí radostí svíralo.

Zpěv, hudba, lesk, vůně, — to vše dohromady ji omamovalo. Zavřela oči a naslouchala jen.

Pobožnost u prvního a druhého oltáře vykonána. Teď se blížili k oltáři třetímu.

Františka se opět vztýčila a hleděla ven. Průvod šel okolo jejího okna. Všichni dívali se na nemocnou pod věncem — děti zvědavě, rozumnější s pohnutím.

U třetího oltáře vedle nemocné zanotil pan farář: „Ecce panis angelorum,“ a lid pěl zřetelně, že Františka každícké slovo slyšela :

„Aj chléb svatých nebešťanů
stal se stravou pozemšťanů,
synům v podíl pravý dán;
prorokován v Izákovi,
předzvěstován v beránkovi,
v maně svaté předvídan.
Dobry vůdce, pravý chlebe,
živ nás s nebe, dej nám Sebe,
dej zít věčnou slávu nám!
Ty, jenž vše ví a vším vládá,
pas nás, ovce Svého stáda,
k hodům veď nás ve Svůj chrám.“

Nemocná sepjala ruce, obrátila oči vzhůru a zašeptala : „Bože — krása!“ a klesla do podušek zpět.

Matka hleděla z okna za průvodem, jak se hnul ku čtvrtému oltáři.

Když byla tam pobožnost vykonána a kněz zazpíval: „Te Deum laudamus“, obrátila se matka k nemocné.

Ležela klidně s blaženým úsměvem na tváři.

„Spí,“ zašeptala matka.

Ano, spala. Bůh ji vzal „ve Svůj chrám“.

Mateřídouška.

Když náš vřele milovaný velepastýř Olbramovické děkanství visitoval, přenocoval též ve faře L. ké. Kdo byl již někdy svědkem, jak neunavně a namáhavě náš pan biskup v takových visitacích od Božího rána do tmavé noci pracuje, ten zajisté obdivoval jeho železné zdraví a neúmornou vytrvalost, a rád uvěří, že bývá večer, jak říkají na smrt ukonán, a že osvěžující spánek rychle na jeho oči se klade.

Též v L. . ích pracoval jako jinde po celý den, když však večer k odpočinku se uložil, spánek nechtěl dlouho a dlouho přijíti. Bylo mu na loži nevolno. Blížila se již půlnoc, v celém domě bylo mrtvé ticho, vše spalo, jen on nemohl usnouti. Pudilo jej cosi pryč. Vstal a šel do vedlejšího pokoje na pohovku. Tam usnul hned. Najednou probudila jej silná rána. Naslouchal, co to? — ale vše bylo zase ticho. Usnul znova a spal klidně dále.

Když časně ráno do vedlejšího pokoje šel, viděl, že těžké kývadlové hodiny, které visely nad jeho postelí, se skříní spadly a na posteli roztráštěny ležely. Kdyby byl v té posteli spal, byly by jej buď zabily neb aspoň těžce poranily.

Co mu, unavenému, nedalo usnouti?

Mnohý řekne: náhoda; každý věřící křesťan však řekne: „Bůh ho chránil a anděl strážce“ a pohlédne s díkem k nebi vzhůru, jako nejdůstojnější velepastýř náš Bohu na kolenou děkoval, když spatřil, jakého nebezpečství ho uchránil.

Za několik dní potom, když jsem se o této radostné události dověděl, chodil jsem po kopečku

Panny Marie u Tvarožné, jenž je teď krásně posázen a za několik roků zajisté rozkošným místem se stane.

Kam jsem stoupl, všude voněla pode mnou mateřídouška sladkou svou vůní. Mimoděk zanotil jsem potichu Erbenovu dojemnou píseň:

„Zemřela matka a do hrobu dána,
sirotky po ní zůstaly;
i přicházely každíčkého rána
a matičku svou hledaly.
I zželelo se matce milých dítek,
duše její se vrátila
a vtělila se v drobnolistý kvítek,
jímž mohyla svou pokryla.
Poznaly dítky matičku po dechu,
poznaly ji a plesaly;
a prostý kvítek, jenž jim dával těchu,
mateřídouškou nazvaly.“

A jak jsem si tak popěvoval, přišla mi myšlénka, že láska mateřská v hrobě neumírá a že dítko všude obletuje, jako vůně mateřídoušky a vzpomněl jsem si na ochranu, které se mi před léty z lásky zemřelé mé matičky dostalo.

Povím vám to, ne snad, abych se vychluboval, vždyť nemám v tom pražádné zásluhy, ale jenom abych důkaz podal, jak láska mateřská i z hrobu dítě objímá a chrání.

Mám vedle jiných i ten nerozumný zvyk, že v posteli při světle čtávám. Beze čtení nemohu usnouti.

Asi před desíti léty ulehl jsem též jednou večer a dal se do čtení. Mám slabý zrak, a proto jsem si dal svíci na noční stolek blízko hlavy. Aby

mne stolek netlačil, podložil jsem na roh polštář a četl — četl. — Co se dále dělo, nevím.

Ráno mě probudil výkřik. Hleděl jsem omámen kolem sebe, co to je? Trvalo hezkou chvíli, než jsem se vzpamatoval a poznal, co se stalo. Když jsem v obyčejnou dobu nevstával, přišli mne buditi a našli světnici plnou dýmu a čmoudu. Mezi čtením jsem usnul, svíčka dohořela až k cípu polštáře, polštář se vzňal a celý cíp až k mé hlavě shořel i s peřím. U mé hlavy přestal hořeti, jakoby utal; neměl jsem ani vlasu popraženého.

Všichni se divili, že jsem se nepopálil nebo neshořel docela.

Šel jsem do kostela a děkoval při mši sv. Bohu za ochranu.

Když jsem se domů vrátil, ukazovala mi hospodyně s radostnou tváří malou medailku s obrazem Panny Marie, kterou našla v popáleném polštáři právě na tom místě, kde hořeti přestal.

Vzal jsem medailku do ruky a poznal, že právě takovou mi nebožka matka dala na krk, když jsem šel do Jihlavy na studie, a že řekla: „Nos tu medailku vždycky na krku, Panna Maria tě pak ochrání. Do podhlavce dala jsem ti také jednu, aby ti dávala Matka Boží dobrá vnuknutí.“ A tentýž polštář měl jsem pod hlavou, když v noci hořeti počal.

Oslzel jsem, poděkoval v duchu nebožce matce a poručil, aby tu medailku do nového polštáře zašily.

Úryvek z obecních účtů slavné obce Drnkálova za rok 1846.

Zaslechl jsem několikráte výčitku, že prý se vysmívám rolníkům, kdykoliv něco z Drnkálovských dějin vypravuji.

Předhůzky ty jsou naprosto bezdůvodny a nespravedlivy. Jakživo mi nenapadlo posměšky z rolníků si tropiti; naopak, považuji rolníka za to, čím skutečně jest, za základ celé společnosti lidské, a ctím rolníky, kteří poctivě ku zděděné půdě, ku mravům a zbožnosti svých předků lnou.

Když jsem byl studentikem, uměl jsem nazzpaměť báseň o rytíři obru, jenž na vysokém hradě sídledl. Měl dceru obryni. Vyšla si jednou z otcovského hradu do údolí na procházku. Uviděla na poli sedláčka orati. Koně, pluh i sedlák zdáli se jí malými jako hračka; a že hračka ta byla živá, líbila se slečně nad míru. Zatleskala radostí rukama, přiklekla k poli, shrnula opatrně spřežení, pluh i oráče do zástěry a pospíchala po skále vzhůru na otcův hrad. Rytíř obr seděl za velikým stolem a pil z poháru víno. Uviděv dceru vesele poskakovati, usmál se a zeptal se jí: „Proč pak jsi tak veselá?“

„Otče, podívej se, jakou krásnou hračku jsem na poli našla.“ Na to rozprostřela zástěru a postavila živou hračku na stůl.

Starý obr stáhl však obočí, svraštil čelo a zavrtěl nevrle hlavou: „Milé dítě, to jest sedlák a žádná hračka. Kdyby nebylo sedláka, neměli by páni chleba. Jdi rychle a zanes ho tam, kam patří — na pole.“ —

Na poučení z této básně plynoucí nezapomněl jsem nikdy, a proto jsem se také sedlákům nikdy nevyismíval. Vypravuji-li nějakou historku z Drnkálova, stává se to proto, abych vylíčil staré, tak zvané „dobré časy“ a zachránil je zapomenutí. Z té a žádné jiné příčiny podávám tento úryvek z obecního účtu.

(Opis těchto účtů leží přede mnou a budu z nich některá vydání věrně opisovati.)

* * *

„Škoda, přeškoda starých, dobrých časů! Tenkrátě přál jeden druhému a měli se všichni dobře. A obec při tom přece nezhylnula.“ Tak říkávají staří sousedé a ti jsou pamětníci, ti to přece vědí.

Že nelhou, dosvědčí vám tento obrázek.

Je po Třech králích r. 1847. Pulmistr Troufal sedí za stolem, a ač jest ve světnici jako v pekárně, má přece beranici na hlavě. Hledí zasmušile před sebe a píše číslice na arch papíru. Na to poznamenává si součet křídou na stole, srovnává jej s jiným, dříve již napsaným, a kroutí nevrle hlavou.

„Nijak mi to nevypadá,“ zabručel, vyplivl na součty a setřel je rukávem. Pak počal číslice na papíře znova měniti.

Konečně po dlouhé, trapné práci byl spokojen. Vstal od stolu a šel ven do kuchyně.

„Ty, Marjáno,“ zavolal na ženu, „ještě není Tonek ze školy doma?“

„Není. Také nevím, proč jich ten pan rector tak dlouho v té škole trápí,“ řekla pulmistrová mrzutě. „Chci si chlapce poslat pro koření a nemohu se ho dočkat.“

„Však přijde,“ chlácholil ji muž; „a na pana učitele mi nemluv, to ti povídám! Tím mne jen dožereš. On koná svou povinnost, a víš, že takových učitelů, jak on, ve vůkolí není. — Kde pak je Apolena?“

„Seká dobytku řepu.“

Troufal vyšel na prah a zavolal: „Apoleno!“

„Co chcete?“ ozval se pronikavý hlas z chléva.

„Nech všeho a pojď sem!“ rozkazoval hospodář.

Ve chlévě bác — a hned vyběhla mladá děvečka v krátkém kožíšku, s bačkorama na nohou.

„Tady jsem. Co chcete?“

„Vezmi si vlňák na hlavu a skoč honem pro hlásného, aby sem hned přišel. Ať je to ajns, cvaj!“

Děvečka zašla do síně a pulmistr dívaje se chvíli na těžká, šedá mračna, prorokoval: „Bude nám zase padatí sníh. Již by to mohlo přestat, sice bude zase outrata s vyhazováním cesty.“

Na to se vrátil do domu, zašel do přístěnku navštívit plucar se slivovicí a zasedl pak opět za stůl ku svým číslicím.

Za krátkou chvíli zaduněly na zápraží těžké kroky a kolem okna mihla se ošumělá beranice.

„No, již jde,“ kývl pulmistr spokojeně hlavou.

Hlásný Černý, silný, černovlasý chlap v dlouhém kožíše, otloukl si o prah sníh s botů, nazdvihl před pulmistrovou beranicí a pozdravil: „Pochválen Pán Ježíš! Pán Bůh dobré dopoledne!“

„Na věky. Dejž to Pán Bůh! Vítám vás, hlásný.“

„Kde jsou pan pulmistr?“

„Ve světnici. Běžte za ním!“

Černý utřel si rukávem nos, smekl pokorně beranici a zaklepal na dvéře, jakoby kladívkem tloukl.

„Herajnl!“ ozval se pulmistr.

Hlásný vešel, pozdravil a zůstal u samých dveří státi. „Co byste rád, pane pulmistře?“

„Již jsem vám stokrát řekl, že máte říci: ‚Co poroučíte?‘“

„Odpusťte, pane pulmistře, zapomněl jsem. — Co poroučíte?“

„Tak se to patří. — Tedy, hlásný, běžte napřed k panu učitelovi, že se nechám poroučet, aby sem, až poobědvá, hned přišel; odpoledne aby dal legraci — budeme psáti obecní účty. Rozuměl jste mi?“

„Rozuměl dobře!“

„A řekněte mu pěkně ‚pane učitelí‘ a ne ‚pane rechteře‘, jak to máte ve zvyku. Když jste obecním služebníkem, musíte býti moresný. — Pak zajděte k rychtářovi a ostatním úředním, aby se sem o třech hodinách všichni do jednoho dostavili. A zastavte se také v hospodě, ať přichystá dobré pivo — bez toho budou páni sousedi chtítí nějakou zavdanou.“

„Dobře, pane pulmistře.“

„A tento — co pak jsem ještě chtěl? Ano, než to obejdete, bude beztoho poledne, — zaskočte domů, pojedzte a přijďte sem hned, bude vás tady potřebl.“

„A více nic neporoučíte?“

„Ne. Je toho beztoho již dost; jen na nic nezapomeňte!“

*

*

*

Když odzvonilo poledne, donesla pulmistrová na stůl mísu bramborové polévky, vyňala ze šuplete lžice a volala domácí k obědu.

Pomodlili se a jedli z jedné mísy. Tonek, desítiletý kluk, nemohl seže do mísy dosáhnouti, proto si na lavici klekl, opřel se levým loktem o stůl a jedl, až z něho teklo.

Apolena seděla opřena o zeď a brala pozvolna lžičku za lžičkou přes celý stůl. Za krátko byla polévka do poslední kapky vyjezena.

Hospodyně odešla do kuchyně a poručila děvečce: „Dones prázdnou mísu za mnou a dej hospodářovi talířek!“ Pak se vrátila s velkou mísou hrachu s kroupami. Nahoře ležela dlouhá klobása.

„Klobása je pro tebe,“ řekla hospodyně, stavíc mísu na stůl.

Pulmistr nabodl klobásu a dal si ji na talířek. Kluk div ji očima neshltl.

„Dej mu také kousek!“ orodovala zaň matka.

„Takoví chlapeci masa nepotřebují,“ řekl otec přísně. „Jez hrách!“

Tonek se zakabonil a svěsil hlavu. Položil lžici a plazil se od stola pryč.

„Což nebudeš jísti? Jez!“ poroučela mu matka.

„Já nechcu,“ řekl chlapec plačtivě a přitiskl pěstě k očím.

„Tak se neříká,“ káral ho otec. „Řekni: zaplať Pán Bůh!“

„Prosím tě, nevaď se s ním, sice se dá zase do pláče,“ prosila pulmistrová muže.

Sotva že to kluk zaslechl, dal se skutečně do pláče a schoulil se do koutka u kamen.

„Mlé a nebeč!“ tu otec zlostně nohou, „sice dostaneš, abys měl proč plakat.“

Matka vstala a vedla chlapce do kuchyně. „Neplač, Toničku, neplač, ať se tatínek nerozhněvá. Dám ti v kuchyni hodně velký kus.“

„Proč pak Antonín pláče?“ ozval se mezi dveřmi ze síně hlas.

„Ah, pěkně vítám, pane učiteli,“ usmála se pulmistrová. „Nechtěl hrách, a proto se s ním tatínek vadil. — Pojďte dále.“

Otevřela dvěře a vedla hosta do světnice.

„Dobré chutnání přeju, pane starosto,“ uklonil se učitel vkročiv do světnice. „Pochválen buď Pán Ježíš! — Kdybych byl věděl, že teprve obědváte, byl bych přišel později.“

„To je jedno. Jsem rád, že jste tady. Pěkně vítám, pane učiteli,“ vítal jej hospodář a šel mu vstříc. „Posaďte se a vezměte si s námi!“

„Děkuji uctivě, právě jsem po obědě.“

„Ale kousek klobásy snad přece ještě zmůžete.“

„No, klobásy jsem neměl.“

„Ženo, honem talířek a vy —“ mrkl na děvčku a pohůnka, „vezměte si mísu do kuchyně a najezte se tam! My zde máme důležité jednání.“

Hospodyně postavila před učitele toufarový talířek a položila naň dvouzubou vidličku. „Nůž máte, pane učiteli?“

„Mám, mám,“ přikývl učitel a sáhl do kapsy.

„Tak si krájejte,“ nabízel mu pulmistr klobásy, „a ty, ženo, uvař ještě jednu. Je tady již hlásný?“

„Akorát jde.“

„Ať nám donese dva mázy piva — a čerstvého.“

„Žádné odklady!“ křikl druhý konšel Čurda.
„Co musí být, ať je to hned.“

„Aha, již by rád pil,“ zašeptal Králík svému sousedu Škardovi.

„Však ty také nezahodíš,“ píchl ho Škarda.

„Co bych šetřil obecního?!“ ušklíbl se Králík.

„Tak se tedy do toho s Pánem Bohem dejme,“ usoudil pulmistr. „Hlásný, běžte do školy pro papír!“

„Ať nám ho pošle panímáma celou knihu a inkoust a péra.“

„Inkoust a péro mám tady,“ řekl pulmistr.

„Píšu nejraději svým vlastním,“ pravil učitel.

„Jen to doneste všecko ze školy, však to obec zaplatí,“ rozhodl rychtář.

Hlásný šel a za čtvrt hodiny vrátil se, za každým uchem jedno brkové péro, v jedné ruce papír, v druhé inkoust. Šel s tím pomalu a pozorně jako s malovaným vajíčkem.

„Tak to máme všecko zde a můžeme začítí,“ nutil Čurda.

„Ještě ne,“ poučoval jej první konšel Kroutil.

„Což nevíš, že musí pan rector papír napřed sešítí a pak nalinírovat?“

„Pane pulmistře, kde pak máte liniár?“ hledal učitel pravítko.

Pulmistr podíval se za trám a na okno — pravítka nikde.

„Nevím, kam mi ho ten čertův kluk zase dal. Tonku!“

„Kde je tomu konec!“ máchl Králík rukou.

„Viděl jsem jej na klouzačce na rybníčku.“

„Černý, zaskočte tedy do školy pro liniár!“
rozkázal pulmistr.

Než hlásný pravítko donesl, uplynula opět chvíle. Pan učitel si zatím opravil péra a dal se pak do linkování.

Pulmistr vykládal sousedům, jaké měla obec příjmy, a když bylo nalinkováno, napsal pan učitel na první stranu velkými písmenami doslovně toto:

P o c ě t

Z Přígmu a rozličného Obecnjho vydání Roku 18 Schest a Cztyridcátego od Pudmistra Josefa Troufal, s potvrzenjm Rychtáře Jana Kratochwil a třech Konschelův Petra Kroutil, Mikuláše Čurda a Jakuba Králík.

Všichni hleděli naň, jak krásně to napsal, a když to bylo dohotoveno, počal pulmistr čísti příjmy a učitel psal, mnoho-li obec přijala nájemného ze „Schenku“, z kovárnny, z polí, z luk a za odprodaná místa. Když všechny příjmy napsal, spočítal je ještě jednou. „Hlavní Suma“ příjmů obnášela 1053 zl. 30 kr. „w Schaynech“.

„Pěkný příjem,“ přikývl Čurda spokojeně.

„Ale jaké je vydání?“ řekl opatrný Škarda.

„To se dovíme zítra,“ ozval se rychtář, „dnes je té práce již až moc.“

„A horko je tady,“ přidal Kroutil.

„No, páni ouřadi, řeknu vám pravdu,“ ozval se pulmistr, „mně se dnes již až hlava točí. Celé dopoledne jsem počítal a rád bych si trochu odpočal, ale chcete-li, pracujme dále, třeba do půlnoci.“

„Jakživo to nebývalo. aby se účty za jeden den vyhotovily,“ vstal Čurda rozhorleně. „Ty, Škardo,

vždycky nějakou novotu začínáš. Jak to bývalo vždycky, ať je také tentokrát. Nechme si vydání na zítřek. Dnes je práce již až kvalt, pojďme se posilnit.“

„Jste s tím, páni sousedi, srozuměni?“ tázal se pulmistr.

„Jsme,“ přisvědčili všichni i sám Škarda, který chtěl jen rozumem trousiti.

„Tak toho tedy nechme. Účty zamknu zde do almárky, a zítra, jak Pán Bůh dá, hned po obědě se sejdem.“

A šli svorně do šenku.

Druhého dne seděli úřadi hned po obědě u pulmistra a pan učitel namácel právě péro, aby napsal velkými písmenami:

Vydání:

„Holt, pane rechte,“ zvolal konšel Čurda. „Pane pulmistře, než se dáme do práce, dejte přinést kapku vína, mám po včerejšku jaksi v krku vyschlo.“

„Napijte se vody!“ škádlil ho Králík. Byl mnohem mladší a proto mu vykal.

Čurda však spustil na něho s vysoka: „Nedopaluj mne a kór při obecním pořádku! Když děláme obecní pořádek a některý z pánů sousedů krapečku něčeho chce, tak mu to patří, protože pracuje pro obec. Tak to vždycky bývalo a tak to má býti. Pamatuj si to!“

„Kmotře konšeli, nech nyní všech řečí a nehněvej se, máme důležitou práci před sebou!“ chlácholil rychtář. „Však on pan pulmistr nebude od toho a pro trochu pošle.“

„Je-li vaše libost,“ řekl pulmistr, „mně na tom nezáleží. — Hlásný!“ zavolal na Černého u dveří, „zaskoňte do šenku, ať nám pošle nějaký máz vína. — No a teď začneme! Napřed máme vydání, a sice, které každoročně nevyhnutelně přichází, jako jsou dáňky, vydání a potřeby na školu, na obecní stavení a na pastoušku a jiné a jiné. Však nám to pan rector zde přečte; já na to již jaksi nevidím.“

Učitel počal čísti položku 'po položce. Nechci je zde uváděti pro nedostatek místa; a potom, že taková vydání na všech obcích účtována bývají.

První účet činil celkem	467 zl. 27 kr.
Druhý účet byl na vydání za rozličné „pochůzky“ pulmistrovi a konšelům; obnášel celkem	66 zl. 47 kr.
Třetí: Vydání regrutyrských autrat	45 zl. 32 kr.
Čtvrtý: Vydání na jakousi žebračku	60 zl. 21 kr.

Velmi zajímavým z mnohých příčin jest vydání páté, „tejkajícího Saudu skrze Bendláky.“ Zní takto:

Za štempl na ten Saud .	1 zl. 15 kr.
Pudmistr, dva Auřadni a tři Sausedi byli na kanceláři	8 „ 38
Pak zas tři Sausedi byli na kanceláři	2 „ 57
Když ten Rozsudek byl hotový, tak zas tři Sausedi byli na kanceláři	3 „ 48 „
Za Štempl na Meldung Rekursu	— „ 15 „
Za vyhotovení toho Rekursu Kováříkovi	3 „ — „
Pudmistr nosil ten Rekurs na kancelář	— „ 30 „

Pudmistr, Petr Kroutil a Mikuláš Čurda byli na kanceláři skrz ten Rekurs	3 zl. 48 kr.
Mikuláš Čurda a Jakub Králík byli na poradu u pana aktuara skrz ten rekurs	1 „ 42 „
Pudmistr, Rychtář, Petr Kroutil a Mi- kuláš Čurda byli na kanceláři .	3 „ 47 „
Pak Pudmistr zas tam musil skrz to jít Kováříkovi od psaní toho Melduňku na Rekurs	— „ 42 „
Když ten advokát přijel	2 „ 45 „
Za 4 libry Putry a Kopu vajec špendyru Panu Justiciaru na ten Saud	3 „ 43 „
Pudmistr a Králík byli ponejprv u advo- káta	4 „ 27 „
▲ advokátovi platili	4 „ 34 „
„To jsme rychtyk platili,“ ozval se Králík. „Nezdržuj práci!“ pokáral ho Čurda. „Tot se rozumí, že jste platili, vždyť by to nebylo v účtech.“	7 „ 30 „
Pak přijel ten advokát na kancelář a vzal za cestu	12 zl. 30 kr.
Megto sem a tam koštovalo	1 „ 50 „
Pudmistr a Králík zas k němu musili donest ty staré obecní spisy	4 „ 57 „
Pak zas oni a Mikuláš Čurda k němu musili, že to již bude hotovy a že se to odevzdá	6 „ 40 „
Zatím když tam přišli, tak se vymluvil, že těch 14 dní nebyl doma, ale že to pošle nejspíš k panu Aktuarovi; když to neposlal, tak tam pudmistr zas musil	1 30 „

Ale on to ještě hotovy neměl; zas kázal v pátek přijít, tak tam šel Mikuláš Čurda	1 zl. 12 kr.
A vzal špendýru do kuchyně, dal za to	2 „ 48 „
A ještě to nebylo, tak v pondělí tam šli Králík a Petr Kroutil, a ti to teprv donesli	2 „ 30
Od vyhotovení toho musilo se jemu platit	37 „ 30 „
Králíkovi za ty čtyry cesty	4 „ — „
Mikuláši Čurdovi za dvě cesty	2 „ — „
A za přivezení a odvezení toho advokáta	10 „ — „
Petrovi Kroutilovi za jednu cestu	1 „ — „
Pudmistrovi za čtyry cesty	4 „ — „
Učitelovi od psaní těch příčin, podle kterých to ten advokát proti Bendlo- vým musil psát.	— „ 36 „

(Napsav tuto položku pan učitel vzdychl a pomyslíl si: „Já dostávám vždy již tu nejhorší záplatu“ — a psal dále:)

Panu Aktuarovi za jeho práci a po- radu, kady se má kráčet skrz ten Saud	. 6 zl. — kr.
w Sumě	<hr/> 152 zl. 24 kr.

„To byl drahý soud,“ zakroutil Škarda hlavou, „a ještě jste prohráli.“

„Však ty bys byl taky nevyhrál,“ odsekl mu Králík. „Chodil jsem sám taky na kancelář a k advokátovi. — Milý brachu, s těmi pány tak mluvití jako tady, to nejde.“

„Nechte toho,“ napomenul je rychtář, „a pokračujeme dále!“

VI. Vydáno Schenkyřovi za Trunk, který se od Sousedů při Hromadách, Robotách a rozličných Pochůzkách užil.

(Podány jsou zde z toho účtu jen některé položky.)

	zl.	kr.
V pondělí po Početní Hromadě za Trunk	14	42
„ „ „ za oba		
dva dni za jídlo	6	35
Za sklenice, za talíř a za rozbitý plucar s kořalkou	1	59
Za dříví na ty dva dni k topení Schenku	1	30
Na Wostatky Auřední a 6 Sousedů	2	08
Po Konskrypecy Wečer Auřední a Sausedi	3	57
Při rozměřování Aulehle	4	17
Při Licytacy obecních Rolí	7	22
Anton Brázda pouštěl vodu do Rybníčka	1	04
Při sázení stromků	4	—
Pudmistr, Čurda, Králík byli na kanceláři skrz ten soud	3	16
Při líčení Schenku na jaře za vápno a Autraty	1	32
Sausedi byli sejiti, aby se uradili, kteří mají jít na kancelář skrz to Pastvisko a co mají mluvit	2	22
Pak tam šel Pudmistr a 5 Sousedů	5	19
Na Jeří za Gídlo a Wino	11	05
Při Spravování Cest Sausedi a Hofeři	11	07
Při Štěpování dětí Auřední, Doktor a Učitel	4	29
Pudmistr při pořádku	—	54
Po modlení chtěli Sausedi přijímat Beránka	4	16
Učitel byl s dětmi u sv. zpovědi	—	14

	zl.	kr.
Na křížovou středu za 14 liber telecího Masa	3	06
Kuchařky	—	28
Pak za pecen chleba, za Wíno a za všechnu přípravu k tomu Obědu	11	56
Harfenistovi při tom	—	50
Za okno spravovany	—	21
„Kdo pak je rozbil?“ tázal se Škarda.		
„Tady strejček Čurda, když hodil po hlásném sklinkou,“ připomněl mu Králík.		
„Neplkejte o starých věcech,“ rozdurdil se Čurda, „a nepřetrhujte práci! — Pane rector, pište dále!“	zl.	kr.
Při přijaté Hlásnýho se přepilo	3	51
Když se dostalo od p. Obročního Pivo, přepilo se	1	42
Pannám při líčení kaple	4	12
Pannám při líčení Zvonice	2	50
Při tom Auřadi byli sejiti	1	26
Při Robotě u starého Kříže	9	58
Při tom byla hromada schválně skrz Pastvisko	8	28
Při stavění Komína v Pastoušce	4	59
Po modlení byla Hromada, prodával se Hnůg	9	26
Druhý den byli Šausedi sejiti skrz Pastvisko	7	52
Když byli u Rozsudku skrz ten Saud	4	19
Pak byla Hromada skrz Rekurs	12	52
Po modlení byla hromada, kdo má jít ten Rekurs na kancelář meldovat	5	62
Když se Lauky prodávaly	9	31
Při caudění Rybníčka	10	69
Při Hromadě se jednalo, kdo k tomu advo- kátovi jít má	6	29
Za Khost pro Exekucy na obecní Daňku	—	52

	zl.	kr.
Když přišli od Advokáta Auřední a Sausedi	10	50
Při wyzytyrování podezřelých domů Auřední s Písařem	2	30
Aufseři hledali tabák, Auřední musili byt s nima	2	46
Když přišlo z Kanceláře, že tu Žebračku živit musíme, tak byla Hromada skrze to	12	24
Při sečení a hrabání Otavy	4	45
Po modlení byla Hromada, prodávala se Hlína	7	50
Při Hromadě, že Rybníček se musí ob- schrankovat	10	27
Regruti se dostavili do Slavkova	23	40
(Krom zvláštního účtu na rekruty.)		
Regruti když měli do Brna jet	33	17
Když zdechl Begk a zakopávali ho	6	56
„To bylo na uhašení zármutku,“ šplíchl Škarda.		
„Mlč!“ okřikl ho Čurda a stělil po něm očima.		
V Hody Obec užila.	20	50
Když byla Hromada, aby se Begk koupil	3	24
Při stavění kamen v Schenku a při nich katr — Sausedi	4	41
Když byli Sausedi skrze Begka a vybírali hlásnýho Rýž	3	53
Pak večjr byla Hromada, volil se hlásný	15	47
Když šli pro Begka, tak snídali	2	38
Když ho dovedli, tak se sešli Sausedi večjr	6	56
Od školního dříví	—	35
Když byla Hromada skrz cestu a Hlásnýho	16	11
Při přijaté hlásnýho se přepilo	4	31
Auřední při Wyzytýrce, protože čekali na Písaře	3	36
Auřad dělal Popis Žebráků k Wrchnosti	3	55

Při stavění Šporhertu Žebračce zedník a	zl. kr.
Sausedi	4 51
Na vánoční Svátky Auřadi a Sausedi	4 28
Auřad a Sausedi podpisovali panský Počet, propili	4 20
A než šli k Pudmistrovi v Schenku	1 54
A tak dále.	
Konečně: Přidodělání celého Aučtu Pudmistr s Učitelem	2 40
Suma	531 41

„Zaplať Pán Bůh, že jsme hotovi!“ zvolal Čurda.

„To je strašné vydání,“ ozval se soused Kašpárek. „A nejvíce se propilo.“

„Však pils také a jakoby do holinky lil,“ zakřikl ho rychtář.

„Páni souse,“ řekl pulmistr vážně, „máte-li některý proti tomu účtu co k namítání, jen řekněte, než jej podepíšeme.“

„Všecko je v nejlepším pořádku!“ zvolal Čurda. „Podpisovat!“

„Podpisovat!“ voláno se všech stran.

„Počkejte, pánové, napřed napíšu Rewidyrun,“ řekl pan učitel.

„Ale jen čerstvo, je již pozdě,“ nutil Čurda. Se zvonice zavzněl zvonek.

Kroutil sebou trhl: „Juž klekání?“ Pak vstal, vzdychl „Pán Bůh s námi!“ pokřižoval se a modlil se s ostatními.

Pak psal pan učitel ještě asi pět minut.

Ve dveřích objevil se pulmistrův kluk Tondík, sezul dřeváky u dveří a šoural se ke stolu jen v punčochách.

„Co chceš?“ tázal se ho otec.

„Byl tady hospodsků Francek, že prý je pečinka již upečená.“

„No tak teda a my tady ještě pracujeme,“ křikl Čurda. „Pane rector, honem!“

„Juž jsem hotov. Poslouchejte!“

Řewidyrung.

Když se menší příjem, to jest	1137	zl.	30	kr.
od vydání.	1324	„	14	
odtáhne, tak Obec restyruje	186	„	44	„
A od roku 1845. zůstal Rest	772	„	58	„
Tak tedy jest Obec všeho dluhu dlužna	959	zl.	42	kr.

„Tolik!?“ zvolal Škarda.

„Což nemá za to?“ pohlédl naň Králík posměšně.

„V městech jsou obce také dlužny,“ řekl Kroutil.

„Ba právě!“ přisvědčil mu Čurda, „a více! — Jen podepsat!“

Učitel připsal ještě: „Že tento Poczet celey Obci při auplném Shromáždění auplně přečten a od Sausedů za pravý uznán byl, s tímto se potvrzuje.“

Na to se všichni podepsali a Čurda, než svým podpisem pravdivost účtu potvrdil, oblízl napřed péro.

Pak vstali spokojeně a šli do šenku, kde na ně čekala již vonná pečeně. — —

Škoda starých, dobrých časů! — —

Co tatínek činí, vždycky dobře činí.

(Volně dle Andersenovy báchorky.)

Když jsem byl ještě malým chlapcem, slyšel jsem jednou povídačku a ta se mi tehdy tuze líbila. Vzpomínám si na ni častěji a líbí se mi vždy víc a více. To je nejlepším znamením, že je to skutečně pěkná povídačka, a proto vám ji budu vypravovati, abyste ji také poznali.

V podhoří stojí na konci osady selské staveníčko — nevelké a staré. Došková střecha jest mechem porostlá, dřevěné stěny jsou nakloněny, okna malá a jen jedno je otvírací. Na zahrádce nakloňuje se přes tyčkový plot bezový keř (modřík) k potoku, na němž ploče několik kačen. Na dvoře jest k boudě přivázán starý, nevrlý pes; vítá každého zlostným štěkotem.

V tom domku bydleli obstárlí manželé, lidé jim říkali stařeček a stařenka, oni však sami sobě „tatínku“ a „maminko“.

Byli chudí a přece měli jednu věc zbytečnou. Byl to starý kůň, kterého měl stařeček jak oko v hlavě. Jezdával s ním po léta na výdělek; výdělky byly však v poslední době tak špatné, že se staří lidé jednoho večera usnesli na tom, koně buď prodati anebo za něco jiného vyměnit.

„Ale za co?“ potřásl starý rozvážně hlavou.

„Tomu ty, tatínku, nejlépe budeš rozuměti,“ pravila stařenka. „Bude právě trh v městečku, zajed' si tam a koníčka buď prodej anebo za něco vyměň. Co uděláš, bude dobré. Tak, tak, tatínku, zajed' si na trh.“

Druhého dne ráno uvázala mu po snídání šátek na krk, — tomu rozuměla přece lépe než on — zatočila oba cípky trochu do výšky, utřela klobouk zástěrou a posadila mu jej trochu šikmo na hlavu, tak že stařeček vypadal skoro režonsky.

„A fajfku!“ poručil starý.

Stařenka poskočila k oknu, donesla dýmku a míšek s tabákem, starý si nacpal a zapálil, podal ženě ruku a šel vsednouti na koně.

Stará ho doprovázela až ke vratům a na rozloučenou řekla: „Těším se již na to, co domů doneseš nebo dovedeš.“

„Neboj se, špatného to nebude nic,“ sliboval starý a vyjel kurážně ze vrat.

„O to nemám strachu,“ šeptala si stařenka. „Náš tatínek se nedá, ten tomu rozumí!“ —

Byl parný den. S blede oblohy pánilo slunko, po silnici jelo a šlo tolik lidí, že se dusivý prach bez ustání zdvihal a člověku ani zvířeti volně dýchatí nedal — a nikde stinného místečka k odpočinku! Mouchy sedaly v celých rojích na ubohého koně, že se nestačil ani oháněti.

„Nebohé dobytče!“ vzdychl starý. „Groš na silnici vydělaný je skutečně trpký!“ rozumoval. „Prodám koně a vícekrát jiného nechci!“

Za chvíli dohonil člověka s kravkou. Byla to pěkná kravka, ne veliká, na nízkých nohách, ale roztomilá a venínko měla až radost.

Stařík díval se na kravku se zalíbením a myslil si: „Je zajisté dobrá dojka. Nebyl by to špatný handl, kdyby mi ji chtěl dáti za mého valacha.“

Vyňal dýmku z úst, odplivl a zavolal: „Hej, človíčku, kam pak, kam?“

„Na trh.“

„Já také. Pojdme spolu. — Počkejte, slezu. — Co pak chcete za tu kravku?“

„Ještě ani sám nevím; až jak budou na trhu platiti.“

„Je ta kravka dobrá dojka?“

„No a jaká! Když jsem ji vyváděl z domu, žena ji celou zulíbala a všechny děti plakaly. Neprodal bych ji, kdybych nemusil: ale potřebuji koníka a nemám dost peněz, proto musí kravka na trh.“

„Koníka chcete koupiti?“ zaradoval se starý. „Jak pak, abychom spolu handlovali? Kůň stojí arci za více, než kravka, ale rád bych nějakou kravku a na trhu neví člověk, jakou dostane. Tato je, jak povídáte, dobrá dojka, a takové hledám. — Dejte mi ji tedy za valacha.“

Sedláček pohlédl napřed pátravě na koně, pak na staříka, nedobírá-li si ho, a řekl: „Myslíte to opravdově?“

„Toť se rozumí. Jakživ jsem neselhal. — Chcete-li, pleskněme si.“

„Požehnej Pán Bůh!“ pleskl sedláček a podal stařečkovi provaz, na němž kravku vedl.

Sedláček vzal koně za uzdu, popleskal ho a usmál se: „Tak mám cestu na trh ušetřenou. Stařečku, požehnej vám té kravky Pán Bůh. Pojedu zrovna domů.“

Vyhoupł na koně a dal se cvałem k domovu.

Stařeček mohl se teď také vrátiti, vždyť koně již vyhandloval, ale pomysll si: „Když jsem se juž

na trh vydal, podívám se až tam, aspoň něco uvidím, a budu moci mamince doma vypravovati, — bez toho chudera po celý Boží rok o světě ničeho neuslyší.“

Šel tedy dále k městečku. Ač byl starý, vykračoval přece statně a kravka také.

Za chvíli dohonil člověka, jenž vedl ovci. Ovce byla pěkná, bez řeči, — dobře chovaná a měla krásnou vlnu.

„Toto je krásná ovečka,“ pomyslnil si stařík, „tu bych měl rád! Kravku nám bude bez toho těžko uživiti, ale pro ovci bylo by pastvy za humny dost a v zimě mohli bychom si ji vzíti do světnice, aby nám nebylo tak smutno,“ stavěl si zámky v hlavě. „Dala by nám vlnu a maminka upletla by teplé punčochy, však nám ty staré již doslužují. A co by měly děti ze vsi za radost! V celé osadě není ovečky. — Hej, človíčku,“ zavolal na muže s ovci, „je ta ovečka na prodej?“

„Žádná ovečka, je to notná ovce, jakých je málo!“ odvětil muž chlubitě. „Proč se ptáte? Chcete ji snad koupiti?“

„Rád bych.“

Muž pojednou zpřívětivěl: „S radostí vám ji prodám, staroušku. Je to vzácné plemeno, přál bych vám jí. Co mi za ni dáte?“

„Peněz nemám,“ vyznal stařeček, „ale chcete-li, vezměte si zde tu kravku a dejte mi vaši ovečku.“

S tím byl muž arci srozuměn. Vzal si kravku a dal stařečkovi ovečku.

Tento ji pohladil, ulomil jí se stromu u silnice halouzku a zalichotil: „Pojď, pojď, ovečko milá, dobrá, u nás tě nebude zle.“

Vedl ovečku na provázku dále. U stežníka setkali se s člověkem, jenž nesl pod paží krásnou, velkou husu.

Stařík pohlédl na ni překvapen a zvolal: „Akulajde, to je husa! Takové jsem ještě neviděl. Tatě má sádla a co peří! Tu kdybychom měli! Maminka již dlouho povídá: Kdybych jen měla husu! Potřebuji peří do polštářů, jsou již jen jako dlašťky. — Počkej, maminko, donesu ti husu, abys měla také jednu radost. — Hej, človíčku, nechtěl byste se mnou handlovati?“

„A nač?“

„Tady na tu ovci. Dejte mi za ni vaši husu.“

Člověk podíval se na stařečka, není-li napilý, dal mu rychle husu a pospíchal s ovci pryč.

Stařeček vzal husu pod paží, potěžkal ji spokojeně a šel dále.

Byl již u samého města. Lidé hrnuli se sem i tam a silnice byla plná vozů, dobytka i lidí. Stařík se chtěl vyhnouti tlačenci, překročil příkopu a šel brázdou podél brambořiště, které patřilo mýtnému. U plota byla uvázána podivná slepice, chocholatá, chomolá — na vysokých nohách. Mýtná ji tam uvázala, aby se jí v tlačenci nezatoulala a neztratila. Stařeček jakživ takové slepice neviděl. Zastavil se a hleděl na ni všecek udiven.

„Jaká pak je to slepice?“ kroutil hlavou. „Je větší než kohout. Ani na faře takové nemají. Tu kdyby naše maminka viděla, jistě by ji chtěla — již k vůli vzácnosti. — A co, však můžeme my chudí lidé také něco vzácného míti! Každá slepice najde své zrnko a tato najde jistotně dvě. Chytrost“

kouká jí z očí. Uživí se bez mála sama a za va-
jíčka utržíme pěkný groš. — Hej, pane mýtný, je
to vaše slepice?“

„Ano. A proč?“

„Nedal byste mi ji tady za tu husu?“

„Husu mi za ni chcete dáti?“ podivil se
mýtný. „I s Pánem Bohem!“

Stařeček vzal si tedy vzácnou slepici a po-
ohlížel se po hospodě. Však si také zasloužil sklínku
piva a kousek chleba. Byl cestou a horkem unaven
a k tomu ke všemu ještě tolik toho vykonal, —
za koně měl slepici.

Právě naproti mýtu byl hostinec „u vola“.

„Tam si zajdu a odpočinu si,“ řekl sám sobě a šel.

Ve dveřích vrazil do hostinského, jenž nesl
na rameně plný pytel.

„Počkat!“ zvolal stařík. „Vrazili jsme do sebe.
Co to nesete?“

„Shnilá jablka prasatům. Kdosi mi je nechal
v nálevně státi a pánům tam smrdí.“

„Plný pytel jablek?“ podivil se stařeček.
„Tolik jablek kdyby maminka viděla, spráskla by
ruce. V loni jsme měli na naší jabloni jen jedno
jedinké. Maminka je dala na almaru a tam stálo
přes celou zimu, až shnilo. Jářku: ‚Zahod’ je.‘ —
‚Nač?’ řekla. ‚Shnilé jablko jest přece lepší, než
žádné‘ — a tak je na almaře až podnes. Kdyby měla
tady ty v tom pytlu, to by bylo radosti!“

Hostinský se šelmovsky usmál. „Chcete je?
Co mi za ně dáte?“

„Tady tu slepici.“

„Dobrá; zde jsou.“

Stařeček vzal pytel, zanesl ho do nálevny, postavil ke kamnům a poručil si piva.

V nálevně bylo plno sedláků, koňarů, řezníků — ba i několik cikánů sedělo v koutě za stolem. Jeden křičel přes druhého a bylo hluku a smíchu a hádky, až šla hlava kolem.

Kamna byla horká, poněvadž v kuchyni pekli a vařili. Jablka v pytli, přistavená ke kamnům, počala za chvíli syčeti „š-š-š-š.“

„Pst! Co to?“ zvolal řezník nedaleko kamen sedící.

Hluk na chvíli utichl a všichni poslouchali.

„To syčí tady má jablka,“ řekl stařeček.

Řezník se ohlédl na pytel a zakabonil se: „To je ten pytel se shnilými jablky? Proč jste ho neodnesl. hospodský?“

„Odnášel jsem jej, však jste viděl, ale tady stařeček jej ode mne koupil.“

„Koupil?!“ podivili se hosté. „A zač?“

„Za slepici — a za jakou pěknou!“ chlubil se hostinský.

Řezník vyvalil na stařečka udivením oči a otázal se: „Prosím vás, z kterého konce světa jste, že jste dal za to shnilisko slepici?“

A stařeček vypravoval za všeobecného napjetí a smíchu, jak vyjel z domu na koni, toho že proměnil za krávu, krávu za ovci, ovci za husu, husu za slepici a teď že má místo koně tady ten pytel shnilých jablek.

„Na mou duši, takového obchodníka, jako vy jste, jsem ještě neviděl!“ smál se řezník. „Toto je přece kšeft: za koně donést domů pytel shnilých jablek!“

„Všaktě dostane doma od staré za každé jablko bouchanec. Nechtěl bych je míti na zádech,“ řekl druhý řezník.

„Oho!“ bránil se starý, „takových pořádků doma nemáme. Má stará mě ještě pochválí a řekne: „Co tatínek udělá, je všechno dobře!““

„No, to by nemusila míti kouska rozumu,“ udeřil první řezník na stůl.

„Však ono to tak hladce nedopadne,“ řekl druhý řezník. „Stařečku, vsaďte se, že dostanete bouchance.“

„A že ne!“

„Ano, vsaďte se, třebaš o dvě stě zlatých proti dvěma zlatkám!“ přidal se první řezník k návrhu. „Platí, stařečku? Pojedeme s vámi a dostanete-li od staré, dáte nám dvě zlatky, a pochválí-li vás, dáme vám my dvě stě!“

„Platí,“ pleskl stařeček.

Vypili každý ještě sklínku, pak naložili pytel s jablky na vůz, sedli všichni tři a jeli. Stařeček vezl se domů jako pán.

Přichvaloval si: „Kdyby ta jablka k ničemu jinému nebyla, aspoň se s nimi vezu. Jinak byl bych musil já, starý člověk, v tom prachu capkati pěšky.“ A zapáliv si dýmku, kouřil spokojeně.

Když dojeli před stařečkův domek, stála stařenka právě mezi dveřmi.

„Vítám tě, tatínku,“ volala radostně. „S kým pak se to tady vezeš?“

„To jsou dva páni řezníci; zavezli mě schválně domů,“ odpovídal stařeček, slézaje s vozu. „Pozdrav tě Pán Bůh, maminko! Jak pak jsi se měla?“

„Dobře. A jak ty, tatínku?“

„Děkujíc Pánu Bohu, také dobře. Valacha jsem šťastně prohandloval.“

„Ano? No vidíš. Což, neměla jsem o to strachu, však ty tomu rozumíš. A zač, jsi ho prohandloval?“

„Za krávu.“

„Zaplat' Pán Bůh za mlíčko juž napřed!“ zvolala stařenka. „Teď budeme mívati zase mléčnou polévku a máslo a sýr. To byl rozumný handl.“

„Ale kravky nemám; dal jsem ji za ovci.“

„To je ještě lepší,“ pravila stařenka rychle. „Ovce nám dá také mlíčko a bryznu, a ta prý je zdravější, než kravský sýr. A pak ovečku snadněji vyživíme, než krávu, nepotřebuje tolik píce.“

„A vlnu nám dá,“ prohodil starý.

„Ano, ano, na to bych byla málem zapomněla. Z vlny mohu naplésti teplých punčoch, a co bychom měli z krávy? Ta vlny nedá, té vylíná všecka srst. Dobře říkávám, že jsi rozvážný, rozumný muž.“

„Ale za chvíli jsem za ni vyhandloval husu.“

Stařence se zalesklo v očích. „Tak budeme mítí letos na sv. Martina husu? Na to se těším; neměli jsme již po kolik roků husiny.“

„Netěš se, maminko, nadarmo,“ pravil stařeček, „za husu jsem pak vyměnil krásnou chomolou slepici.“

„To byl zdravý nápad!“ zvolala stařenka. „Slepička nasnáší nám vejce, ty pak vylíhne a budu mítí plný dvůr kuřat. To bylo dávno mé tajné přání. Jak pak jsi je tak uhodl?“

„Milá brachu, z toho nebude také nic: za slepici jsem vyhandloval pytel shnilých jablek.“

„Teď však abych ti zrovna kolem krku padla!“ zvolala stařenka. „Počkej, povím ti, proč. Chtěla jsem ti uchystati dobrou večeři — vajíčka na másle. Vajíčka mám, ale žádnou pažitku. Šla jsem k sousedce, aby mi jí špetku dala, však jí má v zahradě na záhoně dost. Ale ta lakotice mi ji zapřela, že prý v jejich zahradě neroste, jim že neroste vůbec nic, ani shnilé jablko ne. — Odešla jsem s nepořízenou, ale zlobí mě to posavad. Teď se jí mohu pomstít. Vezmu těch jablek do klína a zanesu jí a řeknu: ‚Když vám, chudáku, ani shnilé jablko v zahradě nevyrostlo, přináším vám jich tady několik ctí a darem.‘ — Děkuji ti, mužičku, za ta jablka; když jsi je vyhandloval, bylo to skoro jako vnuknutí. Kde pak je máš?“

Řezníci poslouchali a divili se čím dále tím více. První řekl: „Toto se mi líbí. Čím dále s kopce, tím je ta stará spokojenější. To stojí opravdu za peníze.“

A vyplatili stařečkům dvě stě zlatých.

Věru, nezůstane nikdy bez odměny, vyvolí-li si žena heslo: „Co tatínek činí, je vždycky dobře!“

F o n o g r a f.

V našem století podařilo se přírodozpytcům dříve netušené síly, kterými Tvůrce přírodu obdařil, nalézt, odhaliti a vůli své jich alespoň z části podmaniti — tak říkajíc — ochočiti. Potřebí-li mnoho důvtipu a pevné, nezlomné vůle i trpělivosti, než se někomu podaří, ve svobodě vyrostlé, svobodě zvyklé zvíře zkrotiti, službě své podrobiti, kolik důmyslu, kolik pevné vůle a trpělivé práce

vyžaduje pak podmanění, zkrocení gigantických, obrovských přírodních sil, které od stvoření světa jediné svému Tvůrci poslušnu býti uvykly?!

Arci, člověku se nepodařilo a nepodaří nikdy, síly tyto tak zkrotiti, aby mu sloužily proti zákonu, jež jim Bůh dal, on nanejvýš dovede zákon ten vyzkoumati a sil přírodních v mezích toho zákona ve svůj prospěch užiti, čili, abych obrazně mluvil, jich zkrotiti, ochočiti.

Takových krotitelů sil přírodních je mnoho. Jeden krotí tu, druhý onu. Nejsou arci všichni stejně dovední a proto stejně slavní.

Jeden z nejslavnějších za nynější doby jest Amerikán Edison, krotitel síly elektrické. Co tento muž i mimo elektriku vyvádí, jest věru podivuhodné!

V pražské jubilejní výstavě produkoval se znamenitý krotitel zvířat. Zapřahal lvy do vozu a jezdil s nimi jako s krotkými psy. Naučil slona, koníky a psy houpati se jako kluci, tančiti a hráti. Lidé se tomu divili a tleskali krotiteli i zkroceným zvířatům pochvalu, až je dlaně bolely

Mnohem větší pochvaly však a hlučnějšího potlesku zasluhuje zajisté p. Edison. Ten naučil přístroj psáti, mluvit, zpívat, na všechny nástroje hráti, ba i stříleti!

Nevěříte? Sestavil stroj, jež fonografem nazval. Strojek ten, je-li otevřen a natažen, zachycuje všechny zvuky a hlasy: hlasy lidské, hlasy zvířecí, hlasy hudebních nástrojů, střelných zbraní, slovem všechny možné hlasy, které před ním zazněly, a wpisuje vše tak věrně na staniolovou blánu, že kdy-

koliv ten, kdo s tím strojem zacházeti umí, chce, aby je opakoval, vloží jen fonografem popsanou blánu do stroje, spustí péro a milý fonograf opakuje vše úžasně věrně. Zazpíval-li na př. někdo před ním píseň, opakuje ji fonograf tak, jak ji zpěvák zpíval, jenom že poněkud přidušeně, jakoby, jak říkáme, „pod duchnou“ zpíval. Napodobuje každé slovo, každý tón, ba i barvu hlasu tak, že uhadneš, kdo tu píseň zpíval, je-li ti zpěvák znám. Proto dal Edison tomu stroji název „fonograf“, jakoby řekl: „zvukopisec“. Ve výstavě jsem slyšel z fonografu žertovnou deklamaci a dle hlasu jsem poznal hned, že ji deklamoval oblíbený komik národního divadla Mošna. Bylo slyšeti i chechot posluchačův a potlesk.

Pak zazněl z fonografu pochod celé vojenské bandy i s bubnem a talířemi, a naposled cvičení vojáků se střelbou. Chutě jsem se zasmál, když ze stroje zaznívaly tenké, vrískavé hlásky velkých lajtnantků, jedny blíže, jiné vzdáleněji.

Člověk se dívá na ten strojek jako hloupý a nechce ani vlastním uším věřit. Kdyby nebožky bábičky z hrobů vstaly a to slyšely, křížovaly by se jedna přes druhou a myslily by nejinak, než že je to dílo toho — zlého. K čemu lidé toho úžasného vynálezu ještě využítují, kdož to může věděti?

Přál bych člověčenstvu, aby ho použil každý tak rozumně a dobře, jako pan professor Lahoda.

Professor Lahoda přednášel fysiku a byl člověk až ku podivu lahodný. Snad nikdy nevyšlo z jeho úst nevlídné, tím méně hrubé slovo. Byl shovívavost sama a zdálo se, že si za heslo vybral

průpověď sv. Františka S.: „Na jednu kapku medu chytneš více much, než na celou bečku octa.“

Této lahodnosti a shovívavosti bylo mu však také vrchovatě potřeby, aby zachovati mohl mír se svou mladou žínkou, jež by byla ráda bývala nejen paní professorovou, ale též paní professora.

Paní professorová Lahodová byla krásná, mladá a „vzdělaná“ panička. Kdykoliv šla po ulici, pozdravovali ji všichni páni velmi vlídně a ohlíželi se po ní. Ve společnostech okouzlovala všecky svou vlídností a sršícím vtipem. Proto bývala také všude zvána, všude vítána. Bez ní nebylo plesu, nebylo koncertu, nebylo divadelního představení. Rozumí se samo sebou, že byla též ve výborech dámského spolku, jenž podporoval chudé a zanedbané děti a každoročně vánoční stromek jim strojíval, — a v čele jiných zábavných i dobročinných podniků.

Professor Lahoda miloval svou manželku a lichořtilo mu, že je tak ctěna a hledána, jen kdyby to její všestranné zaměstnání nebylo tolik času vyžadovalo!

Paní Lahodová měla doma tři malé děti a pan professor pozoroval, že je manželka jeho pro samou starost o cizí děti někdy zanedbává; že nejsou zvedeny, jak by měly býti, ba že bývají často špinavy. Mnohdy se též přihodilo, že paní professorová pro přílišné práce a starosti v rozmanitých spolcích neměla ani pokdy kuchyně si všimati a vařečku docela služce ponechala. Pak býval pan professor obyčejně mezi obědem málomluvným a vymlouval se, že má pokažený žaludek a že mu nechutná. Byla to však pouhá jemná výmluva; v pravdě mu nechutnalo, že byl oběd nechutný.

K tomu ke všemu se v poslední době ještě jedna obtíž přidružila, kterou paní professorová, jak manželovi dokazovala, „společnosti dlužna byla“.

Mezi vynikajícími dámami zavládl totiž rozto- milý zvyk, že se zvaly k utužení vzájemnosti a za příčinou důvěrnějších porad vespolečně na svačiny. Při takových příležitostech chtěla pak každá nad ostatní vyniknouti a strojení, chystání a kupování lahůdek nebývalo konce.

Paní professorová Lahodová chtěla i v té věci býti primaristkou, ač tobolka manželova na to ne- dostačovala.

Nebohý dobrák Lahoda trpěl, jak dlouho mohl; když však jeho krásná a vynikající paní manželka jednou dámy opět na „kofiček kávičky“ pozvala a na manželovi peníze pro cukráře chtěla, osmělil se nebohý manžel říci:

„Milé dítě, dovol! Je mi divno, že se společen- ským povinnostem tak cele, až příliš věnuješ. Unavuje tě to a doma se pak musíme uskrovňovati —“

Lahodová pohlédla překvapeně na svého man- žela: „Jak tomu mám rozuměti, můj drahý? Chceš snad, abych si ničeho nevšímala a dřepěla doma a nechala v naší společnosti jen tu Tvrdou vlád- nou? Či mám býti nezdvořilou a odmítnouti, když mne zřou?“

„Nikoliv, mé dítě. Těší mne, že uznávají tvou duševní převahu a že tě staví všude v čelo, — ale jen aby tím naše domácnost netrpěla!“

„Oho, pane manželé, co to slyším?! Prosím, jak tím naše domácnost trpí? Kde a kdy jsem co zanedbala?“

„Doposud ještě ne, ale bojím se, že, půjde-li to tak dále —“

„Toho se nerač strachovati, prosím. Znáám své povinnosti a nebudeš míti nikdy příčiny k žalobám. Či jsou ti snad moje přítelkyně, které jsem si na dnešek pozvala, protivny?“

„To právě ne, ale obávám se, že nejsou tak věrnými a upřímnými přítelkyněmi, jak se domníváš.“

„Prosím tě, Karle, neurážej!“ rozduřila se Lahodová opravdu. „Cti svých přítelkyň se musím i proti vlastnímu manželovi zastati.“

„A jak pak, kdybych dokázal, co jsem řekl?“ usmál se Lahoda čtverácky.

„Dokázal? A jak?“

„Uvidíš. A ještě dnes ti to dokážu.“

„Pak arci — bych — — ale ty mi toho dokázati nemůžeš!“

„Uvidíme. A dokážu-li ti to, nebudeš jich již zváti?“

„Za celý svět ne!“

„Pak bude u nás dnes poslední dámský kroužek,“ řekl professor spokojeně.

Professor Lahoda odešel do školy a tam byl tak dobré nálady, že to studenty, kteří přece jeho vlídnost znali, až překvapilo.

Za to byla jeho panička celé dopoledne rozčilená. Důtka manželova, ač velmi jemná, mrzela ji velice a pak jí vrtalo mozem, proč její manžel pozvané paničky podezírá, že nejsou k ní upřímnny, a jaký důkaz té neupřímnosti jí dá? — Samým rozčilením neurovnala a neočistila v pokoji vše tak, jako jindy. Za to přichystala téhož dne

chutnější oběd, aby její „pan manžel“ neměl opět příčiny k nespokojenosti.

Professor Lahoda obědval za to také s neobyčejnou chutí a zasypával manželku chválou. Vše uznal výtečným: polévku, omáčku i moučné jídlo. Paničku však ta chvála jaksi příliš netěšila, aspoň ne tak, jak by se to bylo jindy stalo.

Když po obědě opět do školy odcházel, políbil děti, slíbil, že jim něco donese, a podáváje manželce ruku, řekl s úsměvem: „S Bohem, ženuško, a oblec se pěkně, abys se svým přítelkyním hodně zalíbila. — V kolik pak hodin přijdou?“

„Ve čtyři. Ale pověz mi, mužičku, jak mne chceš přesvědčiti?“ zalichotila a ovinula mu rámě kolem krku.

„To jest mým tajemstvím, drahoušku,“ usmál se Lahoda čtverácky.

„Ty mne nepřesvědčíš!“

„Přesvědčím jistojistě!“

„Ale jak?“

„Nebud' tak zvědava,“ hrozil jí Lahoda.

„Kdybys byla děvčátkem, řekl bych ti, že zvědavost není horká.“

„Ty však své tajemství nech, ty škaredý!“ odvrátila se od něho. „Nestojím ti o ně, abys věděl!“

„Juž šel jeh zase neškared', nesluší ti to,“ zasmál se professor hlásitě a odešel.

*
*

Ke čtvrté hodině byla paní Lahodová přichystána, návštěvu přivítati. Děti byly pěkně oble-

čeny a učesány, zvláště malá Aurorka, která teprve běhati začínala, byla samá pentle.

V kuchyni stála služka ve svátečních šatech u kamen a vařila kávu. Domácí paní upravila si ještě jednou před zrcadlem šaty a vlasy, a napomínala pak, kdož ví, po kolikáté již — své dva chlapečky: „Rudolf und Waldemar, brav sein! Das sag' ich euch!“ (Rudolfe a Valdemáre, buďte hodni, to vám povídám!)

(Připomínám, že líčím zde paničky z menšího města, které jsou rodem Češky, ale rády si na Němky zahrávají a své děti německy vychovávají, pokud totiž mohou.)

Pak šla do vedlejšího pokoje, kde slavnostní svačina odbývatí se měla, a jenž byl pýchou a chloubou domácí paní. Tam byla červeným aksamitem potažená pohovka a čtyry stejná křesla okolo moderního stolu, tam byl nejkrásnější nábytek, výbava mladé paní, rozestaven. V koutě na zvláštním stole byly cukrovinky a koláče na krásných talířích vkusně narovnány a koflíky na kávu přichystány.

Paní Lahodová poohlédla se po pokoji pátravým okem, je-li vše v pořádku, a šla pak k oknu, podívat se, nejdou-li již pozvaně.

V tom zazněl v kuchyni dobačův begraf a hned na to volání služčiny: „Küss die Hand, milostpaní, küß die Hand; prosím, špacírujou dá!“

Lahodová spěchala do příslušného pokoje, přivítat přicházející.

Ve dveřích objevila se tlustá, již obstarší kupcová a mnohem mladší vdova po továrnickém řediteli, Hezounová.

„Těší mě velice a ctí, milé a vzácné dámy, že jste mým pozváním nepohrdly,“ vítala je Lahodová a políbila kupcovou: „Pěkně vítám, paní Kmínková,“ a pak vdovičku: „To je pěkné, paní ředitelová. A máte již opět nový klobouček — a jak krásný!“

„Byla jsem onehdy ve Vídni, uviděla jsem ho ve skladě, zalíbil se mi a tak jsem si ho koupila. Však je to jen laciné zboží!“

„Inu, paní ředitelová udává v našem městě módu, jen co je pravda,“ řekla kupcová takovým hlasem, že člověk nevěděl, měl-li to býti úšklebek nebo pochvala.

„Však jí to také patří,“ pravila Lahodová a objala přítelkyni kolem pasu, aby seznala, jak je pevně utažena. — „Je vdovička — a mladá k tomu — děti nemá: — co jí má jiného tedy těšiti, než šaty? Není-liž pravda, drahá přítelkyně? — Ale prosím, drahé dámy, pojďme dále.“

Rudolf a Valdemar stáli vedle sebe oblečení jako dva pidimužici. Vlasy měli napřed u samých očí přistřižené; vzadu jim visely hluboko přes ramena. Dívali se velikýma, udivenýma očima na vystrojené dámy a menší Valdemárek měl prst v ústech.

„Waldemar, was ist das?“ volala na ně matka. „Diener machen!“

Oni se hluboko uklonili.

„Ah, jsou krásní chlapečci!“ volala Kmínková.

„A to roztomilé děvčátko!“ naklonila se ředitelová k malé Aurorce. „Ta je věru jako cukrová panenka.“

„Celá matka,“ chválila kupcová.

„A jak jsou pěkně vkusně oblečeny!“ obdivovala Hezounová.

„Za chvíli budou zase špinavy,“ stěžovala si Lahodová.

„U malých dětí to jinak není,“ těšila ji zkušená kupcová.

„Prosím, prosím, račte dále a odložte,“ zvala domácí paní.

Dámy sňaly klobouky, odložily slunečníky a šly do vedlejšího pokoje. Posadily se, přelétly očima pokoj a Kmínková se tázala: „A kde pak je paní Tvrdá?“

„Ta nemůže přece v určitou hodinu přijít, — nebylo by to nóbl!“ řekla Hezounová vážným sice hlasem, ale pohlédla při tom čtveračky na ostatní.

„Ó prosím, přesně v určitou hodinu se dostavití,“ pravila domácí paní, „právě to je teď nóbl. Když jsme byli ještě ve Znojmě, byla také paní hraběnka N — velmi roztomilá paní — členem našeho dámského dobročinného spolku, a ta přijela vždy přesně v určitou hodinu, takřka na minutu.“

„Tak jednají nejen hraběnky, ale všechny opravdu vzdělané dámy,“ řekla tlustá kupcová nadutě, „vždyť již pouhá slušnost žádá, aby k vůli jedné ostatní čekati nemusily.“

„Ona tomu jinak nerozumí,“ usklíbila se Hezounová. „U nich doma na vsi čeká každý, aby je třikrát zvali, než se úráčí přijít. Je to děsné!“

„Výborně!“ smála se professorová. „Ne, paní ředitelová, jste vy čtveračka! A ona myslí, že zde v městě může také tý vesnické zvyky zachovávat.“

„To je zase důkaz, že peníze nejsou vzdělaností,“ píchla Hezounová.

„Arci, arci,“ přisvědčila bohatá kupcová, „ale vzdělanost bez peněz je také smutná věc.“

Domácí telegraf ozval se opět a professorová se vzchopila: „Odpustte, ctěné dámy, paní Tvrdá bezpochyby již přichází.“

A skutečně, v kuchyni zaznělo opět služčino „küß die Hand“ a paní Tvrdá objevila se v prvním pokoji jako vystrojená loď.

Tvrdá byla jedinou dcerou bohatého rolníka, hotového statkáře. Provdala se do města za majitele parního mlýna, který si jejími penězi pomohl, a teď vystupuje velmi po panskou. Přišla v šedých hedbávných šatech.

Lahodová ji v prvním pokoji objala, zulíbala a zavedla ji mezi paničky.

Tvrdá se uklonila a usmála: „Moje úcta, dámy. Račte odpustiti, že přicházím pozdě. Přišla ke mně právě švadlena, — zabavila jsem se s ní.“

„Prosím, prosím, neračte se omlouvat,“ povstala ředitelová a uvítala ji. „Také jsme právě teprve přišly.“

Kmínková, jakožto nejstarší, vstala jen napolo. Lahodová zavřela dvěře, aby jich děti nerušily, přisedla a pohlédla na hodiny.

„Račte, prosím, trochu poshověti; poručila jsem služce, aby připravila kávu o půl páté. Neosmělila jsem se ani doufat, že by dámy tak přesně v čas přišly.“

„Neračte k vůli nám svého domácího pořádku rušiti,“ řekla Kmínková. „Pořádek nade všechno!“

„Docela můj náhled,“ přisvědčila Tvrdá rozumbradsky. „Já aspoň, jakmile jen poněkud se proti pořádku prohřeším, vždy toho pykám.“

V těch několika okamžicích prostudovala ředitelová celou Tvrdinu toaletu až do nejmenších záhybův a jakýsi úšklebek přeletěl jí kolem úst. Nalezla bezpochyby něco, co nebylo v pořádku, nebo proti módě.

„Pardon, ctěné dámy,“ ujala se Lahodová slova, „nebylo by snad libo zatím pohovořiti o tom, jaké bychom těm maličkým ze zahrádky vystrojiti měly radovánky?“

„Výborně!“ volaly ostatní.

„Napřed povinnost, potom teprve zábava,“ pronesla Tvrdá vážně.

Na dvéře zaklepáno.

„Volno!“ zvolala domácí pani.

Professor Lahoda vstoupil s jakousi krabicí, jež měla zřepředu trychtýřový otvor, uklonil se uctivě dámám a pravil lahodným hlasem: „Račte, velectěné dámy, odpuštění, že vyrušuji. Postavím si jen tento aparát zde na skříň, aby mi ho venku moji hoši nějak neporouchali. Ti nedají ničemu pokoje.“

A postavil aparát na skříň, u dveří stojící, tak, že stál otvorem obrácen ke stolu, u něhož dámy seděly:

„Těší nás, pane professore, že jste přece jednou mezi nás přišel,“ řekla ředitelová, „beztoho se nám vždy vyhýbáte.“

„Ano, ano, pane professore,“ hrozila mu Tvrdá prstíčkem. „To není hezké! Za to vás teď nepustíme. Sedněte si mezi nás.“

Sotva že professor sedl, rozlehl se v prvním pokoji zlostný křik a pláč obou chlapců.

„Co pak se tam děje?“ zvolala polekaná Lahodová, běžela do prvního pokoje a manžel za ní.

Bylo slyšet vypytování a chlácholení.

Ředitelová vstala zvědavě a šla ku skříni. Ostatní paničky za ní.

„Co pak je to asi za aparát?“ řekla ředitelová a pohlížela naň pátravě.

Kmínková chtěla jej vzíti, položila ruku na skříň a zvolala: „Pfuj, tady je prachu!“

„Prachu?!“ divila se Tvrdá. „To není možná.“

„Prosím, přesvědčte se sama,“ pravila Kmínková a ukázala zamazané prsty záříc radostí.

„Skutečně!“ spráskla Hezounová ruce. „Ne, to je děsné!“

„Hanba je to!“ pravila Tvrdá. „Hanba pro Lahodovou a urážka pro nás. Pozve si hosty a ani neutře prachu. Inu, kdo se stará o celý svět a všude chce býti prvním, ten se pak nemůže o vlastní domácnost starati.“

„Zde aby člověk věru ani rukaviček nevyslékal, nechce-li vypadati jako kominář,“ hubovala Kmínková, utírajíc si zamazané prsty.

„Ale, že aspoň děvečce neporučila, aby ten prach utřela!“ divila se Hezounová.

„Ano, kdyby jedna děvečka mohla na všechno stačiti!“ odvětila Kmínková. „Ale dvě ruce všechno nezmohou. Má děti opatrovati, do města běhati, vařiti, práti — a ještě poklízeti? — Tu děvečku bych ráda znala, která by to všechno podělala.“

„Docela dobře,“ přisvědčila jí Tvrdá. „U nás je jinak, my si můžeme vzíti děveček, kolik potřebujeme, kdo však nemá příjmů podle toho, má se uskrovniti.“

„A nehráti si na velkou paní,“ doložila Kmínková.

„Nepochopuji, že jí to její muž dovoluje!“ řekla Hezounová.

„Co má chudák počítí?“ ušklíbala se Tvrdá.
„Je pod pantoflem.“

„A jak má kluky nezvedené —“ počala Hezounová dále posuzovati; v tom však vkročila Lahodová se svým manželem do pokoje.

„Prosím tisíckráté za odpuštění, velectěné dámy, že jsem vás na tak dlouho opustila, ale zde ten hříšník je toho vinen,“ ukázala na svého manžela. „Jen si rozvažte, co zase nevyvedl. Donesl chlapcům kornout cukrovinek, — právě dnes, kdy nemám času na ně dohlížeti — jindy ho to ani nenapadne — a dal jim je, aby prý se rozdělili. Je to nápad! Děti se mají samy dělití! Toť se rozumí, že se pak při tom pohádají. Měl jsi je aspoň sám podělití. Dámy si pomyslí, že jsou děti hrozně nezvedeny.“

„Prósim, paní professorová, neračte se proto rozčilovati. Děti jsou děti, a pak se tak rychle utišily. Je viděti, že jsou vaši synáčci dobře vychováni!“ chlácholila ji Tvrdá.

„Pane professore,“ zatočila ředitelová řeč jinam, „prosím, jaký to máte zde aparát? Takového jsem ještě neviděla.“

„To je nový vynález, tak zvaný fonograf. Je-li dámám libo, zasvěťím vás do jeho tajností. Je to bez mála poloviční zázrak.“

„Prosíme pěkně!“ sepjaly dámy ruce.

„Napřed posvačíme a pak nám můžeš své zázraky ukázati,“ řekla domácí paní. „Bav zatím dámy, poručím služce donésti kávu.“

Za okamžik byla káva na stole a paničky srkaly sladounký mok za nejsladších a nejvlídnějších řečí. Zdálo se, že ani svatí v nebi v upřímnější shodě a větší lásce vespolek obcovati nemohou, jak ony.

Professor odešel zatím do své pracovny, aby jich v tom důvěrném obcování nerušil.

Po svačině šla si ředitelová pro Lahodu a prosila jej lichotivým hlasem: „Pane professore, prosíme pěkně, ukažte nám ten nový stroj!“

„S největší radostí,“ řekl professor ochotně a postavil stroj na stůl. „Ctěné dámy, toto jest z nejgeniálnějších vynálezů slavného Edissona; pojmenoval stroj svůj, jak jsem měl již dříve čest sděliti — fonografem — zvukopisecem. Stroj jest jednoduchý. Račte nahlédnouti.“ Otevřel stroj a poučoval: „Mluví-li nebo zpívá-li se blízko tohoto otvoru do stroje, píše toto jemné rydlo zde všechny zvuky na tuto blánu, kterou vidíte zde na tom válci. Když pak je blána popsána, může se s válce sejmuti a uschovati. Chceme-li, aby fonograf nám opakoval, co zachytil, netřeba, než popsanou blánu znova na válec dáti, válcem točiti, a ze stroje zaznívají věrně tytéž zvuky, které do něho byly mluveny nebo zpívány.“

„K neuvěření!“ volaly paničky.

„Dámy se okamžitě přesvědčí. Připravím stroj a libo-li, račte do něj samy něco mluvití nebo zazpívati. Možná však, že tato blána již něco zachytila. Přesvědčíme se.“

Upevnil blánu na válec předním koncem, zavřel stroj, spustil péro, aby válcem točilo, a z milého fonografu zazněl ředitelčin hlas:

„Co pak je to asi za aparát?“

Ředitelová sebou trhla a ostatní pohlédly na ni udiveně.

V tom však ozval se tlustší, trochu chraptivý hlas paní Kmínkové:

„Pfuj, tady je prachu!“

Kmínková se lekla a pohlédla úzkostně na ostatní.

„To je váš hlas, paní Kmínková,“ šeptala Lahodová.

Fonograf mluvil však dále, tentokrát diskantem paní Tvrde:

„Prachu? To není možná!“

„Prosím, přesvědčte se sama,“ chraptěl stroj dále hlasem paní Kmínkové.

Dámy bledly, Lahodová počala je ostře očima měřiti a stroj vyzrazoval neřímilostně dále. Vykřikl hlasem krásné vdovičky: „Skutečně! Ne, to je děsné!“

Hezounová počala kašlati a zakrývala si ústa bílým šátečkem.

Z fonografu pištěl opět hlas paní Tvrde: „Hanba je to! Hanba pro Lahodovou a urážka pro nás. Pozve si hosty a ani neutře prachu. Inu, kdo se stará o celý svět a všude chce býti prvním, ten se pak nemůže o vlastní domácnost starati.“

Professor se usmíval ďábelsky, dámy hryzaly se do rtů a Lahodová počala křečovitě oddechovati.

„Zde aby člověk věru ani rukaviček nevyšlékal,“ klevetil stroj dále hlasem paní Kmínkové, „nechce-li vypadati jako kominář.“

„Ha! Mně je zle!“ vzkřikla Lahodová křečovitě a klesla do křesla.

Professor přiskočil ku své manželce, dámy křičely: „Vody, vody!“ popadly své klobouky a deštníky a utíkaly do kuchyně. Poslaly děvečku k paní, posadily si klobouky na hlavy a utekly mlčky.

Na schodech zašeptala ředitelová: „To je děsné!“

„Škandál!“ vzdychla Tvrdá.

„Mně se dnes zdálo o špinavé vodě,“ řekla Kmínková.

Lahodová se za chvíli probírala a ohlédla se poděšenýma očima po pokoji. „Jsou již pryč?“ tázala se.

„Ano, ženuško!“ řekl professor.

Podala mu ruku a pravila chvějícím se hlasem: „Byla to trpká pilulka, ale zdravá. Děkuji ti, mužíčku. Kde jsou mé děti?“

Od té doby byla professorová Lahodová vzorem starostlivé ženy a matky. Přátelství však mezi ní a jmenovanými třemi paničkami nápadně ochablo. — „Proč to?“ divilo se celé město. My se nedivíme.

S l z y .^c

U pohoří Horeb stála skála a daleko široko vůkol prostírala se suchá, smutná, chudá poušť. Tu přišel muž Boží Mojžíš a na rozkaz Hospodinův udeřil holí na skálu. I vytryskl z ní pramen oživující vody a ten tekł a hrčel a bublal po pusté poušti a hle, vedle něho za nedlouho rozzelenala se tráva, poušť prokvetla kvítím a po letech vypínaly se u skály stinné palmy míru a poklidu.

Mnohdy uléhá na naše srdce těžká bolest, jako veliká skála a zdá se nám, že celý náš budoucí život bude jen smutnou, chudou, strašnou pouští bez radosti, bez potěchy, bez klidu.

Mnohý, jenž nezvykl si pozdvihovati oči svých vzhůru, v takových dobách si zoufá a domnívá se, že pouští té unikne někde ve chladivých vlnách hluboké řeky, nebo jiným způsobem přetrhne násilně niť svého života a ocítá se pak nešťastník ještě v krušnější poušti, která nemá mezí a našim tělesným očím teď arci rouškou neproniknutelnou zastřena jest.

Blaze však každému, kdo v takových hodinách velikého zármutku pohlíží vzhůru, odkud všem zarmouceným kyne potěcha: toho se pak dotýká láska Boží jako zázračným prutem a z těžké skály, ležící na jeho srdci, vytrýská oživující pramen, plynou hojivé slzy. A smutná poušť, jež rozprostírala se v srdci jeho, zazelená se ponenáhu novou nadějí, květy radosti, kterých již neočekával, rozkvétají opět a palma pokoje a klidu klene se nad ním. Proto: požehnány buďte slzy a nikdo, ani muž, ať se za ně nestydí! Já aspoň jsem jim žehnal již často a opět teprve nedávno — — —

Na důkaz, jak velkým dobrodiním Božím slzy jsou, pošlete toto.

V jistém městě byl uvězněn odsouzenec na smrt. Za svých dětských let byl radostí a chloubou celé rodiny, kde kdo divil se jeho bystrosti a neobyčejným vlohám. Ale právě tyto neobyčejné dary ducha byly mu k záhubě, jak oslňující krása někdy dívkám a ženám záhubnou bývá.

Rodiče dali ho do škol. Učení bylo mu pouhou hračkou, proto oddal se zahálce, a když počal dorůstat, vrhl se do lákavého proudu neřestí. Pel neporušeného jinošství byl brzy s obličjeje jeho setřen, a než gymnasium dostudoval, byl ze všech učilišť vyloučen. Otec, zprávou tou zdrcen, prokrel syna a rozčilením umřel.

Matka synu neklula, plakala jen a modlila se.

Syn potloukal se světem, padal hloub a hlouběji a zaopatřoval si prostředky ku svému rozkošnictví, jak mohl: podvodem, krádeží i úkladnými vraždami, které velmi obezřetně páchal.

Za několik let byl však přece vyzrazen, polapen a k smrti odsouzen.

Seděl v žaláři ještě mladý a již ležely všechny naděje před nohama jeho zlomeny a život jeho měl býti též co nevidět zlomen. Byl celé dni a noci zadumán, pokrmu se nedotkl, leč z přílišného hladu, a nespál, leč když tělo slabotou již omdlelo.

Příbuzní se za něho styděli a nenavštívil ho z nich nikdo, a ta jediná, která by ráda k němu byla chvátala, jeho matka, ležela těžkou chorobou a žalem sklíčena.

Přišel k němu žalářní kněz a přimlouval mu vlídně, aby se před svou smrtí s Bohem smířil; odsouzenec mu ani neodpověděl a ukázal jen vzdorovitě na dvéře.

Kněz přišel po druhé, po třetí, poslal k němu i jiné kněze, aby se pokusili, svou výmluvností nešťastníka obměkčiti.

Marně! Zůstal jako skála.

O tom se dověděl starý kapucínský fráter, který po městě již dlouhá léta almužnu sbírával. Bylo mu nešťastníka líto a vyprosil si přístup k němu, že se chce o jeho obrácení pokusiti.

Vstoupil do žaláře, pozdravil po křesťansku a postavil se před odsouzeného s růžencem v ruce. Hleděl naň upřeně a kýval povážlivě hlavou.

Odsouzenec sebou zlostně trhl: „Co tady chcete?“

„Přišel jsem se podívat na hříšníka, který se před smrtí nechce s Pánem Bohem smířiti!“ řekl fráter vážně.

„Co je vám po tom?“ vykřikl nešťastník. „Klidte se mi s očí!“

„Hned půjdu, hned, jen mi ještě řekni, nechceš-li opravdu se vyzpovídati?“

„Ne! Dejte mi s těmi hloupostmi pokoj!“

„Dobrá tedy. S Pánem Bohem. Teď půjdu k tvé nemocné matce a povím jí to. Bude míti, chudera, velikou radost! To bude její poslední!“

Po těch slovech zakryl si odsouzenec oběma rukama oči, prsa počala se mu dmouti, slzy vytryskly mu mezi prsty, padl na kolena a zvolal: „Velebný pane, vyzpovídejte mě!“

„Já nejsem kněz,“ řekl fráter radostně, „ale pošlu ti kněze hned. Veleben buď Bůh!“

V té chvíli slavil odsouzenec své vzkříšení. Alleluja! Požehnány buďte slzy!

Prodej a kup lysáka.

Kdykoliv potkám cikána Martina, vždy mívám z něho upřímnou radost, a přál bych si opravdu někdy s ním o samotě se setkat, abychom si mohli nenuceně pohovořit. Musila by to býti pravá rozkoš. Doposud jsem však toho štěstí neměl a musil jsem vzít za vděk pouhým němým pozíráním na tohoto vynikajícího člena cikánské čeledi.

Martin jest cikán jak se patří, jest takřka typem cikána. Již jeho křestní jméno jest právě cikánské. Cikáni jsou pravý kočovný národ a nejmilejším a nejvzácnějším majetkem každé rodiny jest k ůň, s nímž jest cikáně jako srostlé. Proto považují za dokonalé svaté jen ty, kteří bývají na koni vyobrazení, jako sv. Jiří, sv. Martin, a dávají jejich jména novorozeným chlapcům. Každý cikán je buď Jura, buď Martin. Náš Martin je neveliký, ale zavalitý a pružný; pomalu jítí nebo pohybovati se jsem ho ještě neviděl. Obličej má osmahlý, kostnatý, vlasy a plnovous černý, kudrnatý, již trochu prošedlý. Oči má taktéž černé, jiskrné, a když s někým mluví, hází hlavou do zadu, rozkládá rukama, vyváluje oči a skáče z místa na místo jako nejvycvičenější divadelní herec. Na hlavě mívá šedý klobouk se širokou zelenou pentlí a peřím. Nosí šedý, krátký burnus a na levé klapce mívá tam, kde nosívají velcí páni barevné pentličky svých řádů, v dírci zaklesnutý kapesní šátek, bezpochyby proto, aby každý již zdaleka viděl, že je Martin moresný člověk a pak zajisté též z opatrnosti, aby mu nikdo tuto u cikána vzácnou část tělesného

vystrojení z kapsy nevytáhl. Martin ví z vlastní zkušenosti, že podobné choutky člověka pokoušívají.

Další částí jeho toalety bývá bílá zástěrka, hodně ušpiněná, ale na cikána přece ještě dosti čistá.

Na kalhoty a boty nezdá se příliš marnivým býti, protože mají na sobě zdaleka viditelné stopy matičky země, na níž Martin léhává kdekoliv „jako pán a do níž bude někdy pochován,“ jak píseň pjeje. Je dobrý křesťan, jak říkává, a nebojí se země.

Nerozlučným jeho soudruhem, takřka částkou jeho bytosti, jest dlouhý, pěkný bič, ježž Martin stále v ruce držívá. Tuším, že s ním i spává.

Proč vlastně Martin ten bič stále nosí, bylo by mi nepochopitelno, protože jsem ho s koněm ještě nikdy neviděl, vyjma jednou, kdy vedl jakousi koňskou munii, kdybych se byl nedověděl, že Martin všechny koňské trhy v dalekém okolí obíhá, že o každém trhu kupovati a prodávati pomáhá, za to pak haldamášův účastným bývá a tak po celý rok svátek mívá.

Na těch hodech brává pak arci též černá Dorota podíl, která ho jako věrná manželka s děckem v plachtě na zádech všude doprovází. Je to vzor ženy! Pokaždé, když se manželé z takových hodů ku svému rodinnému stanu vracívají, týrává Martin věrnou Dorotu slovem i bičem, buď že mu dělala v městě před „panstvem“ hanbu, nebo že byla nedbalá a nic malým domů nenese. Dobrá Dorota břánívá se sice jak může, ale nemůže-li se ubrániti, nezoufá si proto. Zná Martinovu „náтуру“, že bývá vždy takový, když je „veselý“, a ví též, že k za-

chování svatého pokoje ve stavu manželském je potřeba „něco minout a něco svinout.“

Martin bývá tedy na každém koňském trhu v celém dalekém okolí a následovně byl na něm též, když lékař Lesínský prodával v Hustopeči svého lysáka.

Poslechněte, jak to bylo; stojí to za poslechnutí.

Lesínský lékař, či, jak mu lidé říkali, „doktor“, měl velký obvod, jež často, nevinocně navštěvuje, projížděl. Vedle své lékařské praxe měl též malé polní hospodářství, které se svými čeledíny obdělával. Proto koupil si hned před léty pár vraných valachů. Starší z nich měl bílou lysku, jmenovali jej tedy „lysákem“, druhému, mladšímu, říkali prostě „vraný“. — Starost o koně byla svěřena Jakubovi, jenž byl hospodářem, kočím a pacholkem v jedné osobě. Přišel do domu zároveň s koňmi a přilnul celým srdcem k lékařově rodině, ještě však více ke svým svěřencům — vraníkům. Staral se o ně jak o své děti a znal dopodrobna všechny jejich slabosti i dobré vlastnosti. Dříve miloval lysáka více než vraného, hladíval jej a leckdy laskavým slovem obdařoval, ale od nějaké doby změnil Jakub své chování nápadně. Pozoroval, že vraný je posud „chlapík“, že nosí hlavu hrdě jako stárek, běží, když je potřebí, jako vítr, a musí-li někde déle státi a čekati, že hrabe ještě pořád netrpělivě kopyty a zlostně frká. S lysákem bylo jinak. Na tom počaly se nápadně smutné následky a obtíže stáří jeviti.

Lysák snášel, jen co je pravda, následky a obtíže ty trpělivě, bez reptání a odevzdaně, jako pravý filosof, ale co mu prospěla jeho trpělivost, když jí neměl Jakub, jeho ošetřovatel a vůdce? Ten dávno již pozoroval — a s povzdechem i zármutkem pozoroval, že to s milým lysákem jde „s kopce“. — Při práci na poli činil se lysák ještě dosti, ale při rychlé jízdě zapocoval se nápadně, a když pak Jakub na povel lékařův někde zastavil a na pana doktora čekal, svěsil lysák pravidelně hlavu zasmušile k zemi, ano někdy samým unavením vyplázl i dlouhý jazyk. Hrabal-li vedle něho vráný netrpělivě, nazdvihl lysák chvílemi též nohu, ale jak! Mdle, omrzele, jakoby jí chtěl aspoň na okamžik uleviti. A ošlehl-li se někdy ohonem, nestalo se to nikdy z bujnosti, vždy jen proto, aby zaplašil mouchý, a činil to tak 'bručivě, jako když starý mládenec odhání mouchu s dřímotou těžkého čela.

Když tak Jakub na pána čekaje, počínání lysákovo pozoroval, zavrtěl obyčejně hlavou, vyňal krátkou dřevěnku z úst a odplivl. Odplivnutí to však nebylo ani zlostné, ani opovržlivé, ale stoické; Jakub chtěl tím naznačiti: „Což je po všem na světě, když i nejhodnější kuň hyne?“

Dlouho trpěl s lysákem, dlouho zakrýval jeho slabosti, dlouho mlčel; konečně nedovolovalo mu však kočovské svědomí déle mlčeti. I odhodlal se k velkému a bolestnému kroku.

A to se stalo v pondělí před hustopečským koňským trhem. Pan doktor obcházel po obědě svůj dům a podrobil vše přísné prohlídce — od slepice na smetišti až k holubovi na střeše, od kozy ve

chlívku, kterou si chovala nejmladší jeho dcera — až ke koním v konírně.

Když přišel do konírny a vše se zalíbením v pořádku spatřil, přistoupil k němu Jakub s vážnou tváří, nazdvihl trochu beranici a řekl: „Milostpane, co počneme s lysákem?“

Utřel si ukazováčkem pravé ruky nos, ač toho potřebí neměl, a hleděl tázavě svému pánu do očí.

Lékař přistoupil k lysáku o krok blíže, posoupl brejle na nose a tázal se: „Což je nemocný?“

„To ne, ale již to s ním nejde. Však vy sám dobře víte.“

„Co nejde? Nepozoroval jsem nic.“

„Milostpane, nezapírejte! Víím, že je vám lysáka líto, však mně také a více než vám, jsem na něho zvyklý, ale málo platno, již to nejde! — Jak povídám, nemám proti němu nic, je to dobrý kůň, věrný, spravedlivý kůň, jen co je pravda, jakživ mne neošidil! — To tady vraný není již takový! Ten je politikář, a kdybych dovolil, nechal by často chudáka lysáka samého táhnouti, ale to u mne nejde, takových fortelů já netrpím! — Jak povídám: nemám proti lysákovi nic, a kdybychom ho potřebovali jenom k polní práci, sám bych se za něho přimlouval a hleděl bych mu vyhověti, jak bych mohl, ale my potřebujeme koně také do běhu, do kočáru, a k tomu lysák již není. Ono není také divu. Čas všeccko stráví — i koně, a lysák má již 16 let na hřbetě.“

„Nekalabisuj tolik a pověz, co chceš,“ řekl lékař netrpělivě.

Ale Jakub, jakoby ho ani nebyl slyšel, vedl svou dále: „Jak povídám: srdce mně bolí, když musíme někam rychle jeti, a on chudák tady vedle vraného — což, ten je jako vítr! — klusá a klusá — přičiní se, což je o to! — ale nejde to! — Jak povídám: kdyby se tak dostal do dobrého domu, kde by jen byl do tahu, přál bych mu to ze srdce a nikdo by se s ním neošidil, — to ne! — Proto myslím, milostpane: v pondělí bude v Hustopeči koňský trh, jedme tam a prodáme ho. Dá Pán Bůh, že přijde zase do dobrých rukou, — však si to poctivě zasloužil. Jak povídám — takového koně není.“

Lékař se usmál neobyčejné výmluvnosti svého obyčejně zamklého kočího, a řekl: „Myslíš-li, prodáme ho tedy. Jak pak ale, kdybychom za něho pak koupili horšího, než je lysák?“

„Toho se, milostpane, nebojte; na to jsem já tady, starý, zkušený pacholek, aby nás nikdo neoblafl.“

„Milý brachu, na trhu bývají probnaní šibali.“

„To vím,“ kývl Jakub sebevědomě hlavou, „ale mne ani deset cikánů neošidí.“

„Dobrá tedy, pojedeme v pondělí do Hustopeče,“ svolil lékař, „ale to ti povídám, koupíme-li nějakého janka (jankovitého koně), nenařikej mi potom!“

Jakub vztýčil hrdě hlavu a udeřil si na prsa: „Milostpane, koupím-li janka, zažeňte mne ze služby!“

Bylo tedy ujednáno, že bude lysák v pondělí prodán.

Nastaly mu hodý, jako rekrutovi, když má na vojnu. Jakub jej česal a hladil bez ustání, sypal mu ovsu, co jen mohl sežrati, a mluvil s ním nejlaskavějšími slovy, jak otec se synem před rozloučením.

V neděli po obědě řekl v kuchyni domácím dcerám: „Slečinky, prosím vás, dejte mi nějaké pantličky.“

„Pantličky, Jakube?“ zasmála se starší dcera Leopoldina. „A nač jich potřebujete? Snad nepůjete na svatbu?“

„Kdybych šel na svatbu, musila by mi dáti rozmaryn s fáborem droužka. Potřebuji jich pro lysáka; musím mu přece zaplést hřívu.“

„Ale, Jakube, co vás to napadlo, že jste přemluvil tatínka, aby lysáka prodal?“ předhazovala Jakobovi mladší dcera Jitka. „Takový hodný kůň, a kdo ví, do jakých rukou přijde! Je ho škoda!“

Jakub nazdvihl pravou ruku jako na obranu: „Slečinko, prosím vás, přestaňte, mám bez toho dost těžké srdce. Co pak vy víte, jaká je to dobrota kůň! Vy jste se s ním tak nezabývala, jako já: já jej znám! Věřte mi, kdybych byl boháčem, měl by u mne pensi do smrti, ale tak — — Do běhu není a my potřebujeme koně do běhu, tak co? Málo platno, musí na trh! — Prosím vás o ty pantličky.“

Slečny daly Jakobovi červené a modré pentle a ten šel nastrojiti lysáka jako na bál. Ba věru — jako na bál! — Proč strojí rodiče mnohdy své dcery a vodí je po bálech, než aby je odbyli?

Časně ráno vyvedl Jakub ve slavnostním svém oděvu, s premovaným kloboukem na hlavě, nastrojeného a vyčesaného lysáka, zapřáhl ho s vraným do kočárku a předjel před dům.

Doktorová s dcerami vyšly, pohladily naposled milého lysáka, daly mu cukru a Jitka řekla: „S Bohem, milý lysáčku, měj se dobře, a Jakube, než byste ho prodali nějakému špatnému člověku, raději ho přiveďte zase domů.“

Jakub svíral křečovitě špičku od dýmky a odfukoval veliké kotouče dýmu. Dvě velké slzy vyhrkly mu na osmahlé, poctivé tváře. Lékař vyšel ze dveří, vhoupl do kočárku a poručil: „Jeď!“ Jakub šlehl do koní, lysák se ještě jednou smutně ohlédl a kočárek vyjel ze dvora ven.

V Hustopeči bylo živo a hlučno. V předměstí stálo před hospodami plno vozů, ale koní bylo jen málo spatřiti.

Jakub se obrátil k pánovi a řekl nevrle: „Vyjeli jsme pozdě. Je všechno již na trhu, a zdá se, že je dnes silný trh.“

„Času dost!“ chlácholil ho lékař. „Zajeď do hospody a vypřáhni rychle; půjdeme hned mezi koně.“

Jakubovi nebylo té pobídky potřebí. Šlehl do koní a kočárek rachotil po nerovném dláždění k hostinci, kde lékař obyčejně stával. Podomek stál službovolně před vraty. Jakub naň kývl, aby mu pomáhal vypřáhati, odevzdal vraného ochraně podomkově, napojil lysáka a vedl jej na trh. Lékař šel zvolna za ním.

Ulice k tržišti vedoucí hemžila se přicházejícími a odcházejícími. Cikánky a cikánské, polo-

nahé děti pobíhaly semotam a žebraly dotěrně. Několik kolovrátků vřískalo a kvičelo a „virtláci“ nabízeli horké uzenky.

Jakub, vyparáděný po pansku v dlouhém kabátě a s premovaným kloboukem, budil všeobecnou pozornost. Jakmile přivedl lysáka na tržiště, shlukla se kolem něho celá hromada rasův a koňských „handlířů“. Počali s lékařem smlouvat, prohlíželi lysákovi zuby, kopyta, Jakub ho musil provésti hned krokem, hned zase klusem, sto očí pozorovalo nebohého koně znalecky a neúprosně přísně, ale na štěstí ne dlouho. Za chvíli koupil ho jakýsi samému Jakubovi neznámý tlustý obchodník — a Jakub znal přece všechny koňské „handlíře“ daleko široko!

Lékař dostal 65 zl. a Jakub, odevzdávaje kupci lysáka, pohladil ho naposled a řekl: „Zacházejte s ním dobře! Takového koně jakživ vícekrát nekoupíte!“

Pak se obrátil k svému pánovi: „A nyněko, milostpane, abychom se sami po nějakém koni poohlédli!“

„Pane doktore, chcete koupit?“ otázal se ochotně vedle stojící ras ze Z.

„Až za chvíli,“ řekl doktor. „Teď půjdu na snídání. Jakube, pojď!“

Šli do hostince. „Jakube, poruč si kuláš nebo uzenky, a víno nebo pivo!“ řekl lékař svému důvěrníkovi v nálevně a sám šel do vedlejšího panského pokoje.

Snídání trvalo trochu dlouho, a když konečně lékař z pokoje vyšel, hořely mu tváře i oči a Jakub byl také jako růžička.

„Půjdeme?“ tázal se pána.

„Arci, arci, je už čas.“

Jakub doklopil rychle třetí sklínku vína, již právě pil, přitlačil tabák v dýmce a vstal.

„Fajfku dej do kapsy; tu máš cigaru!“ řekl lékař, podáváje mu doutník.

Jakub arci ochotně poslechl, zapálil si doutník spokojeně se usmívaje a šel za svým pánem jako ještě větší pán.

Když přicházeli k tržišti, potkal jich Martin cikán, jakoby z nenadání. Nazdvihl udiveně ruku s bičem, smekl klobouk a poklonil se hluboko.

„Poníženě ručičku líbám, milostivý pane doktore! Neviděli mou Dorotu?“

„Ah, Martine, tys tady také?“ usmál se doktor.

„Ne, neviděl jsem ji.“

„Škoda, chtěla jim tisíckrát ručičku zlíbat za tu dobrou medicínu, co jí onehdy dali. Byla po ní hned zdravá.“

„No, jen když je zdráva,“ řekl lékař a šel dále.

Ale Martin za ním. „Jak se já, chudý cikán, jim odměním? Pane doktore, proč ráno, když toho lysáka prodávali, nezavolali starého Martina? Byl bych nedopustil, aby jich ten tlustý zloděj tak okradl. Aspoň o dvacet rýnských mohli dostat více, na mou duši! Že jsem já, starý osel, musil být právě na druhém konci trhu, když prodávali!“ tloukl se Martin pěstí do čela. „Tak lacino byl by nepřišel! Takový kůň a za 65 rýnských! Kdo to jakživ slyšel!? Jakube, vy nejste starostlivý o svého pána! Proč jste nezavolal starého Martina na radu, což mne neznáte?“

„Cikáne, zadrž chleběárnu!“ osopil se naň roz-
zlobený Jakub. „Co ty bys nám dobrého poradil?
Byl bys pana doktora jen o nějaký ‚trinkelt‘
oblafl.“

„Ne, milostpane, nevěřte mu! Já vama všechno
zadarmo!“ křičel cikán. „Však jste můj dobrodinec,
uzdravil jste mi ženu! — Ale co se nestalo ráno,
může býti teď. Chcete jiného koně kúpiti?“

„Ano.“

„Půjdu s vámi, aby vás zase nějaký ten bílý
cikán neocikánil.“

„No, tak pojď!“ řekl doktor a vkročil na tržiště.

Trh byl již trochu prázdnější, ale přece tam
bylo ještě dosti koní na výběr. Jakmile lékař
s Jakubem a několik kroků za nimi cikán Martin
za ohradu vkročili, přitočil se Z ský ras a
pozdravil lékaře uctivě:

„Pane doktore, smím vám posloužit koněm?“

„Vy chcete mně koně prodati? Vy?“ zasmál
se lékař.

„Nic se nesmějte, pane doktore,“ třepal ras
rukou, na níž měl plno stříbrných těžkých prstenů,
„třebas jsem jen ras, přece mám pěkné, dobré
koně, pěknější, než mnohý velký handlíř. Já vím,
jakého koně potřebujete, a mám právě pro vás se
hodícího. Že jste toho lysáka prodal, dobře jste
udělal; takový kůň se do vašeho kočáru nehodil.“

„Lysák je dobrý kůň!“ zastal se ho Jakub
vážně.

„To mi nepotřebujete povídat,“ odsekl ras,
„vím, že je, — ale do běhu iřeni! Já ale mám
koníka jako vítr! Vlastovka je proti němu olověný

pták! Něco nóbl!“ Přiložil dva prsty k ústům a mlaskl, jakoby rozkoší. „Hned vám ho dovedu.“

Běžel na druhou stranu tržiště, kde stáli jeho dva synci s několika koňmi.

„Honzo,“ zavolal na staršího, „vezmi šimla a veď ho za mnou, — pěkně!“

Honza odvázal šimla, popleskal ho a vedl za otcem.

Zatím šuškal cikán lékařovi: „Milostpane doktore, na toho rasa pozor! Mívá někdy dobré, pěkné koně, ale je šelma podšitá!“ A zakroutil při tom očima, až mu bylo jen bělmo viděti.

Kůň, kterého ras přivedl, byl opravdu pěkný, bílý jako smetana, vystupoval si parádně a házel hrdě hlavou.

„No, pane doktore, co mu říkáte? To by byl koník pro vás.“

Jakub div bělouše očima nepohltil, tak upřeně a pozorně hleděl na každý jeho pohyb.

„Co mu říkáš, Jakube?“ tážal se ho lékař.

„Hm, pěkný je, ale škoda, že je šiml; k našemu vranému se nehodí.“

„Cože?!“ vzkřikl ras a pohlédl na Jakuba útrpně. „Škoda, že jste tak dlouho kočím a nevíte ani, že právě vraný se šimlem nejkrásněji se nesou. Běžte do města a uvidíte, že největší páni teď jinak nejezdívají, než s jedním vraným a jedním šimlem. To je jedna krása! To je podívání na takový pár!“

„Máte pravdu, je to teď v módě,“ přisvědčil lékař rasovi. „Barva by byla dobrá, ale nemá žádné jiné chyby?“

„Chyby?!“ podivil se ras. Podepřel si levou rukou bok a zahleděl se přísně na lékaře. „Co pak si to o mně myslíte, pane doktore, že bych vám chtěl chybného koně prodati? Vždyť jsme známi, jsme takřka jednoho řemesla, mohu vás každou chvilku potřebovati a měl bych míti to svědomí, vám chybného koně prodati? To mě na vás, pane doktore, mrzí!“

„Pomalu, pantáto, a nevychvalujte vašeho šimla tak tuze! Zním jej dobře. To je pěkný janek! Do kopce s ním míváte celou komediu. Haha!“ A cikán vycenil bílé zuby.

„Co, co?“ pohlédl lékař na rasa udiveně.

„Drž hubu, cikáne!“ okřikl ho ras. „Že je jankovitý?! Pane doktore, ani zdání! Když s ním kočí neumí zacházeti, bývá někdy arci trochu tvrdohlavý, protože je to kůň z čisté krve, ale dostane-li ho do rukou zkušený člověk, jako je tady Jakub, pak náč, něho není. Jak povídám, vlašťovka je pro němu olověný pták, a není-li to pravda, ať mne na tom místě saň sežere!“

„Nezaklínejte se tak, nemám to rád,“ řekl lékař.

„Jak poručíte. — Honzo, odveď šimla pryč!“ poručil synkovi. „Pane doktore, když je cikánovi víra a mně ne, neprodám vám toho koníka, ani kdybyste mi ho přeplatil. Ne a ne! Však toho budete litovati, až se od jiných dovíte, co je to za hovádko.“

„No, no, jen se hned tak ,nekokšíte‘!“ zabručel Jakub. „Však sám povídáte, že je tvrdohlavý.“

„Nemluvte o tom!“ rozebral se ras rukou. „Vy s ním jezdití nebudete, za to vám stojím. — Ale, pane doktore, když nevěříte mně, povím vám aspoň jinde o dobrém koni, abyste neřekl, že jsem vám nechtěl upřímně a poctivě posloužiti. Vidíte, takový jsem já člověk. — Před chvílí přivedl jeden můj dobrý známý vraníka na trh, ten by byl pro vás. Když ho zapřáhnete s vaším, budou jako z dvojčat. — Však tamhle stojí.“

„Který je to?“ ptal se cikán zvědavě.

„Ten s tím zastříženým ocasem.“

„Milostpane doktore, mám pro něho jíti?“

„Jdi, cikáne!“

Martin zamířil k naznačenému koňovi. Za okamžik vracel se s člověkem velmi slušně, ale někoňarsky, skoro šosácky oděným, a velmi dobrácky vlídného, až pokorného vzezření. Na hlavě měl beraničku a na sobě dlouhý, hnědý svrchník. Obličej měl oholený, jen pod nosem krčily se stydlivě malé vousky. Za ním vedl chasník dobře krmeného vraného koně s kudrnatou hřívou a krátkým, po anglicku přistříženým ocasem; držel ho za uzdu na krátce, jakoby krotil jeho oheň.

Kůň vyhazoval hlavou a stoupal s vysoka.

Jakub díval se naň upřeně a obličej počal se mu vyjasňovati.

„Milostpane, ten se mi líbí,“ šeptal lékařovi.

„Je k našemu vranému do páru jako stvořený. A krok má bezmála, jako měl lysák, jen že vyškupuje více s vysoka. Inu, je zdaleka viděti, že je mladý. A hlavu nese také vysoko.“

„Mně se také líbí,“ přisvědčil lékař. „Toho si důkladně prohlédneme.“

„Pane Kopyto,“ zavolal ras na přichoziho, „zopatřil jsem ti na toho vraného kupce, tady pana doktora z Lesína.“

Obchodník pohlédl na lékaře uctivě, uklonil se pokorně a řekl s dobráckým úsměvem: „Těší mne, pane doktore, že mám tu čest, ale nevím, bude-li vám ten kůň dostatečný.“

„Má nějakou chybu?“ tázal se lékař.

„Na světě jsme chybní všichni, jak říkávají, — ale na tomto koníčkoví nevím o žádné chybě.“

Lékař, jenž se chlubíval, že je výborným znatelem lidských povah, pohlédl na klidnou, upřímnou tvář Kopytovu, a uvěřil mu na slovo.

„Jak je starý?“

„To navlas říci nemohu, abych neselhal, proto že ho mám z třetí ruky, ale jak já znám koně, více než sedm let nemá.“

„Kdo ví, má-li tolik?“ prohodil ras.

„Podíváme se mu na zuby,“ řekl lékař. „Nekouše?“

Kopyto se usmál dobrácky. „Tak jako já. To je hotové dítě.“

Lékař otevřel koňovi hubu a díval se s Jakubem pozorně na zuby. „No, má již hodně omleté,“ řekl, „ale přece se nezdá býti tuze starým.“

„Lysák měl více omleté,“ doložil Jakub polohlasitě. „Podívám se, dá-li se lehko kovati.“

Uchopil koně za zadní nohu, zakřikl: „auf!“ a kůň ji poslušně zdvihl. Taktéž přední.

„Na kování nebude choulostivým,“ řekl Jakub spokojeně a poklepal vraníka.

Chasník zatáhl vraného za uzdu, ten odvrátil hlavu a zafrkal.

„Milostpane, to je koníček k zulibání!“ šuškal cikán lékařovi. „Kupijú jej, ale více nedávajú než 90 rýnských!“

„Co pak má ten kůň státi?“ tázal se lékař.

Kopyto se zamyslíl, podíval se pak lékařovi do očí jako nevinné dítě a řekl klidně: „Vám, pane doktore, nebudu nadsazovati, jak bývá na trzích zvykem. Líbí-li se vám ten kůň, dejte sto deset zlatých a je váš.“

„A ba čerta!“ křikl cikán a zařechtal se. „Proč jste neřekl zrovna sto padesát?“

„Vás sem nikdo nevolal,“ odvětil mu koňář docela klidně.

„A je tady milostpán doktor vosk?“ křičel cikán. „On si zavolal starého Martina na poradu a já nedopustím, aby se ošidil!“

„Martine, ticho!“ řekl lékař a počal smlouvatí.

Po delším smlouvání koupil koně za 95 zl. bez haldamáše.

Vyplatil Kopytovi peníze, ten je přijal klidně a řekl: „Děkuju pěkně, pane doktore, a přeju vám, abyste ho dlouho užíval. Chasník vám ho zavede do hospody.“

„Jakube, jdi s ním!“ poručil lékař a měl se k odchodu.

„Poníženě pěkně prosím, milostpane doktore, chudému cikánovi nějakou částěčku,“ zažebrounil vedle něho Martin. „Kdyby mne nebylo, byli byste

snad toho jankovitého šimla koupili anebo aspoň za tohoto víc dali. Koupili jste dobře a budete mítí nad tím koněm velkú radost.“

Lékař mu dal zlatku. „Tu máš a nehuč mi více do uší! Jestli jsem se ošidil, nechoď mi ani na oči!“

„Jak pak ošidil, milostpane?! Však milostpán rozumí koňům lepší než my všichni! Poníženě ruku líbám a dej Pán Bůh zdraví a štěstí. Má Dorota se za nich pomodlí.“

Na to dal bič pod paži, vytáhl z vesty velkou, ošumělou tobolku, a uložil do ní zlatku s jakousi vážností, jako peníz neobyčejně poctivě vydělaný, pak se ohlédl po tržišti a sáhoval za rasem. Mrkl na něho a řekl polohlasitě: „Dobře to šlo. Teď mi dejte mú pětku.“

„Tady přede všemi lidmi ti ji přece dáti nemohu,“ řekl ras. „Přijď pak do hospody, tam ji dostaneš.“

* * *

„Jakube, poruč si kousek masa a sklínku piva, pojez rychle a pojedeme domů. Možná, že tam čekají nemocní,“ řekl lékař Jakobovi, když nového koně vedle vraného do maštale uvázali.

Jakub, jakoby doktora neslyšel, hleděl se zalíbením na koně a přichvaloval si: „Budou se mítí rádi, jsem tomu povděčen. Měl jsem věru strach, že se budou kousati, ale starý toho nového přijal, jakoby byli ode dávna kamarády.“

Založil koním na prozatím kousek sena — (obrok jich čekal teprve doma) — a šel jako poslušný

čeledín do nálevny podrobit se rozkazu svého pána. —

Poobédvali rychle, a právě, když hodiny na věži byly jednu, vyjel Jakub s viržinkou v ústech před hospodu.

Po chvíli vyšel lékař červený a veselý. Poklepal nového koně a řekl:

„Co myslíš, Jakube, nevysměje se nám nikdo s tím kupem?“

„Ale kde! Dnes jsme měli šťastný den; kapli jsme na to! — Slečinky budou mít radost, až ho uvidí.“

„Dobře jsi mi vzpomněl. Mám jim dovézt uzenky. Počkej chvílku.“

Vrátil se do hostince, poručil si 10 párků uzenek do papíru, vyzunkl ještě na rychlo sklínku vína a zasedl pak spokojeně do kočáru.

Jakub švihl bičem a lékař, zvyklý na odpolední zdřímnutí, usnul, jakmile dojeli za město.

Jakub vyjel vesele a jeho obličej podobal se na počátku jízdy jásavé intrádě, — ale čím dále jel, tím více mizela radost a než dojeli do Lesína, proměnila se tvář jeho úžasně. Výraz jeho obličej se klesl s nejvyššího stupně spokojenosti a radosti celou stupnicí proměn až k nejhlubšímu bodu mrzutosti a starosti. Přeškoda, že nejsou ty proměny fotografovány! Zasloužily by vystavenu býti!

A kdo byl příčinou té nápadné změny?

Nový kůň! A jak by ne?

Když přijel Jakub do první osady v obvodě svého pána, kde se obyčejně u hostince zastavovali,

zabočil nový kůň beze vší pobídky k hospodě. Jakub ho strhl a řekl usmívaje se: „Tam ne! Mně se zdá, že jsi byl u veselého pána a že znáš všechny hospody. No, až po druhé zastavíme se také. Dnes jdi jen dále!“

Přijeli do druhé osady. Tam byl panský dvůr a lékař zastavoval se vždy u správce, není-li někdo nemocen. Jakub chtěl se právě svého spícího pána zeptati, má-li do dvora zajeti, ale nový vraný tam již zabočil. Jakub vyvalil zděšeně oči: „Co pak je toto za koně? Vždyť on potvora jakoby byl vševědoucí! Jakživ jsem s ním tady nejel a on jak nebožtík náš — éh, co povídám nebožtík! — jak bývalý náš lysák jde si zrovna k správcovým! — Just ne! — Hy dál!“

Šlehl zlostně do nového koně a ujížděl dále.

Přijeli do třetí osady. Tam měl Jakub v první chalupě nevěstu, u které se zastavoval jen tehdy, když jel sám, — bez svého pána. — Jakmile ku chalupě přijeli, ohlédl se nový kůň po Jakobovi, jakoby se ho chtěl zeptati: „Mám se zastaviti nebo ne?“

Jakub zbledl. „Toto už není po dobrém!“ zabručel. „Buď je to s čertem, anebo je to .“

Nedomluvil. Zašlehl do koní, až se vzpjali a tryskem dále uháněli. Lékař se rychlou jízdou probudil.

„Co je, co je?“ volal polekaně.

„Eh nic, milostpane. Chcete býti brzy doma, tak jsem koně pošil.“

„Jen jich nestrhej!“

Lékař zívá, poohlédl se po krajině, protřel si oči a zapálil si doutník.

„Jak jde ten nový? tázal se Jakuba.

„Eh, až tuze dobře,“ zabručel Jakub a hryzl se do rtu.

Asi za půl hodiny na to dojeli domů.

Lékařová stála s dcerami v zahradce před okny; očekávaly zvědavě nového koně.

„Mami, to je krásný kůň!“ zvolala Jitka. „Jak si krásně vyšlapuje!“

„A jak nese pěkně hlavu!“ chválila starší dcera.

„A je celý vraný, to je přece krásné! Takové koně jsem si dávno přála!“ radovala se doktorová.

Jakub předjel před dům, zarazil koně, paniček ani nepozdravil a počal nového vypřáhati. Sotva ho vypřáhl, šel milý kůň beze všeho pobízení zrovna do konírny ku známému žlabu.

Jakub zůstal jako bleskem ošlehnutý. Hleděl chvíli ztrnule za koněm, jak vchází radostně do maštale a na lysákovo místo se staví, pak se vztekle za ním rozběhl, vyvedl ho ven, přešel mu několikrátě dlaní čelo, podíval se na dlaň a — bác! — udeřil koně po hubě.

Lékař hleděl nan udiveně. „Jakube, blázníš?“

Místo odpovědi zaklel Jakub — ač jindy nikdy neklíval: „A zatr . . . potvora!“

„Co je ti, chlape?“ křikl lékař netrpělivě.

Jakub ukázal lékařovi začerněnou dlaň. „Tady se podívejte!“

„Kde jsi se začernil?“

„Na té potvoře tady. Dyt' je to náš starý lysák !
Oni mu darebáci začernili lysku a my — osli . . .!“

„Jakube, snad ne?“ zděsil se lékař.

„Jak povídám, již je to tak ! No, ty potvoro,
těš se, ty budeš mítí u mne ode dneška hody!“

„Ale vždyť má jiný očas a hřívu, a stoupá
s vysoka,“ bránil se lékař.

„Všecko faleš!“ křičel Jakub. „Ocas mu lumpi
ustříhli, z hřívvy vypletli pantličky, proto je kudrnatá,
a přikovali mu — že to Pán Bůh trpí! — jiné, vyšší
podkovy, aby dostal jiný krok. A za tak krátkou
chvilku! — Milostpane, já té hanby nepřečkám!
Hned zítra uteču!“

„Co pak tě napadá, blázne ! Ty škody nemáš,
ale já ! Tady zůstaneš!“

„Ale má hanba ! Kdo mě uvidí, bude za mnou
pokřikovati : ‚To je pěkný nový kůň !‘ A kde mám
ode dneška k té slotě vzítí lásky ?!“

„Nemluv a zůstaň!“

„Pak mně aspoň dovolte dnes do hospody,
abych tu zlost' a žalost' zapil.“

„Jdi si, ale až všechno poděláš.“

„Jakživ jsem práce nezanedbal,“ zabručel
Jakub a počal mrzutě druhého koně vypřáhati.
„Nyní tomu rozumím, že jsi ho hned přijal,“ mluvil
se starým vraným. „ty jsi ho hned poznal, ale já
starý osel ne!“ — —

Večer seděl Jakub v hospodě u piva a hleděl
zasmušile do sklénky.

„Jakube, co jste dnes tak zamlklý?“ ptal se hostinský. „Snad vám nevykázala nevěsta?“

„Eh co nevěsta!“ zabručel Jakub. „Za jednu deset! Nám se stalo dnes něco horšího!“

„Co pak?“

„Je mne vlastně hanba to povídati, ale nic platno; musí to ven, sice by mi to srdce utrhlo!“

A Jakub počal dopodrobna a rozvláčně o dnešním prodeji a kupu vypravovati. V hospodě nastalo ticho, že mohl myš slyšeti. Pozornějšího posluchačstva snad ještě nikdy žádný kazatel neměl.

Když Jakub dokončil, rozlehl se hospodou smích, ale také výkřiky spravedlivé nevole.

„Nic si z toho nedělejte, Jakube,“ chlácholil jej starosta, „však on pan doktor ty darebáky najde a zavede, kam patří.“

„Oběsit lumpy, nic jiného!“ křikl starý soused.

„Mne to ani od těch darebáků tak nemrzí,“ řekl Jakub vážně. „Ras je ras, co může člověk od něho dobrého čekati? A ostatní lidé nejsou také o mnoho lepší; faleš panuje ve světě! Ale že již i kůň je falešný a takový kůň, za jakého jsem měl lysáka, to mne bolí.“

„Proč pak dáváte koňovi vinu? Jak vás mohl ten ošiditi?“

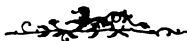
„Jak? Dobře! Nemohl on slotu, když mne uviděl, zařechtati jako jindy, abych ho poznal? Ale ne, mlčel, slotu, jako ryba.“

„Nemějte mu to za zlé,“ dobrouchal ho hostinský, „on chudák se přetvařoval z lásky; chtěl se dostat na staré místo.“

Jakub pohlédl na hostinského překvapeně:
„Myslíte?“

„Arci. Jinak to není.“

„No, pak bych mu to odpustil. A ba že to udělal z lásky!“ zvolal radostně. „Ještě sklínku. A lysák tedy ať u nás zůstane, když nás má tak rád, ale těm darebákům to neodpustím!“

O B S A H.

Kus světa.

I. cesta do Horní Ammergavy.	Strana
1. Úvod	7
2. Z Brna do Vídně .	8
3. Ve Vídni	10
4. Z Vídně do Inomostí	23
5. Inomostí .	37
6. Cesta do Švýcar	47
7. Ve Švýcarsku	56.
8. Einsiedeln	59
9. Z Einsiedelnu na Rigi	77
10. Čtyrkantonské jezero	98
11. Přes Curych a Bodamské jezero do Mnichova	104
12. Horní Ammergava	121
II. Pasijové hry v Horní Ammergavě.	
Úvod	133
1. Jitro přede hrou	135
2. Předehra	140
I. oddělení.	
I. výjev. Spasitelův slavnostný vjezd do Jerusaléma	144
Živý obraz .	154
II. výjev. Úskoky vysoké rady	156
III. Loučení v Bethanii	160
IV. „ Ježíšova poslední cesta do Jerusaléma	173
V. „ Večeře Páně	183
VI. „ Zrádce	193
VII. „ Ježíš na hoře Olivetské	201
Přestávka	214
II. oddělení.	
VIII. výjev. Ježíš před Annášem	216
IX. „ Ježíš před Kaifášem	222
X. „ Jidáš zoufalec	233

	Strana
XI. výjev. Kristus před Pilátem	243
XII. Ježíš před Herodesem .	252
XIII. Ježíš trním korunován	258
XIV. Ježíš k smrti odsouzen	263
XV. Křížová cesta	272
XVI. „ Ježíš na Kalvarii	280
XVII. „ Vzkříšení	296
III. Návrat z Horní Ammergavy.	
1. Po představení .	298
2. Opět v Mnichově	300
3. Solnohrad	318
4. Poustevna sv. Maxima	329
5. Hohensalzburg	334
6. Cesta domů	339

Obrázky ze života.

Ježíšek	345
Krásný pohřeb	349
Na konci roku	354
Štědrovečerní sen	358
Lamentace paniček	363
Nepřítel koz	377
Jen nóbl	381
O Božím Těle	417
Mateřídouška	422
Úryvek z obecních účtů slavné obce Drnkálova za rok 1846.	425
Co tatínek činí, vždycky dobře činí	444
Fonograf	453
Slzy	469
Prodej a kup lysáka	473

STANOVY

Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje

v Brně.

--

§ 1. Účel Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje.

Dědictví pečuje o zvedení lidu moravského, jakého náš čas požaduje; o zvedení všestranné, avšak na základě víry katolické s vyloučením všeliké politiky.

§ 2. Prostředky k dosažení účelu tohoto.

Spisování a vydávání knih a sice netoliko výhradně náboženských, nýbrž vůbec vzdělávacích a k duchovním potřebám věku našeho prohlédajících, zvláště dějepisu, zeměpisu, poznání vlasti, přírody, řemesel a orby, atd. — I v zábavných spisech obsažena býti má buď obrana, buď utvrzování pravdy některé katolické, jížto se odpor časový dotýká.

Vydávati se budou Dědictvím, pokud jmění stačí:

1. Obšírné životopisy svatých,
2. Spisy poučné,
3. Spisy zábavné,
4. Časopisy a všeliké listy běžné,
5. Předměty umělecké, ku př. obrazy, zeměvidy čili mapy atd.

Poznámka: Orgánem Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje jest „Hlas“, časopis církevní.

§ 3. Šetření zákonův tiskových.

Při vydávání časopisův, knih běžných, obrazův atd. budou se stávající zákony tiskové zevrubně zachovávat.

§ 4. Zřízení Dědictví.

1. Spoluúdem Dědictví státi se může každý, kdo za sebe jedenkrát na vždy položí 10 zl. r. m.

2. Vklad tento může se zapraviti buď najednou, aneb ve dvou po sobě jdoucích ročních lhůtách po 5 zl. r. m., které až do dne 30. září každého roku vyplaceny buďtež. Kdo by do té doby vklad nezaplatil, přestává býti údem Dědictví.

3. Kdo však témuž ústavu 100 zl. věnuje, považován bude za spoluzakladatele a obdrží 4 výtisky věci Dědictvím vydaných zdarma.

4. Kdo jednou na vždy dá 50 zl., bude téhož ústavu spoluúdem I. třídy a obdrží 3 výtisky. Kdo 20 zl. dá, stane se spoluúdem II. třídy a obdrží 2 výtisky. Kdo 10 zl. r. m. položí, bude spoluúdem III. třídy a obdrží 1 výtisk zdarma.

Spojí-li se manžel s manželkou v jeden toliko základ o 10 zl., vydávati se jim budou knihy jen do úmrtí toho, který první v diplomu poznamenán jest.

Poznamenání. Bylo-li by potřebí druhého nebo třetího vydání některé již vydané knihy, spoluúdomé jí dostávati nebudou, nýbrž knihy ty prodávati se budou ve prospěch pokladnice Dědictví, aby se nákladnější díla vydávati mohla.

Abý úmrtí spoluúda přišlo ústavu tomuto ve známost, žádají se vpp. duchovní pastýřové, aby úmrtí takové pokladníkovi Dědictví, třebas přímo poštou oznámiti ráčili. Podobného oznámení písemného potřebí jest, kdykoliv spoluúd některý buď k vyšší důstojnosti vynikl, nebo se jinam přestěhoval.

5. Řehole, děkanství (vikariáty), osady, knihovny, školy, rodiny, spolky, bratrstva atd. vstupují dvojnásobným vkladem za spoluzakladatele nebo za spoluúdu věčné do Dědictví podle tříd svrchu jmenovaných.

6. Každému volno, doplněním vkladu u vyšší třídy postoupiti. Zašle-li tudíž ku př. spoluúd III. třídy k prvním 10 zl. opětně 10 zl., stane se spoluúdem II. třídy atd. Avšak spoluúdství postoupiti jinému nedovoluje se

7. Každý přistupující račiž jméno a místo přebývání svého, jakož i biskupství a děkanství (vikariát) a poslední poštu zevrubně udati.

8. Každý kněz, který jest údem Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, bere na sebe povinnost, buď ve slavnost, buď některý den v oktávě sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje každoročně sloužiti mái svatou za všechny živé a mrtvé spoluúdy dotčeného Dědictví; a bude-li libo a možno-li jinou mái sv. za obrácení národů slovanských od jednoty církevní odloučených, kterouž pobožnost jistě každý spoluúd jakožto věrný katolík spolu konati neopomine.

9. Zemřelí, za které někdo vklad k Dědictví učinil, tak jako ti, kteří na smrtelné posteli nejméně 10 zl. za sebe do Dědictví odkázali, stávají se účastnými duchovních milostí v předešlém (8.) čísle jmenovaných.

Každý, jenž byl vklad ten učinil za mrtvého, pokud živ jest, knihy bez ohledu na velikost vkladu, ovšem nejméně 10 zl. r. m., po jednom výtisku dostávati má.

10. Správu Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje vede výbor sestávající z kněží, kteří buď v Brně, buď na blízku přebývají

11. U jiných osob a úradů zastupuje Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje starosta, a nemá-li prázdně od jiného zaměstnání, jeden z jednatelů.

12. Výbor scházívá se čtvrtletně a k vyzvání starosty i častěji v Brně, aby, čeho potřebí, v poradu bral, a většinou hlasů přítomných výborníkův o nálezech pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má právo, počet úďů svých odcházejících doplniti nebo i rozmnožovati, avšak ne jinak než katolickými kněžími, a každoročně uveřejňuje zprávu o činnosti své.

13. Každý spoluúd Dědictví má právo, písemné návrhy své činiti a přání svá projevovati dotčenému výboru, kterýžto při svých shromážděních zavázán jest, jich svědomitě v úvahu bráti a dle nich, pokud potřebno, prospěšno a možno jest, se zachovati.

14. Ve sporech, z poměru spolkového snad vzniklých, děje se odvolání k starostovi, a v domněle nedostatečném vyhovění ku příslušícím c. k. úradům.

15. Kdo. témuž Dědictví obětuje práce své literární neb umělecké, obdrží na výslovnou žádost honorár podle výbornosti, obšírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž výbor úsudek pronese.

§ 5. Rozesílání knih a výtvorův uměleckých.

○ rozesílání knih, spisův a jiných předmětů Dědictvím vydaných, postará se výbor. Každý přistupující k Dědictví hned račiž oznámiti, ze které z ustanovených expedicí si knihy bráti bude.

Poznamenání I. Pravidlem v této věci zůstane, co na lístku tištěno jest: že na poukázání lístku svého každý spoluúd v hlavní komisi u p. K. Winikera, knihkupce v Brně, Frant. Řivnáče v Praze a Bedřicha Grosse v Olomouci knihy sobě vybíratí má. Kdo by však chtěl poštou knihy své dostati, račiž se obrátiti frankovaným listem na jmenovaná knihkupectví a příložíž 3 kr., kterýžto peníz přísluší knihkupci za práci a obálku, mimo to ještě 6 kr. na kolkovaný list nákladní.

Poznamenání II. Všeliké dopisy v záležitostech Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje buďtež posílány pod adresou: Vdp. Vladimír Šťastný, konsist. rada, professor gymn. v Brně, starosta Dědictví Cyrillo-Methodějského; záskyly peněz pak buďtež činěny v listech frankovaných pod adresou:

Pokladnictví Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje

v Brně, ulice Dominikánská, biskupský alumnat.

§ 6. Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se ponechává, nahlédati v jednání spolku, bdíti nad zachováním nařízení v propůjčeném potvrzení daných, anebo všeobecnými předpisy stanovených, a uzná-li toho potřebu, přidati spolku od příslušícího úřadu určeného císařského komisaře.

2. Kdyby se spolek rozejíti měl, rozhodne výbor o jmění v duchu Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, a podá o tom předběžnou zprávu vys. c. k. místodržitelství a svému P. T. nej-důstojnějšímu panu biskupovi.

Stanovy tyto potvrzeny jsou výnosem nejd. bisk. konsistoře v Brně ze dne 7. srpna 1879, č. 2297, a výnosem vys. c. k. místodržitelství v Brně ze dne 2. srpna 1879, č. 23376.

Poznámka redakce. Dle §. 5. stanov přijímají se rody položením 20 zl.; k tomu podotknouti třeba, že rod se béře, dokud jméno se netratí. Dcery provdané, není-li synů, odebíratí budou knihy, pokud žijí; dítky pak jejich, jiné jméno nesoucí, nemají už práva toho.

* *

Údů stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak stanovami určeno jest, a jak veškeré údstvo očekává, o slavnosti sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje, nebo v některý den v oktávě téže slavnosti mši sv. za živé a zemřelé spoluúdy sloužili; mimo to, je-li možná a libo-li, druhou mši sv. za obrácení národů slovanských od jednoty církve odloučených. Ostatní údové nekneží konejtez s týmže nábožným úmyslem v naznačeném čase vroucí modlitby.

Nesmí se také mlčením pominouti fundace, kterouž učinil první starosta Dědictví František Sušil u ctih. otců Minoritů v Brně, aby totiž v jejich chrámě každoročně v oktávě sv. Cyrilla a Methoděje dvě mše sv. za údy Dědictví se sloužily.

Údům, kteří o slavnosti sv. Cyrilla a Methoděje nebo v oktávě téže slavnosti svátosti hodně přijmou, některý kostel navštíví a na úmysl sv. Otce se pomodlí, udělil papež Pius IX. brevem ze dne 21. listopadu 1856. plnomocné odpustky, které se i duším v očistci přivlastniti mohou.

Prosba k velebnému duchovenstvu.

Stává se nejednou, že po úmrtí horlivého šířitele knih našeho Dědictví, jenž pro všechny jeho členy ve farnosti a v okolí obstarával vyzvedání ročního podílu v knihkupectví k tomu ustanoveném, odběrací lístky na tyto podíly přicházejí na zmar a že tím členové, kteří dle stanov povinni jsou na odběrací lístky své v dotčeném knihkupectví roční podíl vyzvednouti, ve veliké nesnáze uvedeni bývají. nevědouce, co sobě počítí. Obrátí-li se podílníci ti na představenstvo Dědictví, na starostu a pokladníka, jsou i tito v nemenších nesnázích, zvláště ztratily-li se podílníkům ve větším počtu i diplomy, v nichž čísla podílníkův a rok, v němž do Dědictví vstoupili, zaznamenány jsou. Pak nezbývá, leč pracně vyhledávati v repertoiru jména podílníků těch, vystopovati v matrice Dědictví rok a vklad jejich, a v knihkupectví, k němuž příkázáni byli, vyšetřovati, kolik ročních podílů již sobě vyzvedli a kolik ještě vyzvednouti právo mají. To vše však s velikou ztrátou času a spolu s výlohami poštovními i s výlohou za nově vystavený lístek odběrací spojeno jest. A což teprve, když se ztratily nejen lístky a diplomy s čísly podílníků, nýbrž i jména jejich nejsou známa a na představenstvu Dědictví se žádá, aby najednou veliký počet všech údů Dědictví

z celého okolí anebo celé rozsáhlé farnosti, jichž ani jména ani čísla nebyla udána, v matrikách vyhledalo a jim nové lístky vydalo!

Aby se takovýmto zmatkům a obtížím předešlo, prosíme velebné duchovenstvo, kteréž vyzvedání ročních podílů pro členy Dědictví z děkanství, z farnosti nebo z okolí obstarává, aby lístky odběrací na bezpečném místě, totiž v archivu farním uschovávalo a k němu i úplný seznam všech tamních členů Dědictví i s čísly diplomů přiložiti a tak zachovávatí ráčilo. — Zároveň se p. t. velebné duchovenstvo česko-slovanské snažně žádá, aby Dědictví Cyrillo-Methodějské opět, jak bývalo jindy, mezi lidem hojně šířiti, rovněž i samo do Dědictví hojně přistupovati ráčilo.

Vladimír Štastný,

starosta Dědictví.

Řídící výbor.

Vladimír Štastný, konsist. rada, professor gymn. v Brně, starosta. — Dr. Jak. Hodr. bisk. rada a konsist. assessor, professor bohosloví v Brně, jednatel. — Antonín Adamec, kons. rada, spiritual na bisk. bohoslov. ústavě v Brně, pokladník. — Dr. Karel Eichler, kons. rada, katecheta v Brně. — Tomáš Hájek, farář v Nezamyslicích. — Ferd. Harna, farář ve Chvalkovicích u Olomouce. — Alois Hrudíčka, kons. rada, děkan a farář v Telči. — Dr. Fr. Hošek, kons. rada, emer. prof. bohosloví v Meranu. — Josef Klima, kons. rada, farář v Bystřici. — Václav Kosmák, kons. rada, člen c. k. okr. škol. rady a farář v Tvarožné. — Beneš Method Kulda, kanovník na Vyšehradě v Praze. — Ed. Karlik, kanovník a děkan v Mikulově. — František Korec, farář v Řezovicích. — František Maršovský, č. kanovník kr. kapitoly Brn., arcikněz, rada bisk. a konsist. assessor, děkan a farář u sv. Maří Magdaleny v Brně. — František Poimon, kons. rada, č. děkan a farář na odpočinku v Polné. — Em. hrabě Poetting, prelát inful. a probošt kapitoly Olomoucké, protonotar apošt., arcib. gener. vikár v Olomouci. — Dr. Josef Pospíšil, rada bisk. a konsist. assessor, prof. theologie a regens biskup. alumnátu v Brně. — Jakub Procházka, rada bisk. a kons. assessor, emer. prof. katechetiky a methodiky v Brně, duchovní správce v klášteře Voršilek. — Fabian Roháček, kons. rada, děkan a farář ve Fryšavě. — Josef Svoboda, biskupský rada a konsist. assessor, děkan a farář v Lulči. — Msgr. Robert Šuderla, sídelní kanovník král. kapitoly Brněnské a pap. komoří, revisor účtů Dědictví sv. Cyrilla a Metoděje. — Josef Šum, dom. prelát Jeho Svatosti papeže Lva XIII. a protonotář apošt., rytíř c. k. rak. řádu železné koruny III. třídy, skut. rada kons. olom., inful. probošt, arcikněz a děkan v Opavě, člen rytířského řádu něm. — Ignát Wurm, vikár Olomoucký, kons. rada Ďakovarský a Stanislavský. — Msgr. Josef Vykydal, kons. rada, děkan v Cholině a papežský komoří. — František Weber, farář v Miloticích, posl. zemský a na radě říšské. — Jan Křest. Vojtěch, síd. kanovník, emerit. prof. theologie v Brně. — Theodor Wolf, kons. rada a c. k. prof. v Brně. — Msgr. Dr. Fr. Zeibert, prelát inful. a kapitolní děkan stol. chrámu Páně v Brně, papežský komoří, rytíř c. k. řádu Františka Josefa.

Příjem a výdaj Dědictví sv. Cyr. a Meth.

od 1. ledna až do 31. prosince 1891.

Číslo	Příjem a výdaj	Na	Na	
		úpisech	hotovosti	
		zl.	zl.	kr.
	Zbytek od roku 1890.:			
	A) Ve veřejných fondch	86900	—	—
	B) Na hotovosti	—	1460	14 ¹ / ₂
	Nový příjem:			
I.	Úroky a za tažené mor. vyvazov. dluž. úpisy	—	5782	07
II.	Vklady nových údvů a doplatky	—	1210	70
III.	Za odprodané knihy	—	150	61
IV.	Koupené jistiny a úroky z nich	3300	138	60
V.	Rozličné příjmy	—	4	32
	Souhrn příjmů	90200	8746	44 ¹ / ₂
	Výdaj :			
I.	Za tisk a papír	—	2449	37
II.	Honorář	—	325	10
III.	Za vazbu	—	1182	75
IV.	Dané (aequivalent popl.)	—	95	10
V.	Za nové jistiny	—	3037	35
	Tažením vyvazovacích mor. dluž. úpisův ubylo	2000	—	—
VI.	Poštovné a povozné	—	61	15
VII.	Rozličné výdaje	—	234	55
	Souhrn výdajů	2000	7385	37
	Bilance :			
	Když se od příjmů	90200	8746	44 ¹ / ₂
	odpočítá vydání	2000	7385	37
	zbývá koncem roku 1891.	88200	1361	07 ¹ / ₂

V Brně, dne 31. prosince 1891.

Vladimír Šťastný,

t. č. starosta.

Robert Šuderla,

t. č. zkoumatel účtů.

Antonín Adamec,

t. č. pokladník.

Seznam spisů,

kteřé Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně za 40 roků své činnosti vydalo :

R. 1851. — Moravan, kalendář na r. 1852. (pořadatel v r. 1852 až 18.9 B. M. Kulda)	ve	5.000	výt.
R. 1852. — Moravan, kalendář na r. 1853,	"	2.000	"
Obraz sv. Ludmily od Jos. Hellicha,	"	2.000	"
R. 1853. — Moravan, kalendář na r. 1854,	"	2.000	"
Podíl č. 1. Procházka Tom., Puto-			
vání Krista Pána po sv. zemi		2.000	
Mapa Palestiny od Jana B. Fáborského		2.000	
R. 1854. — Moravan, kalendář na r. 1855,		4.000	
Podíl č. 2. Fr. X. Škorpík, Missie tichomořské,		3.000	
Mapa Černé Hory od Jana B. Fáborského		3.000	"
R. 1855. — Moravan, kalendář na r. 1856,		4.500	"
Podíl č. 3. Procházka J., Montalembertův Život sv. Alžběty,		3.500	
Manes Josef, Diplom pro údy D. sv. C. a M. (umělecká mědirytina) dává se každému novému údu.			
R. 1856. — Podíl č. 4. Sušil Fr., Josefa Flavia		4.000	"
O válce židovské		8.000	"
Moravan, kalendář na r. 1857.		2.000	"
Mapa Palestiny 2. vyd.		2.000	"
Procházka Jak., Život sv. Alžběty 2. vyd.	"	2.000	"
R. 1857 — Moravan, kalendář na r. 1858,	"	10.000	"
Podíl č. 5. Štulc V., Život sv. Cyrilla a Methoděje		8.000	
Obraz sv. Cyrilla a Methoděje od Jos. Hellicha		8.000	"
Podíl č. 6. Novotný V., Fabiola od Wisemana		8.000	
Mapa Italie stř. od Jana B. Fáborského		8.000	
Obrázek sv. Cyrilla a Methoděje (8 ^o) od Jos. Hellicha	"	24.000	"

R. 1858. — Moravan, kalendář na r. 1859.	ve 10.000 výt.
Podíl č. 7. Valouch Fr., Život sv. Jana Kapistrana	" 10.000
Podíl č. 8. Duřík Ant., Pravé dějiny sv. mučovníků vých.	" 10.000
R. 1859. — Moravan, kalendář na r. 1860, (poř. R. M. Kulda a Ig. Wurm)	" 12.000
Podíl č. 9. Dr. Bílý Jan, Dějepis sv. kat. církve	" 12.000
Obraz sv. Vojtěcha od Jos. Hellicha,	" 12.000
R. 1860. — Moravan, kalendář na r. 1861, poř. v r. 1861—1866 Ig. Wurm,	" 15.000
Podíl č. 10. Procházka Jak., Život sv. Františka Borg.	" 13.000
R. 1861. — Moravan, kalendář na r. 1862,	" 15.000
Podíl č. 11. Procházka Mat., Život Bl. Jana Sarkandra	" 15.000
R. 1862. — Moravan, kalendář na r. 1863.	" 14.000
Podíl č. 12. Procházka Jak., Život sv. Angely z Mer	" 13.000
R. 1863. — Moravan, kalendář na r. 1864,	" 14.000
Podíl čís. 13. Dr. Hošek Fr. X., Život a spisy sv. Augustina	" 13.000
R. 1864. — Moravan, kalendář na r. 1865,	" 13.000
Podíl č. 14. Ronovský Fr., Hospodářská kniha	" 13.000
R. 1865. — Moravan, kalendář na r. 1866,	" 15.000
Podíl č. 15. Dr. Chmelíček Jos., Cesta do sv. země I.	" 13.000
R. 1866. — Moravan, kalendář na r. 1867, (poř. Ig. Wurm a Jan Kř. Vojtěch)	" 12.000
R. 1867. — Moravan, kalendář na r. 1868, (poř. v r. 1868—1873 Jan Kř. Vojtěch)	" 14.000
Podíl č. 16. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do sv. země II.	" 13.000
R. 1868. — Moravan, kalendář na r. 1869,	" 12.000
R. 1869. — Moravan, kalendář na r. 1870,	" 14.000
Podíl č. 17. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl I.	" 13.000
R. 1870. — Moravan, kalendář na r. 1871,	" 13.000
R. 1871. — Moravan, kalendář na r. 1872,	" 15.000
R. 1872. — Podíl č. 18. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl II.	" 13.000

(Moravan, kalendář na r. 1873. vydán byl již nákladem Bedřicha hraběte Sylva Tarouccy.)

R. 1873. — Podíl č. 19. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl III. a Soukop Jan, Výlet do Solno- hradu	ve 13.000 výt.
R. 1874. — Podíl č. 20. Paimon Fr., Žena křesť. dle Marchala	" 12.000 "
R. 1875. — Podíl č. 21. Procházka Mat., Křesť. muž od Marchala	" 12.000 "
R. 1876. — Podíl č. 22. Kosmák V., Kukátko I.	" 13.000 "
R. 1877. — Podíl č. 23. Dumek J., Hospodářská čítanka	" 11.800 "
R. 1878. — Podíl č. 24. Kosmák V., Kukátko II.	" 11.500 "
R. 1879. — Podíl č. 25. Procházka Jak., Život sv. Františka Sal. I.	" 10.000 "
R. 1880. — Podíl č. 26. Procházka Jak., Život sv. Františka Sal. II.	" 10.000 "
R. 1881. — Podíl č. 27. Hakl Boh., Cesta do Říma	9.500 "
R. 1882. — Podíl č. 28. Dobrý J., Haringera Život cth. Klem. M. Hofbauera	9.500 "
R. 1883. — Podíl č. 29. Kosmák V., Kukátko III.	9.500 "
R. 1884. — Podíl č. 30. Procházka Mat., Sborník sv.-Methodějský	9.550 "
R. 1885. — Podíl č. 31. Rejzek A., Sv. Josafat	9.050 "
R. 1886. — Podíl č. 32. Dr. Procházka Mat., Missie jezuitské	9.050 "
R. 1887. — Podíl č. 33. Eichler K., Poutní místa I. díl, 1. část	9.050 "
R. 1888. — Podíl č. 34. Eichler K., Poutní místa I. díl, 2. část.	9.050 "
R. 1889. — Podíl č. 35. Rejzek A., Bl. Edmund Kampian	9.050 "
R. 1890. — Podíl č. 36. Kosmák V., Kukátko IV.	9.100 "
R. 1891. — Podíl č. 37. Jos. Koudelka, Život sv. Aloisia	9.100 "
R. 1892. — Podíl č. 38. Kosmák V., Kukátko V.	9.100 "

Výprodej knih

z našeho Dědictví za cenu velmi sniženou.

Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje má, jak zřídce položeného seznamu spatřiti lze, hojnost knih na skladě, kteréž za velmi levnou, v témž seznamu naznačenou cenu prodává. I vybízí všechny ušlechtilé podporovatele dobrého čtení, aby si neobtěžovali tu neb onu knihu aneb i více knih z našeho Dědictví buď pro sebe nebo pro místní knihovnu objednat. Poslouží tím předně sobě samým, neboť obdrží knihy obsahu dobrého, velmi poučného a namnoze i mile zábavného, na nichž spolu nelpí nic z onoho kalu jedovaté nevěry a nemravnosti, jímž za našich dnů mnohé knihy potřísněny jsou; poslouží tím však také našemu Dědictví a umožní, aby se budoucné údům větší podíly dávati mohly — Kdo si řecené knihy opatřiti hodlá, ať se obrátí ústně nebo písemně na pokladníka téhož Dědictví, vlp. **Antonina Adance**, spirituala na bohosloveckém ústavě v Brně, Dominikánská ulice, biskupský alumnát. — Kdo již napřed peníze posílá, přidejž, objednáva-li se více knih, ku ceně knih také 6 kr. na kolkovaný nákladní list, objednáva-li se jen jedna kniha, 10 kr. na vyplacenou zásylku pod křížovou obálkou. — Zároveň vybízí ctěné příznivce dobrého tisku, aby hojně za údy přistupovali. Vklad III. tř. pro osobu doživotně obnáší 10 zl., pro rod, pro knihovny a podobné věčné údy na vždy 20 zl., a mohou vklady i v ročních lhůtách po 5 zl. aneb i v menších jakýchkoli lhůtách dle možnosti se spláceti. Každý nově přistouplý úd obdrží ihned kromě posledního podílu ještě 3 knihy nádavkem v odměnu, a členové kněží slouží každoročně za všechny živé i zemřelé spoluúdy mše sv.

**Statistický výkaz údů Dědictví sv. Cyrilla a Methoda
podle roků, kdy vstoupili.**

Roku	pri- stoupilo údů	z nichž jest zaklada- telů	I. třídy	II. třídy	III. třídy	Rodů a údů věčných	Kněží
1850	59	5	6	5	43	4	45
1851	350	10	5	17	318	61	168
1852	535	8	5	5	517	161	147
1853	745	—	—	4	741	221	71
1854	799	—	—	1	798	144	67
1855	1247	1	—	6	1240	268	137
1856	1228	1	—	2	1225	287	122
1857	1697	—	—	3	1694	276	259
1858	1291	—	—	2	1289	201	95
1859	1475	1	—	2	1472	352	107
1860	1041	1	—	—	1040	184	50
1861	831	—	—	1	830	186	70
1862	695	—	—	1	694	122	22
1863	593	—	—	—	593	77	25
1864	205	—	—	—	205	55	5
1865	126	—	—	—	126	14	2
1866	130	—	—	2	128	34	2
1867	151	—	—	—	151	50	10
1868	170	—	—	2	168	48	28
1869	106	—	—	—	106	36	10
1870	78	—	—	1	77	5	6
1871	40	—	—	—	40	—	2
1872	48	1	—	—	47	1	5
1873	50	1	—	—	49	2	9
1874	68	1	—	1	66	1	12
1875	49	1	—	9	39	—	11
1876	45	—	1	6	38	—	14
1877	47	1	—	9	37	2	10
1878	21	1	—	10	10	—	5
1879	64	1	—	13	50	8	12
1880	51	4	—	—	47	12	11
1881	56	1	—	—	55	3	14
1882	59	—	—	—	59	8	22
1883	54	—	—	—	54	7	14
1884	57	—	—	—	57	10	22
1885	162	1	—	—	161	32	36
1886	47	—	—	1	46	13	6
1887	38	—	—	—	38	8	4
1888	61	—	—	—	61	11	25
1889	66	—	—	—	66	13	27
1890	105	—	—	—	105	15	57
1891	140	—	—	1	139	13	78
Souhrn	14880	40	17	104	14719	2945	1844

Seznam zemřelých údů Dědictví ss. Cyrilla a Methoděje. *)

Z diecése Brněnské:

- Auda Josef v Nížkovicích.
Bartl Matěj v Sobotovicích.
Černohorský Jan v Syrovicích.
Dp. Češkuta Adolf, koop. v Hrádku.
Vdp. Eisenfest František, bisk. rada a farář v Blučíně.
Haluza František, zakladatel rodu v Újezdě.
Horák Vavřinec s manželkou Paulinou v Polehradicích.
Hřebíček Jan, zakladatel rodu v Drnovicích.
Chladilová Marie v Kunčinové, úd odkazem.
Dp. Chlumecký Albert, kvardián kláštera kapuc. v Třebíči.
Kališ Martin z Ném. Bránic.
Dp. Klímecký Matěj, farář v Hovoranech.
Vdp. Kobza Michael, kons. rada a farář ve Střelicích.
Koch František z Kamenice, zakladatel rodu.
Králova Josefa v Chrudichromech.
Liška František v Brně, zakladatel rodu.
Máca Augustin ve Šternově.
Madérová Apollonie v Prušánkách.
Panková Marie v Boskovicích.
Pavlonova Antonie, provd. Kallová v Jedovnicích.
Vdp. Pátek Bernard, kons. rada a farář ve Křtinách.
Pospíšil Václav ve Vlčatině.
Raupouchová Marie z Mor. Bránic.
Ryšánek Florian v Nížkovicích.
Vp. Říha Jan, far. v Bystřici.
Sobotka Josef v Cíckrajově.

*) Uctivě žádáme všech přiznivců našeho Dědictví, aby úmrtí spolu-
údu správně Dědictví rychle oznamovali, jelikož se to u mnohých teprve po
letech stává.

Vdp. Soukop Jan, bisk. rada a farář v Doubravici, člen výboru D. C. M.

Srnc Josef s manželkou Hátou v Lodenici.

Vdp. Stuchlý Eduard, č. děkan, kons. rada a farář v Podivíně, člen výboru a spoluzakladatel D. C. M.

Špačkova Františka z Melkova.

Tesař Josef v Komárově.

Vdp. Veselý Josef, kons. rada a farář v Hustopeči, druhý spoluúd D. C. M.

Vikušova Čeňka v Boskovicích.

Vytopil Václav ve Ždánicích.

Z arcidiecése Olomoucké:

Ambroš Cyrill ze Studnic.

Ambrosova Josefa ze Studnic.

Bartoník Josef z Roketnice.

Bartošková Anna z Kožušán.

Bartl Karel z Dědic.

Bartlová Marie z Dědic.

Dp. Bilčík Josef v Brumově.

Bolousek Jan ze Školova.

Bouchal Josef z Velkých Prosenic.

Crhák Rudolf z Buchlovic.

Cupák František z Malých Raclavic.

Vdp. Dr. David Josef, č. kanovník kroměť., professor bohosloví v Olomouci.

Dluhých Teresie ve Staré Vsi.

Domorád Jan v Hrádku.

Donátova Františka v Opavě.

Dvořáčková Anna z Roketnice.

Dvořák Jan v Mohelnici.

Feit Jan v Bělkovicích.

Fidera Matěj ze Lhoty, zakladatel rodu.

Formánek Adam v Dědicích.

Formánka Jana ve Lhotě rod.

Fřímrová Mechtilda z Charvat.

Harna Antonín v Předmostí.

Havlíkova Marie v Nákle.

Hofšnajdr Jan z Velkých Hoštic.

- Honeka Ignáce v Dědicích rod.
Hrabal Jiří z Čelčic.
Jelinkova Marie z Rokatnice.
Jelinka Matěje z Opatovic rod.
Jeřábková Veronika ze Sucholazce.
Jončerova Anna v Opavě.
Kolářova Kateřina z Rokatnice.
Konečný Jan z Kelešovic.
Krejčí Jan s manželkou Kateřinou v Hlusicích, zakladatel
rodu.
Krempl Tomáš z Kozušan, zakladatel rodu.
Krempl Vendelín z Rokatnice.
Kudličkova Marie v Dědicích.
Kvapilova Kateřina z Duban.
Dp. Kvapil Theofil, far. v Dobroměřicích.
Lamlova Kateřina v Komárově.
Lichnovský František ve Frenštátě.
Liška Ignác v Dolním Újezdě.
Lusky Fabiana v Raclavičkách rod.
Malaník František v Mladoticích.
Michálek Josef v Dědicích.
Mucha Josef z Buku.
Němeček Petr v Želči.
Nerodil Tomáš v Bystrici p. Host.
Novobilský Ignác ve Staré Vsi.
Orlíkova Veronika v Opavě.
Plachých Apollonie v Bilavsku.
Plhalovy Františka a Marie z Raclaviček.
Portsch Ignác z Bělkovic.
Přikrylova Františka ze Studnic.
Revíková Rosalie v Opavě.
Rozsypalové Marie z Raclavic rod.
Sekaninova Anna ze Lhoty.
Skopalík František v Záhlenicích, poslanec zemský a říšský rada.
Skoták Ondřej v Topolanech.
Sládeček Silvestr z Rokatnice.
Slováček František ze Sobulek, zakladatel rodu.
Smejkal Bartoloměje ve Lhotě rod.

Spiška Josef v Komně.
Staněk Jan st. v Záhlenicích.
Staněk Jan ml. v Záhlenicích.
Stohalm Karel ve Vávrovicích.
Stroblíkové Rosalie z Malých Raclavic rod.
Šafrán Antonín z Pruského Zábřehu.
Šoupala Šimona z Pazderny rod.
Trávníček Josef z Mor. Prus, zakladatel rodu.
Trávníčka Šimona z Dědic rod.
Vaca František z Kožušan, zakladatel rodu.
Večerek Ignác v Raduni.
Vejmola Bartoloměj z Raclavic.
Vejmoly Filipa v Raclavičkách rod.
Vemola Jakub z Hrubých Raclavic.
Vidrova Marie z Hunčovic.
Vrana Libor v Teteticích.
Vrecion Florian ze Štěpánova.
Vytáskových Jana a Anny z Ohnic rod.
Zapletal Jan ze Lhoty.
Žitný František z Tešetic.

Z arcidiecése Pražské :

Vdp. Daneš František, č. kanovník. Mikulovský, rytíř řádu
Frant. Jos., vikář a farář na Peruci.
Dp. Koblasa Justin Jan, kněz řádu Praem. na Strahově.
Cth. sestra Pavlíkova M. Kupertina, milosrd. sestra kongregace
sv. Karla Boromejského v Praze.

Z diecése Královéhradecké :

Dp. Beran Severin, Mladočovský farář na odp. v Landškrouně.
Hapl Josef v Jilemnici.
Dp. Hlavatý František, zám. farář na Hrádku.
Karlík Vincenc v Heřmanově Městci.
Vdp. Klein Josef, č. děkan v Oboře.
Lněničková Kateřina v Horním Ujezdě.
Vdp. Mikáška Josef, č. děkan a farář v Branné.
Dp. Pečenka Josef, farář v Dolním Ujezdě.
Pospíšil Karel v Hradci Králové.
Dp. Richter Leopold, farář v Běronicích.

Dp. Rys František, farář v Černikovicích.
Střítecký Jan v Dolním Oujezdě.
Šváb Josef z Osyka.
Zahel Alexandr v Litomyšli.

Z diecése Budějovické :

Augustin František z Thorovic.
Blecha František ze Strašic.
Hronek Jakub v Kamenici nad Lípou.
Kohout František ze Lnář.
Lnářského Jana ze Lnář rod.
Lnářský Ignác ze Lnář.
Sladký Emanuel ze Lnář.
Vp. Votava Josef, c. kněz ve Lnářích.

Z diecése Litoměřické :

Vdp. Demuth Antonín, bisk. notář a ředitel ústavu pro hluchoněmé v Litoměřicích.
Vdp. P. Pich Kornelius, kněz Tovaryšstva Ježíšova v Bohosudově.

Z diecése Nitranské :

Dp. Fóth František, emer. spiritual v Nitr. kn. semináři, farář v Ribaněch.

Tito v Pánu zesnulí údové poručeni buďtež nábožným modlitbám
těch živých.

Modleme se. Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli, dušem
služebníkův a služebnic svých odpuštění všech hříchů rač dáti, aby pro-
minutí, kterého vždycky žádali, pobožnými prosbami dojíti mohli. Skrze
Krista Pána našeho. Amen.

Odpočínutí věčné dejž jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí! Ať
odpočívají v pokoji. Amen.

Katolíci! Dítky Cyrillo-Methodějské!

Po čem duše zbožné dávno toužily, s milostí Boží stalo se skutkem: založení totiž Apostolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie, jakožto spolku církevního, pobožného a missijního. Oba nejdůst. arcipastýřové moravští, Jeho Eminence kard. Olomoucký a Jeho Milost biskup Brněnský, schválili již zřízení toho spolku.

Apostolát tento má býti díkyčiněním milosrdnému Pánu Bohu, že povolal předky naše a nás ku svaté víře katolické; Apostolát má býti i povinným díkůvzdáním svatým bratřím Soluňským, sv. Cyrillu a Methodu, neboť skrze tyto dva svaté bratry byli Moravané a četné jiné větve slovanské ku katolické víře povoláni.

Apostolát vhodně dán pod ochranu bl. Panny Marie, té, jež na zbožné Moravě tolik míst k uctění svému si vyvolila, již ihned na počátku svatí bratři chrám na posvátném Velehradě založili.

Netřeba dlouho dokládati, jak na výsost potřebným jest Apostolát v naší době, kdy nejdražší skvost: víra naše sv. Cyrillo-Methodějská

jak na straně jedné veřejně se tupí, ba zavrhuje, tak na druhé straně ve mnohých srdcích chladne a jen živoří! „Víra bez skutků jest mrtva“, volá sv. apoštol Jakub (2, 26), a „spravedlivý z víry živ jest“, tvrdí svatý Pavel (k Žid. 10, 38), že tedy i veškeré naše smýšlení a jednání ve víře svaté má mít kořen a dle víry svaté zařizeno býti má.

A o to starati se chce Apostolát sv. Cyrilla a Methoda, by ta víra svatá v srdcích našich neuhaslá, nýbrž jasným plamenem zářila a modlitbou a zbožným příkladným životem na jevo se dávala, — toť tedy první účel Apostolátu, posvěcovati víc a více sebe a ukázati víru živou skutky.

Ale ještě jiný předůležitý úkol má Apostolát náš: působiti k tomu opět modlitbou, ale i almužnou, dárkem malým, aby svatá víra katolická, víra sv. Cyrilla a Methoda, opět zavládla i u těch bratří slovanských, kteří od pravé víry Kristovy cizí a vlastní vinou odtrženi jsouce, buď v bludu rozkolnictví (jako Rusové, Srbové, Bulhaři a j.) nebo luteranství a kalvínství (na Moravě, v Čechách, na Slovensku) žijí, — ba přemnozí i v nevěře mohamedanismu vězí.

Jak rmoutí se z toho svatí bratří Soluňští, kteří tolik práce a námahy vytrpěli, aby Slovany ku sv. víře katolické přivedli; jak krvácí srdce každého věrného syna Cyrillo-Methodějského! Vždyť i velký apoštol sv. Pavel, ač všechny národy láskou objímal, přece obzvláště toužil po obrácení národa židovského.

Nuž zdaliž to nebude dílem nanejvýš Bohu milým, přispívati k tomu, by i jinověrní a rozkolní Slované přivedeni byli do lůna svaté katolické Církve, aby i o Slovanech platilo, že všichni jsou v ovčinci jednom!

Což nezdá se vám, drazí moji, že to zvláštní řízení a vůle Boží, že právě po tisíci letech příchodu a blahodárného působení svatých apoštolů Cyrilla a Methoda vzbuzen ve mnohých a mnohých duch zbožný Cyrillo-Methodějský; není-li to zvláštní milost Boží, že na stoličce sv. Petra zasedl muž moudrosti přehluboké, horlivosti nepřekonatelné, jenž bystrým duchem svým v uctění sv. Cyrilla a Methoda, jež po celém katolickém světě oslavil, hlavní prostředek vidí nejen k oživení víry mezi katolickými Slovany, ale i prostředek mocný k obrácení rozkolných a jinověrných Slovanů.

Nuže tedy, duše zbožné a horlivé, jež rády se hlásíte k víře otců svých a ji ožívujete hodným přijímáním sv. svátostí, nechť není ani jedné duše mezi vámi, která by se nestala údem Apostolátu — bratrstva zbožného tohoto.

Nemůže býti každý skutečným missionářem v širých krajinách slovanských; ale modlitbou a dle možnosti poskytnutým dárkem každý bohumilý ten účel podporovati může. Přihlaste se tedy brzy k Apostolátu za údy, poslechněte hlasu svých kněží, kteří vás pozývají budou — oživne tak víra v srdcích vašich, oživne i v celých rodinách, ba v celé vlasti naší milé.

Morava byla tak šťastnou před tisíci lety, že k ní především zavítali sv. bratři Soluňští; z Moravy šířila se víra do Čech a Polsky, do Uher a mezi Slovince a jinde; vždyť i Velehrad, nejpřednější místo působení sv. bratří, leží uprostřed nás. Snad dle úradků Božích přemoudrých má to býti opět Morava, z níž by vyšel popud ku spojení, jež by nejúsilovněji pracovala o spojení všech slovanských bratří v jednotu sv. víry katolické, víry Cyrillo-Methodějské. Ó neotálejte, pomozte sobě, pomozte i bratřím zbloudilým, a „vzete,“ volá k vám sv. apoštol Jakub, „že kdo odvrátí bratra od bludu cesty jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje tím množství hříchů“ (Jak. 5, 20). Bude to tak v duchu velikého našeho nynějšího papeže Lva XIII., i v duchu nejdůst. arcipastýřů našich. A svatí bratři Cyrill a Methoděj zajisté za požehnání k tomu dílu u Boha orodovati budou a vyprosí hojně milosti všem členům Apostolátu — a bl. Panna Maria, o níž Církev sv. pěje, že potřela veškera kacífství, pod mocnou ochranu přijme dílo to svaté i údy Apostolátu.

Končíme: Staňte se všichni horlivými členy Apostolátu sv. Cyrilla a Methoda!

Pomoc naše ve jménu Páně! Ctitele sv. Cyrilla a Methoda!

Oslava tisícleté jubilejní památky blaženého úmrtí našeho svatého apoštola sv. Methoda, která tolikerých a tak rozmanitých projevů zbožné nadšenosti příčinou a podnětem byla, neměla podle snažné touhy vroucích ctitelův jeho s posledním dnem r. 1885. úplně pominouti, aniž by zdvižen byl trvalý, živoucí pomník, jenž by nejen svědectví vzdával o hojném požehnání milostivého toho léta, nýbrž i hlásal nehynoucí vděčnost věřícího lidu pokolením budoucím.

Takovým pomníkem mělo se státi založení spolku pobožného i missijního, který mezi Slovany, bera se za účely podobnými jako spolek sv. Bonifacia mezi Němci, jmenovati se měl: „Apostolat sv. Cyrilla a Methoda“ a ústřední sídlo své míti na Moravě na posvátném Velehradě.

Nuže, spolek ten, stavě se pod mocnou ochranu Boží, jenž sílu ve slabosti dovršuje (II. Kor. 12, 9) a důvěřuje v mocnou přímluvu nebeských svých patronů, vstupuje nyní do veřejnosti a vyzývá úsilovně k hojnému přistupování a čilému účastenství. Stačí poukázati na zvolený název spolku, aby zřejmým se stal všecek hluboký význam jeho a byl poznamenán i cíl a směr, kterým se činnost jeho řídití a bráti hodlá.

Ve smyslu věčně památné encykliky Jeho Svatosti papeže Lva XIII. „Grande munus“ ze dne 20. září 1880 má spolek náš působiti k tomu, aby národ slovanský, pokud jest katolickým, ve sv. víře byl podporován a utvrzován a v životě církevním povzbuzován; pokud pak nenáleží církvi katolické, aby chystal se návrat jeho v jednotu víry a života církevního, kterážto jednotu společným uctíváním těchže sv. apoštolů nám jest zaručena.

Vznik a zdar každého díla však připoutal Hospodin sám ke svému požehnání (Ž. 126, 1) a povinností nám učinil za ně se modliti. Kristus Pán modlí se ve všelikých potřebách i záležitostech Srdce svého, a veliká záležitost Jeho, „ut omnes unum sint“, „aby všichni jedno byli“ — jest předmětem modlitby jeho nejvznešenější, velekněžské (Jan 17, 21). Tak i nám v povznesení víry a církevního života slovanského lidu, a najmě v opětne spojení rozkolných bratrů ve vyznání víry jednotném a pod jednou společnou hlavou, římským papežem, nelze doufati jinak než jako v ovoce mnohé a vytrvalé, vroucné modlitby.

Ale pravá modlitba zavírá v sobě též vlastní přičinění (Mat. 7, 2) jednak almužnou práce, jednak almužnou milodarů k účelům spolkovým. Obojí však díti se má ovšem ve shodě s Bohem stanovenými vrchnostmi a s vyloučením jakýchkoli politických zámyslů vedlejších, které nijak nejsou účelem spolkovým.

Zařízení spolku a správa majetku jeho jsou v přiložených povšechně schválených stanovách podrobně vypsány.

Ostatně není „Apostolát sv. Cyrilla a Methoda“ jakožto spolek pobožný čili modlitebný bez předchůdcův a vzorů. Po mnohá léta už trvá „spolek pobožný sv. Cyrilla a Methoda pro sjednocení Slovanů rozkolných ve víře katolické“, založen byv od knížete biskupa Antonína Slomšeka, zbožné paměti, v Mariboru ve Štyrsku i na Moravě. Vedle něho působí též „pobožný spolek ku poctě neposkvrněné blahosl. Panny Marie pro návrat řecko-ruské církve k jednotě katolické“, vyšedší od koleje Barnabitů v Paříži.

Apostolát sv. Cyrilla a Methoda s ústředním sídlem na Velehradě hodlá stejně pěstovati nábožné úmysly obou těchto modlitebných spolkův; avšak podle pokynu Páně (Jan 10, 16) pamatovati míní také na ty odloučené soukmenovce, kteří ode dob nepokojů náboženských v 15. a 16. století církvi jsou odcizeni a nad to nehodlá s očí pouštěti vniternou missii ku zvelebení života církevního mezi slovanským lidem katolickým. Nemátě Apostolát sv. Cyrilla a Methoda býti pouhým spolkem modlitebným, ale podle vzoru spolku sv. Bonifacia v Německu také účinným spolkem missijním se prokázati, očekávaje ze spojeného uctívání Neposkvrněné Rodičky Boží a sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje zdaru a požehnání přehojného.

Apostolát sv. Cyrilla a Methoda vybízaje tímto prohlášením k hojnému přistupování a horlivému účastenství, zahajuje činnost svou za ochrany biskupského požehnání, kterým jej apoštolští dědicové sv. Cyrilla a Methoda provázejí, ale též za pochvalného souhlasu Jeho Eminence nejdůstojnějšího pana

kardinála prefekta kongregace de propaganda fide v Římě, — ale především za vroucného vzývání o pomoc a ochranu Královny apoštolů, blahoslavené Panny Marie, a jejich služebníků sv. Cyrilla a Methoda.

Na posvátném Velehradě, v červnu 1892.

Zařizující výbor ústřední Apostolátu sv. Cyrilla a Methoda:

Dr. Jan Schneider,
děkan v Křižanovicích,
t. č. místopředseda.

Dr. Jan Pospíšil,
arcikněz v Bzenci,
t. č. předseda.

Jan Vychodil,
farář v Želechovicích,
t. č. pokladník.

Ant. Cyr. Stojan,
farář v Dražovicích,
t. č. jednatel.

Dr. Josef Pospíšil,
prof. theologie a regens bisk.
alumnátu v Brně.

Vladimír Šťastný,
c. k. prof. gymn. v Brně.

Jan Studený,
farář v Boršicích.

Msgr. Josef Vykydal,
farář v Cholině.

Ignác Zavřel, **Jan Hudeček,** **Alfons Sauer,**
koop. v Přerově. kaplan v Ivanovicích. c. k. prof. gymn.
v Uh. Hradišti.

NB. Za úda nebo dobrodince možno se přihlásiti u místního farního úřadu nebo u farního úřadu na Velehradě, u jednatele p. Ant. Cyr. Stojana, faráře v Dražovicích, p. N. Roušínov, aneb u pokladníka p. Jana Vychodila, faráře v Želechovicích, p. l. na Moravě.

Stanovy

Apostolátu sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

§. 1. Jméno a účel.

Apostolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie jest církevní spolek pobožný i missijní, který za účel sobě klade sv. katolickou víru mezi Slovany rozšiřovati, hájiti a zvelebovati, následovně všecko podnikati a podporovati, co by k tomu konci prospěšným se vidělo, přihlížeje ku platným při tom církevním předpisům.

§. 2. Ústřední sídlo.

Ústřední sídlo Apostolátu jest na Moravě, a sice jako na nejpřednějším působišti sv. Cyrilla a Methoda, na posvátném Velehradě.

§. 3. Prostředky.

Prostředky k účelu Apostolátu jsou: modlitba a almužna.

a) Každý spoluúd Apostolátu pomodlí se každodenně jednou Otčenáš a Zdravas Maria s přidavkem: „Svatá Panno Maria, sv. Cyrille a Methode, orodujte za nás!“

Údové stavu kněžského uvolují se nad to na úmysl Apostolátu a za živé i zemřelé údy a dobrodince jeho ročně okolo 14. února nebo 6. dubna nebo 5. července — památných dní sv. Cyrilla a Methoda — aspoň jednu mši sv. obětovati a tam, kde spolek údy má, věřícím v čas ohlásiti.

Také se jim doporučuje první sobotu každého měsíce ke cti Neposkvrněného Početí Panny Marie sloužiti mši sv. za sjednocení Slovanů ve víře.

b) Údové Apostolátu sv. Cyrilla a Methoda přispívají nejméně 1 kr. r. č. měsíčně čili 12 kr. r. č. ročně. Ku sbírání příspěvkův utvoří se po farnostech skupiny se sběratelem nebo sběratelkou v čele. Sebrané jimi příspěvky půlročně odvedou se vždy farnímú úřadu a tímto diecésnímu odboru (§. 6. b) a §. 11.). Kde toho není, odvedou se přímo výboru ústřednímu (§. 6. a) a §. 10).

Kdo Apostolátu jediné modlitbou nebo jen peněžitou podporou slouží, mimo spolek stojíce jako dobrodinci jeho vážení jsou a ve všech přímluvách a zásluhách spolku podíl mají.

§. 4. Přístup.

Přihlášky k Apostolátu konají se z pravidla u příslušného farního úřadu, jemuž náleží nové údy

do spolkové knihy zapsati, příspěvky od sběratelův a sběratelek přijímati a úhrnný počet údů spolu s příspěvky (§. 3, b) půlročně odváděti.

§. 5. Výhody, práva a povinnosti údův.

Údové Apostolátu mají:

1. podíl *a)* ve všech přímluvách a zásluhách spolku ;
b) ve všech duchovních výhodách a milostech, jichžto spolek získá ;
2. právo *a)* ve všech valných schůzích spolkových (§. 12) se účastňovati a hosti a známé do nich uváděti,
b) u správy spolkové (§. 6.) návrhy ohlašovati ;
3. povinnost *a)* zájmy spolkové všemožně zastávati a zvláště
b) modlitbou a almužnou k dosažení spolkového účelu napomáhati.

§. 6. Správa spolková a její zřízení.

Správa Apostolátu náleží výboru ústřednímu a odborům diecézním.

a) Dokud nejsou zřízeny aspoň dva odborové diecéšní, zůstává ústředním výborem výbor zařizující, jenž v případě, že by některý člen jeho odstoupil, vlastní volbou se doplňuje ; volbě této třeba opatřiti schválení Olomúckého kníže-arcibiskupského Ordinariátu.

Jakmile diecéšní odborové zřízení jsou aspoň dva, postará se ústřední výbor posavadní o zvolení ústředního výboru nového.

Ústřední výbor vždy sestáváti bude z 9 členův a 3 náhradníků.

K volbě ústředního výboru vyšle každý odbor diecéšní dva delegáty.

Volba vykoná se na tři léta, při čemž přihlížeti slušno k tomu, aby zvolení členové mohli bez velkých obtíží a obětí dostavovati se ke schůzím.

Volba děje se nadpoloviční většinou hlasů přítomných delegátův. Odstupující členové mohou býti znova zvoleni.

Zvolení členové volí ze sebe starostu, místo-starostu, jednatele a pokladníka.

Starostou výboru budiž z pravidla zvolen člen duchovenstva na Velehradě nebo v okolí.

Uprázdnil-li se v ústředním výboru za úředního jeho období které místo, nastoupí náhradníci v tom pořadí, v němž zvoleni byli.

Uprázdněné místo starosty zaujme místo-starosta; jiné uprázdněné úřady obsadí starosta (resp. místo-starosta) z ostatních spůsobilých členů výboru.

Volbě členův i funkcionářův ústředního výboru náleží zjednati potvrzení Olomúckého kníže-arcibiskupského Ordinariátu.

b) Diecéšní odbory sestávají z 5 členův a 2 náhradníků, které na dobu tří let jmenuje vždy biskup. Jmenovaní členové zvolí sobě tři funkcionáře: starostu, jednatele a pokladníka.

Místa diecéšního odboru před uplynutím úředního jeho období jakkoliv uprázdněná znova

obsadí se jako při výboru ústředním, vyjma toliko uprázdněné místo starosty, které novou volbou se doplní.

c) Také pro arcidiecési Olomúckou, kdežto Apostolát má své sídlo ústřední, třeba vyžádati jmenování zvláštního odboru diecésního.

d) Aby ústřední výbor se usnášeti mohl, potřebí, aby nejméně pět údů přítomno bylo;

aby diecésní odbor se usnášeti mohl, potřebí, aby nejméně tři údové přítomni byli.

Při hlasování ústředního výboru, jakož i odborů diecésních rozhoduje nadpoloviční většina hlasů přítomných údů. Jsou-li hlasy rovny, rozhoduje hlas starostův.

§. 7. Správní rok, úřední období.

Správní rok začíná 1. červencem, úřední období 1. říjnem.

§. 8. Správní útraty.

Útraty správní Apostolátu ubražují se z prostředků spolkových.

§. 9. Vyhlášky.

Listiny a vyhlášky podepisuje starosta a ještě jeden z funkcionářův.

§. 10. Úkoly ústředního výboru.

Starosta ústředního výboru zastupuje Apostolát na venek.

Ústřednímu výboru náleží:

a) pečovati o zvelebení Apostolátu vůbec, zvláště pak žádati o zřízení odborů diecésních aspoň v oněch diecésích, jež příslušníky mají národnosti také slovanské;

b) vymáhati Apostolátu duchovní milosti a výhody;

c) přijímati příspěvky od diecésních odborův a pokud se týče jednotlivých farností (§. 3. b) a odváděti je po uhrazení vzešlých útrat (§. 8.) Apostolské Stoliči k vytknutým účelům;

d) sbíratí roční zprávy odborů diecésních a sestavovati zprávu povšechnou;

e) podávati roční zprávu povšechnou všem biskupským Ordinariátům, v jejichž diecésích Apostolát jest zaveden, i všem diecésním odborům a o rozšíření téže zprávy všemožně se zasazovati;

f) po každém správním roce svolávati po dvou delegátech odborů diecésních k řádné schůzi výroční, předněti jí zprávu o činnosti Apostolátu povšechnou a účetní, a zaříditi rokování a usnášení se o spolkových záležitostech i ohlášených snad návrzích;

g) svolávati po dvou delegátech odborů diecésních ke schůzím mimořádným, žádá-li toho aspoň 5 členův ústředního výboru;

h) připravovati a zařizovati společné spolkové pobožnosti a svolávati i valné schůze ústřední Apostolátu (§. 12.);

i) konečně zaříditi volbu nového výboru ústředního (§. 6. *a*) a zažádati o schválení stanov odvětví spolkových a o jmenování nových odborů diecésních.

§. II. Úkoly odborů diecésních.

Diecésním odborům náleží:

a) rozšiřovati a oživovati Apostolát ve svých diecéstech;

b) sbíratí příspěvky z diecése (§. 3. *b*);

c) po zapravení vzešlých útrat dodávati polovici z nich ústřednímu výboru, spravovati a obracetí druhou polovici ve srozumění biskupského Ordinariátu na potřeby diecésní;

d) podávati zprávy roční biskupům svých diecése i výboru ústřednímu;

e) vysílati delegáty své ke schůzím Apostolátu řádným i mimořádným (§. 10. *f, g*), jakož i k volbě ústředního výboru (§. 10. *i*);

f) svolávati valné schůze diecésní (§. 12.);

g) ohlašovati u ústředního výboru nastalou dobu i potřebu svého znovuzřízení.

§. 12. Schůze.

Schůze spolkové jsou dvojí: schůze členstva Apostolátu valné, a schůze ústředního výboru, rozšířeného skrze vyslané delegáty odborů diecésních.

Valné schůze, jichžto účastníci se volno jest údům Apostolátu vůbec, jsou buďto:

a) valné schůze ústřední, k nimžto mají přístup všickni členové Apostolátu i jejich hosti a známí (§. 5. 2. a), aneb

b) valné schůze diecéšní, v nichžto volno jest shromážditi se členům Apostolátu té které diecése i jejich hostem a známým.

Schůze tyto valné, ústřední i diecéšní, jsouce rázu pouze slavnostního, nemají rozhodujícího vlivu na správu spolkovou, ježto zařizují se, aby se účely, podniky a úspěchy Apostolátu uvedly ve známost veřejnou a zájem pro Apostolát se zvýšil.

Předsedati v nich náležejí starostovi, po případě místostarostovi výboru ústředního, resp. odboru diecéšního. Není-li ani starosta ani místostarosta přítomen, může předsedati kterýkoliv člen ústředního výboru, resp. diecéšního odboru. Usnášení v nich se neděje.

Schůze ústředního výboru, rozšířeného delegáty odborů diecéšních, právomocí svou rovnají se valným hromadám u jiných spolkův obvyklým; pročež platí o těchto schůzích plnou měrou ustanovení §. 15. a 18. zákona spolkového • ohlašování spolkových schůzí a o vyslání vládního zástupce. Jsou pak dvojí: řádné a mimořádné.

Ve schůzi řádné, jež jest výroční (§. 10. f.),

a) přednese se výroční zpráva o činnosti Apostolátu povšechná i zpráva účetní;

b) zařídí se rokování o záležitostech spolkových i ohlášených snad návrzích (§. 5. 2. b); jí náležejí též

c) vykládati smysl stanov i usnášeti se o změně jejich aneb i o zrušení spolku;

d) o lhůtě své ustanoviti výbor ústřední (§. 6. a)

Návrhy a záležitosti pilné pojednají se a rozhodnou ve schůzích mimořádných.

Všeliké usnášení děje se nadpoloviční většinou hlasů členů ve schůzi přítomných; při rovném počtu hlasů rozhoduje hlas předsedův. O návrhu na změnu stanov nebo na rozjití se spolku lze usnášeti se jenom tehdy, když návrh takový i s důvody svými aspoň 14 dní napřed výboru ústřednímu písemně byl oznámen.

§. 13. Uklizení sporů.

Spory vzniklé z poměrů spolkových všecky rozhoduje výbor ústřední; tehda toliko, když jednou ze stran sporných jest ústřední výbor sám, rozhoduje arcibiskup Olomúcký, jakožto biskup ústředního sídla Apostolátu.

§. 14. Ustanovení o rozpuštění spolku.

Kdyby Apostolát sv. Cyrilla a Methoda jako spolek měl zaniknouti, připadne jmění jeho ve smyslu hořejších ustanovení (§. 10. a 11.) z polovice sv. Apoštolské Stolicí, z polovice příslušným biskupům k účelům, jež Apostolát byl sledoval.

Na Velehradě, v oktávě Nanebevzetí Panny Marie, 22. srpna 1891.

Zařizující výbor:

Dr. Jan Schneider m. p.,
děkan v Křižanovicích.

Dr. Jan Pospíšil, m. p.,
arcikněz ve Bzenci.

Dr. Jos. Pospíšil, m. p.,
prof. theol. a regens biskupského
alumnátu v Brně.

Vlad. Šťastný, m. p.,
c. k. prof. v Brně.

Jan Studený, m. p.,
farář v Boršicích.

Antonín Cyr. Stojan, m. p.,
farář v Dražovicích.

Jan Vychodil, m. p.,
farář v Želechovicích.

Josef Vykydal, m. p.,
farář v Cholině.

Ignác Zavřel, m. p.,
kooperator v Přerově.

Nr. 1187.

Haec statuta „Apostolatus SS. Cyrilli et Methodii sub
titulo B. M. V.“ nomine Ordinariatus Nostri tenore praesentium
approbamus.

Cremsirii, die 12. Octobris 1891.

L. S.

Fr. Cardinal. Fürstenberg, m/p.,
Pr. Archiepiscopus Olomucensis.

Nr. 1260.

Item Brunae, die 30. Novembris 1891.

L. S.

* **Franciscus Salesius**, m/p.,
Episcopus.

Stanovy tyto schváleny jsou výnosem vys. c. k. mini-
sterstva vnitra ze dne 15. července 1892, č. 15285.

Budiž sem položeno také provolání ku sbírkám na pomník zvěčnělého Mons. kanovníka Dr. Matěje Procházky, poněvadž asi mnohým údům Dědictví Cyrillo-Methodějského se ho nedostalo, kteří by také rádi přispěli nějakým dárkem na zbudování důstojného pomníku nade hrobem vysoce zasloužilého druhého starosty Dědictví našeho.

Provolání.

Když roku 1868. roznesla se po vlastech našich žalostná správa: „Sušila již není!“ sestoupil se ihned po slavném pohřbu proslaveného Mistra našeho odbor ze členů Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, jehož zakladatelem a prvním starostou byl Sušil, aby postaral se o provedení všeobecného přání: postavití Sušilovi na hrob pomník důstojný velikého jména jeho. Dfio se zdařilo. Za krátkou dobu sešlo se přispěvků tolik, že mohl býti zbudován pomník krásný a umělecký, jenž stal se od té doby cílem, k němuž zaputovati neobmeškal nikdo, jenž význam působení Sušilova vystihnouti dovedl a památku jeho v srdci choval.

Nedávno odešel nám za Sušilem nenadálou smrtí nerozlučný přítel jeho a společník práce na roli Cyrillo-Methodějské, — Mons. kan. Dr. Matěj Procházka, přečkav Sušila o více než 20 let. Jako před tisíci roky na Moravě sv. Methoděj po bratru Cyrillovi — tak pracoval Procházka v duchu Sušilově neúmorně dále na lise Bohem mu svěřené, používaje všeobecné úcty a lásky jak všeho kněžstva, tak i svých přátel a bývalých žáků vůbec, jakož i všeho národa.

Ký div, že když slavně jsme pochovali tělesné ostatky drahého zesnulého, jako druhdy po pohřbu Sušilově ozvalo se přání všeobecné: „Postavmež i Procházkovi pomník, jakého se dostalo Sušilovi!“ —

Za tou příčinou sestoupili se členové výboru Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, aby přání to skutkem učinili a zvolili ze sebe užší odbor, jemuž přípravné práce ke zbudování pomníku vykonati uloženo.

Vydávaje provolání toto obrací se tudíž podepsaný „Odbor pro zbudování pomníku Matěji Procházkovi“ o laskavé příspěvky:

ku všem členům Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, jemuž zvěcnělý hned od počátku neocenitelné služby prokazoval a jehož správu po jedenadvacet roků vedl; —

ku všem ctitelům a žákům M. Procházkovým, kterým zajisté vděčná paměť na výtečného učitele v srdci nevyhasla, kterou tak slavně již r. 1881. v den jeho sedmdesátin osvědčili; —

k důstojnému kněžstvu našemu vůbec, jemuž zvěcnělý byl ušlechtilým příkladem všelikých kněžských ctností, hlavně pak vzorem nezištné a neúmorné práce ve prospěch církve a národa; a konečně

ku všemu národu, jemuž Procházka jako druhdy Sušil celým srdcem byl oddán a pro jehož ušlechtní a povznesení pracovati bylo mu až do poslední chvíle snahou jedinou. —

Kdyby každý, kdo může, jen málem přispěl oslavit památku výtečného kněze, učitele a spisovatele Dra. M. Procházky, zajisté brzy by se vypínal nade hrobem jeho pomník důstojný, kterým by nejen poctěna a uznána byla památka a činnost zvěcnělého, ale jenž by také ke cti sloužil těm, kdož dovedli význam Procházkův oceniti a laskavým příspěvkem to dokázali.

Příspěvky buďtež posílány pokladníku Dědictví svatého Cyrilla a Methoděje, důst. pánu Ant. Adamcovi, spiritualu v bisk. Alumnatě.

Dr. Jak. Hodr,
jednatel.

Vlad. Šťastný,
starosta.

Ant. Adamec,
pokladník.

Dr. Fr. Zelbert,
prelát.

Jan Kr. Vojtěch,
kanovník.

Robert Šuderla,
kanovník.

Frant. Maršovský,
č. kanovník.

Dr. Josef Pospíšil,
prof. theol.

Jak. Procházka,
spiritual.

Theodor Wolf,
c. k. professor.

Alois Hrudíčka,
k. okr. školdozorce.

Škola božského Srdce Páně

v Brně, Dominikánská ulice č. 4.

Časopis pro katolický lid, zvláště však pro bratrstva.

Vychází měsíčně o dvou arších velké osmerky, s četnými obrazy a v hezké úpravě. Celoročně i s poštovní zásylkou 1 zl. 60 kr. — Přílohy ku „Škole B. S. P.“ bývají ve zvláštním předplacení následující :

Zábavná bibliotéka, sbírka povídek, vedených v duchu katolickém, vychází v seriích o 10 sešitech tříarchových a předplácí se na jednu serii (10 sešitů) 1 zl. Předplatitelé na serii (řadu 10 sešitů) mohou si za prémii vybrati za doplatek 80 kr. jeden z našich obrazů barvotisku, které na obálce jednotlivých sešitův uvedeme.

Ascetická bibliotéka, sbírka spisů vedoucích a povzbuzujících ku zdravé zbožnosti, vychází v ročnících v předplacení za 2 zl., krámské ceny 3 zl.

Anděl Strážný, časopis pro křesťanskou mládež, hojně obrázky vykrášený, vychází měsíčně o 1½ archu v barevné obálce a stojí v předplacení celoročním 80 kr. Za prémii (bez doplatku) dán krásný obraz barvotisku.

Květy Mariánské, list měsíční ctitelů Panny Marie. Vychází měsíčně o 1½ archu v barevné obálce a stojí v předplacení celoročním 80 kr.

Hlídky literární. Vychází každého měsíce o dvou arších v barevné obálce a předplácí se na ni celoročně 2 zl.

Přítel dětí, časopis pro vychování a zachránění křesťanské mládeže. Každý sešit má přílohu pro děti. Ročně vyjdou 4 sešity. Předplatné 40 kr. ročně

Obecné Noviny a Dělník, listy čtrnáctidenní, vycházejí střídavě každý týden po sobě. Celoroční předplatné s pošt. zásylkou na každý list 1 zl., za oba 2 zl.

U administrace „Školy“ a „Zábavné bibliotéky“ jest též na skladě :

Výběr rozmanitých menších obrázků, vzpomínek na první sv. zpověď a přijímání, sv. biřmování, sv. křtu, symbolických názorův oběti mše sv., měsíční sv. patronové atd., jakož i medailky sv. Otce Benedikta, Srdce P. Ježíše, bl. Sarkandra a Anežky České, Neposkvr. P. M. Lúrdské, růžence rozmanité atd.

Ročník 45. „**HLAS**“, Ročník 45.
1893

časopis věnovaný zájmům našeho lidu vůbec a jednotlivých stavů zvláště, psán jest slohem řízným, srozumitelným a jasným.

„HLAS“ přináší články úvodní o všech událostech sběhnuvších se na poli politickém, národním, církevním, národohospodářském a společenském, Dále přehledy politické, různé zprávy, dopisy, články hospodářské, literární, bursu, trhy, loterii atd. — Části zábavné věnuje se obzvláště péče. Jmenovitě píše pod čáru oblíbení u našeho lidu proslulí spisovatelé V. Kosmák, Dostál, Veselý, Křen a m. j.

Pro velikou svou rozšířenost hodí se „HLAS“ pp. obchodníkům, živnostníkům k ohlášení inserátů nejrozmanitějšího druhu. Ceny levné.

„HLAS“ vychází jako denník a týdeník.

Denník stojí poštou měsíčně 1 zl. 25 kr., ročně 15 zl., týdeník čtvrtletně 1 zl., ročně 4 zl.

Administrace „HLASU“ v Brně, v Besedním domě.